

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

НАУКА І ВИЩА ОСВІТА

**Тези доповідей
XXXII Міжнародної наукової конференції
здобувачів вищої освіти
і молодих учених**

Том 2

Запоріжжя
Класичний приватний університет
2023

Наука і вища освіта : тези доповідей XXXII Міжнар. наук. конф. здобувачів вищої освіти і молодих учених, м. Запоріжжя, 8 листопада 2023 р. Класичний приватний університет. Запоріжжя : КПУ, 2023. Т. 2. 256 с.

Редакційна колегія:

Огаренко В. М., д.держ.упр., професор (головний редактор)

Мащенко О. В., д.е.н., д.ю.н., професор (заст. голов. ред.)

Покатаєв П. С., д.держ.упр., професор

Білоусов С. А., к.політ.н., доцент

Трохимець О. І., д.е.н., професор

Боклаг В. А., д.держ.упр., професор

Абакумова Ю. В., д.ю.н., професор

Пенчук І. Л., д.соц.ком., професор

Зубов В. О., д.філос. н., професор

Кирпиченко О. Е., к.філол.н., доцент

Іноземні члени редакційної колегії:

Хамот М., д.н., професор, ректор Університету економіки в Бидгощі (Республіка Польща)

Собчик-Колбух А., д.н., професор, факультет менеджменту та маркетингу, декан з міжнародної роботи Університету бізнесу в Катовіце (Республіка Польща)

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПОДАТКОВОЇ ТА ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
УПРАВЛІННЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ
ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МАРКЕТИНГУ, РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВознавчих ПРОБЛЕМ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНИХ І ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ ПРИ ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ
СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

МЕХАНІЗМИ І ТЕХНОЛОГІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ Й ЇХ ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ ТА СВІТІ

НОВІ ВИКЛИКИ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В ОРГАНІЗАЦІЯХ, ПІДПРИЄМСТВАХ ТА УСТАНОВАХ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ГУМАНІТАРНОМУ, ДУХОВНОМУ ТА ПЕДАГОГІЧНОМУ ВИМІРАХ

ПЕРСПЕКТИВНІ КОНЦЕПТИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ГАЛУЗИ
В УМОВАХ АВТНОМІЇ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ
СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНОЇ КУЛЬТУРИ

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ У ХХІ СТ. : ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СОЦІО-КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСАХ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, РЕАБІЛІТАЦІЇ, ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ, СПОРТУ ТА ТУРИЗМУ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТУ І ЛОГІСТИКИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Авдєєнко Я. Є.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.е.н., професор Ільяшенко А. Х.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ БЮДЖЕТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

Економічна могутність і стабільність будь-якої сучасної держави, незалежно від форми правління та політичного режиму, залежать від її здатності ефективно реалізовувати притаманні їй функції. Бюджетне забезпечення соціальної сфери в Україні є основою фінансового забезпечення реалізації соціальної функції держави. Проте невпинно зростаючі обсяги цих видатків в Україні не забезпечують належного рівня життя населення, задоволення його потреб, особливо осіб з інвалідністю, пенсіонерів, малозабезпечених категорій громадян.

Почастішали випадки недофінансування державних соціальних зобов'язань, розміри яких свідчать про їх невідповідність реальним фінансовим можливостям держави. Водночас ведуться дискусії щодо доцільності згортання чи обмеження окремих соціальних програм.

Серед об'єктивних моделей розвитку сучасної світової цивілізації є все більша увага до людських проблем, захисту та реалізації своїх прав та свобод. Серед основних тенденцій соціального розвитку підраховуються переважні інтереси особи щодо інтересів держави, орієнтація діяльності органів влади до всеукраїнського задоволення потреб суспільства та вдосконалення добробуту кожного члена. Теоретична основа цих глибоких соціально-економічних перетворень є концепція соціально-гуманітарної держави як природне продовження теорії соціальної держави, яка стала своєрідною державною філософією більшості розвинених країн протягом другої половини ХХ століття. Насправді, на сьогоднішній день відбудеться відхід від ідеології «людини заради економіки», коли інтереси особи є вторинними та підпорядкованими загальній спільноті, а також створення соціально-гуманітарних ідеалів «Економіка для людини» Ради, в якому економіка перестає бути метою, але це лише засіб для всебічного розвитку особи, що збільшує свій людський капітал на основі професійних, соціальних та моральних компонентів.

Враховуючи той факт, що витрати на реалізацію соціальних заходів стали частиною бюджетів розвинених країн лише на рубежі дев'ятого століття, а об'єктом великих наукових досліджень став протягом останнього століття, пошук теоретичних концепцій для фінансування за державою соціальних потреб у спадщині класичної економічної теорії марно. Проте тези щодо відповідальності влади за благополуччя населення та доцільність їхнього втручання у разі реалізації соціальних ризиків присутні в науково-філософських творах стародавніх мислителів. Багато століть вони були випадковими за своїм характером і не отримували подальшого дизайну в наукових та концептуальних умовах.

Найважливішою формою фінансування соціального захисту в Україні є бюджетне фінансування. Це виявляється в прямому розподілі коштів з державних та місцевих бюджетів для реалізації програм та заходів, спрямованих на забезпечення соціальної підтримки у матеріальних, фінансових та інших формах до тих громадян, які перебувають під негативними наслідками соціальних ризиків з втратою частина їх доходу або виникнення інших де позбавлення. Слід зазначити, що, незважаючи на складність бюджетного фінансування як економічної концепції, у науковій літературі було утворено однозначний підхід до її тлумачення.

Основними ознаками бюджетного фінансування є: по-перше, джерелом коштів є держава та місцеві бюджети; По-друге, таке фінансування передбачає безповоротний, безкоштовний розподіл коштів з бюджету; По-третє, метою бюджетного фінансування є забезпечення функціонування держави та задоволення громадських потреб. За бюджетним фінансуванням соціального захисту доцільно зрозуміти безповоротний та безкоштовний розподіл коштів з державних та місцевих бюджетів для здійснення заходів, спрямованих на нейтралізацію негативних наслідків виконання соціальних ризиків для благополуччя особи та повернення цього (благополуччя) до стандартів, прийнятих у відповідному суспільстві.

Андрійчук О. А.

аспірант
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Попова В. Д.

ДЕЯКІ КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ ПОТОКАМИ

Використання інформаційних потоків в сучасному бізнес-середовищі є одним з вирішальних чинників успіху підприємств. Забезпечуючи швидкий доступ до важливої інформації та сприяючи її ефективній обробці, підприємства можуть досягати високої продуктивності, збільшувати конкурентоспроможність та забезпечувати стійкий розвиток в умовах постійних змін на ринку.

Управління інформаційними потоками відіграє вирішальну роль у підвищенні ефективності господарської діяльності підприємств. Це обумовлено тим, що своєчасний доступ до точної інформації дозволяє керівництву та співробітникам приймати обґрунтовані рішення, швидко реагувати на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі, а також ефективно управляти ресурсами.

До ключових аспектів управління інформаційними потоками належить, по-перше, автоматизація збору та обробки інформації: а саме, впровадження сучасних ІТ-систем і програмного забезпечення для збору, зберігання, обробки та аналізу даних. Це можуть бути системи ERP (планування ресурсів підприємства), CRM (управління відносинами з клієнтами), SCM (управління ланцюгом постачання) та інші спеціалізовані інструменти.

По-друге, оптимізація потоків інформації внутрішньої та зовнішньої комунікації, що містить розробку ефективних процесів комунікації між різними підрозділами підприємства, а також з зовнішніми стейкхолдерами, такими як постачальники, клієнти, партнери. Це дозволяє забезпечити швидкий обмін інформацією і підвищити гнучкість бізнесу.

Третє, застосування аналітики даних, тобто використання методів великих даних та аналітики для ідентифікації тенденцій, прогнозування розвитку подій і підтримки прийняття рішень. Аналітика може допомогти виявити слабкі місця в операціях, можливості для зростання та потенційні ризики.

Дуже велике значення набуває забезпечення безпеки інформації: розробка та впровадження політик безпеки інформації, а також технічних засобів захисту даних від несанкціонованого доступу, втрати або зловмисного втручання. Це критично важливо в умовах зростаючих кіберзагроз.

Потрібно приділяти увагу навчанню та розвитку персоналу. Це є ключовими елементами стратегії управління людськими ресурсами в будь-якій організації. Ці процеси не тільки сприяють підвищенню кваліфікації та професійних навичок співробітників, але й мають важливе значення для загальної продуктивності, інноваційного розвитку компанії та її конкурентоспроможності на ринку. Необхідна організація навчальних програм для співробітників з метою підвищення їх компетенцій у сфері інформаційних технологій і управління даними. Освічений персонал може ефективніше управляти інформаційними потоками і вносити вклад у розвиток бізнесу.

Створення культури інформаційної відкритості в організації є важливим аспектом сучасного корпоративного управління. Така культура сприяє прозорості, довірі, ефективній комунікації та залученню співробітників, а також підвищує загальну ефективність роботи організації. Заохочення спілкування та обміну ідеями всередині компанії сприяє інноваціям і підвищенню ефективності. Важливо створити середовище, де кожен співробітник розуміє значення інформації та її вплив на успіх компанії.

Створення та підтримка культури інформаційної відкритості вимагає часу та зусиль, але результатом стане згуртованіший, мотивованіший та більш продуктивний колектив, здатний до швидкої адаптації до змін та досягнення спільних цілей.

Управління інформаційними потоками дозволяє підприємствам підвищити оперативність, знизити витрати, покращити якість продукції та послуг, а також зміцнити конкурентні позиції на ринку. Це вимагає від керівництва глибокого розуміння процесів обробки даних та готовності інвестувати в розвиток інформаційних систем і технологій.

Бугай Ю. С.

Класичний приватний університет
аспірант

Семенов А. Г.

Класичний приватний університет
д.е.н., професор

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ БАНКІВ

Формування ринкової фінансово-кредитної системи вимагає від банків підвищення ефективності діяльності, конкурентоспроможності банківських інструментів. У таких умовах значна роль відводиться управлінню фінансовими ризиками банку.

Кредитний ризик – це ступінь можливих відхилень від цілей банку, які виникають через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання виконати умови будь-якої фінансової угоди із банком або в інший спосіб взяти на себе зобов'язання. Процес управління кредитним ризиком полягає в тому, що використовуючи висновки банківських підрозділів, кредитний комітет повинен погоджувати ліміти для операцій та приймати рішення стосовно можливості надання кредитних коштів. Процес визначення кредитного ризику може бути розподілений на оцінку індивідуального та портфельного кредитного ризику.

В своїй діяльності банк може використовувати наступні методи для оцінки індивідуального кредитного ризику:

– метод рейтингів – обчислення за визначеною методикою рейтингу окремого контрагента і формування інформації про кредитоспроможність і загальний фінансовий стан;

– скоринг – система встановлення кредитоспроможності для фізичних осіб. Система показників дозволяє з максимальною швидкістю і точністю встановлювати реальний фінансовий стан контрагента.

Ринковий ризик – це ступінь можливих відхилень від цілей банку, які виникають через несприятливі коливання вартості цінних паперів і курсів іноземних валют за тими інструментами, які є в торговому портфелі. Основна ціль політики управління ринковим ризиком – мінімізувати втрати, що пов'язані з коливанням вартості цінних паперів і курсів іноземних валют за тими інструментами, які є в торговому портфелі.

Концентрація інших ризиків. При аналізі концентрації інших ризиків потрібно звернути увагу на концентрації в структурі наданих банком кредитів і коштів клієнтів за видами економічної діяльності, а також за майном прийнятим в забезпечення наданих банком кредитів.

Ризик ліквідності – це ступінь можливих відхилень від цілей банку, які виникають через неспроможність банку виконувати свої зобов'язання у належні строки, не зазнавши при цьому неприйнятних втрат.

Політика банку щодо управління ризиком ліквідності повинна бути націлена на оптимізацію співвідношення ризику ліквідності та доходності виконаних банком операцій. У процесі оцінки ризику ліквідності необхідно застосовувати методи кількісної оцінки ризику, а саме: оцінка волатильності високоліквідних активів; коефіцієнтний аналіз ліквідності; метод непараметричної статистики; GAP – аналіз ліквідності (побудова платіжного календаря); VaR – методологія; Стрес – тестування.

Інший ціновий ризик – це ризик того, що вартість фінансового інструменту буде змінюватись внаслідок несприятливого коливання цін на цінні папери у портфелі банку, а також цін на інші інструменти та біржові товари.

Відсотковий ризик – це ступінь можливих відхилень від цілей банку, які виникають через несприятливі зміни відсоткових ставок.

Валютний ризик – це ступінь можливих відхилень від цілей банку, які виникають через несприятливі коливання курсів іноземних валют та цін на банківські метали.

Таким чином, управління ризиками можна спростити, якщо навчитися точніше формулювати очікування і виявляти джерела непередбачуваних змін. Для оцінки таких непередбачуваних змін використовуються різні методи, що базуються на оцінці мікроекономічних та макроекономічних факторів на основі математичних моделей і статистичних методів.

Василенко А. А.

Класичний приватний університет
аспірант

ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Фінансова безпека держави є найважливішим пріоритетом економічної політики держави, оскільки формування економіки інноваційного типу залежить від стабільності внутрішньої економічної системи, її інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності. Відповідно до «Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» [1], фінансова безпека – це «стан фінансової системи країни, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного соціально-економічного розвитку країни, забезпечується її стійкість до фінансових шоків та дисбалансів, створюються умови для збереження цілісності та єдності фінансової системи країни». Серед основних складових фінансової безпеки зазначений нормативний акт визначає:

– банківську безпеку – рівень фінансової стійкості банківських установ країни, що дає змогу забезпечити захист від зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих чинників незалежно від умов функціонування;

– безпеку небанківського фінансового сектору – рівень розвитку фондового та страхового ринків, що повною мірою задовольняє потреби суспільства в зазначених фінансових інструментах та послугах;

– боргову безпеку – рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування, ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень та оптимального співвідношення між ними, достатній для задоволення нагальних соціально-економічних потреб, що не загрожує суверенітету держави та її фінансовій системі;

– бюджетну безпеку – стан забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості державних фінансів, що надає можливість органам державної влади максимально ефективно виконувати покладені на них функції;

– валютну безпеку – стан курсоутворення, який характеризується високою довірою суспільства до національної грошової одиниці, її стійкістю, створює оптимальні умови для поступального розвитку вітчизняної економіки, залучення іноземних інвестицій, інтеграції України до світової економічної системи, а також максимально захищає від потрясінь на міжнародних валютних ринках;

– грошово-кредитну безпеку – стан грошово-кредитної системи, що забезпечує всіх суб'єктів національної економіки якісними та доступними кредитними ресурсами в обсягах та на умовах, сприятливих для досягнення економічного зростання національної економіки.

Отже, фінансова безпека держави – це: захищеність фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин; достатній рівень фінансової незалежності, стабільності та стійкості фінансової системи країни в умовах впливу на неї зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих чинників, що загрожують національним інтересам у фінансовій сфері; здатність фінансової системи держави забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та стале економічне зростання.

У 2021 році було створено Бюро економічної безпеки, основним завданням якого є: виявлення зон ризиків у сфері економіки шляхом аналізу структурованих і неструктурованих даних; оцінювання ризиків і загроз економічній безпеці держави, напрацювання способів їх мінімізації та усунення; надання пропозицій щодо внесення змін до нормативно-правових актів з питань усунення передумов створення схем протиправної діяльності у сфері економіки; забезпечення економічної безпеки держави шляхом запобігання, виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави; збирання та аналіз інформації про правопорушення, що впливають на економічну безпеку держави, та визначення способів запобігання їх виникненню в майбутньому; планування заходів у сфері протидії кримінальним правопорушенням, віднесеним законом до його підслідності; виявлення та розслідування правопорушень, пов'язаних з отриманням та використанням міжнародної технічної допомоги; складання аналітичних висновків і рекомендацій для державних органів з метою підвищення ефективності прийняття ними управлінських рішень щодо регулювання відносин у сфері економіки.

Також в галузі державної фінансової безпеки діє Служба державного фінансового моніторингу, на яку покладено виконання таких функцій, як: запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення; формування відповідної державної політики; збирання і аналіз інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу; проведення національної оцінки ризиків; налагодження співпраці, взаємодії та інформаційного обміну з державними органами України і інших країн.

Окрім зазначених спеціалізованих органів, суб'єктами, які забезпечують фінансову безпеку держави, є органи державної влади, управління та самоврядування: Президент України; Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; Рада національної безпеки і оборони України; міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; Державна казначейська служба України; Національний банк України; Державна податкова служба України; Національна поліція України, суди загальної юрисдикції; місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування та інші.

До початку широкомасштабної війни зменшилися доходи бюджету, фінансова ситуація в країні погіршилася у зв'язку з пандемією. Чим довше буде тривати війна, тим гостріше стоятиме питання фінансової безпеки. До індикаторів, які визначають рівень фінансової безпеки відносять: розмір внутрішнього валового продукту, бюджетного дефіциту, обсяг державного боргу та міжнародних валютних резервів. У процесі розгляду цих індикаторів важливим є пошук компромісу щодо забезпечення витрат на оборону країни, дотримання показників дефіциту бюджету, обслуговування державного боргу, соціального захисту населення.

Першою умовою зміцнення фінансової безпеки є перемога України у війні. Однак, вже в умовах воєнного стану необхідно розробляти стратегію фінансової безпеки. Під стратегією фінансової безпеки розуміють економічний та політичний курс у діяльності фінансових органів державної влади, економічних та фінансово-банківських структур, який спрямований на створення умов і ресурсів фінансової стабілізації та економічного зростання.

Основними орієнтирами зміцнення фінансової безпеки України Л. Будник, О. Ронська, Л. Лісецька [1, с. 145] визначають: оптимізацію системи оподаткування за рахунок підвищення її функціональності; збалансованість бюджетів за допомогою збільшення доходної частини та зменшення видатків, оптимізації структури видаткових статей та розширення неемісійних та емісійних джерел фінансування бюджетного дефіциту; формування достатнього обсягу фінансових ресурсів в умовах кризових явищ, які спричинила війна; вдосконалення боргової політики; послідовне зниження темпів інфляції; активізацію кредитування. К. Захожай, Н. Рудик, Т. Жибер додають до цього переліку такі заходи: врахування значення показника рівня тіньової економіки в розрахунку фінансової безпеки країни; децентралізацію влади і відповідну децентралізацію бюджету; підвищення прозорості державних фінансів задля успішної євроінтеграції України. Повністю поділяємо думку зазначених авторів.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ Мінекономрозвитку України від 29.10.2013 р. № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/gada/show/v1277731-13#Text> (дата звернення: 10.10.2023).

2. Будник Л., Ронська О., Лісецька Л. Фінансова безпека держави в умовах воєнного стану. *Галицький економічний вісник*. 2022. № 4 (77). С. 138–147. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/77/1100.pdf> (дата звернення: 10.10.2023).

3. Захожай К. В., Рудик Н. В., Жибер Т. В. Фінансова безпека держави: бюджетна складова та макроекономічні чинники. *Ефективна економіка*. 2023. № 11.

Воробйов О. Ю.

Класичний приватний університет

Порохня Є. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Порохня В. М.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

При існуючому положенні в умовах війни фінансово-економічний стан українських підприємств, коли фінансових ресурсів ледь вистачає на підтримку виробничого процесу, розраховувати на швидку структурну перебудову промисловості відповідно до сучасних тенденцій вкрай важко.

В таких умовах оптимальним резервом фінансування підприємств, може стати раціональне використання переваг інтеграції та кооперації, а також залучення іноземних інвестицій. Крім того, самі іноземні інвестиції відкривають можливості інтеграції національної економіки у світову господарську і торговельну сферу.

Через негативні фактори, що впливають на підприємства, а саме: висока собівартість сировини і заготовок, зростання популярності продукції з низькою ціною і якістю, високим ступенем залежності від валютних курсів, нестабільністю політичної та економічної ситуації в країні, знижуються показники ефективності роботи підприємства.

Шляхами виходу з ситуації, що складається для підприємств, можна рекомендувати удосконалювати стратегію їх розвитку, з огляду на вищевказані фактори. У зв'язку з цим менеджерам необхідно звернути особливу увагу на проблему управління витратами, що, в кінцевому рахунку, призведе до більшого обсягу виробництва і реалізації більш конкурентоспроможної продукції.

В цьому випадку слід звертати увагу на запропонований шлях переходу від еволюційного сценарію розвитку до революційного, звернувши увагу на взаємопов'язані показники такі, як рентабельність, конкурентоспроможність та економічна додана вартість. Якщо підприємство знизить собівартість продукції при цьому знизить трішки ціну та підвищить об'єм випуску продукції, то матиме відклик на ринку та зможе досягнути революційного сценарію розвитку.

Реалізація поставленої авторами мети була досягнута із застосуванням наукових методів і полягає у тому, що були сформульовані основні теоретичні засади управління фінансовими ресурсами підприємства; розкрито зміст таких понять як фінансові ресурси, основні засоби, оборотні засоби, рентабельність, прибуток підприємства, джерела, методи та інструменти формування на підприємствах фінансових ресурсів; удоско-

налено методику вибору джерел фінансування та оптимізації їх структури; розроблено практичні рекомендації щодо збільшення обсягів та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві.

Результати досліджень, дозволяють зробити такі висновки та пропозиції:

- ефективність використання фінансових ресурсів у зазначеній мірі залежить від оптимального розподілу коштів підприємства та джерел їх фінансування;
- оптимізація фінансових ресурсів повинна ґрунтуватися на моделюванні взаємозв'язків між факторами впливу та результатів виробництва;
- викладені у роботі методичні положення дають можливість не тільки оцінити ефективність використання фінансових ресурсів підприємства, але й намітити шляхи її підвищення;
- результати роботи можуть бути використані як на рівні промислових підприємств, так і іншими установами при плануванні та управлінні фінансовими ресурсами.

Гроздєв Д. І.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.е.н., доцент Попова В. Д.

ЛОГІСТИЧНІ МЕТОДИ ТА МОДЕЛІ ОПЕРАТИВНОГО ПЛАНУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ ПОТОКІВ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ УСПІШНОГО УПРАВЛІННЯ

Планування матеріального потоку на промислових підприємствах є критично важливим елементом ефективного управління та оптимізації виробничих процесів. Зростаючий інтерес до сталого розвитку вимагає від підприємств зосереджувати увагу на зменшенні відходів та оптимізації використання ресурсів у процесах виробництва.

З урахуванням цих факторів, впровадження та вдосконалення логістичних методів та моделей оперативного планування матеріального потоку є ключовим елементом успішного управління промисловим підприємством у сучасних умовах.

Логістичні методи та моделі оперативного планування матеріальних потоків на промислових підприємствах дозволяють ефективно управляти ресурсами, оптимізувати виробничі процеси та зменшити витрати. Ці методи та моделі можна використовувати для синхронізації виробничих потреб з можливостями постачання, забезпечення вчасної доставки матеріалів, мінімізації простоїв обладнання та підвищення загальної ефективності.

Метод «точно в строк» (Just-In-Time, JIT) є стратегією управління виробництвом та запасами, яка спрямована на мінімізацію запасів у ланцюгу постачання та оптимізацію виробничих процесів. Суть JIT полягає в тому, щоб виробляти товари або надавати послуги в точній кількості, яка потрібна, та в той момент, коли вони потрібні, тим самим знижуючи витрати на зберігання та підвищуючи ефективність виробництва. Впровадження JIT вимагає значних зусиль з боку управління, високої дисципліни та координації всередині компанії та з її партнерами. Також система JIT може бути вразливою до перебоїв у постачанні та потребує ефективного управління ризиками.

Метод JIT, застосований правильно, може значно підвищити ефективність виробництва та конкурентоспроможність компанії на ринку, однак його успішність значною мірою залежить від специфіки бізнесу та готовності до глибоких змін у виробничих та логістичних процесах.

Системи планування матеріальних потреб (MRP) використовуються для розрахунку кількості та часу необхідних закупівель матеріалів на основі прогнозів продажів і виробничих планів. MRP може оптимізувати запаси матеріалів, забезпечити безперервність виробничого процесу і знизити витрати. Ефективність MRP значною мірою залежить від точності вхідних даних (MPS, BOM, запаси). Зміни у виробничих планах або попиті на продукцію вимагають швидкого оновлення планів MRP.

Застосування MRP дозволяє компаніям створити міцну основу для ефективного управління виробництвом та логістикою, адаптуючись до змінних умов ринку та вимог клієнтів.

Актуальність систем ERP (Enterprise Resource Planning, Планування ресурсів підприємства) у сучасному бізнес-середовищі не може бути переоцінена. В умовах глобалізації ринків, зростання конкуренції та необхідності швидкого реагування на зміни умов діяльності, ERP-системи стають ключовим інструментом для ефективного управління компанією. ERP-системи інтегрують всі аспекти бізнесу, включаючи планування, закупівлі, виробництво, продажі, маркетинг і фінанси. У контексті логістики ERP допомагає координувати матеріальні потоки, оптимізувати запаси та покращити відносини з постачальниками.

Моделі оптимізації запасів є фундаментальним інструментом у логістиці та управлінні ланцюгом постачання, які допомагають компаніям визначити оптимальні рівні запасів для мінімізації витрат при одночасному забезпеченні високого рівня обслуговування клієнтів. Вони включають аналіз точок повторного замовлення та оптимальних розмірів партій поставок. Модель економічного розміру замовлення (EOQ - Economic Order Quantity) – найбільш класична модель, яка визначає ідеальний розмір замовлення, що мінімізує сумарні витрати на замовлення та зберігання запасів. Формула EOQ враховує витрати на розміщення замовлення, вартість зберігання одиниці товару та річний попит. Вибір конкретної моделі або їх комбінації залежить від специфіки бізнесу, структури ланцюга постачання, характеру попиту та стратегічних цілей компанії.

Планування та оптимізація ланцюга поставок засновані на методах, спрямованих на оптимізацію всього ланцюга поставок від постачальника до кінцевого споживача. Алгоритми лінійного програмування, імітаційне моделювання та інші математичні моделі застосовуються для максимізації ефективності та зменшення витрат по всьому ланцюгу поставок.

Система канбан, як метод управління виробництвом і матеріальними потоками, заснований на принципі візуалізації робочих процесів і потреб у матеріалах за допомогою карток канбан. Канбан допомагає зменшити витрати на запаси та оптимізувати робочий процес.

Моделі прогнозування попиту, які використовують статистичні методи, є фундаментальним інструментом в аналітиці бізнесу, логістиці та управлінні ланцюгом поставок. Вони дозволяють компаніям аналізувати історичні дані та ідентифікувати тенденції та закономірності у попиті на продукцію або послуги, що допомагає приймати обґрунтовані рішення щодо виробництва, закупівель, запасів та маркетингових стратегій. Це дозволяє компаніям краще планувати свої потреби в матеріалах і уникали дефіциту та затоварювання.

Застосування цих методів і моделей вимагає комплексного підходу та детального аналізу внутрішніх процесів компанії і зовнішнього середовища. Це також вимагає постійного навчання та адаптації до мінливих ринкових умов.

Гуцал Т. О.

Класичний приватний університет

Порохня Є. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Порохня В. М.

НЕЧІТКО-МНОЖИННА КЛАСИФІКАЦІЯ ПАРАМЕТРІВ У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В епоху глобалізації і швидких темпів розвитку окремих країн і регіонів з різними рівнями соціально-економічного, політичного та культурного середовища стає все більш важливим знайти і застосувати найбільш універсальні, ефективні способи інтеграції в міжнародний поділ праці. Україна, як і інші країни, відкрита до світової інтеграції. Досягнення економічного відродження України значною мірою пов'язане з інтеграцією її в міжнародну економічну систему, вступу до Світової організації торгівлі, активною і зростаючою участю не тільки в регіональному, а й міжнародному поділі праці, ефективному використанні його переваг.

Цілком очевидним є той факт, що цей процес залежить від ефективності діяльності підприємств. З цього факту виходить, що процес входження України в систему світових господарських зв'язків багато в чому залежить від якості прийняття управлінських рішень у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Міжнародні ділові операції, як і внутрішні, є результатом певних управлінських дій: прогнозування і планування, організації, мотивації, керівництва, контролю тощо.

Управління зовнішньоекономічною діяльністю є невід'ємною частиною, структурним елементом системи загального менеджменту підприємства. Вона включає сукупність принципів, методів і форм управління виробництвом, реалізацію продукції і послуг, орієнтованих на максимізацію прибутку, здійснення довгострокових економічних інтересів підприємств.

Механізм управління зовнішньоекономічною діяльністю, що охоплює управління діяльністю підприємства через структурні підрозділи та управління самими підприємствами, є важливим інструментом. Тому для забезпечення передумов виникнення, особливого розвитку та подальшого вдосконалення системи менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств, доцільно застосовувати метод, заснований на використанні нечітких продукційних моделей, який реалізується за допомогою класифікатора fuzzy пакету MATLAB. Теоретичною основою якого є нечітко-множинний метод, розроблений А. О. Недосекиним і О. Б. Максимовим. Вони одні з перших хто пішов від спроби інтерпретувати статистику по підприємствах на основі аналізу дискримінанта, замість цього були висунуті норми по кожному приватному параметру в інтегральній оцінці фінансового стану підприємства.

Оскільки класифікацію рівнів параметрів неможливо провести сповна точно, тому що на вхід методу поступає не статистика, а квазістатистика, тому аналітикові важко в оцінці класифікаційних рівнів. У даному методі вишиковується нечітко-множинна класифікація параметрів, вводяться ваги показників в інтегральній оцінці і виходить сама оцінка фінансового положення підприємства не як згортка самих чинників (як аналітики робили до цього), а як верстка поточних рівнів цих чинників.

Ця методика дозволяє піти від схеми «чорного ящика» і контролювати процес комплексної оцінки зсередини, на основі самостійного вибору оцінюваних параметрів і їх класифікації. Нечітко-множинні описи є, з одного боку, набором адекватних правил для моделювання фінансових систем в умовах істотної невизначеності, а, з іншого боку, полем для нової інтерпретації класичних імовірнісних і експертних оцінок. Так можна перейти від класичного імовірнісного розподілу до імовірнісного розподілу з нечіткими параметрами, управляючи рівнем правдоподібності оцінок розподілу. Також можна перейти від сукупності експертних оцінок до набору функцій приналежності, що утворюють нечіткий класифікатор.

Д'яченко Д. І.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.е.н., професор, академік Академії економічних наук України, завідувач кафедри фінансів та банківської справи Інституту економіки та права Салига К. С.

ПРО ФІНТЕХ, ЯК ПЕРЕТИН ФІНАНСІВ І ТЕХНОЛОГІЙ

Технології, що працюють з фінансами, існують майже стільки ж, скільки й індустрія фінансових послуг. Більшість аналітиків зазначають, що після фінансової кризи 2008 року компанії, які застосовують передові технології, замінили традиційних постачальників послуг електронної комерції.

У своїх тезах ми розглянемо, що таке фінтех, його значення, окремі особливості та перспективи подальшого впровадження.

ФінТех - це фінансовий продукт, створений за допомогою інноваційних технологій, який робить відносини з грошима простішими та швидшими. Коли ви, наприклад, використовуєте Apple Pay або кредитну картку для здійснення онлайн-покупки, ви як споживач, інтернет-магазин та банк, який здійснює транзакцію,

використовує фінансові технології. Фінтех - це сегмент, що динамічно розвивається на перетині секторів фінансових послуг і технологій. Сегмент Fintech сьогодні стрімко еволюціонує, порушуючи звичний порядок речей у традиційному ландшафті створення вартості. Фінтех-компанії, використовуючи новітні технології та нові напрямки діяльності, переформатовують конкурентний ландшафт. Вони розмивають кордони, які встановилися між гравцями у секторі фінансових послуг. Екосистема Fintech включає в себе такі елементи, як стартапи, технологічні компанії, фінансові установи та інфраструктурних гравців. Які ми обов'язково розглянемо у своїх наступних дослідженнях.

Зазначимо, що в основі цифрової трансформації сектору фінансових послуг лежать нові фінансові технології (або фінтех), які змінюють способи інвестування, кредитування та заощадження грошей. Вони дозволяють модернізувати традиційні види фінансових послуг та способи їх надання. Експерти зазначають, що розвиток фінансових технологій - це не випадковість, а відповідь на нагальні потреби сучасних поколінь, які хочуть заощаджувати час і гроші, отримуючи послуги в цифровому форматі. Бізнес-модель фінтеху протистоїть моделі універсального банку і є відповіддю на деякі «провали» традиційного ринку фінансових послуг [1; 2, с. 100–105; 3, с. 54].

Розвиток фінансових технологій у світі підтримується технологічними факторами. Зокрема, використання Інтернету та смартфонів, технологій хмарних обчислень, роботизованої автоматизації процесів, машинного навчання, аналізу великих даних тощо. Завдяки своїй високій інноваційній здатності фінансові технології створюють потужний стимул для «цифрового оновлення» всього фінансового сектору, включаючи підвищення якості фінансових продуктів і послуг, а також зниження їх вартості [4].

Зрозуміло, що умови надзвичайного або військового стану можуть суттєво ускладнити фінансування будь-якого виду підприємства, включаючи IT-сектор. Проте, деякі механізми фінансування можуть залишитися доступними або навіть набувати нових форм в таких умовах. Це державне фінансування, при якому уряди можуть надавати фінансову підтримку важливим галузям, включаючи IT, навіть у часи кризи чи конфлікту (може бути в формі субсидій, грантів або інших форм державної підтримки). Або інвестиції від державних структур (уряди країн можуть створювати спеціальні фонди або програми для інвестування в інноваційні технології, які можуть використовуватися IT-підприємствами). Міжнародні джерела фінансування: умови кризи можуть також спонукати міжнародні організації, такі як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк чи різні міжнародні фонди, надавати фінансову допомогу для підтримки економіки та технологічних ініціатив. Краудфандинг, в умовах кризи чи конфлікту, коли громадськість може проявляти великий інтерес до підтримки ініціатив, що сприяють вирішенню проблем. Це може призвести до зростання популярності краудфандингових платформ як засобу залучення фінансування. Ще, страхування та ризик-менеджмент, бо умови надзвичайного або військового стану можуть збільшити ризики для бізнесу. У таких випадках компанії можуть використовувати страхування та інші інструменти ризик-менеджменту для зменшення впливу негативних подій на їх фінансове становище. Ці механізми можуть допомогти IT-підприємствам в умовах надзвичайного або військового стану зберегти стійкість та продовжувати свою діяльність в умовах складності [5–7].

Таким чином, у ситуаціях надзвичайного або військового стану фінансування IT-підприємства може стати складним завданням через зміни в економічному середовищі та збільшення ризиків. Тут ми виокремили деякі рекомендації, які можуть допомогти зберегти стабільність та забезпечити подальший розвиток підприємства: диверсифікація джерел фінансування, тобто залежність від одного джерела фінансування може бути ризикованою в умовах надзвичайного стану, тоді належить розглядати можливість отримання фінансування від різних джерел (таких як державні програми, інвестиції від приватних інвесторів, кредити від банків тощо); збереження ліквідності. Так, важливо мати достатній обсяг ліквідних активів, щоб витримати можливий період економічної нестабільності. Що дозволить продовжувати операції підприємства, навіть при обмеженому доступі до фінансування; оптимізація витрат (при цьому, належить провести ретельний аналіз всіх витрат і зосередитися на їх оптимізації, а зменшення непродуктивних витрат допоможе зберегти ресурси для стратегічних ініціатив); пошук державної підтримки (наприклад, деякі урядові програми можуть надавати фінансову підтримку в умовах надзвичайного або військового стану. При цьому, треба дослідити можливість отримання державних грантів або пільгових кредитів для підтримки кожного IT-підприємства); розвиток альтернативних резервних планів, коли потрібна розробка планів дій для різних сценаріїв надзвичайних ситуацій, що допоможе підприємству швидко реагувати на зміни у фінансовому середовищі та зберегти стабільність; а ще комунікація з інвесторами і стейкхолдерами (це режим інформування інвесторів і стейкхолдерів про заходи, які приймаються для збереження фінансової стабільності підприємства, й за чіткої комунікації може зберегти довіру і підтримку бізнесу в умовах кризи).

Взагалі, незалежно від ситуації, IT-підприємствам важливо залишатися гнучкими та готовими до швидких змін у стратегіях фінансування, щоб забезпечити успіх та перспективи розвитку. Що в свою чергу, вважаємо влучним завданням для подальших наукових пошуків та як актуальний предмет дослідження.

Список використаних джерел

1. Фінансові технології. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Фінансові_технології (дата звернення: 09.08.2023).
2. Семенов А. Ю., Кривич Я. М., Цирулик С. В. FinTech технології: суть, роль і значення для економіки країни. *Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*. 2018. Вип. 2 (67). С. 100–105.
3. Гуляєва Л. П. Універсалізація діяльності банків: проблеми та перспективи. *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України*. 2008. № 5 (47). С. 53–60.
4. Що таке Фінтех і як працює? *Stfalcon*. URL: <https://stfalcon.com/uk/blog/post/what-is-fintech> (дата звернення: 09.08.2023).
5. Арбузов С. Г., Колобов Ю. В., Міщенко В. І., Науменкова С. В. Фінансовий механізм. *Банківська енциклопедія*. Київ : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. 504 с.
6. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19> (дата звернення: 09.08.2023).

7. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 2102-IX. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 09.08.2023).

Клещунов В. Е.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.е.н., доцент Попова В. Д.

АКТУАЛЬНІСТЬ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Управління матеріальними потоками є важливим аспектом логістики та управління ланцюгами поставок у сучасному бізнес-середовищі. Управління матеріальними потоками охоплює всі процеси, пов'язані з переміщенням товарів від постачальника до кінцевого споживача, включаючи транспортування, зберігання, управління запасами та виконання замовлень. Ефективне управління матеріальними потоками дозволяє компаніям знизити витрати, поліпшити обслуговування клієнтів і підвищити операційну ефективність.

Важливість управління матеріальними потоками в сучасному суспільстві зростає з кількох причин:

1) Глобалізація ланцюгів поставок: розширення глобальних ланцюгів поставок вимагає від компаній ефективного управління міжнародними матеріальними потоками, включаючи вирішення логістичних проблем, пов'язаних з митницею, транскордонними перевезеннями та регуляторними відмінностями в законодавстві.

2) Зростання попиту на швидкість доставки: в епоху електронної комерції споживачі очікують, що товари будуть доставлені швидко і точно, що змушує компанії оптимізувати матеріальні потоки для швидкого реагування на замовлення.

3) Сталій розвиток та відповідальність: зростаюча увага до екологічної стійкості та соціальної відповідальності в ланцюгу поставок вимагає від компаній приділяти більше уваги управлінню ресурсами, мінімізації відходів та оптимізації використання матеріалів.

4) Технологічний розвиток: технологічні досягнення, такі як Інтернет речей (IoT), штучний інтелект (AI), машинне навчання та блокчейн, створюють нові можливості для оптимізації управління матеріальними потоками. Ці технології можуть допомогти автоматизувати процеси, підвищити точність прогнозування, знизити витрати і підвищити прозорість ланцюга поставок.

5) Управління ризиками: у світі, де ланцюги поставок постійно змінюються (наприклад, через епідемії, стихійні лиха, політичні конфлікти), ефективне управління матеріальними потоками є ключем до забезпечення стійкості та здатності швидко відновлюватися після кризи.

6) Персоналізація товарів: зростаючий попит на персоналізовану продукцію вимагає більш гнучких та адаптивних матеріальних потоків, здатних швидко реагувати на мінливі вимоги клієнтів.

Управління матеріальними потоками продовжує розвиватися, щоб відповідати новим викликам і можливостям. Компанії, які здатні ефективно управляти матеріальними потоками, не тільки знижують витрати і підвищують ефективність, але й забезпечують краще обслуговування клієнтів, стійкість і конкурентну перевагу в динамічному бізнес-середовищі.

Ковальчук І. О.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.е.н., доцент Попова В. Д.

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ

Розробка конкурентної стратегії є ключовим елементом стратегічного управління, який дозволяє компанії здобути та утримати конкурентну перевагу в динамічному бізнес-середовищі. Конкурентна стратегія визначає, як організація буде конкурувати на цільових сегментах ринку та позиціонувати себе серед конкурентів для досягнення довгострокового успіху. Основними цілями такої стратегії є створення унікальної цінності для клієнтів, ефективне використання ресурсів та підвищення стійкості до конкурентних загроз.

Можна виділити наступні ключові підходи до розробки конкурентної стратегії.

1) Стратегія лідерства за витратами: бути виробником з найнижчими витратами в галузі, що дозволяє пропонувати товари та послуги за нижчою ціною, ніж у конкурентів, зберігаючи при цьому прибутковість.

2) Стратегія диференціації: відрізнятись від конкурентів шляхом створення унікальних характеристик (якість, дизайн, бренд, обслуговування клієнтів тощо) у своїх продуктах і послугах, щоб виправдати вищі ціни.

3) Стратегія концентрації: компанії зосереджують свої зусилля на обслуговуванні вузького сегмента ринку (ніші) і пристосовують свої продукти та послуги до унікальних потреб цього сегмента.

Розробка ефективної конкурентної стратегії важлива для виживання та процвітання компанії в умовах жорсткої конкуренції. Вона допомагає компаніям визначити, як вони можуть найкраще використати свої сильні сторони, обмежити вплив своїх слабких сторін, використати ринкові можливості та захистити себе від зовнішніх загроз.

Формулювання та реалізація конкурентної стратегії передбачає низку викликів, серед яких добре розуміння ринкових тенденцій, потреб клієнтів та діяльності конкурентів, а також здатність швидко адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. Крім того, важливою є внутрішня готовність компанії з точки зору ресурсів, навичок та організаційної культури до реалізації обраної стратегії.

Щоб розробити ефективну конкурентну стратегію, компанії повинні провести комплексний стратегічний аналіз, що включає:

- галузевий аналіз (наприклад, з використанням п'яти сил Портера) для оцінки структури галузі та інтенсивності конкуренції;
 - SWOT-аналіз для визначення внутрішніх сильних і слабких сторін компанії та зовнішніх можливостей і загроз;
 - аналіз конкурентів для розуміння стратегій, сильних і слабких сторін ключових конкурентів.
- Успішна розробка та реалізація конкурентної стратегії вимагає від компанії глибокого розуміння ринкових умов, гнучкості, інноваційності та постійної адаптації до мінливих ринкових умов. Обравши правильну стратегію, компанії можуть ефективно конкурувати, збільшити частку ринку та досягти сталого розвитку.

Куліков Д. Ю.

Класичний приватний університет
аспірант

Бугай І. В.

Класичний приватний університет
к.е.н., доцент

ФАКТОРИ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних ринкових умовах криза економічної системи може виникати внаслідок банкрутства одного чи низки підприємств, ефект від якого поширюється ланцюговою реакцією різноманітних механізмів та зачіпає систему загалом. Основою стабільності становища підприємства служить його фінансова стійкість.

Фінансова стійкість обумовлена різними факторами, такими як стабільність економічного середовища, у безпосередніх умовах якого, здійснює свою діяльність підприємство; результативність його функціонування;

ефективного та своєчасного реагування на внутрішні і зовнішні фактори, що стрімко змінюються.

Внаслідок впливу економічного середовища, складається не проста економічна ситуація, яка потребує більш детального аналізу фінансового стану та стійкості підприємства. При її аналізі необхідно дослідити фінансову стійкість за кілька років, та виробити динаміку стану підприємства протягом запланованого періоду.

Висока конкурентна боротьба є важливим зовнішнім фактором фінансової стійкості підприємства. Серйозними зовнішніми економічними чинниками фінансової стійкості підприємства є:

- дієвість політики, спрямованої на мінімізацію наслідків економічної кризи, стосовно підприємству;
- податкова та кредитна політика, що проводиться державою;
- ступінь розвиненості фінансового ринку;
- розвиненість страхової діяльності у державі;
- зовнішньоекономічні зв'язки.

Беручи до уваги те, що ліквідність і платоспроможність є невід'ємними складовими комплексної фінансової стійкості, можна запропонувати її залежно від достатності складових факторів та позначити такі види: ліквідна, платіжна, активна, майнова, інвестиційне – приваблива.

Динамічна стійкість підприємства тісно пов'язана з його статичною фінансовою стійкістю, додаючи фактор часу та відображаючи можливість системи зберігати стійкість протягом різного проміжку часу. Її можна подати у вигляді ліквідної статичної стійкості, платіжної статичної стійкості, статичної активної стійкості та майнової стійкості.

Підприємство також має таку стійкість, як інвестиційна привабливість, якщо йому властиві: ліквідність, платіжеспроможність, активність та майнова стійкість.

Коли підприємство розширює асортимент продукції і освоює новий ринок збуту, воно має більш об'ємні джерела фінансування як внутрішні, так і зовнішні, ніж новостворені підприємства, виходячи з цього, легше перенесе негативні наслідки можливої економічної кризи. Грамотне використання цього фактора дозволить балансувати між ефектом рівності умов на певному сегменті ринку (конкурентоспроможністю) і міжгалузевим переливанням капіталу (розтратою коштів), що не виправдовує мети. А також дає можливість зберегти стійкіше фінансове становище під впливом зовнішніх несприятливих факторів. Таким чином, фінансова стійкість підприємства є характеристикою його діяльності та фінансового добробуту, є результатом поточного, фінансового та інвестиційного розвитку, служить показником для залучення інвестицій, дозволяє підприємству відповідати за своїми зобов'язаннями, протистояти зовнішнім негативним факторам і є прогнозом для подальшого розвитку.

Левченко М. М.

Класичний приватний університет
аспірант

ЗАХОДИ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ РИНКІВ КАПІТАЛУ УКРАЇНИ

Відповідно до проекту Плану відновлення України та матеріалів робочої групи «Функціонування фінансової системи, її реформування та розвиток» [1, с. 333] у якості ключових викликів для сфери ринку капіталу під час війни визначено:

1. Значний відтік капіталу з України, різке зменшення ліквідності місцевих грошових ринків. Втрата активів підприємств реального сектору, знецінення обігового капіталу, обмеженість доступу підприємств до кредитних ресурсів банківського сектору.

2. Швидке зниження реальних та номінальних доходів та заощаджень населення, обмежені можливості громадян щодо інвестування у фінансові інструменти.

3. Високі ризики національної економіки та конкретних підприємств в умовах воєнної та поствоєнної економіки, які дестимулюють інвесторів щодо безпосередніх інвестицій в капітал підприємств.

4. Обмежене функціонування ринків капіталу у зв'язку з припиненням у воєнний час діяльності значної кількості учасників ринку (емітентів, інвесторів, фінансових посередників).

5. Відсутність в чинному законодавстві України дієвих механізмів щодо фінансування інноваційних проектів, новітніх технологій та наукових розробок та складність залучення іноземних інвестицій для цих цілей.

6. Необхідність у забезпеченні подальшого розвитку ринків капіталу та організованих товарних ринків України у відповідності до міжнародних стандартів та європейського законодавства шляхом проведення комплексних реформ з метою забезпечення належного рівня державного регулювання та нагляду на зазначених ринках, підвищення захисту прав інвесторів, розширення спектру фінансових інструментів та розбудови інфраструктури ринків.

7. Необхідність формування потужного довгострокового інвестиційного ресурсу, що інвестуватиметься в національну економіку та забезпечить формування капіталу для покриття майбутніх витрат.

Наявні ключові можливості повоєнного відновлення ринків капіталу полягають у такому:

1. Збільшення інвестицій в економіку країни та зростання надходжень до Державного бюджету України завдяки активізації і підвищенню ефективності роботи ринків капіталу та організованих товарних ринків.

2. Покращення якості державного регулювання і нагляду на ринках капіталу та організованих товарних ринках, розробка та затвердження зразкових документів, пов'язаних з адміністративними послугами.

3. Забезпечення функціонування ефективної системи протидії зловживанням на зазначених ринках у відповідності до Принципів IOSCO та положень європейського законодавства, дозволить забезпечити законодавчі передумови для приєднання до Меморандуму IOSCO, що сприятиме інтеграції вітчизняних ринків у глобальні фінансові ринки, що, в свою чергу, дасть можливість спростити і збільшити залучення інвесторів (зокрема іноземних) в економіку України внаслідок підвищення довіри до інвестування через інструменти ринків капіталу.

4. Прискорення зусиль щодо аналізу прогалин та приведення законодавства України у відповідність до законодавства ЄС.

5. Запровадження функціонування в Україні інвестиційних фондів у відповідності до європейських правил діяльності, таких як фонди колективного інвестування в цінні папери (UCITS), альтернативні інвестиційні фонди (AIFs), довгострокові інвестиційні фонди (ELTIFs), фонди венчурного капіталу (EuVECA), фонди соціального підприємництва (EuSEF) та фонди грошового ринку (MMFs), дасть можливість ефективного залучення інвестицій через механізми колективного інвестування.

6. Інтеграція сфери ринків капіталу України у європейський фінансовий простір, залучення іноземних інвестицій в акціонерний та борговий капітал відновлювальних підприємств реального сектору.

7. Запровадження повноцінного функціонування системи загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення, у поєднанні з I та III рівнями системи пенсійного забезпечення, забезпечить соціальні гарантії та фінансову стабільність пенсійної системи України, а також сприятиме забезпеченню економіку довгостроковими фінансовими ресурсами.

Попри зазначені можливості, існують також ключові обмеження, а саме:

1. Значна тривалість процесу перетворення накопичень громадян у довгостроковий внутрішній фінансовий ресурс.

2. Неможливість належного виконання вітчизняним регулятором ринків капіталу та організованих товарних ринків своїх функцій, низька інституційна спроможність регулятора.

3. Відсутність ефективної системи протидії зловживанням на зазначених ринках, застарілі та дискримінаційні механізми оподаткування на ринках капіталу та організованих товарних ринків негативно впливають на подальший розвиток зазначених ринків в Україні внаслідок недовіри інвесторів до належного захисту їх інтересів та відсутності стимулів до інвестування через інструменти ринків капіталу.

Ринки капіталу та організовані товарні ринки, запровадження регулювання яких передбачено Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів» № 738-IX від 19.06.2020, потребують належного рівня державного регулювання та нагляду. Так, питання удосконалення захисту інвесторів від зловживань на ринках капіталу та організованих товарних ринках неможливо вирішити без законодавчого удосконалення механізмів державного регулювання у зазначеній сфері. Насамперед, таке законодавче удосконалення повинно полягати, зокрема, у забезпеченні інституційної спроможності та фінансової незалежності вітчизняного регулятора ринків капіталу та організованих товарних ринків, забезпеченні функціонування ефективної системи протидії зловживанням на зазначених ринках, а також забезпеченні міжнародної співпраці Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

З метою забезпечення розбудови інфраструктури ринків капіталу у відповідності до європейських правил та покращення її ефективності, необхідним є забезпечення повної відповідності українського законодавства положенням актів ЄС в сфері інфраструктури фінансових ринків, зокрема в частині функціонування систем клірингу, забезпечення розрахунків та депозитарної системи.

З метою покращення інвестиційного клімату в Україні, пошкваллення інвестиційних процесів та мінімізації ризиків на ринках капіталу необхідним є реформування ринку рейтингування, зокрема удосконалення правових засад визначення рейтингів та їх використання, а також встановлення відповідальності для рейтингових агентств за порушення вимог законодавства у відповідності до законодавства ЄС.

Список використаних джерел

1. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Функціонування фінансової системи, її реформування та розвиток». Київ : Національна рада з відновлення України від наслідків війни, 2022. 381 с. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/functioning-of-the-financial-system.pdf> (дата звернення: 21.09.2023).

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів: Закон України від 19.06.2020 р. № 738-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text> (дата звернення: 21.09.2023).

Луб'яний Д. І.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.е.н., професор Трохимець О.

РОБОТА КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ ІЗ ЗАСТАВНИМ МАЙНОМ НА ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

З початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну, банківська сфера як і інші галузі економіки зіткнулась з неочікуваними викликами. Для забезпечення стабільності фінансового сектору та недопущення її обвалу Національний Банк України, як регулятор вжив низку правил та рекомендацій, для фінансових установ. Один із важливих напрямів це мінімізація розміру кредитних ризиків за активними банківськими операціями. Забезпечення або заставне майно є ключовими для мінімізації кредитного ризику.

У зв'язку з тим, що значна частина заставного майна опинилась під окупацією, постраждала від пошкоджень, або знаходиться близько до зон бойових дій, а також через вплив війни на ринкову вартість, Національний банк України та комерційні банки були змушені розробити нові правила та вимоги для роботи з заставним майном:

1. Регулятор заборонив враховувати вартість заставного майна під час оцінки кредитного ризику, якщо застава розміщена на тимчасово окупованих після 24.02.2022 територіях або територіях на яких ведуться активні бойові дії, згідно Наказу Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій від 22.12.2022 року №309 «Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією». Це обумовлено відсутністю доступу до об'єктів застави та неможливістю контролю над ними.

2. Для оцінки кредитного ризику згідно вимог Постанови Правління Національного банку України від 30.06.2016 року №351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» необхідно використовувати всю наявну інформацію, щодо заставного майна, розташованого на територіях, що зазнали/зазнають наслідків військової агресії, включаючи публічну або отриману від боржника/заставаодавця.

3. Фіксувати та враховувати під час оцінки кредитного ризику будь яку інформацію про знищення, значне пошкодження. Для суттєво пошкоджених або знищених об'єктів застави справедлива або ринкова вартість прирівнюється до нульової.

4. Якщо заставне майно зазнало суттєвих пошкоджень, враховувати вартість для розрахунку кредитного ризику можливо лише після перевірки фактичного стану та переоцінки незалежним оцінювачем або оцінювачем банку вартості відновлення застави.

В свою чергу комерційні банки, відповідно до рекомендацій Національного банку України, почали індивідуально розробляти внутрішні нормативні документи щодо роботи з заставним майном. Впроваджувалися заходи, спрямовані на можливість перевірки та оцінки (включно з переоцінкою) заставного майна. Для оцінки ризиків більшість банків використовує принцип географічних зон, враховуючи локацію об'єктів застави відносно зон бойових дій та тимчасово окупованих територій. Зазвичай розподіл здійснюється на такі три зони:

Зелена зона: Регіони, віддалені від зони бойових дій та тимчасово окупованих територій.

Жовта зона: Регіони, які наближені до зони бойових дій та тимчасово окупованих територій.

Червона зона: Тимчасово окуповані території та зони активних бойових дій. Також до цієї зони включаються частини регіонів, які не знаходяться безпосередньо в зоні бойових дій або тимчасово окупованих територій, але мають підвищений ризик ракетних атак.

Працівники банків, відповідальні за моніторинг заставного майна, проводять перевірки в зелених та частково в жовтих зонах. У червоних зонах, з огляду на безпеку персоналу, перевірки не проводяться, і припускається, що контроль над таким майном втрачено, тому воно не враховується при оцінці кредитного ризику.

Важливо відзначити, що віднесення переліку областей України до тих чи інших територіальних зон можуть змінюватися в залежності від поточної воєнної ситуації.

Крім того, банки приділяють велике значення виявленню та фіксації пошкоджень внаслідок воєнних дій нерухомості, що перебуває в забезпеченні. Зазвичай розділяють за наступними критеріями:

Незначні: втрата до 5% конструктивних елементів;

Середні: втрата від 5% до 30% конструктивних елементів;

Значні: втрата більше 30% конструктивних елементів.

Після отримання акту перевірки наявності та стану майна з зафіксованим переліком пошкоджень в обов'язковому порядку проводиться переоцінка ринкової вартості, яка буде враховуватися при розрахунку кредитного ризику.

Велике значення банки приділяють оцінці заставного майна, а саме визначенню справедливої/ринкової вартості. Особливої уваги потребує нерухоме майно, яке зазвичай банки вважають найбільш ліквідним і використовують як забезпечення під кредитні операції.

Незважаючи на різке сповільнення комерційної активності на початку повномасштабного вторгнення росії в Україну, ринок нерухомості не виправдав найгірших очікувань і поступово адаптувався до нових реалій. Ринок нерухомості після періодів зниження активності у 2022 та першому півріччі 2023 років відновлюється з різними тенденціями у різних сегментах. Це дає змогу визначати актуальну вартість.

На початку війни, Національний банк України надав банкам дозвіл утриматися від переоцінки діючого заставного майна до моменту стабілізації ринкової кон'юнктури. Ця політика діяла до вересня 2023 року. Її скасування вважається сигналом до відновлення ринку та комерційної активності. Тим не менш, банки продовжують обережно підходити до визначення ринкової вартості, застосовуючи додаткові дисконти, які залежать від наближеності до тимчасово окупованих територій або зон ведення активних бойових дій, особливо це стосується нерухомого майна.

У зв'язку з високим рівнем невизначеності, банки вдаються до більш консервативної практики оцінки забезпечення у вигляді комерційної нерухомості, бізнесу. Більш релевантним є дохідний підхід, який базується на аналізі орендних ставок, оскільки ринок купівлі - продажу не працює для продавців в сенсі того, що вони не отримують необхідну інформацію для коригування своєї пропозиції.

При підборі об'єктів порівняння для визначення ринкової вартості продажу або оренди, важливо враховувати зміну показника торгу, який зріс порівняно з довоєнним періодом, особливо це стосується об'єктів, розташованих поблизу зон бойових дій.

При прогнозуванні грошових потоків для комерційної нерухомості, такої як Бізнес-центри, Торгово-розважальні центри, логістичні комплекси та готелі, додатково застосовується підвищений рівень вакантності.

У процесі оцінки бізнесу особлива увага приділяється розрахунку ставки дисконтування/капіталізації. Ситуація канонічна: зростають ризики і зростають ставки.

Всі описані вище вимушені заходи щодо роботи з заставним майном під час дії воєнного стану мають позитивний вплив на стабільність банківської системи, зокрема щодо кредитних ризиків. Однак контрольним завданням є діагностика комерційних банків, зокрема оцінка стійкості найбільших банків України, яка на даний час знаходиться на завершальній стадії.

Луханін А. В.

Класичний приватний університет
аспірант

СИСТЕМНО ВАЖЛИВІ БАНКИ: ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ КРАЇНИ

Відповідно до ст.4 ЗУ «Про банки і банківську діяльність» банківська система України складається з Національного банку України та інших банків, а також філій іноземних банків, що створені і діють на території України відповідно до законодавства. Банк самостійно визначає напрями своєї діяльності і спеціалізацію за видами послуг [1].

Велику роль у формуванні та функціонуванні банківської системи відіграє Національний банк України, зокрема він визначає види спеціалізованих банків та порядок набуття банком статусу спеціалізованого. Національний банк України здійснює регулювання діяльності спеціалізованих банків через пруденційні нормативи та нормативно-правове забезпечення здійснюваних цими банками операцій [1].

Але головна функція Національного банку України визначена ст.99 Конституції України [2], і полягає вона у забезпеченні стабільності грошової одиниці.

У липні 2014 року було внесено важливі зміни до ЗУ «Про банки і банківську діяльність» відповідно до яких Національний банк України мав визначати системно важливі банки відповідно до таких критеріїв: розміру банку, ступеня фінансових взаємозв'язків, напрямів діяльності [3].

Під системно важливим банком слід розуміти – банк, діяльність якого впливає на стабільність усієї банківської системи. Національний банк щороку визначає системно важливі банки та здійснює посиленний нагляд за ними. Така підвищена увага необхідна для збереження фінансової стабільності, адже неналежне функціонування або банкрутство системно важливих банків може завдати шкоди фінансовій системі та негативно вплинути на економіку країни [4].

Системно важливі банки використовуючи свою вагу та значимість для ринку, можуть приймати рішення, які є вигідними для них, але не є оптимальними з точки зору стійкості та ефективності фінансової системи країни в цілому. Такі дії знижують рівень ринкової дисципліни та викривлюють конкуренцію [4].

Національний банк системно важливі банки визначає на підставі значення показника системної важливості банку, який розраховується за такими критеріями: розмір банку; ступінь фінансових взаємозв'язків; напрями діяльності. Критерій «розмір банку» характеризується індикатором «розмір активів банку» [5]. Критерій «ступінь фінансових взаємозв'язків» характеризується такими індикаторами: кошти, розміщені в банках-резидентах; кошти, залучені від банків-резидентів; зобов'язання нерезидентів перед банком; зобов'язання банку перед нерезидентами.

А Критерій «напрями діяльності» характеризується такими індикаторами: кредити, надані клієнтам; кошти на рахунках клієнтів; операції з використанням емітованих банком електронних платіжних засобів за звітний рік; початкові платежі в системі електронних платежів за звітний рік; гарантовані вклади фізичних осіб [5]. Отже, можна зробити висновки щодо необхідності визначення системно важливих банків, уникнення цієї процедури може негативно вплинути на грошову систему всієї країни.

Список використаних джерел

1. Про банки і банківську діяльність : Закон від 07.12.2000 р., № 2121-III. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 10.08.2023).
2. Про Національний банк України : Закон від 20.05.1999 р., № 679-XIV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 10.08.2023).
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання негативному впливу на стабільність банківської системи : Закон від 04.07.2014 р., № 1586-VII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1586-18#n18> (дата звернення: 10.08.2023).
4. Про системно важливі банки : офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/about/sib> (дата звернення: 10.08.2023).

5. Про затвердження Положення про порядок визначення системно важливих банків : Постанова від 25.12.2014 р., № 863. *Правління Національного банку України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0863500-14#n56/> (дата звернення: 10.08.2023).

Марков В.

Класичний приватний університет

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ

В умовах дії військового стану в Україні виникла принципово нова група фінансових відносин, а саме: відносини, що пов'язані з банкрутством підприємств та призупиненням його поточних платежів а також відносини, що виникають при злитті та поглинанні, а також при розподілі самого підприємства.

Кожна з перерахованих груп фінансових відносин має свої особливості та сферу застосування. Однак, всі вони носять двосторонній характер і їх матеріальною основою є рух грошових коштів, а виникають вони за ініціативою самого підприємства або контрагента.

Таким чином, фінанси підприємств безпосередньо пов'язані з рухом грошових коштів. Саме досить часто під поняттям фінанси підприємств розуміють грошові кошти та фінансові ресурси. Однак самі кошти чи фінансові ресурси не розкривають повністю сутності фінансів підприємств. На основі проведеного аналізу, можна дати визначення категорії фінанси підприємств.

Фінанси підприємств представляють собою фінансові відносини, що виникають в ході підприємницької діяльності в процесі формування основного та оборотного капіталу, фондів грошових коштів (цільових грошових коштів), їх розподілу та використання [2].

Об'єктами фінансів підприємств є економічні відносини, пов'язані з рухом коштів, формуванням та використанням грошових фондів. Суб'єктами таких відносин можуть бути підприємства, організації, бюджетні та банківські установи, страхові компанії, позабюджетні фонди, інвестиційні фонди, аудиторські організації та інші суб'єкти господарювання.

Матеріальною основою фінансів підприємств є кругообіг капіталу, який в умовах товарно – грошових відносин набуває форми грошового обігу. Сферою фінансових відносин підприємства є процеси первинного розподілу вартості суспільного продукту, коли вона розподіляється на вартість матеріальних витрат, необхідного та додаткового продукту. При цьому утворюються різні фонди грошових ресурсів.

Найбільш повно сутність фінансів проявляється у їх функціях. В умовах дії військового стану особливе значення набувають дві основні функції: розподільча та контрольна функції фінансів підприємства [1, с. 38].

На сьогоднішній момент в економічній літературі склалися дві основні позиції стосовно функцій фінансів підприємств. Відповідно до першої фінанси виконують дві функції – розподільчу та контрольну. Друга позиція додатково виділяє ще одну функцію, яка в різних джерелах визначається по різному – ресурсоутворююча або забезпечуюча. Більш обґрунтованою є друга позиція, у відповідності з якою фінанси малих підприємств виконують три основні функції: забезпечуюча, розподільча та контрольна [4, с. 210].

Розподільча функція тісно пов'язана з забезпечуючою і проявляється через розподілення і перерозподілення загальної суми сформованих фінансових ресурсів. Розподільча функція ґрунтується на тому, що фінансові ресурси підлягають розподіленню в цілях виконання зобов'язань перед бюджетом, кредиторами, контрагентами. Її результатом є формування і використання цільових фондів грошових коштів, підтримки ефективної структури капіталу.

Контрольна функція передбачає здійснення фінансового контролю за результатами виробничо - фінансової діяльності підприємства, а також за процесом формування, розподілення і використання фінансових ресурсів у відповідності до поточних і оперативних планів.

Фінансовий контроль на підприємстві має дві форми [2]:

- контроль за змінами фінансових показників, станом платежів та розрахунків;
- контроль за реалізацією стратегії фінансування.

Контрольна функція реалізується по основним напрямкам:

- контроль за надходженням виручки від реалізації продукції та послуг;
- контроль за рівнем самофінансування, прибутковості і рентабельності;
- контроль за правильним та своєчасним перерахуванням коштів в фонди грошових коштів по всім встановленим джерелам фінансування;
- контроль за дотриманням заданої структури фондів грошових коштів з урахуванням виробничого і соціального розвитку;
- контроль за цілеспрямованим і ефективним використанням фінансових ресурсів.

За термінами проведення фінансовий контроль поділяється на попередній, поточний та послідовий.

Забезпечуюча функція полягає в систематичному формуванні в необхідному обсязі грошових коштів з різних джерел для забезпечення поточної господарської діяльності та реалізації стратегічних цілей розвитку підприємства.

Основним методом здійснення фінансово – господарської діяльності є комерційний розрахунок, які представляє собою метод ведення господарства, що заключається в відповідності в грошовій формі витрат та результатів діяльності; його ціллю є отримання максимуму прибутку при мінімумі затрат, тобто комерційний розрахунок полягає в постійному порівнянні витрат та результатів діяльності [3, с. 457].

Отже, фінанси підприємств функціонують в рамках фінансової системи держави, тому всі зміни в фінансах підприємств пов'язані зі змінами в фінансовій системі держави.

Фінанси підприємств в умовах дії військового стану відіграють важливу роль в забезпеченні ефективного економічного і соціального розвитку держави. Ця роль проявляється в наступному:

1) фінансові ресурси, які концентруються державою і використовуються нею для фінансування різних суспільних потреб, в основному формуються за рахунок фінансів підприємств;

2) фінанси підприємств формують фінансовий базис забезпечення безперервності виробничого процесу, націленого на задоволення попиту на товари та послуги;

3) фінанси підприємств можуть служити головним інструментом державного регулювання економіки;

4) фінанси підприємств використовуються для регулювання галузевих пропорцій в ринковій економіці, сприяє прискоренню розвитку окремих галузей економіки, створенню нових виробництв та сучасних технологій;

5) фінанси підприємств дозволяють використовувати грошові накопичення домашніх господарств шляхом надання можливості інвестувати їх в прибуткові фінансові інструменти.

Таким чином, за допомогою фінансів у суспільному виробництві відбувається рух грошових коштів, які набирають специфічної форми фінансових ресурсів, що формуються у суб'єктів господарювання та держави.

Список використаних джерел

1. Фінанси підприємств України під час війни та завдання їх повоєнного відновлення : наукова доповідь / за ред. д.е.н. В. В. Зимовця ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». Київ, 2023. 54 с. URL: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2023/8/Finansy-pidpriemstv-Ukrainy-pidchas-vijny.pdf> (дата звернення: 20.09.2023).

2. Зануда А. Бізнес під час війни: яку підтримку запропонував уряд та як виживає бізнес. *BBC*. 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60757> (дата звернення: 20.08.2023).

3. Зюскін А. Цифровізація бізнес-процесів малого бізнесу як фактор зростання його конкурентоспроможності. *Економіка і управління*. 2022. № 28 (5). С. 452–461.

4. Гріщенко І. В. Оцінка показників фінансової стійкості підприємства. *Перспективи розвитку фінансово-економічного простору України* : зб. наук. пр. Вінниця, 2020. С. 208–211

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПОДАТКОВОЇ ТА ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Ходус А. І.

Класичний приватний університет
аспірант

СУТНІСТЬ ПОДАТКОВИХ РИЗИКІВ, ПРИЧИНИ ТА ФАКТОРИ ЇХ ВИНИКНЕННЯ

Нормами пп. 14.1.221, п.14.1, ст. 14 Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами та доповненнями) (далі – ПК України) визначено, що ризик – це ймовірність недекларування (неповного декларування) платником податків податкових зобов'язань, невиконання платником податків іншого законодавства, контроль за яким покладено на контролюючі органи [1].

Сутність податкових ризиків першочергово полягає у фінансових втратах платника податків пов'язаних з нормами діючого податкового законодавства.

Податкова свідомість в Україні знаходиться на стадії зародження та лише поступово впроваджується у буденність громадян та платників податків.

Законотворчий фактор має безпосередню та пряму дію на податкові ризики, так як застаріле законодавство втрачає актуальність у поточному податковому середовищі а новації законодавства потребують часу на пристосування. Застаріла система так само як і радикальні, постійні, складні та невідповідні зміни в законодавстві створюють дисбаланс у діяльності платників податків на всіх рівнях виникнення та управління податкових зобов'язань.

Відповідно, податковий ризик – є реальним та/або потенційним фактором порушення норм податкового законодавства, мінімізацією податкових зобов'язань, ухиленням від сплати податків. Що в подальшому призводить до відповідних фінансових та економічних санкцій, адміністративно-правових наслідків та кримінальної відповідальності.

Результатом вищезазначеного є втрати державного бюджету країни, що призводить до підвищеного податкового тиску на платників податків як з позиції адміністрування та і з законотворацької позиції.

Сторонами поняття податковий ризик виступають платники податків та держава у вигляді органів виконавчої влади, що відповідають за податкову політику країни, та мають безпосередній вплив на діяльність одне одного як суб'єкти економічних відносин.

Об'єктом податкового ризику є податкові зобов'язання платників податків що наповнюють бюджет країни. Основна мета державного регулювання податкових надходжень – це систематичне збільшення податкових надходжень, контроль за повнотою їх нарахувань, дотримання вимог податкового законодавства. Основна мета діяльності суб'єкта господарювання в межах регулювання податкових ризиків – це контроль над податковими зобов'язаннями у відповідності до системи оподаткування, мінімізація надмірних витрат, уникнення, попередження, недопущення порушень податкового законодавства.

Серед основних причин виникнення податкових ризиків варто виділити наступні:

– низький рівень податкової свідомості платників податків. Обізнаність платників податків відіграє найбільшу роль у виникненні податкового ризику. Як громадяни, так і підприємства зазнають значних матеріальних та фінансових втрат через відсутність чіткого сформованого ставлення до сплати податків. Низький рівень податкової культури суспільства, як єдиного механізму відповідального ставлення до вимог чинного законодавства руйнує принципи державності. Держава, в свою чергу, на рівні пропаганди нав'язує платникам податків відповідального ставлення до своїх зобов'язань за для потреб наповнення бюджету на перерозподілу відповідних потоків бюджетних надходжень;

– недосконалість норм чинного податкового законодавства. На сьогоднішній спостерігається найбільша кількість внесених змін до ПК України, що пов'язане із введенням воєнного стану, що змушує платників податків наражатись на податкові ризики лише тому що зміни відбуваються щодня. Однак, не всі зміни податкового законодавства відповідно працюють та надають комфортні умови для ведення господарської діяльності платників податків. В той же час, більшості нормативно правових актів понад два десятки років, що ускладнює її інтерпретацію в умовах інноваційних методів ведення діяльності. В сукупності законотворацький процес ускладнює провадження діяльності, а програми мінімізації тиску на суб'єктів господарювання не досягли необхідних результатів;

– використання схем ухилення від оподаткування. В процесі оптимізації отримання прибутку платники податків свідомо мінімізують податкові зобов'язання. Прямо спричиняючи виникнення податкових ризиків для суб'єктів податкових ризиків. Ухилення від оподаткування проявляється у заниженні та/або відсутності сплати обов'язкових платежів до бюджету. Відповідно, державна податкова служба забезпечують функцію упередження, виявлення та відпрацювання порушення норм податкового законодавства. Відповідні заходи передбачають попередження платника про ймовірно неправомірні дії, перевірка правомірності визначення податкових зобов'язань, донарахування податкових зобов'язань, накладення штрафних санкцій, арешту майна, блокування банківських рахунків, направлення матеріалів перевірки до правоохоронних органів та інше. правопорушення податкового законодавства у значних розмірах тягне за собою кримінальну відповідальність.

До факторів виникнення податкових ризиків належать:

– зовнішні: недосконалість законодавства, постійна його плінність; високі ставки податків; зміна принципів та ставок оподаткування; різне трактування законодавства різними гілками виконавчої влади; надлишок хибної інформації щодо трактування законодавства; відсутність єдиної платформи надання консультацій; ризиковість контрагентів господарської діяльності; корупційна складова;

– внутрішні: низький рівень обізнаності щодо норм податкового законодавства; відсутність кваліфікованого персоналу; свідоме допущення порушень податкового законодавства; відсутність податкового прогнозування на підприємстві; відсутність системи безпеки взаємодії з контрагентами; низький рівень використання інструментів електронних державних послуг; високий рівень недовіри до представників виконавчої влади; низький рівень добросовісності платників податків;

З урахуванням зазначеного, податковий ризик стосується кожного громадянина(ку), підприємця (мицю), підприємства, організації та установи що перебувають на території України. Так як податки сплачує кожен, у відповідності до діючого законодавства, кожен несе відповідальність за повноту нарахувань та сплату податків.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України (зі змінами та доповненнями) : Закон від 02.12.2010 р. № 2755-VI. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 01.08.2023).

УПРАВЛІННЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Антоненко В. М.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.е.н., доцент Карпуніна М. С.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Залишаючись незмінно стратегічною, промисловість національної економіки України є однією з найбільш пріоритетних і характеризується високим рівнем конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і світовому ринках, адже від неї залежить не тільки національна безпека держави, а й добробут її населення.

На сучасному етапі розвитку економіки України, коли підприємства функціонують в умовах загострення кризових явищ та економічної нестабільності, великого значення набуває впровадження раціональних і ефективних форм і методів управління підприємством.

Діяльність будь-якого підприємства являє собою єдину централізовану управлінську систему, яка, в свою чергу, поділена на ієрархічні рівні управління, кожний з яких є підсистемою вищестоящої ієрархічної системи.

Управління підпорядковується певним законам, які встановлені теоретичним або емпіричним способами та логічно обґрунтовані залежно між цілями управлінської діяльності та методами їх досягнення.

Перед кожним суб'єктом господарювання стоїть завдання забезпечення стабільного функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності.

Це зумовлює об'єктивну необхідність постійного дотримання відповідного рівня економічної безпеки підприємства, який залежить від того, наскільки ефективно його керівництво і функціональні менеджери будуть спроможні запобігти та протистояти можливим загрозам та ліквідувати наслідки.

В умовах суперечливого процесу трансформації структури світової економіки, особливе значення для вітчизняних підприємств набуває пріоритет забезпечення управління конкурентоспроможністю підприємств на світових ринках, що обумовлено динамічними інтеграційними процесами на макро- і мікрорівні, гіперконкуренцією в боротьбі за світові ринки, підвищенням рівня невизначеності та інформаційною революцією.

Трансформаційні процеси у світовій економіці супроводжуються природним підвищенням рівня нестабільності і невизначеності середовища функціонування суб'єктів господарювання.

Це обумовлює необхідність забезпечення підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, що володіють різними ресурсними потенціалами і конкурентними можливостями, що визначає нерівномірність їх розвитку.

В таких умовах господарювання особливої актуальності набуває формування ефективної системи управління конкурентоспроможністю підприємства, з урахуванням її адаптаційних здібностей до швидко мінливих можливостей і ризиків середовища функціонування підприємства.

Організаційно-економічний механізм управління підприємством включає такі основні функціональні підсистеми: планування, організація, мотивація, контроль і регулювання.

Цільова система організаційно- економічного механізму включає цілі і основні результати діяльності підприємства, а також критерії відбору та оцінки досягнення певних цілей і результатів підприємств.

Бабич В. О.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.е.н., професор Сергєєва Л. Н.

ФАКТОРИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ У СФЕРІ ПОСЛУГ

Конкурентоспроможність підприємств у сфері послуг є важливим аспектом їхньої успішної діяльності в сучасному бізнес-середовищі. Здатність конкурувати ефективно з іншими учасниками ринку та забезпечення стабільного розвитку вимагає виваженого підходу до визначення та впровадження факторів конкурентоспроможності. Дослідження присвячено розгляду основних факторів, які впливають на конкурентоспроможність підприємств у сфері послуг.

Одним із ключових факторів, що визначають конкурентоспроможність підприємств у сфері послуг, є якість наданих послуг. Висока якість послуг дозволяє підприємствам залучати та утримувати клієнтів, позитивно впливає на їхню репутацію та сприяє позитивному відгуку від клієнтів. А основним фактором якості послуг в свою чергу є кваліфікація і мотивація персоналу, який безпосередньо залучений у процес надання послуги [1].

Не менш важливим фактором є здатність підприємства до впровадження інновацій [2]. В сучасному світі, де технології постійно змінюються, інновації відіграють ключову роль у забезпеченні конкурентоспроможності. Підприємства, які активно впроваджують нові технології та ідеї, здатні забезпечити собі перевагу на ринку.

Грамотне управління ресурсами, процесами та персоналом є важливим аспектом конкурентоспроможності. Ефективне використання ресурсів дозволяє підприємствам знижувати витрати та підвищувати ефективність своєї діяльності. Розвинене стратегічне мислення дозволяє підприємствам адаптуватися до змін у середовищі, а також передбачати майбутні тенденції розвитку ринку. Підприємства, які володіють цими навичками, здатні оперативнo реагувати на зміни та забезпечити свою конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі

Здатність слухати потреби та бажання клієнтів і відповідати на них є одним із ключових аспектів конкурентоспроможності. Підприємства, які активно взаємодіють зі своїми клієнтами та надають їм індивідуалізоване обслуговування, мають більші шанси на успіх у конкурентному середовищі. Ефективна маркетингова

стратегія є важливим інструментом для залучення та утримання клієнтів [3]. Підприємства повинні активно просувати свої послуги на ринку, використовуючи різноманітні канали комунікації та стратегії.

Таким чином, конкурентоспроможність підприємств у сфері послуг залежить від багатьох факторів, які варто уважно враховувати при розробці стратегій розвитку. Якість послуг, інновації, ефективне управління, стратегічне мислення, клієнтоорієнтованість та маркетингові зусилля є основними з б'гвтьох аспектів, які впливають на конкурентоспроможність підприємств. Розуміння цих факторів і вміння ефективно їх використовувати допоможе підприємствам забезпечити успіх у сучасному конкурентному середовищі

Список використаних джерел

1. Кацемір Я. В. Поняття й особливості управління конкурентоспроможністю підприємств сфери послуг. *Держава та регіони*. 2021. № 3 (120).

2. Вареник І. В., Німко С. І. Конкурентоспроможність сфери послуг України. *Економіка та суспільство*. 2016. № 2. С. 45–48.

3. Дубицька, Л., Примака, Т. Підвищення конкурентоспроможності підприємств сфери гостинності. *Економіка та суспільство*. 2021. № 23.

Безсалов А. С.

Класичний приватний університет

МЕТОДИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ключовим фактором успіху підприємства є завоювання певної позиції на ринку шляхом підтримки та вдосконалення його конкурентних переваг. Для цього необхідно постійно аналізувати, яким є рівень конкурентоспроможності підприємницької одиниці, та знаходити шляхи його підвищення. Однак не існує однієї загальноприйнятої методики оцінки конкурентоспроможності бізнесу. Узагальнений вигляд алгоритму оцінки конкурентоспроможності на мікрорівні подано на рис. 1. [1, с. 121–122].

Рис. 1. Алгоритм поетапної оцінки й розробки стратегії підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства

Сьогодні існує значна кількість методів оцінки конкурентоспроможності підприємства. Узагальнивши результати наукових досліджень, можна систематизувати методики діагностики й оцінювання конкурентоспроможності підприємства (рис. 2) [сформовано на основі 3, с. 159; 4, с. 112-113; 2, с. 15–17].

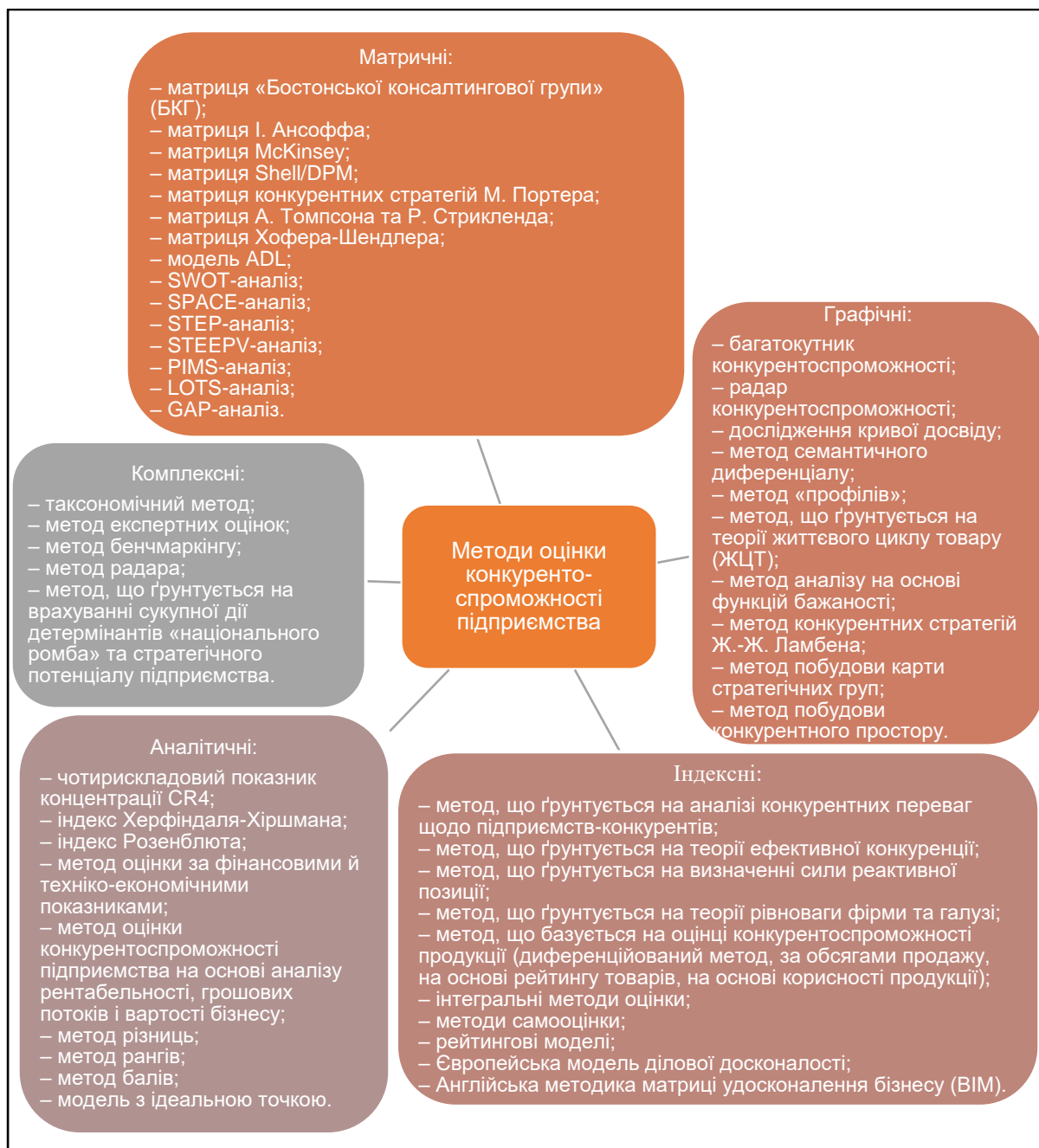

Рис. 2. Класифікація методів оцінки конкурентоспроможності підприємства

Матричні методи оцінки конкурентоспроможності підприємства ґрунтуються на використанні матриці – таблиці впорядкованих за рядками та стовпцями елементів. Основою цієї методики є розгляд двовимірних матриць, які побудовані за принципом системи координат, а сутність методу передбачає маркетингову оцінку діяльності суб'єктів господарювання [2, с. 16]. Вони дозволяють здійснити аналіз окремих аспектів діяльності підприємства, середовища функціонування, ринкової позиції та визначити основні напрямки подальшого розвитку.

Науковці відзначають як переваги, так і вади матричних методів оцінки конкурентоспроможності підприємства. Основними позитивними сторонами застосування методів цієї групи є наступні [3, с. 158]:

- можливість отримання достовірної оцінки конкурентоспроможності підприємства за наявності релевантної інформації про обсяги продажу;
- простота у застосуванні та визначенні частки ринку й темпів зростання ринку;
- придатність для аналізу взаємодії між різними напрямками діяльності підприємства, а також для різних стадій розвитку напрямів діяльності.

Щодо недоліків матричних методів, то серед них науковці виокремлюють наступні [4, с. 115]:

- здійснення оцінки конкурентоспроможності підприємства відбувається на основі лише двох характеристик;
- оцінка за відносною часткою ринку не завжди є об'єктивною характеристикою конкурентоспроможності;
- відсутність аналізу причин, що ускладнює ухвалення управлінських рішень.

Графічні методи знаходять свій прояв у побудові багатокутника конкурентоспроможності, радіальної діаграми або інших фігур за тим же принципом. Перевагами графічних методів є простота й наочність. Однак методи цієї групи не враховують різну важливість чинників, що впливають на конкурентоспроможність, й не дають можливості визначити ступінь сумарного критерію конкурентоспроможності, а використання великої кількості характеристик може нівелювати їх наочність [2, с. 16].

Одним із найбільш вживаних є метод, що базується на побудові багатокутних профілів. Він ґрунтується на виявленні критеріїв конкурентоспроможності продукту або підприємства в цілому, установленні ієрархії виявлених критеріїв і побудові багатокутників конкурентоспроможності. Дана методика не містить простих й однозначних критеріїв оцінки, а базується на застосуванні непрямих узагальнених показників (векторів компетенції). Серед недоліків науковці називають неможливість прогнозування майбутніх змін конкурентоспроможності. Основна перевага методу – можливість порівнювати діяльність кількох підприємств, знаходити їх «сильні» та «слабкі» сторони діяльності [3, с. 160].

Індексні методи – це розрахункові, кількісні методи, пов'язані з визначенням одиничних індексів (кофіцієнтів) за найголовнішими показниками та аспектами діяльності підприємства, їх зведенням до інтегрального показника [4, с. 113]. Методи індексної групи є більш комплексними при оцінці конкурентоспроможності підприємств. Базою порівняння для цих методів можуть виступати галузеві показники, показники підприємства-лідера ринку чи ретроспективні показники оцінюваного підприємства.

Аналітичні методи оцінки конкурентоспроможності підприємства ґрунтуються на здійсненні розрахунково-аналітичних операцій із вхідними даними. При цьому, в залежності від обраної методики аналізу, застосування може передбачати проведення як простих арифметичних операцій, так і досить складних розрахунків.

Найбільш ґрунтовними методами оцінки конкурентоспроможності підприємства вітчизняні науковці називають комплексні методи, оскільки вони орієнтовані на аналіз усього спектру найважливіших параметрів функціонування підприємства. Перевагою таких методів є отримання достовірної і найбільш точної інформації про конкурентоспроможність підприємства, його переваги та «вузькі» місця за найбільш розширеним переліком порівняльних переваг [3, с. 160].

Здійснюючи оцінку конкурентоспроможності підприємства, маркетологи підприємства мають виконати наступні завдання [2, с. 15]:

- установити рівень конкурентоспроможності за визначений період часу;
 - дослідити, як може змінюватися конкурентоспроможність;
 - знайти «вузькі» місця та можливості підвищення конкурентоспроможності суб'єкта господарювання.
- Важливо пам'ятати, що використання лише одного методу із розглянутих не даватиме адекватної оцінки стану підприємства та його потенційних можливостей, тому для точнішої й об'єктивнішої оцінки необхідно комбінувати існуючі методи.

Таким чином, дослідження існуючих методів оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства виявило відсутність універсального методу. Для оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства найефективнішим буде одночасне застосування різних методів, результати яких дозволяють отримати найбільш повне уявлення про позицію підприємства щодо конкурентів.

Для «виживання» в конкурентній боротьбі та досягнення домінуючих лідерських позицій маркетологам підприємства важливо обрати оптимальне поєднання методів оцінки конкурентоспроможності підприємства на ринку, постійно досліджувати й аналізувати внутрішнє та зовнішнє середовища, вдосконалювати процес управління конкурентоспроможністю підприємства, бути гнучкими та швидко реагувати на всі зміни.

Список використаних джерел

1. Шарко В. В. Конкурентоспроможність підприємства: методи оцінки, стратегії підвищення. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Економіка*. 2015. Вип. 2 (2). С. 120–126. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdue_2015_2\(2\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdue_2015_2(2)_24) (дата звернення: 11.09.2023).
2. Ткаченко А. М., Колесник Є. О. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки*. 2019. № 4. С. 14–21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2019_4_5 (дата звернення: 11.09.2023).
3. Левицька А. О. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства: вітчизняні та закордонні підходи до класифікації. *Механізм регулювання економіки*. 2013. № 4. С. 155–163. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/37688> (дата звернення: 11.09.2023).
4. Кваско А. В. Аналіз методів оцінки конкурентоспроможності підприємства. *Наукові записки*. 2017. № 1. С. 111–118.

Волович К. С.

Класичний приватний університет
аспірант

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Одним з основних елементів, на якому ґрунтується конкурентна боротьба, є конкурентоспроможність. У сучасній економічній літературі наводиться досить великий перелік визначень конкурентоспроможності.

Конкурентоспроможність – це комплексна характеристика здатності суб'єкта господарювання ефективно конкурувати на ринку за умови зростання конкурентного потенціалу.

Конкурентоспроможність виступає економічною категорією, яка зумовлює спроможність суб'єкта господарської діяльності впливати на ринкову ситуацію у власних інтересах та здатність виробляти продукцію, яка б задовольнила потреби споживача за умови невеликого рівня витрат.

Конкурентоспроможність підприємства є одним із основних критеріїв оцінки ефективності його діяльності.

Це його здатність забезпечувати вищу ефективність виробництва у порівнянні з конкурентами в довгостроковій перспективі.

Очевидно, що конкурентоспроможність є результатом діяльності усіх підрозділів підприємства в усіх напрямках виробництва та його обслуговування.

Необхідно підкреслити, що для забезпечення стійких конкурентних позицій на світовому ринку, підприємству, перш за все, необхідно володіти конкурентним перевагами на національному ринку, вправно використовувати всі свої ресурси та можливості.

Таким чином, конкурентна перевага – це відносна категорія, для якої притаманна здатність адаптації до умов, що змінюються, певний рівень стійкості та ефективності, що в сукупності визначає можливості успішного функціонування підприємства в конкурентному середовищі. Інакше кажучи, це висока компетентність підприємства.

Конкурентна стратегія – це спосіб забезпечення стійких конкурентних переваг підприємства шляхом конкурентної боротьби, задоволення різноманітних потреб споживачів краще, ніж це роблять конкуренти.

Це своєрідний план дій підприємства, що перебуває в процесі постійного вдосконалення та здатний швидко реагувати на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищах.

Конкурентна стратегія підприємства дозволяє дати відповідь на ключове питання, а саме: як підприємство конкурує на ринку і за рахунок чого вона отримує перевагу в конкурентній боротьбі.

В економічній літературі виділяють різні підходи до класифікації конкурентних стратегій.

Сутність сучасного розуміння стратегії розвитку підприємства проявляється у вирішенні головного завдання стратегічного управління, а саме уникнення загроз або використання як існуючих, так і майбутніх неочікуваних можливостей на користь бізнесу.

Пошук шляхів підвищення конкурентоспроможності підприємства варто вести одночасно за кількома спектрами його діяльності, де позиції найбільш сильні або можуть стати такими при виборі правильного стратегічного курсу.

Саме від того, наскільки правильною та доцільною буде обрана стратегія, залежить високоефективна господарська діяльність та конкурентоспроможність підприємства.

Ворона В. А.

Класичний приватний університет
аспірант
нау. кер. – д.е.н., професор Сергєєва Л. Н.

ОЦІНЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ РИЗИКІВ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасна промисловість створює значний вплив на навколишнє середовище, породжуючи екологічні проблеми, які загрожують якості життя нашої планети. Діяльність підприємств, особливо великих виробничих комплексів, є одним із головних джерел цих проблем. В даному дослідженні ми розглянемо основні екологічні ризики, пов'язані з їхньою діяльністю, з метою визначення методів їх оцінювання. Виділятимемо наступні ризики:

– Забруднення повітря. Багато підприємств викидають в атмосферу великі обсяги шкідливих речовин, таких як вуглеводні, оксиди азоту та сірки, а також токсичні речовини. Це може призвести до погіршення якості повітря, забруднення атмосферних шарів та здоров'я населення в цілому. Наприклад, викиди вуглецю з заводських димових труб можуть спричинити парниковий ефект та зміну клімату;

– Водне забруднення. Багато підприємств відводять свої стічні води у водні екосистеми без належної очистки. Це може призвести до забруднення водойм токсичними речовинами, які загрожують рослинам, тваринам та людям, що залежать від цих водойм.

– Створення відходів та вторинних ресурсів. Багато підприємств генерують великі обсяги відходів, які можуть бути токсичними або небезпечними для навколишнього середовища. Неправильне управління відходами може призвести до забруднення ґрунту, підземних вод та поверхневих водойм.

Оцінка екологічних ризиків є важливим етапом управління діяльністю підприємства з точки зору сталого розвитку та збереження навколишнього середовища. Існує кілька методів оцінки екологічних ризиків, серед яких ось найпоширеніші:

– Побудова матриці ймовірностей та впливу. Цей метод передбачає оцінку ймовірності та потенційного впливу ризикованої події на навколишнє середовище. Ризик обчислюється як добуток ймовірності та впливу, що дозволяє визначити пріоритетність різних ризиків;

– Метод аналізу дерева вибору. Цей метод використовується для ідентифікації, оцінки та керування ризиками. Шляхом розгалуження сценаріїв подій у вигляді дерева вибору можна визначити ймовірні наслідки та ризики;

– Метод множників ризику. Цей метод використовується для оцінки ризику шляхом призначення числових значень різним аспектам ризикованих подій (наприклад, ймовірності виникнення, впливу на середовище, ступеню забезпеченості заходами безпеки тощо) та їхньому подальшому множенню або сумуванню;

– Метод мультикритеріального аналізу. Цей метод передбачає врахування різних критеріїв при прийнятті рішень щодо екологічних ризиків. Він дозволяє врахувати багато аспектів ризику, такі як соціальні, економічні та екологічні;

– Метод експертної оцінки. Цей метод використовується для залучення експертів з різних областей знань для оцінки ризиків. Експертні оцінки можуть бути корисними для виявлення та оцінки потенційних ризиків, особливо в областях, де недостатньо наукових даних.

Кожен з цих методів має свої переваги та обмеження, тому для комплексної оцінки екологічних ризиків рекомендується використовувати комбінацію різних підходів. Такий підхід дозволить отримати більш точну та повну картину екологічних ризиків, що допоможе ефективніше управляти ними. Таким чином, моделювання екологічних ризиків із застосуванням економіко-математичних методів є важливим науково-практичним завданням.

Герасименко О. О.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.е.н., доцент Карпуніна М. С.

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ОЦІНКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Для практичного застосування методів та інструментів управління конкурентоспроможністю відповідно до визначених принципів управління застосовується система важелів управління.

Відмітимо, що переваги підприємства, які характеризуються певною системою показників господарської діяльності, і відіграють роль важелів.

Категорія «конкурентоспроможність підприємства» складна і діалектична за своєю структурою. На підставі проведеного нами аналізу існуючих визначень виділені деякі властиві їй особливості:

1) Взаємозв'язок відносної і абсолютної складових категорії «конкурентоспроможність підприємства». Властивість «відносність» має прояв тільки щодо підприємств - конкурентів на конкретному ринку.

Абсолютна складова конкурентоспроможності підприємства показує наскільки підприємство успішно досягає плановані показники за власними характеристиками.

2) Взаємопроникнення внутрішньої і зовнішньої складових «конкурентоспроможність підприємства».

Конкурентоспроможність виникає в результаті формування, реалізації та утримання в подальшому стійких конкурентних переваг, на які впливають внутрішні (матеріальні і нематеріальні ресурси підприємства) і зовнішні (ринкові та інституційні) конкурентні можливості фірми.

3) Взаємовплив довгострокового та короткострокового аспектів. Конкурентоспроможність як властивість підприємства відображає ступінь реалізації здатності ефективно конкурувати на поточний момент часу.

Однак, при її визначенні враховується наявність у підприємства передумов збереження та розвитку здатності успішно конкурувати в стратегічній перспективі.

4) Взаємозв'язок характеристик продукції та діяльності. Увесь процес господарської діяльності підприємства можна характеризувати через сукупність характеристик продукції підприємства та діяльності підприємства.

Отже, виходячи з перерахованих вище особливостей і властивостей, дефініція «конкурентоспроможності підприємства» представляється комплексною, можна навіть зробити висновок, найбільш комплексної з усіх можливих фінансово-економічних характеристик підприємства.

Конкурентоспроможність підприємства - це здатність використання сукупності потенціалів підприємства для ефективного використання факторів виробництва, можливості застосування сукупності адаптаційних і трансформаційних здібностей, для досягнення стійких конкурентних переваг на обраних сегментах ринку, яка забезпечить ефективність функціонування і розвиток підприємства в середньо- і довгостроковому періоді. Конкурентоспроможністю сприяє зміні значень показників діяльності підприємства, що забезпечує підтримку бажаного рівня конкурентоспроможності чи його підвищення.

Дмітрієв А. А.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.е.н., професор Сергєєва Л. Н.

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОГРАМ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ

Впровадження програм мотивації персоналу в сучасних організаціях є ключовим елементом стратегії управління людськими ресурсами. Правильно спроектовані та реалізовані програми мотивації можуть значно підвищити задоволення працівників, підвищити їх продуктивність і залученість до роботи, а також зменшити текучість кадрів. Проте важливо регулярно оцінювати ефективність таких програм, щоб впевнитися в їхній успішності та вчасно вносити корективи у випадку необхідності [1]. Розглянемо основні аспекти оцінювання ефективності програм мотивації персоналу як покрокову процедуру.

Першим кроком у оцінці ефективності будь-якої програми мотивації є визначення конкретних метрик, за якими буде проводитися оцінка. Ці метрики можуть включати, але не обмежуються: задоволення працівників; підвищення продуктивності; зменшення текучості кадрів; покращення якості роботи; збільшення відданості компанії.

Після визначення метрик необхідно зібрати відповідні дані для подальшої оцінки. Це може бути здійснено через анкетування співробітників, аналіз показників продуктивності та ефективності роботи, а також оцінку результатів програми на основі конкретних завдань чи цілей.

Наступний крок – аналіз результатів. На цьому етапі проводиться докладний аналіз зібраних даних для визначення того, наскільки ефективною була програма мотивації. Порівнюються отримані результати з вихідними метриками успішності, щоб встановити ступінь досягнення поставлених цілей.

У разі виявлення певних недоліків або невідповідностей між очікуваними та фактичними результатами програми мотивації, необхідно внести відповідні корективи. Це крок може включати перегляд стратегії мотивації, внесення змін у пропонувані винагороди чи стимули, а також поліпшення комунікації з персоналом.

Оцінка ефективності програм мотивації повинна бути постійним процесом. Після внесення корективів необхідно знову зібрати дані і провести аналіз, щоб переконатися, що внесені зміни дійсно призвели до поліпшень.

Таким чином, оцінювання ефективності програм мотивації персоналу є важливим етапом у забезпеченні успішності організації. Цей процес допомагає ідентифікувати сильні та слабкі сторони програми мотивації, а також вчасно вносити відповідні корективи для досягнення бажаних результатів. Програми мотивації персоналу можуть бути дуже різноманітними, і їх вибір залежить від конкретних потреб компанії та її культури. Це і застосування фінансових стимулів, професійний розвиток, соціальні програми, створення комфортного робочого середовища тощо. Ці програми можуть використовуватися окремо або комбінуватися для створення комплексної системи мотивації та залучення персоналу, проте вибір програми необхідно зробити до початку її впровадження. Саме тому актуальним науково-практичним завданням є розробка моделей оцінювання ефективності програм мотивації персоналу із застосуванням сучасних математичних методів та інформаційних технологій [2].

Список використаних джерел

1. Ковбас Г. І. Методика оцінки мотивації персоналу в умовах кризи. *Ефективна економіка*. 2019. № 7. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7189> (дата звернення: 28.08.2023).
2. Співак І. Я., Крепич С. Я. Оцінювання рівня впливу мотивації праці на ефективність діяльності. *Інформаційні технології та комп'ютерна інженерія*. 2020. № 49 (3). С. 22–29.

Довган Е. П.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.е.н., професор Сергєєва Л. Н.

СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: СКЛАДОВІ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Сучасна економіка все більше визнає важливість соціального капіталу для успішного функціонування підприємств. Соціальний капітал визначається як набір ресурсів, які включають в себе взаємодію, довіру, зв'язки та спільні цінності, що існують між людьми в організації або в суспільстві. Метою дослідження є виокремлення складових соціального капіталу підприємства та аналіз методів його оцінювання.

Основними складовими соціального капіталу підприємства вважають [1]:

– Довіру. Довіра між працівниками та керівництвом є ключовим елементом соціального капіталу. Вона створюється через постійні взаємодії та відкритість і відіграє важливу роль у вирішенні конфліктів та досягненні спільних цілей.

– Взаємодію між співробітниками. Це включає ступінь комунікації та спілкування між працівниками. Якщо співробітники ефективно спілкуються, вони можуть легше досягати спільних цілей, обмінюватися ідеями та підтримувати один одного.

– Зв'язки. Співробітництво та зв'язки між працівниками та іншими зацікавленими сторонами можуть збільшити ресурси та можливості для підприємства. Це може включати зв'язки з клієнтами, постачальниками, конкурентами та громадськістю.

– Спільні цінності та культура. Якщо у всіх працівників є спільні цінності та розуміння корпоративної культури, це створює сприятливу атмосферу для співпраці та досягнення цілей підприємства.

Методи оцінювання соціального капіталу підприємства можна поділити на якісні і кількісні [2,3]. До якісних методів відносяться:

– Анкетування та опитування. Це може включати питання про взаємодію між колегами, рівень довіри в колективі, ступінь задоволеності роботою та інші аспекти, що відображають соціальний капітал

– Аналіз мережі. Цей метод дозволяє визначити, як ефективно підприємство використовує свої зв'язки та взаємодіє з іншими учасниками екосистеми

– Спостереження та інтерв'ю. Спостереження за взаємодією працівників у різних ситуаціях та інтерв'ю з ними можуть надати важливу інформацію щодо рівня соціального капіталу в організації

– Аналіз документів. Метод включає огляд політик, процедур та інших документів, що стосуються взаємодії та культури підприємства

Основним кількісним методом є оцінювання зменшення трансакційних витрат зі збільшенням соціального капіталу підприємства.

Таким чином, соціальний капітал підприємства відіграє важливу роль у його успіху та стійкості. Дослідження складових соціального капіталу та методів його оцінювання є важливим науково-практичним завданням, яке має вирішуватись із застосуванням методів економіко-математичного моделювання.

Список використаних джерел

1. Кроль В. Концепція управління соціальним капіталом підприємства в контексті забезпечення його конкурентоспроможності. *Економіка та суспільство*. 2021. № 31.
2. Галушка З. І., Нафус І. І. Соціальний капітал як економічний ресурс: сутність та умови нагромадження : монографія. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 248 с.
3. Руда Т. В., Нагорічна О. С. Теоретичні аспекти формування соціального капіталу в Україні. *Інноваційна економіка*. 2020. № 3–4. URL: <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/571/636> (дата звернення: 16.01.2021).

Засрков Д. В.

Класичний приватний університет

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

В умовах жорсткої конкуренції перед комерційними організаціями, у тому числі широко відомими підприємствами, виникає досить складне завдання: утримати свої позиції на ринку і зберегти ефективність дія-

льності. Як правило, керівництвом компанії здійснює ряд заходів щодо збільшення частки на ринку, по зниженню витрат з метою здійснення цінової конкуренції і безліч інших. Але найчастіше цього буває не достатньо для того, щоб вижити.

Теорія стратегічного планування та управління була розвинена американськими дослідниками бізнесу і згодом стала одним із основних методів внутрішньофірмового планування всіх розвинених країн [4, с. 114].

Нині існує безліч визначень стратегії, але їх об'єднує поняття стратегії як усвідомленої і продуманої сукупності і правил, які у основі вироблення прийняття стратегічних рішень, які впливають майбутнє стан організації.

Стратегія – це генеральна програма дій, що виявляє пріоритети проблем та ресурси для досягнення основної мети. Вона формулює головні цілі та основні шляхи їх досягнення таким чином, що підприємство отримує єдиний напрямок руху [3, с. 34].

«Стратегічне управління – це процес прийняття та здійснення стратегічних рішень, центральною ланкою якого є стратегічний вибір, заснований на зіставленні власного ресурсного потенціалу підприємства з можливостями та загрозами зовнішнього оточення, в якому воно діє. Стратегію можна розглядати як основну сполучну ланку між тим, що організація хоче досягти її цілями, і лінією поведінки, обраною для досягнення цих цілей [5, с. 82].

Стратегія є детальним всебічним комплексним планом. Він має розроблятися швидше з погляду перспективи всієї корпорації, а не конкретного індивіда. Рідко коли засновник фірми може дозволити собі поєднувати особисті плани зі стратегією організації. Стратегія передбачає розробку обґрунтованих заходів та планів досягнення намічених цілей, у яких мають бути враховані науково-технічний потенціал фірми та її виробничо-збутові потреби.

Стратегічний план має обґрунтовуватися великими дослідженнями та фактичними даними. Тому необхідно постійно займатися збором та аналізом величезної кількості інформації про галузі народного господарства, ринок, конкуренцію тощо. Крім того, стратегічний план надає фірмі визначеності, індивідуальності, які дозволяють їй залучати певні типи працівників та допомагають продавати вироби чи послуги.

Стратегічні плани повинні бути розроблені таким чином, щоб вони залишалися не тільки цілісними протягом тривалого часу, але й зберігали гнучкість. Загальний стратегічний план слід розглядати як програму, яка спрямовує діяльність фірми протягом тривалого періоду часу, з урахуванням постійних коригувань у зв'язку з постійно мінливою діловою та соціальною обстановкою [2, с. 57].

Стратегічне планування саме собою не гарантує успіху, і організація, що створює стратегічні плани, може зазнати невдачі через помилки в організації, мотивації та контролі. Проте формальне планування може створити низку істотних сприятливих чинників для організації діяльності підприємства. Знання того, що організація хоче досягти, допомагає уточнити найбільш сприятливі шляхи дії.

Приймаючи обґрунтовані та систематизовані планові рішення, керівництво знижує ризик прийняття неправильного рішення через помилкову або недостовірну інформацію про можливості організації чи зовнішню ситуацію. Тобто планування допомагає створити єдність спільної мети усередині організації [1, с. 19].

Формування стратегічного плану є ретельною, систематичною підготовкою до майбутнього, що здійснюється вищим керівництвом:

- вибір місії;
- формування цілей (довгострокові, середньострокові, короткострокові);
- розробка планів, що забезпечують (політика, стратегія, процедури, правила, бюджети).

Вибір місії є першим і найвідповідальнішим рішенням при стратегічному плануванні, оскільки місія є орієнтиром для всіх наступних етапів планування і одночасно накладає певні обмеження на напрямки діяльності організації під час аналізу альтернатив розвитку.

У менеджменті під місією організації розуміють основну мету, чітко виражену причину існування організації [3, с. 23].

Місія деталізує статус підприємства та забезпечує напрям та орієнтири для визначення цілей та стратегій на різних організаційних рівнях.

Після встановлення своєї місії та цілей керівництво має розпочати діагностичний етап процесу стратегічного планування.

Одним із найістотніших рішень при плануванні є вибір мети організації. Основна загальна мета організації позначається як місія, й інші мети виробляються її здійснення.

Значення місії неможливо перебільшити. Вироблена мета служить як критерії для наступного процесу прийняття управлінських рішень. Якщо ж керівники не знають основної мети організації, то вони не будуть логічної точки відліку для вибору найкращої альтернативи. Місія деталізує статус фірми та забезпечує напрям та орієнтири для визначення цілей та стратегій на різних рівнях розвитку.

У місію фірми також входить завдання визначення основних потреб споживачів та його ефективного задоволення створення клієнтури на підтримку фірми у майбутньому.

Стратегії підприємств мають бути побудовані за ієрархічним принципом. При цьому рівні стратегій, комплексність, їхня інтеграція дуже різні залежно від типу та розміру підприємства. Так, проста організація може мати одну стратегію, а складна – децю на різних рівнях дії.

Список використаних джерел

1. Воронін Н. В. Специфіка вибору стратегії розвитку підприємства. *Вісник науки та освіти*. 2019. № 12–2 (66). С. 17–20.
2. Яруніна Т. А. Теоретичні засади розробки стратегії розвитку організації. *Актуальні дослідження*. 2020. № 2 (5). С. 55–58.
3. Сумець О. М. Стратегічний менеджмент : підручник. Харків : ХНУВС, 2021. 208 с.

4. Стратегічний менеджмент : навч. посіб. / за заг. ред. М. П. Бутка. Київ : Центр навчальної літератури, 2016. 376 с.

5. Мармаза О. І. Стратегічний менеджмент. Харків : ТОВ «Планета-принт», 2015. 103 с.

Іванушкін А. О.

Класичний приватний університет

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

У сучасній ринковій економіці успішна інноваційна політика, динамізм і гнучкість товарного виробництва є однією з головних умов ефективного виробничокомерційної діяльності підприємства й основою його подальшого сталого розвитку. Товарна інноваційна політика – одна з істотних і складних сфер інноваційної діяльності. Це обґрунтований, цілеспрямований алгоритм і водночас комплекс управлінських, маркетингових дій, організаційно-економічних заходів, спрямованих на формування умов для розроблення, освоєння виробництва та комерціалізації конкурентоспроможних продуктових інновацій. Основне функціональне навантаження товарної інноваційної політики полягає в здійсненні підприємством постійних наукових досліджень і підвищення ефективності інноваційної діяльності. Гармонізація взаємодії цих елементів дає змогу суттєво зменшити економічні ризики, пов'язані з впровадженням на ринок нового товару. Комерційний успіх інноваційного продукту, відповідність його корисних властивостей вимогам цільового сегменту ринку багато в чому залежить від участі фахівців з маркетингу в пошуку, оцінюванні та реалізації ідей нових товарів. Для вітчизняних товаровиробників однією з головних передумов забезпечення їх комерційного успіху є розробка, виготовлення і просування на ринку нової (інноваційної) продукції [2, с. 317].

Однак, як свідчить практика, теорія і методичний інструментарій традиційного маркетингу для інноваційних товарів у багатьох випадках важко (чи навіть взагалі неможливо) застосувати. Причинами цього є: специфіка аналізу ринку для нових товарів, особливо якщо вони орієнтовані на задоволення прихованих (неявних) потреб чи взагалі формують нові потреби; складнощі орієнтації виробництва на задоволення потреб споживачів, які мають імовірнісну (нечітку) оцінку; ускладнення вибору адекватних методів формування первинного попиту та його подальшого стимулювання та ін. [5, с. 649]. Зважаючи на це, існує нагальна потреба виокремлення окремого виду маркетингу — інноваційного (маркетингу інновацій).

Сучасні компанії постійно знаходяться в пошуку нових технологій обслуговування покупців. Підштовхує їх до цього не тільки внутрішня конкуренція, але і суттєві зміни зовнішнього середовища [1, с. 25].

Перша і основна характеристика сучасного ринку – це його «цифровізація». Основні гравці сьогодні стрімко йдуть до неї як з точки зору сервісу, так і з точки зору всіх процесів продажів, що, безумовно, покращує ефективність усіх цих процесів.

Друге явище, яке є актуальним для сьогоднішнього – це «діджиталізація» ринку. Таким чином, ці два тренди, які тісно пов'язані між собою, лягли в основу поняття «омніканальності». Омніканальність – це єдиний підхід до обслуговування клієнтів в єдиній точці контакту. Тобто, не важливо де і яким чином клієнт звернувся в компанію (подивився рекламу, зайшов на сайт або відвідав роздрібний магазин), важливо підтримувати максимально високий рівень сервісу на всіх майданчиках. Якщо раніше клієнту достатньо було запропонувати дисконт, то тепер крім продуктової пропозиції необхідно створити комфортне обслуговування та персональну пропозицію.

Третім напрямком є рекламу на відеохостингу, а також рекламу у блогерів. Для цієї мети YouTube є найбільшим в світі місцем для розміщення відеофайлів. Мільйони людей щодня дивляться абсолютно різні відеоролики, саме тому реклама є невід'ємною частиною YouTube. На даному сайті рекламу можна побачити перед початком перегляду ролика, в середині, а також після перегляду. Реклама в форматі відео перед роликом може бути досить ефективною при цікавому і унікальному для користувача підході. Відеореклама дає можливість продемонструвати товар або послугу наочно, підкресливши всі переваги. Багато творців каналів, ролики яких дивляться люди, часто розміщують рекламу безпосередньо в своїх відео. Саме цей спосіб практикує більшість популярних блогерів. Тож досліджуване підприємство в якості рекламодавця може домовитись з авторами відео, які знімають контент для аудиторії, про рекламні інтеграції в відеоролик. Ціна визначається в залежності від розміру аудиторії власника каналу, тематики реклами та тривалості. Також, багато блогерів та відомих особистостей рекламують товари і послуги в своїх Instagram акаунтах у вигляді постів або Stories. Явним плюсом є досить велике охоплення аудиторії. До блогерів у людей набагато більше довіри, ніж до простих рекламних оголошень, так як продукт рекламується живою людиною, якій вони довіряють. Додавання чат-ботів до веб-сайту. Все більше компаній починають використовувати чатботи – високоефективні програми, які взаємодіють з відвідувачами сайту і клієнтами. Чатбот природним чином спілкується з людьми, які переглядають сайт, і може адекватно відповідати на їхні запитання в режимі реального часу. Чатбот використовує або словесні взаємодії, або вікна чату, щоб допомогти знайти товар і інформацію [4, с. 71].

До додаткових переваг використання чатботів в інтернет-маркетингу можна віднести: економію часу – на відміну від людей, робот знає все і швидко дає відповіді на питання, а це означає, що клієнти можуть оперативно приймати рішення; задоволеність клієнтів – кожен раз, коли клієнти прагнуть отримати інформацію, він завжди під рукою; легкий характер – роботи нейтральні, зрозумілі і інформативні, це якості, які дозволяють покупцям відчувати себе легко і невимушено.

Все більше компаній починають перемикаєти свою увагу на те, як використовувати додатки для обміну особистими повідомленнями. Додатки для смартфонів, такі як WhatsApp, Viber і Telegram, вже набирають популярність. Замість того, щоб зв'язуватися з клієнтами по електронній пошті, бізнес все частіше підключає приватні діалоги, а також групи обміну приватними повідомленнями. Великі бренди вже проводять експерименти по монетизації додатків для обміну повідомленнями, і незабаром клієнти зможуть оплачувати товари безпосередньо через додатки. Відправляти і отримувати гроші буде значно простіше [3, с. 78].

Також особливу увагу надано сторінкам компанії в соціальних мережах. Необхідно детально проаналізувати сторінки підприємства у Facebook, Twitter та Instagram. Все більше і більше покупців використовують соціальні мережі для пошуку і вивчення потрібних їм товарів, а також для публікації чесного відгуку про якість куплених виробів. Все це робить їх ідеальною платформою для взаємодії з потенційними клієнтами.

Недооцінювання можливостей маркетингу інтернет-продажів може пригальмувати розвиток бізнесу і обернутися втратою частини прибутку. Але незважаючи на те, що інтернет-продажі відносно молодий напрям, в деяких сферах він практично витіснив звернення до офлайн-продавців.

Список використаних джерел

1. Бестужева С. В., Решетняк Д. О. Напрями підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємства в умовах ринкових перетворень в Україні. *Бізнес-навігатор*. 2018. № 1 (44). С. 21–26.
2. Бойчик І. М. Економіка підприємства : навч. посіб. 2-ге вид., допов. і перероб. Київ : Атака, 2016. 414 с.
3. Іллічова І. В. Маркетингові технології : навч.-метод. посіб. Ульяновськ : УлГТУ, 2012. 158 с.
4. Ілляшенко С. М. Сучасні тенденції застосування інтернеттехнологій у маркетингу. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. № 4. Т. II. С. 64–74.
5. Ковінько О. М., Пасічник Т. Г. Особливості сучасних маркетингових технологій в управлінні підприємством. *Молодий вчений*. 2017. № 12. С. 647–650.

Карпунін С. М.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.е.н., доцент Карпуніна М. С.

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ МЕТАЛУРГІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Курс на забезпечення сталого зростання економіки України вимагає нових концептуальних підходів до управління стратегічно важливих галузей національної економіки, зокрема у напрямку реалізації потенціалу цих галузей за рахунок впровадження ефективного механізму ресурсозбереження.

Це має стати інструментом стратегічного управління процесом ресурсозбереження галузі.

Проблеми ефективного ресурсоспоживання й ресурсозбереження завжди були досить актуальними. Скорочення ресурсомісткості валового внутрішнього продукту (ВВП) й основних галузей національної економіки входить до найважливіших стратегічних завдань України.

Стратегічне значення для соціально-економічного, технологічного та інноваційного зростання у контексті сталого розвитку України залишається за металургійною галуззю. Потенціал галузі формується за рахунок значних обсягів природних запасів сировини та інфраструктурою металургійних підприємств. Однак, реалізація потенціалу за рахунок можливостей підвищення ефективності її функціонування стає більш актуальною.

У контексті реалізації моделі сталого розвитку можуть бути повна структурна перебудова, глобальна модернізація, впровадження інновацій екологічної спрямованості, системи екологічного менеджменту, що дасть такі економіко-екологічні результати як: забезпечення довгострокового функціонування, вихід на нові ринки, підвищення якості, зниження собівартості продукції, підвищення позитивного іміджу, зниження навантаження на природне середовище, зниження екологічних платежів, покращення якості життя персоналу та населення тощо.

По-друге, промисловість України все більше інтегрується до глобальних світових процесів та переходить на світові стандарти якості та логістики.

Водночас, у металургійній галузі за останні роки загострилися проблеми модернізації підприємств металургійної та суміжних галузей національної економіки та сформувалися й інші істотні передумови й ризики, які зумовлені економічними (зміна кон'юнктури світового ринку, зростання вартості енергоносіїв, висока енергоємність вітчизняних підприємств, посилення протекціонізму на міжнародному ринку) й екологічними (посилення вимог міжнародних екологічних стандартів, виникнення негативної реакції населення на забрудненість навколишнього середовища, підвищення державного контролю, зростання ставок зборів за забруднення та екологічних штрафів) факторами.

Реалізація можливостей та вирішення потенційних загроз і ризиків розвитку металургійної галузі актуалізує питання впровадження заходів зі ресурсозбереження як прогресивного напрямку використання ресурсного потенціалу галузі, що забезпечує економію природних ресурсів та ресурсів підприємств галузі та зростання виробництва продукції за умов раціонального використання сировини, палива та допоміжних матеріалів.

Активізація реалізації механізму ресурсозбереження у рамках управління процесом ресурсозбереження у стратегічному вимірі в металургійній галузі забезпечить зростання економічної ефективності виробництва, збереження природних та інших видів ресурсів, скорочення обсягів забруднення довкілля, підвищення рівня життя населення.

Коваль О. С.

Класичний приватний університет
аспірант

ВАЖЛИВІСТЬ ПІДТРИМКИ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

В ч.2, ст. 3 Господарського кодексу України (далі – ГК України) вказано, що підприємництвом – є господарська діяльність, яка здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку [1].

Суб'єкти господарювання залежно від кількості працюючих та доходів від будь-якої діяльності за рік можуть належати до суб'єктів малого підприємництва, у тому числі до мікропідприємництва, середнього або великого підприємництва (ч. 3, ст. 55 ГК України [1]).

До суб'єктів малого підприємництва належать:

– фізичні особи, зареєстровані як фізичні особи – підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро;

– юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро (ч. 3, ст. 55 ГК України [1]).

Розвиток малого підприємництва – є одним з найважливіших напрямів економічних реформ, що сприяють розвитку конкурентного ринкового середовища, наповненню споживчого ринку товарами і послугами, створенню нових робочих місць, формуванню широкого кола власників [2, с.123].

Крім того, мале підприємництво є не тільки каталізатором економічного росту в економіці, але й гарантом її стабільності при вирішенні питань зайнятості населення, оптимізації реального сектору, якості наукової й інноваційної сфери тощо [3].

Малому підприємству властиві певні переваги: велика можливість для підприємця реалізувати свої ідеї, проявити свої здібності; високий рівень адаптації до місцевих умов господарювання; велика незалежність дій суб'єктів малого підприємництва; гнучкість і оперативність у прийнятті та виконанні рішень, що приймаються; низька потреба в первинному капіталі; здатність швидко реагувати на потреби ринку і запроваджувати зміни у продукцію і процес виробництва; здійснювати свою діяльність у тих сферах виробництва, які не вигідні великим підприємствам [2, с.123].

В Євросоюзі налічується понад 20 млн. підприємств малого та середнього бізнесу, які дають більше половини загального обороту і доданої вартості. Число зайнятого населення у малому бізнесі Європи становить близько 70%. Найбільша кількість малих підприємств створено у торгівлі, будівництві та харчовій промисловості. Малий бізнес в Європі стимулює розвиток конкуренції, змушує великі компанії впроваджувати нові технології та поліпшувати ефективність виробництва [4, с.62].

На сьогоднішній день в Україні спостерігаються складні умови для стабільного розвитку підприємств малого бізнесу, які спричиняються також і податковим навантаженням. Однією з причин є низька мотивація суб'єктів господарювання залишати обігові кошти на підприємстві та відсутність стимулів збільшення прибутковості діяльності підприємств [4, с.63]. Особливо важкі, на сьогодні, умови розвитку малого підприємництва спричинені російською збройною агресією. Тому зараз малий бізнес потребує ще більшої підтримки.

У квітні 2022 року було прийнято ЗУ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану» який став суттєвою підтримкою малому підприємству, адже цей Закон дозволяв платникам єдиного податку, що обрали третю групу перейти на сплату податку за ставкою 2 % замість раніше існуючої 5% та було заборонено здійснювати фактичні перевірки [5].

А у травні 2022 року було прийнято ЗУ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану», який звільняв платника податків від відповідальності у разі відсутності у нього можливості своєчасно виконати свій податковий обов'язок щодо дотримання термінів сплати податків та зборів, подання звітності з обов'язковим виконанням таких обов'язків протягом шести місяців після припинення або скасування воєнного стану в Україні [6]. Це була суттєва підтримка не тільки для представників малого підприємництва, але й для усіх інших суб'єктів господарювання. Проте, на сьогодні, платників єдиного податку переведено на загальний режим оподаткування із скасуванням ставки 2%. Така ситуація суттєво ускладнює роботу представників малого бізнесу, які і так зазнали суттєвих втрат з-за збройної агресії.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України : Закон від 16.01.2003 р., № 436-IV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 12.10.2023).

2. Попело О. В. Мале підприємництво як джерело економічного розвитку у високорозвинених країнах. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету*. Серія: *Економічні науки*. 2014. № 3. С. 122–134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vcndtue_2014_3_18 (дата звернення: 10.10.2023).

3. Бутенко А. І., Сараєва І. М., Носова Н. І. Мале підприємництво Одеського регіону: сучасний стан та проблеми розвитку. *Економічні інновації*. 2013. Вип. 52. С. 238–248. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecinn_2013_52_26 (дата звернення: 10.10.2023).

4. Мелень О. В., Абрамова О. В. Мале підприємництво в Україні: проблеми та можливість ефективного функціонування. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: *Економічні науки*. 2016. Вип. 16 (2). С. 61–63. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16\(2\)_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16(2)_16) (дата звернення: 10.10.2023).

5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану : Закон України від 01.04.2022 р., № 2173-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#n5> (дата звернення: 10.10.2023).

6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану: Закон України від 12.05.2022 р., № 2260-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2260-20#n14> (дата звернення: 10.10.2023).

Ковтун О. С.

Класичний приватний університет
аспірант

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: ЗМІСТ КАТЕГОРІЇ

Перехід до ринкової економіки, поява значної кількості підприємств різноманітних форм власності, недосконалість законодавчої бази, конкурентна боротьба та слабкість державних структур поставили суб'єкти господарювання в умови, коли потрібно приділяти значну увагу питанням забезпечення своєї економічної безпеки [1, с.190].

Економічна безпека являє собою універсальну категорію, що відбиває захищеність суб'єктів соціально-економічних відношень на всіх макро- та мікро- рівнях, починаючи з держави і закінчуючи кожним її громадянином, а також спроможність швидко усунути різноманітні загрози або пристосуватися до існуючих умов, що не позначаються негативно на його діяльності [2, с. 412].

Науковці наголошують, що найважливішими факторами, що впливають на економічну безпеку підприємства, є ступінь досконалості законодавчої бази, рівень оподаткування, доступ на світові ринки збуту, інвестиційна привабливість регіону, держави. Але перш за все, економічна-безпека підприємства залежить від економічної безпеки держави, регіону, адже ґрунтується на їхньому фінансовому, сировинному та виробничому потенціалі, перспективах розвитку [3, с.191].

Вчені по різному трактують поняття «економічна безпека підприємства». Деякі вважають, що це «стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для подолання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства сьогодні і в майбутньому» [4]. Це стан при якому досягається організаційно-технологічна єдність, висока якість та результативність, що забезпечує ефективне функціонування та стійкий розвиток підприємства на основі комплексу заходів із запобігання чи послаблення негативного впливу зовнішніх та внутрішніх загроз [5].

В. Л. Дикань та І. Л. Назаренко наголошують, що «економічна безпека підприємства» – є станом захищеності діяльності підприємства від всіх видів загроз, як зовнішніх, так і внутрішніх; стан, при якому забезпечується стабільне функціонування і прогресивний розвиток підприємства, досягається шляхом максимального ефективного використання наявних ресурсів і швидкої адаптації до умов середовища, що змінюється [6].

В. М. Гурнак, О. С. Славінська, В. Є. Ананченко вважають, що це поняття містить у собі систему засобів, що забезпечують економічну стабільність підприємства, а також сприяють підвищенню рівня добробуту робітників, об'єктивних закономірностей забезпечення безпеки стосовно соціально-правових, організаційно-управлінських, психологічних та синергетичних аспектів відносин безпеки у різних сферах суспільного буття [2, с. 412].

Науковці виділяють загрози та небезпеки економічній безпеці підприємств, які мають місце на двох рівнях.

Перший рівень, загрози економічній безпеці підприємств та національній безпеці України мають загальносистемний характер і випливають з об'єктивних особливостей розвитку сучасної цивілізації. Це проблеми, пов'язані з процесом глобалізації в різних сферах суспільного життя, поглибленням суперечності між глобалізацією і формами суспільного розвитку національних держав, песимістичними прогнозами щодо демографічної, екологічної та енергетичної ситуації. До другого належать загрози, пов'язані з проблемами, характерними для сучасної України як незалежної держави, як-то системною економічною кризою, уповільненням процесу трансформації України до демократії та процесу соціальної і політичної структуризації суспільства, що пов'язані із російсько-українською війною. Ці загрози є національними, можуть бути: регіональними або ізольованими з точки зору можливих наслідків [7].

Отже, «економічна безпека підприємства» – є збірною категорією, яку слід розглядати на макро- та мікро- рівні, яка буде залежати не тільки від економічної, політичної, екологічної ситуації в країні, але й від бажання керівника запроваджувати інноваційні засоби виробництва, що сприятимуть зменшенню собівартості та підвищенню якості продукції, що забезпечить стабільність її збуту.

Список використаних джерел

1. Теленько В. В. Економічна безпека підприємства в системі безпеки держави. *Наукові праці МАУП*. 2013. Вип. 1. С. 190–194. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npmaup_2013_1_34 (дата звернення: 20.10.2023).
2. Гурнак В. М., Славінська О. С., Ананченко В. Є. Економічна безпека підприємств транспорту як фактор стабільного задоволення попиту в перевезеннях. *Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія*. 2012. Вип. 10. С. 410–419. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Upsal_2012_10_75 (дата звернення: 10.10.2023).
3. Череп А. В., Коробов О. О. Економічна безпека підприємств з виробництва органічної продукції Запорізької області та елементи її системи. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2013. № 2. С. 190–196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2013_2_24 (дата звернення: 10.10.2023).
4. Костюк Ж. С. Сутність поняття «економічна безпека підприємств залізничного транспорту». *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. № 41. С. 173–178.
5. Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія. Київ : Лібра, 2003. 280 с.
6. Дикань В. Л., Назаренко І. Л. Комплексна методика визначення рівня економічної : монографія. Харків : УкрДАЗТ, 2011. 142 с.
7. Андрушків Б., Мащенко О., Олейнікова Л. Економічна безпека підприємств на засновах формування інноваційної політики. *Актуальні проблеми економіки*. 2023. № 4 (262). С. 83–90. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://eco-science.net/wp->

Козаченко С. В.

Класичний приватний університет
аспірант

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Забезпечення високого рівня фінансової стійкості підприємства є підґрунтям для ефективного функціонування фінансово-господарської діяльності та інвестиційного розвитку підприємства, поступового зростання його економічного потенціалу.

Сучасний стагнаційний стан глобальної і майже всіх національних економік, посилений дією світової пандемії з її невизначеністю щодо впливу на економічні та соціально-суспільні процеси в оглядовій перспективі, висунув критерій фінансово-економічної стійкості основним в управлінні господарськими суб'єктами.

Це стосується суб'єкта ринкової економіки будь-якого виду економічної діяльності, незалежно від економічного простору його функціонування.

Високий рівень фінансової стійкості підприємства є результатом ефективного управління ресурсним забезпеченням.

Фінансова стійкість взаємопов'язаним чином зіставляється із сукупним ресурсним потенціалом підприємства, але таке ґрунтовне дослідження фінансової стійкості потребує чіткого й однозначного категоріального апарату для розкриття цього різновекторного поняття.

Сучасні підходи до управління ресурсним забезпеченням фінансової стійкості підприємства передбачають урахування особливостей діяльності підприємства та цілей, які необхідно реалізувати в запланованому періоді.

В конкретизованому вигляді економічна стійкість найчастіше досліджується через збалансований стан наявних у підприємства економічних ресурсів, оптимальну структуру яких розглядають основним фактором забезпечення стабільної прибутковості і базових умов його результативної діяльності у тривалій перспективі.

У такому разі це поняття розглядається в розрізі окремих характеристик (наприклад, виробнича, маркетингова чи ринкова стійкість, рівень конкурентоспроможності тощо). Проте найбільш використовуване поняття стійкості покладається в основу різноманітних концепцій сталого розвитку.

Комплексний характер поняття фінансової стійкості підприємства обумовлює необхідність обґрунтування системи критеріїв, які можна розглядати як ключові ознаки її аналізу.

Під критерієм розуміють сукупність характеристик, які дають можливість у формалізованому вигляді описати рівень фінансової стійкості підприємства і на такій основі сформулювати рекомендації щодо його оптимізації.

Залежно від завдань аналізу і тлумачення поняття «фінансова стійкість» порядок розрахунку показників, які характеризують рівень забезпечення фінансової стійкості підприємства у різних літературних джерелах відрізняються.

Традиційна практика дослідження результатів аналізу та оцінювання стану управління ресурсним забезпеченням передбачає застосування комплексу видів аналізу.

Маруда А. В.

Класичний приватний університет

УПРАВЛІННЯ СКЛАДНИМИ ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ НА МІКРОРІВНІ

Управління складними системами передбачає налагодження механізму управління з урахуванням усього різноманіття факторів зовнішнього середовища, деталізацію планів, оптимальний вибір методів і технологій, проактивне управління компанією, вміння своєчасно адаптувати стратегію компанії до можливих змін. Отже, з метою досягнення сталості функціонування підприємства запропоновано алгоритм удосконалення стратегічного управління інвестиційною діяльністю підприємства, який складається з наступних кроків.

1. Проактивно-аналітичний етап. Цей етап характеризується пошуком точок дотику компанії з елементами навколишнього середовища, налагодженням позитивної взаємодії з соціально-економічним та екологічним середовищем підприємства, формуванням своєрідних «острівців» майбутньої тісної інтеграції компанії з усіма суб'єктами економічної, екологічної та соціально-політичної взаємодії. Відповідно, на цьому етапі також проводиться аналіз факторів зовнішнього середовища, де визначаються основні тенденції розвитку, проблеми, можливості, загрози. Це дозволить визначити набір показників сталого розвитку та визначити контури взаємодій підприємства, як економіко-екологічної системи, у зовнішньому та внутрішньому середовищі.

2. Етап прогнозу. На цьому етапі слід зрозуміти, як інтегрувати інструменти управління в систему планування бізнес-процесів, необхідних для реалізації відповідної стратегії компанії. Оцінюється можливість сталого розвитку для кожного компонента стратегії – економічного, соціального, екологічного – а також ідентифікувати можливі проблеми. На основі методологічного визначено пріоритети вирішення виявлених проблем інструменти, доступні керівництву підприємства. Виходячи з цього, будується ієрархічна система цілей і завдань. У результаті керівництво компанії визначає напрями інвестування, політику і структуру інвестиційного капіталу.

3. Інтегрована фаза. Цей етап передбачає максимально точне використання наявного інструментарію та повне включення механізму прийняття та реалізації управлінських рішень у процес господарської діяль-

ності компанії. Додаткові можливості для розвитку бізнесу має надати синергія відносин підприємства з елементами зовнішнього середовища. Результатом цього етапу має стати підвищення рівня стійкості підприємства як єдиної еколого-економічної системи.

4. Етап контролю та адаптації. На цьому етапі порівнюємо заплановані результати з нормативними показниками реалізації стратегії фірми, коригуємо інвестиційну політику, формуємо систему заходів адаптації до реалізованої стратегії сталого розвитку. Процес адаптації підприємства до мінливих умов діяльності слід розглядати як інвестиційний процес на мікрорівні в короткостроковій та середньостроковій перспективі. Це означає можливість використання різних методологічних підходів до управління підприємством.

Модель розробки стратегічних рішень щодо управління сталим розвитком промислового підприємства та формування інвестиційних стратегій має враховувати той факт, що ці підприємства є суб'єктами господарювання, які працюють на територіях ресурсного типу. Вони використовують відтворювані та невідтворювані природні ресурси. Тому важливою умовою їх функціонування є реалізація системи заходів, що сприяє відтворенню природно-ресурсної підсистеми. Це вимагає ретельної оцінки екологічних та економічних ризиків.

Також встановлення тісних зв'язків та взаємодії між механізмами прийняття управлінських рішень та формування інвестиційної політики промислової компанії.

Олійник І. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ ПЕРСОНАЛОМ

Сьогодні на ринку праці відбуваються серйозні зміни, тому необхідність розвитку персоналу обумовлена.

Інноваційна, техніко-технологічна та стратегія якості продукції визначають набір перспективних вимог до персоналу організації, а стратегічний підхід до розвитку персоналу полягає в забезпеченні сталої конкурентної переваги, з допомогою конкурентоспроможності персоналу і забезпечення гарантії професійного зростання та розвитку на перспективу.

Виробнича стратегія полягає в розробці загальної політики і планів використання ресурсів фірми, націлених на максимально ефективну підтримку її довготривалої конкурентної стратегії.

Виробнича стратегія, в сукупності з корпоративною стратегією, охоплює весь спектр діяльності компанії і передбачає довготривалий процес, що покликане забезпечити фірмі можливість швидко реагувати на будь-які неминучі зміни в майбутньому.

Відображенням виробничої стратегії в сенсі управління персоналом є корпоративна культура підприємства – система поглядів підходів, які є загальними для персоналу підприємства, впроваджуються керівництвом за повною підтримки власника та мають розділитись колективом підприємства.

Виробнича стратегія – це підсистема корпоративної стратегії, представлена у вигляді довгострокової програми конкретних дій щодо створення та реалізації продукту організації.

Ця підсистема передбачає використання і розвиток всіх виробничих потужностей організації з метою досягнення стратегічної конкурентної переваги.

Виробнича стратегія виражається у прийнятті рішень, пов'язаних з розробкою виробничого процесу та інфраструктури, необхідної для його підтримки.

Розробка процесу полягає у виборі відповідної технології, складанні тимчасового графіка процесу, визначенні товарно-матеріальних запасів, а також способу розміщення даного процесу.

Рішення, пов'язані з інфраструктурою, стосуються систем планування та управління, способів забезпечення якості та контролю якості, структури оплати праці та організації виробничої функції компанії.

Виробничий процес – це сукупність взаємопов'язаних процесів праці та природних процесів, в результаті яких вихідна сировина і матеріали перетворюються в готову продукцію.

Важливим елементом організації виробничих процесів – організація праці працюючих, конкретно реалізує з'єднання робочої сили із засобами виробництва.

Методи організації праці значною мірою визначаються формами виробничого процесу.

У центрі уваги у зв'язку з цим мають стати забезпечення раціонального розподілу праці та визначення на цій основі професійно-кваліфікаційного складу робітників, наукова організація і оптимальне обслуговування робочих місць, всебічне поліпшення і оздоровлення умов праці.

Управління персоналом має бути спрямоване на досягнення стратегічних цілей, особливо на підвищення фінансово-економічних показників діяльності підприємства.

Павлик М. В.

Класичний приватний університет
аспірант

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємством, випуск продукції, яка була б конкурентоспроможною на зарубіжних ринках, залежить не тільки від технічного оснащення підприємства, наявності сучасних технологій, чітко поставленої системи контролю якості продукції, маркетингових досліджень ринкового середовища та послідовного впровадження концепції просування товарів на зарубіжні ринки, а й від кваліфікації співробітників підприємства, ефективного управління персоналом.

На сучасному етапі економічного розвитку України необхідною умовою функціонування кожного промислового підприємства є забезпечення ефективності його діяльності.

Нестабільність на зовнішньоекономічному просторі, дія кризових явищ, зміни в кон'юктурі ринку та, як наслідок, посилення дії впливу факторів макроекономічного середовища ускладнюють процес функціонування вітчизняних підприємств, що в подальшому впливає на кінцевий результат їх діяльності.

Менеджмент, як процес організації та управління виробництвом є основним фактором розвитку економіки та підвищення ефективності будь-якого господарюючого суб'єкту. «...ефективна діяльність підприємств ... полягає передусім у здатності підприємства своєчасно та конструктивно реагувати на зміни, що загрожують його стабільному функціонуванню, намагатися переналадити свій внутрішній економічний механізм так, щоб забезпечити ефективну діяльність».

Забезпечення ефективності функціонування підприємств провідних галузей економіки є основним завданням відродження та подальшого прогресивного розвитку промисловості нашої країни.

Управління ефективністю діяльності промислового підприємства необхідно розглядати як систему, яка складається з певної кількості елементів, а досягати успіху вона може лише за умов скоординованих дій її складових, правильно обраних методів управління, програми мотивацій та механізму управління ефективністю діяльності підприємства.

Також, слід зазначити, що управління ефективністю діяльності в момент кризи, коли перед багатьма підприємствами постала задача виживання, виконує дуже важливу функцію, оскільки визначає форму відносин із зовнішнім середовищем, формує методологію його системи і реалізує власне процес управління.

Управління ефективністю діяльності являє собою системою принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень за всіма основними аспектами діяльності підприємства.

Успішне функціонування системи управління ефективністю діяльності підприємства багато в чому визначається ефективністю її організаційного забезпечення.

Система організаційного забезпечення управління ефективністю діяльності підприємств являє є взаємопов'язаною сукупністю внутрішніх структурних служб і підрозділів підприємства, які забезпечують розробку і прийняття управлінських рішень з окремих питань планування, формування, розподілу і використання прибутку і несуть відповідальність за результати цих рішень.

Панасенко С. В.

Класичний приватний університет
аспірант

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Маркетинг являє собою складну систему відносин як в самому підприємстві, так і в зовнішньому ринковому середовищі, якому дана система потребує постійного регулювання і управління.

Сутність маркетингового підходу до управління підприємствами характеризує його як комплексну систему, що дозволяє зв'язати можливості господарюючих суб'єктів з потребами ринку й добитися переваг у порівнянні з конкурентами.

При цьому на перше місце в управлінні господарюючими суб'єктами виходить підрозділ маркетингу і його керівники, що визначатиме в майбутньому напрями діяльності всіх інших служб, включаючи безпосередньо і виробництво.

Для здійснення ефективного управління маркетинговою діяльністю на підприємстві потрібно застосувати комплексний підхід, що базується на поетапній організації системи управління маркетингом.

Заходи організаційно-управлінського характеру, які при цілеспрямованій реалізації дозволять підприємству значно підвищити ефективність служби маркетингу і збуту.

Бажано детальне дослідження ринку, визначення потенціалу різних груп споживачів, оцінка можливості компанії і конкурентні переваги, а також розробити нову маркетингову стратегію, що враховує ці переваги і потенціал ринку.

Маркетингова діяльність підприємства, що функціонує на ринку на перспективу вимагає від керівництва впровадження системи стратегічного управління.

Сьогодні більшість керівників українських підприємств намагаються впровадити стратегічне управління у діяльність своїх організацій, що припускає організацію роботи підприємства відповідно до обраної маркетингової стратегії.

Однак, етап розробки маркетингової стратегії передбачає первісний аналіз та оцінку існуючого стану бізнесу і бізнес-середовища, загальної готовності підприємства до реалізації маркетингової стратегії.

Впровадження системи стратегічного управління передбачає підготовку програм і планів організації маркетингу у майбутньому.

Маркетингове стратегічне планування передбачає проведення певного алгоритму дій керівництвом організації, з яким мають бути ознайомлені всі функціональні підрозділи підприємства та безпосередні виконавці у цих підрозділах: визначення задач підприємства, формулювання цілей маркетингу, комплексний аналіз ситуації, розробка стратегічного плану маркетингу, організація маркетингу, реалізація тактики і стратегії маркетингу.

Саме рівень інтеграції каналів між функціональними підрозділами щодо програми стратегічного планування є основою до ефективної і стабільної роботи системи маркетингу.

Реклама продукції і діяльності підприємства – це найважливіша складова частина комплексу маркетингових заходів, своєрідний інформаційний вихід на споживача.

Розробка стратегій рекламної кампанії дозволяє уникнути помилок при проведенні реклами, мінімізувати ризики пов'язані з непорозумінням споживача, підвищити ефективність реклами.

Тобто розробка стратегії рекламної кампанії дає організації успішно справлятися зі своїми проблемами збуту та зміцнити власні конкурентні позиції.

Пономаренко О. В.
Класичний приватний університет
аспірант

РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ЙОГО ЗМІСТ ТА ВИДИ

Проблема ресурсозбереження – є дуже актуальною, особливо для матеріаломістких галузей промисловості, таких як будівництво, виробництво будівельних матеріалів, машинобудування та ін. Одним з найбільш дієвих способів підвищення конкурентоспроможності підприємства і його продукції є прагнення до ресурсозбереження, яке дозволяє скоротити поточні виробничі витрати за рахунок раціональнішого використання ресурсів [1, с. 28].

Існує багато визначень змісту поняття «ресурсозбереження», як прогресивний напрям використання природно-ресурсного потенціалу, що забезпечує економію природних ресурсів та зростання виробництва продукції при тій самій кількості використаної сировини, палива, основних і допоміжних матеріалів. Основні стратегічні напрями ресурсозбереження можуть бути зведені до таких: комплексне використання сировинних і паливних ресурсів; впровадження ресурсозберігаючої техніки і технології; широке використання на підприємствах машинобудування вторинної сировини [2, с. 136].

Під ресурсозбереженням можна розуміти наукову, виробничу, організаційну, комерційну та інформаційну діяльність, спрямовану на раціональне, комплексне використання й економне споживання всіх видів ресурсів, виходячи з існуючого рівня розвитку техніки і технології при одночасному зниженні техногенного впливу на навколишнє середовище [3].

Ресурсозберігаючий потенціал підприємства може бути визначений як кількісна та якісна оцінка результатів, які може забезпечити ресурсозберігаючий проект при оптимальному поєднанні засобів, що його забезпечують [4, с. 175].

«Часто ресурсозбереження ототожнюють з економією і раціональним використанням сировини і матеріалів. Однак економія матеріально–сировинних ресурсів, будучи складовою частиною ресурсозбереження, означає зменшення їх витрат у процесі виробництва за рахунок ефективного та раціонального використання. В дійсності зміст ресурсозбереження значно ширше», – говорить А. Е. Оксанич. Воно включає в себе зміну кон'юнктури різних видів матеріально–сировинних ресурсів і робить на них безпосередній вплив [5, с. 6].

За видами ресурсів, що зберігаються, ресурсозбереження може бути класифіковане на матеріало-, водо-, енерго-, трудо-, фондозбереження, збереження фінансових, інформаційних та інших видів ресурсів. За змістом процесів, що відбуваються, ресурсозбереження можна розглядати в двох напрямках: як економію ресурсів та як їх раціональне використання. Раціональне використання ресурсів означає досягнення максимальної ефективності використання ресурсів на підприємстві за існуючого рівня розвитку техніки та технології з одночасним зниженням впливу на навколишнє середовище. Економія ресурсів є кількісним результатом процесу раціоналізації їх використання (споживання) і з урахуванням сфер діяльності підприємства [4, с. 175].

За масштабом ресурсозбереження поділяється на глобальне, народногосподарське, регіональне, галузеве та локальне (рівень підприємства). За стадіями життєвого циклу розрізняють ресурсозбереження на стадіях видобутку і переробки вихідної сировини, виробництва, споживання, транспортування, зберігання та утилізації продукту. За обсягами фінансування та результатами розрізняють витратне та маловитратне ресурсозбереження. До маловитратного ресурсозбереження належать ресурсозберігаючі заходи, які спрямовані на ліквідацію існуючих непродуктивних втрат ресурсів та енергії, швидко окупаються та не потребують значних фінансових вкладень [4, с.175].

Проте існує ряд проблем управління, які стримують розвиток ринку ресурсозбереження в Україні, серед яких:

- відчутний дефіцит фінансових коштів у підприємств для оновлення основних засобів на ресурсозберігаючих засадах;
- недостатня розвиненість інфраструктури ринку ресурсо- та енергозбереження у регіонах України, відсутність гнучких схем роботи суб'єктів ринку із замовниками;
- складність роботи з окремими ринковими суб'єктами, необхідність врахування специфіки функціонування малого та великого бізнесу, підприємств та організації бюджетної сфери;
- труднощі психологічного сприйняття керівниками і власниками підприємств необхідності та доцільності впровадження ресурсозберігаючих технологій на виробництві;
- низький рівень інформування потенційних споживачів ресурсо- та енергозберігаючих технологій про новинки цього ринку;
- суперечливість законодавчої бази, відсутність дієвих механізмів еколого-економічного стимулювання ресурсозбереження;
- високі рівні ризику, що супроводжують реалізацію велико- і середньо витратних інноваційних ресурсозберігаючих проектів тощо [6, с. 116].

Отже, ресурсозбереження, – є найбільш дієвим засобом підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, що дозволило б зменшити собівартість продукції, підвищити її якість та підвищити попит на неї як на внутрішньому так і на зовнішніх ринках. Але запровадження системи ресурсозбереження потребує вирішення певних проблем, не тільки на мікрорівні (як пошук підприємствами можливості залучення значних фінансових вкладень), так і на макрорівні (зміна психології керівників підприємств, споживачів продукції; вдосконалення нормативної бази у вигляді надання економічних стимулів суб'єктам господарювання, які запроваджують систему ресурсозбереження.

Список використаних джерел

1. Дискіна А. А. Ресурсозбереження, як інструмент ефективного управління виробничим потенціалом підприємства. *Економіка: реалії часу*. 2020. № 5 (51). С. 28–33. URL: chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/; https://economics.net.ua/files/archive/2020/No5/28.pdf (дата звернення: 29.10.2023).

2. Набатова Ю. О. Теоретико-методичні засади ресурсозбереження підприємств машинобудування. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. № 8. С. 135–138. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2013_8_35 (дата звернення: 29.10.2023).

3. Мельничук Н. В. Оцінка ефективності ресурсозбереження на рівні підприємства. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/por tal/ChemBiol/Vnuvgr/ekon/ 2011_4/Vek5627.pdf (дата звернення: 29.10.2023).

4. Рибалко Л. П. Сучасні підходи до трактування сутності поняття ресурсозбереження. *Бізнес Інформ*. 2012. № 3. С. 174–179. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2012_3_49 (дата звернення: 29.10.2023).

5. Оксанич А. Э. Экономические проблемы ресурсосбережения. Львов ; Киев : отд-ние Инт-та экономики ; Наук. думка, 1990. 89 с.

6. Воляк Л. Р. Ресурсозбереження як передумова підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 2. С. 115–119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_2_27 (дата звернення: 29.10.2023).

Присяжний В. В.

Класичний приватний університет

ПРОБЛЕМИ МОДЕЛЮВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

В останні роки почастишали випадки, коли українським промисловим компаніям не вистачає коштів для обслуговування боргів, в результаті чого ситуація наближається до кризи і навіть до банкрутства. Чим більше компанії витрачають грошей на зменшення боргу, тим менше грошей залишається, які можна направити на дивіденди акціонерам компанії.

В Україні склалася практика ведення бізнесу, при якій власники підприємств, бажаючи вигідно використовувати наявні ресурси компанії, бажали менше вкладати власні кошти за рахунок залучення позикових ресурсів. У той же час, багато компаній намагалися отримати кредити за кордоном, шукаючи зовнішні запозичення. Це призвело до зростання боргів українських підприємств. Поступово зростав ризик банкрутства, особливо у випадках, коли кредитори вимагали повернення великих позикових коштів у кризовий для підприємства період, коли не вистачало обігових коштів для оплати вимог кредиторів. Це призвело до подорожчання позикового капіталу та збільшення фінансових ризиків.

Кредитні організації воліють співпрацювати з фірмами, які мають велику частку, а саме власний капітал. З цього випливає, що одним із основних критеріїв, що впливають на структуру капіталу та інвестиційні ризики, є критерій співвідношення залучених і власних коштів. Динаміка цього показника відображає зміну залежності фірми від зовнішніх інвесторів.

Значне збільшення частки позикових коштів може свідчити про нераціональну структуру капіталу підприємства, розглядається як негативна тенденція, що свідчить про збільшення залежності підприємства від зовнішніх позик.

Аналіз теоретичних джерел показав, що статичні теорії структури капіталу набули більшої популярності та серйозного поширення в практиці бізнесу. Саме ці теорії обґрунтовують існування оптимальної фінансової структури компанії, яка дозволяє максимально оцінити капітал. У рамках цих концепцій рекомендується приймати рішення щодо вибору джерел інвестування, виходячи з оптимальної структури капіталу. Коли оптимальна структура задана точно, то необхідно досягти оптимальних пропорцій у компонентах капіталу, що в кінцевому підсумку дозволить покращити управління інвестиційною стратегією підприємства та знизити фінансові ризики.

Українські дослідження не дають комплексної оцінки еколого-економічної безпеки інвестиційних стратегій і проєктів. Проведені дослідження проблем моделювання стратегічного управління інвестиційною діяльністю промислового підприємства виявили деякі труднощі, пов'язані з неадекватністю ряду складових інвестиційної стратегії реаліям української та світової системи управління економікою.

Багато видобувних компаній продовжують ігнорувати інструмент скорочення діапазону дивідендів акціонерів компанії, незважаючи на труднощі, які потім виникають з реалізацією інвестиційних проєктів. Одним із подальших напрямків дослідження є розробка алгоритму, що дозволяє забезпечити оптимальний спектр інвестиційних бізнес-проєктів у рамках сталого розвитку компанії.

Також необхідно чітко пов'язати цю складову з новими для гірничодобувних підприємств методами оцінки бізнес-ризиків. Загалом маємо уявлення про відповідні підходи до вирішення цієї проблеми, але все ж необхідно представити більш простий і надійний алгоритм, який можна було б досить легко застосувати на практиці розробки інвестиційної стратегії промислового підприємства.

Присяжнюк М. В.

Класичний приватний університет

аспірант

наук. кер. – к.е.н., доцент Карпуніна М. С.

УПРАВЛІННЯ КОМПЛЕКСОМ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Комплекс маркетингових комунікацій, що розробляється в рамках загальної маркетингової політики, спрямований на забезпечення ефективного впливу на цільову аудиторію ринку. Комунікації виконують життєвабезпечувальну роль.

Ефективність комплексу маркетингових комунікацій та можливість здійснення його ретельної оцінки залежить від багатьох зовнішніх і внутрішніх факторів.

Однак визначити ці фактори надзвичайно складно, що пояснюється багатогранністю категорії ефективності та складністю її представлення у показниках.

Тому для визначення ефективності необхідно застосовувати систему економічних та комунікаційних показників, які враховують перетворення, спричинені впливом маркетингових комунікацій на результати діяльності.

Існує чітке розмежування понять «економічна ефективність» «комунікаційна ефективність».

Розглянемо ефективність маркетингових комунікацій як економічну категорію. Загальне визначення економічної ефективності (англ. economic efficiency) базується на таких підходах :

1. Спроможність системи в процесі її функціонування створювати економічний ефект (різниця між результатами економічної діяльності та витратами на їх отримання).

2. Спроможність системи отримувати більший економічний ефект ніж в інших умовах. При розгляді у динамічному аспекті ефективність змін, визначається шляхом співставлення з деякими вихідними умовами.

Таким чином, маркетингові комунікації банку можна вважати ефективними коли їх застосування веде до позитивної динаміки економічних показників діяльності.

3. Будь-яка зміна, у результаті якої відбувається покращення одних показників за умови не погіршення інших. Якщо під час маркетингової комунікаційної діяльності досягнуто покращання показників діяльності банку при незмінності (не погіршенні) інших (за умови виконання поставлених цілей), то таку діяльність можна вважати ефективною.

Для організації ефективної маркетингової діяльності необхідний інструментарій. Тобто сукупність способів і методів, за допомогою яких можна впливати на споживачів й інших суб'єктів системи маркетингу для досягнення поставлених цілей.

Таким інструментарієм є marketing mix. У дослідженні обґрунтовано, що комплекс маркетингу в діяльності банківських установ має складатись з 7 «Р»: product (товар), price (ціна), place (місце), promotion (просування), physical evidence (матеріальні умови надання банківських продуктів), process (спосіб надання продуктів), personnel (персонал).

Семенов А. Г.

Класичний приватний університет
д.е.н., професор

Буряк І. О.

Класичний приватний університет
аспірант

СТРАТЕГІЇ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Потрібно розуміти, що енергоефективність та енергозбереження – ключові поняття забезпечення ефективності як бізнесу, так і держави в цілому. При цьому саме промисловість з першою жертвою нераціонального використання ресурсів, бо це негативно позначається на собівартості продукції. Енергозбереження – це комплекс організаційних, правових, виробничих, наукових, економічних, технічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання та економічне витрочання паливно-енергетичних ресурсів. Енергоемність виробництва – величина споживання енергії та палива на основні та допоміжні технологічні процеси виготовлення продукції, виконання робіт, надання послуг на базі заданої технологічної систем.

Ефективність бізнесу будується на балансі доходів і витрат виробництва, в число яких неодмінно входять витрати на споживану енергію – теплову, електричну або іншу. І чим ці витрати менші, тим більш ефективним є бізнес. Чим менше енергоемність, тим вище енергоефективність. Енергозбереження в будь-якій сфері зводиться до раціонального використання енергії, зниження непродуктивних витрат.

Основними причинами низької енергетичної ефективності підприємств є :

- значний фізичний і моральний знос основних засобів і, як наслідок,
- висока аварійність обладнання;
- низький рівень контролю та регулювання споживання енергоресурсів;
- підвищені втрати у виробничих процесах і висока витрата первинних паливно-енергетичних ресурсів;
- нестача кваліфікованих фахівців у сфері енергетичного менеджменту;
- низький рівень мотивації персоналу до енергозбереження тощо.

Природно, ставлення керівництва підприємства до енергозбереження визначається часткою витрат на енергетичні ресурси в собівартості продукції. І якщо в хімічній промисловості частка енергетичних витрат може досягати 40 %, то для машинобудування ця цифра, як правило, коливається в межах 6–15 %. Відповідно й активність з енергозбереження у хімічній промисловості повинна бути на порядок вище.

Виділяють основні види енергозберігаючих заходів:

1) організаційні заходи – заходи швидкої віддачі – внутрішній енергоаудит, складання енергетичного паспорта підприємства, розробка заходів енергозбереження та підвищення ефективності технологічних процесів, моніторинг виконання прийнятих заходів стимулювання і мотивація енергозберігаючої поведінки, введення права розпоряджатися коштами від економії енергоресурсів, встановлення правил закупівлі обладнання для енергоефективних технологій. Заходи швидкої віддачі можна розробити і реалізувати в межах року і вони дають суттєвий ефект при незначних витратах;

2) технологічні заходи – базові заходи – є більш радикальними та сприяють швидкому здійсненню економічно ефективних і фінансово привабливих інвестицій. Передбачають введення стандартів енергоефективності в сфері використання виробничих будівель, промислове обладнання, впровадження систем оборотного водопостачання, очищення вікон, фарбування стін приміщень світлою фарбою, використання відпрацьованого тепла холодильників і кондиціонерів для підігріву води, впровадження систем частотного

регулювання та інших пристроїв, що забезпечують підвищення ККД електродвигунів в системах вентиляції, на насосних станціях та інших об'єктах зі змінним навантаженням. Але для реалізації енергоефективних проєктів може бути потрібна фінансова підтримка з боку банків і лізингових компаній;

3) інвестиційні заходи – високовартісні та високоєфективні заходи сприяють усуненню основних причин низької енергоефективності, в більшості випадків гарантують більш суттєву економію енергоресурсів, але вимагають більш високих початкових витрат. Це перш за все перехід до альтернативних джерел енергопостачання та використання сучасних енергозберігаючих технологій виробництва продукції. Крім того, вели значення для реалізації даної групи заходів мають організаційні зміни на рівні країни та регіону, такі як реформа ціноутворення, вдосконалення ринків електроенергії та газу, перехід на інтегроване планування роботи різних джерел енергопостачання.

Семенов А. Г.

Класичний приватний університет
д.е.н., професор

Глуценко О. А.

Класичний приватний університет
аспірант

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АДАПТИВНОГО ПЛАНУВАННЯ

На основі аналізу наукової літератури виявлено, що найбільш ефективні ті підприємства, які мають системний підхід до управління своєю діяльністю. При цьому система планування, згідно з теорією систем, може розглядатися із двох точок зору: як цілеорієнтована множинність сукупності суб'єктів планування або цілеорієнтована множинність сукупності процесів планування, між якими існують специфічні взаємозв'язки.

На підставі виконаних теоретичних узагальнень та логічних об'ґрунтувань сутності системного планування діяльності підприємства в роботі доведено, що система планування на підприємстві має базуватись на функціонально- організаційній структурі управління. Це дозволило навести авторську дефініцію цієї категорії, яку пропонується трактувати наступним чином: системне планування господарської діяльності підприємства - це процес координації у часі та просторі стратегічного, тактичного й оперативного планування, взаємозв'язку між ними та спільного напрямку розвитку й поведінки, орієнтованого на загальну мету.

Визначено, що в економічній науці зміст категорії «адаптація» має три змістові відтинки. По-перше, адаптація розглядається як процес, за допомогою якого підприємство змінюється і пристосовується до умов довкілля; по-друге, адаптація поширюється на взаємовідносини між підприємством і зовнішнім середовищем; по-третє, сенс адаптації означає міру відповідності (адекватності) між підприємством і середовищем.

Наведено класифікацію адаптації підприємства за наступними ознаками: за походженням (преадаптивні адаптації, комбінаторні адаптації, постадаптивні адаптації); за масштабом (спеціалізовані адаптації, загальні адаптації); за формою прояву (активні адаптації, реакційні адаптації, попереджувальні адаптації); за суб'єктами взаємодії (адаптація іншого до іншого, адаптація себе до інших, адаптація іншого до себе, адаптація себе до себе). Ця множинна класифікація адаптації розкриває всю різноманітність можливих дій підприємства в економічному просторі, що дають підприємству здатність стійко розвиватися.

Розгляд еволюційного підходу до прояву адаптацій в економічному житті підприємства дозволив автору дістати висновок про реплікативний механізм адаптації, що дало змогу трактувати процес адаптації як здатність підприємства інтерактивно реагувати на зміни зовнішнього оточення шляхом впливу на його елементи або за рахунок перебудови власної організаційно-функціональної структури, що має сприяти оптимізації ефективності його розвитку.

Розглянуто теорію адаптивного планування як складову частину всієї теорії менеджменту та еволюцію її розвитку. Для визначення етапів становлення адаптивного планування вивчено основні теорії, які покладено у формування цього процесу, а саме: класична школа управління, неокласична модель економічного зростання, монетаризм, теорія інвестицій, інституціональна теорія, кейнсіанський напрям економічної теорії, теорія менеджеризму, теорія організації та прийняття рішень.

Аналіз економічної літератури засвідчив, що фахівці виділяють кілька підходів до класифікації етапів розвитку теорії адаптивного планування. Виокремлюючи загальні напрями цих теорій, можна зробити висновок, що існує чотири основних етапи розвитку теорії адаптивного планування: екстраполяційне планування, господарське планування, загальнокорпоративне планування, стратегічне планування в рамках концепції стратегічного менеджменту.

Дотримання специфічних принципів дозволило навести у роботі алгоритм реалізації адаптивного плану підприємства.

Семенов А. Г.

Класичний приватний університет
д.е.н., професор

Губенко О. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ РЕФЛЕКСИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ

У процесі дослідження генезису наукового уявлення про рефлексію як особливий тип мислення і самопізнання людини та сучасного наукового бачення рефлексивного управління як людиноцентричного підходу до управління персоналом, сформовано комплексне уявлення про рефлексивне управління як напрям

управління персоналом, що забезпечує підвищення ефективності діяльності, в основі якої лежить професійно-особистісний саморозвиток працівників та розвиток самоорганізаційних процесів на підприємстві. Визначено, що суттєвим резервом підвищення рівня продуктивності праці та результативності діяльності підприємства є трансформація системи менеджменту в бік гуманізації та залучення соціально-психологічних методів управління трудовою мотивацією.

Обґрунтовано, що рефлексивне управління персоналом підприємств слід розглядати, з одного боку, як процес взаємодії суб'єкта управління (керівника) і керованого об'єкта управління (персоналу), що реалізується через співпрацю зазначених елементів системи з урахуванням їх психологічних особливостей та взаємовпливу, результатом якого є групова самоорганізація діяльності, спрямована на досягнення цілей підприємства; з іншого боку - як діяльність керівника, основою якої є професійне мислення, що полягає у вирішенні проблем управління через формування командної структури колективу. За такого підходу виокремлюється компонента керуючої ланки, узгодженість підсистем планування, організації, мотивації, комунікації, контролю й реалізується через сукупність соціально-психологічних впливів на керований елемент системи менеджменту для досягнення передбачуваних економічних та управлінських результатів антропогенної складової.

Узагальнено специфічні принципи рефлексивного управління персоналом підприємств, до яких віднесено: функціональну організацію праці; значущість та пріоритетність особистості; професійний розвиток; навчання та поділ досвідом; схильність до інновацій; асертивність; соціальну відповідальність. Доведено, що за рефлексивного управління персоналом підприємств одночасно реалізуються дві функції: 1) пасивна (функція артифікації), яка конфігурує процеси планування та прогнозування, аналіз проблемних ситуацій та процес прийняття управлінських рішень; 2) активна (функція реїфікації), яка передбачає організацію роботи, формування мотивації персоналу та контроль.

Визначено відмінні ознаки рефлексивної системи управління, а саме: горизонтальна організаційна структура управління, важливою компонентою якої є трудова самоорганізація за професійними інтересами; демократичний, партнерський стиль керівництва; еталонний, харизматичний тип влади керівника; управління, засноване на колективній відповідальності та орієнтації на загальний результат, від якого залежить матеріальне та моральне задоволення персоналу; базовим ресурсом досягнення цілей підприємства є люди, результатом праці яких є групова синергія професійних здатностей та особистих здібностей, що забезпечують результативність діяльності трудового колективу та підприємства в цілому.

Зважаючи на доцільність моніторингу стану системи управління персоналом не лише в економічній площині, а й з урахуванням рефлексивної компоненти, розроблено методичний підхід до комплексного оцінювання системи управління персоналом сільськогосподарських підприємств, який реалізується у етапи: оцінювання стану формування персоналу; розвитку його потенціалу, ефективності роботи та соціально-психологічного забезпечення персоналу; моніторингу комунікативних зв'язків керівництва та персоналу. Запропонований підхід дозволяє проаналізувати економічні та соціальні показники системи управління персоналом, ідентифікувати проблеми та встановити їх причини.

Семенов А. Г.

Класичний приватний університет
д.е.н., професор

Животун Ф. К.

Класичний приватний університет
аспірант

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ УПРАВЛІННІ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Визначення економічної безпеки може розглядатися з різних точок зору через захист інтересів об'єкта, досягнення поставлених цілей і вирішенню відповідних задач; через необхідність забезпечення стійкого розвитку; через захищеність - незалежність об'єкта від погроз і ризиків. Як засвідчує проведений аналіз, економічна безпека підприємства (ЕБП) передбачає його захищеність від катастрофічного впливу дестабілізуючих факторів зовнішнього середовища, що реалізується шляхом спрямування наявних ресурсів в першу чергу на своєчасне діагностування і прогнозування негативного впливу зовнішніх чинників на різні аспекти його економічної та виробничої діяльності.

Таким чином, врахування у низці традиційних задач управління задач управління економічною безпекою підприємства дозволяє в умовах невизначеності і нестабільності середовища суттєво підвищити ефективність управління підприємством в цілому.

Свідченням посилення негативного впливу зовнішнього середовища на діяльність українських підприємств, що в свою чергу підтверджує необхідність теоретичного і практичного дослідження проблем управління економічною безпекою підприємств, є те, що, починаючи з 2018 р., спостерігається погіршення таких чинників розвитку бізнесу, як спроможність залученню капіталу і позикових коштів, скорочення інвестиційних програм, зниженню ліквідності та вільного доступу до ліквідних фінансових ресурсів. На мікрорівні така ситуація призвела до зростання питомої ваги бартерних операцій зростання заборгованості підприємств, скорочення платоспроможного попиту затоварювання складів, зниження обсягів і призупинки виробництва. Непрямим свідченням погіршення умов ведення бізнесу є підвищення долі тіньової економічної діяльності, до якої в тій чи іншій мірі залучені практично всі господарючі суб'єкти. Так, за даними Міністерства економіки України, у 2018р. тіньовий сектор склав близько 30% ВВП. Це максимальна його офіційна величина з 2012 року. Все це сприяє падінню обсягів продажів підприємств, а отже, і показників прибутковості виробничо-господарської діяльності, що веде до розхитування виробничо-господарської структури підприємств, збільшенню кількості підприємств-банкрутів.

Таким чином, проведений аналіз дозволив виділити наступні основні загрози економічній безпеці на рівні підприємств: зростання заборгованості підприємств, скорочення обсягів продажів, затоварювання складів, зниження обсягів виробництва і його припинення. Можливість прогнозування цих загроз і підготовки до їх настання певною мірою пов'язана з необхідністю впровадження системи управління економічною безпекою.

Все це дозволяє зробити висновок про науково-практичну важливість дослідження на концептуальному та методичному рівнях питань розробки і впровадження ефективних механізмів управління економічною безпекою підприємств.

Формування концепції управління економічною безпекою підприємства виходить з необхідності пошуку і ефективного використання резервів для забезпечення стабільності його функціонування в умовах невизначеності середовища.

Управління економічною безпекою підприємства є складним, динамічним, інерційним процесом, а отже, вимагає виділення груп стратегічних і тактичних заходів. При цьому необхідною умовою забезпечення ефективності управління є узгодження механізмів і заходів тактичного і стратегічного рівнів управління ЕБП. Таке узгодження проводиться на підставі оцінки ефективності політики точок зростання, оцінки ступеня досягнення стратегічних цілей, де мірою виступає вартість підприємства, а також оцінка дієвості програми виведення підприємства з кризи. Результати аналізу ефективності, таким чином виступають зворотним зв'язком, який формує перелік задач управління для подальшої розробки заходів щодо виведення підприємства з кризи.

Таким чином, запропонована концепція дозволяє на підставі дослідження умов функціонування підприємства формувати і послідовно вирішувати комплекс завдань з забезпечення ЕБП, що включає діагностику рівня ЕБП, розробку заходів щодо виведення підприємства з кризи, а також здійснювати коригування діяльності підприємства на підставі результатів аналізу ефективності механізмів і заходів управління економічною безпекою підприємства.

Функціонування блоку стратегічного управління ЕБП регламентується законами України і Статутом підприємства. Задачі тактичного управління визначаються прийнятою стратегією управління ЕБП і заданими цільовими показниками, які є виходами блоку стратегічного управління.

Стратегія і тактика управління економічною безпекою тісно взаємозв'язані між собою. На підставі розробленої стратегії діяльності з забезпечення заданого рівня цільових показників функціонування підприємства, виробленої глобальної стратегії управління безпекою розробляються і впроваджуються заходи тактичного характеру, спрямовані на реалізацію стратегічних планів, однак у той же час результати тактичного управління економічною безпекою є сигналами для зміни стратегії управління, прийнятої на базі ключових показників, наприклад, вартості підприємства в попередньому періоді, результатів здійснення ним своєї фінансово - господарської діяльності.

Семенов А. Г.

Класичний приватний університет
д.е.н., професор

Згуровський С. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ КАТЕГОРІЇ «ЯКІСТЬ» У ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНИХ КОМПАНІЙ

Сучасні умови господарювання вимагають від кожного підприємства запровадження й дотримання належного (дійового) комплексного механізму управління якістю продукції та послуг.

Під експедитором у роботі розуміється сторона договору транспортної експедиції, що організує й надає транспортно-експедиторські послуги. На основі аналізу дано визначення якості транспортно-експедиторського обслуговування - це сукупність характеристик транспортно-експедиторського обслуговування, що зумовлюють його здатність задовольняти потреби споживачів шляхом належного та ефективного виконання транспортно-експедиторської послуги, а також відповідати встановленим стандартам і нормативам, умовам договору або вимогам, що зазвичай висувають до транспортно-експедиторського обслуговування. Результати аналізу свідчать: якщо зобов'язання з надання послуг не дотримуються належним чином експедитором або перевізником, то збитки можуть виникнути не лише з причин затримки, але й пошкодження, навіть повної втрати вантажу. Від цього залежать найважливіші показники якості транспортно-експедиторського обслуговування.

У зв'язку з практичною важливістю досліджено питання розмежування відповідальності між перевізником і експедитором, яке актуальне для України. Визначено, що експедитор може змінювати свої функції, як наслідок, змінюються його статус і рівень відповідальності перед клієнтом. Істотні відмінності й в оплаті послуг експедитора: комісія або фрахт. Відокремлено такі види діяльності транспортно-експедиторських компаній:

– по-перше, це діяльність як агента від імені клієнта, коли експедитор виступає як посередник між клієнтом та перевізником або як особа, яка організовує перевезення вантажу з пункту А в пункт В, відповідно до отриманих інструкцій. У таких випадках експедитор виступає від імені свого клієнта в контракті перевезення й не бере на себе відповідальності за дії та упущення перевізників. Усі претензії до перевізників, вантажників висуває сам клієнт експедитора. Проте експедитор залишається відповідальним за ретельний вибір перевізників;

– по-друге, експедитор також може виступати як перевізник. Це означає, що він перевозить товари власним транспортом або залучає організацію-перевізника, залишаючись при цьому цілком відповідальним

за транспортування та доставку товарів. У такому разі експедитора юридично вважають «перевізником за договором», відповідальним за перевезення в цілому.

Логістична модель відображає підхід, згідно з яким експедитори трансформуються з посередників у принципалів, тобто стають рівноправними учасниками перевізного процесу. Перевага цієї моделі - відмова від поняття стохастичності транспортних потоків і їх вивчення як детермінованих, з певними параметрами, іншими словами, відмова від знеособленого вантажопотоку. У ній відносини експедиторів з транспортними організаціями, вантажовідправниками й вантажоодержувачами розглядають у межах логістичної системи.

На основі вивчення зарубіжного досвіду зроблено висновки, що лідерами на світовому ринку стають компанії, які здійснюють комплексне обслуговування споживачів та використовують прогресивні схеми доставки (такі як інтермодальні й мультимодальні перевезення), що мають широку мережу філій. Крім того, практично всі ці компанії сертифіковані за міжнародними стандартами якості ISO серії 9000, ISO 14001 тощо. Поява на вітчизняному ринку цих компаній є загрозою для вітчизняних експедиторів, які не досягли поки що потрібних показників якості послуг. За результатами аналізу обґрунтовано необхідність вжиття заходів щодо приведення у відповідність вітчизняних експедиторів до світових стандартів якості шляхом розробки науково-методичних положень з удосконалення управління якістю послуг транспортно-експедиторських компаній.

Семенов А. Г.

Класичний приватний університет
д.е.н., професор

Зіневич К. О.

Класичний приватний університет
аспірант

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ КОМЕРЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ПЕРСОНАЛУ

Розвиток комерційної свідомості підприємств України пов'язаний з майже тридцятирічним досвідом реформування, незнанням ринкових умов, необхідністю адаптуватися до змін та агресивної конкуренції, глобалізації й інтернаціоналізації та одночасним спадом виробництва, тому характерними факторами впливу на комерційну свідомість стали саме названі вище.

Конструктивність комерційної свідомості персоналу визначається як індивідуальна реалізація, сприйняття або знання бізнес-середовища підприємства, коли працівники беруть участь у прийнятті рішень або вирішенні проблем, пов'язаних з бізнес-цілями. Співробітник, який демонструє ділову обізнаність та комерційну свідомість, не лише вчасно помітить проблеми в бізнес-середовищі, а й врахує їх під час прийняття рішень та вирішення проблем у розрізі відповідних цілей і професійних завдань.

Комерційна свідомість розвивається на підприємстві й функціонує на трьох різних рівнях свідомості: рефлексійному, соціальному та колективному. У середині цих трьох взаємопов'язаних рівнів підприємство окреслює своє призначення, основні можливості та атрибути, які воно практикує. Свідомість виявляється в корпоративній філософії та середовищі, оскільки керівництво надає організаційній структурі певної форми для підтримки своєї ідентичності. Усі підрозділи сприймаються в легкій рівновазі, але все ж фокус змінюється, оскільки керівництво робить вибір у відповідь на адміністративні вимоги та зовнішні стимули.

Система управління персоналом передбачає формування цілей, функцій, організаційної структури, вертикальних і горизонтальних функціональних зв'язків керівників та фахівців у процесі дослідження, розробки, прийняття й реалізації управлінських рішень.

Зосередження уваги на концепції управління персоналом нині пов'язано зі зростанням ролі окремого працівника, розумінням мотиваційної системи та можливості її формування відповідно до завдань, що стоять перед підприємством, тобто комерційної свідомості. Управління людськими ресурсами має особливе значення, оскільки дає змогу реалізовувати й узагальнювати положення щодо індивідуальної адаптації до зовнішніх умов, враховуючи особистий фактор у побудові системи управління персоналом.

В умовах нестабільної економіки на особливу увагу керівників підприємств заслуговують способи нематеріального впливу на персонал, одним з яких є комерційна свідомість персоналу, яка не потребує великих матеріальних видатків, однак є достатньо впливовим механізмом дії на персонал.

Підприємство може отримати стійку економічну вигоду, використовуючи набір унікальних матеріальних і нематеріальних ресурсів. Роль системи управління персоналом є надзвичайно важливою, коли акцентовано увагу на працівниках підприємства, їх навичках та знаннях. У практиці управління здебільшого обговорюють особливості управління персоналом, які можуть впливати, мотивувати та утримувати працівників шляхом зміни їх поведінки. Однак, більш дієвим для збереження цінних кадрів, розвитку людського капіталу та створення конкурентних переваг підприємства є формування комерційної свідомості. Система управління людськими ресурсами на основі комерційної свідомості відрізняється від окремих практик, може бути унікальною та забезпечувати стійку конкурентну перевагу підприємствам.

Комерційна свідомість - ефективний інструмент впливу на персонал, що базується на формуванні в нього розуміння власної причетності до результатів діяльності підприємства. Система управління персоналом - цілеспрямована діяльність керівної структури підприємства (а також керівників інших підрозділів і фахівців системи управління персоналом), яка включає розробку концепцій та стратегій кадрової політики й практики управління. Вона охоплює формування системи управління персоналом, зокрема планування, управління персоналом, визначення людських ресурсів і потреб підприємства в персоналі. Технології управління персоналом охоплюють широкий спектр функцій від набору до звільнення персоналу.

Семенов А. Г.

Класичний приватний університет
д.е.н., професор

Кривченко В. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ЕКОНОМІКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Конкуренція є рушійною силою економічного розвитку соціально-економічних систем будь-якого економічного рівня. Зміни в економічній парадигмі побудови та управління поведінкою соціально - економічних систем, що пов'язані як із розвитком наукового пізнання (теоретико-методологічних) підходів, так і науково-технологічним прогресом, який системно змінює відносини в конкурентному середовищі, внутрішню побудову та бізнес-процеси підприємства, вимагають формування нових наукових підходів, розбудованих на принципово новій основі.

Проведений аналіз концептуальних підходів до конкуренції, поведінкових й еволюційних парадигм розвитку соціально-економічних систем та загальної теорії систем надав змогу сформулювати основні принципи забезпечення конкурентоспроможності підприємства (обмеженої раціональності, нелінійності, динамізму, нерівномірності, невизначеності розвитку, інтерактивності, інерційності й адаптаційності поведінки, природного відбору та ізоморфізму) й особливостей його побудови та функціонування (цілісність, ієрархічність, відкритість, емерджентність, синергізм). Обґрунтовано, що саме поведінковий аспект (адаптаційна спроможність) у функціонуванні підприємства, його організаційно-просторова побудова та особливості перебігу циклу еволюційного розвитку визначають його конкурентоспроможність, а інноваційно-інвестиційні процеси лежать в основі її забезпечення в поточній та довгостроковій перспективі.

Аналіз наукового контексту предметної сфери дослідження із забезпечення конкурентоспроможності підприємства шляхом детермінації та декомпозиції її структурного складу, визначення особливої ролі інноваційно-інвестиційних процесів надав змогу обґрунтувати нерозривність і комплементарність понятійно-категоріального апарату. Її основу становить категорія «спроможність», яка характеризує економічне явище з погляду прояву властивостей, використання можливостей, реалізації процесів та утримання станів. Застосування її до предметної сфери дослідження надало змогу сформулювати структурно-логічну схему.

Її використання дозволило вдосконалити понятійний апарат та визначити дефініцію «забезпечення конкурентоспроможності підприємства» як послідовний, безперервний та циклічно повторюваний процес реалізації операційних і стратегічних дій, спрямованих на підтримку та підвищення ключових властивостей, які забезпечуються інноваційно-інвестиційними можливостями, що визначають конкурентні позиції підприємства з урахуванням підтримки стану економічної безпеки підприємства. Крім того, введено поняття «інноваційно-інвестиційна спроможність підприємства», під якою запропоновано розуміти здатність підприємства задіяти комплекс наявних і потенційно можливих ресурсів шляхом інтеграції інноваційних та інвестиційних процесів, які спрямовані на реалізацію визначених цілей розвитку підприємства та збереження економічної безпеки.

Поведінка підприємства (поведінковий контур) у конкурентному просторі зумовлюється трьома рівнями (мікро-, мезо- та макроекономічним) та чотирма видами (у контурі підприємство - держава-конкуренти, економічні агенти; суб'єкт-об'єкт управління) взаємодії, що виявляється в поведінкових (адаптаційних) його властивостях (активність-чутливість-гнучкість), які зумовлюють процес безперервного розвитку підприємства в еволюційній спіралі трансформації його станів і властивостей під впливом мінливих факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Забезпечення конкурентоспроможності підприємства базується на безперервній і циклічній дії процесів, що формують контур функціонування та розвитку з урахуванням стану економічної безпеки. При цьому саме інноваційно-інвестиційна спроможність підприємства, що забезпечує його економічну активність, пов'язує визначені контури з метою досягнення цільового рівня конкурентоспроможності.

Семенов А. Г.

Класичний приватний університет
д.е.н., професор

Ляховчук О. М.

Класичний приватний університет
аспірант

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ПІДПРИЄМСТВ

Діагностика фінансового стану передбачає постійну й розширену оцінку його господарської діяльності, що призводить до використання різних методів і прийомів аналізу. Оскільки фінансовий стан вважається найголовнішою частиною економічної діяльності фірми у зовнішньому середовищі, то він формулює конкурентоспроможність підприємства, характеризує економічні вигоди самого підприємства та його партнерів, а також, потенціал ділової співпраці.

Фінансовий стан підприємства з'ясовується під час здійснення виробничо-господарської діяльності. Об'єктивно оцінити фінансовий стан можливо за допомогою комплексної системи показників, яка досконально та розгорнуто окреслить господарський стан підприємства. Оцінюючи фінансовий стан підприємства повинні одержати відповідь про його надійність та прийняти рішення щодо економічної доцільності підприємства. Необхідно систематично та детально здійснювати аналіз фінансів підприємства.

Від проведеного аналізу залежить економічна перспектива підприємства. Існує велика кількість показників та критеріїв, які призначені для глибокої оцінки фінансового стану підприємства. Підприємство само обирає комплекс оптимальних показників та напрямів аналізу фінансового стану, залежно від завдання аналізу. Слід урахувати тісний взаємозв'язок фінансових показників. Тому повна оцінка реального стану підприємства можлива лише при використанні певного комплексу показників.

Економічна діагностика, як і будь-яка інша економічна дисципліна, базується на певних принципах.

Основні принципи економічної діагностики:

– інтегрованість у загальну систему аналізу – органічна убудованість економічної діагностики в загальну систему аналізу;

– науковий характер досліджень – базування на положеннях діалектичної теорії пізнання, економічних законів розвитку виробництва, орієнтація на використання сучасних, достатньо теоретично обґрунтованих методик діагностики;

– комплексність – охоплення всіх ланцюгів і всіх аспектів діяльності, всебічне вивчення причинних залежностей в економіці підприємства;

– системність – розгляд досліджуваних об'єктів як складних динамічних систем, що складаються з низки елементів, певним чином пов'язаних між собою і зовнішнім середовищем. Такий підхід орієнтує аналітиків на розкриття цілісності об'єкта, на виявлення різноманітних типів взаємозв'язків та зведення їх в єдину картину;

– об'єктивність – використання достовірної, перевіреної інформації, що реально відображує об'єктивну дійсність, а також методів та заходів, що мінімізують суб'єктивність аналітика чи неточність оцінок;

– конкретність – конкретне цільове спрямування кожного етапу діагностики;

– точність – відтворювання реальних економічних процесів на прийнятному для підприємства рівні;

– дієвість – максимальна орієнтація на превентивні (попереджувальні) заходи;

– своєчасність – постійне врахування динамічності господарської діяльності;

– ефективність (доцільність, економічність) – порівняння позитивних наслідків від діагностики з витратами на її проведення [15].

Для більш сучасного, ефективного та спрощеного проведення діагностики фінансового стану підприємства пропонуємо такий алгоритм:

1. Знаходимо джерело проблеми. На цьому етапі виявляємо, в якій саме області підприємства виник недолік. Концентрація на потрібному сегменті дасть можливість звернути більшу увагу на проблемне місце в діяльності підприємства.

2. Проводимо аналіз підприємства (документів, бланків, балансу підприємства та необхідних звітів, зокрема, звіту про фінансові результати тощо) саме в тій області, де виникла проблема. Для проведення фінансової діагностики підприємства, залежно від місця локації проблеми, застосовуємо низку показників, а саме: оцінка майнового стану підприємства, оцінка ліквідності та платоспроможності, показники прибутковості, фінансової стійкості та стабільності підприємства, рентабельності підприємства, показники ділової активності та акціонерного капіталу.

Виявляємо саму проблему. Після проведення на попередньому етапі аналізу фінансового стану підприємства, виявляємо його недоліки для подальшого їх усунення.

Семенов А. Г.

Класичний приватний університет
д.е.н., професор

Пустовойт О. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ

Важливим аспектом сталого розвитку економіки України є поступове її наближення до високорозвинутих країн Європи та світу. Щодо досвіду трансформаційних процесів, то особливе занепокоєння викликають системні ознаки економічної та екологічної криз на промислових підприємствах металургійної галузі як бюджетоутворюючої для національної економіки й промислових регіонів Сходу України. Відтак, актуальним є дослідження організаційно-економічного механізму функціонування підприємств, методичного забезпечення, законодавчого й нормативно-правового регулювання їх економіко-екологічної безпеки, що в умовах формування новітньої парадигми управління підприємствами потребують розробки відповідного інструментарію управління.

Модель господарського механізму регулювання діяльності та розвитку промислового підприємства відображає спосіб ведення господарства з властивою йому системою форм і методів управління, форм економічних зв'язків та організації виробництва, реформування якого є логічним наслідком перетворення системи виробничих відносин. До системних складових адаптивного організаційно-економічного механізму регулювання діяльності та розвитку промислового підприємства належать такі: організаційна, економічна, соціально-психологічна, техніко-технологічна, інформаційна, екологічна. Вони є невід'ємними та забезпечують динамічну рівновагу.

Опрацювання визначальних законодавчих актів України, наукових результатів провідних вітчизняних та зарубіжних учених надаю змогу запропонувати концептуальний підхід до формування адаптивного механізму управління економіко-екологічною безпекою підприємств у контексті національної й регіональної державної політики та обґрунтувати, що сучасний стан промисловості вимагає розглядати економічну безпеку

промислового підприємства разом з екологічним контекстом через агрегування та інтегрування цих складових, оскільки Україна наблизилася до граничної межі екологічної ємності навколишнього природного середовища. Вітчизняні підприємства, повинні поступово й неухильно вживати заходів екологічного спрямування, метою яких є досягнення відповідності їх виробництва принципу екологічної зумовленості, тобто спрямованості « на підтримку або підсилення сталості екосистем ». Відповідно до нього економічні механізми повинні створювати умови для заохочення підприємців до одержання прибутку завдяки поліпшенню екологічних результатів.

З метою упорядкування справляння екологічного податку та підвищення відповідальності суб'єктів господарювання і їх зацікавленості в оновленні технологій та обладнання; започаткування загального переналаштування промислового виробництва, зважаючи на необхідність побудови економічної політики країни з урахуванням економіко-екологічного вектора розвитку підприємств, обґрунтовано напрям формування прикладного інструментарію адаптивного методичного підходу до оцінювання рівня економіко-екологічної безпеки підприємства та розроблено етапи формування прикладного інструментарію приведення у відповідність внутрішнього й зовнішнього середовища функціонування металургійних підприємств до сучасних вимог господарювання.

Сокрут О. О.

Класичний приватний університет

РОЗРОБКА МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Фінансовий стан - це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика діяльності підприємства в певному періоді, що відображає ступінь забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, раціональності їх розміщення, забезпеченості власними оборотними коштами для своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями та здійснення ефективної господарської діяльності в майбутньому.

До завдань, що вирішуються в процесі оцінювання фінансового стану, слід віднести дослідження показників, отриманих в результаті його аналізу, з точки зору відповідності їх фактичних значень нормальним для даного підприємства рівням, ідентифікацію факторів, що вплинули на величину показника, визначення необхідної його величини на перспективу та способів її досягнення.

Наслідком розбіжностей у системах бухгалтерського обліку та порядку складання форм фінансової звітності в країнах з ринковою економікою є неможливість проведення порівняльного аналізу за результатами оцінки фінансового стану підприємств різних країн. Отже, виникає необхідність уніфікації інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану на міжнародному рівні.

За результатами дослідження напрямів оцінювання фінансового стану підприємств у вітчизняних та закордонних джерелах вважається за доцільне сукупність показників фінансового стану групувати за напрямками оцінки:

- майнового стану підприємства;
- ліквідності активів та платоспроможності підприємства;
- фінансової незалежності та структури капіталу;
- ділової активності, прибутковості;
- ринкової активності підприємства.

Напрямами удосконалення комплексної оцінки фінансового стану підприємств за різних методичних підходів визначено:

1) необхідність розробки галузевих моделей оцінки фінансового стану підприємств (або галузевих інструкцій, які містять механізм застосування базових методик з визначенням для підприємств окремих галузей характерних для них критичних значень показників);

2) поглиблення класифікації рівнів фінансової стійкості для прийняття на підприємстві своєчасних та ефективних управлінських рішень;

3) уточнення складу пропонованих до вивчення показників у напрямку відбору коефіцієнтів, які можливо обчислювати зовнішніми фінансовими аналітиками.

При дослідженні можливості застосування закордонного досвіду оцінки фінансового стану підприємств на основі інтегрованих показників в Україні показано, що спроби застосування зарубіжних моделей багатофакторного дискримінантного аналізу в аналітичній практиці вітчизняних підприємств може призвести до отримання неадекватної фінансової інформації стосовно їх фінансового стану. Проте необхідними є дослідження техніки та застосування основних принципів вироблення таких моделей з метою розробки національних багатовимірних функцій.

За результатами критичного аналізу та з метою усунення недоліків, які містять діючі в Україні методики оцінки фінансового стану підприємств, мною розроблено Модель комплексної оцінки фінансового стану підприємств. Модель передбачає використання інтегрованого Z-показника, який складається з найбільш вагомих коефіцієнтів оцінювання фінансового стану підприємств будівельних матеріалів. Застосування представленої методики дає можливість фінансовим аналітикам оцінювати наявність у досліджуваних підприємств можливостей розвитку: ідентифікувати фактори, що обумовили певний рівень стійкості фінансового стану підприємства за поглибленої 5-рівневої класифікації типів фінансової стійкості. Модель, на відміну від діючих методик, може використовуватися зовнішніми фінансовими аналітиками, оскільки для її розробки відібрано показники, для обчислення яких достатнім є використання фінансової звітності, та які характеризують різноманітні аспекти фінансово-господарської діяльності підприємств. Запропоновані в моделі нормативні значення коефіцієнтів можуть бути застосовані для оцінки фінансового стану підприємств будівельних (стінових) матеріалів у сучасних умовах, проте визначені в моделі нормативні значення слід коригувати з плином часу. Впровадження цієї методики дає можливість достовірно ідентифікувати рівень фінансової стійкості підприємств та розробляти конкретні рекомендації щодо її підвищення.

На мою думку, модель може бути використана в загальному вигляді (як базова) для інших підгалузей промисловості, проте для різних видів економічної діяльності слід визначати характерні критичні значення показників.

Солодов В. М.

Класичний приватний університет
аспірант

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Оснoву інвестиційної діяльності підприємства становить реальне інвестування. На більшості підприємств це інвестування є в сучасних умовах єдиним напрямком інвестиційної діяльності.

Це визначає високу роль управління реальними інвестиціями в системі інвестиційної діяльності підприємства.

Потенційним джерелом інвестицій для підприємства виступають державні інвестиції. Можлива ємність цього джерела досить велика, проте його доступність регулюється зазвичай зовнішньоекономічними факторами.

Другою складовою частиною інвестиційної політики підприємства є власне інвестування, тобто витрачання коштів на здійснення інвестиційних проектів.

Основними параметрами, що визначають доцільність і ефективність інвестиційного проекту, прийнято вважати ступінь відповідності проекту товарно-ринкової стратегії; масштаб проекту, тобто його ціна; тривалість здійснення проекту; термін окупності інвестицій, включаючи підготовчий період.

Інвестиційна політика є складовою частиною стратегії підприємства і передбачає, з одного боку, пошук надійних джерел фінансування, з іншого - ефективне їх використання для забезпечення розширеного відтворення на підприємстві.

Розвиток сучасних компаній у великій мірі залежить від ефективної інвестиційної діяльності, основаної на раціональній стратегії. В той час як високі темпи розвитку науково-технічного прогресу, умови невизначеності і постійно мінливого зовнішнього середовища призводять до того, що всі підприємства і організації для утримання або для поліпшення своїх позицій на ринку повинні займатися впровадженням інновацій в процес виробництва і обслуговування.

Таким чином перед директором будь-якої компанії в умовах ринкових відносин виникає необхідність створення та ведення ефективної інвестиційно-інноваційної діяльності.

Інновації мають на увазі, перш за все, інноваційний підхід, інноваційні процеси та здійснення інноваційної діяльності.

Оснoву інноваційної діяльності в усіх секторах економіки становить реалізація досягнень науково-технічного прогресу, саме він забезпечує підвищення ефективності та конкурентоспроможності послуг, що надаються, а також технологічних способів надання їх споживачам.

Економічна криза негативно впливає на функціонування підприємств: спостерігається спад діяльності, уповільнення інноваційних процесів. Але криза не може слугувати приводом відмовитися від інноваційних цілей і перетворень.

У кризовій ситуації для організацій максимально важливо переосмислити навколишні зміни, оцінити негативні чинники, знайти свої сильні сторони та побачити нові можливості. Інвестиційно-інноваційна діяльність в цих умовах забезпечує підприємствам конкурентні переваги, служить специфічним інструментом для подальшого розвитку.

Практика показує, що основними чинниками, що перешкоджають розвитку інноваційної діяльності, є нестача грошових коштів і висока вартість нововведень.

Не можна забувати і про те, що впровадження інновацій або підготовка до цього процесу може вести за собою різні конфліктні і суперечливі ситуації, які, безсумнівно, будуть відправною точкою для неминучого зниження ефективності діяльності підприємства.

Стокоз Д. І.

Класичний приватний університет
аспірант

ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Історично склалося, що тривалий час економіка України розвивалася у напрямку переважного розвитку енергоємних галузей промисловості: гірничодобувної, металургійної, хімічної, важкого машинобудування, енергетики. На першому етапі розвитку промисловості України це було зумовлено наявністю відповідних ресурсів, розвинутою інфраструктурою, сприятливими кліматичними та гірничо-геологічними умовами [1, с. 7].

На сучасному етапі розвитку промисловості, за існуючих техногенних навантажень на навколишнє середовище, є важливим гармонічний розвиток економіки, енергетики і екології. Для цього необхідно запроваджувати заходи щодо зменшення вартості і економії паливно-енергетичних ресурсів, впровадження нових технологій на основі альтернативних і відновлювальних джерел енергії, зменшення викидів шкідливих речовин у навколишнє середовище [2, с. 5].

Сьогодні проблема енергозабезпечення нашої країни переросла в проблему національної безпеки. Від її вирішення безпосередньо залежить можливість остаточного подолання внутрішніх і зовнішніх кризових процесів в економіці і політиці [1, с. 7]. Тому першочерговою задачею для поліпшення ситуації в енергетичній і екологічній сферах є підвищення енергоефективності всіх галузей енергетики, економіки, промисловості,

житлово-комунального господарства. Разом з цим є доцільним поступове нарощування встановленої потужності відновлюваних джерел енергії, що дозволяє зменшити використання викопних джерел палива і зменшити техногенний вплив на навколишнє середовище [2, с. 5].

Вперше нормативне закріплення термін енергозбереження мав у липні 1994 року, коли було прийнято ЗУ «Про енергозбереження», який слід розуміти як діяльність (організаційна, наукова, практична, інформаційна), яка спрямована на раціональне використання та економне витрачання первинної та перетвореної енергії і природних енергетичних ресурсів в національному господарстві і яка реалізується з використанням технічних, економічних та правових методів [3].

Цим Законом було передбачено стимулювання енергозбереження, що мало здійснюватися шляхом:

- надання податкових пільг підприємствам – виробникам енергозберігаючого обладнання, техніки і матеріалів, засобів вимірювання, контролю та управління витратами паливно-енергетичних ресурсів;

- надання податкових пільг підприємствам, які використовують устаткування, що працює на нетрадиційних та поновлюваних джерелах енергії, альтернативних видах палива;

- пріоритетного кредитування заходів щодо забезпечення раціонального використання та економії паливно-енергетичних ресурсів.

- встановлення підвищених норм амортизації енергозберігаючих основних фондів;

- цільових державних та інших субсидій і безповоротного асигнування на виконання пошукових науково-дослідних робіт у сфері енергозберігаючих технологій і нетрадиційних видів енергії (ст. 16 Закону [3]).

Проте, у жовтні 2021 року цей Закон втратив чинність та замість нього було прийнято ЗУ «Про енергетичну ефективність».

Енергетична ефективність – кількісне співвідношення між роботою, послугами, товарами або енергією на виході та витраченою енергією на вході (ст. 1 Закону [4]).

Енергетична ефективність мала досягатися шляхом:

- планування на загальнодержавному рівні. Державна політика у сфері забезпечення енергетичної ефективності спрямована на досягнення національної цілі з енергоефективності, що встановлюється в Національному плані дій з енергоефективності (ч. 1, ст. 5 Закону);

- планування на місцевому рівні. Органи місцевого самоврядування розробляють місцеві енергетичні плани (ч. 1, ст. 6 Закону);

- встановлення вимоги до екодизайну та енергетичного маркування продукції (ч. 1, ст. 8 Закону);

- забезпечення щорічного підвищення енергоефективності споживання енергії шляхом встановлення цільового показника щорічного скорочення споживання (ч. 1, ст. 9 Закону);

- шляхом проведення енергетичного аудиту, який є незалежним і не має конфлікту інтересів (ч. 1, ст. 10 Закону);

- запровадження системи енергетичного менеджменту (ч.1, ст.12 Закону);

- популяризації та стимулювання підвищення рівня енергоефективності серед споживачів (ч. 1, ст. 18 Закону) [4].

Але питання енергозбереження на сьогодні стало ще більш актуальним, бо спричиненні пошкодження, внаслідок ракетних ударів по українській енергосистемі призвели до дефіциту електроенергії та неможливості задоволення потреб не лише промислових, але й побутових споживачів.

Список використаних джерел

1. Варламов Г. Б., Любчик Г. М., Маляренко В. А. Теплоенергетичні установки та екологічні аспекти виробництва енергії : підручник. Київ : ІВЦ «Видавництво "Політехніка"», 2003. 232 с.

2. Енергозбереження і енергоефективність-1 : конспект лекцій для студентів напрямку підготовки 6.050802 «Електронні пристрої та системи». Київ : НТУУ «КПІ», 2014. 106 с.

3. Про енергозбереження : Закон від 01.07.1994 р. № 74/94-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 21.10.2023).

4. Про енергетичну ефективність : Закон від 21.10.2021 р. № 1818-ІХ. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1818-20#Text> (дата звернення: 21.10.2023).

Хітров В. М.

Класичний приватний університет

аспірант

наук. кер. – д.е.н., професор Томарева-Патлахова В. В.

МАРКЕТИНГОВІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ (НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Сучасна маркетингова комунікативна політика передбачає застосування різноманітних комунікативних інструментів, серед яких, зокрема, виставкова діяльність, формування іміджу підприємства, спонсорство, інструментарій прямого маркетингу, медіамаркетинг чи особистісна медіадіяльність. В контексті інформаційної діяльності підприємств до цього процесу ще долучаються профспілкові зв'язки та соціальна відповідальність (бізнесу) тобто просування та популяризація соціально направлених програм як в середині підприємства, так і зовні. Поєднання всіх цих складових формують нову концепцію управління підприємствами / корпораціями направлену не лише на його розширення, брендуння, імідж, а й покращення якості життя суспільства. Відповідно, зростає актуальність вибудови нової системи маркетингових комунікацій підприємств, репрезентації нової ефективної моделі їхньої інформаційної діяльності. Вище описані процеси цілком характеризують актуальність окресленої теми, а регіональний контекст дослідження, дозволяє детально проаналізувати інструменти маркетингової комунікації та їхню ефективність для вирішення актуальних завдань та соціальних проблем у межах конкретної територіальної громади.

Використання маркетингових комунікацій в системі інформаційної діяльності підприємств є ефективним інструментом, з одного боку, просування товарів та послуг, формування образу інвестиційної привабли-

вості та внутрішньої консолідації, а з іншого, засобом реалізації соціальних проєктів (соціальної місії підприємства загалом) та покращення життя місцевих жителів. Комунікаційні стратегії провідних запорізьких підприємств ГК «HD-group» та ТМ «Вина Запоріжжя» репрезентовані системою інформаційного маркетингу, що реалізується через інформаційно-рекламну та ПР-діяльність, освітні, культурні та дослідницькі проєкти, віртуальні платформи та соціально-гуманітарні й волонтерські програми, які репрезентуються засобами інтегрованих комунікацій та є системними компонентами маркетингового стратегування аналізованих компаній. Важливою складовою інформаційної діяльності зазначених вище підприємств є залученість до реалізації соціальних програм (у концепції соціально відповідального бізнесу / комунікації). Уважний аналіз та моніторинг основних заходів національних корпорацій дозволяє вказати на ефективність політики комунікаційного маркетингу, зокрема таких її елементів як публічно-іміджева діяльність, спонсорство, стимулювання інвестиційних програм, проєктна ініціація, ПР-діяльність, просування ідеї соціально відповідального бізнесу, виставкова діяльність, медійна залученість топ-менеджменту, ефективні рекламні концепції, зовнішнє імідж-брендування та інш. Формування «образу» переваг одночасно направлене як на внутрішнє, так і зовнішнє маркетингове середовище. Уважний аналіз маркетингових показників підприємств «HD-group» та ТМ «Вина Запоріжжя» дозволив виокремити якісні ознаки їхньої діяльності у 2022 році, навколо яких формувалися основні комунікаційні стратегії маркетингового позиціонування, а це такі маркери, як: «співробітництво», «партнерство», «екологія», «безпека», «волонтерство», «благодійність», «інфраструктурний розвиток», «освіта», «спорт», «молодь», «соціальна відповідальність», «патріотизм» тощо.

Хоміцький І. О.

Класичний приватний університет

СТРАТЕГІЇ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЕНЕРГОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Сучасні підприємства, усвідомлюючи важливість стратегічної поведінки на ринку, яка дозволить їм досягти довгострокового успіху і отримати ряд стійких конкурентних переваг у майбутньому в нестабільних і мінливих умовах середовища своєї діяльності, все частіше звертаються до інструментів стратегічного аналізу і стратегічного планування. Від якості стратегічного ситуаційного аналізу залежить обґрунтований вибір і ефективна реалізація стратегій підприємства. В основі стратегічного ситуаційного аналізу лежить визначення і аналіз стратегічної позиції підприємства.

В теорії менеджменту термін «стратегія» трактується як модель дій, набір правил і прийомів, за допомогою яких досягають довгострокових цілей розвитку організації. Поняття «стратегія» (від грецького – strategy) дослівно означає «мистецтво генерала», тобто за походженням це військовий термін. Визначення стратегії дається вченими у багатьох варіантах.

Наприклад, Г. Мінцберг зробив висновок, що стратегія – це «принцип поведінки або слідування певній моделі поведінки». Він визначає стратегію як комбінацію п'яти «П»:

- стратегія – план, керівництво, орієнтир або напрямок розвитку, шлях із сьогоdnішнього у майбутнє;
- стратегія – принцип, поведінка або слідування деякій моделі поведінки;
- стратегія – позиція, визначення положення організації у зовнішньому середовищі і відносно своїх головних конкурентів;
- стратегія – перспектива або «теорія бізнесу даної організації»;
- стратегія – прийом, особливий маневр, що застосовується з метою перехитрувати суперника або конкурента.

Американські дослідники М. Мескон, М. Альберт і Ф. Хедоурі розуміють стратегію як детальний всебічний комплексний план, призначений для того, щоб забезпечити здійснення місії організації і досягнення її цілей [2, с. 494].

Отже, стратегія – це визначення перспективних орієнтирів діяльності підприємства на основі оцінювання його потенційних можливостей і прогнозування розвитку зовнішнього середовища [3, с. 372].

Зовнішнє середовище підприємства постійно змінюється, тому стратегія підприємства повинна також постійно уточнюватись та змінюватись. Основними компонентами планування і реалізації стратегії підприємства є тактика, політика, процедури і правила.

Категорія «конкурентна позиція підприємства» тісно пов'язана з поняттям «позиціонування». Під останнім розуміється процес створення іміджу певної цінності для споживачів цільового сегмента, завдяки якому вони вирізнятимуть товар підприємства від товарів конкурентів. Фактори, які забезпечують підприємству успіх у конкурентній боротьбі, пов'язані з поняттям стратегічних факторів успіху.

В сучасних умовах економіки України успішна реалізація стратегічних напрямків розвитку підприємства значною мірою залежить від ефективного використання його стратегічного потенціалу. Розкриття сутності терміну «стратегічний потенціал» потребує, перш за все, розуміння змісту категорії «потенціал», відносно якої серед вчених по цей час не сформувалася єдина думка. Серед перелічених підходів особливо привабливим є третій, який використовується в процесі формування і реалізації стратегії. Порівняння наявного потенціалу і необхідного для досягнення організацією бажаної мети докорінно відрізняється від кількісної оцінки величини нагромаджених нею ресурсів.

Цілі і завдання стратегії досягаються шляхом впровадження у виробництво ефективних енергозберігаючих технологій, розробки ефективних фінансово-економічних механізмів виробництва, транспортування та споживання енергоресурсів, проведення заходів з енергозбереження, впровадження на підприємстві системи енергоаудиту [1, с. 78]. Цілі стратегії енергозбереження повинні бути досяжними, реальними і відповідними умовами еколого-економічної безпеки. Основне завдання її полягає в проведенні комплексного аналізу енергоспоживання і на його основі - проведення енергозберігаючих заходів на підприємстві [2, с. 495].

Для побудови грамотної енергозберігаючої стратегії вкрай важливий об'єктивний аналіз енергоспоживання: ретроспективний і поточний. При цьому необхідна наявність двох головних елементів [4, с. 341]: загального опису тенденцій енергоспоживання, включаючи кількісні показники: річну динаміку і абсолютні

значення змін споживання кожного виду енергії, а також еластичність виробництва, енергоємність, питома енергоспоживання; це дасть можливість ідентифікувати особливі події минулих ринкових змін і загальну поведінку енергоспоживання на макrorівні в різні схожі періоди; аналізу різних побічних сил, які сприяли еволюції енергоспоживання.

Процес впровадження стратегії енергозбереження має постійно контролюватися задля визначення просування щодо досягнення поставлених цілей, вияву можливих відхилень від запланованих показників, а також встановлення причин виникаючих відхилень та розробки заходів, спрямованих на їх усунення.

Результати аналізу величини стратегічного потенціалу та його окремих частин використовуються при визначенні рівня конкурентоспроможності організації. Це досягається різними методами, які відрізняються за процедурою проведення, об'єктивністю оцінки й витратами на їх реалізацію. Серед них найчастіше використовують методи, які ґрунтуються на теорії конкурентних переваг, теорії конкурентоспроможності тощо. Ці методи можна використовувати як кожний окремо, так і в поєднанні, що дає змогу об'єктивніше визначити можливості організації в стратегічній зоні господарювання.

Список використаних джерел

1. Селезньова Г. О. Сутність та складові елементи стратегії енергозбереження підприємства. *Економіка та суспільство*. 2017. № 13. URL: <http://economyandsociety.in.ua> (дата звернення: 05.10.2023).
2. Сак Т. В. Стратегія енергозбереження підприємства: сутність, чинники, етапи формування. *Електронне наукове фахове видання «Глобальні та національні проблеми економіки»*. 2016. № 11. С. 494–497.
3. Полтавець М. М. Енергетична стратегія як основний фактор енергозбереження на підприємстві. *Наукові праці КНТУ. Серія: Економічні науки*. 2009. Вип. 15. С. 370–373.
4. Джеджула В. В. Моделювання процесу прийняття рішень з підвищення енергоефективності виробництва. *Вісник національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2012. № 722. С. 337–343.

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МАРКЕТИНГУ, РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Алещенко О. О.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.е.н., професор Сергєєва Л. Н.

ПРОГНОЗУВАННЯ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Транспортна галузь відіграє критичну роль у економічному розвитку суспільства. Ключовими аспектами, які підкреслюють важливість транспортної галузі є сприяння розвитку міжнародної та внутрішньої торгівлі, забезпечення логістичних потреб промисловості та сільського господарства, мобільності населення, зокрема з туристичними цілями тощо. Загалом, розвинена транспортна система сприяє зростанню ВВП, підвищенню конкурентоспроможності економіки та покращенню якості життя громадян.

Необхідною умовою ефективного розвитку і подолання наслідків кризових явищ у транспортній галузі, зокрема спричинених пандемією COVID-19, є розбудова і модернізація транспортної інфраструктури України відповідно до сучасних технологічних вимог [1]. Важливим є також сприяння наблизенню структури транспортної галузі України до притаманної європейським країнам, зокрема випереджальному розвитку автомобільного транспорту [2].

Держава відіграє роль регулятора в розвитку транспортної галузі. В 2018 році було схвалено Національну транспортну стратегію України на період до 2030 року [3].

Стратегія визначає основні напрями покращення якості надання транспортних послуг, передбачає наблизення рівня їх надання та розвитку інфраструктури до європейських стандартів, підвищення рівня безпеки та зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище, реагує на необхідність поліпшення системи управління, проведення адміністративної реформи та децентралізації повноважень центральних органів виконавчої влади, запровадження антикорупційної політики, корпоративного управління у державному секторі економіки.

Досягнення за означеними напрямками забезпечуватимуться внаслідок: використання високотехнологічних та ергономічних транспортних засобів, принципів мультимодальності, супутникової навігації, інтелектуальних транспортних систем, інформаційних технологій, електронного документообігу; застосування композитних матеріалів, зниження металоемності, покращення аеродинаміки та безпечності транспортних засобів; використання паливно-економічних та екологічних транспортних засобів, пріоритетність потреб охорони навколишнього природного середовища; масової контейнеризації перевезень, інтероперабельності транспортних систем у складі ланцюгів поставок; прискорення і забезпечення своєчасної доставки пасажирів та вантажів; глобалізації трансконтинентальних авіаційних перевезень в рамках потужних світових альянсів; забезпечення транспортної доступності для населення, високої мобільності трудових ресурсів, збільшення дальності та скорочення часу поїздки пасажирів у мегаполісах тощо.

Таким чином, актуальним науково-практичним завданням є розробка механізмів реалізації визначених у Стратегії цілей.

Список використаних джерел

1. Комчатних О. В., Петровська С. І., Редько Н. О. Сучасний стан та перспективи розвитку транспортної інфраструктури в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Вип. 64. С. 12–16 URL: <https://doi.org/10.32843/bses.64-2> (дата звернення: 21.10.2023).
2. Чупрін Є. С., Кондратенко Д. В., Гелеверя Є. М. Аналіз та перспективи розвитку транспортної галузі України з позиції автотранспортних підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 24. Ч. 3. С. 125–130.
3. Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 р. № 430-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#n13> (дата звернення: 21.10.2023).

Богачик О. І.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.е.н., професор Сергєєва Л. Н.

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

У сучасному світі, охопленому цифровою трансформацією, маркетинг перетворився на ключову складову успішної діяльності практично будь-якого підприємства. Створення цифрової маркетингової системи на макрорівні є складовою частиною цифрової трансформації економіки [1]. Цифрова економіка відкрила безліч нових можливостей для маркетологів, але водночас поставила перед ними низку викликів і завдань [2]. Актуальне питання, що потребує дослідження, які саме технології стали вирішальними в умовах цифрової економіки і як вони впливають на стратегії маркетингу підприємств.

По-перше, в умовах цифрової економіки велике значення має збір, аналіз і використання великих обсягів даних (Big Data). Аналітичні інструменти дозволяють маркетологам збирати деталізовану інформацію про поведінку споживачів в реальному часі, їхні вподобання, інтереси та потреби. На основі цих даних вони можуть створювати персоналізовані пропозиції, підбирати індивідуальні стратегії комунікації та здійснювати точне таргетування реклами.

Розвиток Інтернету речей (IoT), а саме зростання кількості підключених до Інтернету пристроїв відкриває нові можливості для маркетингу. Підприємства можуть отримувати дані про використання своїх товарів або послуг в реальному часі, що дозволяє вдосконалювати їх якість, пропонувати нові сервіси та підходити до споживачів.

Використання штучного інтелекту та алгоритмів машинного навчання дозволяє автоматизувати багато процесів у маркетингу. Вони допомагають у прогнозуванні попиту, побудові моделей поведінки споживачів, персоналізації пропозицій, аналізі конкурентної ситуації та ефективності рекламних кампаній.

Технології віртуальної та доповненої реальності (VR та AR) відкривають нові можливості для інтерактивної реклами та прямого залучення споживачів. Вони дозволяють створювати іммерсивні віртуальні простори для продажу товарів та послуг, тестування продуктів у віртуальному середовищі, а також інші форми інтерактивного маркетингу.

З поширенням смартфонів мобільний маркетинг став одним з найбільш ефективних способів комунікації зі споживачами. Він включає в себе різноманітні формати реклами, від SMS-повідомлень та мобільних додатків до реклами в мобільних іграх та соціальних мережах.

Таким чином, маркетингові технології в умовах цифрової економіки стають все більш важливим інструментом для досягнення конкурентних переваг. Впровадження новітніх інноваційних рішень дозволяє підприємствам ефективно взаємодіяти зі споживачами, забезпечувати їхню відданість та підвищувати прибутковість бізнесу. Водночас, важливо пам'ятати про необхідність етичного використання даних та збереження приватності користувачів у процесі застосування цих технологій.

Список використаних джерел

1. Робул Ю. В. Напрями розвитку цифрових маркетингових систем на макrorівні в умовах цифрової трансформації економіки. *Маркетинг і цифрові технології*. 2021. № 5(3). С. 72–82. URL: <https://mdt-opu.com.ua/index.php/mdt/article/view/150> (дата звернення: 04.10.2023).

2. Ковальчук С. В. Стратегічні напрями розвитку маркетингових технологій в умовах глобальної цифровізації економіки. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 6. Т. 2. С. 7–15.

Будаєв А. І.

Класичний приватний університет
аспірант

КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ ДЛЯ НАСЕЛЕННЯ: ЗМІСТ ПОНЯТТЯ

У ст. 47 Конституції говориться, що кожен має право на житло. Держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду, а громадянам, які потребують соціального захисту, житло надається державою та органами місцевого самоврядування безоплатно або за доступну для них плату [1].

Це право забезпечується розвитком і охороною житлового фонду, сприянням кооперативному та індивідуальному житловому будівництву, справедливим розподілом під громадським контролем жилої площі, а також невисокою платою за квартиру і комунальні послуги (ст. 1 Кодексу [2]). Отже, у Житловому кодексі України говориться, що громадяни мають право на комунальні послуги з невисокою ціною. Спробуємо з'ясувати, що ж в себе включають ці послуги.

Відповідно до ЗУ «Про житлово-комунальні послуги» такими – є результат господарської діяльності, спрямованої на забезпечення умов проживання та/або перебування осіб у житлових і нежитлових приміщеннях, будинках і спорудах, комплексах будинків і споруд відповідно до нормативів, норм, стандартів, порядків і правил, що здійснюється на підставі договорів про надання житлово-комунальних послуг (п. 5, ч. 1, ст. 1 Закону [3]).

Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України затверджено обов'язковий перелік робіт для утримання багатоквартирного будинку та прибудинкової території, серед яких: технічне обслуговування внутрішньо-будинкових систем (водопостачання; водовідведення; тепlopостачання; гарячого водопостачання; зливової каналізації; електропостачання; газопостачання); технічне обслуговування ліфтів; обслуговування систем диспетчеризації; обслуговування димових та вентиляційних каналів, протипожежної автоматики та димовидалення; поточний ремонт конструктивних елементів, технічних пристроїв будинків та елементів зовнішнього упорядження; прибирання прибудинкової території, приміщень загального користування, дератизація, дезінсекція, тощо [4].

Так, споживач має право:

1) одержувати в необхідних обсягах комунальні послуги належної якості, безпечні для його життя, здоров'я і такі, що не заподіюють шкоди його майну;

2) отримувати від виконавця: відомості про стан розрахунків з оплати комунальних послуг; акт про ненадання або надання комунальних послуг неналежної якості та про усунення виявлених недоліків у встановлені терміни; інформацію про обсяги та якість комунальних послуг, умов їх надання, зміну розміру плати за комунальні послуги та порядку їх оплати;

3) вимагати: сплати виконавцем неустойки (штрафів, пені) при ненаданні комунальних послуг або наданні комунальних послуг неналежної якості; від виконавця відшкодування збитків і шкоди, заподіяної життю, здоров'ю або майну споживача унаслідок ненадання або надання комунальних послуг неналежної якості, а також моральної шкоди [5, с. 267].

В свою чергу, виконавець зобов'язаний: забезпечувати своєчасність надання, безперервність і відповідну якість комунальних послуг (п. 1, ч. 2, ст. 8 Закону [3]). Тобто, виходячи зі змісту Закону можна сказати, що якісною послугою можна вважати насамперед безперервною. Перерва у наданні послуг допускається лише тоді, коли вона запланована, і про це виконавець зобов'язаний був повідомити споживача не пізніше ніж за 10 робочих днів. Якщо така ситуація – є незапланованою, а перерва у наданні необхідна для усунення наслідків аварії, то виконавець має повідомити про це не пізніше ніж через 3 години з початку такої перерви.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 09.10.2023).

2. Житловий кодекс України : Закон від 30.06.1983 р. № 5464-Х. *Верховна Рада Української РСР*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text> (дата звернення: 06.10.2023).

3. Про житлово-комунальні послуги : Закон від 09.11.2017 р. № 2189-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19#Text> (дата звернення: 05.10.2023).

4. Про затвердження Обов'язкового переліку робіт (послуг), витрати на які включаються до складу витрат на утримання багатоквартирного будинку та прибудинкової території : Наказ від 27.07.2018 р. № 190. *Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0934-18#n20>

5. Коршакова О. М. Житлово-комунальні послуги в цивільному обігу України. *Право і Безпека*. 2011. № 3. С. 264–270. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2011_3_60 (дата звернення: 06.10.2023).

Вайленко А. М.

Класичний приватний університет
аспірант

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Ще у лютому 1998 році було прийнято «Національну програму інформатизації», яка визначила стратегію розв'язання проблеми забезпечення інформаційних потреб та інформаційної підтримки соціально-економічної, екологічної, науково-технічної, оборонної, національно-культурної та іншої діяльності у сферах загальнодержавного значення. Вона була сформована виходячи з довгострокових пріоритетів соціально-економічного, науково-технічного, національно-культурного розвитку країни з урахуванням світових напрямів розвитку та досягнень у сфері інформатизації і спрямована на розв'язання найважливіших загальносуспільних проблем (забезпечення розвитку освіти, науки, культури, охорони довкілля та здоров'я людини, державного управління, національної безпеки та оборони держави та демократизації суспільства) та створення умов для інтеграції України у світовий інформаційний простір (ст. 2 Закону [1]).

Серед функцій державних органів у реалізації програми: інформатизація науки, освіти, культури, охорони довкілля та здоров'я людини, державного управління, національної безпеки та оборони держави, пріоритетних галузей економіки (ст. 6 Закону [1]). Саме у цей час спостерігаються згадки про інформатизацію у сфері економіки, як прототипу цифрової економіки.

На виконання цього Закону [1] було прийнято «Концепцію Національної програми інформатизації».

Інформатизація – це сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб, реалізації прав громадян і суспільства на основі створення, розвитку, використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, створених на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки [2].

Суттєвий вплив на розвиток цифрової економіки вчинив ЗУ «Про електронну комерцію», в якому було надано визначення таким поняттям, як: електронна комерція (відносини, спрямовані на отримання прибутку, що виникають під час вчинення правочинів щодо набуття, зміни або припинення цивільних прав та обов'язків, здійснені дистанційно з використанням інформаційно-комунікаційних систем); електронна торгівля (господарська діяльність у сфері електронної купівлі-продажу, реалізації товарів дистанційним способом покупцю шляхом вчинення електронних правочинів із використанням інформаційно-комунікаційних систем); електронний договір; інтернет-магазин; інформаційні електронні послуги; комерційне електронне повідомлення (ч. 1, ст. 3 Закону [3]).

У січні 2018 року Урядом було схвалено «Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації», саме в цій Концепції було надано визначення поняття «цифрова економіка», як діяльність, в якій основними засобами (факторами) виробництва є цифрові (електронні, віртуальні) дані як числові, так і текстові [4].

Цифрова економіка базується на інформаційно-комунікаційних та цифрових технологіях, стрімкий розвиток та поширення яких вже сьогодні впливають на традиційну (фізично-аналогову) економіку, трансформуючи її від такої, що споживає ресурси, до економіки, що створює ресурси. Саме дані є ключовим ресурсом цифрової економіки, вони генеруються та забезпечують електронно-комунікаційну взаємодію завдяки функціонуванню електронно-цифрових пристроїв, засобів та систем [4].

Характерними ознаками цифрової економіки є: широке застосування інформаційно-комунікативних технологій (далі – ІКТ) та мережі Інтернет в економічних процесах та посилення їх ролі в житті суспільства; максимальна автоматизація бізнес-процесів суб'єктів підприємництва; використання електронного документообігу; наявність навиків володіння сучасними технологіями в учасників цифрових економічних відносин; зростання валового внутрішнього продукту (далі – ВВП) за рахунок цифровізації економіки та збільшення частки цифрової економіки в ВВП; збільшення питомої ваги ІКТ, інформаційних продуктів і послуг у ВВП; використання цифрових платформ у процесі розвитку бізнес-моделей; формування єдиного інформаційного простору між учасниками економічних відносин: бізнесу, держави й громадян; розвиток глобального цифрового ринку; інформаційна й економічна інтеграція країн і народів [5].

Вчені виділяють цілий ряд переваг цифрової економіки, зокрема: товари віртуальні, можна скоротити витрати на транспортування, Інтернет забезпечує майже миттєве доставлення по всьому світу, значно збільшилася швидкість грошових трансакцій. Цифрові технології, послуги та системи є надзвичайно важливими для соціального розвитку, тому як вони можуть забезпечити зростання і створення нових робочих місць в усіх галузях економіки, починаючи з найменших традиційних підприємств і закінчуючи новітніми високотехнологічними виробництвами, що з'являються сьогодні [6, с. 108]. Хоча з цим ствердженням можна частково погодитися. Так, дійсно значно швидше здійснюється доставка товарів та оплата за них; зменшується час та витрати покупця на відвідування стаціонарних магазинів, але заміна ручної праці цифровими технологіями, навпаки може призвести до зростання безробіття.

Список використаних джерел

1. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 08.09.2023).
2. Про Концепцію Національної програми інформатизації : Закон України від 04.02.1998 р. № 75/98-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 08.09.2023).
3. Про електронну комерцію : Закон України від 03.09.2015 р. № 675-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#top> (дата звернення: 08.09.2023).
4. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження від 17.01.2018 р. № 67-р. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 08.09.2023).
5. Доклад о мировом развитии «Цифровые дивиденды». *Группа Всемирного банка*. 2016. URL: <http://documents.worldbank.org/> (дата звернення: 08.09.2023).
6. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 6. С. 105–112. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2016_6_11 (дата звернення: 08.09.2023).

Гаєвой Д. В.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.е.н., професор Сергеева Л. Н.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗЕЛЕНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Зелена енергетика, яка в основному використовує відновлювальні джерела енергії, має безліч переваг у порівнянні з традиційною енергетикою. Зокрема зелена енергетика майже не викидає в атмосферу шкідливих викидів та не спричиняє забруднення повітря, води або ґрунту, що робить її більш прийнятною для довкілля; відновлювані джерела енергії, такі як сонячна, вітрова, гідро- та біомасова енергія, є нескінченними або дуже довгостроковими ресурсами, які забезпечують сталу поставку енергії, незалежно від вичерпання природних ресурсів. Крім того, використання зелених джерел енергії допомагає зменшити залежність від імпортованих джерел енергії, таких як нафта або природний газ, що знижує ризик геополітичних конфліктів; розвиток зеленої енергетики створює робочі місця в сферах виробництва, монтажу, обслуговування та дослідження нових технологій.

Таким чином, держава зацікавлена у випереджаючому розвитку зеленої енергетики, проте, як зазначено в [1], основною відмінністю України від країн Євросоюзу є те, що в нашій країні здійснюється державне управління розвитком зеленої енергетики, в той час як в європейських країнах держава тільки регулює відносини на енергетичному ринку. Певний крок в подоланні означеної проблеми здійснено шляхом прийняття Закону 3220-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та зеленої трансформації енергетичної системи України», що набрав чинності 27 липня 2023 року [2].

Цей закон має на меті імплементацію адаптованого Регламенту (ЄС) № 1227/2011 щодо доброчесності та прозорості гуртового енергетичного ринку відповідно до євроінтеграційних зобов'язань України. Важливою частиною інноваційного законодавства стає впровадження основних принципів європейського енергетичного ринку в Україні, зокрема засад доброчесності та прозорості.

Цим законом передбачено інструменти стимулювання виробництва електроенергії з відновлюваних джерел, зокрема шляхом оновлення системи «зеленого» тарифу, введення механізмів ринкової премії та самовиробництва тощо.

Особливою важливості набуває визначення в законі терміну гарантій походження, основні аспекти їх видачі і обігу, впровадження реєстру. Гарантії походження по-перше дозволяють ідентифікувати джерело походження електроенергії, яка була вироблена з будь-яких відновлюваних джерел енергії; та по-друге підтверджує її екологічну цінність. Це в сукупності надає можливість отримати додаткові бонуси від вироблення і постачання такої електроенергії (наприклад, використання механізмів стимулювання та податкових пільг).

Наступним кроком в розвитку зеленої енергетики в Україні є просування на міжнародні енергетичні ринки, для чого необхідно укласти міжнародні договори про взаємне визнання виданих в Україні гарантій походження. Слід також враховувати, що укладенню таких договорів передують імплементація європейських механізмів і стандартів, необхідних для обігу гарантій походження.

Отже, законодавство України поки що тільки починає свій шлях до адаптації міжнародних стандартів, а прийняття Закону 3220-IX є лише першим кроком для трансформації ринку зеленої енергетики.

Список використаних джерел

1. Шведун В. О. Проблеми державного регулювання у сфері зеленої енергетики в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 24. С. 54–56.
2. Драч С. Майбутнє «зеленої енергетики» в Україні. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/224285_-maybutn-zeleno-energetiki-v-ukran (дата звернення: 29.09.2023).

Гакман М. С.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.е.н., професор Сергеева Л. Н.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Державне регулювання транскордонного співробітництва є пріоритетом соціально-економічного розвитку країни та складовою державної політики у галузі співробітництва прикордонних територій [1].

В квітні 2021 року було прийнято Державну програму транскордонного співробітництва на 2021–2027 роки [2], в якій зазначено, що Україна завдяки вигідному географічному та геополітичному положенню має значні потенційні можливості щодо розвитку транскордонної співпраці. Незважаючи на неможливість співробітництва з Росією та Республікою Білорусь, внаслідок повномасштабного вторгнення військ Російської Федерації на територію нашої країни, залишається п'ять європейських країн, а саме Республіка Молдова, Румунія, Республіка Польща, Угорщина, Словацька Республіка, з якими Україна має спільний кордон. Через Чорне море Україна має спільні кордони з Турецькою Республікою, Республікою Болгарія і Грузією.

Підвищенню ефективності транскордонного співробітництва заважають проблеми, серед яких наявність суттєвих диспропорцій соціально-економічного розвитку регіонів України; негативний зовнішньоторговельний баланс, низький темп приросту експорту та імпорту товарів та послуг; низька пропускна спроможність пунктів пропуску через державний кордон та невідповідний рівень їх облаштування; відсутність достатнього обсягу фінансового забезпечення здійснення (реалізації, виконання) заходів (проектів, програм) транскордонного співробітництва тощо.

Подолання зазначених проблем пропонується шляхом реалізації наступних пріоритетів:

- реалізація в Україні Стратегії Європейського Союзу для Дунайського регіону та Дунайської транснаціональної програми;
- реалізація проектів (програм), що фінансуються за рахунок міжнародної технічної допомоги, а також програм прикордонного співробітництва у рамках Європейського територіального співробітництва на 2021–2027 роки в рамках фінансового інструменту «Сусідство, розвиток і міжнародне співробітництво» (NDICI);
- забезпечення розвитку прикордонної інфраструктури гірських територій Карпат;
- забезпечення розвитку інституційної спроможності суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва (в тому числі асоціацій органів місцевого самоврядування, агенцій регіонального розвитку, громадських організацій, європейських об'єднань територіального співробітництва та інших форм транскордонного співробітництва).

В умовах воєнного стану здійснювати заходи щодо реалізації пріоритетних завдань Програми дуже складно, але необхідно, оскільки це є запорукою успішного повоєнного відновлення економіки країни.

Список використаних джерел

1. Олдак Л. Я., Гулько Л. В., Шевкун А. І. Державне регулювання транскордонного співробітництва на регіональному рівні. *Ефективність державного управління* : зб. наук : у 2 ч. Ч. 1. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2021. Вип. 1 (66). С. 127–137.

2. Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2021–2027 рр. URL: <https://www.minregion.gov.ua/base-law/grom-convers/zatverdzhennyaderzhavnoyi-programy-rozvytku-transkordonnogo-spivrobotnyctva-na-2021-2027-roky> (дата звернення: 11.08.2023).

Горбатюк М. В.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.е.н., професор Сергеева Л. Н.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТОРГОВИХ МЕРЕЖ

Торговельні мережі є невід'ємною частиною сучасного економічного ландшафту, відіграючи ключову роль у постачанні товарів і послуг споживачам. З огляду на швидкий розвиток технологій, зміни у споживачьких уподобаннях та розширення міжнародної торгівлі, торговельні мережі постійно переглядають свої стратегії для забезпечення конкурентоспроможності і відповідності вимогам ринку [1]. Традиційно розвиток торгових мереж асоціювався зі збільшенням кількості магазинів, виходом на нові регіони, тобто екстенсивним розвитком, проте наразі відбувається насичення територій торговими точками і підвищення конкуренції за споживачів [2]. Означене вимагає від торгових мереж пошуку напрямів інтенсивного (якісного) розвитку. Розглянемо деякі перспективи розвитку в цьому напрямку.

З популярністю Інтернету та мобільних технологій електронна комерція стала необхідною складовою для багатьох торговельних мереж. Платформи електронної комерції надають можливість здійснювати покупки зручним способом, що дозволяє розширювати аудиторію та забезпечувати глобальний доступ до товарів.

Важливим напрямом є персоналізація надання послуг: використання даних про споживачів для персоналізації послуг стає все більш важливим для торговельних мереж. Аналітика споживачької поведінки дозволяє підприємствам краще розуміти потреби своїх клієнтів та ефективніше пропонувати їм товари та послуги.

Потребує уваги також налагодження стратегічного партнерства. Укладання стратегічних партнерств з іншими компаніями може допомогти торговельним мережам розширити свою аудиторію та асортимент продуктів. Наприклад, партнерство з виробниками або службами доставки може забезпечити доступ до унікальних продуктів або послуг.

Навіть у зоні росту електронної комерції, фізичні магазини залишаються важливим елементом стратегії багатьох торговельних мереж. Вони можуть надавати споживачам можливість особистого спілкування з продавцями, випробування товарів та отримання послуг, які не можна забезпечити в онлайн-середовищі.

Стійкість і постійні зусилля для поліпшення сервісу, якості продуктів і збільшення ефективності операцій залишаються ключовими факторами успіху будь-якої торговельної мережі. Залучення та збереження лояльних клієнтів вимагає постійної уваги до їхніх потреб та очікувань.

Загалом, торговельні мережі, що успішно адаптуються до змін в ринкових умовах і використовують нові можливості, матимуть великий потенціал для зростання. Ті, хто інвестує в інновації, технології та стратегічні партнерства, зможуть зберігати конкурентну перевагу і просуватися вперед у цьому конкурентному сегменті економіки.

Список використаних джерел

1. Поручинська І. В., Поручинський В. І., Слащук А. М. Сучасні тенденції розвитку мережевого ритейлу: український та світовий досвід. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Економічні науки*. 2023. Вип. 2 (69). С. 60–65.
2. Карнаушенко А. Сучасний стан та перспективи розвитку мінімаркетів в Україні. *Підприємництво та інновації*. 2021. № 18. С. 22–27.

Городецький А. О.

Класичний приватний університет

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЛОЯЛЬНОСТІ СПОЖИВАЧІВ ДО ПІДПРИЄМСТВА

Моніторинг тенденцій розвитку маркетингу останніх років дозволяє простежити зростання уваги до питань інноваційного управління клієнтським активом. Як наслідок, відбувається не лише популяризація маркетингу лояльності, а й пошук нових, невикористаних раніше можливостей. Фахівці - маркетологи все частіше шукають способи підвищити цінність товарів для споживачів, утримати існуючих покупців та повернути втрачених. Наявність лояльності, тобто сприятливого відношення споживачів до компанії, продукту є основою для стабільного обсягу продажів, що, у свою чергу, є стратегічним показником успішності компанії. Лояльними можна назвати також тих споживачів, які досить довго (у порівнянні зі строком функціонування товару) залишаються з компанією й роблять при цьому повторні покупки [2, с. 247].

Різний ступінь задоволеності обумовлений різними причинами і вимагає різноманітних методів з поліпшення. Можна виділити чотири основні фактори впливу на задоволеність споживачів: основні властивості продукту або послуги, які споживачі очікують і від всіх конкурентів компанії; основна система обслуговування продукту та його підтримки; здатність компанії компенсувати збитки; можливості організації задовольняти індивідуальні очікування споживачів (або диференціювати товар).

Основною передумовою успішності стратегії задоволення потреб є використання компанією п'яти основних компонентів [4, с. 212]:

1) Індекс задоволеності споживачів, дослідження якого дозволяє менеджерам зрозуміти відношення споживача до компанії й до конкретного продукту зокрема. Можливе порівнювання показань за різні періоди часу, між різними підрозділами й територіями тощо.

2) Зворотний зв'язок. Компанія не може вирішувати проблеми, якщо не знає, в чому конкретно вони виражаються. Ретельний аналіз коментарів та пропозицій споживачів, скарг та питань, своєчасне реагування на них є дуже важливим для формування та підтримки лояльності споживачів компанії. Активність споживачів України у захисті своїх прав постійно зростає.

Сучасний споживач вимагає від компанії надання йому статусу значущості, права голосу, що впливає на формування в нього лояльності до компанії, її продукції значно більше, ніж система пропонуваного знижок [1, с. 95].

3) Дослідження ринку. Проводячи дослідження, компанії повинні не тільки прислухатися до тих, хто тільки-но став споживачем, але й до тих, хто відмовився від продукції/послуг. Головні питання: а) які основні мотиви підштовхнули споживача до того, що він вирішив спробувати/придбати продукцію; б) що найбільшою мірою вплинуло на рішення припинити купувати продукцію компанії? Процес опитування повинен проводитись досвідченим персоналом.

4) Персонал, що працює зі споживачами (frontline personnel). Співробітники, які безпосередньо перебувають у контакті зі споживачами, можуть бути дуже корисні як слухачі споживачів. Але для цього вони повинні бути відповідним чином підготовлені, тобто знати як це робити, і як зберігати й передавати інформацію далі по інформаційних каналах компанії.

5) Стратегічні дії, тобто залучення споживачів до ведення бізнесу. Так, наприклад, при розробці програмного забезпечення компанії залучають майбутніх споживачів уже на етапі розробки товару. Ступінь задоволеності споживачів є показником того, наскільки добре або погано компанія задовольняє потреби своїх клієнтів, а також дозволяє виявити те, що потрібно поліпшувати для того, щоб більшість клієнтів стали повністю задоволеними. Тому стратегічно важливим є вірне розуміння того, що потребують споживачі.

Для моніторингу рівня задоволеності споживачів можна запропонувати встановити контроль над рівнем задоволеності й лояльності, який буде відбуватись неупереджено, послідовно й широкомасштабно. Дуже важливим при цьому є показник ступеня суб'єктивності, тому що завжди усередині компаній існують сили, які намагаються впливати на кінцевий результат. Послідовність дозволить одержувати не тільки поточні дані, а й виявляти тенденції та робити прогнози. Широкомасштабність дозволить порівнювати ефективність використання обмежених ресурсів компанії в різних регіонах, підрозділах тощо [3, с. 79]. Фактори, які можна використовувати при моніторингу програми лояльності: кількість повторних покупок, зроблених кожним клієнтом; сума повторних покупок; час повторних покупок; кількість постійних клієнтів; клієнтські уподобання; кількість і характер скарг (рекламацій).

Таким чином, можна зробити висновок, що в довгостроковому періоді будуть виживати та процвітати ті компанії, які постійно й послідовно будуть приділяти увагу залежності між лояльністю й рівнем задоволеності споживача. Високоякісна продукція й супутні послуги, створені з урахуванням потреб споживачів, будуть сприяти більш високому рівню задоволеності споживачів. Високий рівень задоволеності буде сприяти підвищенню рівня лояльності споживачів. Лояльність, як відзначалося вище, буде виступати ключовим фактором довгострокових фінансових успіхів організації.

Список використаних джерел

1. Бовш Л. А., Гопкало Л. М., Расулова А. М. Диверсифікаційний підхід до клієнтоорієнтованого управління діяльністю суб'єктів готельно-ресторанного бізнесу. *Наукові горизонти*. 2020. Т. 23. № 11. С. 88–100.
2. Ковалевський В. О., Юшкевич О. О. Клієнтоорієнтованість організації як соціально-економічна категорія. *Бізнес Інформ*. 2019. № 6. С. 246–251.

3. Мазуркевич І. О., Вівсюк І. О. Перспективні напрямки формування лояльності споживачів кав'ярень в сучасних умовах. *Цифровізація економіки як фактор стійкого розвитку держави* : зб. матер. Міжнар. наук. конф., м. Кельце, 23–24 вересня 2022 р. Кельце, 2022. С. 78–81.

4. Рябенка М. О. Впровадження програми лояльності споживачів в діяльність закладів ресторанного бізнесу. *Туризм XXI століття: глобальні виклики та цивілізаційні цінності* : матер. III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 19 квітня 2023 р. Київ, 2023. С. 212–214.

Горшков С. Ю.

Класичний приватний університет
здобувач ступеня доктора філософії

ВПЛИВ КРИЗОВИХ ЯВИЩ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇНИ

Кризові явища можуть мати значний і багатогранний вплив на економіку країни. Ці наслідки можуть відрізнитися залежно від характеру, тривалості та тяжкості кризи. Сфери, де криза може вплинути на економіку:

Економічне скорочення. Спад і депресія: Економічні кризи часто призводять до спадів або депресій, що характеризується значним зниженням економічної активності в економіці. Наприклад, глобальна фінансова криза 2008 року, пандемія 2020 призвели до серйозного економічного спаду в усьому світі, у багатьох країнах спостерігалось негативне зростання ВВП.

Безробіття. Втрата робочих місць: кризи можуть призвести до масового безробіття, оскільки підприємства закриваються або скорочуються. Під час пандемії COVID-19 у всьому світі було втрачено мільйони робочих місць, оскільки карантинні заходи та обмеження призвели до зниження економічної активності.

Інфляція та дефляція. Цінова нестабільність: залежно від кризи країни можуть відчувати інфляцію або дефляцію. Наприклад, гіперінфляція в Зімбабве наприкінці 2000-х була результатом політичної нестабільності та економічного безгосподарності. І навпаки, Японія десятиліттями бореться з дефляційним тиском через демографічні проблеми та економічну стагнацію.

Фіскальний стрес. Збільшення державного боргу: уряди часто збільшують витрати, щоб протистояти економічним спадам, що призводить до зростання державного боргу. Європейська боргова криза 2010-х років призвела до того, що кілька країн, як-от Греція та Італія, зіткнулися з неприйнятним рівнем боргу через попередні умови та фіскальну політику після кризи.

Збої у фінансовому секторі. Банкрутство банків: кризи можуть серйозно вплинути на фінансовий сектор, спричинивши банкрутство банків і втрату довіри. Фінансова криза 2008 року призвела до краху великих фінансових установ, таких як Lehman Brothers, що призвело до ширшої кризи фінансового сектора.

Зниження інвестицій. Зменшення інвестицій: Економічна невизначеність і зниження прибутковості під час криз часто призводять до зменшення як внутрішніх, так і іноземних інвестицій. Після фінансової кризи 2008 року глобальні потоки прямих іноземних інвестицій (ПІІ) значно впали, оскільки компанії скоротили інвестиційні проекти.

Зниження торгівлі: кризи можуть порушити міжнародну торгівлю через зниження попиту, збої в ланцюзі поставок і політику протекціонізму. Пандемія COVID-19 спричинила значні збої в глобальних ланцюгах поставок, що вплинуло на міжнародні торгові потоки.

Соціальний вплив. Зростання бідності та нерівності: економічні кризи часто призводять до підвищення рівня бідності та розширення нерівності. Латиноамериканська боргова криза 1980-х років, відома як «втрачене десятиліття», призвела до збільшення рівня бідності та соціальних заворушень, оскільки країни боролися з виплатою боргів та економічною стагнацією.

Політика. Заходи стимулювання та жорсткої економії: Уряди зазвичай реагують на кризи політичними заходами, які можуть мати довгостроковий економічний вплив. Відповідь на фінансову кризу 2008 року включала значні пакети стимулів, тоді як європейська боргова криза спонукала до заходів жорсткої економії в кількох країнах, що призвело до тривалих економічних труднощів.

Проте, уряди та міжнародні організації намагаються вживати різних заходів для пом'якшення впливу криз.

Грошово-кредитна політика: Центральні банки можуть знижувати процентні ставки та використовувати кількісне пом'якшення, щоб збільшити пропозицію грошей і стимулювати економіку.

Фіскальна політика: Уряди можуть запроваджувати пакети стимулів, включаючи збільшення державних витрат і зниження податків, для стимулювання економічної діяльності.

Структурні реформи: довгострокові реформи, спрямовані на підвищення економічної стійкості, такі як диверсифікація економіки, покращення управління та посилення фінансового регулювання.

Мережі соціального захисту: посилення програм соціального захисту для підтримки найбільш уразливих верств населення під час криз.

Таким чином, вплив криз на економіку країни може бути глибоким і тривалим. Ефективні політичні заходи та міжнародна співпраця мають вирішальне значення для пом'якшення цих наслідків і підтримки економічного відновлення та стабільності.

Грачов О. С.

Класичний приватний університет
аспірант

ІНВЕСТИЦІЇ, ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

У сучасних, доволі, складних ринкових умовах господарювання, що характеризуються нестачею фінансових ресурсів, діяльність підприємств для забезпечення виробничо-господарського процесу, – пошук джерел фінансування є вкрай актуальною темою.

ЗУ «Про інвестиційну діяльність» містить визначення поняття «інвестиції», як усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефект. Такими цінностями можуть бути: кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери; рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності); майнові права інтелектуальної власності; сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду; права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права [1].

В наукових колах багато досліджувалось ця категорія. Так, Д. Черваньов та Л. Нейкова розглядають інвестиції як «економічну категорію», що відображає відносини, пов'язані з довготерміновим авансуванням грошових, майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності, в їх основні та оборотні фонди, а також у науково-технічний розвиток, якісне удосконалення виробничої бази та освоєння випуску нових видів продукції від моменту авансування до реального відшкодування і одержання прибутку або соціального ефекту» [2].

А. Пересада вважає, що інвестиції мають дещо іншу сутність ніж капітальні вкладення, та мають значно ширший зміст, оскільки інвестиції можуть впроваджуватися в найрізноманітніших формах, а також на відміну від капітальних вкладень, інвестиції здійснюються тільки у високоефективні проекти, результатом яких є прибуток, дохід, дивіденди [3].

На думку С. Реверчук, «інвестиції» – це видатки на створення, розширення, реконструкцію та технічне переозброєння основного капіталу, а також не пов'язані з цим зміни оборотного капіталу, оскільки зміни у товаро-матеріальних запасах здебільшого залежать від руху видатків на основний капітал [4].

В. Г. Золотогоров розглядає інвестиції як довгострокове вкладення капіталу в різні сфери і галузі економіки, інфраструктуру, соціальні програми, охорону навколишнього природного середовища як всередині країни, так і за кордоном з метою розвитку виробництва, соціальної сфери, підприємництва, одержання прибутку [5, с.43].

Якщо говорити про види інвестицій, то науковці їх поділяють: за об'єктами вкладання – на реальні та фінансові; за характером участі в інвестуванні – на прямі та непрямі (портфельні); за періодом інвестування – на короткострокові та довгострокові; за формами власності інвесторів – на приватні, державні, іноземні та спільні; за регіональною ознакою – на внутрішні та інвестиції за кордоном (іноземні) [6].

Найбільш поширеним видом інвестицій – є фінансові, якими вважаються – вкладання коштів у фінансові активи, якими є цінні папери (акції, векселі, облігації тощо). Їх класифікують:

- 1) за формою власності суб'єкта інвестування – приватні, державні та спільні інвестиції;
- 2) за напрямом спрямування коштів в інноваційну діяльність – інвестиції у проектування; інвестиції в модернізацію технологічного устаткування чи процесів; інвестиції в зміни програми випуску товарної продукції; інвестиції в диверсифікацію номенклатури продукції; реінвестиції;
- 3) за ступенем ризикованості вкладення коштів: венчурні й ануїтетінвестиції;
- 4) за територіальною ознакою вкладення коштів в інноваційну діяльність: внутрішньодержавні й міжнародні інвестиції [7].

Можна зробити висновок, що інвестиції — це те, вкладення на перспективу з метою підвищення ефективного суспільних благ у майбутньому. Інвестиціями – є усі види активів, які можуть бути вкладені у господарську діяльність з метою розширення виробництва, технічного переозброєння основного капіталу, підвищення конкурентоспроможності підприємства та одержання доходів.

Список використаних джерел

1. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 23.08.2023).
2. Черваньов Д. М., Нейкова Л. І. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України. Київ : Знання, 1999. 514 с.
3. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом перспективи. Київ : Лібра, 2002. 472 с.
4. Реверчук С. К., Реверчук Н. Й., Скоморович І. Г. Інвестологія: наука про інвестування : навч. посіб. Київ : Атака, 2001. 264 с.
5. Золотогоров В. Г. Инвестиционное проектирование : учеб. пособ. Київ : МП и ИП «Экоперспектива», 1998. 463 с.
6. Ястремська О. М., Яблонська-Агу Н. Л. Інвестиції: сучасне розуміння та класифікація. *Економіка розвитку*. 2014. № 4. С. 116–121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efco_2014_4_23 (дата звернення: 11.02.2023).
7. Іващенко В. І. Інвестиції як рушійна сила інноваційного процесу. *Ефективність державного управління*. 2013. Вип. 34. С. 351–357. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2013_34_43 (дата звернення: 11.02.2023).

Гусейнов Р. А.

Класичний приватний університет
аспірант

РОЗВИТОК ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН З РЕСПУБЛІКОЮ ІНДІЯ

Економічні зв'язки між країнами світу існували завжди, але з поглибленням міжнародного поділу праці економічна взаємодія держав стає все більш важливим чинником процесу відтворення, задоволення суспільних потреб та розвитку світового господарства. На сьогоднішній день обсяг міжнародної зовнішньої торгівлі перевищує 46 трлн. дол. США, що більше половини сумарного обсягу ВВП усіх країн світу. Це зумовлено тим, що підвищення ефективності господарської діяльності та скорочення суспільних витрат потребують постійного поглиблення спеціалізації виробництва при забезпеченні певного рівня його концентрації. Внаслідок

цих процесів відбувається становлення, розвиток та розширення міжнародного співробітництва, формується світове господарство як економічна єдність, поглиблюється інтегрованість країн [1].

За даними Посольства України в Республіці Індія, взаємодію двох держав нині регламентують 21 чинна міжнародна угода, серед яких: «Договір про дружбу та співробітництво між Україною та Республікою Індія» від 1992 року, «Угода між Урядом України та Урядом Республіки Індія про торговельно-економічне співробітництво від 1992 року», «Угода про економічне та технічне співробітництво між Урядом України та Урядом Республіки Індія» від 1994 року. Головним інструментом реалізації двосторонніх відносин є Міжурядова українсько-індійська комісія з питань торговельного, економічного, наукового, технічного, промислового і культурного співробітництва, яка була створена в 1994 році [2, с.236].

У 2023 році Індія знаходиться на п'ятій сходинці серед усіх країн світу і на другій серед країн, що розвиваються за показником номінального ВВП, що складає \$3,47 трлн. долл. США. ВВП країни показує практично безперервне зростання. За прогнозами МВФ, у 2027 році ВВП Індії сягне \$5,37 трлн. долл. США. У 2022-2023 фінансовому році обсяги індійського експорту зросли на 6,8% і склали 450,9 млрд. дол. США, що на 422 млрд. дол. США більше ніж у 2021-2022 р., імпорт зріс на 16,4% до 714 млрд. дол. США (що більше ніж на 613 млрд. дол. США у 2021-2022 р. Основні статті індійського експорту: нафтопродукти, медикаменти, діаманти, рис та ювелірні вироби [3].

В українському імпорті з Індії представлено широкий спектр товарів, проте головними є: ліки та лікарські засоби (у 2020 р. на них припадало 31 % вартості імпорту з Індії та 11 % усього їхнього імпорту до України); телефонні апарати та інші апарати для передачі або прийому звуку, зображення та інших даних; нафта і нафтопродукти, отримані з бітумних порід, крім сирих; несмажений арахіс; сполуки гетероциклічні, азотовмісні; активоване вугілля та інші активовані природні мінеральні продукти; гумові шини і покришки; рис; пластмаси; екстракти, есенції та концентрати кави і чаю та продукти з них [2, с. 238].

Головними статтями українського експорту до Індії є: соняшникова олія (у 2020 р. на неї припадало 73 % вартості усього українського експорту до Індії); азотні мінеральні добрива (11 %); двигуни турбоактивні і турбогвинтові, газові турбіни; жмих та інші тверді відходи олійної промисловості; полімери вінілхлориду; вимірювальні та контрольні прилади, пристрої і машини; лісоматеріали; стани металопрокатні і вали до них; руди і концентрати залізни. На зазначені вище десять груп товарів у 2020 р. припадало 95 % українського експорту [2, с. 237].

У січні-вересні 2023 р. обсяги двосторонньої торгівлі товарами з Індією становили 1,79 млрд. дол. США. Експорт товарів з України склав 0,45 млрд. дол. США, імпорт з Індії – 1,34 млрд. дол. США. Негативне для України сальдо становило 0,89 млрд. дол. США. У I півріччі 2023 р. основними товарними позиціями українського експорту до Індії були: олія соняшникова (на суму 242,1 млн. дол. США), вугілля кам'яне, антрацит (31,9 млн. дол. США), інші товари (27 млн. дол. США), солі та гідроксиди амонію (2,6 млн. дол. США), труби, трубки і профілі з чорних металів (1,5 млн. дол. США). В імпорті з Індії переважали: нафта та нафтопродукти (на суму 610 млн. дол. США), лікарські засоби (80 млн. дол. США), електрогенераторні установки та обертові електричні перетворювачі (12,1 млн. дол. США), шини та покришки пневматичні гумові нові (11,5 млн. дол. США), рис (10 млн. дол. США). За даними Національного банку України, станом на 2023 р. обсяги прямих іноземних інвестицій з Індії в економіку України становили 0,6 млн. дол. США [4].

Пріоритетними галузями для українсько-індійської співпраці в зовнішній торгівлі є сільське господарство і харчова промисловість, точне, енергетичне і транспортне машинобудування, чорна металургія, хімічна промисловість, паливно-енергетичний комплекс, а в науково-технологічній сфері – інформаційні та комунікаційні технології, біотехнології, фармацевтика та медицина, нові матеріали та нанотехнології, енергетика та енергоресурси, банківсько-фінансовий сектор, штучний інтелект, охорона довкілля, блокчейн, освоєння космосу. А ситуація щодо взаємодії в ІТ-секторі є ще більш незадовільною [2, с.242].

Проте, не зважаючи на плідне співробітництво з Республікою Індія, залишаються певні перепони, які зашкоджують розвитку торговельно-економічних відносин з цією країною, зокрема:

- активне використання Індією інструментів торговельного захисту, зокрема антидемпінгових та компенсаційних заходів для імпортерів;
- жорстке використання Індією заходів технічного регулювання, а також санітарних та фітосанітарних заходів без дотримання міжнародних стандартів;
- наявність преференцій під час здійснення процедур державних закупівель, де надаються преференції місцевим постачальникам.
- високий рівень державного втручання у сільськогосподарський сектор Індії (на думку членів СОТ, подальша лібералізація цього сектору забезпечить більше переваг для споживачів та виробників) [5].

З одного боку, такі захисні заходи сприяють підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних товарів в Індії, а з другого зашкоджують розвитку міжнародного співробітництва та провокують виробників на зниження якості власної продукції за відсутності в останніх конкуренції.

Список використаних джерел

1. Савченко М. В., Кулявець В. Г., Квасницька О. Г. Тенденції розвитку торговельно-економічних відносин України з країнами нафта. *Економічний вісник*. 2022. № 3. С. 33–39. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2022/3/EV20223_033-039.pdf (дата звернення: 19.08.2023).
2. Малиновська О. Ю., Стафійчук В. І. Торговельно-економічне та науково-технологічне співробітництво між Україною та Індією на початку XXI століття. *Східний світ*. 2022. № 4. С. 235–246. URL: <https://oriental-world.org.ua/index.php/journal/article/view/649/616> (дата звернення: 19.08.2023).
3. Економіка та бізнес-клімат Республіки Індія. *Посольство України в Республіці Індія*. URL: <https://india.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/ukrayinsko-indijske-spivrobitnictvo/438-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-indijeju/ekonomika-ta-biznes-klimat-krayini-akreditaciyi> (дата звернення: 19.08.2023).
4. Інформація щодо торговельно-економічного співробітництва між Україною та Індією. *Посольство України в Республіці Індія*. URL: <https://india.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/ukrayinsko-indijske-spivrobitnictvo/438->

torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-indijeju/zagalna-informaciya-shchodo-torgoveln-ekonomichnogo-spivrobitnictva-mizh-ukrayinoju-ta-indiyeyu (дата звернення: 19.08.2023).

5. Огляд торговельної політики Індії. *Міністерство економіки України*. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=10b0cb31-7071-43a3-80b0-570f7e4e2f53&title=Og-liadTorgovelniPolitikiIndii&isSpecial=true> (дата звернення: 19.08.2023).

Дзюба Е. Е.

Класичний приватний університет

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ КРИПТО - ТА ЦИФРОВИХ ВАЛЮТ

В Україні зроблено перші кроки щодо легалізації та удосконалення регулювання криптоактивів у вигляді прийняття у першому читанні законопроекту «Про віртуальні активи». Очікується, що ухвалення закону дозволить вирішити такі проблеми, як відсутність правового регулювання, механізмів оподаткування, гарантій захисту права власності учасників індустрії, а також контролю за обігом віртуальних активів і дієвих механізмів із залучення іноземних інвестицій [7]. Крім цього, Міністерство цифрової трансформації України та неприбуткова організація Stella Development Foundation (SDF), яка працює в сфері криптовалют, підписали меморандум про співпрацю. Документ передбачає такі сфери співпраці українського уряду і SDF: розробка ринку віртуальних активів в Україні, підтримка пов'язаних з ним проектів, а також сприяння створенню цифрової валюти Національного банку України. У 2019 року НБУ було здійснено пробний випуск електронних гривень, але тестування відбувалося на співробітниках відомства. Наразі НБУ стверджує, що вони готові до запуску e-hryvnia, але ще тривають дослідження щодо питання перспектив та можливих ризиків такого випуску [6].

В Україні дослідженню ЦВЦБ в останні декілька років присвячена низка наукових праць. Так, Шаповал Ю. І. в своїй роботі розглядає світовий досвід пілотних проектів ЦВЦБ [1]. Грицай С. О. присвятив працю становленню цифрової гривні [2]. Публікація Шкляра А. І. присвячена розгляду феномена виникнення цифрових валют центральних банків [3]. ЦВЦБ стали також предметом досліджень і низки зарубіжних авторів: Дж. Мінінг, Б. Дайсон, Дж. Баркер, Е. Клейтон [4], О. Уорд, С. Рошмонт [5]. Разом з тим, постійний прогресу галузі IT та його застосування у фінансовій сфері і далі спонукають центральні банки та наукові кола проводити дослідження системного, комплексного характеру, які були б присвячені вивченню сутності, перспектив та форм впровадження цифрових валют центральних банків.

Розвиток інформаційних технологій, цифровізація економічних процесів, поява криптовалютних бірж, розкриття потенціалу і можливостей використання криптовалют призвело до активізації криптоіндустрії та швидкого розвитку ринку криптовалют. На сьогоднішній день у світі налічується більше 1000 різних типів цифрових валют. Станом на грудень 2020 р. до цифрових валют, які характеризуються найбільшим обсягом ринкової капіталізації, належать Bitcoin (BTC), Ethereum (ETH), XRP (XRP), Litecoin (LTC), Bitcoin Cash (BCH). Їх детальний аналіз дозволив зробити такі висновки:

1) ціна на певний різновид криптовалюти не визначається виключно обсягом такої валюти в обігу. Так, наприклад, наразі емітовано 18 623 тис. Bitcoin Cash, що практично стільки ж, як і біткоіну (BTC), при цьому вартість його 1-єї одиниці у перерахунку на дол. США становить лише 438,3 USD або в 74 рази менше, ніж ціна BTC. Аналогічне можна зазначити і щодо Ethereum – обсяг його емісії перевищує обсяг BTC у шість разів, але його ціна менша за ціну BTC у 32 рази. Тобто, по-перше, не існує чіткої лінійної залежності між обсягом випуску та ціною криптовалюти, а отже, існують якісь внутрішні важелі – можливо навіть зовнішнього походження, які більшою мірою і зумовлюють ціноутворення на ринку криптовалют. Також, на нашу думку, з позиції встановлення їх ціни вельми важливим є публічний розголос про них. З цієї точки зору цікавим для порівняння є показник «кількість повідомлень в Twitter протягом доби»;

2) ринок жодної криптовалюти, що нами досліджувалася, не характеризується ні надмірною, ні навіть високою концентрацією, а більшою мірою тяжіє до досконалої конкуренції. Тому знову ж таки, ще один чинник можна вважати як несуттєвий з позиції встановлення їх ціни;

3) досліджувані криптовалюти суттєво різняться структурою їх операцій, що у кількісному вимірі можна простежити шляхом розрахунку гету між показниками «середня кількість операцій за годину» та «середня кількість продажів за годину». Найбільший розрив характерний для Bitcoin Cash.

Країни світу активно вивчають та рухаються в напрямку створення власних цифрових валют центральними банками. З опитувань Банку міжнародних розрахунків, зробимо висновок, що кожного року кількість центральних банків, які розглядають можливе впровадження власних цифрових валют, зростає. Насправді, близько до 80% центральних банків не мають права випускати їх згідно чинного законодавства або немає чітких норм в правовому регулюванні. Щоб зробити цю оцінку, Міжнародний валютний фонд проаналізував закони своїх членів – 174 центральних банків. Було з'ясовано, що тільки 40 з них, мають законне право випускати цифрові валюти.

Таким чином, поява нових грошей центральних банків у вигляді цифрові валют центральних банків змінять побудову фінансової системи. Оцінити потенціал цифрових валют на даному етапі складно, тому як вони недостатньо вивчені. Можливі вигоди можна оцінити кількісно: у нового виду грошей є потенціал посилити трансмісійний механізм грошово-кредитної політики, однак ця їхня здатність залежить від конкретного дизайну роздрібних цифрових валют центральних банків. Створення роздрібних ЦВЦБ може нести ризики, наприклад, для фінансової стабільності, які попередньо повинні бути досконально вивчені. Дизайн систем (архітектура ЦВЦБ) повинен враховувати і мінімізувати ці ризики.

Список використаних джерел

1. Шаповал Ю. Цифрові валюти центральних банків: досвід пілотних проектів та висновки для НБУ. *Економіка і прогнозування*. 2020. № 4. С. 103–121. URL: http://eip.org.ua/docs/EP_20_4_103_uk.pdf (дата звернення: 07.10.2023).

2. Грицай С. О. Цифрова гривня – становлення. *Актуальні проблеми політики*. 2022. Вип. 69. С. 138–143. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/18191/%d0%a1.%20%d0%9e.%20%d0%93%-d1%80%d0%b8%d1%86%d0%b0%d0%b9.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 07.10.2023).

3. Шкляр А. І. Розвиток цифрових валют центральних банків і ставлення ключових центральних банків до їх впровадження. *Український соціум*. 2020. № 1 (72). С. 123–137.

4. Meaning J., Dyson B., Barker J., Clayton E. Broadening narrow money: monetary policy with a central bank digital currency. *Bank of England Working Paper*. 2018. № 724. URL: <https://papers.ssrn.com/> (date of request: 18.05.2022).

5. Ward O., Rochemont S. Understanding Central Bank Digital Currencies (CBDC). Institute and Faculty of Actuaries. 2019. URL: <https://www.actuaries.org.uk/> (date of request: 18.05.2022).

6. В Украине начнут разрабатывать цифровую валюту. *Минцифры подписало меморандум с финансовой организацией SDF*. URL: <https://hromadske.ua/ru/posts/v-ukraine-nachnut-razrabatyvat-cifrovuyu-valyutumincifry-podpisalo-memorandum-s-finansovoj-organizaciej-sdf> (дата обращения: 07.10.2023).

7. Верховная Рада Украины в первом чтении приняла закон о криптовалютах. URL: <https://www.rbc.ru/crypto/news/5fc79c949a7947979b502563> (дата обращения: 07.10.2023).

Добинда І. О.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.е.н., професор Сергеева Л. Н.

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ І СТРУКТУРИ СПОЖИВАННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ В УКРАЇНІ

Споживання електроенергії відіграє ключову роль в економічному і соціальному розвитку сучасного суспільства. Ось декілька ключових аспектів цієї ролі: Електроенергія необхідна для роботи промислових підприємств. Безперервне постачання електроенергії є життєво важливим для забезпечення нормальної діяльності заводів, фабрик і виробництв. Електроенергія є основою для багатьох аспектів сучасного комфортного життя, таких як освітлення, опалення, кондиціонування повітря, холодильні пристрої, побутова техніка та інші. Вона сприяє підвищенню якості життя населення.

За даними [1] основними споживачами електроенергії в Україні в 2022 році були промисловість (38,82 %), населення (34,31 %), комунально-побутові споживачі (12,13 %). На інших споживачів припадало менше 15% загального обсягу. Протягом 2016 – 2022 року структура споживачів практично не змінювалась, так в 2016 році промисловість, населення та комунально-побутові споживачі використали 42,38 %, 30,37 % та 12,85 % відповідно.

Структура споживачів електроенергії в Україні суттєво відрізняється від такої в країнах ЄС, так на транспорт в Україні припадає всього 5,49 %, в той час як в ЄС – 31,5 % загального споживання.

На рис. 1 наведено динаміку споживання цих основних споживачів за 2016–2022 рр.

З наведених даних видно, що в 2020 році внаслідок карантинних обмежень, пов'язаних з епідемією Covid 19, зменшилось споживання в промисловості, в той час як збільшилось споживання населенням.

В 2016 році за даними Всесвітньої книги фактів в Україні на душу населення споживалось 3234 квт/г на рік, в той час як найбільше споживання в світі припадає на населення Ісландії – 50613 квт/г на рік, в Норвегії цей показник 24006 квт/г на рік, в Німеччині – 6602 квт/г на рік, а, наприклад в Польщі – 3686 квт/г на рік, що не значно перевищує споживання в Україні.

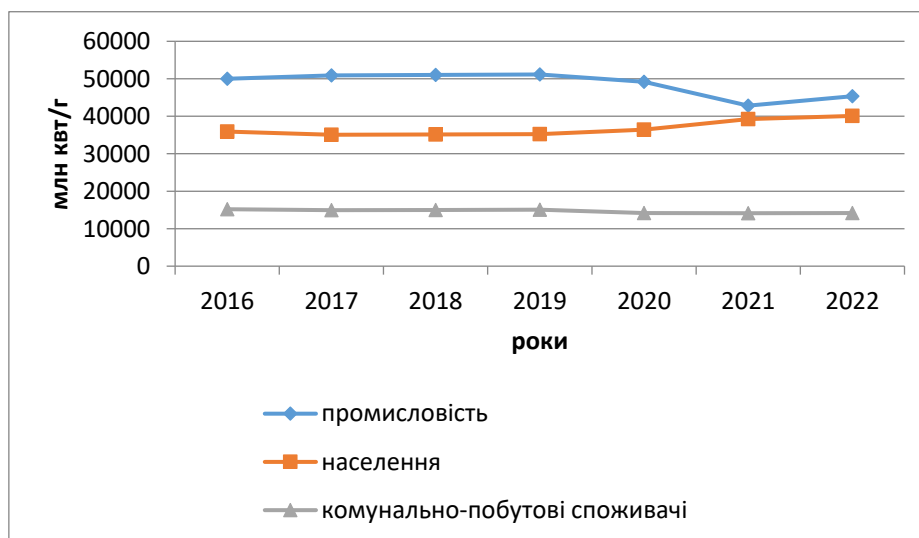

Рис. 1. Динаміка споживання електроенергії основними споживачами в Україні

Зрозуміло, що споживання електроенергії залежить від кліматичних умов, але збільшення споживання на душу населення також свідчить про економічний розвиток країни. На поточний момент в Україні прогнозувати динаміку споживання електроенергії не можливо у зв'язку з воєнними діями, які впливають негативно на виробництво і споживання електроенергії, проте Україна має значний енергетичний потенціал, який буде відновлено у повоєнні роки.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Всеукраїнської Енергетичної Асамблеї. URL: <https://uaea.com.ua/> (дата звернення: 01.11.2023).

Домбровський Ю. М.

Класичний приватний університет
аспірант

ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ПРИОРИТЕТНІ ГАЛУЗІ ЕКОНОМІКИ»

Сучасний стан економіки України характеризується суттєвими диспропорціями в галузевій структурі суспільного виробництва, зокрема, втратою конкурентних позицій підприємств на галузевих ринках, зменшення частки наукоємної промислової продукції тощо. Забезпечення конкурентоспроможності економіки України неможливе без виробництва біопалива, реконструкції і технічного переоснащення у сфері теплопостачання, виробництва нових та імпортозамінюючих видів комп'ютерів, реконструкції і технічного переоснащення у сфері транспортної інфраструктури, підвищення питомої ваги високотехнологічних галузей, нанотехнологій [1, с. 136].

Проте, російська агресія проти України докорінно змінила економіку країни. Вже у першому кварталі 2022 року спостерігається зниження ВВП на 16%. Найбільше постраждали ті галузі, в яких неможлива дистанційна робота, серед яких: авіаційна, морські перевезення, сфера послуг, де бізнес працює безпосередньо зі споживачами [2]. Саме тому, окремі галузі економіки, тобто пріоритетні потребують особливої підтримки. Для визначення змісту «пріоритетна галузь» розглянемо зміст терміна «галузь», яке трактується у ч. 1, ст. 260 Господарського кодексу України, як: «сукупність усіх виробничих одиниць, які здійснюють переважно однакові або подібні види виробничої діяльності» [3].

Дефініція «пріоритетні галузі економіки» раніше була представлена у ст. 2 ЗУ «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» від 6 вересня 2012 р., № 5205-VI, як: галузі, що спрямовані на забезпечення потреб суспільства у високотехнологічній конкурентоспроможній екологічно чистій продукції, високоякісних послугах, які реалізують державну політику щодо розвитку виробничого та експортного потенціалу, створення нових робочих місць» [4].

Передбачалося, що державна підтримка таких галузей може здійснюватися у вигляді: надходження інвестицій; встановлення особливих умов оподаткування; встановлення особливих умов оподаткування ввізним митом суб'єктів господарювання, які реалізують інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки; здійснення фінансування інвестиційних проектів з Державного бюджету України.

У серпні 2013 року Кабінетом Міністрів України було затверджено перелік пріоритетних галузей економіки, серед яких:

– агропромисловий комплекс за напрямками - виробництво, зберігання харчових продуктів, а також виробництво біопалива, з орієнтацією на імпортозаміщення.

– житлово-комунальний комплекс за напрямками: створення об'єктів поведження з відходами; будівництво, реконструкція і технічне переоснащення у сфері теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення.

– машинобудівний комплекс за напрямками - виробництво нових та імпортозамінюючих видів комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, машин і устаткування, електричного устаткування;

– транспортна інфраструктура за напрямками – будівництво, реконструкція і технічне переоснащення у сфері транспортної інфраструктури;

– курортно-рекреаційна сфера і туризм за напрямками - будівництво курортно-рекреаційних об'єктів та об'єктів туристичної інфраструктури;

– переробна промисловість за напрямком - імпортозамінююче металургійне виробництво;

– фармацевтична промисловість за напрямками - виробництво лікарських засобів та медичних виробів [5].

Проте, відповідно до ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій» ця постанова втратила чинність [6]. Відтепер, державна підтримка мала надаватись з урахуванням пріоритетності реалізації заходів та проектів плану відновлення та розвитку регіонів (абз.2, ст.22 Закону [6]).

Як наголошують О. В. Собкевич, А. В. Шевченко, В. М. Русан: «Подальше відновлення економічної динаміки в умовах війни потребує подолання існуючих проблем та обмежень, масштабування ефективних стратегій та практик підприємств щодо виходу з кризи та пристосування до нових умов діяльності. Водночас, завданням нової економіки повоєнної України має бути побудова базису реального сектора на сучасних технологічних засадах, здатних забезпечити структурну перебудову економіки з пріоритетним розвитком переробних виробництв, з урахуванням факторів: енергоефективності, упровадження принципів сталого розвитку і циркулярної економіки, ресурсоефективного та чистого виробництва тощо [7].

Перший заступник міністра економіки України Денис Кудін наголосив, що в процесі відновлення економіки України, яка постраждала внаслідок російської агресії, Міністерство економіки України особливу увагу надаватиме підтримці галузей, які безпосередньо забезпечують життєдіяльність громадян та зміцнюють обороноздатність держави, зокрема: сільське господарство, виробництво продуктів харчування, роздрібну торгівлю, комунальні та енергетичні послуги, виробництва, що працюють над мобілізаційними замовленнями [2]. Проте, кожна галузь економіки відіграє суттєву роль в розвитку держави та суспільства. Україна має окреслити найбільш перспективні галузі для зберігання економічних показників, та створити умови для економічного зростання в період післявоєнної відбудови держави, та правильно розподілити інвестиції [8].

Так, продукція аграрного сектору створює значну частку українського сектору, утворює велику кількість робочих місць, сприяє розвитку інфраструктури та підприємств на локальному рівні, стимулює суміжні галузі, та утворює значну частину ВВП. Тоді, як ця галузь також зазнала негативного впливу військових дій

через обстріли та окупацію, мінування місцевості, дефіцит профільних спеціалістів, порушення логістики, знищення та пошкодження об'єктів. Крім того, відсутність страхування військових ризиків також суттєво впливає на діяльність цього сектору. Також, зараз існує потреба в забезпеченні необхідних показників експорту, відновлення пошкодженого зернохосвищ, будівництві нових об'єктів. Існує потреба в оновленні технічних засобів та транспорту [8].

Отже, на сьогодні, не існує чіткого визначення поняття «пріоритетні галузі економіки», але аналізуючи позицію Уряду, можна сказати, що пріоритетність буде залежати не тільки від їх внеску до формування ВВП, але й їх значимість в умовах конкретного часу, як на сьогодні, – відновлення країни від російської агресії.

Список використаних джерел

1. Петришина Н. В. Пріоритетні галузі економіки України: стан та перспективи розвитку. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право*. 2015. Вип. 27. С. 136–145. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_018_2015_27_20 (дата звернення: 01.07.2023).

2. Мінекономіки визначило пріоритетні галузі, що потребують особливої підтримки під час війни. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=cdbccfec-285d-43b0-9068> (дата звернення: 01.07.2023).

3. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 01.07.2023).

4. Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць : Закон України від 06.09.2012 р. № 5205-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5205-17#Text> (дата звернення: 01.07.2023).

5. Про затвердження переліку пріоритетних галузей економіки : Розпорядження від 14.08.2013 р. № 843-р. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/843-2013-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.07.2023).

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій : Закон України від 09.07.2022 р. № 2389-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text> (дата звернення: 01.07.2023).

7. Пріоритети розвитку реального сектора в умовах війни та повоєнного відновлення економіки України : аналіт. доп. / уклад. : О. В. Собкевич, А. В. Шевченко, В. М. Русан та ін. ; за заг. ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2024. 104 с. URL: <https://doi.org/10.53679/NISSanalytrep.2024.03> chrome-extension://efaidnbmnnnibpccajpcgclefindmkaj/https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-02/ad_realsektor-2023.pdf (дата звернення: 01.07.2023).

8. Які галузі економіки України мають найбільший потенціал зростання. URL: <https://blog.youcontrol.market/iaki-ghaluzi-iekonomiki-ukrayini-maiut-naibilshii-potentsial-zrostannia/> (дата звернення: 01.07.2023).

Зеленов І. О.

Класичний приватний університет

РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Бізнесмени змушені орієнтуватися на зміну вподобань споживача та одразу ж починати розробляти нові стратегії проникнення на «електронний ринок», змінювати плани, організовувати та здійснювати контроль проведення комерційних операцій для того, щоби можна було постійно виявляти сфери сумісних інтересів компаній і клієнтів, а також завойовувати інтернет-ринок та здійснювати розвиток відносин з клієнтами вже на базі інтернеттехнологій [1, с. 32]. Є.О. Голишева [3, с. 55] виділяє такі переваги використання інтернет-маркетингу.

Інтернет забезпечує швидкий та безкоштовний спосіб отримання інформації будь-якого типу. За допомогою інструментів інтернет-маркетингу підприємці можуть досить швидко та легко отримати величезний обсяг інформації про компанії, продукцію компаній, своїх конкурентів або партнерів тощо, який зможе допомогти прийняти рішення щодо подальшої діяльності. Зазвичай маркетологи постійно здійснюють маркетингові дослідження, вивчають цільовий сегмент ринку, аналізують попит щодо певної інформації зі сторінок сайту тощо. Дешевизна, оперативність та відносна (а іноді й повна) анонімність отримання інформації відкривають перед маркетологами широкі можливості.

Швидко та зручно знайти інформацію, замовити товари або послуги в будь-який час доби і при цьому не виходити з дому – все це є можливим за допомогою Інтернету. В Інтернеті не потрібно заощаджувати на часі та місці. Продукт або послугу можна описати, помістити фото або записати відео, отже, допомогти споживачу з легкістю вибрати потрібний продукт або послугу, заощадивши час на огляд у магазині.

Користувачі Інтернету – це люди, що активно заявляють про свої переваги та досвід. Недарма традиційна реклама відходить на задній план одночасно зі збільшенням блогів та форумів, адже їм довіряють лише через те, що кожне повідомлення написано живою людиною, хоча інколи це може бути неправдива думка, яка спеціально написана для підвищення репутації компанії.

Споживач не піддається впливу таких емоційних чинників, як переконання близьких, родичів, друзів або продавців. Зберігається конфіденційність покупки та одержання інформації.

Постачальники можуть оперативніше доповнювати торговельні пропозиції, регулювати ціни й характеристики продукції залежно від зміни вподобань покупця. Інтернет дає змогу слідкувати за тенденціями розвитку переваг споживачів і навіть формувати власні.

За допомогою інструментарію інтернет-маркетингу можна зменшити витрати на створення та публікацію каталогів, внутрішній документообіг компанії, витрати на відрядження, а також на збереження та страхування товарів тощо.

Компанії мають можливість більш тісно контактувати, створювати форуми, телеконференції і навіть вести діалог у режимі реального часу, швидко реагувати на запити та вимоги партнерів, а найголовніше, споживачів, які постійно змінюються.

Реклама й рекламні компанії практично не мають ні територіальних, ні часових меж. Великого значення набувають партнерські програми та обмін посиланнями. Інтернетреклама вимагає набагато менших витрат на підготовку та випуск, ніж традиційні ЗМІ. Кожен контакт і вся аудиторія в Інтернеті максимально прозорі. Дані відслідковуються незалежними лічильниками та доступні для контролю. Не важко з'ясувати, яка реклама має позитивний результат, а яка – ні, а також оперативно змінити її.

За допомогою Інтернету можна встановити пряму взаємодію зі споживачем, тобто у живій дискусії показувати переваги товару, дізнатися думку певного користувача та динамічно змінювати підхід залежно від отриманої інформації. Інтернет-маркетинг – це неідеальний інструмент, тому у нього є недоліки.

Реалізація Інтернет стратегії бізнесом необхідна, оскільки активне переміщення споживача – вже не просто вибір, а спосіб життя.

Digital-маркетинг (цифровий або інтерактивний маркетинг) – це використання всіх можливих форм цифрових каналів для просування бренду. У наш час сюди входять: телебачення, радіо, інтернет, соціальні медіа та інші форми. Digital-маркетинг тісно переплітається з інтернет-маркетингом, але на відміну останнього має певні відмінності [5, с. 97].

Найголовнішим є те, що цільова аудиторія за допомогою digital-маркетингу досягається не тільки онлайн, але й в оффлайн середовищах [3, с. 54].

На даний момент популярні такі digital-канали:

1. Пошукова видача - це знаходження сайту через пошукові системи, за це відповідає SEO (Search Engine Optimization)
 2. Соціальні мережі - спілкування з аудиторією в соціальних каналах, відповідає SMM (Social Media Marketing)
 3. Пошта - збір емейлів і проведення розсилок вашої аудиторії, за це відповідає Email Marketing
 4. Реклама на сайтах (CPC, CPA) - розміщення і оптимізація реклами на сторонніх сайтах
 5. Реклама в мобільних додатках - розміщення реклами в мобільних додатках
 6. Сайти оголошень, форуми, сайти питань і відповідей - робота з репутацією, відповідає ORM - Online Reputation Management
 7. Іміджеві публікації на сторонніх ресурсах і блогах - відповідає Digital PR
- Часто використовується вірусний маркетинг, відео маркетинг, пряме спілкування (або direct marketing) [2, с. 27].

Також digital-маркетинг дасть змогу «сортувати» аудиторії та відстежувати в аналітиці їхні дії на сайті або посадковій сторінці підприємства.

З огляду на тенденцію розвитку світової інтернет-торгівлі, на якій постійно наголошує О. С. Сенишин [4, с. 128], варто зауважити, що потенційні споживачі промислової продукції будуть все більше часу проводити в мережі Інтернет, вивчаючи пропозиції сайтів, порівнюючи досвід роботи потенційних партнерів, шукаючи знижки, спеціальні пропозиції, а також, що важливо у соціальній спільноті, вивчаючи відгуки реальних користувачів.

Таким чином, потрібно виробникам збільшувати свою присутність у цифровому просторі, адже поступово Інтернет стає головним інформаційним ресурсом, зменшує час маркетингового пошуку та спонукає до скорочення часу під час прийняття рішення щодо укладання ділових угод.

Список використаних джерел

1. Божкова В. В. Теоретичні підходи до класифікації інструментів маркетингових комунікацій. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*. 2019. Вип. 2 (39). Ч. 1. С. 31–37.
2. Василишин Р. Д. Розробка стратегії маркетингової діяльності підприємства. Суми : Коцак. вал, 2019. С. 25–30.
3. Голишева Є. О., Т. В. Кириченко, Я. А. Коваленко. Особливості використання інструментів інтернет-маркетингу на підприємстві. *Молодий вчений*. 2019. № 10. С. 53–56.
4. Сенишин О. С., Кривешко О. В. Маркетинг : навч. посіб. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. 347 с.
5. Маркетинг як інтелектуальна основа продажу : наук.-допом. бібліогр. покажч. / упоряд. : О. В. Олабоді. Київ, 2021. 191 с.

Зусько М. О.

Класичний приватний університет
аспірант

ДО ПИТАННЯ ФОРМ ТОРГІВЛІ

Торгівля – є галуззю національної економіки, яка забезпечує перехід товарної маси із сфери виробництва до споживача. Вона реально функціонує та інституційована формальними і неформальними правилами і нормами як необхідна та ефективна складова сфери обігу; об'єктом її діяльності є товарний обмін у формі купівлі-продажу товарів та надання усіх необхідних для цього процесу послуг як виробникам товарів, так і їх покупцям [1].

В умовах постіндустріального суспільства та глобалізації економічних відносин торгівля перетворюється в складну динамічну систему, що функціонує в рамках надзвичайно великомасштабного, соціально-економічного ринкового середовища, що швидко змінюється. Усе більша частка населення багатьох країн з розвинутою ринковою економікою зайнята торговельною діяльністю. Стан та розвиток торгівлі свідчать про здатність суспільства вирішувати найважливіші соціально-економічні проблеми [2].

Існують три організаційні форми торгівлі: державна, кооперативна (колективна) та приватна. Державна торгівля здійснюється різними торговими системами, які відрізняються своєю організаційною структурою, характером торгової діяльності, обслуговуючими контингентами покупців, зокрема:

- 1) системою об'єднань промислових підприємств і транспортів;
- 2) системою торгових організацій непродовольчих міністерств і відомств АПК, Військторгами;
- 3) фірмовою торговельною мережею промислових підприємств [3].

Крім того, організаційні форми торгівлі тісно пов'язані з ознаками спеціалізації й універсалізації торгової діяльності. У зв'язку з цим розрізняють: форми торгівлі змішаними товарами, де торгують усіма товарами, форми торгівлі універсальними продовольчими і непродовольчими товарами, форми торгівлі спеціальними продовольчими і спеціальними непродовольчими вузькоспеціалізованими товарами [3].

Кооперативна торгівля – одна з форм, яку здійснює споживча кооперація. В основі кооперативної торгівлі знаходиться групова/колективна форма власності. Кооперативна торгівля здійснюється переважно у сільській місцевості та селищах міського типу і в невеликих містах. Первинною кооперативною організацією є споживче товариство, низовою ланкою – районні союзи споживчих товариств [4, с. 22].

На сьогодні, залишається розповсюдженою ринкова торгівля – як торгівля надлишками сільгосппродукції власного виробництва, що здійснюється на міських ринках. Матеріальною базою ринкової торгівлі є сільгоспвиробництво підприємств і особисте підсобне господарство. Ринкова торгівля становить неорганізований ринок: товари продаються за цінами, які складаються під впливом попиту і пропозиції. Велику роль в організації такої торгівлі відіграють місцеві органи влади, які: розширюють та удосконалюють матеріально-технічну базу ринків, організовують підвезення продуктів за договорами, створюють умови для зберігання продуктів [4, с. 22].

Фундаментом приватної форми власності – є підприємницька ініціатива. Для приватної торгівлі характерні постійна диверсифікація, висока культура і якість обслуговування, максимальна наближеність до покупців. Водночас ця форма торгівлі супроводжується постійним ризиком банкрутства [5]. Приватна власність в її класичному вигляді (як власність однієї приватної особи) широко поширена лише в малому бізнесі. Інколи розглядають змішані форми власності в торгівлі, які включають товариства, акціонерні товариства, торгові доми та ін., тобто певні об'єднання [4, с. 23].

За формами організації товарообороту на внутрішньому ринку поділяється на оптову і роздрібну торгівлю. Оптова торгівля – це посередницька торгівля між промисловими і торговими капіталістами, а також між самими торговими капіталістами. Об'єктами купівлі-продажу тут є великі партії товарів. Оптова торгівля здійснюється, як правило, на першій стадії руху торгового капіталу [6].

Спеціалізація роздрібно-торговельної мережі розвивається у формах товарної спеціалізації і спеціалізації за споживчими комплексами. За ознакою товарної спеціалізації розрізняють вузькоспеціалізовані, спеціалізовані, комбіновані, універсальні та змішані підприємства й одиниці. Вузькоспеціалізовані роздрібні торговці обмежують товарний асортимент кількома найменуваннями товарів, найчастіше – товарною підгрупою. Універсальні магазини, до яких належать універмаги, універсами, гіпермаркети, супермаркети, реалізують товари надзвичайно широкої номенклатури через спеціалізовані секції або торгові місця [5].

Але результатом реформ торгівлі, стало поява не лише виникнення нових організаційно-правових форм господарювання, але і зовсім нового підходу до організації форм торговельних підприємств. Подальше існування універмагів, гастрономів, універсамів, які займали велику площу, мали обмежений товарний асортимент переважно вітчизняного виробництва та форму обслуговування «продавець-покупець», породжували великі черги, в умовах ринкової економіки стало недоцільним. Ринкова економіка, основою якої є існування вільної конкуренції, побудована на принципах пошани покупця, бажанні максимально задовольнити його потреби, тому виникає потреба у кардинальних змінах принципу обслуговування споживача, тому з'являються зовсім нові форми організації магазинів, як: супер– та гіпермаркети, побудовані на принципах самообслуговування [7, с. 161]. Отже, ми бачимо, що незважаючи на традиційно існуючі форми торгівлі, останнім часом виникає потреба у появі нових форм, орієнтованих на побажання споживачів. Тому форми організації торгівлі безпосередньо залежать від сучасних викликів суспільства.

Список використаних джерел

1. Громова Т. М. Торгівля як інституціональна форма функціонування сфери обігу : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.01 / ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана». Київ, 2007. 20 с.
2. Власова Н. О., Гросул В. А., Краснокутська Н. С., Круглова О. А., Чорна М. В., Филипенко О. М. *Економіка торгівлі* : навч. посіб. Харків : Світ Книг, 2015. 473 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/343952494.pdf> (дата звернення: 01.07.2023).
3. Марцин В. С. Економіка торгівлі : підручник. Київ : Знання, 2008. 603 с. URL: https://pidru4niki.com/12810419/ekonomika/organizatsiyuni_formi_torgivli (дата звернення: 01.07.2023).
4. Балджи М. Д., Однолько В. О. Економіка та організація торгівлі : навч. посіб. Київ : ФОП Гуляева В. М., 2021. 344 с.
5. Апопій В. В., Міщук І. П., Ребицький В. М., Рудницький С. І., Хом'як Ю. М. Організація торгівлі. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. 632 с. URL: https://pidru4niki.com/10990123/marketing/kontsentratsiya_spetsializatsiya_rozdribnoyi_merezhi (дата звернення: 15.07.2023).
6. Політична економія : навч. посіб. / упоряд. : К. Т. Кривенко, В. С. Савчук, О. О. Беляев та ін. ; за ред. д-ра екон. наук, проф. К. Т. Кривенка. Київ : КНЕУ, 2001. 508 с. URL: <https://library.if.ua/book/33/2206.html> (дата звернення: 01.07.2023).
7. Покатаєва О. В. Державне регулювання трансформації торговельно-економічних відносин: інституціональний підхід : монографія. Запоріжжя : КПУ, 2009. 467 с.

Костіцин А. С.

Класичний приватний університет

РОЗВИТОК МЕРЕЖЕВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ КРИЗИ

У зв'язку з успіхами в галузі телекомунікацій, розвитком кабельного телебачення, супутникових систем зв'язку, інтернету, інтерактивних терміналів типу «відеотекст» маркетингові комунікації кардинально змінюються. Розробляються й швидко реалізуються інтерактивні маркетингові комунікації, які розширюють і підносять на якісно новий рівень можливості бізнескомунікацій, оскільки дають змогу використовувати всю сукупність наявної інформації, ефективно її подавати й пропонувати споживачам у надзвичайно стислі терміни й у зручний спосіб.

Така інтерактивність нових комунікаційних каналів сприяє тому, що споживачі стають активними учасниками маркетингових комунікативних процесів — вони мають можливість не просто отримувати інформацію, а й відбирати її, замовляти, а також відправляти відповіді комунікаторові. Поширюється тенденція до розробки повідомлення — за запитом і співпраці комунікатора та отримувача маркетингової інформації [1, с. 78].

Нові засоби зв'язку дають змогу забезпечувати доступ до величезних банків інформації у різноманітних сферах маркетингу, наприклад, одержувати відомості про товари, їхні порівняльні характеристики, ціни тощо. В результаті підприємці мають справу з дедалі більш поінформованими покупцями, а маркетингова інформація стає фактографічною, конкретною, такою, що більше слугує покупцеві, ніж виконує функцію продажу.

Ці зміни спонукають до розробки ще однієї концепції маркетингу, яку орієнтовно можна визначити як інтерактивну концепцію маркетингу. Вже сьогодні в бізнесі наявні електронна комерція, електронна пошта, реклама в Інтернеті, віртуальні магазини, тобто є реальні свідчення здійснення на практиці інтерактивного маркетингу як такого, що прискорює бізнес-процеси, здатний швидко доносити значні обсяги інформації до конкретного споживача, дає можливість виміряти силу зворотної реакції ринку, у стислі строки з невеликим бюджетом проводити маркетингові дослідження значних груп споживачів у різних регіонах світу. Основним змістом концепції інтерактивного маркетингу є особливі форми й інструменти комунікативного впливу на ринок, що швидко формують так званий віртуальний ринок, який водночас є і ринком реального товару [4, с. 145]. У середовищі інтерактивного маркетингу можлива інтерактивна взаємодія як виробника зі споживачами, так і всіх суб'єктів ринку із середовищем, оскільки інформація не просто передається від комунікатора до споживачів, а виробники і споживачі, власне, є основою віртуального середовища, створюють його і водночас активно використовують.

Ефективним каналом розповсюдження інформації є *вірусний маркетинг* процес створення і розміщення медіа-вірусу цікавого та привабливого контенту для збільшення кількості переданих повідомлень. Надзвичайною популярністю серед споживачів залишаються вірусні повідомлення типу «До закінчення акції 70% на будь-яку вечерю залишилося...», які з'являються на багатьох непов'язаних сайтах. За деякими підрахунками практиків, такі заходи здатні підвищити відвідуваність сайту конкретного ресторану м. Києва до 5002000 осіб/тиждень [3, с. 47].

Широкого застосування набуває *QR-кодування*, необмежені можливості якого створюють умови для онлайн-взаємодії підприємств і споживачів. На вході до закладу, наприклад ресторану, розміщують рекламний плакат або меню з нанесеним кодом, зчитавши який, користувач може переглянути меню, відвідати сайт, ознайомитися з відгуками тощо, а потім прийняти рішення. QRкоди дають змогу активізувати різноманітні програми лояльності, зокрема, в одному із популярних барів «Turquoise Cottage» (м. Делі) їх використовують замість звичних печаток на вході до закладу. Digital-штамп надає право на знижку на певну страву, послуги таксі тощо.

Сучасні маркетингові технології розширюють можливості *WiFi-сервісу*, перетворюючи на один із найефективніших каналів комунікацій, який передбачає спілкування через WiFi-портал, де є інформація загального характеру, корисні додатки, а головне персональна сторінка для представлення бренду закладу; розміщення реклами; організації маркетингових локальних компаній з використанням купонів, конкурсів, опитувань і директмаркетингу; створення розвиненої системи збору статистики й аналітики; планування продажів за рахунок розуміння рівня інтересу гостей до інформації на порталі та конкретних пропозицій. Ієрархічна структура управління порталом дозволяє налагодити спілкуванням з гостями відразу в декількох закладах, навіть в різних містах.

Однією із найефективніших інформаційних технологій, що використовується у бізнесі, є мобільний маркетинг, який діє через мобільні додатки, SMS- та Bluetooth- маркетинг [2, 115].

Нейромаркетинг відносно нова концепція маркетингу, основним завданням якого є дослідження споживчої поведінки, пізнання емоційних реакцій, мислення, вивчення роботи пам'яті і т.д. Ключовим завданням нейромаркетингу є прогнозування споживчого вибору у певному ринковому середовищі. Наприклад, креативні рекламники встановили білборд із зображенням біфштекса шматка стейка на виделці, який пахне смаженим м'ясом (штат Північна Кароліна, США). Насправді, аромат поширюється завдяки потужному вентилятору, встановленому ззаду білборда, який видуває повітря на картриджі з відповідним запахом у періоди зниження попиту споживачів з 7 до 10 ранку, та з 16 до 19 години вечора.

Ambient-media реклама у міському, житловому або офісному середовищі при використанні об'єктів навколишньої інфраструктури як носіїв маркетингової інформації. Основним завданням Ambient-реклами є не охоплення аудиторії, а налагодження якісного, емоційного контакту з потенційним споживачем. Наприклад, для реклами нового меню сніданку кафе Caribou Coffee (м. Мінеаполіс, США) було використано несподіваний креативний хід обладнати зупинки громадського транспорту рекламними банерами.

Сучасні мережі володіють цінним ресурсом – інформацією, яка накопичується на постійній основі на відповідних серверах. Фіксація усіх транзакцій з додаванням супутніх даних, які збираються у відповідності

зі сформованою системою метрик дозволяє всебічно досліджувати наявні явища та ідентифікувати приховані взаємозв'язки і взаємозалежності. Сучасна наука дозволяє використовувати для обробки великих даних методи машинного навчання, які включають побудови нейронних мереж з різноманітними архітектурами.

Доведено істотний вплив COVID-19 та війни в Україні на розвиток мережової економіки, оскільки внаслідок соціального дистанціювання та скорочення доходів населення відмічається зменшення обсягів товарообігу.

Список використаних джерел

1. Зверяков М. І., Жданова Л. Л., Шараг О. С. Нова індустріалізація як модель економічного розвитку України : монографія. Одеса : Астропринт, 2017. 296 с.
2. Кублікова Т. Б. Управління інноваціями: теорія та практика : навч. посіб. Одеса : Астропринт, 2014. 236 с.
3. Міщенко А. Система показників конкурентних переваг підприємства торгівлі. *Вісник КНТЕУ*. 2014. № 4. С. 45–53.
4. Оснач О. Ф., Пилипчук В. П., Коваленко Л. П. Промисловий маркетинг : підручник для студ. вищ. навч. закл. Київ : Центр навчальної літератури, 2009. 364 с.

Кравченко М. К.

Класичний приватний університет
аспірант

ПЕРЕВАГИ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ, ЯК НОВОЇ ФОРМИ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Електронна комерція – є складовою сфери економіки, особливість якої полягає у реалізації торговельних відносин між продавцем і покупцем за допомогою мережі Інтернет. На сьогодні, електронна комерція – один з найперспективніших напрямків бізнесу, оскільки розміщення магазину в системі Інтернет, дозволяє завоювати значно більшу аудиторію споживачів, а компанії, які не використовують у своїй діяльності Інтернет-технології не мають майбутнього.

У ч. 1, ст. 3 ЗУ «Про електронну комерцію» надано визначення поняттю «електронна комерція» як відносинам, що спрямовані на отримання прибутку, які виникають під час вчинення правочинів щодо набуття, зміни або припинення цивільних прав та обов'язків, здійснені дистанційно з використанням інформаційно-комунікаційних систем, внаслідок чого у учасників таких відносин виникають права та обов'язки майнового характеру [1].

Електронна комерція – є не лише реалізацією товарів і послуг в Інтернет-просторі, до неї можна віднести й інтернет-маркетинг, обмін інформацією, банківські та страхові послуги. Тобто, це будь-які комерційні відносини, які підтримують за допомогою глобальної мережі. Електронна комерція – це галузь, у якій задіяні дві сторони: підприємці (продавці) і клієнти (покупці) [2].

На сьогодні, електронна комерція – це процес розробки, просування на ринок, продажу, доставки, післяпродажного обслуговування й оплати товарів і послуг за допомогою Інтернету, створення віртуальних співтовариств споживачів і бізнес-партнерів. Електронна комерція містить у собі не тільки ділові операції, пов'язані з безпосереднім отриманням прибутку (купівля-продаж товарів і послуг), а й процеси, що підтримують отримання прибутку; створення попиту на товари і послуги, післяпродажну підтримку й обслуговування покупців, полегшення взаємодії між діловими партнерами [3]

Не дивлячись, що електронна комерція, як явище виникла не зовсім давно, стрімкий розвиток технологічного прогресу сприяє її розповсюдженню у суспільстві, адже вона має багато переваг для обох сторін правовідносин, зокрема:

- охоплення широкого кола аудиторії, адже кількість інтернет-користувачів зростає з кожним днем. Серед них люди різного віку, професій, освіти, захоплені, соціального статусу;
- великі перспективи подальшого розвитку. Глобальна мережа відкриває безліч можливостей перед власниками бізнесу, зокрема і вихід на міжнародний ринок;
- зниження витрати. На відміну від оффлайн-торгівлі, організація онлайн-продажів коштує набагато дешевше. Вона надає можливість працювати не купуючи та не орендує приміщення, без торгового обладнання та утримання великого штату персоналу, що впливає на зменшення цін на товари чи послуги;
- можливість зберігання інформації про клієнтів. На основі цієї інформації завжди можна скорегувати свою роботу, для підвищення її результативності;
- можливість мінімізації ризиків. Електронна торгівля може знизити ризики, які неодмінно присутні у продажах оффлайн, наприклад, залежування товару. Крім того, розвиток сучасних технологій дозволяє забезпечити процеси оплати, доставки та зберігання продукції [2];
- застосування інтернет-платформи дозволяє швидше виводити товар на ринок;
- є низька вартість розповсюдження товарів;
- представлення широкого асортименту товарів і послуг, що збільшує можливості обрання споживачем товару з урахуванням його побажань та вподобань [4];
- клієнт відчуває до себе більше уваги завдяки персоналізації та швидкій й зручній доставці, навіть до адреси проживання.

Отже, можна сказати, що розвиток електронної комерції – є дуже важливим, тому як це сприятиме розвитку та впровадженню інноваційних технологій у систему взаємодії сторін правовідносин; сприятиме розвитку фінансової інфраструктури, тому як саме, завдяки їй на ринку з'являються новітні форми розрахунків; сприятиме зростанню конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на світовому ринку.

Список використаних джерел

1. Про електронну комерцію : Закон України від 03.09.2015 р. № 675-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text> (дата звернення: 21.07.2023).

2. E-Commerce, або Електронна комерція. URL: <https://fractus.com.ua/uk/blog/korynsni-statti/prodazhi/e-commerce-abo-elektronna-kommerciya/> (дата звернення: 21.07.2023).

3. Пустовіт О. Г. Можливості та переваги електронної комерції в підприємницькій діяльності. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. 2023. № 2 (83). С. 83–94. URL: <https://www.daemmt.odessa.ua/index.php/daemmt/article/view/461/405> (дата звернення: 01.07.2023).

4. Все про електронну комерцію. URL: <https://hosting.in.ua/ua/articles/elektronnaya-kommertsiya/vse-pro-elektronnu-komertsiyu/> (дата звернення: 01.07.2023).

Кубишко В.

Класичний приватний університет
аспірант

ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ»

В умовах незбалансованого ринкового середовища, частоті зміни вподобань споживачів та нестабільності попиту на продукцію у підприємства на перший план виходить маркетингова діяльність, яку часто вважають панацеєю від усіх проблем [1, с.103]. Але, для виокремлення значення маркетингової діяльності для розвитку вітчизняного та світового ринків, доцільно встановити зміст цього поняття.

Одні науковці вважають, що маркетингова діяльність – це діяльність підприємства на ринку, яка передбачає врахування потреб у товарах і послугах, стану попиту, ситуації на ринку, існуючих і потенційних вимог покупців [2], інші, що це – сукупність можливостей підприємства щодо ефективного використання елементів комплексу маркетингу для швидкого реагування на дії конкурентів і забезпечення стійких конкурентних переваг [3].

Н. В. Карпенко підкреслює, що маркетинг – є багатоаспектним поняттям, яке включає ринкову філософію управління; стратегію і тактику дій суб'єктів ринкових відносин; вид професійної діяльності; комплекс конкретних функцій; методологію ринкової діяльності [5, с. 5]. Тобто, є комплексним поняттям, яке включає в себе не лише політику просування підприємства на вітчизняному та світовому ринках.

В. Я. Кардаш вважає, що маркетинг – є процесом планування й управління розробленням товарів та послуг, ціновою політикою, збутом і просуванням товарів до покупців для створення такої різноманітності благ, яка дає змогу задовольнити потреби окремих осіб та організацій [6].

В. В. Аронова та Г. І. Дібніс наголошують, що маркетингова діяльність має забезпечувати конкурентоспроможне становище того або іншого суб'єкта маркетингової системи на ринку товарів і послуг з урахуванням стану внутрішнього та зовнішнього середовища. Тобто, це процес, який пов'язаний з виконанням дій, скерованих на досягнення маркетингових цілей, що припускає використання певних технологій, засобів і методів [4].

Н. В. Карпенко підкреслює, що: «... маркетинг виступає механізмом, який допоможе підприємствам реалізувати нові можливості, вижити і розвиватися в умовах нестабільності, кризи, посилення ризику в діяльності підприємств, підвищення рівня конкуренції на ринку. Для збереження, зміцнення та зростання позиції підприємств на ринку керівники та спеціалісти повинні оволодіти маркетингом, набути маркетингової інтуїції, володіти маркетинговими технологіями» [5, с. 5].

В. Я. Кардаш вважає, що у розгорнутому вигляді маркетингова діяльність містить у собі: планування асортименту продукції; ціноутворення; транспортування, або оптимальні способи доставки товарів споживачеві; збереження і складування продукції; оптову торгівлю – продаж товарів посередникам; роздрібну торгівлю – продаж товарів безпосереднім споживачам; обслуговування потенційних покупців у торговому залі, тобто надання їм допомоги у виборі товару чи послуги; кредитування – надання покупцям можливості оплатити покупку протягом визначеного терміну після придбання товару чи послуги; рекламу – безособову форму спілкування зі споживачами через засоби масової інформації, включаючи телебачення, радіо, газети, журнали, пошту, Інтернет, транзитні автотранспортні засоби і рекламні щити; маркетингові дослідження – систематичний збір і аналіз даних для прийняття збутових рішень [6].

Отже, можна зробити висновки, що маркетингова діяльність – є комплексним, багатоаспектним поняттям, яке включає в себе не тільки діяльність підприємства на ринку, щодо просування товарів та послуг, вивчення стану попиту та ситуації на ринку, із врахуванням існуючих вимог покупців, але й діяльність, яка включає в себе: рекламу, кредитні відносини, процес обслуговування покупців під час реалізації товарів чи надання послуг; збереження, транспортування, зберігання товарів. Сукупність усіх цих видів діяльності буде мати назву «маркетингу».

Список використаних джерел

1. Шпак Н. О., Кирилик Т. Ю. Роль маркетингової діяльності у функціонуванні вітчизняних промислових підприємств. *Економіка: реалії часу*. 2013. № 2. С. 103–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrch_2013_2_16 (дата звернення: 12.10.2023).

2. Коноплицкий В. А., Филина А. И. Экономический словарь: толково-терминологический. Киев : КНТ, 2007. 624 с.

3. Балабанова І. В. Управління конкурентною раціональністю : монографія. Донецьк : ДонНУЕТ, 2008. 538 с.

4. Аронова В. В., Дібніс Г. І. Ситуаційно-процесна діагностика стану маркетингової діяльності на підприємстві : монографія. Луганськ : вид-во СНУ імені В. Даля, 2010. 224 с.

5. Маркетингова діяльність підприємств: сучасний зміст : монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Н. В. Карпенко. Київ : Центр навчальної літератури, 2016. 252 с.

6. Кардаш В. Я. Маркетингова товарна політика : підручник. Київ : КНЕУ, 2001. 240 с. URL: <https://posibniki.com.ua/post-zmist-marketingovoio-diyalnosti-pidpriemstva> (дата звернення: 12.10.2023).

Кучеров М. С.

Класичний приватний університет

РОЗВИТОК РИНКУ ПОСЛУГ 3D-ТЕХНОЛОГІЙ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

Технології 3D-друку, 3D-сканування та віртуальної реальності стають важливими елементами сучасного технологічного ландшафту. Вони дають змогу створювати складні та персоналізовані вироби, зменшуючи витрати та час на виробництво, що робить їх затребуваними в різних галузях. Зростання ринку 3D-технологій спостерігається як на глобальному рівні, так і в Україні, водночас кожна галузь має свої унікальні характеристики та перспективи.

Світовий ринок 3D-друку демонструє стабільне зростання. У 2021 році його оцінювали в \$13,7 млрд, а до 2026 року прогнозується його збільшення до \$63,46 млрд. Це зумовлено широким використанням 3D-технологій у різних секторах і постійними інноваціями в матеріалах і обладнанні.

Основними компаніями в цій галузі є Stratasys, 3D Systems, EOS і HP, що займаються виробництвом обладнання, розробкою нових матеріалів і наданням послуг адитивного виробництва. В авіаційній та автомобільній галузях 3D-друк застосовується для створення прототипів і компонентів. Наприклад, General Electric і Boeing активно використовують ці технології для виробництва деталей літаків і двигунів. У медичній сфері 3D-технології використовують для створення протезів, стоматологічних імплантатів і навіть для друку органів і тканин. Це істотно покращує якість медичних послуг і скорочує час на виробництво індивідуальних рішень. У військовій промисловості 3D-друк застосовують для створення деталей для військової техніки та розробки складних моделей для навчання і симуляцій. Це дає змогу швидко й ефективно виробляти необхідні компоненти на місці, що особливо важливо в бойових умовах.

Однією з основних тенденцій є створення нових матеріалів для 3D-друку, включно з металами, біоматеріалами та композитами. Це розширює можливості використання технологій і дає змогу виробляти більш міцні та довговічні вироби. Інтеграція 3D-друку зі штучним інтелектом і автоматизація виробничих процесів підвищують ефективність і точність виробництва, що особливо важливо для масового виробництва і створення складних деталей. 3D-друк дає змогу знизити кількість відходів і використовувати перероблені матеріали, роблячи процес більш екологічно стійким.

В Україні ринок 3D-технологій перебуває на стадії становлення, але демонструє стійке зростання, що становить 20–30 % на рік. Це свідчить про зростаючий інтерес до цих технологій з боку різних галузей. Ключовими гравцями є компанії та стартапи, такі як Kwambio, 3DPrintUA та Fusion3D. У виробничій сфері основна увага приділяється дрібносерійному виробництву і створенню прототипів. Українські компанії активно впроваджують 3D-друк для виробництва унікальних і складних деталей. У медичній галузі 3D-технології застосовуються для створення моделей органів, протезів та імплантатів, що дає змогу поліпшити точність і якість медичних послуг, а також скоротити витрати на виробництво. У навчальних закладах 3D-технології включаються в освітні програми для підготовки фахівців, що сприяє розвитку навичок студентів і підвищує їхню конкурентоспроможність на ринку праці. В Україні розвивається виробництво матеріалів для 3D-друку, що знижує залежність від імпорту і зменшує витрати. Збільшення кількості освітніх програм і курсів, спрямованих на навчання роботи з 3D-технологіями, сприяє підвищенню кваліфікації фахівців і розвитку галузі в цілому. 3D-технології активно використовують в інженерних і дизайнерських проєктах для створення інноваційних продуктів і рішень, що прискорює процес розроблення і покращує якість кінцевих виробів.

У військовому секторі 3D-технології можуть використовуватися для створення індивідуальних деталей і обладнання безпосередньо на місцях бойових дій, що дає змогу швидко й ефективно вирішувати завдання в польових умовах. 3D-друк відкриває можливості для розроблення нових видів зброї та захисних систем, що може значно підвищити боєздатність збройних сил.

3D-технології дають змогу скоротити витрати на виробництво і логістику завдяки локалізованому виробництву, що особливо актуально для малого і середнього бізнесу. Доступність 3D-технологій відкриває нові можливості для розвитку малого та середнього бізнесу, даючи змогу компаніям створювати індивідуалізовані продукти та послуги і конкурувати з великими гравцями на ринку. Одним із перспективних напрямів є біодрук, який дає змогу створювати органічні тканини та органи для медичних цілей, що може революціонізувати медичну галузь і значно поліпшити якість життя пацієнтів. 3D-технології дають змогу виробляти індивідуальні продукти на замовлення споживачів, відкриваючи нові можливості для бізнесу та задовольняючи потреби клієнтів на високому рівні.

Отже, розвиток ринку послуг 3D-технологій відкриває широкі можливості для різних галузей промисловості. Як на світовому рівні, так і в Україні спостерігається зростання інтересу до цих технологій, що сприяє інноваціям та економічному розвитку. У перспективі 3D-технології відіграватимуть ключову роль у виробництві, медицині та військовому секторі, продовжуючи вдосконалюватися і розширювати свої можливості. Ці технології не тільки скорочують витрати і збільшують ефективність виробництва, а й дають змогу створювати унікальні продукти, що відповідають індивідуальним потребам.

Список використаних джерел

1. Дорошенко В. С. Розвиток ринку 3D-технологій в заготівельному виробництві. *Процеси лиття*. 2021. № (2). С. 61–69.
2. Пічугіна Ю. В., Максимова Ю. О., Мазур Ю. В., Пичугина Ю. В., Максимова Ю. А., Мазур Ю. В. Економіка майбутнього—перспективи розвитку 3D друку в Україні. 2020.
3. Лифар В. В. Перспективи розвитку ринку адитивного виробництва у світі та в Україні. *Економічні студії*. 2021. № 89.

Лаврова Є. Р.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Лисений Є. В.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
к.е.н., доцент

ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НА ЗОВНІШНІХ РИНКАХ

Найважливішим аспектом інноваційного розвитку є розробка стратегії. Важливо прищепити довгострокове мислення в діяльності корпорацій, тобто розробити довгострокову стратегію інноваційного розвитку, яка узгоджується зі створенням інноваційного сектора економіки. Робиться це систематично, послідовно і безперервно. Це метод, який повинні прийняти інноваційні компанії. Успішні підприємства можуть виникнути лише за наявності довгострокових зв'язків із технологічними та кооперативними зусиллями [53].

Крім того, інноваційний розвиток компанії залежить від фінансової підтримки компанії. Стратегія інноваційного розвитку повинна відповідати загальному плану дій підприємства, спрямованому на процеси фінансового формування та планування з метою забезпечення фінансової стійкості підприємства. Інноваційні стратегії компаній насамперед визначаються їх довгостроковими цілями, які мають не лише фінансовий відношення до мікрорівня, а й політичний та економічний характер. Успішна реалізація інноваційного проекту залежить насамперед від вибору відповідної стратегії і тактики, а також визначення сфер найбільшої інноваційності.

Мета інноваційної стратегії полягає в тому, щоб допомогти компанії досягти довгострокового зростання та включає:

- забезпечення максимально ефективного використання ресурсів, праці та фінансів, що в свою чергу підвищує ефективність виробництва та результативність при мінімізації витрат.
- Забезпечення поліпшення фінансово-економічного стану підприємства, що відображає коефіцієнти ліквідності, платоспроможності, ділової активності та рентабельності виробництва;
- Розробка та використання різноманітних сценаріїв, що описують довгострокову еволюцію компанії, враховуючи, як вона адаптувалася до мінливих обставин навколишнього середовища;
- Аналіз того, як результати бізнес-діяльності пов'язані та впливають із визначеної стратегії.
- прогнозування та оцінка потенційної небезпеки підприємства, розрахунок ймовірності його неплатоспроможності.
- здійснення надзвичайних заходів тощо [53].

Залежно від ступеня реалізації інноваційного проекту для компанії можна виділити три різні типи інноваційних стратегій.

Тип інноваційної стратегії	Передінвестиційне створення інноваційної інфраструктури (функціональні підрозділи з обслуговування інновацій: технопарки, інноваційно-технологічні центри)
	Інвестиційні плани будівництва об'єктів виробничого та невиробничого призначення. Формування оптимальної структури молодшого фінансування
	Виробництво. Створення певних матеріальних цінностей

Рис. 1. Типи інноваційних стратегій компанії

Сучасне зовнішнє середовище характеризується безладним рухом усіх (інноваційних, грошових, інвестиційних та інших) потоків, що істотно впливає на розробку компанією оптимальної інноваційної стратегії. Навіть за допомогою детального аналізу та математичного моделювання фінансових процесів вона не може точно передбачити різні підходи, які можуть бути використані для реалізації її інноваційної стратегії [54]. Таким чином, аналіз стратегій інноваційного розвитку, позитивних і негативних наслідків їх впровадження, а також контроль за виконанням прийнятих рішень є критично важливими для процесу управління фінансами та економікою будь-якої компанії.

Список використаних джерел

1. Бабина О. Є., Бойчук М. С. Механізм стимулювання інноваційного розвитку підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2014. № 9. С. 49–56.
2. Мартиненко А. В., Перерва П. Г. Інноваційний процес як основа ефективної діяльності підприємства. *Теоретичні та практичні дослідження молодих науковців* : праці XIII Міжнар. наук.-практ. конф. магістрантів та аспірантів, м. Харків, 19–22 листопада 2019 р. Харків, 2019. С. 350.
3. Маслак О. І., Гришко Н. Є., Маслак М. В., Пирогов Д. Л. Information analytical provision in formation of innovational projects portfolio of enterprises in the context of safety-oriented management. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2020. № 2 (33). С. 205–214.
4. Писаренко Т. В., Кваша Т. К. Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні у 2018 році : аналітична довідка. Київ : УкрІНТЕІ, 2019. 80 с.

Литвинов М. П.

Класичний приватний університет

НАПРЯМИ ЕФЕКТИВНОГО ВІДНОВЛЕННЯ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ

В умовах невизначеності процес планування стає набагато складнішим, ніж планування в звичайних життєвих умовах. Серед методів планування в таких умовах варто згадати сценарне планування. Потенціал цього методу широко використовується міжнародними інституціями, оскільки сценарне планування можна використовувати як гнучкий інструмент прогнозування, що дозволяє ідентифікувати потенційні ризики та підготуватися не до однієї, а до кількох можливих майбутніх альтернатив. Зокрема, Всесвітній економічний форум постійно публікує дослідження про те, як різні галузі можуть виглядати в майбутньому, і представляє стратегічні наслідки для ключових зацікавлених сторін і суспільства у цілому [1]. Окреслені імперативи трансформації повинні допомогти галузі підготуватися до викликів майбутнього в процесі прийняття рішень для досягнення як операційних, так і стратегічних цілей.

Для забезпечення швидкого та ефективного відновлення промисловості в Україні необхідно:

- забезпечити пріоритетний розвиток оборонно-промислового комплексу як основи зміцнення обороноздатності держави, що стане запорукою безпеки України в майбутньому;
- відновити галузі промисловості, розвиток яких потребує відповідних ресурсів, високого потенціалу ефективності та інновацій та має значну соціальну значимість (створення високооплачуваних робочих місць): харчова промисловість, металургія, машинобудування, виробництво гуми та пластмас, іншої неметалевої продукції, деревообробна, хімічна, фармацевтична промисловість;
- актуалізувати та гармонізувати чинні державні та промислові стратегічні документи відповідно до прийнятих в ЄС цільових пріоритетів стратегічного планування промислового розвитку з метою їх врахування у стратегічних документах післявоєнної відбудови промислового сектора України;
- удосконалити системи державного замовлення та закупівель шляхом формування стратегічного планування закупівель, зокрема для потреб оборони, що сприятиме забезпеченню стійких темпів зростання промислового виробництва та позитивних структурних перетворень, пов'язаних зі збільшенням частки продукції обробної промисловості та високотехнологічної та наукової продукції та послуг у ВВП;
- створити прозорі механізми фінансування післявоєнного відновлення української економіки, зокрема фонди розвитку для реалізації програм відновлення промисловості. Світовий банк, Лондонський центр досліджень економічної політики (CEPR), Європейська Комісія з її планом відновлення «Відбудуй Україну» та інші установи надали екстрену допомогу та запропонували зробити свій внесок у післявоєнну відбудову;
- подальше формування сприятливих умов для сталого розвитку малого підприємництва на основі вдосконалення форм і методів державної підтримки цього сектору економіки (інформаційні, інституційні, фінансово-пільгове кредитування малого підприємництва) та середнього бізнесу, проекти недержавних бізнес-альянсів);
- стимулювати експортне виробництво, включаючи спрощені процедури митних і комерційних операцій, щоб допомогти національним виробникам інтегруватися в глобальні ланцюги створення вартості, особливо у стратегічні європейські ланцюжки створення вартості.

Список використаних джерел

1. World merchandise trade rebound, and other global trade stories to read this month. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2024/04/top-trade-supply-chain-stories-april/> (date of request: 19.09.2023).

Мазур О. М.

Класичний приватний університет

ПРОБЛЕМА ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Війна посилила важливість формування стратегічного бачення майбутнього розвитку, зокрема, стратегічного управління промисловим розвитком в Україні. Термінова проблема відновлення економічної стабільності України полягає у забезпеченні сприятливих умов для ведення промислового бізнесу, що залежить від збалансованих стратегічних рішень [1]. Перетворення промисловості на ефективну силу для відродження української економіки в умовах війни та післявоєнного періоду вимагає збалансованого стратегічного управління майбутнім розвитком економіки, оскільки важливо відповідати безпрецедентним вимогам війни на наявних ресурсах країни та запобігти соціальній, гуманітарній, економічній, фінансовій, екологічній, військовій кризи тощо.

Розвиток на основі планування сценаріїв дозволяє створювати умови для мінімізації загроз та реалізації потенційних можливостей. Стратегічні сценарії промислового розвитку України повинні бути сформовані з урахуванням необхідності післявоєнного промислового відновлення в умовах довгострокової військової загрози для збереження державного суверенітету України, що підкреслює важливість забезпечення постійно високого рівня Державна оборонна здатність. Це додатково надає пріоритет необхідності розвитку розвиненого промислового комплексу за принципами пріоритетів ЄС – «зеленого» та цифрового переходу.

Стратегічною метою післявоєнного промислового відновлення є розвиток високопромислового суспільства, стимулювання створення нових робочих місць та розвитку підприємництва, покращення якості та стандарту життя населення через зростання його ефективної зайнятості та продуктивної праці у промисловому секторі, створення умов, які сприятимуть розвитку нових високотехнологічних галузей та інноваційних систем, з урахуванням цілей сталого розвитку та перспектив європейської інтеграції.

Одне з найважливіших питань, що стоять перед урядом України та багатьма органами місцевого самоврядування сьогодні, – це не лише задоволення власних потреб, а й відновлення можливостей для заповнення закордонних ринків промисловими товарами, що залежить від створення сприятливих умов для промислового виробництва. Досягнення цих цілей залежить від розробки стратегічних планів та дорожніх карт для формування стійких місцевих виробничих систем на основі європейського досвіду. І це, в свою чергу,

допоможе підтримати місцевий бізнес, розробити місцеве виробництво за допомогою глибокої переробки сировини, що буде гарантією економічної безпеки час під час воєнного стану та післявоєнного економічного відновлення.

Промисловість України в післявоєнний період повинна стати рушійною силою для створення високо-розвинутої промислової економіки, здатної забезпечити реконструкцію країни та зберегти її захисні можливості в довгостроковій перспективі та здатність швидко реагувати на потреби державної оборони. Післявоєнна структурна реструктуризація української промисловості включає не лише відновлення промислових та інфраструктурних можливостей, зруйнованих війною, але й структурної модернізації промисловості на найвищому технологічному рівні, враховуючи збереження його можливостей для самодостатності, експорт-орієнтації, інтеграції у глобальні ланцюги вартості та екологічні вимоги.

Список використаних джерел

1. Відбудова України: принципи та політика. URL: https://cepr.org/system/files/2022-12/reconstruction%20book_Ukrainian_0.pdf (дата звернення: 17.09.2023).

Ніколаєв О. М.

Класичний приватний університет

РОЗРОБКА ЕФЕКТИВНИХ СЦЕНАРІЇВ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Сценарії – це правдоподібні образи майбутнього, які висвітлюють шлях від сьогодення до майбутнього (такі сценарії часто називають «дослідницькими» або «екстраполяційними» сценаріями) або у зворотному напрямку, з майбутнього до сьогодення (часто називають «нормативними» сценаріями).

Кожен прогноз зазвичай розвиває кілька контрастних сценаріїв, з деяким місцем для можливих модифікацій. Кількість сценаріїв, розроблених у різних проєкціях, змінюється, але три-п'ять сценаріїв є типовими. Існує багато різних методологічних варіантів для розробки сценаріїв, існує кілька загальних кроків, які потребують більшість із них. Перший крок – визначити мету дослідження сценарію на основі аналізу наявної інформації щодо стану системи, її зовнішнє середовище та основну стратегічну розробку пріоритетів. Процес планування сценарію, визначений Міжнародною радою наукових спілок (ICSU), складається з чотирьох етапів [1]:

1. На першому етапі дані збираються від провідних авторитетних національних та міжнародних організацій, вчених та інших зацікавлених сторін інформації про основні рушійні сили, які впливатимуть на розвиток у майбутньому. Це стає основою для аналізу поточного стану досліджуваного об'єкта та виявлення основних проблем розвитку протягом перспективного періоду.

2. На другому етапі «пробні» сценарії будуються шляхом визначення варіантів можливої динаміки розвитку та необхідних ресурсів та джерел.

3. Третій етап – це розвиток «бажаних» довгострокових сценаріїв зору.

4. На четвертому кроці «бажаний» сценарій публікується відповідно до його наслідків.

Стратегічні цілі повинні бути сформульовані з урахуванням необхідності післявоєнного промислового відновлення в умовах тривалої військової загрози для збереження державного суверенітету країни, що підкреслює важливість забезпечення стабільно високого рівня оборонних можливостей держави. Він також надає пріоритет необхідності розвитку розвинутого промислового комплексу для створення наявних ресурсів для задоволення потреб не лише цивільного населення, але й армії. Ключова роль у забезпеченні потреб виробничих потужностей сировини, зокрема з внутрішніх джерел видобутку, відіграється завдяки сталому розвитку промисловості на основі використання в основному внутрішніх ресурсів на основі виробництва з високою додатковою вартістю для цілей кінцевого користувача, а також створення умов для розвитку енергії.

Ризики безпеки будуть значно зменшені, що допоможе залучити інвестиції. Фінансова підтримка процесів модернізації буде збільшена за допомогою міжнародних партнерів. Україна поступово стане потужною державою, що захищається, з розвиненим захисним промисловим комплексом, вищими податками, витратами на армію та довгостроковий призов, тобто країну, на яку ніхто не захоче нападати.

Важливість перспектив розвитку промислової діяльності також зміцнюється тим, що Україна має потужну базу досліджень та розробок, яка на високому науковому та практичному рівні має можливість підтримати подальший конкурентний розвиток науково-інтенсивних технологій та промисловості.

Список використаних джерел

1. International Science Council. URL: <https://council.science/wp-content/uploads/2020/06/An-introduction-to-the-International-Science-Council.pdf> (date of request: 25.09.2023).

Патек С. М.

Класичний приватний університет

ІНФРАСТРУКТУРА ТРАНСФЕРУ ІННОВАЦІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

В центрі стратегії розвитку будь-якого підприємства лежать цілі розширення, диверсифікації чи інновації. В умовах швидких змін маркетингового середовища підприємство-виробник повинно постійно оцінювати структуру своєї діяльності, приймаючи рішення щодо завершення випуску продукції, її вчасну модифікацію чи заміну новою. Ці рішення дуже важливі для виживання підприємства та утримання ним конкурентних переваг. Дослідники відзначають, що на найуспішніших підприємствах 40–60 % обігу забезпечується товарами-новинками, які не існували 5 років тому назад [5, с. 87].

Світові дослідження в галузі інноваційного менеджменту свідчать, що біля 60–80 % успішних нововведень мають ринкове походження проти 20–40%, які виходять з лабораторії. Разом з тим, нововведення, які базуються на фундаментальних дослідженнях, можуть привести до технологічного прориву, який дає фірмі суттєві переваги перед конкурентами.

Тому, рішення в галузі розробки і впровадження інновацій охоплюють не тільки функції маркетингу, але і інші функції підприємства. Існує два шляхи організації діалогу між функціональними підрозділами, які залучаються до інноваційного процесу, зокрема, стратегія пристосування інновацій та наступаюча інноваційна стратегія.

Наступаюча інноваційна стратегія розглядає інноваційний процес як процес передачі наукових або технічних знань безпосередньо у сферу задоволення потреб споживачів. Для наступаючої інноваційної стратегії характерне налагодження співпраці між службою маркетингу та економістами, патентознавцями, конструкторами, технологами з метою створення конкурентоспроможного товару та максимального задоволення потенційних споживачів [4, с. 311].

Стимульовані ринком нововведення завжди є більш популярними, ніж ті, які випливають з технічного і наукового прогресу, оскільки використання останніх часто не поєднується з детальними дослідженнями потреб споживачів, отже, часто має місце «виробництво поза ринком».

Комерційний успіх нововведення залежить від відповідності його споживчих характеристик вимогам потенційних споживачів, що значною мірою вимагає участі служби маркетингу в інноваційній діяльності [1, с. 59].

Слід підкреслити, що інколи виключається можливість участі маркетологів в інноваційному процесі на початкових його етапах. Лише на етапі розробки дослідного зразку виникає необхідність пошуку службою маркетингу його потенційного споживача. Ця стратегія належить до стратегії пристосування інновацій і характеризується значним ступенем ризику. Такі наукові дослідження можуть проводитись роками і мати високу ймовірність комерційного провалу. Проте за умов успіху на ринку фірма «Піонер», отримує понадприбутки внаслідок монопольного становища. На сучасному етапі нововведення, які «вштовхуються лабораторією», стають основним джерелом конкурентних переваг на швидкозростаючих ринках. Це наукоємні, динамічні галузі з ТПП «хай-тек» (високотехнологічні товари).

Ключовими факторами успіху нововведень [5, с. 67]:

- нововведення мають базуватися на довгостроковому цільовому і стратегічному плануванні;
- величина і структура підприємства, а також наявні фінансові ресурси мають сприяти здійсненню запланованого нововведення;
- мусить бути достатня кількість ноу-хау для використання різних технологій і різних цільових ринків;
- щоб швидко виявляти потреби і відповідно реагувати на них, необхідно здійснювати постійний обмін інформацією з потенційними замовниками і експертами;
- нововведення фірми мають помітно відрізнятися від пропозицій конкурентів;
- висока синергія НДДКР виробництва.

Великі промислові підприємства можуть створити відділи нових товарів або навіть дочірнє підприємство, яке буде відноситись до рангу ризикових фірм. Ризикова (або венчурна) фірма - це підприємство, яке спеціалізується на розробці та виготовленні високотехнологічної продукції, має значний потенціал росту і за відносно короткий термін виходить на ринок з принципово новим або покращеним товаром.

Венчурні фірми, як правило, більш гнучкі та схильні до інноваційної діяльності, ніж велике підприємство. Таким чином зменшується ймовірність провалу інноваційного проекту [2, с. 214].

Процес планування продукції можна умовно поділити на вісім фаз: мета розробки нової продукції; розробка ідеї, оцінка і відбір ідей; розробка і перевірка задуму; розробка стратегії маркетингу; розробка продукції; пробний маркетинг; виробництво і реалізація продукції.

Існує близько 50 творчих методів - ідей, серед яких [2, с. 93]:

- мозкова атака та її варіації;
- синектика;
- метод морфологічного аналізу;
- метод контрольних запитань;
- метод словесних асоціацій;
- метод колективного блокнота тощо.

У промисловому маркетингу перспективним є метод морфологічного аналізу. Мета цього методу - виділити найважливіші параметри об'єкта, а потім вивчити всі можливі співвідношення між ними. Так у поле зору потрапляють і відомі, і незначні варіанти, які могли б бути пропущеними при простому переліку.

Послідовність етапів морфологічного аналізу така [3, с. 115]:

- проблема описується в цілому (жодні рішення не пропонуються);
- проблема розкладається на кілька компонентів (наприклад, визначаються параметри об'єкта - форма, матеріал упаковки, вміст);
- для кожного параметра пропонується кілька можливих варіантів (відомих і тих, які поки що не використано в представлених на ринку товарах). При цьому складається матриця, так званий морфологічний ящик, у першому стовпчику якої перелічено всі параметри, а праворуч у тому ж рядку - альтернативні рішення;
- параметри й альтернативні рішення комбінуються (кожне рішення складається з набору, яке вимагає по одному варіанту з кожного параметра);
- вибирається та реалізується оптимальне, з погляду фірми, рішення.

Результати аналізу свідчать, що інновації є запорукою успіху підприємств-інноваторів, оскільки дозволяють виявляти і контролювати фактори, які визначають умови тривалого виживання і розвитку (на основі інновацій) на ринку. Згідно з концепцією інноваційного розвитку, щоб отримати довгострокові конкурентні переваги і їх утримувати, необхідно проводити інноваційну діяльність не епізодично, а постійно, а це потребує її планування.

Список використаних джерел

1. Раджу Н., Прабху Д. Економні інновації: Як створити більше з меншими ресурсами. Київ : K.FUND, 2015. 208 с.

2. Райнерт Е. Як багаті країни стали багатими... І чому бідні країни залишаються бідними / пер. з англ. Я. Сінайко. Київ : Саміт-Книга, 2019. 416 с.

3. Інноваційний розвиток підприємства : навч. посіб. / за ред. П. П. Микитюка. Тернопіль : ПП «Принтер Інформ», 2015. 224 с.

4. Інноваційний розвиток України: теорія та практика : монографія / за ред. В. Г. Петрова. Київ : вид-во Національного університету «Києво-Могилянська академія», 2018. 456 с.

5. Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні. *Виклики воєнного часу* : тези доп. XIV Міжнар. бізнес-форуму, м. Київ, 23 березня 2023 р. / відп. ред. А. А. Мазаракі. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. 197 с.

Пилипець В. В.

Класичний приватний університет

НОВІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ ПРОМИСЛОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Використання інтернет-технологій як засобу масової комунікації призвело до появи нових форм організації торгівлі товарами промислового призначення в умовах нестабільності. На сьогоднішній момент динамічно зростає обсяг електронної комерції. Інтернет став потенційним засобом зв'язку для всіх зацікавлених осіб. Веб-сайти допомагають зацікавленим сторонам в зборі інформації, є формою сприйняття та сприяють інтерактивному зв'язку з організацією [2, с. 14]. Сучасна технологія дозволяє промисловим підприємствам динамічно управляти власним іміджем через Веб-сайти при відносно низьких витратах. Веб-сайти дозволяють підприємству відтворювати і змінювати себе, щоб відповідати вимогам ринку. Веб-сайт підприємства, що функціонує обов'язково повинен надавати можливість он-лайн замовлення продукції, відслідковування її постачання територіально, зв'язку з контактними особами. Це, дозволяє, зменшити час та витрати підприємства на оброблення інформації і привабить більшу кількість клієнтів.

Зараз вже майже кожне підприємство має власну Веб-сторінку, але потрібно постійно приділяти увагу тому, щоб вона відповідала сучасним вимогам та доносила актуальну інформацію про підприємство [3, с. 102]. Тому доцільно запропонувати декілька напрямків покращення Веб-сторінки, таких як:

– викладення інформації двома мовами: українською та англійською;

– основні розділи меню Веб-сторінки: «Головна», «Про компанію», «Виробництво», «Охорона природи», «Соціальна відповідальність», «Новини та події», «Контакти», «Зворотній зв'язок».

«Головна» має такі підрозділи: «Що нового?», де висвітлюватимуться основні підприємства; «Допомога» з описом заходів, які підтримує підприємство фінансово (наприклад, ремонт місцевої дороги, оновлення народного дому та ін.); «Робота» з переліком вакантних посад; «Оголошення» з переліком коротких повідомлень щодо закупки чи продажу продукції підприємством. «Про компанію» з короткою, вичерпною інформацією про підприємство, який складається з наступних підрозділів: «Місія та цінності», «Структура компанії», «Фінансова звітність», «Вакансії». Розділ несе інформацію щодо історії створення підприємства, її сьогодення та стратегічних планів, кількість робочих місць та середню заробітну плату, відзнаки та нагороди підприємства, фінансовий стан підприємства, основні річні показники діяльності, презентації підприємства. Тут може бути розміщені файли для скачування, наприклад фінансова звітність підприємства, презентації підприємства. Структура «Виробництво» наприклад, наступна: «Виробництво загалом», «Виробництво синтетичних барвників», «Виробництво хімікатів добавок до гуми та пластмаси», «Виробництво оксидетильованих продуктів». Тут повинна надаватися інформація щодо основних характеристик виготовленої продукції, сфери застосування та орієнтовний діапазон цін, сертифікацію продукції [4, с. 25].

В розділі «Охорона природи» повинна надаватися інформація щодо того як підприємство дбає про навколишнє середовище (використання сучасних технологій, очисних споруд і т.д.)

Розділ «Соціальна відповідальність» може складатися з двох підрозділів: «Ми підтримуємо» з переліком всіх проектів, громадських організаціям, яким надається спонсорська допомога; «Соціальний фонд», де зазначається інформація щодо: кількості виділених коштів на плановий період для втілення соціальних ініціатив підприємства; складу ради, яка обговорюватиме та вирішуватиме питання, які соціальні ініціативи прийняти та втілити в життя [1, с. 114].

«Зворотній зв'язок» повинен містити форму запитання-заявки користувача сайту до працівників підприємства. Заявка складається з основних пунктів: «Ім'я та прізвище», «Країна та місто», «Організація», «Контактний телефон», «Сфера діяльності» («агентство новин», «аналітик buy-side», «аналітик sell-side», «інвестор», «інше»), «Електронна пошта», «Тема запитання», «Текст запитання / коментаря». В жодному разі для того, щоб зробити користувачеві запит не потрібно проходити обов'язкову реєстрацію на Веб-сайті. Така заявка формальність тільки відштовхує користувача, який скоріш за все є потенційним клієнтом підприємства. Обробляти такі запити повинна спеціально наймана людина, можливо «Модератор сайту». В обов'язки останнього повинне входити: розміщення новин на Веб-сторінці, оновлення інформації обробка та направлення запитів до відповідних служб, відповідь на он-лайн запитання.

Загалом інтерфейс Веб-сторінки підприємства повинен викликати в користувача приємні емоції та позитивні враження. Для цього кольорова гама повинна бути в пастельних тонах, які провають користувача діяти (жовто-зелена). Веб-сторінка повинна мати навігацію та можливість пошуку інформації. Для покращеного сприйняття Веб-сторінка може бути з використанням фотографій, які несуть в собі інформацію щодо зовнішнього вигляду виробничих цехів та адмінбудинку підприємства, старанних працівників заводу, певний момент виробництва, виробничого устаткування, нагород та відзнак підприємства та ін. По центру чи в іншому місці Веб-сторінки підприємства варто розмістити коротко сформульовану мету та логотип.

Веб-сайт повинен бути оснащений відео- та фотоматеріалами, матеріалами для скачування.

Таким чином, Веб-сторінка підприємства є засобом донесення до зацікавлених сторін інформації про діяльність підприємства та засобом нової форми організації торгівлі товарами промислового призначення в умовах нестабільності.

Список використаних джерел

1. Сенишин О. С., Кривешко О. В. Маркетинг : навч. посіб. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. 347 с
2. Дячук М., Буга Н. Формування та підтримка іміджу підприємства. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Серія: Економічні науки.* 2017. № 2 (9). С. 12–16. URL: <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/Economic-visnik-9-2017-4.pdf> (дата звернення: 13.08.2020).
3. Бондаренко С. М., Ліфар К. В. Імідж організації: сутність, зміст та основні етапи формування. *Технології та дизайн.* 2014. № 2. URL: <https://knutd.edu.ua/publications/pdf/TD/2014-2/Bondarenko2015060410.pdf> (дата звернення: 13.08.2020).
4. Литвиненко К. О., Погосян К. В. Корпоративний імідж як чинник конкурентоспроможності компанії. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління.* 2020. Т. 31 (70). № 2. С. 24–28. URL: http://econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/31_70_2/31_70_2_2/7.pdf (дата звернення: 13.08.2020).

Поліщук В. В.

Класичний приватний університет

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ ЯК НАПРЯМ ПОСТКОНФЛІКТНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Територіальний простір як носій людської діяльності складається з екосистеми, людей та їх взаємодії. Відповідальне ставлення необхідне для ефективного використання потенціалу територій за допомогою стійких технологій для вирішення поточних планетарних криз. Кожен регіон світу прагне докласти максимум зусиль для досягнення позитивних результатів у досягненні високого рівня сталого розвитку. Зміна клімату, прагнення до скорочення викидів викопного палива, перехід до відновлюваних джерел енергії та економіка замкнутого циклу підживлюють прагнення до сталого розвитку. Однак ці території також стикаються з унікальними проблемами, які впливають на досягнення їхніх відповідних цілей. Людство все більше занурюється в основні екологічні, соціальні та економічні проблеми в усьому світі. Такі проблеми все частіше виникають внаслідок військових конфліктів, які неминуче призводять до руйнування навколишнього середовища.

Збройні конфлікти спричиняють прямий і непрямий вплив на навколишнє середовище. Природа спустошується військовими діями. Військові дії передбачають інтенсивну стрільбу з великою кількістю промислових ризиків. Під загрозою знаходяться промислові комплекси, сховища горючих матеріалів, переробні підприємства. Військові дії призводять до забруднення води та ґрунту, викиду забруднюючих речовин в атмосферу та незворотної деградації біорізноманіття. Мілітаризація та відповідні зміни в системі господарювання, господарстві та поселеннях погіршують стан популяції та середовища проживання диких тварин. Усі вищезазначені причини сприяють завданню довгострокової шкоди навколишньому середовищу.

Сталий розвиток є важливою політичною метою у різних країнах вже більше тридцяти років. Політика в цій сфері має бути спрямована на зменшення або усунення розривів у просторі, часі, функціях і відносинах. Необхідно бути обережним щодо поточних спроб краще визначити, що є стійким і як це виміряти. На думку дослідників, стабільність терміну «стійкість» не завжди є неоднозначною, але може навіть бути доречною за деяких обставин.

Сталий розвиток суспільства мають важливий екологічний зміст, і багато екологічних завдань є дуже прогресивними. У результаті такого підходу навколишнє середовище вважається головною складовою розвитку. Можна зробити висновок, що екологічні складові військових конфліктів привертають все більше уваги з боку урядів, наукових кіл, політиків.

Зусилля спрямовані на вирішення екологічних проблем протягом усього циклу конфлікту, з особливим акцентом на компоненти навколишнього середовища як інструмент для постконфліктного відновлення.

Було встановлено, що післявоєнне відновлення може мати багато негативних наслідків для навколишнього середовища.

Ці наслідки необхідно розглядати та пом'якшувати, де це можливо, особливо тому, що сама війна завдає величезної шкоди навколишньому середовищу. Необхідно створити стійке середовище з огляду на екологічний аспект. Аспект екологічної стійкості має бути включений у постконфліктну політику максимально можливою мірою. Крім того, відповідальність за забезпечення екологічної стійкості має бути національним консенсусом і вимогою міжнародної спільноти.

Можна зробити висновок, що необхідно забезпечити достатнє фінансування охорони навколишнього середовища, ретельного вивчення змін клімату та впровадження сталого розвитку.

Потьомкін І. О.

Державний університет економіки і технологій
аспірант

БАЧЕННЯ ПРОЕКТУ ПОБУДОВИ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМИ ЗАЛУЧЕННЯ СТЕЙКХОЛДЕРІВ ВІДНОВЛЕННЯ БІЗНЕС-КЛІМАТУ УКРАЇНИ

Війна приносить серйозні та багатогранні наслідки для економіки країни. Створює серйозні виклики для бізнесу, обмежуючи його розвиток і можливість приносити прибуток. У прифронтових (не кажучи про фронтіві) зонах відбувається значне погіршення бізнес-клімату та економічного становища. Руйнування та пошкодження інфраструктури, такої як дороги, комунікації, транспортні мережі та енергетичні системи. Зменшення споживчого попиту через загальну нестабільність та зниження рівня життя. Ці фактори обумовлюють припинення діяльності або релокація, щоб забезпечити безпеку працівників та майна. З метою подолання наслідків негативних викликів, суб'єкти господарювання залучають всі доступні ресурси та сторонню допомогу.

Ідея нашої платформи полягає в сприянні покращення бізнес-клімату країни, шляхом залучення та спрямування інвестицій у відновлення та розвитку суб'єктів господарювання, які були вимушені евакуюватися та потребують сторонньої допомоги. А також, пошук зацікавлених осіб, готових інвестувати в проекти відновлення країни. Залучення ресурсів та сторонньої допомоги стане ключовим фактором у вирішенні економічних труднощів та відновленні бізнес-клімату в повоєнних умовах. Тільки спільні зусилля сприятимуть стабілізації та піднесенню економічного добробуту нашої країни.

В ході дослідження ми пропонуємо створити електронну платформу, для ефективної взаємодії зацікавлених сторін із високими суспільними цінностями для розвитку гілки спільноти, яка підтримує та допомагає один одному, сприяючи покращенню бізнес-клімату в країні. Платформа являє собою онлайн ресурс пошуку проектів відновлення стейкхолдерами в реальному режимі часу на основі сформованої інформаційної бази знань і даних про проекти відновлення за певними параметрами, що дасть можливість ініціаторам спростити пошук. Надати простий і прозорий механізм перевірки та оцінки, щоб стейкхолдери могли бути впевнені в реальності проблеми та ефективності запропонованих рішень.

Наразі існує небагато перевірених електронних платформ, які займаються залученням фінансування під різні проекти розвитку. Здебільшого це фонди, і вони направлені на конкретну сферу діяльності. Важливо відзначити, що існує велика кількість неперевірених ресурсів та оголошень в соціальних мережах, які стосуються запитів про допомогу. Нерегульоване та неякісне інформаційне середовище може створити ризики для тих, хто прагне надати підтримку. В середовищі можуть бути ініціативи, що не відповідають дійсності, фіктивні, які не відображають реальних потреб або не забезпечують прозорості використання залучених ресурсів. При цьому дійсні та реальні, в свою чергу, можуть загубитися серед переважної кількості неякісних продуктів.

Пропонована платформа при реалізації забезпечить наступне. Скоротиться кількість часу та сил, витрачена на пошук реальних та перевірених проектів. Зводяться до мінімуму розчарування від невіправданих та завищених очікувань від результатів діяльності. Проекти відновлення буде легко знайти, оскільки вони будуть доступні, чітко описані та прозорі у намірах. Вмотивовані стейкхолдери, що усвідомлено прийдуть на платформу, своєю реєстрацією підтвердять серйозність намірів, визначать коло цілей, очікувань, ступінь впливу на проекти та можливості. В один клік отримують достовірну та якісну інформацію, необхідні контакти, миттєву комунікацію, а головне – широкий вибір проектів відновлення для потенційної співпраці у їх реалізації. Цілі стейкхолдерів можуть бути різні в залежності від їх власної ролі. Представники як влади, громадськості, так і бізнесу зацікавлені в реалізації своєї соціальної відповідальності через форми участі в проектах, це:

- можливість бути частиною чогось більшого, допомагаючи вирішувати соціальні та економічні проблеми;
- можливість брати участь у прийнятті рішень та виражати свої думки стосовно важливих аспектів проектів;
- детальна інформація про проекти, дозволить стейкхолдерам приймати ґрунтовні рішення щодо вкладання своїх ресурсів;
- забезпечення чіткості та прозорості використання коштів, що дозволить стейкхолдерам бути впевненими в ефективності та цільовому спрямуванні своєї підтримки.

Загалом, пропонована електронна платформа передбачає наявність тільки прозорої та достовірної інформації щодо проектів відновлення, їх структурованих даних про поточний стан, надаватиме можливість автоматичного пошуку зацікавлених сторін. Гарантується цільова участь стейкхолдерів, ефективний розподіл їхнього впливу при реалізації проекту, і відповідна підзвітність проекту відновлення.

Список використаних джерел

1. Semerikov S., Kucherova H., Los V., Ocheretin D. Neural Network Analytics and Forecasting the Country's Business Climate in Conditions of the Coronavirus Disease (COVID-19). *Proceedings of the 7th International Conference Information Technology and Interactions (IT&I-2020). Workshops Proceedings*. Kyiv, 2021. Vol. 2845. P. 22–32. URL: http://ceur-ws.org/Vol-2845/Paper_3.pdf (date of request: 14.10.2023).
2. Ocheretin D., Los V., Kucherova H., Bilka O. An alternative approach to modeling the country's business climate in conditions of limited information. *E3S Web of Conferences*. 2020. Vol. 166. P. 13024.
3. Los V., Ocheretin D., Kucherova H., Bilka O. Neural network technology forecasting the country's business climate. *6th International Conference on Strategies, Models and Technologies of Economic Systems Management (SMTESM 2019)*. Atlantis Press, 2019. P. 320–324.

Саричев А. М.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.е.н., доцент Карпуніна М. С.

УДОСКОНАЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Аналіз теорій конкурентоспроможності дає підстави стверджувати про існування тісного взаємозв'язку між використанням конкурентних переваг країною та рівнем добробуту її населення.

Причому, взаємозалежність відображається в здійсненні впливу рівня національного добробуту на формування конкурентних переваг.

Необхідність суті конкурентоспроможності національної економіки відповідає також сучасним вимогам тенденції піднесення світового господарства в умовах сталого розвитку, що диктують необхідність адекватного співвідношення соціальної та економічної складових.

Екологічна складова економіки сталого розвитку є тим самим інтегруючим елементом соціально-економічної характеристики, що забезпечує ефективність об'єктів господарювання, їх конкурентоспроможність на вітчизняному та міжнародному ринках, а, головне, якість життя населення та його добробут.

Для забезпечення конкурентоспроможності і закріплення на європейському ринку вітчизняних виробників, національним органам зі стандартизації необхідно постійно працювати в напрямі забезпечення ефективного управління системою стандартизації, яке повинно базуватися на забезпеченні поєднання зовнішньої і внутрішньої ефективності управління.

Зміст феномену конкуренції сформувався ще в стародавні часи. Походження цього терміну може бути від німецького – Konkurrenz (суперництво), від англійського – competition (змагання), або від латинського – concupientia (стикатися, зіткнення), але в кожному випадку суть цього терміну характеризує взаємодію людей.

Отже, соціальний зміст поняття конкуренції є більш широким та первинним по відношенню до його економічного змісту.

Взаємодія, зіткнення, суперництво або соціально- економічна конкуренція між людьми у соціумі, як стійкій соціальній спільноті з характерною єдністю умов життєдіяльності, певних відносинах, що регулюються соціальними нормами моралі та системою правових нормативів, відбувається перманентно.

Аристотель вважав, що суспільству природно притаманний соціальний інстинкт людей. Розвиток товарного виробництва, суспільний розподіл праці призвели до виникнення економічних відносин між людьми, що сприяло появі нового типу конкуренції – економічної конкуренції.

Отримання економічної переваги стало виступати вже засобом ідентифікації певного перевершення у соціально- економічному статусі.

Технічний, технологічний прогрес сприяли подальшому розвитку товарного виробництва, суспільному розподілу праці, ускладненню економічних відносин між виробниками, територіями та, в тому числі, між країнами, в яких посилюється економічна характеристика.

Економічний зміст поняття конкуренції полягає у її дієвості як чинника, що спонукає суб'єкти господарювання до прогресивного руху, економічного розвитку, пошуку шляхів вдосконалення кожного етапу підприємницького циклу від виробництва товару до його споживання.

Різноманіття визначень терміну «конкурентоспроможність» існує, перш за все, завдяки актуальності проблематики економічного розвитку, де конкуренція виступає дієвим інструментом, драйвером прогресу, збагаченням суспільств та країн; міждисциплінарними підходами до його дослідження, а також рівнем суб'єкту конкуренції.

У широкому сенсі, конкурентоспроможність розглядається науковцями та практиками як здатність об'єктів конкуренції забезпечувати збалансованість зовнішніх пропорцій та долати обмеження, які впливають на них із зовнішнього середовища.

Серкутан А. В.

Класичний приватний університет
аспірант

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ, ЯК НОВИЙ РІВЕНЬ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Для розвитку цивілізованих суспільних відносин важливим є формування паритету інтересів бізнесу, держави та суспільства. Важливим інструментарієм побудови партнерських відносин у вирішенні нагальних питань слугує механізм соціальної відповідальності [1, с. 5].

Соціальна відповідальність – це новий рівень розвитку суспільства, нова концепція, яка інтегрує у собі національну стратегію, загальні людські цінності та етичну поведінку бізнес-організацій, працівників, органів влади, інститутів громадського суспільства. Сьогодні більшість країн світу залучаються до розробки і впровадження концепції соціальної відповідальності як на місцевому, регіональному, так і на державному рівнях. Україна також намагається не залишатися осторонь цих процесів [2, с. 5].

Соціально-відповідальна поведінка основних суб'єктів суспільства – державних та місцевих органів влади, корпоративних структур, громадських організацій, громадян – є гарантією сталого економічного та соціального розвитку, покращення якості життя, удосконалення виробничих відносин [1, с. 5].

Найчастіше в науковій теоретичній і практичній літературі розглядається соціальна відповідальність бізнесу як своєрідна концепція прав, гарантій, цілеспрямованої діяльності підприємницьких структур задля підвищення соціального рівня громадян, як працівників, так і споживачів продукції [2, с. 7].

Деякі науковці вважають, що соціальна відповідальність – це зобов'язання бізнесу здійснювати добровільний внесок у розвиток суспільства, включаючи соціальну, економічну та екологічну сфери. Соціальна відповідальність - зобов'язання фірми переслідувати довгострокові суспільно корисні цілі. Звідси зміст соціальної відповідальності характеризується певними морально-етичними акцентами. На думку вчених: «Діяльність компанії, що виробляє продукцію, яка по суті завдає шкоди здоров'ю людини, ніколи не вважатиметься соціально відповідальною, незважаючи на значні обсяги соціальних інвестицій у розвиток персоналу, пропаганду здорового способу життя та лікування. Такі підприємства можуть бути віднесені лише до соціально реагуючих, тобто тих що здатні адаптуватися до умов, що змінюються» [3].

Ведення соціальної відповідальності бізнесу – є міжнародною тенденцією. Компанії, що дотримуються застарілих концепцій, навряд зуміють забезпечити ефективний розвиток бізнесу в умовах мінливого ринку та високої конкуренції. Соціальна відповідальність бізнесу проявляється у наступних перевагах: збільшення доходів компанії; поліпшення іміджу бренду; скорочення витрат. Значною перевагою переходу на сучасну модель є покращення морального духу співробітників. Це дозволяє успішно відкривати для бізнесу нові ринки, формувати гарну репутацію для компанії, а також розширювати власну аудиторію [4].

На сьогодні, соціальна відповідальність виконує роль найбільш ефективної моделі розвитку бізнесу на сьогоднішній день. З кожним роком все більше компаній приходять до того, щоб використовувати соціально відповідальний бізнес як приклад для власного перетворення у сучасний та затребуваний бренд. Проте далеко не всі компанії дотримуються даного вектора розвитку. В Україні лише третина компаній перейшли на модель соціально відповідального бізнесу [4].

Можна виділити три основні компоненти напряму розвитку соціальної відповідальності бізнесу: соціальні зобов'язання, соціальне реагування та власне соціальна відповідальність. При цьому соціальне зобов'язання є підставою для соціально орієнтованої діяльності суб'єкта бізнесу [3].

Основні ідеї концепції сталого розвитку мають бути реалізовані шляхом прийняття стратегій соціальної відповідальності учасниками економічних відносин. Такий підхід дозволить інтегрувати в управлінські рішення передовий досвід поєднання приватних та суспільних інтересів на шляху підвищення конкурентоспроможності [1, с. 5].

Але, не дивлячись на намагання компаній рухатися у напрямку підвищення соціальної відповідальності, все ж існують певні перешкоди, які заважають цьому кроку.

На думку представників компаній, головним стимулом реалізації політики соціальної відповідальності стало б введення пільгового оподаткування, зменшення адміністративного тиску, удосконалення нормативно-правової бази та державна підтримка з реалізації програм соціальної відповідальності [5].

Список використаних джерел

1. Охріменко О. О., Іванова Т. В. Соціальна відповідальність : навч. посіб. Київ : Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». 2015. 180 с. URL: <https://ied.kpi.ua/wp-content/uploads/2015/10/Socialna-vidpovidalnist.pdf> (дата звернення: 17.09.2023).

2. Золотарьова О. В., Лебедева В. К. Соціальна відповідальність : конспект лекцій. Дніпро : НМетАУ, 2018. 175 с. URL: https://nmetau.edu.ua/file/kl_sv-2018.pdf (дата звернення: 17.09.2023).

3. Смирнова С. А. Форми реалізації соціальної відповідальності бізнесу. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/12/84-1.pdf> (дата звернення: 17.09.2023).

4. Соціальна відповідальність бізнесу: що це та чому важливо. URL: <https://biloruska.-foundation/socialna-vidpovidalnist-biznesu-shho-ce-ta-chomu-vazhливо/> (дата звернення: 17.09.2023).

5. Ігнат'єва І. А., Гавриленко Т. В., Сербенівська А. Ю. Соціальна відповідальність бізнесу: практичний аспект в умовах біфуркації. *Наукові записки НАУКМА. Економічні науки*. 2020. Т. 5. Вип. 1. С. 62–68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAe_2020_5_1_12 (дата звернення: 02.09.2023).

Синспольський Р. Г.

Класичний приватний університет
аспірант

ВПЛИВ СВІТОВИХ КРИЗ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Сучасні фінансові кризи мають великий вплив на світове господарство, зі змінами закономірностей розвитку якого відбуваються і зміни параметрів цих криз. На ранніх етапах розвитку фінансові кризи не були масштабними, носили локальний характер з причин низького рівня економічних зв'язків між країнами. Подальший розвиток міжнародних економічних відносин зумовлює розповсюдження фінансових криз за межі кордонів національних економік [1]. Поясненням цього – є тісний взаємозв'язок економік окремих країн. Міжнародний поділ праці, міжнародна торгівля, туризм, обмін новітніми технологіями, глобалізація фінансових відносин сприяють економічному розвитку як окремої країни, так і світового суспільства загалом. Але на інтеграцію світової економіки здатні впливати деструктивні явища економіки однієї держави на економічну ситуацію в іншій [2].

Причини виникнення кризи в економіці, можуть бути різні, це й перенасичення ринку пропозицією товарів, робіт, послуг; й некоректне управління фінансовою системою; і настання стихійних лих (катаклізми, епідемії); розгортання воєнних дій та ін.

Кризу можуть спричинити й політичні фактори, економічні, техногенні.

Прикладом політичних факторів є глобалізаційні політичні процеси, корупційні процеси, політичні помилки у політиці уряду, зміни нормативних актів тощо. До економічних відносяться: стрімке зростання попиту на нерухомість та нерациональні очікування бізнесу, що викликає міжгалузевий перелив капіталу та розширення банківських високо ризикованих операцій. Техногенні фактори – це інноваційні технології, продукти та інноваційні методи управління. В результаті дії цієї групи факторів зростає прибутковість у певних галузях виробництва, що, в свою чергу, спричиняє міжгалузевий перелив капіталу, потім виникає спекулятивний бум і мають місце нові ризики [1].

Перша криза, яка негативно вплинула на національну економіку сталася у 2008 році, вона мала масштаби світового характеру, і початковою її стадією стала іпотечна криза в США, що призвело до банкрутства великих банків, після чого були спроби порятунку банків з боку національних урядів. У 2008 році криза набула світового характеру і почала проявлятися у повсюдному зниженні обсягів виробництва, зниженні попиту та цін на сировину, зростанні безробіття [3].

Ця криза призвела до катастрофічних наслідків для фінансового ринку України, зокрема: 40 % девальвація української гривні; значне зниження обсягів міжнародних резервів; падіння фондових індексів; скорочення зовнішніх джерел фінансування вітчизняних підприємств; обмеження обсягів кредитування; зростання державного боргу; непередбачуваність рівнів інфляції та девальвації [4, с. 50].

Проблеми, з якими зіткнувся Уряд України під час кризи, стосувалися фінансового сектора: забезпечення банківської ліквідності, лібералізація валютного курсу, розширення гарантій для вкладників, підтримка платіжного балансу та державного бюджету за умов дефіциту кредитів від міжнародних фінансових установ [4, с. 50].

Друга світова криза пов'язана зі спалахом захворювання на коронавірус SARS-CoV-2. І 30 січня 2020 року Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) оголосила цей спалах надзвичайною ситуацією в галузі громадської охорони здоров'я, що має міжнародне значення, а 11 березня – пандемією. Пандемія мала далекосяжні наслідки окрім самого поширення хвороби та спроб різних країн організувати карантин. Поширення інфекції у всьому світі призвело до обвалу фондового ринку, який розпочався в середині лютого 2020 року. Зокрема, промисловий індекс Доу Джонса та індекс S&P 500 впали за наступний місяць на 26–

27 %. Через оголошені в багатьох країнах карантини та скасування авіаперельотів суттєво впала вартість акцій готельних холдингів, авіакомпаній і ритейлерів класу люкс, ціна нафти на міжнародних ринках спершу знизилася на 3 %. Водночас підскочили ціни на безпечніші активи на кшталт золота та державних облігацій [3].

На сьогодні триває третя хвиля світової кризи, яка пов'язана із збройною агресією.

Військова агресія викликала масштабні руйнування виробничого капіталу та інфраструктури, принесла людські жертви та соціальні втрати. Війна призвела до скорочення робочих місць і доходів, зменшення купівельної спроможності і обсягів накопичених активів. У 2022 році національна економіка втратила 29,2% реального ВВП, а 7 млн. осіб опинилися за межею бідності, а рівень бідності сягнув 24% населення. Експерти Світового банку і Єврокомісії оцінюють пошкодження від війни в Україні в період з 24 лютого 2022 р. до 24 лютого 2023 р. в сумі 134,7 млрд. доларів, а потреби у відновленні – 410,6 млрд. Доларів [5].

Найбільших втрат зазнали житловий сектор (38% сумарних пошкоджень), транспорт (26%), енергетика (8%), промисловість і торгівля (8%), сільське господарство (7%). Зокрема, за рік російсько-української війни руйнувань і пошкоджень зазнали 1,4 житлових приміщень (окремих квартир, будинків), серед них 135 тис. – приватних будинків і 39 тис. Гуртожитків [5].

Враховуючи те, що росія і Україна є великими виробниками сировинних товарів. Війна викликала різке зростання світових цін, особливо на нафту та природний газ, і як наслідок на продовольчі товари. Підвищення цін на продовольство та енергоносії на провідних товарних біржах світу призведе до ще більшого зростання інфляції, що у свою чергу позначається на величині доходів населення різних країн та негативно впливає на попит. Країни-сусіди України зіткнулися з порушеннями в торгівлі, організації постачання та грошових переказів. Зростання кількості біженців викликало у багатьох країнах Європи кризу перенаселення, проблеми на ринку праці та ринку оренди житла [3].

Отже, можна зробити висновки, що враховуючи тісний взаємозв'язок економік країн світу – будь-які кризові явища, що мають місце в одній країні, безперечно негативно вплинуть на економічну ситуацію в інших країнах. Заходи для подолання цих криз повинні бути наднаціональними та регулюватися транснаціональним законодавством.

Список використаних джерел

1. Наукова робота на тему: «світові фінансові кризи: причини, наслідки та можливості раннього попередження» під шифром «fincrisis_prevention». URL: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/0098ea-2175753f023f3b0c4406b2b649.pdf> (дата звернення: 17.09.2023).
2. Бакай В. Й., Пасічник І. П. Вплив світової фінансово-економічної кризи на економіку України та шляхи її подолання. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 4. Т. 1. С. 215–218. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2010_4_1/215-218.pdf (дата звернення: 17.09.2023).
3. Світові фінансово-економічні кризи. URL: <https://finance.ua/ua/goodtoknow/finansovo-ekonomiczni-kryzy> (дата звернення: 17.09.2023).
4. Свідерська І. М. Причини кризових явищ в економіці та можливі напрями їх уникнення. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2011. № 5 (50). С. 49–51.
5. Богдан Т. Фінансово-економічні наслідки війни. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/550614_finansovoekonomichni_naslidki.html (дата звернення: 17.09.2023).

Смолінський І. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЯК РУШІЙНА СИЛА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Відповідно до ч.1, ст. 1 ЗУ «Про інноваційну діяльність» під інноваціями слід розуміти – новостворені або вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва або соціальної сфери [1].

Як зазначають науковці: «Сьогодні першочерговим пріоритетом для забезпечення сталого розвитку у майбутньому – є перехід України до інноваційної моделі розвитку. Адже в сучасних умовах тільки на основі інновацій можливо досягти високих обсягів виробництва, вирішити економічні та соціальні проблеми. Перехід виробництва на інноваційну основу це необхідний крок на шляху наближення нашої держави до рівня високо розвинутих країн та посідання гідного місця у світовій спільноті» [2].

Визначна роль в забезпеченні економічної стабільності, інноваційно-спрямованого, економічного розвитку належить галузі промисловості країни. Промисловість – є основним драйвером сучасних високотехнологічних зрушень у світі, має потужний мультиплікативний ефект на стан економіки країни, оскільки забезпечує переробку сировини, вироблення продукції для забезпечення внутрішнього ринку, здійснення експортної діяльності, виробляє вагомий частку ВВП, створює та забезпечує зайнятість населення, промислове впровадження техніко-технологічних інновацій, технічне забезпечення інших секторів національної економіки, що сприяє наповненню державного бюджету [3].

До основних принципів державної політики відносно інноваційного розвитку промисловості віднесено: орієнтація економічного розвитку промисловості на інноваційний шлях; визначення найбільш актуальних пріоритетів інноваційного розвитку промислового комплексу; формування нормативно-правової бази щодо посилення стимулювання розвитку мережі технологічних інкубаторів, технопарків, технополісів тощо; створення умов для розвитку та використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу; взаємодія науки, освіти, виробництва та фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності; захисту сучасної вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та подальше просування на зовнішній ринок; формування більш сприятливої податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності, тощо [4].

Про визначну роль промисловості свідчать і статистичні данні. Так, більшість закордонних інвесторів вкладають свої активи у промисловість України – 33 % (у 2020 р. 74,2 % ПІІ від загального обсягу надійшло у переробну промисловість), у сферу оптової та роздрібної торгівлі – 15,8 %, популярними є сектори промисловості, які не потребують довгострокових капіталовкладень і освоєння нових технологій, зокрема, фінансовий – 12,7 % та сектор нерухомості – 12,5% [5, с. 76].

Для вітчизняної економіки інновації та інноваційний розвиток є рушійною силою, яка спроможна забезпечити економічну незалежність України, подолати розрив з розвиненими державами. Інноваційний розвиток забезпечуватиме впровадження нових технологій, передової техніки на діючих виробничих потужностях реального сектору економіки за рахунок технікотехнологічного переоснащення, особливо у паливно-енергетичному комплексі, металургії та обробленні металу, машинобудуванні [4]. Все це є підставою вважати, наскільки важливим є інноваційний розвиток для підвищення конкурентоспроможності галузей економіки та країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 18.09.2023).
2. Ксьонова О. В. Інноваційне забезпечення розвитку сільських територій. URL: <https://cdn.hneu.edu.ua/rozvitok19/thesis02-31.html> (дата звернення: 18.09.2023).
3. Кириченко О. С. Інвестиційно-інноваційне забезпечення промисловості України в умовах Четвертої промислової революції: монографія. Київ, 2021. 368 с. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/monografiji/kyrychenko_0019.pdf (дата звернення: 18.09.2023).
4. Бойко О. М. Інноваційне забезпечення розвитку промислових підприємств України. URL: https://iee.org.ua/files/conf/conf_article19.pdf (дата звернення: 18.09.2023).
5. Дергачова В. В., Курт М. М., Мартиненко О. В. Інвестиційно-інноваційне забезпечення підприємств переробної промисловості України в контексті переходу до «безконтактної економіки». *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2021. № 18. С. 71–79. URL: <https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/240320/240621> (дата звернення: 18.09.2023).

Юрковський О. В.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.е.н., доцент Карпуніна М. С.

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Розвиток і становище підприємства, сегменту реального сектору економіки чи загалом галузі на вітчизняному та міжнародному ринках значною мірою залежить від вибору ними належної конкурентної стратегії.

При формуванні конкурентних позицій чи виробленні стратегії розвитку кожна країна насамперед керується найактуальнішими потребами світового ринку, трендами та тенденціями, оскільки жодна з країн не може функціонувати відокремлено, не перебуваючи в постійній взаємодії з глобальним середовищем.

Обґрунтування соціально-економічного аспекту конкурентоспроможності національної економіки в умовах сталого розвитку необхідно для коригування напряму екстенсивного розвитку української економіки, зміни її галузевої структури на користь високотехнологічним, енергоефективним, екологічним, прибутковим галузям, що відповідає сучасній світовій кон'юктурі, паритетному товарному обміну із економічно розвинутими країнами світу.

Досліджуючи конкурентоспроможність національної економіки як економічну категорію, сформулювали наступні висновки: конкурентоспроможність є атрибутом кожного господарства, яке засноване на поділі праці та товарному обміні й бере участь у світовому поділі праці; як характеристика стану господарської системи конкурентоспроможність має внутрішні витoki: вона народжується і розвивається саме у внутрішньому середовищі країни.

В результаті конкурентного змагання між суб'єктами економічних відносин; ґрунтується на конкурентних принципах взаємовідносин між суб'єктами господарювання, проте, передбачає постійне розширення джерел для їхнього самодостатнього розвитку; конкурентоспроможність визначається умовами економічного розвитку країни, а, отже, залежить від можливості суб'єктів економічних відносин використовувати ці умови з максимальною ефективністю для себе; виходить із соціально-економічної оптимальності, досягнутої у суспільстві, коли позитивні надбання від стимулювання ефективної праці, пожвавлення ділової активності балансуються з виконанням соціальних та інших бюджетних програм, адже бюджет дозволяє не лише забезпечувати акумулювання коштів, необхідних для фінансування і підтримання сприятливого соціального становища, а й для впливу на економічні, соціальні, національні, регіональні процеси в суспільстві та провадження вищими органами влади відповідної національної стратегії розвитку.

Рівень конкурентоспроможності національної економіки визначається великим переліком чинників, що взаємопов'язані між собою, перебувають у постійній динаміці та потребують дослідження, оцінки, аналізу, коригування – управління ними.

Розподіл чинників конкурентоспроможності національної економіки на внутрішні, тобто такі, що формують умови її підвищення в межах країни, та зовнішні, які висуваються, як сучасні вимоги, кращими світовими тенденціями та виступають стимулом до подальшого розвитку, є традиційним та логічним.

Оцінювання, як процес визначення ступеню впливу, потенціалу, можливостей чинників, що впливають на формування конкурентоспроможності національної економіки в умовах сталого розвитку є фундаментальною технологією, що передбачає системний моніторинг змін цих чинників, аналіз, генерування висновків стосовно коригування та управління ними.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ

Бурдак О. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ

Відповідно до ст. 1 ЗУ «Про правовий режим надзвичайного стану» надзвичайним станом визнається особливий правовий режим, який може тимчасово вводитися в Україні чи в окремих її місцевостях при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру не нижче загальнодержавного рівня, що призвели чи можуть призвести до людських і матеріальних втрат, створюють загрозу життю і здоров'ю громадян, або при спробі захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства і передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування відповідно до цього Закону повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення безпеки і здоров'я громадян, нормального функціонування національної економіки, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, захисту конституційного ладу, а також допускає тимчасове, обумовлене загрозою, обмеження у здійсненні конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [1].

Отже одним з факторів введення надзвичайного стану як правового режиму в державі є, зокрема, виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення.

Згідно з повноваженнями, закріпленими в законодавстві України, поліція, як складова частина правоохоронної системи нашої держави, в умовах надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру виконує наступні функції: охорони громадського порядку в зоні надзвичайних ситуацій; протидії злочинам і правопорушенням у зоні надзвичайних ситуацій; оточення зони надзвичайних ситуацій, здійснення режимних заходів, забезпечення евакуації населення; надання всебічної допомоги постраждалому населенню; попередження та ліквідації паніки; інформування населення про обстановку, що склалася в зоні надзвичайних ситуацій; здійснення контролю за зберіганням і роздачею води, продуктів харчування, предметів першої необхідності, гуманітарної допомоги; інвентаризації товарів на об'єктах торгівлі та постачання; співпраці у відправленні небезпечних речовин у безпечні місця, контролю за їх захороненням, участі у визначенні пунктів обробки використаної техніки, обладнання й спорядження, а також місць їх збору та захоронення при аваріях на радіаційних об'єктах, ліквідації горіння; проведення рятувних і інших невідкладних робіт; забезпечення безпеки дорожнього руху в зоні надзвичайних ситуацій; забезпечення режимних заходів під час введення надзвичайних адміністративно-правових режимів – зони надзвичайної екологічної ситуації та надзвичайного стану [2, с. 119].

Наразі відповідно до ст. 23 ЗУ «Про Національну поліцію» [3] до основних повноважень поліції віднесено виконання завдання з забезпечення та здійснення заходів правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації у разі їх введення на всій території України або в окремій місцевості (п.24 ст. 23 Закону).

Відповідно до ст. 26 цього закону поліція засобами інформаційно-комунікаційної системи наповнює та підтримує в актуальному стані реєстри та бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України, стосовно: зареєстрованих в органах внутрішніх справ і поліції кримінальних або адміністративних правопорушень, подій, які загрожують особистій чи публічній безпеці, надзвичайних ситуацій.

Відповідно до ст. 32 цього Закону поліцейський має право вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу, та/або документів, що підтверджують відповідне право особи, у спосіб, який дає можливість поліцейському прочитати та зафіксувати дані, що містяться в документах, у випадку коли особа перебуває в місці вчинення правопорушення або дорожньо-транспортної пригоди, іншої надзвичайної події.

Відповідно до ч.2 ст. 36 цього Закону поліцейський може обмежувати або забороняти рух транспорту і пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних доріг у разі затримання осіб відповідно до закону, під час аварій, інших надзвичайних ситуацій, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони життя і здоров'я людей.

Відповідно до ч.2 ст. 38 цього Закону поліція може проникнути до житла чи іншого володіння особи без вмотивованого рішення суду лише в невідкладних випадках, пов'язаних зокрема з рятуванням життя людей та цінного майна під час надзвичайних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16.03.2000 р. № 1550-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text> (дата звернення: 29.09.2023).

2. Сергеев А. В. Правові основи діяльності органів внутрішніх справ в умовах надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру. *Право і безпека*. 2002. № 2. С. 118–122.

3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580 VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58019?find=1&text> (дата звернення: 29.09.2023).

Вільямовський Д.
Класичний приватний університет
аспірант

ПРАВООХОРОННІ ФУНКЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про Національну гвардію» Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань, охорони громадської безпеки і порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами - із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій [1].

Правоохоронна функція держави – це напрямок діяльності держави, який реалізовується системою уповноважених на те органів державної влади (переважно правоохоронними органами), органів місцевого самоврядування та громадськості, що уповноважені виключно в рамках наданих законом повноважень здійснювати юридичні заходи впливу (у тому числі примусові заходи) з метою забезпечення законності та правопорядку [2, с. 26].

У чинній Конституції України дане поняття вживається лише один раз (у ч. 3 ст. 17), де спеціальне завдання щодо забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону покладається на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом [3].

Правоохоронні органи виконують наступні функції: охорона конституційного (державного) ладу; охорона прав і свобод людини; охорона власності; охорона громадського порядку; охорона природних ресурсів і навколишнього природного середовища; боротьба зі злочинністю. Деякі вчені вказують на ще декілька функцій, зокрема профілактичну, захисну, функцію охорони громадського порядку, громадської безпеки і власності, ресоціалізаційну, оперативно-розшукову, функцію розслідування злочинів, судового розгляду справ, виконання вироків, рішень, ухвал і постанов судів тощо. Правоохоронна функція є неодмінною властивістю державної влади [4, с. 11].

Правоохоронна функція держави, реалізується через державну політику, як комплексний пріоритетний напрямок державної політики, її змістом є забезпечення охорони права і правовідносин, а також захист основ конституційного ладу [5, с. 155–156].

Вчені висловлюються за те, що «терміни «правоохоронна функція держави» та «правоохоронна діяльність» різняться між собою хоча і переслідують єдину мету. Правоохоронна функція – це комплексний напрямок державної політики, за допомогою якого досягається охорона прав, свобод та інтересів людини і громадянина, забезпечення законності, конституційного ладу, правопорядку та безпечного існування суспільства, його елементів» [6, с. 92].

Отже, узагальнивши наведені вище підходи щодо розуміння правоохоронних функцій та співставивши їх з визначеними законом України «Про Національну гвардію» [1] положеннями доходимо висновку, що правоохоронними функціями цього органу державної влади є ті, які визначені в ст. 2 цього Закону як основні функції Національної гвардії України.

Також цим Законом визначено, що Національна гвардія України є основним суб'єктом з припинення масових заворушень, яке вона здійснює координуючи діяльність сил та засобів правоохоронних органів, залучених до припинення зазначених протиправних дій. Національна гвардія України виконує покладені на неї завдання у взаємодії з правоохоронними органами, Збройними Силами України, Управлінням державної охорони України, іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями, органами місцевого самоврядування, органами прокуратури, органами державної влади, громадськими об'єднаннями та релігійними організаціями, а також спільно з адміністрацією та режимними органами об'єктів, що охороняються, та населенням.

Список використаних джерел

1. Про Національну гвардію : Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text> (дата звернення: 18.09.2023).
2. Безпалова О. І. Законодавче забезпечення реалізації правоохоронної функції держави. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2013. № 2. С. 22–32.
3. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 18.09.2023).
4. Арабаджи Н. Б. Правоохоронна функція національної поліції. *Актуальні проблеми політики*. 2022. Вип. 70. С. 10–15.
5. Ковалів М. В., Єсімов С. С., Лозинський Ю. Р. Правове регулювання правоохоронної діяльності : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 323 с.
6. Терехов В. Ю. Сучасні аспекти теоретико-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави. *Наукові записки. Серія: Право*. 2021. Вип. 11. С. 91–96.

Дмитрієнко Ю. С.

Одеський державний університет внутрішніх справ
аспірант
наук. кер. – д.ю.н., професор Конопельський В. Я.

РОЛЬ І МІСЦЕ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ЗМІСТІ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ВИПРАВЛЕННЯ І РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИХ

Одним із стратегічних завдань, які визначені в сучасних державних програмах реформування сфери виконання покарань, є удосконалення процесу виправлення та ресоціалізації засуджених з тим, щоб ці особи у подальшому вели законослухняний спосіб життєдіяльності та не вчиняли нових кримінальних правопорушень як у ході виконання-відбування покарань, так і після звільнення з органів і установ виконання покарань. При цьому, якщо

виходити з аналізу норм чинного КВК України, то особливим напрямом у даному сенсі має стати удосконалення тих його положень, що пов'язані з використанням у сфері виконання покарань кримінологічної інформації.

Такий висновок ґрунтується також на сучасній практиці виконання – відбування покарань, ключовою проблемою якої є низький рівень запобігання як з боку засуджених, так й інших осіб вчинення кримінальних правопорушень (ст. 1 КВК). Так, щорічно особами, які відбувають покарання, вчиняється від 200 до 400 нових суспільно небезпечних і караних діянь, а рівень злочинності у розрахунку на 1 тис. засуджених постійно зростає [1, с. 8–14].

Аналогічні тенденції мають місце і серед кримінальних правопорушень, суб'єктами вчинення яких є персонал Державної кримінально-виконавчої служби (ДКВС) України [2, с. 369–81]. При цьому, звертає на себе увагу той факт, що і в першому, і в другому випадку однією з детермінант, яка сприяла вчиненню злочинів у сфері виконання покарань України, стало неналежне використання суб'єктами спеціально-кримінологічного запобігання кримінальним правопорушенням можливостей кримінологічної інформації.

Як показали результати вивчення норм КВК України, значна частина із них має пряме відношення до кримінологічної інформації. Саме на цей аспект взаємозв'язку вказаних відомостей та процесу виконання – відбування покарань все частіше звертають увагу учені, які займаються даною проблематикою [3, с. 55–64].

І, хоча на науковому рівні сформульовані загальні та спеціальні оціночні критерії щодо визначення впливу кримінологічної інформації на організацію процесу виконання – відбування покарань, варто констатувати, що досі на практиці, включаючи нормативно-правову, цей вид відомостей тільки фрагментарно згадується у відповідних державних програмах, спрямованих на реформування сфери виконання покарань України, які прийняті з часів її незалежності та у сьогоденні.

Більш того, всупереч усталеним у кримінології підходам, у кримінально-виконавчому законодавстві України, у тому числі при внесенні змін і доповнень, нерідко вживаються різні за змістовним навантаженням правові терміни і поняття, які нівелюють та знижують у кінцевому підсумку роль і місце кримінологічної інформації у процесі виконання – відбування покарань.

Отже, слід констатувати, що в наявності конкретна прикладна проблема, вирішення якої лежить також і в площині наукової діяльності.

Список використаних джерел

1. Колб О. Г., Копотун І. М., Джужа О. М., Пасічник Д. С. Запобігання надзвичайним подіям кримінально-правового характеру у кримінально-виконавчих установах в Україні. *Znanstvend Misel: Global Science Center LP*. 2020. № 47-2 (47). С. 8–14.

2. Кримінологічна характеристика злочинів, що вчиняються персоналом Державної кримінально-виконавчої служби України : монографія / за заг. ред. д.ю.н., проф., заслуженого юриста України В. В. Топчія. 3-є вид., доповн. і випр. Луцьк : Терен, 2023. 418 с.

3. Колб О. Г., Дучимінська Л. М. Сучасна політика у сфері виконання покарань України: зміст та особливості. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2020. № 1 (11). С. 55–64.

Дучимінська Л. М.

Управління контрольно-перевірочної роботи Головного управління Пенсійного фонду України у Волинській області
начальник
наук. кер. – д.ю.н., професор, заслужений юрист України Колб О. Г.

РОЛЬ І МІСЦЕ ПРИНЦИПУ ПРОЗОРОСТІ У ПРАВОВОМУ МЕХАНІЗМІ ЗАПОБІЖНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Як свідчить практика, цікавим та одночасно важливим у контексті запобігання злочинам є принцип прозорості, зміст якого полягає у відкритості інформації про діяльність посадових осіб Пенсійного фонду України, крім випадків, визначених Конституцією та законами України (п. 5 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про державну службу») [1]. Поряд з цим, слід зазначити, що у реальному житті цей принцип дотримується не завжди, позаяк на нормативному-правовому рівні відсутні відповідні механізми з цих питань.

Мова в даному випадку ведеться про те, що в жодному із законів, які регулюють діяльність Пенсійного фонду України, не закріплено його обов'язок про звіт перед громадськістю, як це, зокрема, передбачено у Законі України «Про Національну поліцію» [2]. Так, у ч. 1 ст. 86 даного Закону зазначено, що з метою інформування громадськості про діяльність поліції керівник поліції та керівники територіальних органів поліції раз на рік готують та опубліковують на офіційних Веб-порталах органів поліції звіт про діяльність поліції.

Виходячи з цього та у зв'язку з необхідністю підвищення ролі та ефективності діяльності Пенсійного фонду України як суб'єкта запобігання злочинам, варто було б Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» доповнити статтею 103-1 «Участь громадськості у контролі за діяльністю Пенсійного фонду України» наступного змісту:

«Для забезпечення прозорості діяльності Пенсійного фонду України та його територіальних структурних підрозділів зазначені державні органи один раз на рік готують та опубліковують на своїх офіційних Веб-порталах про діяльність з питань пенсійного та соціального забезпечення населення, з дотриманням вимог закону щодо нерозголошення конфіденційної інформації та персональних даних про особу.

Керівники Пенсійного фонду України та його територіальних органів зобов'язані регулярно оприлюднювати статистичні та аналітичні дані про вжиті заходи щодо виявлення, запобігання та припинення порушень у сфері пенсійного та соціального забезпечення на офіційних Веб-порталах органів, які вони очолюють».

І, на кінець, ще одним системним та надзвичайно важливим принципом у запобіжній діяльності Пенсійного фонду України є принцип верховенства права. Його зміст визначено в ст. 8 Основного закону, а саме:

Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Як у зв'язку з цим зазначено у п. 1 постанови Пленуму Верховного Суду України від 01.11.1996 № 9 «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя», відповідно до ст. 8 Конституції України, визнається і діє принцип верховенства права. Конституційні права та свободи людини і громадянина є безпосередньо діючими. Вони визначають цілі і зміст законів та інших нормативно-правових актів, зміст і спрямованість діяльності органів законодавчої та виконавчої влади, органів місцевого самоврядування і забезпечуються захистом правосуддя [3].

Як показало вивчення змісту інших принципів, що ввійшли до переліку класифікаційних груп, виведених у цій роботі, вони також носять системний характер і забезпечують діяльність Пенсійного фонду як суб'єкта запобігання злочинам. При цьому, варто констатувати, що зазначений державний орган, хоча і не відноситься до спеціалізованих суб'єктів запобіжної діяльності (як от: Національна поліція, прокуратура, Служба безпеки України, ін.), але зобов'язаний у повній мірі дотримуватись при запобіганні злочинам принципів, що визначені на законодавчому рівні.

Список використаних джерел

1. Дучимінська Л. М. Принципи діяльності Пенсійного фонду України як суб'єкта запобігання злочинам. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2019. № 1 (7). С. 118–124. URL: <https://doi.org/10.34015/2523-4552.2019.1.10> (дата звернення: 21.10.2023).

2. Про Національну поліцію України : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40/41. С. 379.

3. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 01.11.1996 р. № 9. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-96> (дата звернення: 21.10.2023).

Караман М.

Класичний приватний університет
аспірант

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛУ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ДБР

Згідно зі ст. 24 Закону України «Про державне бюро розслідування» з метою запобігання і виявлення правопорушень у діяльності працівників Державного бюро розслідувань у складі центрального апарату Державного бюро розслідувань та його територіальних управлінь діють підрозділи внутрішнього контролю.

Відповідний підрозділ має такі обов'язки: 1) запобігання вчиненню правопорушень працівниками Державного бюро розслідувань згідно з вимогами законів України «Про запобігання корупції» та «Про державну службу»; 2) здійснення контролю за дотриманням працівниками Державного бюро розслідувань правил етичної поведінки, вимог щодо недопущення виникнення конфлікту інтересів; 3) проведення перевірок працівниками Державного бюро розслідувань на добросовісність та моніторингу способу їх життя; 4) проведення з особами психофізіологічних інтерв'ю із застосуванням поліграфа під час вступу на службу та проходження служби в Державному бюро розслідувань; 5) перевірка інформації, що міститься у зверненнях фізичних та юридичних осіб, медіа, інших джерелах, у тому числі отриманої через спеціальну телефонну лінію, сторінку в мережі Інтернет, засоби електронного зв'язку Державного бюро розслідувань, щодо причетності працівників Державного бюро розслідувань до вчинення правопорушень; 6) проведення службового розслідування стосовно працівників Державного бюро розслідувань; 7) проведення спеціальної перевірки щодо осіб, які претендують на призначення на посади в Державному бюро розслідувань; 8) вжиття заходів щодо захисту працівників Державного бюро розслідувань, які повідомляють про вчинення протиправних дій чи бездіяльність інших працівників Державного бюро розслідувань; 9) консультування працівників Державного бюро розслідувань щодо правил етичної поведінки, конфлікту інтересів, декларування майна, доходів, витратів та зобов'язань фінансового характеру [1].

Організаційно-правові засади внутрішнього контролю в ДБР здійснюється відповідно до Порядку організації та здійснення внутрішнього контролю в Державному бюро розслідувань, затвердженого наказом Державного бюро розслідувань від 27 квітня 2020 р. № 147.

Так, згідно зі звітом 2020 року Управління внутрішнього контролю Державного бюро розслідувань до функцій якого входить недопущення вчинення працівниками ДБР корупційних та інших протиправних дій, виявлено ознаки причетності працівників ДБР до вчинення кримінальних правопорушень, за якими відкрито 4 кримінальні провадження.

Результатами діяльності Управління внутрішнього контролю за 2020 рік стали: 136 спецперевірок кандидатів перед призначенням на посади до ДБР; 450 індивідуальних консультацій фінансового характеру для співробітників ДБР; 23 матеріали до НАЗК для складання протоколів, з них 3 протоколи складено; 436 звернень щодо дій посадових осіб ДБР, з них проведено 36 службових розслідувань; 1050 поліграфічних досліджень, з них 55 відмовлено в обранні на посади до ДБР [2, с.28]. У 2023 році діяльність підрозділів внутрішнього контролю проводилася із дотриманням обсягів і послідовності завдань, пріоритетів роботи та графіка реалізації основних положень Стратегічної програми діяльності ДБР. Зокрема, зважаючи на те, що ДБР – єдиний правоохоронний орган, у якому законодавчо закріплено проходження працівниками ДБР психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа до вступу на службу до ДБР та не рідше одного разу на рік під час її проходження було проведено 1247 таких досліджень. За їх результатами здійснено профілактичні заходи та моніторинг способу життя окремих працівників; посилено індивідуальний контроль за дотриманням правил етичної поведінки; вдалося запобігти виникненню конфлікту інтересів [3, с. 40].

Список використаних джерел

1. Про державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 р. № 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text> (дата звернення: 06.10.2023).
2. Звіт про діяльність ДБР в 2020 році. URL: <https://dbr.gov.ua/assets/files/zvit/zvit-sajt.pdf> (дата звернення: 06.10.2023).
3. Звіт про діяльність ДБР в 2023 році. URL: <https://dbr.gov.ua/assets/files/zvit/zvit-pro-diyalnist-derzhavnogo-byuro-rozsliduvan-za-2023-rik.pdf> (дата звернення: 06.10.2023).

Ковальчук В. С.

Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційно-аналітичної роботи
Волинської обласної прокуратури
начальник відділу ведення

Бусел А. О.

Національний університет «Одеська юридична академія»
наук. кер. – д.ю.н., професор, заслужений юрист України Колб О. Г.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Як свідчить офіційна статистика, щорічно в Україні зростає рівень рецидивних кримінальних правопорушень, однією із складових яких є пенітенціарна злочинність. При цьому серед детермінант, які сприяють зазначеному суспільно необхідному явищу, особливе місце займають існуючі у зв'язку з цим правові прогалини і колізії, що стосуються, зокрема, закріплення у чинному кримінальному процесуальному законодавстві України обов'язку для суб'єктів сторони обвинувачення (ст. ст. 36-41 Кримінального процесуального кодексу (КПК)) виявляти причини і умови виникнення кримінальних правопорушень, включаючи й сферу виконання покарань.

Додатковим аргументом з цього приводу виступають кримінально значущі показники рецидивної та пенітенціарної злочинності, які мали місце на протязі 2013–2023 р. р. Так, у 2013 році (першому звітному періоді з часу прийняття нового КПК) у структурі всіх кримінальних правопорушень (всього було зареєстровано 563 тис. 560 таких суспільно небезпечних діянь) рецидив злочинів склав 62 тис. 625 (29,3 % у загальній кількості кримінальних правопорушень) [1]. При цьому в абсолютних цифрах пенітенціарна злочинність складала у 2013 році 400 кримінальних правопорушень (у розрахунку на 1 тис. засуджених, які відбували покарання у виді позбавлення волі, – 5,13 таких випадків) [2, с. 3–4] або менше 1 % у структурі рецидивних кримінальних правопорушень. Натомість у 2022 році із 362 тис. 636 зареєстрованих кримінальних правопорушень 31 тис. 499 припадало на рецидивну злочинність (22,7 % у загальній структурі вказаних суспільно небезпечних діянь) [1]. При цьому у кримінально-виконавчих установах закритого типу, в яких відбували покарання засуджені до позбавлення волі, мало місце 289 пенітенціарних злочинів (знову ж таки, менше 1 % у загальній кількості рецидивних проявів в Україні) [3].

Суттєво не змінилися зазначені показники й у 2023 році [1], хоча і в попередніх періодах і у сьогоднішні не знайшли свого відображення в офіційній статистиці ті явища і процеси кримінального змісту, які носять так званий латентний (прихований) характер, що теж можна віднести до детермінант, які сприяють вчиненню пенітенціарних кримінальних правопорушень. Крім цього, в ЄРДР відсутні також відомості про вчинення кримінальних правопорушень на територіях, окупованих російською федерацією (у Донецькій, Луганській, Херсонській та інших областях), що, без сумніву, слід враховувати при оцінці кількісно-якісних показників злочинності в Україні. Більш того, як показує практика, досить суттєво впливає на детермінацію пенітенціарної злочинності щорічно зростаюче вчинення кримінальних правопорушень у сфері виконання покарань персоналом ДКВС України. Зокрема, якщо у 1991 році з боку цих осіб було зареєстровано тільки 19 злочинів [4, с. 22], то вже у 2016 році (остаточному оформленні та підпорядкуванні органів і установ виконання покарань Міністерству юстиції України) – 102 кримінальні правопорушення. І, що характерно та суспільно небезпечно – зазначені негативні тенденції щорічно до зростання кількості вчинених персоналом ДКВС України кримінальних правопорушень мали місце й на протязі 2017–2022 р. р. [3].

Таким чином, слід констатувати, що в наявності складна прикладна проблема, яка має бути вирішена й на доктринальному (науковому) рівні у силу її актуальності, теоретичної та практичної значущості, що, у свою чергу, обумовлена необхідністю закріплення на законодавчому рівні обов'язку для органів дізнання, досудового розслідування та суду щодо виявлення у ході кримінального провадження причин і умов, які сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, включаючи й сферу виконання покарань України, та невідкладного вжиття заходів, спрямованих на їх усунення, нейтралізацію, блокування тощо.

Список використаних джерел

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення. *Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування*. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=185282 (дата звернення: 06.10.2023).
2. Про діяльність підрозділів охорони, нагляду і безпеки кримінально-виконавчих установ у 2013 році: інформ. бюлетень. Київ: Державна пенітенціарна служба, 2014. 76 с.
3. Про діяльність підрозділів охорони, нагляду і безпеки кримінально-виконавчих установ у 2022 році: матеріали Колегії Міністерства юстиції України. Київ, 2023. 43 с.
4. Деякі показники діяльності установ кримінально-виконавчої системи МВС України у 1991 році: інформ. бюлетень. Київ: Головне управління виконання покарань МВС України, 1992. 28 с.

Левадний Р.

Національної академії Служби Безпеки України
аспірант

КОЛАБОРАЦІОНІЗМ В УКРАЇНІ РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ

Проблема колабораціонізму в незалежній Україні виникла задовго до тимчасової окупації АРК, частини Донецької та Луганських обл. у 2014 році, повномасштабного вторгнення РФ на територію України у 2022 р. Адже підризна робота громадян України на користь росії тривала роками та була спрямована на повалення державного укладу української держави, системи її захисту та налагодження співпраці на міжнародному рівні. Протягом тривалого часу в Україні неодноразово вносили законопроекти щодо криміналізації колабораційної діяльності, проте, тільки 3.03.23 р. було прийнято відповідний кримінальний нормативно-правовий акт – Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність» [1]. Відповідно до офіційної статистики кримінальних правопорушень в Україні за 2023 р. 1168 громадян України вчинили злочинні дії, кваліфіковані ст. 111-1 Кримінального кодексу України «Колабораційна діяльність» і тільки один іноземний громадянин ідентифікований на момент вчинення злочину [2]. Ця статистика не враховує показники окупованих територій та тих колаборантів, які виїхали у підконтрольні окупаційній владі регіони та в росію.

Дослідження колабораційної діяльності останніх часів було прерогативою істориків-науковців, проте, тимчасова окупація частини українських земель, повномасштабне вторгнення росії в Україну та співпраця окремих громадян України із окупаційною владою зумовило необхідність дослідження колабораціонізму з точки зору права.

Колабораціонізм – це термін, який використовується для опису співробітництва з ворогом у період воєнного часу, яке завдає шкоди власній країні чи народові. З таким феноменом війни стикається кожна країна території якої перебували чи перебувають під окупацією, громадяни якої взаємодіють з окупантами, надають йому допомогу та ін.

Співпраця із ворогом на шкоду власній країні відома ще з давніх історичних часів (наприклад, окремі князі Русі співпрацювали із Золотою Ордою та Монгольським ханством; деякі народи Америки обирали співпрацю із іспанцями-завойовниками та ін.), проте вперше поняття «колабораціонізм» було використано для позначення співпраці місцевих жителів Бельгії та Франції з німецькою окупаційною владою під час Першої світової війни, а в період Другої світової війни – дане поняття застосовувалося по відношенню до співпраці французького уряду Віші, громадян окупованих нацистським урядом країн (зокрема, Норвегії, Данії, Нідерландів, Франції, Бельгії та ін.) із фашистською Німеччиною.

Тоталітарний нацистський режим у більшості країн було визнано злочинним, відповідно і співпраця з ним, використання його для власних мілітаристських та політичних цілей (зокрема, використання нацистської окупації для створення автономії або нової держави у майбутньому) покладають співвідповідальність на колаборантів. Після закінчення Другої світової війни в ряді європейських країн справи про співпрацю із окупаційною німецькою владою розглядалися судами в т.ч. і в межах мирної угоди з Союзними державами. Наприклад, у Норвегії було розглянуто близько 90 тис. справ про державну зраду, а в окремих країнах винесено значну кількість смертних вироків по відношенню до колаборантів. Значна кількість справ щодо колаборації було розглянуто в СРСР та Китаї, зокрема, китайська система правосуддя у післявоєнні роки винесла рішення з приводу 25 тис. справ колаборантів [3]. В переважній більшості такі справ мала політичний характер, розглядалися з порушення строків та вибірково, під поняття колабораціонізм підпадали такі дії, як перебування військових у полоні та цивільних осіб на окупованих територіях.

Французьке правосуддя після Другої світової війни до колабораціонізму відносило:

- дії осіб (переважно представників медіа), які підтримували німецький окупаційний уряд, уряд Віші чи виступали проти Союзників;
- дії громадян Франції, які вчиняли по відношенню до представників сил спротиву злочини, доносили на них, сприяли їх арешту чи депортації.

Слід зауважити, що у перші післявоєнні роки відмічалася посилена увага держав та громадськості до справ колаборантів, які прагнули максимально жорстко покарати осіб за співпрацю із окупаційними військами і урядами, створити механізм запобігання таких злочинів у майбутньому. Проте, неспроможність судових та пенітенціарних систем забезпечити ефективність розгляду справ колаборантів та їх утримання, потреби у відновленні інфраструктури країн після військових дій, реінтеграція та ресоціалізація засуджених після відбуття покарання стало причиною перегляду питання притягнення до відповідальності за колабораціонізм.

Зокрема, після Другої світової війни частина осіб, звинувачених у колабораціонізмі, була піддана амністії. Наприклад у СРСР співпраця з ворогом з метою підтримки партизанського руху та здійснення саботажу окупантів, виконання своїх офіційних обов'язків на адміністративних посадах невисокого рівня без вчинення інших видів злочинів не вважалися колабораціонізмом. На Філіппінах амністії підлягали особи, які співпрацювали з японською окупаційною адміністрацією в сфері торгових зв'язків та адміністрування, що сприяло виживанню цивільного населення в окупації. У Франції та Нідерландах було проведено люстрацію колаборантів у формі звільнення державних службовців, суддів, поліцейських, представників муніципальних органів, винесення їм догани та/або позбавлення пенсії. Також, особам звинуваченим у колаборації із окупаційною нацистською владою заборонялося у подальшому обіймати ряд посад та займатися окремими видами діяльності, зокрема:

- працювати в органах правосуддя;
- бути присяжним або свідком;
- керувати ЗМІ;
- працювати в сфері страхування, освіти та у банківській справі;
- виступати опікуном;
- організовуватися у профспілки [4, с. 109].

Проте, у післявоєнній Німеччині, особи які співпрацювали із нацистами могли навіть побудувати політичну кар'єру, працювали в системі правосуддя, оскільки, уникнути співпраці із нацистським режимом в період його панування було майже неможливо.

На форму та ступінь співпраці із окупаційною владою в період Другої світової війни впливало ряд факторів. Зокрема, М.Гехтер та О.Відаль-Анарісіо у моделі колаборації на макrorівні окупаційних режимів визначили наступні фактори, які впливали на ступінь співпраці із ворогом:

1. Ресурси окупаційної влади (військові успіхи, міжнародна підтримка, матеріальні ресурси окупантів, особисті блага для цивільних мешканців окупованих територій, залежність від окупаційного режиму).

2. Ресурси окупованих територій (єдність місцевої спільноти, зовнішня підтримка, соціальні, особисті та матеріальні ресурси місцевої спільноти, залежність особи від спільноти) [4].

Виділяють наступні форми колабораціонізму:

1) політичний колабораціонізм (участь у діяльності колабораційних та/або окупаційних урядів, співпраця в політичних питаннях та ін.) ;

2) військовий колабораціонізм (військова служба в окупаційних військах, поліції, здійснення ворожих дій проти власного народу чи армії);

3) економічний колабораціонізм (економічна співпраця, надання ресурсів і фінансів, здійснення економічних операцій та укладення угод, спрямованих на збагачення ворога);

4) соціальний колабораціонізм (членство в культурних та соціальних організаціях, розповсюдження інформації та пропаганди, яка сприяє ворогові).

Серед обставин та факторів, які можуть вплинути на те, чому окремі громадяни співпрацюють з ворогом можна виділити наступні:

– співпраця з окупантами може розглядатися як єдиний спосіб забезпечити свою безпеку і виживання, зберегти життя собі та своїм близьким;

– в результаті соціального тиску та впливу оточення, створення позитивного та соціально прийнятного образу співпраці з окупантами;

– підтримка ідеологічних поглядів та концепцій, які збігаються з ідеями окупаційних режимів;

– задоволення матеріальних та особистих інтересів, зокрема, отримання привілеїв, робочих місць, матеріальних ресурсів тощо;

– розчарування або неповага до діючої влади в країні, а співпраця із окупантами розцінюється як спосіб змінити ситуацію;

– здійснення фізичного чи психологічного тиску на особу та членів її сім'ї.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#Text> (дата звернення: 12.10.2023).

2. Про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення. *Офіс Генерального прокурора*. URL: <https://gr.gov.ua/ua/posts/pro-osib-yaki-vchinili-kriminalni-pravorushennya-2> (дата звернення: 12.10.2023).

3. Синюк О. Як карали за колабораціонізм різні держави та чому цей термін досі неоднозначний навіть в Україні. URL: https://lb.ua/blog/onysiia_syniuk/571430_yak_karali_kolaboratsionizm_rizni.html (дата звернення: 12.10.2023).

4. Каліщук О. Феномен колабораціонізму у правовій системі України: історична ретроспектива та сучасні виклики. *Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис*. 2023. № 28. С. 108–113 URL: <http://litopys.volyn.ua/index.php/litopys/article/view/417/353> (дата звернення: 12.10.2023).

Пирожик О. В.

комунальне підприємство «Волинський обласний фтизіопульмонологічний медичний центр»

Волинської обласної ради депутат Волинської обласної ради

уповноважений з антикорупційної діяльності

наук. кер. – д.ю.н., професор, заслужений юрист України Колб О. Г.

ПРО ДЕЯКІ ПОТЕНЦІЙНІ ЗАГРОЗИ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

Як показує практика, одним із суттєвих небезпечних наслідків для України та, зокрема, для її національної безпеки в умовах війни з Росією є різноманітні втрати людських ресурсів, що пов'язані зі смертю, пораненням, контузією тощо військовослужбовців, які приймають безпосередню участь у веденні бойових дій з державою-агресором. І, хоча досі на офіційному рівні не оприлюднені відповідні статистичні кількісно-якісні показники з означеного питання, позаяк вони віднесені до відомостей, що становлять державну таємницю [1], на підставі застосування та соціологічних методів дослідження (спостереження, опитування тощо) встановлені деякі юридично значущі факти, що є досить важливими з огляду збереження національної безпеки України.

До таких, зокрема, можна віднести наступні із них:

а) непроведення або неналежне проведення службових розслідувань за фактами смерті або отримання поранення (травм, контузій, самокаліцтва тощо), військовослужбовцями під час бойових дій, що детерміновані недостатньою усвідомленістю командирами військових підрозділів необхідності, важливості та серйозності цього напрямку роботи у зв'язку з необхідністю забезпечення таким чином воєнної безпеки;

б) застосування при з'ясуванні юридично значущих фактів настання таких подій нормативно-правових актів, прийнятий не тільки до 2014 року (часу латентної (прихованої) [2, с. 60-63] участі російської федерації на стороні терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР»), які за своєю суттю не кореспондують з методологією службових розслідувань, яке має відображати сучасні ознаки отримання смерті та поранень військовослужбовців в умовах реальної війни з державою-агресором;

в) залучення до проведення службових розслідувань з означених вище питань військовослужбовців, які не мають ані юридичної освіти, ані бодай правозахисного досвіду для прийняття відповідних рішень за їх результатами та правильною правовою оцінкою події, яка мала місце щодо конкретного військовослужбовця;

г) детермінація (спричинення та обумовлення) таким чином численної кількості звернень близьких родичів потерпілих-військовослужбовців та їх особистих заяв щодо неправомірності дій командирів військових підрозділів із означеної проблематики тощо, що, у кінцевому підсумку, сприяє підвищенню соціальної напруги у суспільстві, недовірі органам державної влади, зниження рівня військової дисципліни з боку осіб, які приймають безпосередню участь у бойових діях з державою-агресором, та підвищує, у зв'язку з цим, ступінь потенційної та реальної загрози національній безпеці України [3].

Отже, в наявності складна прикладна проблема, розв'язання якої лежить також і в площині наукових розробок.

Список використаних джерел

1. Про затвердження зводу відомостей, що становлять державну таємницю : Наказ Служби безпеки України від 23.12.2020 р. № 383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 12.10.2023).

2. Кримінологія : підручник / за заг. ред. д.ю.н., проф. В. В. Чернея ; д.ю.н., проф. О. М. Джузи. Київ : ФОРМ Маслаков, 2020. 612 с.

3. Армієць ЗСУ про «бюрократичне пекло». URL: <https://www.5ua/suspilstvo/armiets-zsu-pro-biurokratychnne-peplo> (дата звернення: 12.10.2023).

Рудь Д. О.

Класичний приватний університет

аспірантка

наук. кер. – д.ю.н., професор, заступник завідувача кафедри кримінального права, процесу та криміналістики Калюга К. В.

ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ З МЕТОЮ ПІЗНАННЯ СТАДІЙ РОЗВИТКУ ТА ПЕРЕДУМОВ ЇХ РЕФОРМУВАННЯ

У нагальному і подальшому реформуванні існуючої правоохоронної системи у нашій країні, ніхто не сумнівається. Навіть не дивлячись на активні військові події та окупацію частини території, неврегульованість частини питань, відчувається на практиці [1–2].

В рамках отримання необхідної для нашого дослідження інформації шляхом анкетування та інтерв'ювання респондентів, ми хочемо ініціювати відповідне опитування. За підсумками якого, провести теоретичний аналіз основних концепцій та принципів, що лежать в основі правоохоронної діяльності та роботи правоохоронних органів зокрема. Виходячи з того, що розгляд сучасних правоохоронних органів передбачає науковий аналіз та оцінку їхньої діяльності на підставі конкретних фактів, даних та систематичне спостереження [3].

Зокрема, проблеми сучасного стану практики правоохоронної діяльності є багатограними і включають низку питань, які потребують вдосконалення. Та незважаючи на наявний національний та міжнародний досвід теорії та практики правоохоронної діяльності, прийшли до висновку, що існує потреба у комплексному та системному дослідженні теоретичних і практичних питань, пов'язаних зі створенням та визначенням правоохоронних органів. Згідно до чого ми застосували відповідні соціологічні методи (в тому числі анкетування) для вивчення поглядів на роботу правоохоронних органів та сприйняття їхньої діяльності; як практичними працівниками так і викладачами юридичних факультетів [4, с. 41–43; 5].

За допомогою анкетування очікуємо можливість виявити конкретні проблеми та недоліки у роботі правоохоронних органів, які могли бути непоміченими внутрішніми механізмами оцінки чи суто теоретичним дослідженням.

У зв'язку з необхідністю збору і обробки теоретичного та емпіричного матеріалу, Рудь Даріною Олексійною (аспіранткою кафедри кримінального права, процесу та криміналістики Інституту економіки та права Класичного приватного університету м. Запоріжжя, Україна), розроблено примірники анкетних форм для проведення анкетування таких категорій респондентів: слідчих, прокурорів, суддів, слідчих суддів, експертів (спеціалістів), оперативних працівників, детективів, адвокатів, поліцейських та викладачів вишів на тему: «Правоохоронна діяльність в системі органів виконавчої влади».

Від розробленого анкетування ми очікуємо отримати відповіді на наступні питання, а саме: «Чи вважаєте ви, що модель реформи правоохоронних органів була обрана правильно (мова йде про концепцію реформи, підготовленої Міністерством внутрішніх справ України)?»; «Як, на вашу думку, належить проводити реформу правоохоронних органів?»; «Чи можна сказати, що в Україні взагалі немає кримінальної юстиції, а є тільки правоохоронні органи?»; «Як ви вважаєте чи є основною проблемою ефективності кримінальної юстиції її відокремленість діяльності кожної ланки від досягнення загального результату?»; «Чи можна сказати, що реалізація державної політики щодо протидії кримінальним правопорушенням, в яких суди відіграють визначальну роль, але все ж таки завершальну, відбувається не в повній мірі?»; «Чи вважаєте ви, що сучасне реформування правоохоронних органів потребує запровадження досвіду зарубіжних країн? Чи вважаєте ви, що сучасне реформування правоохоронних органів потребує запровадження досвіду зарубіжних країн?»; «Згодні ви з твердженням, що «одним із напрямків реформування правоохоронних органів в Україні, є формування високопрофесійного кадрового корпусу органів внутрішніх справ та забезпечення ефективності діяльності поліцейських»?»; «Чи помітили ви зміни в роботі правоохоронних в умовах воєнного часу?»; «Яка модель роботи іноземних правоохоронних органів вам відома та в якій можна взяти досвід для України?»; «Чи згодні ви, що в законодавстві України відсутній термін «правоохоронні органи» та хто відноситься до них?»; «Назвіть три найбільш нагальні питання правоохоронної системи, які, на ваш погляд, повинні бути вирішені реформою в першу чергу?»; «Назвіть будь-ласка основні проблеми в підготовці фахівців правоохоронних органів.» тощо.

Дане опитування є чудовим підходом для отримання об'єктивної та інформативної зворотної інформації від фахівців правоохоронної діяльності.

На основі результатів опитування будуть зроблені наступні висновки у вигляді коментарів щодо поточної ситуації в правоохоронній діяльності та професійних поглядів на правоохоронні органи. Результати опитування можуть слугувати основою для стратегічного планування дій правоохоронних органів. Вони зможуть вказати на пріоритетні напрямки для подальших реформ та покращень шляхом удосконалення використання такої інформації, виявлення стану наукових розробок на теоретичному рівні та загальній обізнаності особового складу фахівців правоохоронних органів із заданою проблематикою тощо. Висновки будуть оформлені у аналітичну довідку анкети.

Список використаних джерел

1. Ковалів М. В., Єсімов С. С., Назар Ю. С., Гаврильців М. Т., Лук'янова Г. Ю. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 386 с.
2. Правоохоронні органи. *Юридична енциклопедія* : у 6 т. / ред. кол. : Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : Українська енциклопедія імені М. П. Бажана, 2003. Т. 5: П-С. 736 с.
3. Правоохоронні органи. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Правоохоронні_органи (дата звернення: 08.09.2023).
4. Камінська Н. В. Пріоритети реформування правоохоронних органів у контексті євроінтеграційного курсу України. *Актуальні проблеми реформування правоохоронних органів* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпропетровськ, 28–29 березня 2014 р. Дніпропетровськ, 2014. С. 41–43.
5. Методи збору соціологічної інформації. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Методи_збору_соціологічної_інформації (дата звернення: 08.09.2023).

Стоматова С. Е.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.ю.н., професор Рябчинська О. П.

ОБОВ'ЯЗОК ПРОЙТИ КУРС ЛІКУВАННЯ ВІД АЛКОГОЛІЗМУ, НАРКОМАНІЇ АБО ЗАХВОРЮВАННЯ, ЩО СТАНОВИТЬ НЕБЕЗПЕКУ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я ІНШИХ ОСІБ

Обов'язок пройти курс лікування від алкоголізму, наркоманії або захворювання, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб вважається спеціальним видом обов'язку, покласти який суд може тільки на особу, стосовно якої документально підтверджено, що вона страждає на одну чи декілька вказаних хвороб і потребує відповідного лікування. Захворюваннями, що становлять небезпеку для здоров'я інших осіб, можуть бути венеричні захворювання, вірус імунodefіциту людини, туберкульоз тощо.

Застосування примусового лікування являє собою діяльність суду щодо прийняття у відповідному процесуальному документі рішення про визначення цього засобу впливу щодо особи, яка вчинила кримінальне правопорушення та має хворобу, яка становить небезпеку для здоров'я інших осіб [1, с. 489]. В ст. 96 КК України зазначено, що примусове лікування може бути застосоване судом незалежно від призначеного покарання до осіб, які вчинили кримінальне правопорушення та мають хворобу, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб. У разі призначення покарання у виді позбавлення волі або обмеження волі примусове лікування здійснюється за місцем відбування покарання. У разі призначення інших видів покарань примусове лікування здійснюється у спеціальних лікувальних закладах.

А. А. Музика і О. П. Горох, досліджуючи шляхи вдосконалення законодавства про примусове лікування осіб, які вчинили злочин, визнали за необхідне внести зміни до п. 5 ч. 1 ст. 76 КК України, виклавши його в такій редакції: «пройти курс лікування від алкоголізму, наркоманії чи токсикоманії або іншого соціально небезпечного захворювання» [2, с. 165]. Ця пропозиція ґрунтується на Основах законодавства України про охорону здоров'я, яке оперує наразі поняттям «соціально небезпечне захворювання» та відносить до них туберкульоз, психічні, венеричні захворювання, СНІД, лепру, хронічний алкоголізм, наркоманію. Є. О. Письменський зазначає, що запропоновані зміни здатні підвищити ефективність кримінально-правового впливу на осіб певної категорії в межах застосовуваного до особи звільнення від відбування покарання з випробуванням [3, с. 151].

Висловлені пропозиції не викликають будь-яких заперечень. Більш того, покладення такого обов'язку є першочерговим у разі, коли на відповідну хворобу страждає вагітна жінка або жінка, яка має малолітню дитину. Наприклад вагітну, яка є ВІЛ-інфікованою, доцільно зобов'язати пройти послуги з профілактики передачі ВІЛ-інфекції від ВІЛ-інфікованих вагітних жінок їхнім новонародженим дітям, до яких є вільний доступ (п. 11 ч. 1 ст. 14. Державні гарантії у сфері протидії поширенню хвороб, зумовлених ВІЛ Законом «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунodefіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ») [4]. Адже на сьогодні в Україні актуальним залишається посилення профілактичних заходів щодо запобігання інфікуванню ВІЛ жінок під час вагітності, яке, як правило, призводить до високого рівня передачі ВІЛ від матері до дитини.

Список використаних джерел

1. Ященко А. М. Застосування примусового лікування : теоретико-прикладний аспект. *Форум права*. 2013. № 4. С. 489–496.
2. Музика А. А. Покарання за незаконний обіг наркотичних засобів : монографія. Хмельницький : вид-во Хмельницького університету управління та права, 2010. 256 с.
3. Письменський Є. О. Обов'язки, які покладає суд на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням (кримінально-правові аспекти). *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2015. № 1. С. 143–151.
4. Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунodefіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ : Закон України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1972-12> (дата звернення: 24.09.2023).

Хохлов А.

Класичний приватний університет
аспірант

ЗАПОБІГАННЯ ВЧИНЕННЮ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ НАЦІОНАЛЬНИМ АНТИКОРУПЦІЙНИМ БЮРО УКРАЇНИ

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», яка визначає організаційно-правовий статус цього органу, Національне антикорупційне бюро України (далі - Національне бюро) є центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних та інших кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також *запобігання* вчиненню нових [1]. Завданням цього органу визначено протидію корупційним та іншим кримінальним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці, а також вжиття інших передбачених законом заходів щодо протидії корупції (ч. 2 ст. 1 цього Закону). Отже Національне бюро визнається спеціалізованим суб'єктом запобігання корупційним кримінальним правопорушенням [2, с. 184; 3, с. 20], тобто державним органом, спеціально створеним для боротьби з злочинністю – правоохоронні органи [4, с. 574].

Задля належної реалізації власних завдань щодо запобігання та протидії корупційним кримінальним правопорушенням Національне бюро взаємодіє з іншими державними органами. Так, Національне бюро взаємодіє з Національним банком України, Фондом державного майна України, Антимонопольним комітетом України, Національним агентством з питань запобігання корупції, органами Державної прикордонної служби, органами державної податкової і митної служби, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, та іншими державними органами.

Національне бюро може укласти з окремими державними органами угоди (меморандуми) про співпрацю та обмін інформацією.

Ч. 2 ст. 19² ЗУ «Про Національне антикорупційне бюро України» передбачає, що Національний банк України, Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України, орган державного фінансового контролю в Україні, Національне агентство з питань запобігання корупції, а також інші державні органи, що здійснюють державний контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами законодавства України, з метою запобігання та протидії кримінальним правопорушенням, віднесеним до підслідності Національного бюро, зобов'язані: 1) передавати Національному бюро одержувані при здійсненні контрольних функцій і аналізі інформації, що надходить, відомості, що можуть свідчити про кримінальні правопорушення або використовуватися для попередження, виявлення, припинення і розслідування кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності Національного бюро; 2) за зверненням Національного бюро проводити у межах своєї компетенції ревізії, перевірки та інші дії щодо контролю за дотриманням законодавства України фізичними та юридичними особами.

Список використаних джерел

1. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 47. Ст. 2051.

2. Дунаєва Т. Є. Спеціалізовані суб'єкти протидії корупції в Україні та їх роль у мінімізації рівня корупційної злочинності. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2018. № 1 (10). С. 174–187.

3. Калугіна І. О. Суб'єкти формування, реалізації та забезпечення антикорупційної правової політики в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2021. № 51. С. 19–24.

4. Литвинов О. М. Суб'єкти протидії злочинності (система). Велика українська кримінологічна енциклопедія : у 2 т. / редкол. : В. В. Сокурєнко (голова), О. М. Бандурка (співголова) та ін. ; наук. ред. О. М. Литвинов. Харків : Факт, 2021. Т. 1. 870 с.

Чиженко Д. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.ю.н., доцент Абакумова Ю. В.

ДО ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ

Однією з важливих соціальних цінностей є власність. Конституцією України (ст. 13) проголошується, що держава забезпечує захист права власності. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом [1]. У розв'язок цього конституційного положення Особливою частиною Кримінального кодексу України (КК України) передбачено окремий розділ, присвячений кримінальній відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень проти власності (Розділ VI). І найбільш небезпечними серед них є прояви насильницького заволодіння чужим майном (грабіж, розбій, вимагання) [2].

Такий злочин як вимагання (ст. 189 КК України) відносяться до небезпечних кримінальних правопорушень проти власності. Його суспільна небезпека полягає не тільки в тому, що винна особа вимагає передачу чужого майна чи права на майно, або вчинення будь-яких дій майнового характеру в потерпілого, але й застосує при цьому погрози, а іноді і насильство в тому числі таке, яке є небезпечним для життя або здоров'я потерпілого, знищує майно останнього та його близьких родичів тощо.

З об'єктивної сторони вимагання характеризується двома взаємопов'язаними діями: 1) пред'явленням майнової вимоги; 2) погрозою застосування насильства, знищення або пошкодження майна, заподіяння іншої шкоди.

Особливістю майнової вимоги у процесі вчиненні вимагання є те, що при її пред'явленні винна особа не вчинює активних дій щодо безпосереднього заволодіння майном, на відміну від таких злочинів як грабіж (ст. 186 КК України) або розбій (ст. 187 КК України). Вчинення грабежу полягає у відкритому викраденні чужого майна (ч. 1 ст. 186 КК України), а розбоєм – у нападі з метою заволодіння чужим майном, поєднаним із насильством, небезпечним для життя чи здоров'я особи, яка зазнала нападу, або з погрозою застосування такого насильства (ч. 1 ст. 187 КК України) [2]. У разі ж вчинення вимагання винний прагне задовольнити своє протиправне домагання в результаті певних дій потерпілого, до якого звернуто вимогу про передачу чужого майна чи права на майно або вчинення будь-яких дій майнового характеру. Тобто з об'єктивної сторони злочин спрямовано на те щоб потерпіла особа сама передала відповідне майно чи право на майно або ж вчинила інші дії майнового характеру. При цьому у ряді випадків винний взагалі не може без певних дій потерпілого досягти потрібного йому злочинного результату.

Отже однією з основних об'єктивних ознак вимагання є застосування психічного насильства, яке, на відміну від розбійного нападу, не завжди пов'язано з насильством фізичним, оскільки «напад» – це вже, певною мірою, фізичне насильство. Обов'язкове застосування фізичного насильства до потерпілого, на нашу думку, має стати основною ознакою, яка відмежовує розбій від вимагання, оскільки, виходячи з санкцій, передбачених у статтях 187 та 189 КК України розбій є більш суспільно небезпечним злочином ніж вимагання. Тому ч. 1 ст. 187 КК України потребує відповідних змін.

Список використаних джерел

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii> (дата звернення: 02.09.2023).

2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-03. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page9> (дата звернення: 02.09.2023).

Явтушенко А. М.

Одеський державний університет внутрішніх справ
аспірант
наук. кер. – д.ю.н., професор Конопельський В. Я.

ЗЛОЧИННІ АВТОРИТЕТИ ЯК ПОТЕНЦІЙНІ ОБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО НАГЛЯДУ

Відкрита військова агресія росії проти України у лютому 2022 року привела не тільки до появи нових кримінальних правопорушень, що посягають на національну безпеку нашої держави (колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК); пособництво державі-агресору (ст. 111-2 КК); перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань (ст. 114-1 КК); ін.), але й переростання потенційних загроз, що стосуються національних інтересів у реальні [1].

Як показує практика, особливу увагу звертають на себе у зв'язку з цим ті із них, що пов'язані з протиправною діяльністю злочинних «авторитетів», які в умовах воєнного стану активізували свої кримінальні зусилля та посягання на різноманітні об'єкти правового захисту, відходячи при цьому навіть від прийнятих у свій час «законів» злочинного світу. Так, всупереч цим «неписаним» правилам, засуджені до позбавлення волі служать у збройних силах росії, займаються колабораційною діяльністю та іншим чином приймають участь в роботі органів влади держави-агресора [2, с. 25–41].

Крім цього, злочинні «авторитети», використовуючи прогалини в діяльності правоохоронних органів, включаючи й органи та установи виконання покарань (УВП), в умовах воєнного стану в Україні посилюють свій протиправний вплив на осіб, які відбувають кримінальні покарання, а також здійснюють інші кримінальні правопорушення, що посягають на встановлений законом порядок виконання – відбування покарань.

Враховуючи вказані потенційні та реальні загрози, які несуть у собі злочинні «авторитети», держава на законодавчому рівні прийняла низку норм, спрямованих на запобігання та протидію цим джерелам суспільної небезпеки.

Зокрема, чинний КК України доповнений положеннями, які передбачають відповідальність за: створення, керівництво або участь у злочинній організації (ч. 5 ст. 255); встановлення або поширення злочинного світу (ч. 3 ст. 25-1); звернення за застосуванням злочинного світу (ст. 255-3); ін.

Проте, такий правовий засіб носить безсистемний характер, позаяк не передбачає у подальшому застосування до злочинного «авторитета» інших аналогічних засобів державного впливу. У першу чергу, мова ведеться про те, що досі зазначені суб'єкти протиправної діяльності не віднесені до об'єктів адміністративного впливу, що визначені в ст. 3 Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» [3].

Таким чином, слід визнати, що в наявності складна прикладна проблема, яка має бути вирішена і на науковому рівні.

Список використаних джерел

1. Бойко О. А. Загрози національній безпеці України у сфері цивільного захисту. URL: <https://dspace.onu.edu.ua> (дата звернення: 21.09.2023).

2. Кримінальна субкультура: поняття, суспільна безпека, форми та засоби впливу на правопорядок в установах виконання покарань : навч. посіб. / за заг. ред. д.ю.н. О. Г. Колба. Київ : Кондор-Видавництво, 2016. 222 с.

3. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі : Закон України від 01.12.1994 р. № 264/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 22.09.2023).

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНИХ І ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ ПРИ ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Гарькавий А. Г.

Класичний приватний університет
аспірант

СКАСУВАННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ НА ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ

Однією з проблем чинного законодавства є відсутність визначення способу захисту права спадкоємців на прийняття спадщини і виникнення права власності на спадкове майно. Найчастіше такі порушення виникають в разі помилок нотаріусів при посвідченні заповітів і неможливості встановлення дійсної волі спадкодавця стосовно розпорядження власним майном на випадок смерті.

Законодавство України не містить визначення категорії «нотаріальна дія». Закон України «Про нотаріат» (далі – Закон) [2] регламентує у ст. 7 вчинення нотаріальних дій, у ст. 34 види нотаріальних дій, у ст. ст. 41–97 правила вчинення нотаріальних дій, не визначаючи поняття «нотаріальна дія».

Виходячи з аналізу наукових праць фахівців нотаріального та цивільного права [1, 3] можна зробити висновки, що поняття «нотаріальна дія» є багатозначним: 1) означає зміст процедури нотаріальної діяльності у послідовній фіксації юридичних фактів; 2) результат нотаріального провадження.

На нашу думку, нотаріальну дію слід розглядати як завершальний юридичний факт, якому передують низка необхідних фактичних процесуальних дій. Так для посвідчення заповіту нотаріус повинен здійснити дії: (ст.ст. 43–46 Закону) встановити особу, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії, визначити обсяг її цивільної дієздатності, витребувати відомості і документи, необхідні для вчинення нотаріальних дій. Запис у реєстрі для реєстрації нотаріальних дій (ст. 52 Закону) є доказом вчинення нотаріальної дії.

Існують випадки, коли нотаріуси допускають технічні помилки при посвідченні заповіту, наприклад помилки у прізвище спадкодавців, адреси місця проживання. Такі помилки, як правило, не виправляються за життя заповідачів. Після смерті заповідача вносити зміни у текст заповіту нотаріус не має права. Відтак, заповіту не відбувається, завдяки технічній помилці нотаріуса. Вважаємо, що в даному випадку порушується право на прийняття спадщини, що є передумовою виникнення права власності на майно, що входить до складу спадщини.

Відповідно до частини третьої статті 51 Закону у разі виявлення нотаріусом, що ним допущено помилку при вчиненні нотаріальної дії або вчинена нотаріальна дія не відповідає законодавству, нотаріус зобов'язаний повідомити про це сторони (осіб), стосовно яких вчинено нотаріальну дію, для вжиття заходів щодо скасування зазначеної нотаріальної дії відповідно до законодавства. Втім, заповідача вже не має у живих і нотаріус може лише повідомити спадкоємців про можливість скасування такої дії. Згідно ст. 50 Закону нотаріальна дія може бути оскаржена особою, права і інтереси якої стосуються. Тобто позов до суду можуть пред'явити як спадкоємці за таким заповітом з помилкою, так і законні спадкоємці.

Коректно буде в позовній заяві вимагати скасування нотаріальної дії. У випадку технічної помилки у тексті заповіту – неправильне написання прізвища заповідача, що не дає можливості встановити приналежність заповіту саме цій особі, - наслідком скасування заповіту і визнання нотаріальної дії такою, що не відбулася буде відсутність особистого розпорядження особи на випадок смерті. Спадщина в такому разі повинна перейти до спадкоємців за законом у встановленому законом порядку. На нашу думку, такий спосіб захисту має бути чітко зазначений у законодавстві. Пропонуємо доповнити ч. 2 ст. 16 ЦК України [4] пунктом 11: «скасування нотаріальної дії».

Список використаних джерел

1. Дзера І. О. Теоретичні та практичні проблеми захисту права власності в спадкових правовідносинах *Вісник Національної академії правових наук України*. 2020. Т. 27. № 3. С. 115–132. URL: <https://ekmail.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f34ea1d7-f8d9-4d4c-929f-40f43aca18e1/content> (дата звернення: 08.09.2023).

2. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 383.

3. Севрюкова І. Ф. Деякі проблеми захисту права на прийняття спадщини. *Актуальні проблеми цивільного, житлового та сімейного законодавства* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 90-річчю з дня народження д.ю.н., професора В. П. Маслова, м. Харків, 2012. Харків : Право, 2012. 464 с.

4. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 08.09.2023).

Герасимчук В. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.ю.н., професор Мащенко О. В.

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТИВНИХ ОЗНАК ПОДАТКОВИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Виконання своїх безпосередніх функцій державою, неможливе без фінансового забезпечення всіх сфер її діяльності та всіх сфер суспільного життя. Найважливішим джерелом такого забезпечення є державний бюджет України.

Відповідно до ст. 42 Конституції України кожен має право займатися підприємницькою (господарською) діяльністю, яка не заборонена законом. А згідно з ч. 1 ст. 67 – кожна особа зобов'язана сплачувати податки і збори в порядку та розмірах, встановлених законом [1]. Тобто кожен суб'єкт господарювання (платник податків) наділений не тільки правами але й певним колом обов'язків перед державою та суспільством, невиконання яких тягне за собою відповідальність. В нашій державі за порушення законодавства у сфері

оподаткування застосовуються такі види юридичної відповідальності як: фінансова, адміністративна та кримінальна. Відповідальність настає у разі вчинення податкового правопорушення.

Згідно з п. 109.1 ст. 109 Податкового кодексу України (ПК України) податкове правопорушення – це протиправне, винне (у випадках, прямо передбачених ПК України) діяння (дія чи бездіяльність) платника податку (в тому числі осіб, прирівняних до нього), контролюючих органів та/або їх посадових (службових) осіб, інших суб'єктів у випадках, прямо передбачених ПК України [2].

Як і будь-яке правопорушення податкове правопорушення характеризується наявністю певних ознак, тобто складу – переліку умов, закріплених в законі, у разі недотримання яких, у їх сукупності, діяння особи тягне за собою фінансову відповідальність [3, с. 117]. У вітчизняній доктрині податкового права загальнови-знаним є науковий підхід, відповідно до якого склад податкового правопорушення утворюють: об'єкт, об'єкти-вна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона [4, с. 124].

Об'єктивна сторона податкового правопорушення – це зовнішній прояв людської поведінки (дія або бездіяльність), яка спричиняє небезпечні для суспільства зміни у навколишньому середовищі (шкідливі наслідки). Вона утворюється з визначених відповідною нормою права обов'язкових та факультативних ознак. До обов'язкових ознак відносять: 1) вчинення протиправного діяння; 2) настання шкідливих наслідків для суспільства або держави; 3) причинний зв'язок між відповідним діянням та наслідками. До факультативних ознак відносять: час, місце, обстановка, спосіб, знаряддя та засоби вчинення правопорушення. Однак додаткові обов'язкові ознаки набувають правового значення лише у тому випадку, коли на їх наявності прямо наголошено у нормі права [5, с. 89-90].

Податкове правопорушення завжди має зовнішню форму виразу та вчиняється у формі діяння. Якщо проаналізувати зміст ст. 109.1 ПК України та поняття податкового правопорушення, яке міститься у цій нормі, то можна побачити, що український законодавець, надаючи визначення податкового правопорушення, відмітив можливість його вчинення як шляхом дії, так і шляхом бездіяльності. Однак, об'єктивна сторона багатьох податкових правопорушень, передбачених Главою XI ПК України, може бути реалізована як шляхом вчинення активних дій, так і шляхом бездіяльності, зокрема це правопорушення, передбачені статтями 117; 118, 118-2, 119, 120, 120-1, 120-2, 121, 122, 125-1, 126, 126-1, 128 ПК України. Шляхом активних дій вчинюються податкові правопорушення, передбачені статтями 116, 119-1 та 123 ПК України, а шляхом бездіяльності – статтями 123-1, 124, 128-1 ПК України.

Тож, класифікуючи податкові правопорушення можна виділити такий їх поділ: за особливостями об'єктивної сторони: вчинені діями суб'єктів правопорушень; вчинені в результаті бездіяльності; вчинені як результат сукупності дії і бездіяльності та ін.

Список використаних джерел

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii> (дата звернення: 01.10.2023).
2. Податковий кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2011. № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 01.10.2023).
3. Податковий кодекс України: постатейний коментар : у 2 ч. / уклад. : В. В. Білоус, Л. К. Воронова, О. О. Головашевич та ін. ; за ред. М. П. Кучерявенка. Харків : Право, 2011. Ч. 1. С. 646.
4. Літвінцева А. С. Поняття та склад податкового правопорушення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2015. Вип. 35. Ч. I. Т. 2. 2015. С. 123–126.
5. Колпаков В. К. Адміністративна відповідальність : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 256 с.

Єренко Д. В.

Класичний приватний університет

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЮРИСДИКЦІЇ СПРАВ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ СПІЛЬНОГО ПРОЖИВАННЯ

Вітчизняне сімейне законодавство закріплює свободу шлюбу. Чоловік та жінка не можуть бути примушені до його укладення та мають свободу проживати спільно однією сім'єю без державної реєстрації шлюбу.

У зв'язку з зазначеним виникає необхідність захисту прав осіб, які проживають спільно без державної реєстрації шлюбу. У останні роки дане питання актуалізувалося у зв'язку зі збільшенням відповідних звернень про встановлення судом факту спільного проживання.

Обрана для дослідження проблематика досліджувалася у наукових працях В. Ватраса, М. Дякович, С. Лепех, З. Ромовської тощо, однак вона потребує подальшої розробки.

П. 5 ч. 1 ст. 315 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) передбачає, що справи про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу розглядає суд [1].

М. Німак вказує, що основним завданням суду при розгляді цієї категорії справ є встановлення власне факту проживання чоловіка та жінки як подружжя, але без реєстрації шлюбу. Якщо не встановити факт проживання їх однією сім'єю без шлюбу, а зобов'язати їх зареєструвати шлюб, то не врегульованими залишиться та сфера відносин, які виникли між початку їх спільного проживання до моменту реєстрації шлюбу [2, с. 37].

Варто відзначити, що Сімейним кодексом України (далі – СК України) передбачено, що сам факт спільного проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без реєстрації ними шлюбу не є підставою виникнення у них прав та обов'язків подружжя [3].

Згідно ч. 2 ст. 3 СК України сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Таким чином законодавець не дає визначення поняття «сім'я», натомість закріплюючи критерії, якими визначається належність осіб до однієї сім'ї, а саме:

- спільне проживання осіб;
- наявність у осіб спільного побуту;

– наявність у осіб взаємних прав та обов'язків.

Підсудність справ про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу закріплюється положеннями ст. 316 ЦПК України, відповідно до якої заява фізичної особи про встановлення факту, що має юридичне значення, подається до суду за місцем її проживання. Підсудність справ за заявою громадянина України, який проживає за її межами, про встановлення факту, що має юридичне значення, визначається за його клопотанням ухвалою судді Верховного Суду. [1].

У той же час з 2022 року в Україні почала формуватися досить неоднорідна практика в судових справах про проживання однією сім'єю із загиблим військовослужбовцем.

На жаль, активні бойові дії мають наслідком загибель великої кількості людей та актуалізує питання судової практики про проживання однією сім'єю.

Так, 22.03.2023 Касаційний цивільний суд у складі Верховного Суду у справі № 290/289/22-ц визначив, що вимоги жінки про встановлення факту проживання однією сім'єю без реєстрації шлюбу з чоловіком, який загинув під час участі у бойових діях, не підлягає вирішенню у порядку цивільного судочинства [5]. Вказане обґрунтовувалося тим, що встановлення такого факту не є самостійною метою, а є передумовою задоволення адміністративного позову, висновок суду є застосовним у всіх справах, де правова мета встановлення факту пов'язується із отриманням чи набуттям права на соціальні чи спеціальні виплати, в тому числі у зв'язку із смертю військовослужбовця.

Вказані висновки Суду, тим не менш, не створили єдності правових думок, адже Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду з ними не погодився, виклавши свою позицію в рішенні № 560/17953/21 від 22.09.2023 [6]. З метою формування єдності правозастосування вказану справу було передано на розгляд Великої Палати Верховного Суду.

У правовому регулюванні питання юрисдикції справ про встановлення факту проживання однією сім'єю нині відсутня єдність правового регулювання. Дане питання знаходиться на розгляді Великої Палати Верховного Суду та, враховуючи їх особливу актуальність, потребує негайної уваги з боку законодавця.

Список використаних джерел

1. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n8371> (дата звернення: 02.10.2023).

2. Німак М. О. Розгляд судом в окремому провадженні справ про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 5. С. 37–41.

3. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 02.10.2023).

4. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 02.10.2023).

5. Постанова Верховного Суду від 22.03.2023 р. у справі № 290/289/22-ц. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/109854993> (дата звернення: 02.10.2023).

6. Постанова Верховного Суду у справі від 02.09.2023 р. № 560/17953/21. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=113663704&red=100003176fc2d901740ea9dfdb5b9840884f8a&d=5> (дата звернення: 19.10.2023).

Лескін М. С.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер.. – д.ю.н. Макух О. В.

ЛІЦЕНЗУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК АДМІНІСТРАТИВНА ПОСЛУГА

З метою зміцнення стабільності та надійності банківської системи в Україні, забезпечення захисту інтересів кредиторів та вкладників банків, а також відповідно до вимог законодавства України, зокрема Законів України «Про банки і банківську діяльність», «Про Національний банк України» та інших відповідних нормативно-правових актів, Національний банк України встановлює порядок видачі банкам банківських ліцензій, письмових дозволів і ліцензій на здійснення окремих операцій.

Відповідно до норм-дефініцій ст. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність», банк - юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги. Так само, банківська ліцензія - запис у Державному реєстрі банків про право юридичної особи або філії іноземного банку на здійснення банківської діяльності. Видача банківської ліцензії - внесення Національним банком України до Державного реєстру банків запису про право юридичної особи або філії іноземного банку на здійснення банківської діяльності.

Ст. 19 Закону України «Про банки і банківську діяльність» встановлює загальні засади для підстав, порядку видачі банківської ліцензії та відмови у її видачі.

Конкретизація положень ст. 19 Закону України «Про банки і банківську діяльність» відбувається у Постанові Національного банку України (далі – НБУ) від 22.12.2018 № 149 «Про затвердження Положення про ліцензування банків», де докладно розписана адміністративна процедура видачі банківської ліцензії.

В свою чергу, відповідно до ст. 1 Закону України «Про адміністративні послуги», адміністративна послуга - результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або здійснення обов'язків такої особи відповідно до закону.

Відповідно до ст. 3 того ж самого Закону: «Надання адміністративних послуг здійснюється відповідно до Закону України «Про адміністративну процедуру» та цього Закону з урахуванням особливостей, визначених законами, які регулюють суспільні відносини у відповідних сферах, зокрема Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності». Тобто, ліцензування є адміністративною послугою в розумінні цього закону.

Також, НБУ, як центральний банк України, особливий центральний орган державного управління (ст. 2 Закону України «Національний банк України») є суб'єктом надання адміністративних послуг [1].

Таким чином, є підстави стверджувати, що ліцензування банківської діяльності є адміністративною послугою, яка надається НБУ.

Список використаних джерел

1. НБУ детально розповів про роботу системи BankID (інфографіка). *Електронне видання Finance.ua*. 2016. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/377950/mbu-detaino-rozpoviv-pro-robotu-systemy-bankid-info-grafika> (дата звернення: 19.10.2023).

Лисенко Є. А.

Класичний приватний університет
аспірант

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ОБМЕЖЕНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ, ЯК СПОСІБ ЗБІЛЬШЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ КРАЇНИ

На шляху до членства в Європейському Союзі та зближення із західними розвиненими країнами, Україна проводить багато реформ свого законодавства, в тому числі і у податковому напрямку.

Багато вказаних реформ провадяться на основі вже існуючих моделей, які добре себе зарекомендували у західних демократіях. Звертаємось до дозволеної законодавством Канади форми ведення бізнесу, аналогі якої відсутні в українському правовому полі - Обмеженому партнерстві (Limited Partnership).

Обмежене партнерство – це асоціація або відносини між двома або більше особами, корпораціями, трастами чи товариствами, які об'єднуються для ведення торгівлі чи бізнесу.

Кожен партнер вкладає в партнерство гроші, працю, власність або навички. Натомість кожен партнер має право на частку прибутку чи збитків бізнесу. Прибутки (або збитки) від бізнесу зазвичай розподіляються між партнерами на основі угоди про партнерство.

Обмежене партнерство не є юридичною особою, але має її ознаки: може відкривати банківські рахунки, укладати угоди з контрагентами в рамках здійснюваної діяльності, тощо.

Як і одноосібне підприємство, партнерство легко створити. Насправді для створення обмеженого партнерства достатньо простої усної домовленості. Однак більшість партнерств регулюються письмовою угодою, яка встановлює правила для партнерів, які вступають у партнерство або виходять із нього, розподіл доходу партнерства та інші питання.

Обмежене партнерство саме по собі не сплачує податок на прибуток від результатів діяльності та не подає річну податкову декларацію. Натомість кожен партнер включає частку доходу або збитку партнерства в особисту або корпоративну податкову декларацію [1].

Простота створення, зручність умов роботи, а головне, можливість для членів партнерства залишитись у зручній для них податковій юрисдикції, провадячи при цьому діяльність на території Канади, а також інших держав, робить обмежене партнерство дуже популярним серед представників бізнесу з багатьох країн.

Запровадження подібної форми ведення підприємницької діяльності в нашій державі, за умови що хоча б один із партнерів має бути податковим резидентом України, могло б збільшити притік інвестицій та збільшити бюджетні надходження.

Список використаних джерел

1. The official website of the Government of Canada. URL: <https://www.canada.ca/en/revenue-agency/services/tax/businesses/small-businesses-self-employed-income/setting-your-business/partnership.html> (date of request: 19.10.2023).

Лютьков О. М.

Класичний приватний університет
аспірант

КОМПЛАЄНС У БАНКАХ УКРАЇНИ

Комплаєнс є достатньо важливою складовою корпоративного банківського управління, що закріплено на нормативному рівні. Поняття комплаєнсу зародилось у Сполучених Штатах Америки на початку 70-х років минулого століття і почало звідти свій розвиток. Тобто термін «комплаєнс» є запозиченим іншомовним терміном, який походить з англійської мови і в буквальному сенсі означає «відповідність» або «дотримання».

Українські банки формують комплаєнс-контроль відповідно до норм законодавства України й міжнародних стандартів щодо захисту клієнтської бази та прозорості діяльності своєї фінансової установи.

Комплаєнс починається з Кодексу етики, де визначено основні цінності банківської установи, розуміння клієнтів, соціальну відповідальність і солідарність усіх працівників банку та інших зацікавлених осіб. Кодекс закладає основи щодо дій і поведінки, яких потрібно дотримуватись у спілкуванні з клієнтами та постачальниками товарів і послуг, державними організаціями, недержавними установами, акціонерами та інвесторами, а також працівниками банку під час правовідносин в межах свого колективу.

Кодекс етики є показником та орієнтиром в частині пояснення професійних обов'язків працівникам банку та дотримання ними норм поведінки, яку необхідно забезпечити.

Наступним елементом комплаєнсу є виконання чинного законодавства України, спрямованого на протидію відмиванню коштів і фінансуванню тероризму. Банк виявляє операції, що мають ознаки ризикової та фіктивної діяльності згідно з параметрами, визначеними Національним банком України, і протидіє їм. Банк зобов'язаний витребувати у своїх клієнтів усю необхідну інформацію для підтвердження законності їхніх дій через фінансову установу. У разі спроби застосування клієнтами послуг банку для підозрілих чи незвичних операцій або в разі відмови клієнта надати банку необхідну інформацію для об'рунтування законності своїх

операцій, банк відмовляє у проведенні таких фінансових дій, а також може закрити рахунки та вжити будь-якого іншого заходу впливу, наприклад штраф згідно з умовами укладених договорів і вимогами чинного законодавства України.

Банки України створюють окремі телефонні лінії для повідомлення про випадки порушення законодавства та внутрішніх процедур у своїй установі, куди співробітники банку, клієнти або інші особи можуть анонімно або відкрито звернутись у відповідних випадках. Також для повідомлень про ці факти банки часто пропонують скористатися онлайн-посиланнями на своїх вебсайтах.

Банки України ретельно застосовують законодавство України про санкції та не здійснюють операцій, заборонених або обмежених законодавством. Іноземні банки додатково виконують санкційні положення, запроваджені Організацією Об'єднаних Націй, США, Європейським Союзом та іншими державами, де такий банк провадить свою комерційну діяльність.

На вебсайті IRS Україна значиться серед інших держав, що беруть участь у виконанні закону FATCA. Згідно з міжурядовою угодою зі США, яка набула чинності 18 листопада 2019 року, Україна погодилася на внесення її до списку таких країн.

На практиці виконання вимог FATCA підтверджується реєстрацією банку на вебсайті IRS (www.irs.gov), з наданням йому статусу іноземної фінансової установи та ідентифікаційного номера.

У банківській діяльності широко застосовують антикорупційний комплаєнс. Зокрема, банки мають політику нульової толерантності щодо будь-якого виду корупції чи хабарництва. Банки вимагають від своїх працівників, клієнтів, постачальників, партнерів і третіх сторін дотримання своєї політики з протидії корупції.

Антикорупційну політику затверджує наглядова рада банку. У ній визначають загальні заходи щодо її виконання всіма підрозділами банку.

Така діяльність передбачає кілька основних напрямів: управління та участь керівництва банку в запровадженні цих правил; установлення ризиків корупції; додаткові документи, наприклад окремий розділ у Кодексі етики, який визначає очікувану поведінку в антикорупційній сфері; певні обмеження на вартість отримуваних подарунків від бізнес-партнерів, щоб вони не створювали умов для надання незаконних переваг; навчання й обізнаність для всіх співробітників із питань протидії корупції; заходи конференційного інформування про корупцію та заходи впливу на неї.

Співробітники банку є суб'єктами протидії корупції та повинні діяти відповідно до вимог, установлених документами банку щодо протидії корупції. Необхідну інформацію, зокрема й інструкції стосовно дій у разі, якщо хтось став свідком спроби або скоєння корупційних дій, працівники банку час від часу отримують через проходження тренінгів. У банку також назначають особу, яка отримує повідомлення про корупцію та діє відповідно до принципів політики банку й повної конфіденційності розслідування таких повідомлень.

У деяких випадках банки України вважають за доцільне посилити наявні комплаєнс-контролі міжнародними нормами і стандартами. Це, зокрема, рекомендації Базельського комітету з банківського нагляду «Комплаєнс і комплаєнс-функція в банках», директиви ЄС, G20 про рекомендації щодо територій, які є податковими офшорами, SOX (Sarbanes-Oxley Act), UK Bribery Act, закон США FCPA. У такий спосіб банки прагнуть створити ефективну систему управління комплаєнс-ризиком за міжнародними параметрами.

Управління комплаєнс-ризиками надає змогу запобігти проблемним процесам, які можуть обернутися для банку не тільки фінансовими втратами, а й утратою довіри з боку клієнтів, інвесторів, партнерів, акціонерів або органів регулювання.

На підставі цього й виникає необхідність запровадження таких механізмів, які б давали змогу мінімізувати ризики. Одним із таких механізмів якраз і є комплаєнс.

Палієнко О. А.

Класичний приватний університет
аспірант

ПОНЯТТЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інновації сьогодні – найбільш ефективний засіб технологічного розвитку підприємств, забезпечення сильних ринкових позицій, які ґрунтуються на суттєвих конкурентних перевагах, що дає змогу вийти із стану економічної депресії. У сучасних умовах розробка програмних заходів з трансформації економіки України та забезпечення сталих темпів економічного зростання передбачає використання в механізмі господарювання такого економічного двигуна як інновації.

Інновації є джерелом розвитку підприємства, вдосконалення його внутрішніх процесів, залучення нових ресурсів і виробничих факторів. Інновації, як результат інноваційної діяльності, з одного боку, орієнтуються на повніше задоволення запитів споживачів, а з іншого – на отримання бажаного економічного ефекту. Процес застосування вперше у виробництві нових наукових здобутків, тобто інновацій, започатковує інноваційну діяльність.

Визначення поняття «інноваційна діяльність» міститься у кількох нормативно-правових актах. Відповідно до базового Закону України «Про інноваційну діяльність» [1], інноваційна діяльність – це діяльність, що спрямована на використання й комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг.

В Законі України «Про інвестиційну діяльність» [2] також дається визначення інноваційної діяльності, яка розглядається як одна із форм інвестиційної та трактується як діяльність, що здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу, що включає: випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технології; прогресивні міжгалузеві структурні зрушення; реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил; розробку і впровадження нової, ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального і екологічного становища.

Відповідно до ч. 1 ст. 325 Господарського кодексу України [3], інноваційною діяльністю у сфері господарювання є діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя.

У Законі України «Про інноваційну діяльність» акцентується на комерційному використанні результатів інноваційної діяльності, на відміну від положень ст. 325 Господарського кодексу України, яка виступає діяльністю, що спрямована на виконання науково-технічних досягнень у виробництво.

Згідно з інструкцією, щодо заповнення форми державного статистичного спостереження № 1 – інновація «Обстеження інноваційної діяльності промислового підприємства» під інноваційною діяльністю розуміють усі наукові, технологічні, організаційні, фінансові й комерційні дії, що призводять до здійснення інновацій або задумані з цією метою. До інноваційної діяльності входять дослідження і розробки, не пов'язані прямо з підготовкою конкретної інновації.

Як бачимо, в українському законодавстві не існує єдиного підходу до трактування цього визначення. Та й самі вище перелічені нормативні акти, носять більш інформаційний характер, та не виконують своєї функції з точки зору державного регулювання.

Список використаних джерел

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 02.08.2023).

2. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. № 1561-12. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 02.08.2023).

3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 19.10.2023).

Храпко А. Є.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.ю.н., професор Машенко О. В.

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТИВНИХ ОЗНАК ПОДАТКОВИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

У законодавстві України, залежно від виду юридичної відповідальності, виокремлюються такі види правопорушення як: кримінальне (злочин, проступок); адміністративне (проступок); цивільно-правове; податкове тощо. Фінансова відповідальність за податкове правопорушення настає у випадку порушення податкового законодавства, якщо відповідне діяння не містить ознак кримінального правопорушення.

Як наголошується у ст. 109.1 Податкового кодексу України (далі – ПК України) податкове правопорушення представляє собою протиправне, винне (у випадках, прямо передбачених цим Кодексом) діяння (дія чи бездіяльність) платника податку (в тому числі осіб, прирівняних до нього), контролюючих органів та/або їх посадових (службових) осіб, інших суб'єктів у випадках, прямо передбачених ПК України [1]. Визначаючи дане поняття законодавець, фактично, окреслює коло обов'язкових об'єктивних та суб'єктивних ознак (елементів), які характеризують певне протиправне діяння саме як податкове правопорушення.

До суб'єктивних ознак податкового правопорушення у доктрині відносять такі елементи складу правопорушення як суб'єкт та суб'єктивна сторона. Суб'єктивна сторона правопорушення визначається як ставлення особи до вчинюваного нею діяння та його наслідків. Вона відображає внутрішню сторону правопорушення, характеризує психічну діяльність особи в момент вчинення протиправного діяння. Основним елементом суб'єктивної сторони є вина особи (у формі умислу або необережності). До факультативних (необов'язкових) ознак суб'єктивної сторони відносяться мотив і мета вчинення правопорушення [2, с. 51].

Згідно з п. 3 ст. 109 ПК України у випадках, визначених пунктами 123.2 – 123.5 ст. 123, пунктами 124.2, 124.3 ст. 124, пунктами 125¹.2 – 125¹.4 ст. 125 даного кодексу, необхідною умовою притягнення особи до фінансової відповідальності за вчинення податкового правопорушення є встановлення контролюючими органами вини особи [1]. Пункт 3 ст. 109 було внесено у ПК України лише у 2020 році Законом України від 16.01.2020 р. № 466-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві» [3]. До цього законодавець не вказував вину як обов'язкову ознаку податкового правопорушення. Закріплення цієї суб'єктивної ознаки у визначенні поняття податкового правопорушення стало однією з найбільш суперечних новел вітчизняного податкового законодавства. Багато хто з науковців вважають, що «впровадження відповідальності за податкові правопорушення до контролюючих органів, а також відповідних механізмів заподіяної шкоди платникам податків не лише дозволяє захистити права та інтереси платників податків, а й сприятиме підвищенню рівня правової культури й податкової дисципліни» [4, с. 77].

Встановлення наявності вини в діянні особи відповідає вітчизняним принципам юридичної відповідальності, а, насамперед – принципу винуватості діяння, який виражається у застосуванні юридичної відповідальності тільки стосовно тих суб'єктів, в діяннях яких є вина.

Принцип винуватості діяння закріплений, перш за все, у Конституції України, відповідно до ст. 62 якої особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину [5].

Вважається, що податкове законодавство України (також як і цивільне та інші галузі права) не повинно суперечити конституційним принципам. Тож внесення змін у ПК України щодо інституту вини – це лише перший крок до закріплення презумпції невинуватості платника податків.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2011. № 13–14, № 15–16, № 17. Ст.112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 02.05.2023).

2. Кобильник Д. А. Суб'єктивна сторона податкового правопорушення: до питання визначення. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2020. № 3 (69). Т. 2. С. 49–54.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві : Закон України від 16.01.2020 р. № 466-IX. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2020. № 32. Ст. 227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-20#n1133> (дата звернення: 19.10.2023).
4. Макух О. В. Нові підходи до визначення порушення податкового законодавства. Тренди розвитку адміністративного та фінансового права. *Право та інновації*. 2021. № 2 (34). С. 75–81.
5. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii> (дата звернення: 19.10.2023).
6. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-03. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.10.2023).

МЕХАНІЗМИ І ТЕХНОЛОГІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ Й ЇХ ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ ТА СВІТІ

НОВІ ВИКЛИКИ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В ОРГАНІЗАЦІЯХ, ПІДПРИЄМСТВАХ ТА УСТАНОВАХ

Биков О. І.

Класичний приватний університет
аспірант

ОСОБЛИВИЙ СТАТУС НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

У ст. 1 ЗУ «Про центральні органи виконавчої влади» зазначено, що до системи центральних органів виконавчої влади належать міністерства України та інші центральні органи виконавчої влади. Вищим органом системи центральних органів виконавчої влади є Кабінет Міністрів України. Ці Міністерства забезпечують формування та реалізують державну політику в одній чи декількох сферах, інші центральні органи виконавчої влади виконують окремі функції з реалізації державної політики [3].

У ст. 2 ЗУ «Про Національний банк України» вказано, що Національний банк України – є центральним банком України, особливим центральним органом державного управління, юридичний статус, завдання, функції, повноваження і принципи організації якого визначаються Конституцією України та іншими законами України [2].

У ст.99 Конституції України зазначено, що основною функцією центрального банку держави – Національного банку України – є забезпечення стабільності грошової одиниці [1].

Національний банк України в межах своїх повноважень здійснює й інші функції, зокрема:

- монопольно здійснює емісію національної валюти України та організує готівковий грошовий обіг;
- виступає кредитором останньої інстанції для банків та організовує систему рефінансування;
- встановлює для банків правила проведення банківських операцій, бухгалтерського обліку і звітності, захисту інформації, коштів та майна;
- здійснює державне регулювання на платіжному ринку, визначає засади функціонування платіжного ринку України, регулює діяльність надавачів платіжних послуг, здійснює нагляд за діяльністю учасників платіжного ринку (як на індивідуальній так і на консолідованій основі);
- здійснює погодження статутів банків і змін до них, ліцензування банківської діяльності та операцій веде Державний реєстр банків, створює та веде Кредитний реєстр Національного банку України;
- веде офіційний реєстр ідентифікаційних номерів емітентів платіжних карток внутрішньодержавних платіжних систем;
- здійснює валютне регулювання, визначає порядок виконання операцій в іноземній валюті, організовує і здійснює валютний нагляд;
- забезпечує накопичення та зберігання золотовалютного резерву та здійснення операцій з ним та банківськими металами;
- аналізує та прогнозує динаміку макроекономічних, грошово-кредитних, валютних та фінансових показників, складає платіжний баланс;
- здійснює захист прав споживачів фінансових послуг, що надаються банками, а також іншими фінансовими установами;
- організовує роботу та здійснює заходи з підвищення рівня фінансової грамотності населення (ст. 7 Закону [2]).

Ю. О. Тополь говорить, що: «... зважаючи на особливість Національного банку України, він не відноситься до жодної з гілок влади. Однак, у Законі України «Про Національний банк України», що він є особливим центральним органом державного управління, який провадить діяльність в банківській та грошово-кредитній сферах. Отже, це підтверджує той факт, що вітчизняний центробанк не знаходиться поза рамками системи органів державного управління. Він не наділений правом власності на майно підконтрольних йому суб'єктів та не може втручатися в їх діяльність. Але при цьому, Національний банк здійснює безпосередній контроль за ними та управління шляхом встановлення вимог у власних нормативних актах» [4, с. 48–49].

М. В. Старинський, Я. П. Дибченко, також наголошують, що Національний банк України входить до системи контролюючих органів України, і ця позиція підтверджується відповідними контрольними повноваженнями центрального банку у сфері банківської діяльності. Проте, він має свій особливий статус, оскільки він не є прямо підпорядкованим певному органу, а лише підзвітним, тобто, над ним також здійснюється контроль, однак, свою діяльність центробанк провадить самостійно [5, с. 32].

Отже, можна зробити висновки, що за функціями, які виконує Національний банк України (контрольні, управлінські) його можна цілком впевнено віднести до центральних органів виконавчої влади, але він займає унікальне місце в системі управління, тому як не підпорядковується жодному органу влади, виконуючи дуже важливу функцію для держави – забезпечення стабільності грошової одиниці. Тому його можна вважати центральним органом виконавчої влади з особливим статусом.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 02.05.2023).
2. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 02.05.2023).
3. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 р., № 3166-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#top> (дата звернення: 02.05.2023).
4. Тополь Ю. О. Конституційно-правовий статус Національного банку України. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. 2002. № 3. С. 47–50.
5. Старинський М. В., Дибченко Я. П. Національний банк України в системі контролюючих органів України. *Правові горизонти*. 2017. Вип. 6. С. 29–33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/In_2017_6_7 (дата звернення: 02.05.2023).

Гальцев М. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «НЕПРАВОМІРНА ВИГОДА»

У ч. 1, ст. 1 ЗУ «Про запобігання корупції» вказано, що корупцією – є використання особою, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [1].

У Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції надано визначення «державної посадової особи» як то: 1) будь-яка особа, яка обіймає посаду в законодавчому, виконавчому, адміністративному або судовому органі, яку призначено чи обрано, праця якої оплачувана чи не оплачувана, незалежно від старшинства; 2) будь-яка особа, яка виконує державну функцію, зокрема для державного органу або державного підприємства, або надає державну послугу; 3) будь-яка особа, що визначається як «державна посадова особа» у внутрішньому праві держави, якою підписано Конвенцію [2].

Основною умовою для визнання вчинку як корупція – є отримання неправомірної вигоди, від якою законодавець пропонує розуміти – грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав [1].

Неправомірна вигода – є предметом злочину майнового характеру, передбаченого ст. 368-2 КК України (гроші, майно, документи, дії та послуги майнового характеру тощо). Згідно з приміткою до ст. 368-2 КК України неправомірна вигода в значному розмірі становить суму, що перевищує сто неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, у великому розмірі – у двісті, а в особливо великому – у п'ятсот разів [3, с. 823]. Неоподатковуваний мінімум дорівнює прожитковому мінімуму, помноженому на коефіцієнт 1,4 та округлений до найближчих 10, тобто це визначений у пп. 169.4.1, п.169.4, ст.169 ПК України розмір податкової соціальної пільги.

Проте, термін «неправомірна вигода» з'явився і в ст. 354 КК України, там де раніше йшлося про одержання незаконної винагороди працівником підприємства, установи чи організації. Тепер будь-який викладач, вчителька чи працівник дитячого садка, лікар чи медична сестра в державній установі, на держпідприємстві нестимуть відповідальність за одержання «неправомірної вигоди», якщо вартість неправомірної вигоди перевищує 0,5 неоподаткованого мінімуму доходів громадян [4].

Отже, особам уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та прирівняним до них, забороняється використовувати свої службові повноваження або своє становище та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб. У разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка, незважаючи на приватні інтереси, вони зобов'язані невідкладно вжити таких заходів [5]:

- 1) відмовитися від пропозиції (про це має бути чітко сказано та вжито відповідні дії, які будуть свідчити саме про відмову а не про роздуми);
- 2) за можливості ідентифікувати особу, яка зробила пропозицію (необхідно дізнатися прізвище, ім'я та по-батькові, посаду, адресу проживання особи, яка пропонувала хабар);
- 3) залучити свідків, якщо це можливо, у тому числі з числа співробітників;
- 4) письмово повідомити про пропозицію безпосереднього керівника (за наявності) або керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації, спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

Якщо особа отримала майно, що може бути неправомірною вигодою, або подарунок, вона зобов'язана невідкладно, але не пізніше одного робочого дня, письмово повідомити про цей факт свого безпосереднього керівника або керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації [5]. У протилежному випадку, особу може бути звинувачено у вчиненні кримінального правопорушення за ст. 368 КК України «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою».

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 12.09.2023).
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції : ратифіковано Законом від 18.10.2006 р. № 251-V(251-16). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення: 12.09.2023).
3. Кримінальний кодекс України : наук.-практ. коментар : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Харків : Право, 2013. Т. 2 : Особлива частина. 1040 с.

4. Середа І. Л. Неправомірна вигода у КК України. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/21923/1.pdf> (дата звернення: 12.09.2023).

5. Неправомірна вигода: алгоритм дій посадової особи у разі пропозиції неправомірної вигоди. URL: <https://km.tax.gov.ua/diialnist/zapobigannya-proyavam-koruptsii-informatsiyni-materiali/print-432928.html> (дата звернення: 12.09.2023).

Герасимов А. В.

Класичний приватний університет
аспірант

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ: МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Розвиток будь-якого суспільства супроводжується позитивними і негативними явищами, які науковці намагаються дослідити та узагальнити. Тому такі явища, як криза та її види, що потребують антикризового управління.

В сучасних умовах економічного розвитку початковою ознакою кризи є неефективне управління. Воно порушує здатність до саморегуляції в результаті негативного впливу зовнішнього середовища чи необдуманого управління внутрішнім середовищем.

Значний вплив має відсутність досвіду в управлінців протидіяти внутрішнім кризовим спалахам.

Поняття антикризового управління є досить неоднозначним і розпливчастим. Одні науковці розуміють під ним специфіку управління підприємством в умовах загальної (всередині країни чи міжнародної) економічної кризи, для інших – це управління підприємством, яке потрапило в кризу через незадовільне управління.

Є також думки, що це керівництво знаходиться на межі банкрутства або в період банкрутства. Це й не дивно, адже аналізуються думки різних періодів. Справа в тому, що в економічних явищах немає стабільних термінів.

З часом вони змінюються під впливом різноманітних науково-технічних, економічних, соціальних, організаційних та управлінських факторів. В останні роки з'явилися нові форми управління, організаційні методи.

У більшості наукових публікацій, особливо дисертаційного спрямування, розглядаються авторські підходи до тлумачення багатьох економічних термінів.

Антикризове управління - це діяльність менеджменту, що є складовою управління економічною безпекою підприємства і полягає у передбаченні можливості настання кризової ситуації, реалізується через підготовку та впровадження відповідних управлінських рішень, взяття на себе відповідальності та контролю за реалізацією запланованих заходів, швидкому реагуванні у випадку кризової ситуації для виведення підприємства із кризового стану.

Антикризове управління, як і будь-який вид управління, передбачає реалізацію як загальних, так і специфічних функцій управління

Загальні функції управління: планування, мотивація, організація та контроль забезпечують виконання процедури управління, а специфічні функції антикризового управління визначаються об'єктом управління.

В результаті антикризового управління має відбутися процес, здатний кардинально змінити існуючу ситуацію на підприємстві та забезпечити відновлення стабільності підприємства, як фінансової, так і комерційної.

Будь-яке управління має включати антикризові заходи та протидіяти кризам при вході в кризову смугу розвитку системи. Ігнорування цього призводить до значних негативних наслідків, а от врахування сприяє легшому перебігу кризи при мінімальних негативних наслідках.

Основними помилками в антикризовому управлінні є відсутність моніторингу кризових ситуацій на більшості підприємств і планування антикризових стратегій, які б дозволили проводити превентивне антикризове управління.

Водночас міркування вищого керівництва про відсутність антикризового планування зводяться до того, що положення антикризових планів рідко виконуються в разі несприятливих подій.

На зміст антикризового управління, останнє включає не лише заходи, спрямовані на вихід з кризи, а найголовніше – міри попередження кризових явищ.

Голіздра Д. В.

Запорізький національний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Гудима О. В.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ

Оцінка та прогнозування розвитку ознак кризових явищ у діяльності торгівельних підприємств є предметом діагностики фінансової кризи.

Залежно від методу та загальної практики діагностики неплатоспроможності суб'єктів господарювання можна виділити дві основні системи: «експрес-діагностика» та «базова система діагностики неплатоспроможності». Основною метою експрес-діагностики неплатоспроможності є своєчасне виявлення ознак кризового стану підприємства та оцінка масштабів кризи.

Базова діагностика банкрутства торговельного підприємства здійснюється на основі методів факторного аналізу та прогнозування, що дозволяє оцінити цей кризовий параметр фінансового розвитку підприємства.

З метою забезпечення стабільної роботи торгівельних підприємств в умовах кризи рекомендуються різні стратегії антикризового управління для бізнес-підприємств.

Однією з таких стратегій є розвиток продукту, який є результатом створення нових продуктів або вдосконалення існуючих продуктів і послуг для запуску на існуючих ринках. Ця стратегія вимагає додаткових

фінансових інвестицій для розробки, просування та маркетингу нових продуктів. Вона може бути ризикованою, оскільки необхідно знайти нові інвестиції та інші джерела фінансування. Однак приведення асортименту продукції у відповідність до вимог платоспроможного споживача може бути єдиним способом поживити діяльність компанії та залучити інвестиційні ресурси.

Шляхи покращення діяльності торговельної компанії включають «залучення найкращих працівників, покращення діяльності компанії шляхом впорядкування та оптимізації процесів, демонстрацію споживачам, що компанія може стабільно надавати певний рівень якості послуг, тобто задовольняти всі запити».

Для покращення діяльності торговельних підприємств необхідно вжити наступних заходів:

- 1) залучити кваліфікованих працівників, оптимізувати процеси та впровадити нові технології на основі сучасного технічного обладнання;
- 2) закупити високоякісні матеріали для підвищення якості продукції;
- 3) підвищити професійний рівень своїх фахівців шляхом навчання та розвитку персоналу;
- 4) проводити постійний аналіз діяльності компанії в порівнянні з конкурентами з точки зору задоволеності клієнтів;
- 5) удосконалити систему управління якістю продукції та послуг, включаючи впровадження стандартів якості, сертифікацію, ретельний моніторинг виробничих процесів та аналіз відгуків споживачів
- 6) постійний моніторинг та аналіз змін ринкових тенденцій та вимог споживачів, адаптація діяльності компанії до мінливих вимог ринку та підвищення високого рівня задоволеності клієнтів
- 7) розробляти та впроваджувати нові технології та інновації у виробництво з метою підвищення ефективності виробничих процесів, зниження витрат, підвищення якості продукції та послуг і реагування на зміни ринку
- 8) забезпечувати високу якість та професійний розвиток своїх працівників шляхом навчання, тренінгів, семінарів та інших заходів, що сприяють вдосконаленню їхніх знань та навичок

На основі вищезазначених досліджень мають бути розроблені рекомендації щодо покращення фінансового стану та фінансових результатів діяльності підприємств, а також щодо запобігання збиткам.

З метою ефективного управління фінансовою безпекою підприємств можна використовувати економіко-математичні моделі для розробки стратегій і механізмів оптимізації функціонування економічної системи та прогнозування ключових параметрів. Однак варто зазначити, що будь-яке антикризове управління має бути спрямоване на оптимізацію, а не на мінімізацію витрат.

Григор'єв Д. С.

Класичний приватний університет
аспірант

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Важливим критерієм оцінки соціально-економічної ситуації в країні є дослідження стану житлово-комунального господарства (ЖКГ) як однієї із пріоритетних галузей національно-господарського комплексу, підприємства якої, у порівнянні з іншими підприємствами невиробничої сфери, надають значну кількість видів послуг та через забезпечення населення й суб'єктів господарювання необхідними житлово-комунальними послугами, реалізують соціальну функцію.

Здійснюючи діяльність у сферах експлуатації житлового фонду, зовнішнього благоустрою та освітлення, комунального і побутового обслуговування, газо- та теплозабезпечення, готельного господарства, господарчого управління житловим і комунальним господарством та пожежної охорони та реалізуючи соціальну функцію шляхом встановлення партнерських відносин із споживачами житлово-комунальних послуг, підприємства ЖКГ посідають одну із провідних позицій в інфраструктурі національно-господарського комплексу. Іншими словами ЖКГ є сферою національного господарства, що включає різногалузеві об'єкти, використання яких спрямовано на забезпечення нормальної життєдіяльності населення та постачання підприємствам різних галузей необхідних ресурсів задля створення умов для їх функціонування та досягнення визначених стратегічних цілей.

Незважаючи на те, що впровадження комплексу заходів, передбачених Загальнодержавною програмою реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2018–2023 рр. сприяла деяким позитивним змінам у даній галузі, більшість завдань щодо підвищення ефективності та надійності її функціонування залишаються невирішеними, в тому числі й забезпечення беззбиткової діяльності підприємств ЖКГ.

Так, за даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України за січень-серпень 2023 року підприємства галузі отримали збитки у сумі 4078,4 млн. грн., що на 24,02 % або 790 млн. грн. більше, ніж за аналогічний період у 2022 році. Така ситуація була зумовлена зростанням заборгованості населення протягом 2023 року на 22,9 % за житлово-комунальні послуги та зниженням рівня їх оплати з 99 % до 92,2 %.

За таких обставин тенденція зростання збитковості діяльності підприємств ЖКГ разом із існуючими проблемами недосконалості тарифної політики (тарифи не відшкодовують у повному обсязі витрати на виробництво послуг), застарілості інструментів фінансового управління, відсутності ефективних механізмів залучення й розміщення фінансових ресурсів та нестачі досвіду взаємодії з приватними інвесторами, що негативно впливають на фінансовий стан підприємств галузі, вимагають пошуку нових підходів до управління їх фінансовим забезпеченням.

В цілому, можна зробити висновок, що представлений формалізований опис предметної області дослідження шляхом структуризації зв'язків між елементами побудованої моделі дозволяє уточнювати та формувати теоретичні положення щодо формування фінансового забезпечення діяльності підприємств ЖКГ, в тому числі: обґрунтування принципів формування фінансового забезпечення, що здійснюється через управління структурою капіталу та управління грошовими потоками; використання стратегічного управління для удосконалення фінансового забезпечення та розроблення підходів до фінансування активів.

Дібіров І. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.держ.упр., доцент Кітченко О. В.

ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Економічні та соціальні перетворення в суспільстві, зумовлені переходом до ринкових відносин, супроводжуються виникненням непередбачених причинно-наслідкових зв'язків в управлінні виробництвом. З'являються нові функції управління, змінюється структура апарату управління, удосконалюються процеси прийняття управлінських рішень.

Один з найважливіших напрямків програми реформ у нашій країні – перебудова систем управління підприємством. Особливе значення ця проблема набуває на рівні тих підприємств, місце яких у ринковій економіці повністю змінюється. Коли підприємство стає економічно самостійним об'єктом товарно-грошових відносин, що повністю відповідає за результати своєї господарської діяльності, воно повинно сформувати систему на управління, яка б забезпечила йому високу ефективність роботи, конкурентоздатність та стійкість положення на ринку.

Для досягнення мети створення ефективної системи управління персоналом дослідження необхідно розуміти сутність виробничого процесу, оскільки персонал виробничого підприємства кардинально відрізняється від персоналу або підприємств. Специфіку виробничого персоналу відображає постійний контакт із засобами виробництва завдання підприємства полягає в тому, щоб сприйняти «на вході» фактори виробництва, переробити їх і «на виході» видати продукцію. Такого роду трансформаційний процес позначається як «виробництво». Персонал або праця – є найважливішим фактором виробництва.

Оцінка ефективності трудової діяльності управлінського персоналу – це невід'ємна та одна з найважливіших частин в структурі управління роботою управлінського персоналу. Вплив різноманітних чинників на результати функціонування підприємства, його розвитку та становлення виявляється найчастіше у вигляді чисельних зв'язків та стосунків, що виникають у процесі вирішення управлінських завдань. Ефективність діяльності підприємства значною мірою визначається рівнем загального розвитку та компетентності його керівництва, цілеспрямованістю управлінців та стилем їх роботи. Зменшується роль навичок фізичного маніпулювання предметами і засобами праці. Натомість зростає цінність інтелектуальних, моральних, культурних чинників, набувають пріоритетного значення такі риси керівників, як толерантність, уважність, відповідальність тощо.

Охарактеризовано організацію діяльності механізму управління виробництвом, та з'ясовано, що головними складовими ефективного управління є: наукова організація праці, тобто продумана, з урахуванням минулого досвіду, галузевих норм та досвіду та адаптована до потреб конкретного підприємства процес управління; наявність ресурсів до мотивації первинної, коли людина має певні надії та очікування та постійної мотивації, коли праця приносить розуміння матеріальної стабільності, власної затребуваності, безпеки, відчуття командного духу та радість від отриманих результатів; ієрархія та процес взаємовідносин, яка надає можливість кожному виконувати власну функцію та роль; процес контролю, яка не переростає у контроль заради контролю, а забезпечую охоронну та мотивуючу функцію для робітників.

Отже, формування системи керівництва на вітчизняних підприємствах є актуальним і глобальним питанням сьогодення. Що характеризує використання системи оцінювання рівня ефективності трудової діяльності керівника за п'ятибальною системою, яка містить чотири групи критеріїв: оцінку індивідуальних здібностей та якостей керівника, оцінку авторитету керівника, оцінку співпраці керівника з колективом та оцінку виконання роботи керівника.

Діяментович Д. Г.

Класичний приватний університет
аспірант

КОРУПЦІЯ – ЯК НЕГАТИВНЕ СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ

У ЗУ «Про запобігання корупції» вказано, що корупцією визнається – використання особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або іншою посадовою особою, наданих їй службових повноважень з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки вигоди для себе чи інших фізичних чи юридичних осіб з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень [1].

Стосовно службових повноважень – ними визнаються офіційно покладені на певну особу обов'язки здійснювати яку-небудь службову діяльність, а також окремі переваги, надані їй для максимально ефективного здійснення зазначених обов'язків [2]. Службові повноваження обов'язково мають бути закріплені в Конституції України, або в інших нормативно-правових актах (Законах, Постановах Кабінету Міністрів України, посадових Інструкціях, тощо). Розширення таких повноважень може здійснюватися лише шляхом внесення змін до цих актів.

І якщо стосується внесення змін до Конституції, до це ініціювати може не менш як третина народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України, про що вказано у ст.154 Конституції України [3].

Законодавство містить перелік основних типів ситуацій, з якими може зіткнутись на практиці посадова особа, серед яких:

– неправомірно сприяти фізичним або юридичним особам у здійсненні ними господарської діяльності, одержанні субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів, пільг, укладанні контрактів (у тому числі на закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти);

- неправомірно сприяти призначенню на посаду особи;
- неправомірно втручатися в діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування;
- неправомірно надавати перевагу фізичним або юридичним особам у зв'язку з підготовкою проєктів, виданням нормативно-правових актів та прийняттям рішень, затвердженням (погодженням) висновків [4].

Всі ці ситуації відображають неправомірні дії, які можуть бути вчинені посадовою особою.

Під діями слід розуміти вольову поведінку суб'єктів, з якою пов'язані виникнення, зміна та припинення правовідносин [5].

Будь-яка правова поведінка (правомірна чи протиправна) характеризується певними ознаками, серед яких:

- соціальна значущість. Якщо ця поведінка – є соціально шкідливою, то вона гальмує розвиток позитивного потенціалу, викликає негативні економічні, соціально-політичні, морально-психологічні та інші наслідки;

- є конкретним свідомо-вольовим вчинком (дією або бездіяльністю) у сфері регулювання будь-яких відносин. Така поведінка торкається суттєвих інтересів суспільства і держави і може бути охарактеризована як соціально корисна чи соціально шкідлива [6].

Перед тим як діяти, особа уявляє собі результат своєї дії і обирає модель поведінки, яка складається з конкретних дій. Так, будучи свідомим вольовим проявом юридичний акт у вигляді належного виконання своїх обов'язків – є дією, спрямованою на реалізацією своїх функцій у галузі публічного управління (у нашому випадку).

Як наголошує А. Коструба: «Етапами такого вольового акту є: 1) спонукання до здійснення вольового акту; 2) уявлення мети дії; 3) уявлення засобів, необхідних для досягнення наміченої мети; 4) намір здійснити певну дію; 5) рішення виконати дію; 6) вольове зусилля, пов'язане з «боротьбою» мотивів, тобто протиборотвом особистих позицій людини; 7) прийняття рішення – визначення лінії поведінки в ситуації невизначеності дій, які за певних умов можуть призвести до бажаного результату; 8) виконання дії і його поточне коректування [7]».

У теорії держави і права неправомірні дії поділяються на: злочини і проступки. Злочини – передбачені законом суспільне небезпечні винні діяння (дії або бездіяльність), за які особа може бути притягнута до кримінальної відповідальності. Злочин відрізняється від проступку більшим ступенем суспільної небезпечності. Проступки – є одним із видів правопорушень, який полягає у винній дії або бездіяльності, що спричиняють за чинним законодавством, дисциплінарну чи адміністративну відповідальність. Проступок – є менш суспільно небезпечним [5].

Тобто, ми бачимо, що неправомірні діяння можуть вчинятися й у формі бездіяльності, коли посадова особа мала діяти певним чином, але вона цього не зробила.

Так, ч. 1, ст. 24 «Про запобігання корупції» окреслює заходи, які має вжити особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, прирівняні до них особи у разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка, серед яких:

- за можливості ідентифікувати особу, яка зробила пропозицію;
- залучити свідків, якщо це можливо, у тому числі з числа співробітників;
- письмово повідомити про пропозицію безпосереднього керівника (за наявності) або керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації, спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції [1].

Якщо особа виявила у своєму службовому приміщенні чи отримала майно, що може бути неправомірною вигодою, або подарунок, вона зобов'язана невідкладно, але не пізніше одного робочого дня, письмово повідомити про цей факт свого безпосереднього керівника або керівника відповідного органу [1].

Не вчинення вище наведених дій буде вважатися вчиненням правопорушення, зокрема й кримінального, якщо особа завідомо умисно внесла недостовірні дані до декларації і вони відрізняються від достовірних на суму від 500 до 2000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб (ст. 366-2 КК України); або ж умисно не подала декларацію (ст. 366-3 КК України). Але у будь-якому випадку це умисні дії особи, яка свідомо вчинила правопорушення; уявляла, що вона здійснює порушення законодавства та суспільну небезпечність свого діяння.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 02.05.2023).
2. Пам'ятка обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища. URL: <https://te.dsp.gov.ua/wp-content/uploads/2017/12/p-a-myatka-vykorystannya-sluzhbovyh-povnovazhen.docx#:~:text=> (дата звернення: 02.05.2023).
3. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 02.05.2023).
4. Обмеження щодо використання службового становища – ефективний антикорупційний механізм: Головне управління ДПС України у Хмельницькій області. URL: <https://km.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/425681.html> (дата звернення: 02.05.2023).
5. Скаун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. Харків : Консум, 2001. 656 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/index.php?name=Pages&or=page&pid=1689> (дата звернення: 02.05.2023).
6. Загальна теорія держави і права : підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / уклад. : М. В. Цвік, В. Д. Ткаченко, Л. Л. Богачова та ін.; за ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. Харків : Право, 2002. 432 с.
7. Коструба А. Юридичний факт, юридичні дії. URL: <https://zenodo.org/records/3859341> (дата звернення: 02.05.2023).

Золотухіна Ю. А.

Запорізький національний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Гудима О. В.

СУЧАСНІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ТУРИСТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В ПІСЛЯВОЄННИХ УМОВАХ

Запровадження воєнного стану мало значний вплив на туристичну галузь, оскільки туристи сприймають постраждали райони як небезпечні та скасували або відклали свої плани щодо подорожей та екскурсій. Однак після скасування воєнного стану туристична галузь може відновитися і навіть процвітати.

Війна в Україні стала дуже руйнівним впливом на туристичну галузь, пошкодивши інфраструктуру, перервавши подорожі через загрози для життя людей та небезпечні місця, а також створивши проблеми з безпекою для туристів. Однак існують повоєнні програми розвитку туризму, спрямовані на підтримку відновлення та зростання туристичної галузі.

Хоча це правда, що воєнний стан негативно впливає на туризм, є також свідчення того, що інтерес до постконфліктного туризму з часом зростає. Частково це пов'язано з тим, що туристи часто цікавляться місцями, які пережили конфлікт або військове вторгнення, і хочуть дізнатися про історію та культуру цієї місцевості. Крім того, постконфліктний туризм можна описати як форму «темного туризму». У таких ситуаціях туристи відвідують місця, пов'язані зі смертю, трагедією і стражданнями цивільних осіб, дітей і захисників, які віддали своє життя за батьківщину.

Зі скасуванням воєнного стану туристична галузь може отримати можливість скористатися підвищеним інтересом до постконфліктного туризму. Популяризуючи регіон як місце історичного та культурного значення та висвітлюючи кроки, зроблені для відновлення безпеки та стабільності, туристичні оператори можуть залучити туристів, зацікавлених у вивченні минулого та сьогодення територій, що постраждали від військової агресії.

Під час конфліктів і нестабільності інвестиції в інфраструктуру та розвиток, як правило, відходять на другий план, поступаючись більш нагальним питанням, таким як безпека та гуманітарна допомога. Однак зі скасуванням воєнного стану для туристичної галузі можуть з'явитися можливості отримати вигоду від збільшення інвестицій в інфраструктуру та загальний розвиток в окремих постраждалих регіонах і в країні в цілому. Після скасування воєнного стану уряди та приватні інвестори, можливо, будуть більш охочі інвестувати в регіон, оскільки стабільність і безпека будуть більш гарантованими. Це, ймовірно, призведе до створення нових туристичних об'єктів, покращення транспортної інфраструктури та модернізації існуючих готелів і курортів. Збільшення інвестицій в інфраструктуру та розвиток привабить більше туристів до регіону та підтримає зростання туристичної галузі.

Хоча війна мала значний вплив на туристичну галузь, існуючі політичні моделі розвитку туристичного бізнесу в післявоєнний період можуть сприяти відновленню та зростанню туристичної галузі. Розвиток інфраструктури, культурний і громадсько-орієнтований туризм, а також ефективний маркетинг і просування - все це ефективні моделі політики для розвитку туристичного бізнесу в післявоєнний період. Застосовуючи ці моделі політики, туристична галузь може відновитися після війни і продовжувати підтримувати економічне зростання на постраждалих територіях.

Хоча війна мала значний вплив на туристичну індустрію, технологічний розвиток і нові тенденції пропонують багато можливостей для розвитку повоєнної туристичної галузі.

Отже, сталий туризм - одна з нових тенденцій, яка може бути застосована до розвитку туристичної індустрії. Сталий туризм включає в себе просування відповідальних туристичних практик з акцентом на охорону навколишнього середовища, розвиток громад та соціальну відповідальність.

Впроваджуючи практики сталого туризму, туристична індустрія може привабити екологічно свідомих туристів, які зацікавлені в пізнанні природної краси та культурної спадщини регіону. Це може створити економічні можливості для місцевих громад, одночасно захищаючи місцеві природні та культурні ресурси.

Зуєнко В. В.

Класичний приватний університет
аспірант

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Ефективне функціонування національної економіки, її розвиток разом із постійним зростанням добробуту населення неможливі без вирішення завдань забезпечення ефективного функціонування банківської системи та її основних елементів – банків. Виступаючи невід'ємною складовою фінансової системи, банки становлять економічні установи зі складною багаторівневою організаційною та фінансовою структурою, що виконують специфічні функції в економіці [1, с. 3].

Банківська система – це складна, внутрішньо організована та динамічна система, яка включає комплекс різноманітних банківських інституцій, діяльність яких законодавчо регламентована і спрямована на обслуговування потреб економіки та суспільства, а також забезпечення фінансової стабільності країни. Необхідність банківської системи визначається наступними причинами:

– необхідністю здійснення суспільного нагляду і регулювання банківської діяльності, узгодження комерційних інтересів окремих банків із загальносуспільними інтересами – забезпечення сталості грошей і стабільності роботи всіх банків;

– забезпечення збалансованості попиту і пропозиції на грошовому ринку і в кожному його секторі. Банки при цьому повинні керуватися не тільки своїми комерційними інтересами, а й вимогами системи в цілому [2, с. 18].

Відповідно до ст. 4 ЗУ «Про банки і банківську діяльність» банківська система України складається з Національного банку України та інших банків, а також філій іноземних банків, що створені і діють на території України відповідно до законодавства України [3].

Велику роль у банківській системі відіграє Національний банк України, який визначає види спеціалізованих банків та порядок набуття банком статусу спеціалізованого; здійснює регулювання діяльності спеціалізованих банків через пруденційні нормативи та нормативно-правове забезпечення здійснюваних цими банками операцій; визначає системно важливі банки відповідно до критеріїв: розміру банку, ступеня фінансових взаємозв'язків, напрямів діяльності (ст. 4 Закону [3]).

Крім того, за для забезпечення стабільності банківської системи Національний банк за наявності ознак нестійкого фінансового стану банківської системи, виникнення обставин, що загрожують стабільності банківської та/або фінансової системи України, має право визначати тимчасові особливості регулювання та нагляду за банками, у тому числі застосувати пруденційні нормативи, запровадити обмеження на діяльність банків (обмежувати або забороняти видачу коштів з поточних та вкладних (депозитних) рахунків фізичних та юридичних осіб, проведення валютних операцій на території України) (ст. 7-1 Закону [4]).

Тобто в Україні, як і у переважній більшості країн з ринковою економікою має місце дворівнева банківська система, де на першому рівні функціонує центральний банк країни (Національний банк), а на другому – комерційні банки, які підпорядковуються Національному банку. Проте, у деяких країнах функціонує трирівнева банківська система, де до третього рівня відносять кредитні установи небанківського типу (наприклад, фінансові та страхові компанії, інвестиційні фонди тощо). Найбільш типовими трирівневими кредитними системами є системи Швейцарії та Японії. До кредитно-банківської системи Німеччини, Франції, США, крім банків, входять також різні кредитні установи – Федеральне відомство нагляду за кредитною справою (Німеччина). Комітети з банківської регламентації і кредитних установ, а також Банківська комісія (Франція), Рада Керуючих Федеральної Резервної системи, а в країнах Західної Європи та Японії поряд з приватними значне місце посідають напівдержавні, державні і кооперативні кредитнофінансові установи [2, с. 24].

Отже, в Україні функціонує дворівнева банківська система, яка за своїм змістом – є складною, динамічною (реагує на виклики світових ринків грошей та капіталів та на політичну та економічну ситуацію в країні) внутрішньо організованою та структурованою.

Список використаних джерел

1. Холодна Ю. Є., Рац О. М. Банківська система : навч. посіб. Харків : вид-во ХНЕУ, 2013. 316 с.
2. Ситник Н. С., Стасишин А. В., Блащук-Девяткіна Н. З., Петик Л. О. Банківська система : навч. посіб. / за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.
3. Про банки і банківську діяльність : Закон від 07.12.2000 р. № 2121-III. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 28.08.2023).
4. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 28.08.2023).

Іванов Є. І.

Класичний приватний університет
аспірант

РЕГУЛЮВАННЯ РЕГУЛЯРНИХ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Відповідно до абз. «а», п. 10 ст. 30 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать затвердження маршрутів і графіків руху, правил користування міським пасажирським транспортом незалежно від форм власності [1].

Органи місцевого самоврядування зобов'язані затвердити «Правила користування міським пасажирським автомобільним транспортом» та визначити порядок проїзду і його оплати, права та обов'язки пасажирів, а також взаємовідносини перевізників і пасажирів під час надання транспортних послуг, враховуючи особливості транспортної інфраструктури та наявність автоматизованої системи обліку оплати проїзду [2].

Також, з метою задоволення потреби населення у перевезеннях з урахуванням пропозицій громадян, підприємств, установ, організацій і автомобільних перевізників, з урахуванням програмами розвитку автомобільного транспорту на відповідній території органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування організують регулярні перевезення (тобто – є організаторами регулярних перевезень) [3].

Відкриття та закриття маршруту проводиться за рішенням організатора регулярних перевезень з одночасним внесенням змін до реєстру маршрутів. Відкриття нового внутрішньообласного автобусного маршруту, який пролягає через територію обласних центрів та/або міст обласного значення, міст районного значення, можливе лише за погодженням виконавчих органів міських рад цих міст [3].

Під регулярними пасажирськими перевезеннями слід розуміти – перевезення пасажирів на автобусному маршруті загального користування за умовами, визначеними паспортом маршруту, затвердженим органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування або уповноваженими органами Договірних Сторін у разі міжнародних перевезень [2].

Паспорт маршруту має включати: схему маршруту, його характеристику, у тому числі відомості щодо усіх залізничних переїздів, через які проходить автобусний маршрут; копію затвердженого організатором розкладу руху автобусів; графік режиму праці та відпочинку водіїв; таблицю вартості проїзду, затверджену перевізником; відомості про зміни на маршруті. Для спеціальних перевезень мають бути: список пасажирів; умови здійснення перевезень на маршруті та акт відповідності паспорта автобусного маршруту умовам здійснення перевезень на маршруті для цих перевезень; договір про надання послуг; відомості про виявлені порушення умов здійснення перевезень пасажирів, що розміщуються на зворотному боці титульного аркуша паспорта [5].

У січні 2023 року було прийнято Постанову КМУ «Про внесення змін до Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту», відповідно до якої на період воєнного стану в Україні автомобільного

перевізнику дозволили скорочувати шлях проходження на міжміських, які не виходять за межі території області, та міжміських і приміських автобусних маршрутах загального користування, що виходять за межі території області, що передбачений розкладом руху, до зупинки, яка розташована найближче до межі території, на яких ведуться бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією [4].

Стосовно регулярних спеціальних перевезень, які організуються для перевезення працівників підприємств, установ та організацій, учнів, студентів, осіб, що перетинають лінію розмежування у Донецькій та Луганській областях та адміністративний кордон вільної економічної зони «Крим» у Херсонській області без автомобільного транспортного засобу та інших організованих груп пасажирів [3] – є питання.

Так, наприклад у Запорізькій області, де встановлено новий порядок перетинання лінії зіткнення особами та автотранспортом, – таке перетинання може здійснюватися лише у складі гуманітарних колон через визначені блокпости. При перетині лінії зіткнення в напрямку тимчасово окупованих територій громадяни України мають: сформулювати причини необхідності перебування на цій території, пред'явити документ, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України, реєстрацію місця проживання або наявність права власності на житло чи земельну ділянку на непідконтрольній території [6]. Отже, ми бачимо, що ці перевезення, взагалі не підпадають під дію Постанови КМУ «Про затвердження Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту» стосовно регулярних спеціальних перевезень: по-перше у такому вигляді перевезення працівників підприємств, установ та організацій, учнів та студентів – не можуть здійснюватися, – це стосується гуманітарних та евакуаційних перевезень; по-друге у цій Постанові, взагалі, не міститься норма яка б стосувалася Запорізької області. Отже регулювання перевезень по Запорізькій області здійснюється лише на місцевому рівні.

Список використаних джерел

1. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 01.05.1997 р. № 280/97-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#top> (дата звернення: 27.04.2023).

2. Про автомобільний транспорт : Закон від 05.04.2001 р. № 2344-III. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14#Text> (дата звернення: 27.04.2023).

3. Про затвердження Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту : Постанова від 18.02.1997 р. № 176. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-97-%D0%BF#Text> (дата звернення: 27.04.2023).

4. Про внесення змін до Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту : Постанова від 27.01.2023 р. № 73. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/73-2023-%D0%BF#n11> (дата звернення: 27.04.2023).

5. Про затвердження Порядку організації перевезень пасажирів та багажу автомобільним транспортом : Наказ від 15.07.2013 р. № 480. *Міністерство інфраструктури України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1282-13#n14> (дата звернення: 27.04.2023).

6. У Запорізькій області встановлено новий порядок перетину лінії розмежування. *Запорізька Обласна Державна Адміністрація*. URL: <https://www.zoda.gov.ua/news/61322> (дата звернення: 27.04.2023).

Кабачний В. В.

Класичний приватний університет

ПИТАННЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Управлінські рішення у закладах охорони здоров'я класично є вибором з низки альтернативних варіантів щодо розв'язання різноаспектних видів діяльності, пов'язаних із наданням медичних послуг. За всієї різноманітності підходів до прийняття управлінських рішень їх умовно можна розділити на два класи: стратегічні рішення, виконання яких спрямоване на забезпечення довгострокового успішного функціонування організації на ринку, і поточні рішення, реалізація яких необхідна для виконання стратегічних цілей. Важливість стратегічних рішень у закладах охорони здоров'я зумовлена необхідністю не лише активізувати такий процес управління, результатом якого будуть реалістичні і потенційно ефективні дії, а й підтримкою всіх осіб, задіяних в їх виконанні. Первинною ланкою стратегічного управління у закладах охорони здоров'я є стратегічне планування. Існують три підходи до стратегічного планування [4, с. 217]: – процес «зверху вниз» – менеджери отримують завдання й передають його вниз по ланцюжку; – процес «знизу вгору» – менеджери нижчої і вищої ланок разом зі своїми підлеглими розробляють плани, окреслюють завдання і розробляють бюджети, які представляють на розгляд вищого керівництва; – змішаний процес – комбінування двох попередніх процесів. Особливістю стратегічного управління є необхідність застосування системного підходу до прийняття стратегічних рішень.

Методологічною основою нашого дослідження є системний підхід, що ґрунтується на дослідженні будь-якого об'єкта як системи.

Будь-який об'єкт управління, будь-який процес являють собою систему. Під системою слід розуміти сукупність взаємопов'язаних елементів, що становлять одне ціле. Системний підхід ґрунтується на теорії систем, яка перше застосована в точних науках і в техніці, а наприкінці 50-х років і в теорії управління.

Системний підхід до управління не зводиться до набору правил чи принципів, якими мають керуватися управлінці, це загальний спосіб мислення і підходів до організації й управління. Суть системного підходу полягає у пошуку простого у складному, здійснення декомпозиції проблеми на складові частини, аж до виходу на прості запитання. Системний підхід виник у зв'язку з потребою дослідження і проектування складних економічних об'єктів, управління якими здійснюється в умовах неповної інформації, обмеженості ресурсів і браку часу для прийняття рішень.

В основі системного розгляду управління і проблем, які виникають у ході його здійснення, лежить поняття системи. Система – це певна цілісність, що складається із взаємозалежних елементів, кожен з яких робить свій внесок у характеристику цілого.

Системний підхід до прийняття рішень передбачає необхідність бачення медичної установи як системи взаємопов'язаних елементів: – входу (постачання обладнання, інструментів, реактивів, загалом формування та утримання інфраструктура основної діяльності); операційної діяльності – безпосередньо процеси надання медичних послуг і обслуговування пацієнтів; – виходу – характеристики наданих медичних послуг, їх якість, комплексність, достатність, відповідність протоколам та галузевим стандартам і нормам, – зворотного зв'язку – загалом дані про результати діяльності, відгуки пацієнтів, скарги, потреба в повторних послугах, репутація в регіоні; – розвинуті відносини із зовнішнім середовищем: відносини з органами державної і муніципальної влади, фінансово-кредитними установами, постачальниками, іншими медичними установами тощо.

Згідно з теорією операційного менеджменту, якість медичної послуги необхідно постійно вдосконалювати за різноманітними характеристиками [3, с. 257]. Тут доцільно враховувати, що якість медичної послуги необхідно вдосконалювати за характеристиками, які є корисними або цінними для пацієнта. Наприклад, достовірність результатів лабораторного обстеження є корисною характеристикою медичної послуги, а тривалість очікування на консультацію лікаря – цінною. Також проблемним є низький рівень поінформованості пацієнтів щодо їхніх прав на вибір альтернативних варіантів лікування, спектру лабораторних досліджень, доцільності окремих обстежень у конкретному випадку, даючи їм вибір терапії, доступної в умовах надання послуг. Варто акцентувати на такому аспекті якості медичної послуги, як свобода пацієнта під час перебування в лікарні. Цей чинник особливо важливий для хворих, що перебувають тривалий час у медичному закладі. Вказаний чинник має велике терапевтичне значення, водночас медичні заклади часто ним зловживають, посиляючись на необхідність дотримання клінічних протоколів. Такі окремо взяті аспекти утворюють у сукупності ланцюг якості медичної послуги й визначають конкурентоспроможність медичного закладу в нових умовах реформування медицини в Україні [1, с. 187]. Дослідження таких аспектів щодо забезпечення якості надання медичної послуги закладом охорони здоров'я доцільно скерувати в маркетингові служби медичних закладів. Така інформація формує уявлення про пацієнтів, їхні бажання та переваги пацієнтів (наприклад, яка вікова категорія пацієнтів хоче, щоб у палаті був телевізор). Важливою буде також інформація про бажання особисто комунікувати з медичним персоналом, який проводить діагностику, можливість допомоги в пересуванні між відділеннями тощо. Знання звичок, смаків і переваг потенційних пацієнтів є необхідною інформацією для вдосконалення ланцюга якості медичної послуги. Тут необхідне тестування нових характеристик удосконаленої медичної послуги у формі пілотного проекту. Для цього необхідно: – протестувати, чи відповідають запропоновані нові характеристики послуги цілям медичного закладу; – рівень зацікавленості інших медичних закладів та безпосередньо пацієнтів у нових характеристиках медичної послуги; – цінність нових характеристик для пацієнтів; – економічна доцільність формування таких характеристик послуги та готовність пацієнтів їх оплачувати [2, с. 175].

Системний підхід зумовив використання кількісних методів дослідження операцій, що є інструментарієм прийняття рішень. Досліджувана проблема розглядається як завдання, яке необхідно розв'язати, використовуючи розумні процедури відбору найкращого рішення із можливих альтернатив.

Фінансовий менеджмент розглядається як система, в якій відображається технічна, економічна й організаційна єдність об'єкта управління, водночас складний і комплексний його характер виявляється в наявності підсистем та окремих елементів.

Кожному елементу притаманні різні властивості. Основні властивості елемента системи такі [3, с. 112]:

1. Елемент системи виконує властиву тільки йому функцію, котра не повторюється з іншими елементами цієї системи.
2. Елемент має здатність взаємодіяти з іншими елементами й інтегруватися з ними. Це є ознакою цілісності системи.
3. Елемент тісно пов'язаний з іншими елементами своєї системи.

Таким чином, можна зробити висновок, що властивості елементів фінансової системи дають змогу вивести загальне правило фінансового менеджменту: завжди необхідно прагнути до фінансової стійкості системи в цілому, а не тих чи інших її елементів і підсистем.

Список використаних джерел

1. Москаленко В. Ф., Грузєва Т. С., Іншакова Г. В. Право на охорону здоров'я у нормативно-правових актах міжнародного та європейського рівня : навч. посіб. / за заг. ред. В. Ф. Москаленко. Харків : Контраст, 2006. 295 с.
2. Нові технології навчання менеджменту в медицині : навч. посіб. / за ред. Ю. В. Вороненка та ін. Київ : Книга плюс, 2015. 419 с.
3. Методи і системи прийняття фінансових рішень : підручник / за ред. О. С. Олексюк та ін. Тернопіль : Збруч, 2001. 358 с.
4. Соціальна медицина і організація охорони здоров'я (для студентів стоматологічного факультету) / за ред. В. Ф. Москаленка. Київ : Книга плюс, 2013. 328 с.

Коржук О. А.

Класичний приватний університет
аспірант

ВЕКТОРИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ В СФЕРІ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

Розвиток банківського сектора України на сучасному етапі характеризується досить високим рівнем проникнення великих кредитних організацій в регіони країни та посиленням конкуренції між комерційними банками.

Відсутність ефективної системи управління банківською діяльністю призводить до втрати клієнтів, зменшення ресурсної бази та фінансових результатів. У цьому зв'язку особливого значення набуває процес ефективної організації діяльності банків, окремих їх операцій, продуктів, що реалізуються за допомогою системи бізнес-планування, здатної реагувати на різні зміни в економічному, політичному та соціальному середовищі.

Більшість науковців відзначають значну роль ефективно організованої системи бізнес-планування в управлінні комерційними банками та їх структурними підрозділами. Проте українські банкіри стикаються з недостатністю вітчизняного досвіду планово-прогнозної діяльності та недосконалістю методичних підходів до її практичної реалізації. У зв'язку з цим проблема формування ефективної системи бізнес-планування стає актуальною і значущою як для керівництва окремих підрозділів кредитної організації та банківського менеджменту в цілому, так і для клієнтів. Грамотно побудований механізм розробки планових завдань, моніторингу їх виконання і своєчасного корегування дозволяє оцінити поточний стан справ у банку, переглянути і виявити необхідні точки зростання в перспективі, сформуванню позитивний імідж та підвищити надійність бізнесу.

У процесі планування розвитку банківських послуг виробляється його банківська політика, що визначає діяльність установи на перспективу. Необхідність бізнес-планування зумовлюється реалізацією конкурентних стратегій банку. В умовах ринкових відносин ефективно бізнес-планування на різних рівнях управління є однією з умов забезпечення конкурентоздатності банку.

Без планування складно досягти узгоджених дій всередині банківської установи, складно підтримувати пріоритетність одних напрямків діяльності, не нанісши шкоду іншим.

Починаючи з установами довгострокових цілей і визначення пріоритетів діяльності, банк здійснює розробку стратегії дій, у нерозривній єдності з якою визначаються обсяги коштів, необхідних для її реалізації. У розвитку стратегії розробляються бізнес-плани, що передбачають можливість внесення стратегічних змін, необхідність яких диктується постійними змінами ринкових умов. Завдяки врахуванню поточної ситуації можна здійснити коригування обраної стратегії, яка є обов'язковою умовою досягнення банком бажаних стратегічних цілей у будь-якому виді банківської діяльності.

На нашу думку, бізнес-планування відрізняється від стратегічного планування та не може йому передувати з об'єктивних причин: бізнес-планування не може відбуватися без визначення основного напрямку діяльності банку та формування його фінансової політики, що є завданням стратегічного планування банку. Отже, визначившись із загальною стратегією банку та зорієтувавшись на певний ринковий сегмент, фахівці банку переходять до визначення основних та майбутніх перспективних напрямків бізнесу установи, розробляють план їх реалізації, тобто займаються бізнес-плануванням діяльності.

Крутько А. А.

Класичний приватний університет

АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЇ ТА ПРИЙНЯТТЯ ОБҐРУНТОВАНИХ РІШЕНЬ ЯК КЛЮЧОВІ СКЛАДОВІ МЕНЕДЖМЕНТУ

В сучасному світі, де інформація оновлюється з неймовірною швидкістю, а конкуренція постійно зростає, аналіз інформації та прийняття обґрунтованих рішень стають ключовими складовими успішного менеджменту. Ефективні менеджери повинні володіти навичками збирання, обробки та аналізу даних, а також використовувати цю інформацію для прийняття кращих рішень, які допоможуть їм досягти своїх цілей.

Розглянемо процес аналізу інформації. Першим кроком до прийняття обґрунтованого рішення є збір та аналіз «relevant information». Цей процес може включати декілька пунктів. Визначення потреб: які питання або проблеми ви намагаєтесь вирішити? Збір даних: з яких джерел ви можете отримати необхідну інформацію? Організація даних: як ви можете систематизувати дані для кращого розуміння? Аналіз даних: які закономірності та тенденції ви можете виявити в даних? Інтерпретація даних: що означають дані для вашого рішення?

Розглянемо послідовність прийняття обґрунтованих рішень. Після того, як ви проаналізували інформацію, ви можете приймати обґрунтоване рішення. Цей процес може включати наступні пункти. Визначення альтернатив: які можливі варіанти вирішення проблеми? Оцінка альтернатив: які переваги та недоліки кожної альтернативи? Вибір найкращого варіанту: який варіант найкраще відповідає вашим цілям? Розробка плану дій: як ви будете впроваджувати своє рішення? Моніторинг та оцінка: як ви будете відстежувати результати свого рішення?

Існує багато переваг аналізу інформації та прийняття на цій основі обґрунтованих рішень, включаючи: підвищення ефективності, - ми можемо приймати кращі рішення, які допоможуть нам досягти своїх цілей швидше та з меншими витратами; зниження ризиків, - ми можемо краще зрозуміти потенційні ризики та вжити заходів для їхнього пом'якшення; підвищення конкурентоспроможності, - ми можемо приймати кращі рішення, ніж ваші конкуренти, що може дати вам конкурентну перевагу; підвищення рентабельності інвестицій, - ми можемо приймати кращі рішення щодо інвестування своїх ресурсів, що може призвести до кращої рентабельності інвестицій.

В якості висновку можна заявити, що аналіз інформації та прийняття обґрунтованих рішень є необхідними навичками для будь-якого менеджера. Ці навички допоможуть нам досягти своїх цілей, підвищити ефективність, знизити ризики та стати більш конкурентоспроможними.

Лисунов П. О.

Класичний приватний університет
аспірант

СКЛАДОВІ ОЦІНКИ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ЗРІЛОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА МОДЕЛЛЮ ЕСМЗ (VERSION 2.0)

Вибір та впровадження технології управління відповідно до запропонованої в роботі концептуальної схеми має здійснюватись після аналізу факторів, результати проведення якого висвітлені у попередньому

розділі, та після визначення рівня технологічної зрілості підприємства. Підходи до виміру та оцінки рівня технологічної зрілості підприємства наявні в літературі суттєво відрізняються за призначенням, змістом та глибиною аналізу факторів. У зв'язку із цим необхідно провести порівняльний аналіз методик оцінки технологічної зрілості для вибору такої, яка відповідатиме поставленій меті та завданням роботи.

Підходами до оцінки технологічної зрілості, інформацію щодо яких можна знайти у виданнях, є:

- 1) модель оцінки зрілості, розроблена західними консалтинговими компаніями Wipro, Real Story Group, (попередня назва CMS Watch), Smigiel Consulting Group та Harman Communicate;
- 2) тест, розроблений фахівцями компанії Hewlett-Packard;
- 3) методичний підхід, запропонований консалтинговою компанією Infosys Technologies Limited в межах моделі трансформаційного розвитку підприємства, автори Reghunath Balaraman, Aromal Mohan;
- 4) тест на визначення рівня технологічної зрілості компанії Directum, представлена на сайті ECM-Journal;
- 5) тест на визначення рівня зрілості бізнес-процесів FineXpert;
- 6) проект щодо діагностики бізнесу – BIZDIAGNOSTICS.

Зауважимо, що існує безліч підходів до оцінки зрілості надання послуг у сфері IT-технологій, а також окремих функціональних підрозділів підприємств, що зумовлено популярністю концепції зрілості серед західних компаній. Проте дані методики не доцільно брати до уваги в процесі аналізу через їх частковий уривчастий характер. Перший з перелічених підходів ґрунтується на оцінці параметрів зрілості за трьома складовими: люди, інформація, системи, кожна з яких оцінюється за допомогою 4-5 часткових характеристик (табл. 1.). Модель, як зазначають розробники, може бути використана як для оцінки поточного рівня зрілості, так і для планування подальшого розвитку.

Таблиця 1

Складові оцінки технологічної зрілості підприємства за моделлю ECM3 (Version 2.0)	
Складова оцінки	Параметр оцінки
Людська складова	Досвід ведення бізнесу
	Досвід використання інформаційних технологій
	Ступінь стандартизації та рівень аналізу бізнес-процесів
	Рівень вирівнювання та синхронізації знань (розуміння) про бізнес-процеси керівників та IT-спеціалістів
Інформаційна складова	Реєстрація, фіксація і класифікація інформації
	Зберігання інформації, повний цикл контент-менеджменту
	Інформатизація управлінських процедур
	Системний аналіз інформації
	Швидкий пошук інформації
Системна складова	Використання інформаційних систем управління
	Використання наскрізних автоматизованих систем
	Управління безпекою підприємства
	Управління юзабіліті системних продуктів

За даними табл. 1. бачимо, що для оцінки технологічної зрілості підприємства використовується всього 13 характеристик, які, не зважаючи на те, що згруповані, тісно пов'язані між собою. Наприклад, від використання інформаційних систем управління залежать всі параметри інформаційної складової оцінки. Також не можна не погодитись з російськими аналітиками, які зазначили, що дана модель не визначає залежність рівня технологічної зрілості підприємства від масштабів та характеру його діяльності, а також оцінює у зворотному напрямку, тобто при відсутності використання підприємством передових інформаційних систем управління (BPM або DAM тощо) його рівень технологічної зрілості автоматично не вище 2 або 3. Не враховано можливість використання авторського програмного продукту та, наприклад, необхідність використання саме BPM. Окрім зазначеного, слід відзначити, що в даній моделі не відстежується стан діяльності підприємства, який суттєво впливає на необхідність і можливість розвитку і впровадження нових технологій.

Список використаних джерел

1. Гуцалюк О. М., Бондар Ю. А., Григораш С. Ю. Вибір технологій управління корпоративною інтеграцією промислових підприємств. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості*. 2023. № 2 (28). С. 41–51.
2. Remuha Y., Hutsaliuk O., Kotlubai V., Slobodianiuk O. Integration theory and effective partnership of logistics entities. *Innovative Management of Business Integration And Education in Transnational Economic Systems* : collective monograph. Riga : ISMA, 2023. P. 222–230.

Мазурук С. Л.

Класичний приватний університет
аспірант

АСПЕКТИ МАТЕРІАЛЬНОГО ТА НЕМАТЕРІАЛЬНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Важливою галуззю економіки, сферою прикладання праці в Україні є харчова промисловість. Проте існуючий механізм управління нею та діючі інформаційні системи на підприємствах харчової промисловості є недостатньо ефективними, оскільки не відповідають цілям інноваційного розвитку і прогресивним моделям стимулювання високопродуктивної праці. Актуальність вирішення, гострота і складність цих проблем обумовлюють необхідність обґрунтування нових методичних підходів до вивчення ефективності використання робочої сили та вдосконалення системи матеріального стимулювання працівників харчової промисловості, яка є складним техніко-технологічним та організаційно-економічним комплексом.

Незважаючи на те, що майже для всіх виробництв галузі існують норми виробітку і відрядні розцінки оплати праці за виготовлення окремих видів виробів чи виробничих операцій, відрядна оплата праці на підприємствах галузі застосовується мало. Працюючі робітники оплачують за місячними ставками залежно від спеціальності, професії і кваліфікації, тобто кваліфікаційного розряду.

Останнім часом найбільш поширеною формою трудових відносин є контрактна, за якою визначаються умови праці і розміри оплати – місячні. Така форма оплати праці є найбільш спрощеною щодо нарахування і розрахунків з персоналом, але при її застосуванні виникають деякі ускладнення щодо визначення витрат на оплату праці в розрізі видів виробів, що є умовою для обліку витрат виробництва і калькулювання собівартості продукції.

Слід відмітити, що почасова форма оплати праці у виробництвах харчової промисловості застосовувалась і раніше, оскільки неможливо було визначити суми заробітної плати кожному робітнику за відрядною формою оплати праці за умови виконання протягом зміни різних операцій за розрядами робіт і, відповідно, розмірів її оплати.

У таких випадках, а в харчовій промисловості таких випадків більше ніж на інших виробництвах, оплату праці робітникам здійснюють на умовах погодинної оплати, за відпрацьовані робочі дні, виходячи з місячної ставки, а розподіл нарахованої заробітної плати в розрізі видів виробів здійснюють пропорційно до вартісної трудомісткості виробів, виготовлених за місяць, тобто пропорційно власній нормативній базі.

Однією з найважливіших форм стимулювання на підприємствах та організаціях є матеріальне стимулювання праці, яке являє собою процес формування і використання систем матеріальних стимулів праці та розподілу заробітної плати відповідно до дії закону розподілу за кількістю і якістю праці.

Політика винагороди за працю організовується так, щоб свідомо ініціатива працівника була спрямована на підвищення продуктивності праці, удосконалення своєї кваліфікації, надавала працівнику можливість збільшувати працею свій дохід.

Для того, щоб утримати на робочому місці висококваліфіковані кадри, які сприяють зростанню престижу фірми, багато організацій здійснюють проектування рівнозначних моделей службового зростання: для керівника і для рядових робітників, їм пропонують спеціальні плани розвитку кар'єри, які передбачають напрямки фахового і посадового зростання робітника на ряд років.

Мамасвський Д. В.

Класичний приватний університет
аспірант

Скочій В. М.

Класичний приватний університет
аспірант

СУБ'ЄКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АНАЛІЗ. ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

В теорії публічного управління існує досить багато тотожностей і нечітких тлумачень, що призводить до ускладненого розуміння та використання термінів та понять як науковцями, так і практиками. З одного боку, це пов'язано з труднощами та різним тлумаченням поняття «public administration» як «публічне управління», «публічне адміністрування», з іншого – з ототожненням в деяких джерелах з «державним управлінням», особливо на початковому етапі, активного використання термінології «публічне управління» як синоніму.

Публічне управління є різновидом суспільно корисної діяльності, який здійснюється певною сукупністю суб'єктів, у т. ч. органами державної влади, місцевого самоврядування тощо.

Поняття суб'єктів публічного управління є надзвичайно важливим, на нашу думку, оскільки мова йде про публічно-управлінську діяльність, яка направлена на задоволення інтересів суспільства та впровадження «good governance».

Проаналізувавши основні наукові надбання з проблематики «public administration» ми помітили, що більшість наукових праць розкриває зміст поняття «публічне адміністрування» та відповідно «суб'єкти публічного адміністрування». Так, поняття та різновиди суб'єктів публічного адміністрування, а також дослідження категорії Президента України як суб'єкта публічної адміністрації, у своїх публікаціях здійснює А. Б. Маслово. Суб'єкт управління та феномен публічної влади розглядається в працях О. В. Скидан, В. П. Якобчук, Н. В. Дацій, Є. І. Хомаківського [1].

Поняття та систему суб'єктів публічного адміністрування охорони права власності в Україні розглядає О. В. Сукманова [2]. Класифікацію суб'єктів публічного адміністрування в податковій системі України досліджує М. Ю. Медведєв [3]. Юридичні особи публічного права як суб'єкти публічного адміністрування розглядаються Л. Р. Білою-Тіуною та Є. І. Фроловою [4].

Публічне управління – це процес колективного прийняття та реалізації стратегічних рішень на основі узгодження і координування мети та дій усіх ключових учасників [2]. За твердженням І. В. Аль-Атті в українському законодавстві не закріплено поняття «публічне управління», а застосований в іноземній науковій літературі термін «public» (публічний) в Україні досить часто автоматично підмінюється терміном «державний» («state»). Проте «публічне управління» як модель управління справами суспільства має інше сутнісне наповнення [1].

Як різновид соціального управління, публічне управління складається з: 1) державного управління, де суб'єктом виступає держава в особі відповідних структур; 2) громадського управління, де суб'єктами є недержавні інституції [3].

Публічне управління забезпечує значне підвищення ефективності управлінської діяльності внаслідок високого рівня громадської підтримки та консолідації суспільства навколо спільних цілей, воно пов'язане з

демократичними цінностями, принципами верховенства права, поваги до гідності людини, недискримінації, рівності, справедливості, безпеки, ефективності та ін. [4].

Отже, проаналізувавши наукові джерела та чинне законодавство ми дійшли висновків, що термін «публічний» не слід автоматично застосовувати замість терміну «державний». «Публічне управління» та відповідно «суб'єкти публічного управління» як модель управління в суспільстві мають інше змістовне наповнення. Публічне управління являє собою різновид суспільно корисної діяльності (впливу), який здійснюється певною сукупністю суб'єктів, у т. ч. органами державної влади, місцевого самоврядування тощо.

Варто зазначити, що публічне управління має забезпечувати підвищення ефективності управлінської діяльності із залученням високого рівня громадської підтримки при впровадженні управлінських рішень. Публічно-управлінська діяльність має бути направлена на задоволення інтересів суспільства та впровадження «good governance», а також консолідацію суспільства навколо спільних цілей.

Список використаних джерел

1. Скидан О. В., Якобчук В. П., Дацій Н. В., Ходаківський Є. І. Публічне управління та адміністрування : навч. посіб. / за заг. ред. О. В. Скидана. Житомир : ЖНАЕУ, 2017. 705 с.

2. Сукманова О. В. Поняття та система суб'єктів публічного адміністрування охорони права власності в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2018. № 33. С. 64–67.

3. Медведєв М. Ю. Класифікація суб'єктів публічного адміністрування в податковій системі України. *Право та інновації*. 2017. № 4 (20). С. 96–102.

4. Біла-Тіунова Л. Р., Фролова Є. І. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 3. С. 145–147.

Мищенко Д. С.

Запорізький національний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Гудима О. В.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДЕСТИНАЦІЯХ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ

Запорізький регіон є одним із найважливіших культурних, історичних та природних центрів країни. Його багата історія, чарівні пейзажі та унікальні культурні об'єкти створюють відмінні передумови для розвитку туризму. Однак, для того щоб використати повний потенціал регіону в цьому напрямку, необхідні системні заходи щодо удосконалення менеджменту туристичної діяльності.

Розвиток інфраструктури в Запорізькому регіоні визнається ключовим фактором для забезпечення ефективного привертання туристів та створення приємного враження від подорожі. Оптимізація транспортної мережі є однією з найважливіших аспектів.

Окрім того, важливим є створення та удосконалення рекреаційних зон. Розвиток парків, алей, пляжів та інших відпочинкових місць дозволить створити комфортні умови для туристів, а також створить можливість для активного відпочинку та взаємодії з природним середовищем.

В наші часи успішне впровадження ефективних маркетингових стратегій може значно збільшити притік туристів, що стає досяжним через різноманітні канали просування.

Розвиток екологічного туризму в Запорізькому регіоні може стати важливим напрямком для привертання туристів і одночасно сприяти збереженню природних ресурсів регіону. Зараз багато людей з різних кутів світу піднімають таку тему, та навіть створюють діяльності, спрямовані на збереження довкілля, запобігання деградації природи, зростанню екологічних ризиків, та зниженню якості життя. Запорізький регіон є володарем надзвичайною різноманітністю природних багатств, зокрема, річок, озер та природних резерватів.

Заохочення відвідувачів долучатися до екологічно чистих заходів є значним аспектом. Це може включати в себе проведення екологічних екскурсій, підтримку програм з плантації дерев, організацію прибирань в природних резерватах та налагодження системи роздільного сортування відходів у туристичних зонах. Такий підхід сприятиме вивченню та усвідомленню важливості охорони природи серед відвідувачів та місцевого населення.

Організація фестивалів, виставок та екскурсій розкриє унікальність культурного досвіду Запорізького краю.

Такий підхід допомагає створити не лише привабливу для відвідувачів область, але й позначити Запорізький край на туристичній карті як місце, де культурна спадщина оживає та розкривається в усій своїй багатогранності.

Один із шляхів удосконалення туристичної діяльності в дестинаціях Запорізького регіону – це розвиток партнерств та співпраці з іншими туристичними регіонами, який визнається як стратегічний крок для створення динамічного та взаємовигідного туристичного оточення. Завершення партнерських угод та налагодження ефективної співпраці відкривають шлях до обміну цінним досвідом, інноваційними практиками та ресурсами між регіонами. Це може включати обмін маркетинговими стратегіями, розробку спільних продуктів, а також взаємну підтримку у рекламних кампаніях. Така взаємодія сприяє не лише збагаченню та розширенню можливостей, але і сприяє взаємному росту та розвитку туристичних галузей обох регіонів.

Отже, вдосконалення менеджменту туристичної діяльності в Запорізькому регіоні потребує спільних зусиль влади, громадськості та бізнесу. Реалізація цього завдання сприятиме розвитку туризму та його соціально-економічному впливу. Важливо, щоб влада створювала сприятливе законодавче середовище та регулювала розвиток інфраструктури. Громадськість має важливу роль у розширенні можливостей, враховуючи потреби туристів та підтримуючи проекти. Бізнес в цьому контексті визнає туризм як шлях для розвитку, залучаючи інвестиції та надаючи якісні послуги. Спільна дія влади, громадськості та бізнесу є ключем до досягнення повного потенціалу привабливості регіону.

Панкратов Ю. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Волонтерська діяльність нині є дуже затребуваною. Регулярно суспільству доводиться стикатися з низкою труднощів (війна, стихійні лиха, епідемії та інше). Без допомоги волонтерських організацій обійтись державі дуже складно. Найчастіше люди, опинившись у тяжкій життєвій ситуації, отримують допомогу не від близьких родичів, а від волонтерів. Тобто, волонтерська діяльність має суспільний характер.

Все частіше у сучасному інформаційному просторі ми чуємо про значущість соціального феномену волонтерства для розвитку міст, окремих регіонів, країн та світової спільноти загалом. Все більше кажуть, пишуть про ті масштаби, які охоплюються цим явищем, про ту користь, яку несе цей суспільний рух людському суспільству.

Як феномен сучасного суспільства волонтерство реалізується у різноманітній соціально-орієнтованій діяльності, включаючи соціально-по-бутову, інформаційно-правову, екологічну, спортивну, медичну та інші сфери. Особливої затребуваності робота волонтерів набула у зв'язку з несприятливою епідеміологічною обстановкою, що склалася у 2020–2021 р.р. викликаної поширенням коронавірусної інфекції.

Однак на території України відбувся найпотужніший сплеск українського волонтерства у 2022 році після повномасштабного вторгнення російської федерації. Волонтерами стала майже вся країна. Тобто на зброю та техніку для Збройних Сил України вони здійснюють збір коштів, в'яжуть шарпетки та шапки, плетуть маскувальні сітки, допомагають внутрішньо переміщеним особам, постраждалим допомагають відбудувати зруйновані будинки тощо. Відтак наше ставлення до волонтерства повністю змінив початок повномасштабної війни. Адже до даної діяльності почали долучатися навіть ті, хто раніше й не задумувався про таке. В даних умовах сьогодення для життєдіяльності нашої держави організація волонтерського руху має вагомим значення. Такі приклади є численними, але вони не охоплюють усіх масштабів гуманності українського народу та їхньої моральної свідомості.

Саме діяльність волонтерів в умовах воєнного стану стала доволі потужною зброєю, тому що волонтери допомагають усіма можливими способами та засобами українській армії, наближаючи тим самим перемогу.

Для сучасної України волонтерство являється дуже значимим феноменом. Волонтерство у нашій державі починає набувати своїх характерних рис розвитку під впливом історичних та культурних традицій, соціально-економічних та політичних факторів. В даний час волонтерство в українському суспільстві сприймається як важливий ресурс соціального та економічного розвитку, підвищення якості життя, здатний вирішувати суспільно значущі завдання на місцевому, регіональному та державному рівнях.

Проте, на сьогодні проблему не вирішено комплексно, багато сторін зазначеного феномену залишаються маловивченими, найчастіше увага авторів зосереджена на окремих аспектах українського волонтерства.

Адміністративно-правове регулювання волонтерської діяльності в Україні є вагомим, оскільки саме ефективне адміністративно-правове регулювання виступає одним із основних чинників формування волонтерського руху у нашій державі. А принципи адміністративно-правового регулювання виступають тими головними засадами, на яких ґрунтується уся система адміністративно-правового регулювання волонтерства в Україні.

Одним із елементів громадянського суспільства, на розвиток та вивчення якого останнім часом звернено увагу держави та наукової спільноти, є волонтерство. Невід'ємною складовою усіх демократичних правових держав світу є розвинуте громадянське суспільство, де волонтерство виступає одним із головних інститутів, котре було визнано важливим чинником у розвитку людства ще у 2001 році, коли 126 держав-членів Організації Об'єднаних Націй спільно підготували резолюцію Генеральної Асамблеї ООН на завершення Міжнародного року волонтерів стосовно засобів заохочення та підтримки волонтерства, мета якого полягає у приверненні уваги спільноти до діяльності людей, які витрачають особистий час на безоплатну допомогу іншим, а також у заохоченні більшої кількості людей до даного виду діяльності.

Наша держава також не стояла осторонь, саме тому в Україні пріоритетним стратегічним напрямком державної політики розвитку громадянського суспільства стало сприяння волонтерській діяльності, яка є однією із форм громадської активності, що відіграє важливу роль у формуванні громадянської культури, побудови соціально-правової держави та підвищенню рівня правової культури суспільства, яка, як відзначають окремі дослідники «є одним із важливих факторів, який впливає на усі сфери життєдіяльності суспільства, в тому числі на правомірну поведінку та рівень правосвідомості громадян» [1, с. 10], що у нинішніх умовах є особливо актуальним.

Волонтерство – діяльність, яка за своєю природою просоціальна у цільовому, процесуальному, змістовному, технологічному компонентах. Включаючись у волонтерську діяльність, людина прагне на безоплатних засадах вплинути на трансформацію сучасного йому суспільства, зробити його кращим.

Відповідно до Закону України «Про волонтерську діяльність», волонтерська діяльність – добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги. У даному законодавчому акті волонтерська діяльність визначається як форма благодійної діяльності [2].

Список використаних джерел

1. Драпушко Р. Г., Горінов П. В. Сучасні виклики і загрози правової культури молоді. *Аналітично-порівняльне право*. 2021. № 4. С. 9–16.

2. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19.04.2011 р. № 3236-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 42. Ст. 435.

Самокатова В. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Карпуніна М. С.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Особливо гостро стоїть задача організації управління підприємствами – створення цілком нових систем управління або внесення прогресивних змін у побудову і порядок функціонування діючих.

Організація управління здійснюється шляхом організаційного проектування, реорганізації або ліквідації одних діючих систем і створення інших, здатних самостійно і високоефективно досягати цілей в умовах ринкових відносин.

Сучасні умови діяльності підприємств пред'являють якісно нові вимоги до менеджерів з персоналу, обумовлюють необхідність більш високої інтенсивності їхньої праці, уміння цінувати час, володіти комплексом організаційних і психологічних якостей, забезпечувати творчий підхід до роботи.

Разом з тим, в Україні склалася ситуація, коли управлінню персоналом не приділяється достатньо уваги, технологія розробки і прийняття кадрових рішень є недосконалою і науково необґрунтованою, у більшості випадків відсутня орієнтація на досягнення соціальної ефективності в управлінні персоналом. Це пов'язано з існуванням ряду проблем в області управління персоналом на підприємствах.

Так, служби управління персоналом на підприємствах мають, як правило, низький організаційний статус і розглядаються як допоміжний, обслуговуючий підрозділ з вузьким спектром виконуваних функцій.

Управління персоналом являє собою процес планування, підбору, підготовки, оцінки, навчання та мотивації персоналу, спрямований на ефективне його використання та досягнення цілей підприємства і працівників.

Сутність управління персоналом розкривається за допомогою таких понять, як: трудові ресурси, трудовий колектив, персонал, кадри, людські ресурси, кадровий потенціал.

Основними цілями функціонування системи управління персоналом підприємства, є: підвищення конкурентоспроможності підприємства; підвищення ефективності діяльності підприємства, зокрема, досягнення максимального прибутку; забезпечення високої соціальної ефективності функціонування трудового колективу; формування позитивного іміджу підприємства на ринку.

Реалізація цілей і завдань управління персоналом здійснюється через кадрову політику. Існує багато різних точок зору щодо визначення поняття «кадрова політика».

Кадрова політика – це сукупність принципів, методів, форм організаційного механізму з формування, відтворення, розвитку та використання персоналу, створення оптимальних умов праці, його мотивації та стимулювання. Таким чином, кадрова політика підприємства – це система принципів, ідей, вимог, що визначають основні напрямки роботи з персоналом, її форми і методи.

Основною метою кадрової політики є своєчасне забезпечення оптимального балансу процесів комплектування, збереження персоналу, його розвитку відповідно до потреб підприємства, вимог діючого законодавства та стану ринку праці.

Основою формування кадрової політики підприємства виступає аналіз структури персоналу, ефективності використання робочого часу, прогнози розвитку підприємства і зайнятості персоналу.

Іноді ця робота проводиться за допомогою спеціальних консалтингових організацій, і хоча оплата їхніх послуг дуже висока, результат набагато перевищує витрати.

Склярський П. М.

Класичний приватний університет
аспірант

ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ»

Державна інноваційна політика являє собою систему державних заходів, спрямованих на створення оптимальних умов для ефективного розвитку науково-технічного потенціалу країни як основи її економічного зростання. Головний зміст цієї політики полягає в планомірному регулюванні інноваційної діяльності. Інноваційна діяльність нерозривно пов'язана з науковотехнічним розвитком, вона – його необхідна умова і рушійна сила [1].

В ст. 1 ЗУ «Про інноваційну діяльність» вказано, що інноваційною діяльністю – є діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [2].

За допомогою інноваційної політики уряд реалізує модель інноваційного розвитку економіки країни. Інноваційна політика виступає основою для вибору інноваційної стратегії, вдосконалення інноваційних програм і проектів, пропонуючи критерії їх відбору та оцінювання. У період трансформації економічної системи державна інноваційна політика покликана забезпечити підключення технічних і технологічних інновацій до процесу становлення системи ринкових факторів виробництва, а успішна реалізація інноваційної стратегії дозволить державі раціонально використовувати ресурсний потенціал країни [3].

Крім того, інноваційна політика є потужним важелем розвитку інноваційного підприємництва. Як складова соціально-економічної політики, вона визначає пріоритети інноваційного розвитку країни, включаючи комплекс організаційних дій, які забезпечують досягнення поставленої мети. Оскільки інновації нерозривно пов'язані з найновітнішими досягненнями науковотехнічної та виробничої діяльності, інноваційній політиці відведена головна роль у визначенні оптимального шляху розвитку суспільства, виявленні перспективних галузей і виробництва, регулюванні інноваційних процесів [3].

Метою інноваційної політики провідних країн світу – є сприяння розвитку науки й техніки, підвищення інноваційної активності, що забезпечує конкурентоспроможність національної продукції на світовому ринку,

обороздатність країни, покращує екологічну ситуацію, а також сприяє розвитку венчурного довгострокового бізнесу. Виходячи з цієї мети, держава визначає пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності [4].

Пріоритетні напрями інноваційної діяльності для України – є науково і економічно обґрунтовані напрями провадження інноваційної діяльності, що спрямовані на забезпечення національної безпеки і оборони, економічної безпеки держави, створення високотехнологічної конкурентоспроможної екологічно чистої продукції, надання високоякісних послуг та збільшення експортного потенціалу держави з ефективним використанням вітчизняних та світових науково-технічних досягнень. Пріоритетні напрями поділяються на стратегічні (ті, що затверджуються Верховною Радою України 10 років) та середньострокові (визначаються на 5 років і спрямовані на виконання стратегічних пріоритетних напрямів) (ст.2 Закону [5]).

Проте, на сьогодні, враховуючи запровадження в Україні воєнного стану з 24.02.2022 року серед стратегічних напрямів визначено:

- технологічне оновлення та розвиток сфер національної безпеки і оборони;
- освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії;
- освоєння нових технологій високотехнологічного розвитку транспортної системи, ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування, озброєння та військової техніки;
- розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки (ч.1, ст. 4 Закону [5]).

Отже, ми бачимо, що сьогодні висуває свої умови для визначення стратегічних напрямів, які безпосередньо пов'язані із проведенням бойових дій на території України та необхідністю створення та пошуків напрямів фінансування інноваційних продуктів військового призначення для зміцнення обороноздатності нашої країни. Крім того проблеми з якими зіштовхнулася країна наприкінці 2022 року, що пов'язані із знищенням вітчизняної енергосистеми вимагають створення впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій та освоєння альтернативних джерел енергії.

Список використаних джерел

1. Святогор В. В. Теоретичні основи державної інноваційної політики і її складників. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Менеджмент інновацій*. 2016. Т. 24. Вип. 7. С. 258–271. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/visnik/fmecon/program_5e4b8c9ca56c5.pdf (дата звернення: 13.10.2023).

2. Про інноваційну діяльність : Закон від 04.07.2002 р. № 40-IV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 13.10.2023).

3. Зянько В. В. Інноваційна політика як важіль розвитку інноваційного підприємництва. *Економіка розвитку ХНЕУ*. 2005. № 2 (34). С. 13–15. URL: https://fk.vntu.edu.ua/images/documents/xarkiv_05.pdf (дата звернення: 13.10.2023).

4. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. Київ : ХНЕУ, 2003. 504 с. URL: https://library.if.ua/book/4/483.html#google_vignette (дата звернення: 13.10.2023).

5. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 08.09.2011 р. № 3715-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text> (дата звернення: 13.10.2023).

Трегуб Е. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН В АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВАХ

Наше дослідження розглядає особливості державного та економічного нормативно-правового регулювання корпоративних відносин з точки зору створення організаційних засад функціонування підприємств корпоративної форми власності в умовах ринкових відносин.

Регулювання здійснюється органами загальної та спеціальної компетенції. Такий підхід характерний для всіх країн і означає, що на рівні законодавчих органів видаються нормативні акти, які мають чинність закону і регламентують загальні основи функціонування корпоративного сектора.

Дослідженням встановлено, що організаційно-правове регулювання функціонування корпоративних структур визначило наступні тенденції розвитку корпоративного управління: посилення вимог до розкриття інформації, підвищення ролі контролю власників за органами управління, посилення державного контролю за діяльністю корпорацій, розвиток законодавства щодо захисту прав дрібних акціонерів і кредиторів корпорації, посилення регламентації випуску акцій, змін статутного капіталу, підвищення уваги до питань реорганізації корпорацій.

При цьому за період незалежного розвитку економіки України державне врегулювання корпоративних відносин стосувалося питань внутрішньої побудови та функціонування корпоративних структур, взаємодії з іншими підприємницькими структурами та органами державної влади, формування засад функціонування ринку цінних паперів.

Саме трансформація економічних відносин потребує додаткової уваги до формування механізму державного регулювання взаємовідносин в економіці, і в першу чергу це стосується взаємовпливу, що виникає між великими корпоративними підприємницькими утвореннями, від яких залежить економічний розвиток окремих галузей та економіки країни в цілому.

У цілому управління державним корпоративним сектором в Україні можна розділити на три напрями: Перший напрямок полягає в розробці законів і підзаконних актів економічної спрямованості, оскільки всі підприємства здійснюють діяльність у цьому нормативно-економічному полі.

Другий напрямок застосовується в випадках, коли держава є єдиним власником акціонерного товариства і керує його діяльністю через менеджмент підприємства.

Третій напрямок державного управління впливає на діяльність товариства згідно з наявним у державі певним пакетом корпоративних цінних паперів.

До об'єктів, які підпадають під пряме управління державою, відносять: майно державних підприємств, установ і організацій, закріплене за ними на праві повного господарського володіння або оперативного управління; акції (паї), які належать державі в майні господарських товариств; майно підприємств, які перебувають у процесі приватизації; майно, передане в користування органам самоврядування; майно, що не увійшло в статутні капітали господарських товариств, створених у процесі приватизації (корпоратизації) майна державних підприємств.

Досить істотну частину державного сектора становлять державні акціонерні компанії. Вони є повноправними суб'єктами корпоративного сектора, хоч і мають певні особливості в порівнянні з АТ у їхньому класичному вигляді. Державні акціонерні компанії створюються трьома способами: акціонуванням державних підприємств, які відповідно до законодавства України не підлягають приватизації; створенням державної акціонерної компанії; придбанням державою відповідних пакетів акцій в інших власників.

Фомін Р. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ І РУХІВ НА ДІЄВІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Головні конституційні права громадян демократичної держави включають право на об'єднання (свободу спілок та асоціацій), тобто право на вільне створення різних об'єднань, набуття їхнього членства і виходу з них. Майже в кожній країні (зокрема, й державі з тоталітарним соціалізмом) йдеться про те, що можна вільно об'єднуватися в політичну партію, культурне, спортивне чи інше громадське об'єднання. Згідно з українською Конституцією (ст. 36) громадяни України мають гарантоване право вільно об'єднуватися в такі структури, як політична партія, громадське об'єднання, щоб втілювати і захищати свої права та свободи, задовольняти політичні, економічні, соціальні, культурні та інші інтереси [1, с. 7].

Саме завдяки громадським об'єднанням, громадсько-політичним рухам, політичним партіям у активній державотворчій роботі беруть участь великі маси людей, відбувається реалізація і захист політичних та економічних інтересів, які має та чи інша частина населення (народ, нація, соціальна група). Завдяки ним, зокрема, підтримуються зв'язки громадянського суспільства і держави. Через посередництво партійних організацій громада може заявити про низку своїх групових вимог. У правлячих структурах теж вдаються до використання партій, аби була змога звернення до населення, щоб отримати підтримку у розв'язанні того чи іншого завдання. У громадських об'єднань немає залежності від державного апарату і є здатність до впливу на державні інституції і водночас до захисту суспільства від необґрунтованих втручань держави до громадського життя. Юридична основа для того, щоб створювалися і діяли громадські об'єднання, політичні партії та професійні спілки, полягає в конституційному праві на свободу об'єднань.

Публічній політиці держави притаманна порівняна самостійність у суспільному бутті й охоплення всіх проявів і реалій, у яких функціонує політичне життя. За зміст політична сфера має, насамперед, політично-владні взаємовідносини між народами, націями, соціальними групами, особистостями щодо того, як завойовувати, утримувати, використовувати владу і вплив на неї. Це, крім того, є діяльністю, пов'язаною з тим, що організують державну, політичну владу, визначають її цілі, завдання та засоби, забезпечують їхню функціональну діяльність за допомогою політичних і правових норм.

Для розуміння процесу прийняття політичних рішень у будь-якій сфері є необхідним визначення основних акторів, задіяних у формулюванні та реалізації прийнятих рішень [2, с. 107].

Відповідно до цієї моделі маємо акторів трьох різних груп, яким належить основна роль у виробленні державної політики: політиків (депутатів, виборних глав виконавчих владних структур), бюрократів (чиновників виконавчих органів) і групи інтересів (ГО, бізнес-структури тощо). В ідеально-типовій моделі Т. Лоуї політики приймають певні законодавчі акти, які є «керівництвом до дії» для бюрократів, відповідальних за реалізацію прийнятих політиками рішень. Групи інтересів, що являють собою соціальні групи, яких безпосередньо стосуються прийняті рішення, намагаються впливати і на політиків, і на бюрократів. Кожен із виділених акторів визнає контрагентами акторів двох інших категорій. Т. Лоуї називає це «залізним трикутником». Різниця між категоріями визначається природою відповідальності акторів. Кожен «кут» подібного трикутника має власні раціональні інтереси: політики хочуть бути переобраними, бюрократи проводити стабільну і ефективну «технічну» політику і, нарешті, групи інтересів – відстоювати інтереси тих, кого вони мають представляти [3, с. 50].

Громадським об'єднанням належить важлива роль у справі забезпечення стабільної демократичної еволюції соціуму. Громадським об'єднанням продовж минулих п'яти років вдалося отримати нові права та форми для того, щоб просувати інтереси у межах державного управління, хоча ще є, що вдосконалювати. До основних форм залучення громадського об'єднання до втілення політичних інтересів можна зарахувати законодавчу ініціативу, консультаційну та експертну допомогу, інформаційну підтримку власних дій і дій владних структур, соціальну підтримку та контроль.

У громадських об'єднань є кілька способів, як впливати на політичне життя, а саме: прямою формою впливу є відстоювання інтересів людей і вплив на дії електорату; опосередкований вплив відбувається, коли на основі громадських об'єднань утворюються політична партія або відбувається їх групування в опозиційну структуру для того, щоб захищати інтереси населення. Крім того, говорять і про існування прихованого впливу, чітко вираженого в діяльності, яку провадять таємні об'єднання

Список використаних джерел

1. Конституція України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 01.07.2023).

2. Schneider V. Akteurkonstellationen und Netzwerke in der Politikentwicklung / eds. K. Schubert, N. Bandelow. *Lehrbuch der Politikfeldanalyse*. Muenchen : Wien : R. Oldenbourg Verlag, 2003.

3. Громадська участь у творенні та здійсненні державної політики / уклад. : Е. А. Афонін, Л. В. Гонюков, Р. В. Войтович. Київ, 2005. 250 с.

Цимбалістова О. А.

Філія Класичного приватного університету у місті Кременчук
к.е.н., доцентка

Малько В. С.

Класичний приватний університет

**ОПЕРАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ**

Аналіз економічних реформ, які проводяться в нашій країні, показав, що для виходу з кризи одних тільки ринкових перетворень на макроекономічному рівні недостатньо. Основною проблемою сьогодення, вирішення якої прямо пов'язане з економічним зростанням та залученням інвестицій, є удосконалення менеджменту та піднесення його на якісно новий рівень.

В умовах загострення конкурентної боротьби і нестабільності зовнішнього та внутрішнього середовища, в якому функціонують підприємства і доводиться працювати менеджерам, суттєво змінилися завдання, які стоять перед суспільним виробництвом. Ринок вимагає виробляти і розподіляти у відповідності з поточними потребами і врахуванням обмежених ресурсів.

Головною метою виробничих підприємств, а також організацій, що надають послуги, стало отримання прибутку і задоволення потреб споживачів. Особлива увага зараз приділяється управлінню запасами на всіх етапах виконуваних операцій від постачання до збуту; кількості та якості виробничих ресурсів, що використовується в процесі виконання операцій; гнучкості виробництва, якої можна досягти за рахунок раціональної організації виробництва та використання нової техніки і технологій тощо.

Для успіху економічних реформ, які проводяться в Україні, особливе значення мають зміни в різних сферах управління. Трансформація агропромислового виробництва до ринкових відносин супроводжується докорінною перебудовою економічних, соціальних, правових відносин, розвитком підприємництва і конкуренції, що зумовлює внесення радикальних змін у систему менеджменту операцій на основі всебічного використання вітчизняної і світової науки та передового досвіду.

Операційна діяльність є технічним ядром, базовою сферою функціонування організації яка прямо відповідає за випуск товарів або надання послуг. Інші напрямки діяльності організації забезпечують оптимальну її роботу. Тобто, в системі менеджменту організації операційний менеджмент займає центральне місце і використовує його інструментарій на оперативному рівні.

Система операційного менеджменту, яка найбільше відповідає умовам функціонування аграрних підприємств, складається з наступних підсистем: керівної, суть якої полягає в розподілі функцій між менеджерами нижчого ступеня управління, організації діяльності операційної системи, а також розробці, реалізації та аналізі управлінських рішень; цільової, основними елементами якої є розробка операційної стратегії, деталізація кожної програми до рівня визначення виконавців, визначення показників та критеріїв ефективності функціонування операційної системи; забезпечувальної, до складу якої входять інформаційне забезпечення, технічне забезпечення, організаційне забезпечення, кадрове забезпечення та матеріальне забезпечення; функціональної, яка поєднує підсистему стратегічного прогнозування, підсистему менеджерського обліку, а також підсистему оперативного управління і диспетчеризації.

Результати оцінки керівної, цільової, забезпечувальної та функціональної підсистем операційного менеджменту аграрних підприємств вказують на те, що рівень їхньої організації на даному етапі не відповідає такому, що є необхідним для ефективного функціонування підприємств в умовах жорсткої конкуренції та нестабільності зовнішнього середовища.

Результати економічної діяльності аграрних підприємств не залежать від форми їхньої організації, а тільки від правильно сформованої системи менеджменту підприємства та особистих властивостей керівника підприємства.

Чернишов А. В.

Класичний приватний університет

ЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ПЛАНУВАННЯ У ПІДПРИЄМСТВАХ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Формування процесу планування в управлінні підприємствами посідають має важливе значення для діяльності медичних закладів. Під плануванням розуміється визначення майбутніх цілей розвитку підприємства, стратегічних рішень у формуванні перспективних напрямків для досягнення найбільш ефективної та доцільної діяльності підприємств, а також методи та механізми їх досягнення.

Роль планування в управлінні підприємством являється ключовою функцією, що дозволяє досягти кінцеві результати діяльності цього підприємства, а саме виробничо-збутової, фінансової, економічної, інвестиційної та технологічної. Адже головні цілі розвитку організації якраз і визначаються у процесі планування, формуванні стратегічних напрямків, що забезпечать ефективне та конкурентоспроможне функціонування підприємства.

Планування діяльності підприємства здійснюється на підставі маркетингових досліджень ринку діяльності конкретного підприємства. Таким чином, за результатами дослідження ринку (клієнтів, постачальників, конкурентів) і визначається тип і вид продукції або послуг, що будуть вироблятися або надаватися підприємством, їх обсяг, особливості випуску на ринок (наприклад, проведення рекламних кампаній), інвестиційні можливості, вимоги до ресурсів та їх ефективне використання.

Ефективне планування процесів діяльності забезпечує впровадження та оптимізацію управлінських рішень та зниження ризиків за рахунок визначення найбільш оптимального вектора діяльності підприємства.

Оскільки планування є процесом визначенням конкретних цілей, ресурсів та відповідних заходів, необхідних для їх досягнення, то на підприємствах галузі охорони здоров'я планування передбачає розробку стратегій та планів, спрямованих на надання якісних медичних послуг за рахунок покращення якості медичної допомоги, підвищення ефективності та зменшення витрат.

Медичні заклади являються складними та багатоаспектними організаціями, функціонування яких потребує ефективного планування для забезпечення якісних, доступних та безпечних послуг. Результативне планування дає можливість медичним закладам покращити результати своєї діяльності, задовольнити потреби пацієнтів у якісних послугах, забезпечити їх зручність та надійність, забезпечити утримання персоналу та фінансову стійкість. Одними з напрямків діяльності підприємств охорони здоров'я є розробка кадрових планів, створення протоколів догляду та впровадження технологічних рішень.

У той же час ефективне планування не завжди може бути головним пріоритетом для медичних установ. Догляд за пацієнтами та їх лікування може мати певну перевагу над плануванням, а фінансовий тиск призводить до обмеженості ресурсів, що розглядаються при визначенні стратегій діяльності підприємства. Крім того, планування може стикнутися з низкою проблем та перешкод, що ускладнює підтримку та ресурси для його визначення. Медичні установи можуть зіткнутися з несподіваними надзвичайними ситуаціями та кризами, які можуть вимагати швидкої зміни існуючих планів.

Отже, медичні заклади повинні чітко визначити свої пріоритети в плануванні та бути гнучкими у відповіді на змінні обставини, щоб забезпечити ефективність та реалізованість планів. Таким чином, медичні установи можуть продовжувати надавати високоякісну допомогу та покращувати результати лікування пацієнтів.

Чурсінов О. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

КОНТРОЛІНГ ПЕРСОНАЛУ: ПОНЯТТЯ, ФУНКЦІЇ, РОЛЬ, ЗАВДАННЯ

Війна, що триває в Україні майже два роки, торкнулася всіх сфер життя суспільства. Кожен громадянин нашої країни, кожен соціальний інститут на сьогодні працюють у напрямку протистояння російським загрозам. Економічний фронт є одним зі стовпів підтримки Збройних Сил України, відповідно грамотне управління і прийняття управлінських рішень в режимі реального часу дозволяє українським підприємствам значно покращити економічні показники, що, в цілому, позитивно впливає на фінансову систему країни.

У зв'язку з цим, першочергового значення набувають питання формування і реалізації принципів системно-процесного управління бізнесом. Для досягнення максимальної продуктивності та хороших показників діяльності, роботодавці вдаються до різних інноваційних методів, зокрема до контролінгу персоналу, оскільки без контролю кадрового планування не буде успішним. Контролінг персоналу – це концепція управління людськими ресурсами, орієнтована на високу ефективність роботи працівників, яка полягає в усуненні суперечностей між робітниками та роботодавцями.

Контролінг персоналу, який здійснюється за допомогою відповідних модифікацій системи стимулювання, направлений на пошук розумного компромісу між роботодавцем та працівником і включає три основні етапи:

1. Визначення оптимальної (ідеальної) моделі управління персоналом шляхом формування регламентів, стандартів, планів (і вироблення на їх основі критеріїв і показників).
2. Порівняння досягнутих результатів із встановленими критеріями і показниками.
3. Прийняття рішень з координації діяльності об'єкта.

В цілому, основною метою контролінгу персоналу є підвищення конкурентоспроможності системи управління персоналом.

До основних завдань, які ставить перед собою контролінг, відносять: підбір персоналу (вибір кандидатів та якісне залучення нових співробітників; аналіз методик вибору, оцінка технологій підбору кандидатів та зворотній зв'язок), інтеграція персоналу (результативне впровадження нових співробітників та залучення їх до роботи підприємства шляхом оцінки витрат на одного працівника, а також планування його індивідуальної кар'єри), контролінг індивідуального розвитку (підвищення кваліфікації працівників; залучення молодих працівників і випускників вишів; визначення ступеня відповідності між вимогами посади і компетентністю співробітників), контролінг комунікації (ознайомлення працівників із цілями та стратегією підприємства; використання потенціалу працівників, їх досвіду, ідей для прийняття проблемних рішень), контролінг мотивації (пошук раціональних систем оплати праці; моніторинг задоволеності працівника роботою та атмосферою у колективі; регулювання зарплати і продуктивності праці).

Крім того, до завдань контролінгу персоналу відносяться: вирішення питань оптимізації бізнес-процесів, вдосконалення організаційної структури підприємства і зменшення дублюючих функцій, підвищення виконавської і трудової дисципліни тощо. Саме вирішення цих завдань допомагає досягти максимальної результативності у кадровому управлінні.

Контролінг персоналу базується на агрегованих функціях: оптимізація працевлаштування персоналу, організація праці, здобування компетентностей та їх використання, оцінювання вмінь та ефективності праці, формування середовища праці, мотивування, демократизація управління. Одна з функцій управління персоналом, направлена на визначення рівня ефективності виконання роботи – оцінка результатів праці, яка полягає у визначенні відповідності результатів роботи поставленим цілям, запланованим показникам, нормативним вимогам. Показники, за якими оцінюються працівники, різноманітні. Як от, для оцінки результатів праці керівника використовуються такі показники: прибуток, темп зростання прибутку, частка підприємства

на ринку; менеджера з персоналу – кількість вакантних місць на підприємстві, кількість претендентів на одне вакантне місце, коефіцієнт плинності за категоріями персоналу і підрозділами тощо.

Зауважимо, що контролінг персоналу не повинен перетворюватися на систему, яка обмежується тільки кількісними показниками, а повинен використовувати психофізіологічні та соціальні характеристики співробітників, що сприятиме зростанню об'єктивності вимірювання й оцінки головного ресурсу – колективу підприємства.

Шишлюк В. С.

Запорізький національний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Гудима О. В.

**ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСОБИ
ІНТЕНСИФІКАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

Досвід успішних компаній показує, що ефективне інформаційне забезпечення дозволяє отримати доступ до актуальної, своєчасної, достовірної та структурованої інформації, яка потім може бути використана для визначення оптимальної стратегії розвитку компанії в умовах високої конкуренції та мінливого ринкового середовища. Компанія може використовувати цю інформацію для визначення оптимальної стратегії корпоративного розвитку в умовах високої конкуренції та мінливого ринкового середовища.

Використання сучасних інформаційних систем і технологій у сфері управління підприємством дозволяє швидше забезпечувати підприємства необхідною економічною інформацією, раціоналізувати механізми її обробки та систематизації.

Основними причинами необхідності використання сучасних інформаційних систем і технологій на підприємствах є погіршення економічних показників діяльності підприємств, використання застарілих інформаційних технологій, які не задовольняють керівництво підприємства та відсутність інформаційних технологій для обліку та аналізу.

Використання інформаційних систем і технологій в процесі управління підприємством є особливо важливим для інтеграції всіх структурних підрозділів в єдиний інформаційний простір, підвищення ефективності процесу аналізу результатів фінансово-господарської діяльності, забезпечення економічно важливою аналітичною інформацією різних рівнів управління, підвищення адаптивності до змін ринкового середовища, підвищення адаптивності структурних елементів системи підвищити конкурентоспроможність підприємства, наприклад, за рахунок налагодження швидкого та надійного зв'язку між ними.

Незважаючи на складну політичну та економічну ситуацію в країні, активне впровадження інформаційних технологій в управління вітчизняними підприємствами надало нові можливості для скорочення термінів проектування, поліпшення якості продукції та підвищення продуктивності праці, що дозволяє підтримувати певний рівень конкурентоспроможності.

Стан фінансово-господарської діяльності компанії безпосередньо залежить від рівня використання інформаційних систем і технологій. Основним призначенням інформаційних систем і технологій є ефективне управління інформаційними ресурсами з метою підвищення рівня ефективності підприємницької діяльності.

Таким чином, формування інформаційного суспільства та стрімкий розвиток інформаційних технологій призвели за останні кілька років до використання широкого спектру інформаційно-технологічних рішень суб'єктами господарювання в процесі своєї господарської діяльності.

Сучасні інформаційні системи повинні будуватися як невід'ємна частина підприємства, включаючи бізнес-архітектуру, людські ресурси та інформаційні технології. Впровадження та ефективне використання інформаційних систем і сучасних технологій у сфері управління підприємством є реальною конкурентною перевагою для підприємств. Це забезпечує інтеграцію та зв'язок між підприємством та зовнішнім середовищем, сприяє більш ефективному збору та більш раціональним механізмам обробки та систематизації економічної інформації, скорочує час реагування на зовнішні зміни, надає більш ефективні та своєчасні варіанти вирішення бізнес-завдань, підвищує продуктивність праці, збільшує операційні та адміністративні витрати, оскільки продуктивність праці, збільшує операційні та адміністративні витрати, оскільки зменшує витрати на управління підприємством.

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Августінов О. М.

Класичний приватний університет
аспірант

СВІТОВІ МОДЕЛІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Кожна система корпоративного управління в різних країнах має свої відмінності, що дозволяє говорити про неї, як про окремі типи або моделі корпоративного управління. На сьогодні можна виділити три основні моделі корпоративного управління: англо-американську, засновану на зовнішньому контролі, німецьку, орієнтовану на внутрішні механізми впливу та японську. Правове оформлення моделей корпоративного управління (правовий інструментарій) засновано на реальних економічних процесах, у тому числі глобалізаційних.

Так, корпораціями США та Великої Британії в цілому управляють зовнішні акціонери (аутсайдери). Тому не дивно, що в США створений ринок капіталу, а Лондонська біржа стала третьою по показнику капіталізації. Оскільки більшість громадян цих країн є акціонерами до того ж не однієї корпорації, існують досить жорсткі правила розкриття інформації про діяльність корпорації. Крім того, обов'язкове погодження акціонерів необхідно при виборі ради директорів та призначенні аудиторів корпорації. Але в США акціонери не мають права встановлювати розмір дивідендів. Рада директорів самостійно встановлює, скільки дивідендів виплачувати акціонерам на їх акції. У Великій Британії, навпаки, це питання відноситься до компетенції зборів акціонерів.

Основним елементом зовнішнього механізму корпоративного управління вищезазначених моделей є корпоративний контроль. Його провідна роль в системі корпоративного управління в США пов'язана з впливом наступних факторів. Більшість німецьких корпорацій надає перевагу банківському фінансуванню (кредитуванню), а не акціонерному (емісія акцій). Тому і капіталізація фондового ринку Німеччини, на відміну від США, невелика. Банк одночасно виступає як акціонер корпорації і як її кредитор. Він також виконує функції емітента цінних паперів та боргових зобов'язань. Крім того, банк є депозитарієм корпорації, а також голосуючим агентом на річних загальних зборах. У японській моделі корпоративного управління акціонерні відносини базуються навколо ключового банку або фінансово-промислової групи. Банки є основними утримувачами акцій корпорації. Банки надають своїм корпоративним клієнтам кредити та послуги по випуску облігацій, акцій, впровадженню розрахункових рахунків, а також консалтингові послуги. Розглядаючи механізми контролю, необхідно відзначити, що в США банки не виконують тієї ролі в області контролю в рамках корпоративного управління, як у японській і німецькій моделях. Це пов'язано з тим, що антимонопольне законодавство США не дозволяє сполучати різні функції банків – кредитування (кредитні банки), випуск акцій і облігацій (інвестиційні банки), довірче управління акціями (спеціалізовані консалтингові компанії). В англо-американській моделі найбільш важливими механізмами контролю за менеджерами є: формування грошової винагороди менеджерів та контроль з боку фондового ринку. В німецькій, та японській моделях найбільш повно знайшли відображення інтереси не тільки фінансових інвесторів: власників, банків, кредиторів та ін., але й не фінансових інвесторів: службовців, постачальників, громадських організацій. Таким чином, функціонування системи управління корпоративною власністю в країнах з ринковою економікою, обумовлено існуванням різних моделей корпоративного управління. Проаналізовані моделі корпоративного управління, як ми уже відзначали, одержали своє поширення і за межами країн формування. Одним з факторів поширення тієї або іншої моделі корпоративного управління та реалізації корпоративних прав держави у світовій економіці є ступінь впливу країни на геополітичний порядок у світі.

В умовах ринкової трансформації України, реформування відносин власності, представляє інтерес досвід зарубіжних країн, які пройшли етап активного адміністративного управління державним майном та сформували успішну, дієву економіку при наявності в ній частки державного сектора. Таким чином, виникає потреба у створенні й впровадженні загальноєвропейських стандартів і правил, в Україні які б дозволили потенційним інвесторам, в т.ч. і іноземним, отримати повну, ясну й об'єктивну картину про ефективність діяльності компаній, реальних власників, механізмах і методах інвестування, для того щоб у стислий термін і без значних витрат прийняти рішення про доцільність та надійність вкладення капіталу.

Августінов О. М.

Класичний приватний університет
аспірант

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

Наразі українська економіка потерпає від російської агресії і наслідком вторгнення росії є руйнування інфраструктури країни, а відтак потерпають всі галузі економіки країни. Ворог намагається зруйнувати в тому числі транспортну галузь, яка забезпечує базові умови існування суспільства, при цьому вона є важливою умовою ефективного соціально-економічного розвитку будь-якої держави, оскільки «виступаючи однією з фундаментальних галузей економіки України, транспортна інфраструктура створює низку соціально-економічних ефектів, від яких залежить майбутнє Української держави та добробут її громадян». Саме від характеру розвитку та функціонування транспортної інфраструктури України у воєнний час залежить своєчасне постачання Збройних Сил України боеприпасами та усім необхідним для перемоги; в мирний час формуються умови для збільшення ВВП держави, зростання обсягів внутрішньої і зовнішньої торгівлі, покращення інвестиційного клімату, створення нових робочих місць, розвиток суміжних видів економічної діяльності, повне і якісне задоволення потреб суб'єктів господарювання та населення в перевезеннях.

Слід відзначити, що в державна політика регулювання транспортної системи має спиратися на певні наукові та техніко-економічні принципи, насамперед – принцип поєднання економічних та соціальних цілей. Цей принцип передбачає, що транспортна галузь функціонує не тільки і не стільки в економічній площині, але й несе на собі значне соціальне навантаження.

Державне регулювання транспортної галузі здійснюється у різних сферах: політичній, економічній, соціальній, інформаційній, екологічній. Політична сфера має дуже важливий вплив на державне регулювання. В основному вона зумовлює формування нормативно правової бази у сфері транспорту, а також формування стратегії розвитку транспортної галузі, здійснення її фінансування тощо.

Економічна сфера є рушійною силою, яка дозволяє транспортній галузі розвиватися шляхом фінансування, а також розроблення цільових програм та розвитку міжнародного, державного та державно приватного партнерства. Необхідно зазначити, що на економічну сферу регулювання додатково впливають інші чинники, які можна класифікувати як внутрішній та зовнішній. Внутрішніми чинниками є добробут населення, сплата ним податків, а також громадська ініціатива з розвитку транспортної системи. Зовнішніми чинниками є міжнародні відносини та вплив інших країн на фінансування транспортної галузі.

Інформаційна сфера дозволяє впроваджувати сучасні технології у управління транспортною сферою. На сьогодні використання таких технологій дозволяє швидше розвиватися усьому транспортному сектору, а населенню отримувати зручні та доступні послуги. Екологічна сфера зумовлюється дотриманням безпеки дорожнього руху, а також застосуванням екологічних програм, правил та заходів щодо безпеки та якості транспорту та транспортної інфраструктури.

Загалом можна стверджувати, що державне регулювання у сфері транспорту - це система взаємодії між суб'єктами управління, яка містить економічну, мотиваційну, організаційну та політичну складові. Діяльність органів влади організовується на принципах та завданнях із врахуванням функцій планування, організування, стимулювання розвитку та контролю, що дозволяє здійснювати цільовий вплив на об'єкти управління з метою розвитку сфери транспорту.

Державне регулювання полягає у грамотному підборі інструментів та методів управління, які дозволяють підвищити ефективність діяльності об'єктів транспортної інфраструктури держави. Державне регулювання відбувається шляхом здійснення функцій органами регулювання. Основними функціями державного регулювання транспортної системи є надання послуг господарюючим суб'єктам та створення сприятливих умов щодо розвитку транспортної галузі.

На сьогодні державне регулювання транспортного сектору має високо організовану інституційну структуру, яка створює передумови для розвитку транспортної галузі, здійснює її організацію та контролює на всіх рівнях державного управління. Попри достатньо складну систему державного регулювання, на сьогодні у транспортній галузі виникає чимало питань, які стосуються фінансування, інвестицій та розвитку. По факту ж транспортна інфраструктура щороку погіршується і вже протягом багатьох років знаходиться у кризовому стані. Для того щоб подолати проблеми кризового стану у транспортній сфері, необхідно підвищити дієвість державного регулювання шляхом формування сприятливого інституційного середовища, впровадження поправок до діючих законодавчих актів та розроблення нових. Підвищивши якість управління у сфері транспортування, державі вдасться залучити більше інвестицій, що дозволить галузі розвиватися стрімкішими темпами.

Агарков С. А.

Класичний приватний університет
аспірант

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Процеси у сфері регулювання підприємницької діяльності є формою впорядкування суспільних відносин для регламентації діяльності учасників цих відносин згідно до норм права. Тому ефективне правове регулювання підприємництва є важливим пріоритетом завдань держави, яка, при застосовуванні всебічних заходів регулювання, впливає на створення сприятливих умов для розвитку бізнесу в інтересах держави і суспільства. Державне регулювання підприємницької діяльності є управлінською діяльністю держави в особі визначених уповноважених органів, яка спрямована на упорядкування економічних відносин у сфері підприємництва з метою захисту приватних і публічних інтересів їх учасників.

Методи державного регулювання базуються на використанні ряду інструментів та засобів (регуляторів або важелів) державного регулювання. Відмінність між ними полягає у тому, що інструмент є комплексним знаряддям для досягнення поставленої мети, який може впливати на підприємництво лише опосередковано і має першочергове значення для органів державного управління, а засіб є конкретним способом дії, який є необхідною умовою для реалізації мети з регулювання розвитку підприємництва.

Держава провадить регулювання підприємницької діяльності через: законодавче забезпечення свободи конкуренції, захист споживачів від проявів недобросовісної монополізму та конкуренції у всіх сферах підприємницької діяльності; фінансово-кредитну та податкову політику, яка включає встановлення ставок податків і відсотків за державні кредити, ціни та правила ціноутворення, валютний курс податкові пільги, розмір економічних санкцій; визначення соціальних норм діяльності підприємства, за якими підприємець зобов'язаний забезпечити відповідні умови праці, оплату праці не нижче встановленого мінімального рівня, охорону праці, а також соціальне й медичне страхування та соціальне забезпечення; залучення підприємців до виконання різноманітних науково-технічних та економічних державних та регіональних програм; укладання договорів на виконання робіт та здійснення послуг для державних потреб; встановлення екологічних норм і нормативів.

Міжнародний досвід державного регулювання підприємництва свідчить, що у країнах ЄС історично державне регулювання прогресувало від повної його індиферентності до нинішньої ситуації безпосереднього регулювання економіки та підприємницької діяльності. Вагомим елементом регулювання у країнах ЄС є система державного прогнозування, програмування та коротко- і середньострокового планування.

Отже, державне регулювання підприємницької діяльності охоплює специфічну діяльність щодо встановлення юридичних норм та засобів їх реалізації, а також діяльність безпосередніх учасників відносин – держави та суб'єктів підприємництва. Відтак державне регулювання підприємництва – це комплексна категорія, яку можна охарактеризувати як вплив держави на відносини в сфері реалізації права на підприємницьку діяльність, яка здійснюється через систему юридичних засобів, форм, способів та методів для їхнього відповідання з потребами підприємництва.

Створення сприятливих умов для розвитку підприємництва є одним з пріоритетних завдань державної політики. Проте зусилля держави, що докладаються не надають належного ефекту, а подекуди, навпаки, завдають труднощів у роботі як господарюючих суб'єктів через часті зміни нормативно-правової бази, а також з причин відсутності ґрунтовних економічних розрахунків і безсистемності у ході прийняття рішень. Це стосується насамперед системи державного регулювання ціноутворення, оподаткування, зовнішньоекономічної діяльності.

Аксьонов О. В.

Класичний приватний університет

ВИКОРИСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ГЕОПРОСТОРОВИХ ДАНИХ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ

Під особливою охороною держави перебувають всі землі в межах території України.

Правові, організаційні, економічні, технологічні та інші заходи, спрямовані на національне використання земель, запобігання необґрунтованому вилученню земель сільськогосподарського призначення для несільськогосподарських потреб, захист від шкідливого антропогенного впливу, відтворення і підвищення родючості ґрунтів, підвищення продуктивності земель лісового фонду, забезпечення особливого режиму використання земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення поєднані у систему, що називається охороною земель.

Істотними заходами, спрямованими на досягнення означених вище цілей є державний контроль за використанням та охороною земель, державний контроль за дотриманням вимог законодавства про охорону земель та громадський контроль за використанням та охороною земель [1].

Одним із шляхів здійснення державного контролю за використанням та охороною земель, дотриманням вимог законодавства України про охорону земель є планові та позапланові перевірки.

Зауважимо, що планові заходи здійснюються відповідно до річних планів, які затверджуються органом державного нагляду один раз на рік, та внесення змін до річних планів не допускається (крім випадків зміни найменування суб'єкта господарювання та виправлення технічних помилок) [2].

З огляду на зазначене вище постає питання ефективного планування заходів державного нагляду (контролю), а саме скільки та які об'єкти включати до планового періоду, їх характеристики, місцезнаходження, тощо.

Забезпечення прийняття управлінських рішень у галузі охорони земель оперативною і змістовною інформацією про об'єкти контролю – земельні ділянки, є пріоритетним. Переважаюча частина інформації про земельні ділянки, їх кількісні і якісні характеристики, інженерну інфраструктуру, власників і користувачів створюється, оновлюється та систематизується у реєстрах за результатами топографо-геодезичної і картографічної діяльності, кадастрових робіт, містобудівної діяльності.

Національна кадастрова система, розвиток публічних електронних сервісів і геопорталів сприяли становленню та розвитку національної інфраструктури геопросторових даних (НІГД), закон про яку прийнято у 2020 році [3].

Використання програмно-технічних засобів НІГД, за допомогою яких надається можливість здійснювати пошук, перегляд, доступ, завантаження, перетворення геопросторових даних та метаданих та іншу діяльність з такими даними, вагомо спрощує та оптимізує зазначений процес щорічного планування заходів контролю.

Список використаних джерел

1. Про охорону земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 962-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text> (дата звернення: 11.10.2023).
2. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05.04.2007 р. № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/877-16> (дата звернення: 11.10.2023).
3. Про національну інфраструктуру геопросторових даних : Закон України від 13.04.2020 р. № 554-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-20#Text> (дата звернення: 11.10.2023).

Анненков А. І.

Класичний приватний університет
аспірант

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ

Серед існуючих підходів до розуміння громадянського суспільства вчені виділяють його як у більш широкому змісті, як : певний етап розвитку будь-якого суспільства. За такого підходу «громадянськість» стає характеристикою всього суспільства в цілому, у тому числі держави як одного зі складових елементів такого суспільства. Прихильники наведеного підходу виходять із того, що громадянське суспільство не є інституційним феноменом поряд із такими суспільними інститутами, як держава, партія, громадська організація [1, с. 76].

«Громадянське суспільство», розуміють, як суспільство громадян, які поділяють певні ціннісні та світоглядні уявлення й підходи, виявляють солідарну волю, приймають спільні рішення та взаємодіють на основі політичних інститутів. Поняття громадянського суспільства ставить у центрі уваги соціальні якості кожного громадянина, панівні норми та способи взаємодії соціальних акторів, а поняття політичної нації апелює передовсім до факторів соціальної інтеграції – ідентичності, колективної самосвідомості, політичної участі [2, с. 7].

Інші вчені вважають, що громадянське суспільство прийнято розуміти як комплекс усіх позадержавних суспільних відносин. За такого підходу громадянське суспільство заявляє про себе як про природну форму опозиції авторитету влади, розвинута система суспільних відносин, основу якої складають недержавні відносини, що реалізуються в діяльності інститутів громадянського суспільства – політичних партіях, громадських організаціях, ініціативах, громадських рухах, недержавних засобах масової інформації, здійснюють визначальний вплив на діяльність органів державної влади та протидіють їй у випадку посилення авторитарних тенденцій [3, с. 14].

С. Соляр вважає, що громадянське суспільство становлять будь-які форми комунікації членів суспільства для реалізації певних спільних інтересів. [4, с. 276].

А. Мерник вважає, що громадянське суспільство – це система самостійних і незалежних від держави громадських інститутів і відносин, які покликані забезпечувати умови для самореалізації окремих індивідів і колективів, реалізацію приватних інтересів і потреб. Ці інтереси і потреби виражаються і здійснюються через такі інститути громадянського суспільства, як церква, система освіти, наукові, професійні та інші об'єднання, асоціації, організації тощо [5, с. 232].

Отже, можна сказати, що громадянського суспільство має певні ознаки, як то:

- характеризує побудову суспільства в цілому;
- є комплексом взаємовідносин у суспільстві;
- заявляє про себе як опозиція влади, що сприяє її авторитаризму та проявам корупції;
- реалізується через спеціальні інститути громадянського суспільства (громадські організації, політичні партії, засоби масової інформації та інші об'єднання).

Список використаних джерел

1. Любченко П. М. Конституційно-правові основи розвитку місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства. Харків : Одиссей, 2006. 352 с.

2. Розумний М. М. «Громадянське суспільство» VS «політична нація» : стратегічні пріоритети. 2013. № 2. С. 5–11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2013_2_3 (дата звернення: 19.08.2023).

3. Горбань О. В. Громадянське суспільство: ідея та механізм її здійснення (соціально-філософський аналіз) : автореф. дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.03 / Тавр. нац. ун-т імені В. І. Вернадського. Сімферополь, 2011. 36 с.

4. Соляр С. Громадянське суспільство: загальнотеоретичні підходи до визначення. *Вісник Академії правових наук України*. 2013. № 1. С. 271–279. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/varpu_2013_1_29 (дата звернення: 19.08.2023).

5. Мерник А. Громадянське суспільство як інституційна система. *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 4. С. 231–239. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/varpu_2011_4_25 (дата звернення: 19.08.2023).

Байбуз Д. Р.

Класичний приватний університет
аспірант

ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Національна безпека є одним із найскладніших об'єктів державного управління. Це надзвичайно розгалужена система взаємопов'язаних елементів, які постійно реагують на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища. Через це держава потребує не лише майже необмежених ресурсів для виконання завдань національної безпеки, а й наявних можливостей для постійної протидії постійно виникаючим новим викликам і загрозам. Як об'єкт державного управління національна безпека слід трактувати як об'єкт нестабільний, тобто такий, що перебуває в постійній динаміці під впливом системи факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Основна складність її стабілізації полягає в тому, що досить важко з високою вірогідністю визначити часові межі досягнення основних цілей політики національної безпеки. І після їх досягнення вони постійно зберігаються, оскільки ті сили, які впливають на систему національної безпеки, роблять це так само адаптивно, як розвивається система впливу на неї державного управління. Іншими словами, раз і назавжди досягти стану національної безпеки неможливо. Це об'єкт державного управління, який потребує постійного державного впливу. Особливості державного впливу на систему національної безпеки максимально виявляються у її взаємодії з іншими державами на міжнародній арені.

Джерелом і генератором зовнішнього, по відношенню до системи національної безпеки, ризику є не лише інші держави, а й такі суб'єкти міжнародних відносин, які мають необхідні ресурси, організаційні та інституційні можливості (ТНК, міжнародні та регіональні організації, альянси тощо). Усе це визначає як характер державної політики, так і необхідність формування системи національної безпеки не лише як її об'єкта, а як бажаної умови функціонування держави в цілому.

Середовище безпеки через свою динамічність і нестабільність формує певні ознаки навіть для доктринального розуміння категорії «національна безпека» як об'єкта державного управління. Але ця категорія є не стільки науковою (теоретичною), скільки практичною. Саме розуміння національної безпеки як сфери управлінської діяльності держави має відобразити комплекс заходів і механізмів, які потенційно необхідні державі для задоволення потреб сталого розвитку. Тому «національна безпека» як явище потребує законодавчого закріплення, і саме законодавча визначеність відіграє найважливішу роль у процесі формування відповідної політики забезпечення національної безпеки.

Політика національної безпеки – це офіційний опис того, як держава прагне забезпечити власну безпеку та безпеку свого населення: вона встановлює національне розуміння загроз і ризиків середовища, а також цінностей і принципів, якими держава керуватиметься у забезпеченні безпеки держави і людини. Політика національної безпеки може мати форму єдиного документа, але вона також може бути відображена в колекції існуючих документів, які разом складають узгоджену комплексну політику.

Політика національної безпеки визначається метою, якій вона служить, а не назвою: її також можна назвати планом, стратегією, концепцією, доктриною тощо. Політика національної безпеки є керівництвом до дій для уряду: це не закон, але для її впровадження можуть знадобитися зміни в законодавчій базі, яка регулює забезпечення безпеки, управління та нагляд. Політика національної безпеки пропонує можливість застосувати принципи належного управління в секторі безпеки, вона враховує національні інтереси та цінності, структури управління та процеси прийняття рішень і зазвичай завершується довгостроковим баченням безпеки держави та людини в майбутньому. Політика національної безпеки має відображати не лише точку зору нинішнього уряду та інших державних інституцій, а й точку зору населення, чиї погляди висвітлюються шляхом демократичного представництва чи громадських консультацій.

Бершадський А. С.

Класичний приватний університет
аспірант

ПЛАНУВАННЯ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: ТРАДИЦІЙНИЙ (НАУКОВИЙ) ТА БІЗНЕС ПІДХОДИ

Планування – невід’ємний процес в побудові державної системи, кінцевою ціллю якої є досягнення бажаних результатів. В класичному розумінні планування є безперервним процесом встановлення і конкретизації цілей розвитку всієї організації та її структурних підрозділів, визначення засобів їх досягнення, строків і послідовності реалізації, розподілу ресурсів. Що є необхідним при стандартній роботі суб’єктів державного управління. І є надзвичайно важливим в нинішніх умовах, коли спостерігається нагальна потреба в реформуванні державного управління. У зв’язку з поточною ситуацією, новими викликами – війною, та потребою в післявоєнний період швидко впроваджувати вдосконалення в усіх напрямках державного управління.

Основними учасниками процесу планування визначено Кабінет Міністрів України, уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування. Результатом здійснення цієї функції є прогнози і програми економічного і соціального розвитку. Перші розглядаються як засіб обґрунтування вибору тієї чи іншої стратегії та прийняття конкретних рішень, а другі – як документ, в якому визначаються цілі та пріоритети розвитку, засоби та шляхи їх досягнення, а також характеризуються очікувані зміни в стані економіки та соціальної сфери.

До державного планування слід віднести такі напрями державної діяльності: урядові програми, концепції різноманітних напрямів суспільного розвитку і реформування, затвердження державного бюджету, проектування законотворчої діяльності, регіональні концепції та програми суспільного розвитку, директивні й індикативні перспективні плани соціально-економічного розвитку країни, послання президента, в яких визначається стратегічна лінія президентського курсу. Процес планування може складатися з багатьох стадій, процедур і таких напрямів: визначення бажаної стратегії; вивчення середовища щодо можливої підтримки; аналіз можливостей організації; оцінка адекватності ресурсів; оцінка стратегії; впровадження стратегії; перегляд стратегії.

Згідно «Стратегії реформування державного Управління на 2022–2025 роки», що схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р., одним з головних результатів мало б стати: розбудова ефективних і підзвітних громадянам державних інституцій, які формують державну політику та успішно її реалізують для сталого розвитку держави. В цій же стратегії йдеться про те, що в органах виконавчої влади спостерігається низька ефективність планування. До того, ж службовці державного апарату не фокусуються на процесі, вносячи результат за «дужки».

Потреба в плануванні продиктовано також дуальними відносинами у вигляді «Держава» та «Користувач» державними послугами. З іншого боку є потреба в організації внутрішніх підрозділів апарату державного управління, що транслює цінності держави та залучені до процесу надання послуг. Відповідно розробка та впровадження дієвих інструментів планування дасть змогу ефективно будувати процес надання послуг, чітко формулювати цінний кінцевий продукт, який надається органами державної влади. А найголовніше ефективно керувати наявними ресурсами, правильно розробляти системні рішення, включно з етапами реалізації й раціональними витратами часу, досягаючи необхідних результатів.

Белік І. О.

Класичний приватний університет
аспірант

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ СТАТУСУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

В кожній професії є свої моральні проблеми. Але серед інших професій вирізняється певна група таких, де вони виникають частіше та потребують особливої уваги. Професійна етика має значення, насамперед, для професій, об’єктом яких – є людина. Професійна етика поширюється на ті соціальні групи, до яких висуваються найбільш високі моральні вимоги. Як система норм професійна етика – це кодекс правил, що визначає поведінку спеціаліста у службовій обстановці, норм, які відповідають існуючим законам та відомчим нормативним документам, професійним знанням, стосункам у колективі, глибокому усвідомленню моральної відповідальності за виконання професійних обов’язків [1, с. 3].

Завдання професійної етики – вияв моральних норм оцінок, суджень і понять, що характеризують людей, представників певної професії. Етика покликана виховувати, допомагати людям правильно себе поводити з людьми, спілкуватися в робочому колективі і т. д. Професійна етика покликана регулювати відносини в сфері виробництва і обслуговування [2, с. 8].

Моральні норми та оціночні уявлення виражають інтереси тих чи інших соціальних груп, суспільства загалом і стають основою поведінки людей. Це знаменник розмаїття індивідуальних дій, один із способів зведення індивідуального до соціального. Вони визначають тип поведінки, необхідний конкретно-історичному суспільству або його більшості [1, с. 13].

Мораль виступає надзвичайно важливим елементом людської діяльності, сама діяльність людей в усій її різноманітності та специфічності не може не накладати відбиток і на специфіку моральної регуляції. Існують окремі види людської діяльності, що висувають особливо високі й навіть надвисокі моральні вимоги до осіб, котрі професійно цією діяльністю займаються, це області, де вирішуються питання життя і смерті, здоров'я, свободи та гідності людини, де моральні якості спеціаліста набувають вирішального значення [2, с. 8].

У кожній професії – специфічне середовище спілкування, яке накладає свій відбиток на людей, незалежно від їх бажання. Всередині професійних груп формуються і підтримуються притаманні їм зв'язки і відносини людей. Залежно від умов, об'єкта, характеру трудової діяльності і вирішуваних в її процесі завдань, постійно виникає і змінюється багато своєрідних ситуацій, аж до екстремальних, які вимагають від людини адекватних дій, методів. При цьому виникають певні суперечності, обираються способи їх вирішення, досягаються успіхи, зазнають втрат. Це, в свою чергу, ставить сталі вимоги до вчинків людей, обумовлює специфіку їх поведінки [3].

У ч.1 ст. 8 ЗУ «Про державну службу» вказано, що державний службовець зобов'язаний:

- дотримуватися принципів державної служби та правил етичної поведінки;
- поважати гідність людини, не допускати порушення прав і свобод людини та громадянина [4].

І виконанню цих пунктів дуже багато приділяється уваги, зокрема місцевими адміністраціями затверджуються Правила етичної поведінки державних службовців, які передбачають, що вони мають не допускати у своїй поведінці: використання нецензурної лексики, підвищеної інтонації; принизливих коментарів щодо зовнішнього вигляду, одягу, віку, статі, сімейного стану або віросповідання особи; поширення чуток, обговорення особистого або сімейного життя колег, членів їх сімей та інших близьких осіб; впливу приватних, сімейних, суспільних або інших стосунків чи інтересів на його (її) поведінку та прийняття рішень під час виконання своїх посадових обов'язків; прояву будь-якої з форм дискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання та іншими ознаками [5]. Дотримання цих правил, перш за все сприятиме підвищенню статусу державної служби, якості надання публічних послуг, покращенню умов та взаємовідносин в самому колективі.

Список використаних джерел

1. Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Зdirко Н. Г. Професійна етика : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2011. 252 с.
2. Помаранська Н. Є. Основи професійної етики та культура спілкування : конспекти навчання професійної лекції з етики теоретичного предмету та «Основи культура спілкування». Рівне, 2011. URL: <https://rpl.ucoz.com/Navchannay/PerucarEtika.pdf> (дата звернення: 11.10.2023).
3. Професійна етика. URL: <http://pe.ptngu.com/01.html> (дата звернення: 11.10.2023).
4. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 11.10.2023).
5. Про затвердження Правил етичної поведінки працівників районної військової адміністрації : Розпорядження Чортківської районної військової адміністрації Тернопільської області. URL: <https://tchortkiv.te.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-pravyl-etychnoi-povedinky-pratsivnykiv-raionnoi-viiskovoi-administratsii> (дата звернення: 11.10.2023).

Білий О.

Класичний приватний університет
аспірант

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Важливу роль у розвитку українського суспільства відіграє достовірна поінформованість громадськості про процеси, які відбуваються в державі. Громадяни України мають право на отримання інформації про діяльність органів влади усіх рівнів. У державах розвинутої демократії органи влади своєчасно забезпечують громадськість такою інформацією. Ефективна комунікація між владою та громадськістю набирає дедалі більшого значення для розвитку громадянського суспільства. Підтримка громадськості влади, законодавчих ініціатив є вагомим показником та складником розвитку країни. Адже громадська активність, її освіченість та усвідомлення соціально-економічних процесів, що відбуваються в державі, є індикатором успішної імплементації державних реформ. Таким чином, є гостра необхідність у налагодженні зв'язків з інститутами громадянського суспільства та встановленні конструктивного діалогу між органами влади й громадськістю, забезпеченні її участі у формуванні державної політики задля реалізації відкритості та прозорості діяльності влади.

Численні факти доводять, що в демократичних країнах думка громадськості з тих чи інших питань істотно впливає на державну політику, законодавчі процеси, поведінку політичних партій, динаміку виборчих кампаній, прийняття рішень суб'єктами економічної діяльності, навіть на планування та проведення різних культурних заходів. Інакше кажучи, громадська думка – це величезна динамічна сила. Система відносин

владних структур, органів державного управління і громадської думки є одним із найважливіших показників суспільного розвитку і демократії. Відомо, що чим активніше і повніше влада дозволяє масам брати участь у суспільно-політичних процесах, тим вона більш демократична та ефективніша.

Оскільки громадська думка виступає знаряддям політики, її формування є сферою боротьби за владу. Тому складовою частиною політичного процесу можна вважати боротьбу за громадську думку. У демократичному суспільстві мають існувати механізми громадського контролю за діяльністю влади. Ефективність таких механізмів визначається, передусім, рівнем відкритості і прозорості цієї влади завдяки інформуванню громадськості про її діяльність. Прозорість влади є однією з основних засад функціонування правової держави, в якій забезпечується участь громадськості у формуванні та здійсненні державної політики, її вплив на всі етапи процесу прийняття державних рішень, а також відкритий доступ до повної об'єктивної та достовірної інформації, якою володіють органи влади (публічної інформації).

Від якості інформування громадськості про діяльність органів влади залежить, власне, її ефективність. Нині особливо гостро постає потреба не лише в моніторингу соціального середовища, а й у впливі на свідомість громадян за допомогою інформування через налагоджені канали комунікаційного зв'язку. Набуває гостроти та актуальності проблема встановлення дієвих зв'язків із громадськістю, що передбачають чесні, відкриті, доброзичливі взаємовідносини між органами публічної влади та населенням. Саме із цього виникає порівняно нова функція державного управління – зв'язки з громадськістю, адже влада діє ефективно, якщо її підтримує громадськість.

Наразі вкрай важливо забезпечити діалог між підрозділами зв'язків із громадськістю органів державної влади як на центральному, так і регіональному рівнях, що дасть змогу творити єдину комунікаційну та іміджеву політику. Задля того, щоб громадяни підтримували політику керівництва країни, органи місцевої влади зобов'язані насамперед зробити так, щоб вони знали, що саме робиться, і розуміли причини: чому робиться це, а не що-небудь інше. Акцент на зрозумілості – це початок усвідомлення державою своєї відповідальності перед суспільством.

Боклаг В. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У СИСТЕМУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

Соціально-економічні трансформаційні процеси, які відбуваються в Україні останнє десятиліття, вимагають від державних службовців оновлення форм і сутності публічного управління та впровадження нових підходів до управління. Темпи впровадження інновацій в систему публічних органів України, в порівнянні з бізнесом, досить повільні, адже вони зумовлені численними бюрократичними перешкодами, зокрема недостатня обізнаність публічних управлінців в особливостях системних трансформацій гальмують процес їх впровадження.

В сучасних умовах відбувається процес перебудови існуючої піраміди влади, а також якісної зміни способів і методів публічного управління. В результаті повинна відбутися трансформація держави з власника загальнонародних природних ресурсів і власності громадян в суб'єкт управління, який буде нести відповідальність і звітувати перед громадськістю. Це робить особливо актуальним необхідність застосування інноваційної діяльності в адміністративно-державному управлінні, яка створить нові можливості і рішення в розвитку держави і суспільства.

Консерватизм діяльності державних службовців багато в чому визначається їх відповідальністю щодо завдань підтримки загальної логіки розвитку країни та збереження культурних традицій. Все це робить процес впровадження інновацій внутрішньо конфліктним, схильним до дії різних факторів, як індивідуально-психологічних, так і організаційних. Тому, хоча в цілому інновації в сфері публічного управління є необхідною складовою забезпечення ефективності та конкурентоспроможності життєдіяльності країни, ставлення до інновацій у державних службовців неоднорідне.

Впровадження інновацій в науковій літературі пов'язують з процесами модернізації публічного управління. Базовим активатором адміністративних реформ, з різним ступенем успішності реалізованих в провідних країнах, є застосування інноваційних технологій, в тому числі успішно апробованих як в бізнесі, так і в недержавному секторі.

Під інноваціями (від англ. innovation – нововведення, новаторство) найчастіше розуміється процес «створення, поширення і застосування нового засобу, що задовольняє потреби людини і суспільства, що викликає в той же час соціальні та інші зміни». При цьому сутність інновацій полягає у пошуку і отриманні нових результатів, способів їх створення, усунення рутинних, неефективних умов праці, управлінських структур та форм життєдіяльності. Можна розглядати інновації у вигляді нових технологій, нових форм організації виробництва і праці, нових видів продукції і послуг, обслуговування і управління будь-якої сфери. При цьому, говорячи про систему публічного управління, необхідно відзначити, що принциповими аспектами інноваційної політики в публічному управлінні на сучасному етапі є підвищення ефективності інноваційного процесу і мінімізація витрат на здійснення інноваційного розвитку системи публічного управління.

Інновації в державному секторі відіграють ключову роль у економічному зростанні і процвітанні країни за рахунок зниження вартості надання державних послуг та підвищення їх якості. Необхідно відзначити, що в нашій державі в останні декілька років особлива увага приділяється дослідженню проблем інноваційного розвитку органів державної влади. Йдеться про реалізацію в контексті розвитку інновації про такі функції держави, як : формування сприятливих умов для утворення і діяльності високотехнологічних організацій, надання їм державної підтримки; реалізація державної політики щодо розвитку ринку інтелектуальної власності; виділення прямих державних інвестицій для реалізації інноваційних програм і проектів, що мають загальнонаціональний характер. Реалізація програми інноваційного розвитку сфери публічного управління пе-

передбачає активізацію інноваційної діяльності органів державного управління, а також координацію діяльності всіх суб'єктів інновацій, та досягнення необхідного рівня інтеграції всіх зацікавлених суб'єктів в процесі створення умов, що сприяють інноваційному процесу та реалізації інноваційного продукту. Таким чином, впровадження інновацій в публічному управлінні покликане підвищити якість надання державних послуг і поліпшити суспільну довіру до державних службовців і органів влади.

Бондаренко М. О.

Класичний приватний університет
аспірант

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЛОГІСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

В умовах структурної перебудови світового господарства і розвитку процесів інтеграції України до європейського і світового ринку для нашої країни актуалізуються завдання, пов'язані з посиленням конкурентоспроможності на вітчизняному і світовому ринках. Досягти цього можна за рахунок дієвого стимулювання логістичних процесів. Імплементация нормативно-правових документів і регламентів Європейського Союзу та розробка національної законодавчої бази, спрямованої на стимулювання розвитку логістики сприятиме підвищенню якості логістичного сервісу в усіх сферах економіки країни.

Удосконалення державного регулювання і контролю за логістичними процесами потребують відповідної законодавчої бази, спрямованої на регламентацію, регулювання, координацію і контроль логістики, особливо складських і елеваторних потужностей і транспортної інфраструктури. Спрощення митного законодавства і раціоналізація адміністрування і митного оформлення передбачає збільшення пунктів прикордонного контролю, зменшення необхідних документів для розмитнення, прискорення термінів їх розгляду, інформативно-просвітницька робота із підприємствами, що надають логістичні послуги задля отримання практичних пропозицій від учасників ринку.

Наразі держава не спроможна забезпечити чіткі, зрозумілі і прозорі умови ведення бізнесу, мінімізацію бюрократичного тиску, забезпечення преференцій і вигідних умов для вітчизняних та іноземних компаній, готових інвестувати кошти у розвиток логістичної інфраструктури. Потрібні значні інвестиції у розвиток складської і транспортної інфраструктури; оновлення рухомого складу всіх видів транспорту, будівництво локомотивів, вагонів, суден, барж, портових терміналів, тощо. Тому держава має створити такі умови, які зацікавлять потенційних інвесторів для участі в різних логістичних проектах.

Державне стимулювання інноваційних процесів у логістиці може передбачати зменшення податкового тиску, надання пільг іноземним і вітчизняним компаніям, які імпортують інноваційну техніку, обладнання, технології та займаються виробництвом засобів і устаткування для логістичного забезпечення виробничих процесів.

Для України корисним є досвід ведення ефективної державної логістичної політики Німеччиною. Країна належить до лідерів із розвитку логістики; має досить розвинену транспортно-логістичну систему, із оптимально невисоким рівнем витрат. Німецька модель логістики побудована на засадах державно-приватного партнерства і передбачає: державне сприяння і підтримку; визначення джерел інвестиційних коштів; чіткі функції компаній, що ініціюють і організують створення транспортно-логістичних центрів; обов'язкову участь держави на всіх рівнях і стадіях створення й розвитку транспортно-логістичних центрів. У підсумку це вигідно і державі, і підприємствам, які зацікавлені в інвестуванні розвитку складської інфраструктури та наданні логістичних послуг.

Актуальним є врегулювання відносин власності та приватизація державних компаній, що спеціалізуються на логістичних послугах (транспортування, зберігання, навантаження/розвантаження, тощо); довгострокова оренда об'єктів транспортної інфраструктури (залізниць, локомотивів, вагонів, портових терміналів, суден, барж, тощо) із залученням кількох конкурентів. Це дозволить сформувати ринок і зменшити деструктивний вплив державної монополії в галузі. Активізація конкуренції сприятиме залученню інвестицій та розбудові транспортної інфраструктури. В результаті можна очікувати здешевлення логістичних послуг завдяки оптимізації логістичної мережі та підвищенню ефективності на всіх ділянках логістичного ланцюга від постачання і до виробництва та збуту.

З метою розвитку логістичних процесів державна політика України має бути орієнтованою на кращий світовий досвід, найбільш вдалі кейси та практики, кошти потрібно інвестувати лише в якісні об'єкти логістичної інфраструктури. Вітчизняний бізнес готовий розвиватися, розширювати можливості, інвестувати ресурси і вдосконалювати логістичний сервіс. Але для цього потрібна чітка державна стратегія розвитку логістики, яка базується на прозорих правилах і законах, що спрощують і оптимізують процедури, пов'язані з внутрішнім і міжнародним товарооборотом.

Борковських М. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Європейська комісія у висновку щодо заявок на членство в Європейському Союзі, поданих Україною, Грузією та Республікою Молдова від 17 червня 2022 року зазначила, що Україна досягла значного прогресу на шляху до верховенства права, проте подальша боротьба з корупцією залишається однією з основних вимог суспільства. Низькі темпи реалізації антикорупційної політики в Україні суттєво сповільнюють її економічне зростання. Опитування бізнесу демонструє, що поширеність корупції та недовіра до судової системи є основними перешкодами для залучення в Україну іноземних інвестицій [1, с. 6].

Окреслюючи проблеми і загрози, які створює корупція для стабільності й безпеки суспільств, Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції [2] виокремлює: підрив демократичних інститутів і цінностей, етичних цінностей і справедливості, завдання шкоди сталому розвитку й принципу верховенства права, зв'язок між корупцією та іншими формами злочинності, зокрема організованою та економічною злочинністю, у тому числі відмивання коштів, випадки поєднання корупції з великими обсягами активів, які можуть становити значну частину ресурсів держави та які ставлять під загрозу її політичну стабільність і сталий розвиток.

Реалізація Антикоруptionної стратегії на 2014–2017 роки сприяла становленню нових для України антикорупційних інституцій – Національного антикорупційного бюро України, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – Національне агентство), Державного бюро розслідувань, Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. З метою реалізації антикорупційної політики держави також було створено Вищий антикорупційний суд.

У межах Стратегії розвитку НАЗК на 2021 рік було передбачено ряд напрямків діяльності, спрямованих на посилення ефективності антикорупційної політики в країні, зокрема: підвищення ефективності моніторингу декларацій осіб, які займають посади в органах державної влади, місцевого самоврядування та комунальних підприємствах; розвиток та підтримка електронних сервісів, які допомагають забезпечувати прозорість діяльності органів влади та підприємств; запровадження нових стандартів виявлення та розслідування корупційних правопорушень; зміцнення міжнародного співробітництва та взаємодії з міжнародними антикорупційними організаціями.

На думку К. Нестеренка і О. Булгакової [3, с. 100], для зниження рівня корупції у 2023 році необхідно:

- завершити конкурси й обрати професійних, незалежних і добросовісних керівників органів антикорупційної екосистеми: Агентства з розшуку та менеджменту активів, Національного антикорупційного бюро та Національного агентства з питань запобігання корупції;

- провести реформу конституційного правосуддя з урахуванням висновків, наданих Венеційською комісією;

- відкрити дані, де це можливо і не шкодить інтересам безпеки та оборони;
- відновити подання електронних декларацій та їх перевірку НАЗК, звітів політичних партій;
- використовувати електронну систему Prozorro для закупівель та забезпечити їх ефективний контроль і моніторинг.

При цьому, у «Результатах моніторингу та оцінки ефективності виконання державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки» [4] зазначено такі проблеми:

- 1) за напрямом «Підвищення ефективності системи запобігання і протидії корупції»:
 - недостатність повних, об'єктивних і достовірних даних, недостатня координованість органів державної влади, місцевого самоврядування і громадськості;
 - низька ефективність правозастосування із-за безсистемності змін законодавства у сфері протидії корупції;

- потреба у подальшому удосконаленні положень нормативно-правових актів та їх проектів для усунення корупціогенних чинників;

- недостатні гарантії автономності інституту уповноважених осіб (підрозділів) з питань запобігання корупції для реалізації їхнього потенціалу;

- перевага у багатьох сферах суспільного життя корупційних практик задоволення потреб фізичних і юридичних осіб над законними способами;

- 2) у напрямку «Запобігання корупції у пріоритетних сферах»:
 - відсутність у Законі кваліфікаційної вимоги «добросовісність» до членів Вищої ради правосуддя і Вищої кваліфікаційної комісії суддів, через що у суспільстві спостерігається тенденція до зростання недовіри до органів правосуддя;

- недосконалі процедури кваліфікаційного оцінювання суддів та конкурсні процедури стосовно індикаторів добросовісності і професійної етики;

- відсутність дієвих механізмів підтримання добросовісності суддівського корпусу та реагування на факти впливу, тиску на суддів та втручання в їх діяльність;

- наявність корупційних ризиків із-за прогалин та недосконалого законодавства в системі правосуддя;
- непрозорі і неефективні внутрішні управлінські процеси в органах прокуратури;

- відсутність ефективної моделі призначення на посади, оплати праці, просування по службі та розгляду дисциплінарних скарг у системі Національної поліції;

- недосконалість процесу проведення незалежного оцінювання роботи антикорупційних органів та розроблення механізмів притягнення до відповідальності;

- 3) у напрямку «Забезпечення невідворотності відповідальності за корупцію»:
 - порушення вимог антикорупційного законодавства на практиці не завжди розглядається як дисциплінарне правопорушення, а значна частина суб'єктів, на яких поширюється дія Закону, уникає дисциплінарних стягнень;

Таким чином, формування державної політики протидії корупції повинно передбачати: забезпечення координації діяльності органів державного управління і громадськості щодо протидії корупції; систематизацію відповідного законодавства; надання повної автономності інституту уповноважених осіб (підрозділів) з питань запобігання корупції; спрощення і підвищення прозорості законних процедур задоволення потреб фізичних і юридичних осіб; перегляд процедур конкурсного відбору і кваліфікаційного оцінювання суддів з метою запровадження обґрунтованих індикаторів добросовісності; удосконалення внутрішніх управлінських процесів в органах прокуратури і Національної поліції; розроблення механізмів притягнення до відповідальності за корупційні дії.

Список використаних джерел

1. Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки. Київ: Національне агентство з запобігання корупції. 2022. 55 с. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Antykoruptsijna-strategiya-na-2021-2025-rr.pdf> (дата звернення: 20.09.2023).
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції: Конвенція ООН від 31.10.2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення: 21.09.2023).
3. Нестеренко К. О., Булгакова О. В. Антикорупційна політика України в контексті війни. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право*. 2023. Вип. 77. Ч. 2. С. 98–101. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/06/18-2.pdf> (дата звернення: 18.09.2023).
4. Результати моніторингу та оцінки ефективності виконання державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки. URL: <https://dap.nazk.gov.ua/module/> (дата звернення: 18.09.2023).

Буштрук О. Є.

Класичний приватний університет
аспірант

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯМ В УКРАЇНІ

Публічне управління природокористуванням і охороною навколишнього середовища є актуальним завданням державної політики кожної країни, яке все більше набуває загально світових масштабів через збільшення впливу глобалізації та інших зовнішніх факторів. На сьогодні у світі склалася така ситуація, що навіть відновлювані природні ресурси (ті, що відновлюються самостійно без участі людини) втрачають свою відтворювальну функцію, оскільки масштаби їх використання підприємствами та споживання населенням не збігаються з темпами їх відновлення природою.

В Україні контроль за використанням природних ресурсів здійснюється на державному рівні. Відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» державне управління в галузі природокористування та охорони навколишнього природного середовища здійснюють Кабінет Міністрів України, спеціально уповноважені державні органи, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування. Цим же законом визначено правові, економічні та соціальні основи організації природокористування та охорони навколишнього природного середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь.

Державну політику в галузі природокористування та охорони навколишнього природного середовища реалізовує Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України (Міндовкілля), яке було створене 27 травня 2020 року. Міндовкілля є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів України підпорядковані: Державне агентство водних ресурсів, Державна служба геології та надр, Державне агентство лісових ресурсів, Державне агентство рибного господарства, Державна екологічна інспекція та Державне агентство України з управління зоною відчуження.

Основними завданнями Міндовкілля є забезпечення формування державної політики у сфері: раціонального використання, відтворення та екологічної, біологічної й генетичної безпеки; геологічного вивчення та раціонального використання надр; охорони та раціонального використання земель; збереження і відтворення ландшафтного різноманіття, захисту та відтворення лісів; розвитку водного господарства, охорони вод та відтворення водних ресурсів; подолання наслідків Чорнобильської катастрофи; радіаційного захисту тощо. Для розробки заходів, спрямованих на усунення негативних наслідків втручання людини в навколишнє природне середовище й поліпшення екологічної ситуації, необхідна організація ефективного екологічного моніторингу для аналізу інформації про стан довкілля, прогнозування його змін і розроблення рекомендацій для прийняття рішень про запобігання негативним змінам стану довкілля та дотримання вимог екологічної безпеки. В Україні функції екологічного моніторингу покладено на Міндовкілля та інші центральні органи виконавчої влади.

Розвиток ринкових відносин у сфері природокористування та намагання отримати максимальний прибуток стали головною причиною широкомасштабної незаконної торгівлі природними ресурсами (земельні ділянки, лісові ресурси, корисні копалини, біологічні та інші природні ресурси). Найбільш шкідливим є те, що інтенсивне добування цих ресурсів супроводжується катастрофічним знищенням довкілля (зnelіснення, деградація земель, зменшення біорізноманіття тощо) і ніякі штрафні санкції нездатні відшкодувати збитки, заподіяні навколишньому середовищу. У цій ситуації, головним завданням Державної екологічної інспекції повинні бути не лише виявлені правопорушення та нараховані за це штрафи. Екологічні інспектори повинні намагатися звести до мінімуму, а ще краще, зробити неможливим скоєння злочинів проти довкілля.

Отже, державна політика України у сфері природокористування потребує удосконалення та особливо ретельної організації, оскільки від цього залежить стан економіки країни, екологічна ситуація, здоров'я та добробут населення. Перехід України до збалансованого економічного, екологічного та соціального розвитку можна реалізувати шляхом створення відповідного фінансового механізму екологізації промислового виробництва, який дозволить забезпечити нагромадження, розподіл та цілеспрямоване використання фінансових ресурсів для розв'язання наявних екологічних проблем.

Ващенко О. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ІННОВАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЙ ГРОМАД

Питання розвитку територіальних громад є важливим завданням, враховуючи їх визначальну роль в новій системі адміністративно-територіального устрою країни. Воно жваво обговорюється в широких колах

суспільства, серед громадських діячів, політиків, державних службовців, дослідників та науковців. Незважаючи на певний прогрес реформ, цілісне й системне уявлення щодо розвитку усіх складових громади ще не сформовано.

Впровадження нової моделі управління потребує розбудови інформаційної та технологічної підсистеми. Розвиток громад, зміцнення їх організаційного потенціалу, довіри, підвищення освітнього рівня громадян передбачає посилення інформаційної взаємодії. Інформаційні технології позитивно впливають на розвиток людського потенціалу, спрощують можливості участі в управлінні громадою, змінюють механізми управління, покращують поінформованість учасників. Нині інформаційні технології увійшли в усі сфери людського життя. Інформація є відображенням стану об'єктів, процесів, явищ суспільного буття, процесів економічної діяльності.

Очевидно ефективне управління інформацією спроможне покращити стан управління усіма учасниками ринкового середовища, а отже забезпечити ефективне функціонування всього господарського комплексу. Використання інформаційних технологій в управлінні змінює спосіб взаємодії влади, бізнесу, громадян та громадських організацій. Інформаційні технології сприяють координації діяльності усіх учасників. Спрощується можливість спільної діяльності над проектами економічного та соціального розвитку. Таким чином інформаційна технологія пов'язує громадян, ресурси, ідеї для створення нової цінності та забезпечення зростання добробуту громадян. Інформаційні технології дозволяють більш раціонально розподілити додану вартість між громадянами.

Структуризація процесів управління соціально-економічного розвитку територіальних громад свідчить, що більшість із них безпосередньо пов'язані з інформаційно-комунікаційними технологіями, а саме з операціями збирання, передачі, обробки інформації. Власне інформаційні технології забезпечують з однієї сторони фіксацію інформації про ринкове середовище та діяльність усіх його сторін, а у зворотному напрямі – забезпечують передачу управлінської інформації. Останній період характеризується трансформацією потоків інформації в інформаційній системі управління соціально-економічним розвитком. Все більше інформаційні технології перетворюють інформаційні системи підтримки управління розвитком територіальних громад на системи інтерактивної взаємодії, отримання адміністративних послуг, участь в реалізації проектів.

Автоматизовані інформаційні технології підвищують гнучкість управління та здатність органів управління реагувати на зміни в суспільстві й бізнес-середовищі. Інформаційні технології використовуються й для поширення інформації, а також для формування суспільної свідомості. Інформаційні технології реорганізують процес управління, забезпечуючи його вищу обґрунтованість. Також краще інформаційне забезпечення робить можливим точне планування, прогнозування і контроль господарської діяльності.

Роль інформаційних технологій полягає ще й в формуванні середовища їх використання. Необхідним є розробка інформаційних технологій, розбудова інфраструктури їх впровадження та використання, навчання користувачів роботи з інформаційними технологіями. Щоб забезпечити прогрес соціально-економічного розвитку необхідно переосмислити процеси взаємодії та зробити інформаційні технології більш інноваційними з активною участю усіх зацікавлених сторін. За нинішнього сценарію роль технологій стає все більш значущою для ефективного планування соціального та економічного розвитку.

Управління соціально-економічним розвитком передбачає здійснення планування та реалізацію програм та стратегій. Розробка програм та планів потребує виробки великих масивів інформації, поглибленого дослідження напрямів соціально-економічного розвитку. Використання інформаційно-комунікативних технологій спроможне проводити управління на якісно іншому рівні. Окрім того інформаційні технології дозволяють залучати більшу кількість учасників, забезпечити вищу координацію їх дій, що позитивно впливає на якість прийнятих рішень.

Весельський Д. Ю.

Класичний приватний університет
аспірант

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Управління персоналом органів виконавчої влади, як і державної служби в цілому в Україні, перебуває в стадії реформування, що викликає потребу в розробленні науково-методичного забезпечення формування сучасної системи кадрового забезпечення виконавчої влади в Україні. Останніми роками значна увага приділяється підготовці і добору саме державних службовців на посади державної служби, яка перебуває в стані перманентного реформування і пристосування до стандартів державної служби європейських країн, що само по собі вже є проблемою, оскільки, за виключенням загальних підходів, в різних європейських країнах формуються різні моделі управління персоналом.

Спільним у системі управління персоналом державних органів влади в країнах Європи є поєднання двох принципів: принципу забезпечення доступу до державної служби будь-якого громадянина країни, що має необхідні кваліфікаційні навички, і принципу надання переваги кращим кандидатам за чітко визначеними вимогами. Причому, до проведення реформи державної служби в країнах Центральної і Східної Європи принципи управління персоналом не були визначені законодавчо і не розмежовувалися політикою та адміністрування, тому політична лояльність в кар'єрі державних службовців мала велике значення. Для України характерним є ряд проблем управління персоналом в органах виконавчої влади, які, на наш погляд, можна мінімізувати завдяки заходам комплексного характеру.

Можна зазначити, що прагнення унормувати якомога більше аспектів управління персоналом в системі державної служби приводить до зарегульованості процедур підбору, добору і відбору кадрів і мало позначається на підвищенні якості персоналу. Збільшення критеріїв і ускладнення процедур відбору кадрів може суттєво звузити коло претендентів на посади, збільшувати час пошуку необхідних фахівців, концентрувати увагу на формальних вимогах до претендентів. Усе це негативно відбивається на працездатності

державних службовців, обумовлює витрачання додаткових коштів на навчання та перенавчання, погіршує психологічний клімат в колективах викликає недовіру до органів влади через їх безвідповідальність. У європейських країнах у першу чергу, міністри, несуть солідарну політичну відповідальність, «...яка виражається у відставці уряду» у разі висловленої йому недовіри парламенту або незгоди міністра з парламентським рішенням

В системі виконавчої влади, як ні в якій іншій сфері, мають значення морально-етичні та лідерські якості людини: емоційний інтелект, емпатія, вміння працювати в команді, відчуття української ідентичності, вміння тримати слово тощо. Цінності, сформовані на цій основі, є важливими, але, на жаль, не достатніми для належного виконання функцій виконавчої влади. Важливе значення можуть мати можливості претендента щодо навчання, освоєння цифрових технологій, креативного мислення, а це обумовлює необхідність алгоритмізації критеріїв відбору персоналу, а також залучення до цього процесу сторонніх організацій.

Якщо звернутися до зарубіжного досвіду підбору, добору і відбору кадрів, то доцільно відмітити декілька специфічних особливостей: до претендента на посади державної служби висувається вимога однаковою мірою володіти як адміністративними, так і технічними навичками (Великобританія, Німеччина, Франція); відбір персоналу передано недержавним стороннім організаціям (Великобританія, Німеччина, Франція); основними критеріями відбору є: високий рівень інтелекту, вміння досягати результату, вміння працювати з людьми (Великобританія); претендентом не може бути особа, яка не пройшла військову службу (Франція); на державного службовця не розповсюджуються норми трудового законодавства (Франція); державний службовець має бути готовим до безперервного навчання на курсах або в спеціальних установах.

Аналізуючи проблеми в управлінні персоналом у органах виконавчої влади можна виділити ряд позицій щодо його удосконалення, а саме: надання більшої автономії щодо формування штатів органам виконавчої влади; надання переваги досвіду роботи порівняно з формальними вимогами при проведенні конкурсу; формування розміру ставок заробітної плати всередині установи на принципах гармонізації; перетворення відділів кадрів у HR-підрозділи; впровадження гнучких графіків роботи; формування кадрового резерву для швидкого залучення кандидатів на посади.

Волошко В. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Управлінські рішення, що приймаються в публічному адмініструванні досить складні та різноманітні, що ускладнює процес їх прийняття. Відомо, що саме прийняття рішень є основою управлінської діяльності взагалі та в публічному адмініструванні зокрема. В сучасній теорії менеджменту виділяють дві основні теорії прийняття управлінських рішень: нормативну (або раціональну) теорію, що базується на нормативах, та поведінкову або психологічну теорію, що описує досвід прийняття й формування рішень тим чи іншим суб'єктом управління. Відповідно до цих теорій виділяють три основні моделі прийняття рішень. Класична модель базується на раціональності прийняття рішення, при прийнятті рішень суб'єкт управління має у своєму розпорядженні повну вихідну інформацію для прийняття управлінського рішення, розуміє всі можливі альтернативи по даному рішенням та наслідки після реалізації тієї чи іншої альтернативи. Такі рішення є формалізованими та приймаються в умовах повної визначеності.

В Енциклопедичному словнику публічне адміністрування визначене як «...пошук найкращих способів використання ресурсів задля досягнення пріоритетних цілей держави: публічне управління спрямоване на реалізацію прав, свобод та законних інтересів приватних осіб і передбачає якнайповніше застосування владою принципу публічності – відкритості та прозорості діяльності її апарату, правопливу громадян на діяльність органів влади, громадський контроль за діяльністю управлінського апарату тощо.

До суб'єктів публічного управління належать органи державної влади, зокрема органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, а також інші суб'єкти у разі делегування їм публічних повноважень». Тобто, виникнення управлінських відносин відбувається між суб'єктом та об'єктом управління і в результаті діяльності суб'єкта виникає управлінське рішення. Прийняте рішення повинно бути спрямоване на розв'язання проблем публічного адміністрування.

Особливістю управлінської діяльності в публічному адмініструванні та управлінні є її колективний характер, тому що така діяльність здійснюється органом державної влади чи місцевого самоврядування. Діяльність з управління в публічній сфері передбачає колективну взаємодію групи людей через різні органи влади на основі лінійних і функціональних зв'язків. Процес управління є свідомою та цілеспрямованою діяльністю, що передбачає виконання повноважень суб'єктів управління шляхом розробки, прийняття і впровадження державно-управлінських рішень, а також послідовну реалізацію управлінського циклу через планування, організацію, мотивацію та контроль, що суттєво впливає на зміни в суспільстві для досягнення бажаного стану згідно з встановленими цілями.

Рішення в публічному адмініструванні – це управлінське рішення, що приймається в органах державної влади з метою визначення і реалізації державних цілей, стратегій, політики, функцій держави, вирішення інших проблем державного рівня. Рішення у публічному адмініструванні виконують такі основні функції: спрямовуючу, забезпечувальну і координаційну. Через виконання вказаних функцій, прийняте рішення може досягти поставленої мети найбільш ефективно, та з найменшими витратами ресурсів.

Основними вимогами до управлінських рішень в державному управлінні є: «...законність (відповідність чинному законодавству України, визнаним нормам міжнародного права); врахування рішень державних органів вищого рівня і попередньо прийнятих власних рішень (узгодженість з раніше прийнятими рішеннями означає перш за все послідовність, несуперечливість розвитку); наукова обґрунтованість, своєчасність і реалістичність; базування на повній, точній та об'єктивній і вірогідній інформації, врахування досвіду; відповідність кінцевій меті, чітке визначення головної ланки, пріоритетних цілей і завдань тощо. Процес прийняття

управлінських рішень в публічному адмініструванні передбачає врахування інтересів громадян, суб'єктів господарювання та суб'єктів державного управління на різних рівнях управління країною, що вимагає професіоналізму від керівників на всіх зазначених рівнях управління та їх зацікавленості в досягненні потрібного суспільству результату.

Галаш М. М.

Класичний приватний університет
аспірант

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ЗАЙНЯТОСТІ ЯК ДЕРЖАВНИЙ РЕГУЛЯТОР РИНКУ ПРАЦІ

Невідповідність рівня та якості професійної кваліфікації робочої сили вимогам роботодавців, диспропорція між обсягами підготовки кадрів закладами професійної освіти дійсним потребам галузей економіки – основні характеристики, що свідчать про наявність професійно-кваліфікаційного дисбалансу на вітчизняному та регіональному ринках праці. Сьогодні зростає роль держави, і державної служби зайнятості як її представника, в регулюванні зайнятості населення. Основним напрямом такого впливу має бути регулювання ринку праці, модель якого є гнучкою й адаптованою до змін, що відбуваються в економіці. Активно здійснюючи зазначені заходи, можна суттєво зменшити рівень безробіття. Наразі питання зниження рівня структурного дисбалансу, зокрема професійно-кваліфікаційного, на вітчизняному та регіональних ринках праці не втрачає своєї актуальності, а навпаки – загострюється.

Відповідно до чинного законодавства, Державна служба зайнятості (ДСЗ) є централізованою структурою спеціальних органів, утворених для комплексного вирішення питань регулювання зайнятості населення, професійної орієнтації, працевлаштування і соціальної підтримки тимчасово незайнятих громадян. Основним законодавчим актом, що регулює діяльність служби зайнятості, став Закон України «Про зайнятість населення». Цей закон визначив соціальні гарантії з боку держави в реалізації громадянами права на працю та основні засади діяльності державної служби зайнятості.

Державна служба зайнятості – це структурна компонента виконавчої влади, що виступає на ринку праці регулятором державної політики зайнятості; це трирівнева організація з лінійним підпорядкуванням, що об'єднує 583 установи, серед яких: Київський міський, 24 обласних, 546 базових центрів зайнятості та їх філії; 11 закладів професійної (професійнотехнічної) освіти – центри професійно-технічної освіти державної служби зайнятості (ЦПТО ДСЗ); заклад вищої освіти – Інститут 337 підготовки кадрів державної служби зайнятості України (ІПКДСЗУ).

На ДСЗ покладається створення умов для реалізації права громадян на працю, а також забезпечення соціального захисту тимчасово непрацюючих громадян. Така відповідальність служби за долю мільйонів громадян і визначає її роль та місце в системі ринкових економічних відносин сьогодні.

Клієнти можуть звернутися до будь-якого центру зайнятості та отримати всі передбачені законодавством соціальні послуги, пов'язані з працевлаштуванням. У службі зайнятості створена уніфікована оперативна база вакансій, шукачів роботи та можливостей проходження професійного навчання по всій країні. Це дозволяє розширити зону пошуку роботи для безробітних не тільки в межах району чи області, а й держави в цілому.

На сьогодні ДСЗ є активним посередником на ринку праці між роботодавцями і шукачами роботи, вона на безоплатній основі надає послуги з пошуку підходящої роботи та добору персоналу, послуги з державного соціального страхування на випадок безробіття, а також здійснює виплату матеріального забезпечення у зв'язку з тимчасовою втратою роботи.

Підтримуємо думку Н. Савченко, яка у своїх дослідженнях доходить висновку, що служба зайнятості сьогодні має переформуватись із традиційної державної установи у сервісно-орієнтовану службу, місія якої – активна державна політика у сфері зайнятості населення для розв'язання питань продуктивної та повної зайнятості, впровадження дійових заходів працевлаштування шукачів роботи. Задля результативності слід ширше охоплювати незайняте населення заходами активної політики зайнятості: професійної орієнтації та професійного навчання.

Гармашов Б. С.

Класичний приватний університет
аспірант

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Соціально-економічний розвиток країни напряму залежить від ефективності праці органів державної влади та місцевого самоврядування. Функції та завдання держави виконуються в структурних підрозділах системи державного управління і їх апарату. Існує безліч структурних підрозділів, які належать до центральних органів виконавчої влади (далі – органів виконавчої влади). Вони здійснюють стратегічне і поточне планування, організацію, контроль, регулювання і координацію плину процесів життєдіяльності суспільства за допомогою законодавчої, виконавчої та судової гілок влади із застосуванням різних методів і форм державного впливу.

Організаційна структура державного управління включає в себе: Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади в Україні, урядові органи державного управління, місцеві державні адміністрації, територіальні органи центральних органів виконавчої влади, Національний банк України, взаємозв'язки між цими органами, а також впливи на їхню діяльність з боку Верховної Ради України, президента України, судів та прокуратури.

Є наукове бачення, що до побудови організаційних структур державного управління застосовуються правила, сформульовані М. Вебером у його нормативній моделі державної бюрократії. Тобто організаційна структура державного управління – це компонент системи державного управління, зумовлений її суспільно-політичною природою, соціально-функціональною роллю, цілями і змістом, який об'єднує в собі певну

сукупність державних організацій, їх персонал, матеріальні та інформаційні ресурси, що виділяються і витрачаються суспільством на формування та реалізацію державно-управлінських впливів і підтримання життєздатності самого суб'єкта управління. При цьому підкреслюється, що визначальною передумовою ефективного функціонування державно-управлінської системи є організаційна структура державного управління, зорієнтована на забезпечення належної реалізації визначальних цілей і завдань.

Проблема структурної організації і структурного удосконалення діяльності органів виконавчої влади під впливом процесів реформування державного управління на пряму пов'язується з підвищенням організаційного рівня діяльності всієї системи управління. Тому одним з основних складових елементів реформи є вдосконалення системи управління працею державних службовців.

Для повного завершення реформ державного управління, з огляду на неповністю виконані заходи, Уряд України прийняв оновлену стратегію реформування державного управління. Пріоритетами оновленої стратегії реформування державного управління України щодо заходів її здійснення передбачені: стратегічне планування, координація формування і реалізації політики, державна служба та управління людськими ресурсами, підзвітність (організація, прозорість, нагляд), адміністративні процедури, адміністративні послуги та електронне урядування. Була розроблена низка пропозицій щодо централізації функцій із забезпечення діяльності центральних органів виконавчої влади з документообігу, бухгалтерського обліку і звітності, забезпечення IT-підтримки, матеріально-технічного та господарського забезпечення, здійснення державних закупівель та інші.

Для створення ефективно працюючих організаційних структур органів виконавчої влади велике значення має правильно осмислений зміст управлінської праці в структурах, як окремих, так і їх сукупності. На сьогодні, незважаючи на існування різних типів організації систем управління, їх визначень, опису їх якісного складу і властивостей, узагальнених принципів ознак і методичного підходу до їх побудови не існує.

Голуб В. О.

Класичний приватний університет
аспірант

КОМУНІКАТИВНИЙ ЗВ'ЯЗОК ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

В умовах постійних змін, розвитку технологій та інформаційної епохи, зв'язки з громадськістю стають ще важливішими, допомагаючи забезпечити прозорість, взаєморозуміння та підтримку соціально-економічного розвитку суспільства. Повномасштабна російсько-українська війна визначила вагомість комунікації публічного управління, яка прямо впливає на життєдіяльність суспільства, сферою відповідальності публічної політики є забезпечення інтересів окремих секторів і регіонів, груп населення в умовах воєнного стану. У кризових ситуаціях, у період воєнного стану, зв'язки з громадськістю стають ключовим інструментом управління інформацією. Правильна комунікація допомагає запобігти паніці та забезпечити належну підтримку публічної влади населенням. Для процесу будови ефективної комунікації з громадськістю характерного значення набуває розуміння зв'язків з громадськістю як складної системи взаємопов'язаних елементів.

Вітчизняними фахівцями констатується те, що на даний момент уже існують апробовані технології взаємодії з громадськістю – від спілкування з вузьким колом людей до масових засобів комунікації з необмеженою аудиторією. Зазначимо те, що в період воєнного стану є значне обмеження щодо проведення масових заходів з великою аудиторією, бо існує велика небезпека повітряних обстрілів.

В період воєнного стану органи публічного управління мають враховувати різні загрози та чинники, які можуть перешкоджати комунікації з громадськістю. На позитивне сприйняття діяльності органів публічної влади впливає не лише інформаційне поле, яке формують українські ЗМІ та зацікавлені сторони, а й інформаційні повідомлення російської пропаганди. Вагомий вплив має агресивна інформаційна політика, яку реалізовує російська федерація через різних агентів впливу в Україні. У діяльності будь-якого суб'єкта державного управління існує типова спільність функцій, які включають інформаційну, аналітичну та комунікативну функції. Інформаційна функція спрямована на формування та реалізацію інформаційної політики, що становить одну з цілей PR-діяльності в органах влади. Ця функція включає в себе аналіз зовнішніх та внутрішніх обставин державної діяльності, оцінку реакції суспільства на дії державних структур, підготовку аналітичних даних для прийняття ефективних державних рішень.

Комунікативна функція полягає у продукуванні, тиражуванні та поширенні різноманітної інформації для взаємодії з населенням та цільовими аудиторіями. Зв'язки з громадськістю визначають форми та рівні взаємовідносин між структурою влади та суспільством, впливають на створення принципів таких взаємовідносин та несуть відповідальність за оптимальність цих відносин. Ці функції взаємодіють та взаємопов'язані, створюючи цілісний підхід до взаємодії держави та громадськості. Інформаційна політика органів влади забезпечує правильну комунікацію з громадськістю, а аналітичні дослідження допомагають розуміти потреби та думки суспільства для вироблення ефективних рішень. Взаємодія за допомогою інструментів зв'язків з громадськістю сприяє побудові довіри та розуміння між державою та громадськістю, що сприяє стабільному та плідному розвитку суспільства. Можна доповнити зазначений перелік консультативною та правовою (знання законів, видів документів) функціями.

Специфічне значення серед елементів системи зв'язків з громадськістю мають інструменти – сукупність соціальних і комунікативних технологій. Один з інструментів – це медіа-комунікації, що включають засоби масової інформації: телебачення, радіо, частково газети, журнали, інтернет-портали тощо. Завдяки цим каналам організації можуть широко донести свої повідомлення до аудиторії. Прес-релізи, статті, інтерв'ю з представниками публічного управління допомагають поширювати актуальну інформацію та формувати позитивний імідж.

Проте в контексті сьогодення в період воєнного стану є актуальною потреба в розвитку стратегічних методів комунікації, що ґрунтуються на глибокому аналізі громадської думки. Власне аналіз діяльності ана-

літикоінформаційних служб вищих органів державної влади у відповідності до їх функціонального призначення та компетенції виявив, що переважаючими методами комунікації є прес-посередницька діяльність інформування громадськості. Додати, що для досягнення позитивної комунікації публічного управління і громадськості, аналітикоінформаційні служби мають включати такі дії: вивчення громадської думки.

Основна мета впровадження стратегічних методів комунікації – це активна взаємодія з громадськістю, формування позитивного сприйняття діяльності державних органів та залучення громадськості до спільних цілей. Такий підхід може сприяти підвищенню рівня довіри до державних інституцій, ефективнішому впливу на громадську думку та формуванню конструктивного діалогу між владою і суспільством.

Гуляк С. А.

Класичний приватний університет
аспірант

ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ЯК ОБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Поняття «земельні ресурси» трактується науковцями з різних кутів зору: з економічного, екологічного, просторового, юридичного, але управлінський підхід має об'єднувати й комплексно визначати зміст поняття. Досить часто застосовуються схожі, але не ідентичні за змістом визначення: «земля», «земельні ресурси», «земельний фонд», «земельна ділянка».

У Законі України «Про охорону земель» зазначено, що земельні ресурси – це сукупний природний ресурс поверхні суші як просторового базису розселення й господарської діяльності, основний засіб виробництва в сільському та лісовому господарстві. Як правило, економісти розглядають земельні ресурси як цілісну систему, що є важливим виробничим ресурсом, який генерує дохід у формі ренти та вважається основою сільськогосподарського виробництва. Особливої уваги потребує підхід до визначення «земельні ресурси» як основи розвитку сільської економіки, територіальний базис життєдіяльності громади та важливе джерело наповнення бюджету громади.

До складу системи управління земельними відносинами громади доцільно віднести суб'єкт й об'єкт, а також зовнішні зв'язки. Об'єктом управління земельних відносин є земельні ресурси, що є територією адміністративно-територіальної одиниці, на яку поширюється юрисдикція органів, а суб'єктом управління земельними ресурсами громади є органи державної влади, місцевого самоврядування, громадські організації, та інші.

До складу земельних ресурсів громад доцільно віднести: землі комунальної власності, що знаходяться в межах населених пунктів, якими розпоряджаються органи місцевого самоврядування; землі приватної власності; землі державної власності, що не підлягають передачі до комунальної (земельні ділянки, на яких розташовані державні підприємства, установи, організації, будівлі органів державної влади), але розташовані в межах громади; землі з невизначеним правовим статусом (процес передачі яких із державної до комунальної власності триває або ще не розпочатий), що розташовані поза межами населених пунктів.

Поширення права регулювання земельними відносинами органами місцевої влади на такі різні з правової точки зору об'єкти ускладнює процес управління земельними ресурсами, який доцільно розглядати як комплекс дій активного суб'єкта, спрямованих на об'єкт, який повинен мати організований характер та бути спрямованим на досягнення певної мети: раціонального землекористування, якісного проведення землевпорядних робіт та інвентаризації земель, залучення інвестицій та моніторинг сплати земельних податків, проведення грамотної екологічної політики в межах громади. Під прикладним кутом зору, об'єктом управління є безпосередньо земельні відносини, процеси формування земельних ділянок, землекористування, організація раціонального використання та забезпечення екологічного законодавства. Отже, публічне управління земельними ресурсами громади – це вплив суб'єктів владних повноважень (відповідно до закону наділених функціями з управління земельними ресурсами) на землі в межах юрисдикції об'єднаної територіальної громади.

Отже, можна зазначити, що система публічного управління земельними ресурсами громади – система відносин між суб'єктами (наділеними владними повноваженнями, які регламентовані земельним, адміністративним та екологічним законодавством) й об'єктом (землею комунальної власності на території, що обмежується юрисдикцією органів місцевого самоврядування громади), спрямованих на раціональне землекористування, забезпечення екологічної стабільності, задоволення потреб громади, пов'язаних із використанням землі. Об'єктом у цьому контексті є землі з визначеним і невизначеним правовим статусом у межах юрисдикції органів місцевого самоврядування громади, які й собі потребують застосування відповідних специфічних механізмів управління.

Давиденко Р. Б.

Класичний приватний університет
аспірант

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Для розвитку економіки на державному рівні велика увага приділяється питанням вдосконалення міжрегіональних і міжнародних транспортно-економічних зв'язків України з європейськими країнами, включаючи проблеми розвитку української частини міжнародних транспортних коридорів (МТК) і великих загальносистемних транспортних вузлів, підвищення конкурентоспроможності українських підприємств транспорту, входження України в світову транспортну систему на основі здійснення політики міжнародної інтеграції.

Для подальшого розвитку логістичних підприємств необхідно використовувати методи їх державної підтримки, яка повинна сприяти: підвищенню ефективності та ролі логістичних структур в обслуговуванні виробництва і торгівлі; економічній зацікавленості в розширенні та інтенсифікації послуг, які надаються; за-

безпеченню загальної економії фінансових і матеріальних ресурсів. Організація державної підтримки розвитку логістичних підприємств та підвищення їх ролі в процесі товароруху охоплює, головним чином, виконання органами влади певних функцій і їх структуризацію. Ці функції повинні бути спрямовані на вирішення наступних завдань: розробку і реалізацію державної політики розвитку процесів товароруху і товаропровідної мережі; регулювання формування та функціонування інфраструктури товарних ринків на основі використання методів стратегічного, непрямого та індикативного управління; координацію товароруху і діяльності суб'єктів товарних ринків по організації та здійсненню руху товару.

Створення мережі логістичних вантажопереробних центрів на території України і формування на їх основі регіональних логістичних транспортно-розподільних систем повинно бути складовою частиною між-державної (регіональної) транспортної політики та відігравати провідну роль у розвитку транспортної інфраструктури, раціоналізації транспортно-економічних зв'язків та всієї системи вантажо – і товароруху.

Останніми роками спостерігалось позитивне явище розвитку вітчизняної економіки (2015–2019 рр.), зокрема за цей період відбувалося щорічне нарощування обсягів експорту продукції, послуг. Однак протягом 2020–2021 рр. спостерігається від'ємна динаміка, спричинена пандемією ковід-19, до цього із 24 лютого 2022 р. додалися воєнні дії агресора, що зумовили значні руйнування як економічної, так і соціальної інфраструктури, спровокували негативні логістичні зміни. Негативну динаміку також має виробництво, попит, споживання тощо. За таких умов вітчизняна економіка потребує якісного модернізування, адаптування до умов війни, та відновлення у поствоєнний період.

Враховуючи те, що війна незабаром закінчиться, настане період відновлення, потрібно також враховувати тенденції світової логістики. Аналізування сучасних світових трендів показує також прискорене трансформування традиційної логістичної моделі лінійного ланцюга постачань до цифрових мереж. Останні сприятимуть забезпеченню наскрізної видимості, оперативності реагування, можливість оптимізувати поточні процеси тощо. За сучасних умов господарювання постала потреба у якісно нових моделях ланцюгів постачань. Зосередження уваги виключно на процесах оптимізування ланцюгів постачань задля мінімізування обсягів витрат, запасів та нарощування використання активів усунуло буфери, гнучкість задля зменшення збоїв, простоїв тощо.

Створення мережі логістичних вантажопереробних центрів на території України та формування на їх основі регіональних логістичних транспортно-розподільних систем повинно бути складовою частиною державної (регіональної) транспортної політики та відігравати провідну роль у розвитку транспортної інфраструктури, раціоналізації транспортно-економічних зв'язків та всієї системи вантажої товароруху. Тільки держава може на належному рівні виконати функції ініціатора та координатора розвитку логістичних систем, частково підтримуючи цей процес і економічно. При цьому держава повинна надавати необхідну підтримку при контактах з зацікавленими відомствами та органами місцевого самоврядування; узгоджувати інтереси і координувати практичні дії відомств і окремих підприємств, надавати пільги учасникам програми; брати активну участь у вирішенні питань землевідведення та формуванні пільгових земельних орендних ставок; удосконалювати і контролювати виконання норм і правил обладнання та експлуатації термінальних об'єктів тощо.

Данильченко С. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ОСНОВА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ В УКРАЇНІ

Сьогодні в Україні триває процес реформування, з'являються нові інститути й інституції, відбувається поступовий перехід до публічного управління. На шляху інтеграції до ЄС для України взаємодія між органами влади, громадянським суспільством та бізнес-структурами є однією з головних умов здійснення ефективного державного управління.

Чинники забезпечення ефективності процесу соціально-економічного розвитку поділяються на формальні й неформальні. Формальними є: законодавча, судова і правова системи, система державного управління, освіти і науки, ринкова інфраструктура (кредитно-фінансові, страхові, некомерційні, ЗМІ, інвестиційні інститути і т.д). До неформальних інституціональних факторів відносять культуру, норми поведінки економічних суб'єктів, систему економічних цінностей, ступінь довіри й чесності в суспільстві тощо.

До сучасних інституціональних факторів економічного розвитку держави включають: побудову відповідальної держави; зниження інвестиційних та фінансово-господарських ризиків; рівня корупції та ін. До інституціональних факторів територіального розвитку відноситься: поява нових і зміна чинних законів для економічних агентів; стабільність чинних інститутів; неформальні норми тощо. Як ключові фактори економічного розвитку представники інституціонального напрямку, розглядають інвестиції не в основний капітал, а в наукові відкриття, винаходи, інновації.

Інституціональна система, що сформована в Україні поки що не забезпечує належний економічний розвиток, у такому разі науковці та практики твердять про наявність «інституціональних пасток» (досліджуються науковцями також як «інституційні пастки»). Дане поняття характеризує стійкий характер негативних явищ (бартер, корупція, уникнення податків, процеси тіншової економіки тощо). До «інституціональних пасток» відносять також захопленість учених, фахівців, представники влади, населення країни певною односторонньою інституційною ідеєю.

Оскільки основними компонентами інституту визнані: формалізована організаційна структура (утворення, організації, установи, об'єднання людей); нормативна система (формальні та неформальні правила поведінки, нормативно-правові акти тощо), то можна вважати, що структура інституціонального механізму державного управління складається з організаційних компонент і нормативних компонент. Суб'єктами такого механізму слід визнати як асоціацію індивідів, що орієнтовані на визнання встановлених (формально/неформально) обмежень, які визначають масштаби й напрямки, форми, засоби та методи здійснення взаємодій,

так і форму організації частини такої асоціації, яка забезпечує включеність окремого індивіда чи групи індивідів у систему нормативних відносин.

Суб'єкт інституціонального механізму виконує певні функції: виступає засобом узгодження та збалансування цілей різних акторів, інституалізації відносин (в рамках дослідження – економічних) між суб'єктами; є джерелом наповнення та каналом передачі інституціональних змін на рівні інститутів; є умовою просування інституціональних вимог в економічну діяльність; представлена обміном ресурсами та формою розподілу обов'язків та відповідальності за отримані результати діяльності. Практика доводить, що державний механізм управління економічним розвитком швидко застаріває та втрачає дієвість або стає таким, що не використовується повною мірою. Це зумовлює необхідність формування сучасного інституціонального механізму державного управління економічним розвитком.

Отже, інституціональний механізм державного управління економічною сферою реалізується в належній організації системи компетентних органів державного управління та являє собою складний багаторівневий процес, що об'єднується загальнофункціональною спрямованістю та характеризується специфічними особливостями. Тож, інституціональний базис розвитку економічної сфери має забезпечувати контрольованість та передбачуваність на всіх етапах процесу державного управління таким розвитком.

Джіоєв Д. Г.

Класичний приватний університет
аспірант

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Створення в Україні ефективної системи пенсійного забезпечення, здатної впливати на рівень добробуту мільйонів найбільш незахищених людей, зумовлене багатьма чинниками. Серед них – запровадження позитивного досвіду європейських країн, де багаторівнева пенсійна система вже працює і дає позитивні результати. Саме пенсійне забезпечення розглядається як особливий складовий елемент соціальної функції держави і водночас як сукупність методів задоволення матеріальних потреб тих верств населення, які, відповідно до чинного законодавства, мають право на отримання пенсії. Пенсійне забезпечення є однією з основних гарантій матеріального забезпечення непрацездатних громадян, оскільки для непрацездатних пенсіонерів пенсія фактично стає основним джерелом їх існування.

На даний час пенсійні системи в більшості європейських країн базуються на трирівневих моделях, які включають солідарно-розподільну із забезпеченням базового рівня пенсії та накопичувальну (обов'язкову і добровільну) схеми, що поєднуються в різних варіантах. У своїх дослідженнях науковець, Вишневецька О. А., зазначає, що вибір щодо накопичувальних схем у країнах ЄС досить широкий. Якщо при обов'язковому накопичувальному компоненті інвестування пенсійних коштів здійснюється, як правило, в державні цінні папери, досить надійні, але з невисоким рівнем доходності, то при добровільному накопиченні варіантів значно більше: пайові інвестиційні фонди, цінні папери, банківські вклади, гра на біржі, придбання нерухомості і дорогоцінних металів тощо.

Більшість вітчизняних науковців вважають, що в Україні існують цілком об'єктивні причини розвивати саме третій рівень пенсійного забезпечення. Погоджуємося з думкою Женчак О. В., про те, що схожа тенденція стосовно демографічної ситуації прогнозується і в інших країнах Європи. Однак, є одна істотна відмінність: у них вже сформувався ринок недержавного пенсійного забезпечення, а в Україні тільки почалася стадія його формування, і відбувається воно вкрай повільно. На Заході ринок недержавного пенсійного забезпечення активно розвивається і в офіційній документації ЄС до 2020 р. встановлено завдання перейти на нові конструкції пенсійних схем: частка пенсійних виплат солідарної системи повинна знизитися з 84 % до 64 %. В Україні етап формування такої системи тільки розпочався.

Різновидом змішаної системи є солідарно-накопичувальна модель, яка характерна європейським країнам, зокрема Польщі, Росії, Швейцарії, Ірландії, частково Італії та Іспанії. Саме ця модель взята за базову нашою державою для створення власної трирівневої пенсійної системи: державна пенсія (накопичувальна), обов'язкове страхування і накопичувальна (корпоративна або особиста). В інших європейських країнах (Великобританія, Швеція) перебудова пенсійної системи відбувалася упорядкуванням розподільних систем і обережного введення накопичувальних елементів. Так, у Великобританії склалася дворівнева пенсійна система: перший рівень – це обов'язкова державна схема, базова пенсія, яка фінансується за рахунок загальних податків і забезпечує пенсіонерам мінімальний дохід. Другий рівень – це трудові пенсії, які залежать від заробітку працівника (введена в дію з 2002 року). Він може вибирати між участю у державній пенсійній схемі другого рівня або в приватних пенсійних фондах. Участь працівників у приватних системах стимулюється істотними податковими пільгами у зв'язку з тим, що сьогодні приблизно половина усіх працюючих беруть участь у приватних пенсійних схемах, зобов'язання держави у сфері державного соціального забезпечення скоротилися більш як на 30 %.

Сьогодні населення Великобританії охоплено майже на 100 % базовими державними пенсіями, майже на 50 % – системою професійних пенсій і близько 25 % – схемою персональних пенсій. Якщо проводити паралелі із українськими недержавними пенсійними фондами, то професійні пенсії Великобританії подібні до вітчизняних корпоративних недержавних пенсійних фондів, а персональні – відкритих.

Аналіз теперішньої ситуації в країні, дає підстави зробити висновок проте, що Україна за період з початку впровадження пенсійної реформи не продемонструвала великого прогресу на шляху розвитку недержавних пенсійних фондів та розбудови накопичувальної пенсійної системи. Однак, аналіз досвіду європейських країн, дає можливість побачити, що і в розвинених країнах є свої плюси та мінуси щодо пенсійної системи.

Добриця С. І.

Класичний приватний університет
аспірант

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ

З моменту початку широкомасштабного російського вторгнення в Україну актуалізувалися різні вектори захисту сфер суспільних відносин, серед яких економіка зайняла одне з ключових місць, чому сприяв процес євроінтеграції. Інтеграція таких механізмів державного управління реалізується у рамках Хартії про особливе партнерство НАТО – Україна. Передбачено утворення Комісії НАТО – Україна для консультацій між членами НАТО та Україною з питань безпеки, що становлять спільний інтерес. Комісія НАТО – Україна є постійно діючим координаційним органом, утвореним для забезпечення узгоджених дій органів виконавчої влади у сфері безпеки, зокрема економічної безпеки.

Головними завданнями Комісії у сфері економічної безпеки є підготовка пропозицій Кабінету Міністрів України, у випадках, передбачених законодавством України, для прийняття рішень з питань застосування заходів щодо запобігання загрозам економіці держави на підставі досвіду країн НАТО у подоланні негативних чинників, спричинених різними загрозами. Захист економіки не повинен забезпечуватись одним органом, але він має підтримуватись усією системою органів державної влади, у чому мають бути задіяними всі галузі та структури економіки. Регулюючий вплив держави необхідно спрямовувати на поступове зниження її впливу на економіку (як можливості для створення умов щодо незалежної системи захисту від економічних потрясінь).

Розвиток соціально-економічної ситуації свідчить, що необхідний комплексний підхід до забезпечення економічної безпеки. Зокрема напрацювання комплексу заходів, які б дозволили завчасно виявляти та ліквідувати загрози економічній безпеці, в такий спосіб створюючи умови для ефективного та динамічного розвитку економіки.

Особливо актуальним таке упередження загроз є на етапі повномасштабного російського воєнного вторгнення та нових геополітичних умов загалом. Водночас контекст удосконалення законодавчих основ щодо підвищення ефективності системи державного управління у сфері захисту економіки може включати у себе покращення положення Закону України «Про національну безпеку України» у частині визначення захисту економіки як окремого компонента національної безпеки, законодавчого закріплення національних інтересів у сфері економічної безпеки, суб'єктів, які їх забезпечують тощо.

Також доцільним може бути внесення змін до Стратегії національної безпеки України, які зосереджені на питаннях комплексної економічної безпеки держави; удосконалення положень Стратегії кібербезпеки України щодо забезпечення інформаційної безпеки державних адміністраторів у економічному секторі; запровадження стратегічного планування захисту економіки за рахунок ухвалення окремого документа – Стратегії економічного захисту України, що може складатися з таких елементів, як фінансова, промислова, макроекономічна, інвестиційна, зовнішньоекономічна та людська безпека.

Необхідно також звернути увагу на той факт, що важливою складовою механізму фінансового захисту економіки є бюджетна стійкість та властивість бюджету гнучко забезпечувати безпекові заходи. Системоутворюючим елементом бюджетної безпеки є державний бюджет, що є багатаспектним поняттям. Бюджет як інструмент державної політики відіграє ключову роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку держави та реалізації її національних інтересів, зокрема обсяг та структура доходної та видаткової частин бюджету впливають на функціонування всіх галузей економіки.

Дубнов І. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ПІДВИЩЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ ДЕРЖАВИ ШЛЯХОМ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Реформування державного управління від часу утвердження незалежності України визначалося вітчизняними науковцями та широкою громадськістю як одне із пріоритетних завдань трансформації системи державного управління в цілому. Втім, перша ґрунтовна та комплексна Стратегія реформування державного управління України була схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України № 474 24 червня 2016 р. (на період до 2021 р.).

Рушійною силою інтенсифікації процесу реформування системи державного управління став утверджений на загальнонаціональному рівні невідворотній політичний курс України на інтеграцію до Європейського Союзу. Відповідно, конкретні програми і проєкти та інші заходи для реалізації положень Стратегії 2016–2021 рр. були орієнтовані у відповідному нормативно-ціннісному напрямі та базувалися на ресурсній підтримці ЄС.

Фахівцями урядових структур оцінка успішності виконання Стратегії 2016–2021 р. була узагальнена у відсотках відповідності критеріям контролю та оприлюднена наприкінці грудня 2021 р. Як було повідомлено Службою міністра Кабінету Міністрів на Урядовому порталі щодо Стратегії 2016–2021 р., за попередніми оцінками, було виконано понад 80% запланованих заходів та близько 70% індикаторів. Також, відзначається, що рівень виконання бюджетної підтримки ЄС у реформі держуправління орієнтовно становить близько 70%. У Кабміні наголошують, що жодна інша українська стратегія та попередні програми бюджетної підтримки не мали таких високих результатів. У зв'язку із завершенням терміну дії попередньої Стратегії реформування державного управління (на 2016–2021 рр.) Координаційною радою з питань державного управління було ініційовано її оновлення.

Кабінетом Міністрів України було прийнято розпорядження Кабінету Міністрів України про «Деякі питання реформування державного управління України», яким схвалено Стратегію реформування державного

управління України на 2022–2025 роки та затверджено план заходів з її реалізації. Перший розділ даного документу в цілому окреслює мету процесу реформування і починається із акценту на тому, що належне врядування є одним з основних факторів конкурентоспроможності держави, розвитку її економіки та передумовою європейської інтеграції.

Сутності поняття «належне врядування» є однією зі спільних цінностей, на яких Стратегія ґрунтується: відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію), ця Стратегія ґрунтується на спільних цінностях, а саме: дотриманні демократичних принципів, верховенстві права, належному врядуванні. У статті 3 Угоди про асоціацію належне врядування визначається як один з основних принципів для посилення відносин між сторонами.

У якості додатку до програмних положень Стратегії був затверджений також План заходів із її реалізації, але новий етап здійснення збройної агресії Російської Федерації проти України призвів до виникнення потреби внесення змін до даного документу. Втім, ці трагічні події не зупинили євроінтеграційні процеси в нашій країні, а, навпаки, фактично прискорили їх, оскільки вже через чотири дні після початку повномасштабного нападу Російської Федерації – 28 лютого 2022 р. Україною офіційно була подана заявка на членство у ЄС за пришвидшеною процедурою, а 1 березня 2022 р. Європейський парламент ухвалив резолюцію про підтримку надання Україні статусу кандидата. Так, на цьому шляху у нас залишається багато завдань до виконання, але першочергове значення має те, що ми все одно будемо продовжувати йти в даному напрямі, а для цього слід реалізувати значний комплекс реформ, однією з яких є інституційна реформа. В Стратегії серед очікуваних результатів проведення реформи державного управління до 2025 року зазначається розбудова ефективних і підзвітних громадянам державних інституцій, які формують державну політику та успішно її реалізують для сталого розвитку держави.

Жуков В. О.

Класичний приватний університет
аспірант

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Підтримка місцевого самоврядування з боку держави – це створення умов для стійкого і самостійного розвитку територіальних громад в Україні та є одним із найголовніших завдань сьогодення, актуальність якого зростає в умовах реформування системи публічної влади. Останніми роками держава спрямовує свою політику на посилення дієздатності територіальних громад [1].

Перші згадки про необхідність підтримки місцевого самоврядування з'явилися ще у 2001 році, що знайшло своє закріплення в Указі Президента України «Про державну підтримку розвитку місцевого самоврядування в Україні», серед основних завдань цієї Програми було:

- сприяння формуванню економічно достатніх територіальних громад;
- удосконалення механізмів управління об'єктами права комунальної та спільної власності територіальних громад;
- підвищення професійного рівня посадових осіб органів місцевого самоврядування, забезпечення підготовки кадрів для цих органів;
- поліпшення взаємодії асоціацій та інших об'єднань органів місцевого самоврядування з органами виконавчої влади;
- створення належних умов для реалізації територіальними громадами та органами місцевого самоврядування прав та повноважень, визначених Конституцією;
- залучення громадських організацій, наукових установ, вчених, жителів сіл, селищ, міст до процесів розвитку місцевого самоврядування;
- вивчення, аналіз, узагальнення і впровадження кращого вітчизняного та міжнародного досвіду в сфері розвитку місцевого самоврядування, тощо [2].

Проте, довгий час ці завдання мали лише декларативний характер.

Суттєві трансформації у системі місцевого самоврядування почали відбуватися з місцевого самоврядування зі схваленням Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні у квітні 2014 року у якій було проголошено покращити систему місцевого самоврядування шляхом:

- створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для реалізації органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень;
- розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципом субсидіарності та на засадах децентралізації влади;
- максимального залучення населення до прийняття управлінських рішень, сприяння розвитку форм прямого народовладдя;
- забезпечення якості та доступності публічних послуг, що надаються місцевого самоврядування [3].

Створення належних матеріальних і фінансових основ було реалізовано шляхом внесення змін до Податкового кодексу України, відповідно до яких було розширено перелік місцевих податків та зборів та піднесено до них податок на майно, який складається з: податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; транспортного податку та плати за землю.

Відтепер, право вирішувати питання встановлення податку на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки), збору за місця для паркування транспортних засобів та туристичного збору належало до повноважень місцевих рад [4].

Органам місцевого самоврядування було рекомендовано протягом одного місяця після публікації цього Закону прийняти рішення щодо встановлення на податку на майно (в частині податку на нерухоме

майно, відмінне від земельної ділянки для об'єктів житлової нерухомості та нежитлової нерухомості) та податку на майно (в частині транспортного податку) [4].

Саме ці норми сприяли посиленню фінансової основи за рахунок розширення податкових надходжень.

Стосовно залучення населення до прийняття управлінських рішень, про що говорилось ще у 2001 році в Указі Президента України «Про державну підтримку розвитку місцевого самоврядування в Україні», то цей пункт знайшов своє відображення ще у Постанові КМУ «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», яка була видана ще у листопаді 2010 році. Цим порядком було визначено проведення органами виконавчої влади консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики. Такі консультації мали на меті залучення громадян до участі в управлінні державними справами, надання можливості для їх вільного доступу до інформації про діяльність органів виконавчої влади, а також забезпечення гласності, відкритості та прозорості діяльності зазначених органів. Проведення консультацій мало сприяти налагодженню системного діалогу органів виконавчої влади з громадськістю, підвищенню якості підготовки рішень з важливих питань державного і суспільного життя [5].

Але суттєвою підтримкою стало прийняття ЗУ «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [6], що сприяло:

- укрупненню територіальних громад за рахунок ліквідації малочисельних та дотаційних;
- розширення фінансової основи територіальних громад за рахунок можливості отримання податку на доходи фізичних осіб та податку на майно;
- підвищення ефективності використання бюджетних коштів та як наслідок збільшення резервів з фінансування програм місцевого рівня.

А прийняття у червні 2014 року ЗУ «Про співробітництво територіальних громад» [7] створило законодавчу основу для кооперації ресурсів органів місцевого самоврядування з метою вирішення спільних проблем життєдіяльності територіальних громад на місцевому рівні для більш ефективного надання послуг населенню територіальної громади, створення спільних об'єктів муніципальної інфраструктури для задоволення потреб декількох територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Толуб'як В. С., Костецький В. В. Перспективи розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 14. С. 33–41. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6756&i=5> (дата звернення: 03.10.2023).

2. Про державну підтримку розвитку місцевого самоврядування в Україні: Указ від 30.08.2001 р. № 749/2001. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/749/2001#Text> (дата звернення: 03.10.2023).

3. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження від 01.04.2014 р. № 333-р. *Кабінет Міністрів України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> (дата звернення: 03.10.2023).

4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи 28.12.2014 р. № 71-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-19#n2> (дата звернення: 03.10.2023).

5. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова від 03.11.2010 р. № 996. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF/conv#Text> (дата звернення: 03.10.2023).

6. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 03.10.2023).

7. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text> (дата звернення: 03.10.2023).

Жураковський А. Ю.

Класичний приватний університет
аспірант

МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Становлення ефективної взаємодії між інституціями громадянського суспільства та державними інституціями напряму залежить від якісної трансформації політичної системи в Україні, змін у моделі державного управління, серед яких децентралізація, послаблення неефективних адміністративно-командних і суто регулятивних методів тощо. Такі цілі потребують створення повноцінних, а не декоративних інституцій громадянського суспільства, здатних отримати інформацію на початкових стадіях ухвалення політичних рішень, запропонувати альтернативи, здійснити контроль.

Участь громадян (представників громадських об'єднань) в обговоренні складних проблем життєдіяльності стає чи не найголовнішим імперативом сьогодення. Громадяни, взявши участь у визначенні проблем, шляхів їх розв'язання, стають причетними до ухвалення рішень і реально беруть на себе відповідальність за їх виконання. Будучи причетними до ухвалення рішень, громадяни підтримують владу щодо виконання цих спільних рішень.

Співпраця неурядових організацій з органами виконавчої влади в питаннях формування та реалізації державної політики є невід'ємним елементом демократичної політичної культури суспільства та країни загалом. Наявність налагоджених ефективно діючих каналів взаємодії між цими інститутами є запорукою якісної державної політики, спрямованої на потреби населення, відповідно до стратегічних національних інтересів.

Законами України нормуються такі форми взаємодії влади і громади, як: громадські ради; громадські слухання; громадські ініціативи; консультації; круглі столи; опитування громадської думки; організація громадських моніторингів; створення коаліцій та ін. Форми роботи із громадянами формально поділяються на безпосередні (публічне громадське обговорення, електронні консультації із громадянами) та опосередковані (вивчення громадської думки). Згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 3 листопада 2010 р. № 996, публічне громадське обговорення передбачає організацію і проведення: громадських слухань; зустрічей із громадськістю; конференцій, семінарів, форумів, «круглих столів», зборів, громадських приймальень; теле- або радіодебатів, дискусій, діалогів, інтерв'ю та інших передач теле- і радіомовлення; інтернет-конференцій, електронних консультацій; телефонних «гарячих ліній», інтерактивного спілкування в інших сучасних формах.

Вивчення громадської думки здійснюється шляхом: проведення соціологічних досліджень і спостережень (опитування, анкетування, контент-аналіз інформаційних матеріалів, фокусгрупи); запровадження спеціальних рубрик у друкованих та електронних засобах масової інформації; проведення експрес-аналізу коментарів, відгуків, інтерв'ю, інших матеріалів у пресі, на радіо й телебаченні для визначення позицій різних соціальних груп; опрацювання й узагальнення висловлених у зверненнях громадян зауважень і пропозицій; проведення аналізу інформації, що надходить до спеціальних скриньок. Окремо варто згадати єдиний веб-портал органів виконавчої влади «Урядовий портал», який містить систематизовану інформацію про діяльність органів влади, звернення та запити громадян, громадське обговорення проектів нормативно-правових актів тощо. Ефективну діяльність такого роду ресурсів можна вважати значним кроком на шляху до повноцінного електронного урядування, про необхідність запровадження якого говорять усі провладні українські партії.

Громадська участь у формуванні та реалізації державної політики може вважатися ефективною лише тоді, коли озвучені громадянами проблеми будуть розв'язуватися саме за їхньої участі у процесі ухвалення рішень. Досягнення ефективної співпраці між об'єднаннями громадян і місцевими органами виконавчої влади можливе, з одного боку, за умови підвищення ступеня обізнаності громадян зі своїми правами та можливостями, а з іншого – за умови використання органами виконавчої влади існуючих механізмів та інструментів зв'язків із громадськістю, а також розроблення нових підходів до такого залучення.

Сьогодні в реалізації державної політики об'єктивною є тенденція до дедалі більшого залучення організацій громадянського суспільства до виконання її завдань. У зв'язку із цим зростає потреба доступності, підзвітності та відповідальності органів влади, підсилення механізмів контролю в антикорупційних та інших чутливих для громадської думки питаннях. Попри те, що абсолютна більшість українських громадян не належать до жодної організації громадянського суспільства, запит на вплив інституцій громадянського суспільства є помітним. Соціологічні опитування доводять, що участь у громадських організаціях сприймається як одна з найбільш ефективних форм участі громадян в ухваленні рішень та управлінні на державному і місцевому рівнях.

Закревський Р. М.

Класичний приватний університет
аспірант

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

У часи нестабільності і криз збереження та захист інтелектуальної власності стають необхідними для підтримки імпульсу інновацій і прогресу. Збереження цінних активів має важливе значення для забезпечення безперервного розвитку та процвітання суспільства навіть у найважчі часи. Перед державою стоїть надзвичайно важлива та непроста задача, яка полягає у захисті права на інтелектуальну власність під час воєнного стану. Під час конфліктів і воєнних дій, інтелектуальна власність часто може бути під загрозою руйнування, крадіжки або незаконного використання.

Попри те, що Україна досягла прогресу в удосконаленні законів щодо захисту прав інтелектуальної власності, проблеми забезпечення такого захисту, на думку А. Шаповалової, О. Запотоцької і А. Гуржій [1, с. 643], виникають через неадекватні механізми забезпечення виконання, недостатню обізнаність і законодавчі прогалини та пов'язані з:

- недостатністю ресурсів, включно з робочою силою та фінансуванням, що перешкоджає правоохоронним органам виявляти та розслідувати порушення прав інтелектуальної власності;
- зниженню довіри власників інтелектуальної власності із-за відсутності правозастосування, що інноваціям і негативно впливає на економічне зростання;
- підробками і піратством. Контрафактна продукція (предмети розкоші, фармацевтичні препарати, програмне забезпечення, розважальні медіа) наповнює ринок, що призводить до значних фінансових втрат для власників прав інтелектуальної власності;
- наявністю корупції та незаконних ринків, на яких продаються піратські товари;
- дефіцитом суддів, які мають досвід у питаннях інтелектуальної власності, що призводить до прийняття непослідовних рішень і затримок у судових розглядах.

На думку І. Гордєєвої [2, с. 102], запровадження військового стану викликало низку специфічних проблем, пов'язаних з набуттям та охороною прав інтелектуальної власності, в саме:

1. Правові колізії, які унеможливають захист прав на деякі об'єкти прав інтелектуальної власності.
2. Порушення законодавства в наслідок непередбачуваних обставин, які призводять до порушень законодавства з інтелектуальної власності, зокрема, щодо використання чужої інтелектуальної власності без дозволу.
3. Руйнування інфраструктури (науково-дослідних інститутів, лабораторій та науково-виробничих підприємств) спричиняє втрату або пошкодження важливих документів, обладнання та інформації.

4. Крадіжки, розголошення, викрадення конфіденційної інформації, підробка або представлення недостовірної інформації призводить до порушення прав інтелектуальної власності та ускладнює її захист. Підприємства на окупованих та територіях активних бойових дій, вимушені залишати свої активи без нагляду. Відсутність контролю на цих територіях унеможливорює та/або ускладнює контроль за захистом прав інтелектуальної власності.

5. Зменшення інвестицій в науково-дослідну та інноваційну діяльність знижує кількість нових інновацій та розробок.

Захист прав інтелектуальної власності полягає в боротьбі митних органів із контрафактними, піратськими та іншими товарами за допомогою:

– призупинення митного оформлення товарів, підозрюваних у порушенні прав інтелектуальної власності, на підставі даних митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності;

– призупинення митного оформлення зазначених вище товарів за ініціативою органу доходів і зборів;

– знищення товарів, митне оформлення яких призупинено за підозрою в порушенні прав інтелектуальної власності;

– призупинення митного оформлення та знищення невеликих партій контрафактних і піратських товарів, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України в міжнародних поштових та експрес-відправленнях;

– зміна маркування на товарах та їхній упаковці.

Війна пришвидшила деякі процеси та реформи. Було внесено дуже багато нового до нормативно-правових актів, що стосуються інтелектуальної власності, зокрема прийнято новий Закон України «Про авторське право та суміжні права». Вторгнення російської федерації на нашу територію відкинуло нас у розвитку років на 10, але зараз час інновацій у сфері оборони, волонтерства та захисту держави.

Першочерговими заходами, які необхідно здійснити для зупинення деградації ринку інтелектуальної власності в Україні, на переконання І. Чуницької та О. Бондарука [3, с. 53], повинні бути:

1) реформа публічного управління, зокрема: публічні послуги у сфері інтелектуальної власності мають надаватись швидко, прозоро, компетентно та діджиталізовано, зупинити звільнення експертів та залучити до УКРНОІВІ професійні кадри;

2) забезпечення доступу до професії патентних повірених: провести атестацію патентних повірених та оновити законодавство про патентних повірених;

3) розроблення та прийняття підзаконних та методичних актів з питань промислової власності: правила складання заявок та проведення експертизи, положення про державні реєстри;

4) запуск роботи Вищого суду з питань інтелектуальної власності: прийняти законодавство про Вищий суд з питань інтелектуальної власності; завершити конкурсні процедури до Вищого суду з питань інтелектуальної власності;

5) активізація роботи правоохоронних органів: передання повноважень органу досудового слідства у справах про незаконне використання торговельних марок від національної поліції України до Бюро економічної безпеки;

6) забезпечити відстеження товарів (митна декларація), але не створювати надмірних обов'язків для добросовісних суб'єктів господарювання.

Погоджуємося з думкою авторів і з тим, що захист ринку інтелектуальної власності є вкрай важливим, оскільки це міжнародні зобов'язання України щодо вступу в ЄС та життєва необхідність захисту економічних інтересів України, бо держава, яка не захищає права інтелектуальної власності, фактично підтримує тіньовий бізнес (чим завдає збитків чесному бізнесу, який платить податки) та фінансує організовану злочинність.

Список використаних джерел

1. Шаповалова А. О., Запотоцька О. В., Гуржій А. В. Правовий захист об'єктів інтелектуальної власності в умовах воєнного стану: збереження та безпека інновацій. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 642–645. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2023/153.pdf (ддата звернення: 21.09.2023).

2. Гордєєва І. О. Специфічні проблеми із набуття та охорони прав інтелектуальної власності в умовах воєнного стану в Україні: *Актуальні проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку регіону в умовах сучасних глобальних викликів* : матер. І Міжнар. наук.-практ. ін-т-конф. Кременчук : Придніпровський інститут МАУП, 2023. С. 101–103. URL: <https://archive.org/details/32.-.-32> (дата звернення: 21.09.2023).

3. Чуницька І., Бондарук О. Сучасний стан ринку інтелектуальної власності в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. С. 52–55. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2571> (дата звернення: 21.09.2023).

Збандут О. В.

Класичний приватний університет
аспірант

МАРКЕТИНГ ЯК МЕХАНІЗМ СОЦІАЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Наразі функціональний імператив маркетингу трансформовані у системний механізм регулювання соціальної життєдіяльності на основі організації задоволення попиту людей та суспільства в усіх сферах така ринкова орієнтація маркетингу вже не могла забезпечувати його адекватність соціальним потребам. Особливо радикальні зміни у базових цінностях функціонування маркетингових механізмів детермінувалися його застосуванням у соціальній сфері, сфері державного управління, а також у сферах некомерційної діяльності й духовного виробництва – освіті, науці, культурі. Необхідна була ціннісна соціоцентрична переорієнтація маркетингової діяльності, без якої він не міг бути ефективно застосований ні в якості системного механізму соціального регулювання, ні в якості управлінського компонента життєдіяльності суспільства.

У процесі використання маркетингових технологій управління адміністративні функції держави реалізуються на основі співпраці з соціальними суб'єктами, при цьому органи державного управління виступають не лише суб'єктами, а й об'єктами управлінського впливу. Державний маркетинг здійснюється у двох основних напрямках. По-перше, в процесі регулювання діяльності самої держави як споживача в системі ринкових відносин. По-друге, в процесі макросоціального регулювання інших суб'єктів ринкових відносин.

Державний маркетинг є інтегральною основою державного управління на рівні управлінської парадигми, тобто орієнтації діяльності органів державної влади на задоволення потреб населення країни. Однак на рівні технології державне управління не може бути повністю маркетинговим, оскільки діяльність держави не вичерпується лише включеністю у систему ринкових та споживачьких відносин, тут відсутній маркетинговий принцип вибору об'єктів взаємодії, внутрішньоорганізаційні відносини мають переважно ієрархічний характер.

За своєю природою державний маркетинг є некомерційним і його основним результатом є зростання соціального ефекту діяльності об'єктів управління. Зростання управлінської ефективності здійснюється за рахунок використання органами державної влади методології та технології ринкового управління, яка найбільш адекватно відповідає природі соціальних процесів у сучасному суспільстві. У цьому контексті державний маркетинг набуває характеру інтегративної основи державної стратегії управління. Його доцільно використовувати в процесі здійснення адміністративної реформи як її теоретико-методологічну та технологічну базу. Загальним принципом функціонування державного маркетингу, що реалізує нові принципи маркетингового управління, є спрямованість на соціальний ефект.

На практиці впровадження маркетингових механізмів у державне управління значно розширює морально-етичні засади діяльності держави, оскільки у зв'язку з орієнтацією на потреби споживача (громадянина) значно змінюється соціальна суть управлінської діяльності. Традиційна модель державного управління ґрунтується на легітимно-правових засадах (управління здійснюється у відповідності з законом і все, що законом не заборонено, можна робити). Діяльність держави у індустріально-ринковому суспільстві, крім того, дуже обмежена принципами вільної конкуренції. Маркетингова парадигма управління дозволяє долати вказані недоліки за рахунок впровадження соціально-етичних критеріїв управлінської діяльності, що відповідають її суті в умовах сучасного інформаційного та демократичного суспільства.

Таким чином, застосування маркетингових механізмів у державному управлінні сприяє його переорієнтації на потреби суспільства та громадян, подоланню вузькопрофесійного розуміння управлінських обов'язків, тобто соціальних витоків бюрократизму і відірваності влади від народу. Державний маркетинг конститує в якості основного принципу діяльності органів державного управління принцип відповідальності чиновників та керівників перед суспільством за результати своєї роботи.

Івахненко Д. С.

Класичний приватний університет
аспірант

ОСНОВНІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Проблема гідного пенсійного забезпечення населення України постійно актуальна. Наразі триває процес реформування вітчизняної пенсійної системи, що супроводжується значними труднощами в умовах воєнного стану. Основною метою реформування пенсійної системи України є забезпечення достойного рівня життя громадянам, які протягом свого трудового життя сплачували пенсійні внески, не приховуючи своїх трудових доходів. Пенсійна реформа спрямована на створення рівних можливостей для пенсійного забезпечення громадян незалежно від сфери їхньої зайнятості та виду діяльності, на усунення диспропорцій у розмірах пенсій.

Сучасна пенсійна системи в Україні складається з трьох рівнів: перший рівень – це чинна солідарна система; другий рівень (на етапі впровадження) – це накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування; третій рівень система недержавного пенсійного забезпечення. Наразі з трьох рівнів в Україні працюють два: перший і третій. Відповідно, якщо спростити, то пенсійна реформа передбачає запровадження обов'язкових накопичувальних пенсійних рахунків. Цікавим є досвід розроблення різних варіантів пенсійних реформ щодо впровадження накопичувального пенсійного рівня. Так, до початку повномасштабної війни в Україні у 2022–2023 роках планували поступово впроваджувати накопичувальну пенсійну систему, щоб майбутні пенсіонери протягом свого трудового періоду самостійно створювали свої пенсійні заощадження і не залежали від демографічного впливу (проект Закону України № 2683 «Про загальнообов'язкове накопичувальне пенсійне забезпечення»). Однак в умовах воєнної агресії Верховна Рада України відклала розгляд цього питання на невизначений термін. Згідно із вищевказаним проектом закону планувалось, що на накопичення спрямують п'ять відсотків з єдиного соціального внеску (сьогодні ЄСВ становить 22 відсотків від фонду оплати праці), а пенсійний внесок на накопичувальне страхування в перший рік становитиме один відсоток фонду оплати праці з подальшим підвищенням, але, на жаль, зараз ці кошти спрямовуються до Пенсійного фонду України, а звіди – на виплати пенсій десяти мільйонам пенсіонерів у межах стандартної солідарної пенсійної системи.

У Верховній Раді України 17 квітня 2023 року зареєстрували законопроект «Про накопичувальне пенсійне забезпечення» (№ 9212). Участь у ній буде обов'язковою для усіх застрахованих осіб, які сплачують внески до солідарної системи. Також Уряд України вніс до Верховної Ради законопроект № 4408 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо накопичувальної професійної пенсійної системи» (НППС) для зайнятих на шкідливих виробництвах (СПИСОК 1 та СПИСОК 2) працівників віком до 35 років, які мають право на пільгову пенсію, за рахунок підвищення ставки єдиного соцвнеску для таких роботодавців на 7 або 15 %.

Оскільки нещодавно відбулось приєднання Фонду соціального страхування України до ПФУ, то бюджет Пенсійного фонду тепер містить розділи щодо фінансування інших видів соціального страхування, окрім пенсійного. Окрім цього, ПФУ технічно здійснює виплату житлових субсидій та пільг на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого та рідкого пального побутового палива і скрапленого газу (це перейшло від системи соціального захисту населення). Цікаво зауважити, що постанови Кабінету Міністрів України в час війни ухвалювали із значними затримками. Так, бюджет ПФУ на 2022 рік був ухвалений лише у жовтні 2022 року, а на 2023-й – лише в червні 2023 року, що пов'язано з україн нестабільною і непрогнозованою ситуацією в системі державних фінансів.

Функціонування пенсійної системи суттєво ускладнюються через воєнні дії в державі, оскільки відбуваються перебої зі сплатою ЄСВ, а також з обліком одержувачів пенсійних виплат, які перебувають на тимчасово окупованих територіях та в зоні активних бойових дій, виїхали за кордон. Тому у відповідь на ці виклики Президент В. Зеленський підписав Закон України від 20.03.2023 р. № 2981-IX «Про внесення зміни до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» щодо призначення пенсії особам, які проживають на тимчасово окупованій території або на території, на якій ведуться бойові дії» (незалежно від строку звернення за пенсією). Також у межах політики цифровізації було ухвалено Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо спрощення механізму участі у загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванні» (№ 2734-IX від 04.11.2022), яким значно спрощується механізм добровільної сплати пенсійних внесків (у межах адаптації досвіду Європейського Союзу щодо впровадження політики транспарентності). У загальному, в Україні ще на початку 2000-х років ухвалено доволі хорошу концепцію із реформування національної пенсійної системи, яка доволі подібна до тих, що взяли на озброєння країни Центральної та Східної Європи.

Івахненко С. Д.

Класичний приватний університет
аспірант

ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Інноваційна політика держави у повоєнний період – це комплексна реалізація стратегічних пріоритетів інноваційного відновлення та розвитку економіки країни у секторах та регіонах, збалансованого з інтелектуальним потенціалом та виробничими ресурсами регіонів на базі знань та інновацій. Так, глобальний інноваційний індекс (GII), який ранжує світові економіку відповідно до їх інноваційних можливостей, складається близько з 80 показників, згрупованих за входами та результатами інновацій, GII спрямований на те, щоб охопити багатомірні аспекти інновацій.

У 2021 році трійка лідерів серед інноваційних економік за рівнем доходів має наступний вигляд: з високими доходами – Швейцарія, Швеція, Сполучені Штати Америки; із доходом вище середнього – Китай, Болгарія, Малайзія; із доходом нижче середнього – В'єтнам, Індія, Україна; малозабезпечені – Руанда, Таджикистан, Малаві. Україна посідає 49-те місце серед 132 економік, 76-е місце по запровадженню інновацій і 37 місце за результатами інноваційної діяльності. Отже, можна зазначити, що інноваційний розвиток України у повоєнний період, сприятиме форсуванню нових і креативних ідей, які матимуть вирішальне значення для забезпечення економічного зростання країни, відновлення інфраструктури та бути конкурентоспроможними на світовому рівні.

Реалізація стратегічних цільових прогнозів та програмних розробок інноваційної політики з метою здійснення відновлення української економіки у повоєнний період розглядається у системній та узгодженій єдності з виділенням провідних напрямів та досягненням збалансованості економіки країни. Слід зазначити, що у повоєнний період розвиток підприємницької діяльності у різних регіонах України буде нерівномірним, що пов'язано з воєнними діями (наприклад, Буча, Ізюм, Ірпінь, Маріуполь, Миколаїв). Така нерівномірність сприяє створенню інноваційних кластерів, які є цілісною системою підприємств і організацій з виробництва й споживання готового інноваційного продукту, що включає в себе весь інноваційний ланцюжок від розвитку фундаментальної наукової ідеї до виробництва та дистрибуції готової продукції, а також систему тісних зв'язків між фірмами, їх постачальниками і клієнтами, інститутами знань, що сприяють появі інновацій. Інноваційний кластер формує певну систему поширення нових знань і технологій, забезпечує прискорення процесу трансформації винаходів в інновації, а інновацій у конкурентні переваги, розвиток якісних стійких зв'язків між всіма його учасниками. У регіонах, що сильно постраждали, є передумова створення кластерів, з урахуванням його потенціалу. Так, наприклад, у Херсонській області є передумови щодо формування інноваційного територіального кластера за такими напрямками як енергія та навколишнє середовище, інформація та комунікації, авіація, виробництво та інженерія, транспорт та мобільність.

Можна зазначити, що інвестиційна стратегія з відновлення економіки у післявоєнний період залежить від потенціалу регіону та конкретних потреб економіки. Представникам влади слід розглядати кілька елементів та загальних характеристик, які визначені на світовому ринку, як еталонні, а саме: інноваційна стратегія повинна мати чітке бачення удосконалень, яких необхідно досягати, забезпечувати прозору структуру регулювання, стимулювання та визначати можливі траєкторії відповідно до цілей політики; стратегія має ґрунтуватися на динаміці, що спостерігається у приватному та державному секторах та має бути підготовлена на основі емпіричних даних, виявлення збоїв у роботі ринкових механізмів та інструментів вивчення можливостей; функціонування дієвої координації; кожен етап з реалізації стратегії щодо відновлення економіки у післявоєнний період повинен мати період його виконання та очікуваний результат; цільові показники ефективності повинні доповнюватися планами дій, у яких визначаються короткострокові заходи, основні етапи та показники прогресу, обов'язку, завдання, термін тощо.

Інвестиційна стратегія з відновлення економіки у післявоєнний період є ключовим стратегічним документом, що визначає бачення та цілі Уряду з розвитку інноваційної політики у сформованих умовах

Канівець О. С.

Класичний приватний університет
аспірант

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО УПРАВЛІННЯ ВИКОРИСТАННЯМ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

У програмі земельних реформ багатьох цивілізованих країн світу в 90-х рр. земля була предметом постійних спорів, що полягали на тому, хто був її власником від самого початку. Використання земельних ресурсів має бути спрямоване не лише на забезпечення сталого раціонального освоєння земель, а й на створення чітких засад забезпечення земельними ресурсами діяльності державних органів щодо забезпечення економічного розвитку. У сучасних умовах сформувалася система, яка покликана створити і об'єднати ефективно господарюючих на землі всіх суб'єктів, починаючи від держави, підприємств і закінчуючи звичайними громадянами.

Завжди кожна влада має створити окремі можливості для інститутів з управління земельними ресурсами із прозорими правилами, встановленими законами та повноваженнями, із визначенням ролі організацій та підприємств, які відповідають за реєстрацію земельних державних даних, оцінюють земельні ділянки та регулюють процедури землекористування. У багатьох європейських країнах є головний державний підхід, згідно з яким можна виділити дві основні форми власності: право власності на нерухомість та власність на засадах оренди. Право власності означає, що власник може робити з землею, що хоче, при влаштуванні обмежувальних умов та різних планувальних норм, які встановлюються в законному порядку відповідно до використання земельних ділянок.

На певному етапі розвитку земельних відносин роль окремо взятих механізмів державного управління неоднакова і, відповідно, окремі з них або виступають на перший план, або будуть застосовуватися в повному обсязі пізніше за певних обставин. Однак право власності не є остаточною нормою, і, як відомо, держава звичайно зберігає за собою право придбати землю в державних інтересах, наприклад, для будівництва новобудов чи автомагістралей. Багато європейських країн застосовують подібні системи земельних відносин, хоч деякі не визнають право на засадах оренди і погоджуються на договори оренди лише задля короткочасного використання землі. Процедури в кожній європейській країні є різними, а відсутня єдина система стандартизації створює суттєві труднощі для земельного ринку.

Для того, щоб сучасна економіка функціонувала ефективно, необхідно розвивати реальний сектор господарювання, підкріплений матеріальними ресурсами. Основою цього є те, що головним напрямом програми економічного розвитку стає реалізація державної земельної політики, яка покликана підвищити ефективність державного управління земельними ресурсами. Дозволяючи оптимально використовувати національні ресурси, кожна європейська країна реалізує стратегію планування і розвиває землекористування з метою вдосконалення інфраструктури.

Планування землекористування уособлює процес розмежування ресурсів, особливо з метою ефективного використання земель спеціального призначення, щоб забезпечити максимальну продуктивність та благополуччя територій. Без офіційних планів землекористування та визначення повноважень, які застосовуються для забезпечення контролю, освоєння ресурсів буде відбуватися нестабільно. Реалізовані в державі форми власності дають змогу спиратися на одну групу власників, тобто в рамках однієї форми власності, і здійснювати перехід з одного рівня власності в інший, але при цьому вона буде реалізовуватися в рамках однієї форми власності. Тому, розглядаючи оборот земельних ресурсів, розуміємо, що обіг земельних ресурсів є складною регульованою системою.

Аналіз досвіду державного управління земельними відносинами європейських країн свідчить, що головними важелями державної політики управління земельними ресурсами будь-якої країни є система законодавчих та підзаконних актів, які забезпечують державне управління земельними ресурсами, та побудована відповідно до вимог часу ефективна система органів державного управління. Важливим є визначення й адаптація базових напрямів реформування земельних відносин, підготовка практичних рекомендацій щодо удосконалення сутності та змісту державної політики, підвищення результативності управління забезпеченням продовольчої безпеки держави.

Канівець С. М.

Класичний приватний університет
аспірант

СІТОВІ МОДЕЛІ МЕХАНІЗМУ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ

При розгляді суб'єктивного права держави брати участь в управлінні товариства слід розрізнити зовнішню та внутрішню площини цього права, оскільки існують наступні фактори впливу: політичні, економічні, соціальні тощо процеси. Звідси, зовнішня площина права держави брати участь в управлінні товариства проявляється через розробку корпоративного законодавства, а внутрішня - брати участь в управлінні товариства через міру її можливої поведінки як суб'єкта господарських відносин. Державні корпоративні права реалізуються наявністю акціонерної власності в господарських товариствах. Зокрема, відповідно до «Рекомендацій ОЕСР з корпоративного управління у державних товариствах» (2005 року) термін «державне товариство» відноситься до товариств, в яких держава має значну участь у статутному фонді товариства через стовідсоткову, неконтрольовану або значну частину у статутному капіталі товариства.

В умовах ринкової трансформації України, реформування відносин власності, представляє інтерес досвід зарубіжних країн, які пройшли етап активного адміністративного управління державним майном та сформували успішну, дієву економіку при наявності в ній частки державного сектора. Таким чином, виникає потреба у створенні й впровадженні загальноєвропейських стандартів і правил, в Україні які б дозволили

потенційним інвесторам, в т.ч. і іноземним, отримати повну, ясну й об'єктивну картину про ефективність діяльності компанії, реальних власників, механізмів і методів інвестування, для того щоб у стислий термін і без значних витрат прийняти рішення про доцільність та надійність вкладення капіталу.

Необхідно зазначити, при врахуванні зарубіжного досвіду управління державними товариствами та норм законодавства, потрібно усвідомлювати й особливості розвитку системи управління державними корпоративними правами в Україні та становлення корпоративного сектора в цілому. Так, характерним випадком прояву трансформаційних впливів, які здійснювались на основі приватизаційних процесів була поява суб'єкти усіх форм власності: колективної (трудова колектив підприємства, який має певний пакет акцій), приватної (зовнішні великі акціонери) і державної (у якості суб'єкта виступають власники державного пакета акцій). При цьому спостерігалось відчуження суб'єкта від однієї з функцій управління власністю, яке є наслідком непогодженості в їхньому розподілі у тому числі і на рівні самих суб'єктів, що і призвело до наростання його відчуження від об'єкта власності. Це виразилось у віддаленні інтересів суб'єкта. Результатом загострення цих процесів стало зростання соціальної напруженості в трудових колективах, відтік інвестицій, недоотримання доходів державою від власності і розвиток інших негативних тенденцій. Зокрема зниження обсягів державного сектору зменшує поповнення бюджету, ускладнює виконання державою необхідних функцій і стримує стратегічний розвиток національної економіки.

Завдання трансформації корпоративного механізму управління державним сектором України полягають у подолатті недоліків, які породжує відсутність інвестиційної активності зазначеного об'єкту на основі чіткого позиціонування держави щодо розвитку стратегічних галузей на основі даних специфічних організаційно правових форм господарювання. Також значення має те, що для будь якого об'єкту управління власник має бути персоніфікований. Це визначає способи впливу суб'єкта на об'єкт державного сектора. Особливо коли суб'єкти управління представляють макрорівень, оскільки держава, на відміну від інших власників, не завжди може керуватись при прийнятті рішення комерційними інтересами із-за соціально-економічної значущості об'єктів державного сектора та їх територіальної розшарованості.

Каратєєв А. А.

Класичний приватний університет
аспірант

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ

Основним завданням держави у галузі культурної спадщини є забезпечення умов для збереження культурної спадщини для майбутніх поколінь. В Україні знаходиться близько 130 тисяч об'єктів культурної спадщини, які обліковувалися державою за нормами, що діяли до набрання чинності Законом України «Про охорону культурної спадщини», тобто до 2000 року. В державному реєстрі нерухомих пам'яток України (далі – Реєстр) на середину травня 2021 року налічувалося більше 16 тисяч пам'яток національного та місцевого значення, серед яких найбільше археологічних пам'яток та пам'яток історії. Таким чином, близько 114 тисяч пам'яток, які взято на державний облік відповідно до законодавства, що діяло до 2000 року, наразі не включено до Реєстру.

Статус щойно виявленого об'єкта культурної спадщини має близько 34 тисяч пам'яток, тобто ці пам'ятки включені до Переліку об'єктів культурної спадщини, але не занесені до Реєстру, причому процедура занесення до Реєстру може тривати більше трьох років. Державний реєстр нерухомих пам'яток України має бути розміщений в мережі Інтернет у вільному доступі та включати, окрім іншого, геопросторові дані та сервіси. Проте наразі він являє собою два архіви з текстовими файлами по областях України, м. Києву та Севастополю, причому ці файли містять дуже обмежену інформацію (назви пам'яток, їх вид, адреса, датування, охоронний номер, номер та дата рішення про взяття під охорону). Формування повноцінного електронного реєстру всіх об'єктів культурної спадщини є одним із головних завдань органів влади України.

Великим недоліком, що впливає на якість управління культурним спадком України, є відсутність повноцінного обліку культурних пам'яток. Державний реєстр культурних надбань України формується досить повільно і містить неповну інформацію. Це перешкоджає презентації, розповсюдженню та популяризації культурної спадщини в Україні та за кордоном, а це б збільшувало туристичний потенціал держави. Процедура внесення об'єкта культурної спадщини до Реєстру передбачає складання науковими установами облікової документації на щойно виявленій об'єкт культурної спадщини. Уповноважений орган має забезпечити складання цієї документації у строк до трьох років після внесення об'єкту до Переліку, після чого ініціатором до Міністерства культури та інформаційної політики України (але в положенні досі фігурує Мінкультури) подається облікова картка та подання на внесення до Реєстру, документи перевіряються (до 10 днів) та розглядаються експертною комісією (до 14 днів), на основі висновку якої Міністерство приймає рішення про занесення об'єкта культурної спадщини до Реєстру за категорією місцевого значення або готує проект постанови КМУ про занесення об'єкта культурної спадщини до Реєстру за категорією національного значення або ж відмовляє у занесенні об'єкта до Реєстру в зв'язку із невідповідністю (до 10 днів). Як бачимо, процедура внесення об'єктів культурної спадщини до Реєстру може тривати більше 3 років, що є досить великим строком, особливо якщо взяти до уваги занедбаний стан великої частини культурної спадщини.

Окрім Державного реєстру нерухомих пам'яток, в Україні існує Державний реєстр національного культурного надбання (ДРНКН), в який, згідно із Положенням про ДРНКН, затвердженим постановою КМУ № 466 від 12 серпня 1992 р., включаються пам'ятки історії, археології, містобудування та архітектури, мистецтва, а також документальні пам'ятки. Проте за даними, для ДРНКН створено тільки один набір даних – перелік унікальних предметів Музейного фонду України, в якому сьогодні перебуває 105 одиниць музейних експонатів (в основному це різноманітні артефакти скіфської доби та ікони).

На сайті Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського вказано, що у 2000 році було передбачено створення Державного реєстру «Книжкові пам'ятки України» як складової частини ДРНКН, а в 2016 р. затверджено «Порядок відбору рукописних книг, рідкісних і цінних видань до ДРНКН». Силами співробітників

НБУВ для організації роботи з відбору книжкових пам'яток до ДРНКС створено та продовжує наповнюватися електронна база даних «Книжкові пам'ятки України», але інформації про включення до нього будь-яких інших підреєстрів, окрім музейних експонатів, нам знайти не вдалося. Окрім того, виникає питання доцільності створення і ведення двох окремих реєстрів, зміст яких частково перетинається, тому видається доцільним внести зміни в законодавчу базу та об'єднати ці реєстри в один, використовуючи сучасні методологічні підходи до створення подібних ресурсів та технологій.

Карпов О. І.

Класичний приватний університет
аспірант

**ЗАСТОСУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОГО АНАЛІЗУ
У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА**

Одним із пріоритетних напрямів співпраці влади та бізнесу з метою підвищення ефективності надання адміністративних послуг є проекти публічно-приватного партнерства. Законодавчо закріпленого визначення приватно-публічного партнерства в Україні немає. Згідно діючого Закону України «Про державно-приватне партнерство», державно-приватне партнерство - співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів, що згідно із Законом України «Про управління об'єктами державної власності» здійснюють управління об'єктами державної власності, органів місцевого самоврядування, Національною академією наук України, національних галузевих академій наук (державних партнерів) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, установ, організацій (приватних партнерів), що здійснюється на основі договору.

Оскільки в Україні територіальні громади мають повноваження виконання певних функцій (власних чи делегованих державними органами влади), формують органи місцевого самоврядування для здійснення управління власністю територіальної громади, доцільно визначити проекти публічно-приватного партнерства не лише як державно-публічне партнерство, а як приватно-публічне партнерство, адже цей термін визначає як суб'єкта проекту не лише державну владу, а й муніципальні утворення, тому є більш повним і точним.

Процеси прийняття рішень в управлінні будь-якими проектами, у тому числі публічно-приватного партнерства, проходять в умовах певної невизначеності, що зумовлена низкою факторів: неповнота інформаційної бази для прийняття рішення; проблеми, що виникають із відбором релевантної інформації з усього потоку для її практичного застосування; наявність факторів, що неможливо передбачити, фактор випадковості. Наявність невизначеності пов'язана зі зміною умов економічної діяльності, несприятливими, у тому числі форс-мажорними, обставинами, суспільно-економічними факторами тощо.

Отже, питання реалізації тих чи інших проектів публічно-приватного партнерства мають проводитися на основі попереднього маркетингового аналізу ефективності цього проекту: потреби та запитів суспільства щодо цілей цього проекту, позицій на ринку, переваг і недоліків кожного з партнерів, очікуваних результатів, економічної ефективності проекту, цільової аудиторії, конкурентів тощо.

Існує два методи визначення перспективності публічно-приватного партнерства шляхом проведення маркетингового аналізу: об'єктивний – розрахунок частоти, з якою той чи інший результат отримано в аналогічних умовах; суб'єктивний – визначення вірогідності небажаного результату засноване на припущеннях та особистому досвіді учасника проекту. Необхідно враховувати, що маркетинговий аналіз проектів публічно-приватної співпраці може мати три результати для проекту: прибутковість, нейтральність, збитковість.

Отже, доцільно визначити особливості застосування публічного маркетингу для реалізації проектів публічно-приватного партнерства: визначення можливостей реалізації проектів – це вірогідність того, що в результаті прийняття рішення проект матиме бажані результати: прибутковість, суспільну чи соціально-економічну роль тощо. Більш доцільним є об'єктивний метод визначення можливостей реалізації проектів, при застосуванні якого можна застосовувати «Дерево цілей» для визначення кінцевих результатів; визначення доцільності реалізації проекту та його послідовності, конкретні події є найважливішими з точки зору визначення життєздатності проекту; процес визначення сторін, які будуть відповідати за взяття на себе наслідків кожного проекту, а також за управління й контроль реалізації цього проекту.

Качан О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Педак І. С.

СИСТЕМА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

Наразі незалежна Україна має актуальне завдання – зміцнення державності. Проте чимало політичних, економічних і соціальних проблем залишаються невирішеними через недосконалість системи управління. Україні потрібна сильна державна влада та ефективна система державного управління, яка могла б гарантувати дотримання конституційних прав та свобод громадян.

Сучасна концепція розвитку нашої держави, яка стоїть на шляху реформувань та економічних перетворень, передбачає свободу доступу до інформаційних та ресурсів економічної діяльності, розширення соціальних прав і можливостей, політичного самовираження громадян.

На сучасному етапі дедалі більше зростають вимоги до підвищення наукової обґрунтованості державного управління, що зумовлює об'єктивну необхідність розроблення та впровадження принципово нових чи кардинально модернізованих підходів у процесі виконання складних і важких завдань державно-управлінської діяльності. Це безпосередньо залежить від міри пізнання та модернізації законів, закономірностей державного управління, його загальних і спеціальних принципів з урахуванням можливостей існуючої на певний час конкретної ситуації.

Оскільки управління – специфічна функція, то вона реалізується певними елементами системи. Система управління в процесі свого функціонування поділяється на керуючу та керовану підсистеми.

Керуюча підсистема виробляє управлінські рішення, а керована – їх виконує. Для ефективності їх взаємодії цих систем необхідний зворотній зв'язок, за допомогою якого одержують інформацію про результати управлінської взаємодії, що надається в різноманітному вигляді (усна, письмова, електронна тощо). Таким чином, управління в організованих системах розглядають як отримання, оброблення, перетворення, передачу й використання інформації.

На відміну від інших видів систем, системи управління мають такі характерні особливості:

- цілісність, забезпечена за рахунок інформаційних зв'язків;
- здатність переходу в різні стани відповідно до керуючих дій, при цьому перехід здійснюється не миттєво, а протягом певного часу;
- наявність декількох допустимих напрямів розвитку, з яких вибирається оптимальне;
- різноманітність чинників дії середовища на систему, що мають різну природу й наслідки своєї дії;
- цілеспрямованість процесу функціонування систем.

Найпоширенішим уявленням про систему державного управління є підхід, згідно з яким система державного управління органічно поєднує у своєму складі: суб'єкта управління (керуючу систему); об'єкт управління (керовану систему); всю сукупність різноманітних зв'язків, які при цьому здійснюються (систему управлінських відносин щодо їх взаємодії). Але він не дає змоги розкрити всю складність і масштабність цього поняття, адже суб'єкт та об'єкт управління також є великими системами, кожна з яких має свої характеристики, поділяється на підсистеми та елементи. Створення та практична реалізація цілісної системи державного управління є однією з умов, що визначає стабільність політичного, соціального та економічного розвитку нашої країни.

Процес управління є усвідомленою та цілеспрямованою діяльністю, пов'язаною з реалізацією повноважень суб'єктів управління з розроблення й упровадження державно-управлінських рішень чи послідовного здійснення управлінського циклу (планування, організація, мотивація, контроль), яка впливає на зміну суспільних процесів та явищ, наближаючи їх до бажаного стану згідно з визначеними цілями. Він характеризує систему державного управління і всі її елементи в динаміці як діяльність органів влади, яка регламентується нормативно-правовою базою, відповідає вимогам послідовності, повноти та якості виконання всіх етапів прийняття і стадій управлінського циклу, безперервності, відповідності специфічним особливостям об'єкта впливу тощо.

Процес управління, по своїй суті, є процесом збору, передачі та оброблення інформації, яка є основою для підготовки рішень, здійснення цілеспрямованих дій, контролю та управління господарським комплексом. Створення та практична реалізація цілісної системи державного управління, є однією з умов, що визначає стабільність політичного, соціального й економічного розвитку нашої країни. Основу процесів, які відбуваються в системі управління становить безперервний інформаційний обмін.

Сутність державного управління виражають функції, які виконують органи влади, кожна з яких включає певні елементи й сукупність заходів щодо вирішення специфічних завдань з використанням відповідних методів, засобів і механізмів. До основних функцій державного управління належать: розробка законодавчих і номативних актів, регулювання різних аспектів тощо.

До основних завдань управління можна віднести:

- наділення органів управління політичним і організаційно-регламентувальними функціями, що забезпечують ефективний розвиток суспільства;
 - взаємоузгодження рішень органів державного управління;
 - забезпечення соціально-правового захисту;
 - формування сприятливих умов для підприємництва та прогресивного розвитку суспільства;
 - створення правових, економічних і організаційних передумов для різних форм господарювання.
- Отже, для вирішення цих завдань необхідно забезпечити виконання таких основних умов:
- прийняти необхідні нормативно-правові акти відповідно до Конституції України на рівні держави, регіонів і місцевих органів самоврядування;
 - прийняти законодавчі акти, що регулюють відносини в галузях народного господарства;
 - створити на державному рівні економічні, правові й організаційні передумови для регулювання ринковими методами;
 - створити горизонтальну й вертикальну структуру системи органів управління для всіх рівнів адміністративно-територіальних утворень;
 - забезпечити фінансування поставлених завдань, включаючи формування системи державного управління і підтримання його в актуальному стані.

Кир'яков О.

Класичний приватний університет
аспірант

ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Досить складна економічна ситуація, яка наразі триває в Україні через вторгнення країни-агресора, не стримує процесів інтеграції України до високотехнологічного конкурентного середовища. Середовище в якому нараз виживає українське суспільство зумовлює необхідність формування інноваційної моделі розвитку, в якій роль головного джерела довготривалого економічного зростання відіграють наукові надбання та їхнє технологічне застосування. В такий складний період розвитку не можна применшувати роль державної інноваційної політики, яка покликана забезпечити створення умов для найкращого розвитку інноваційної діяльності суб'єктів господарювання, підвищення конкурентоспроможності національної наукоємної продукції, розроблення й удосконалення нормативно-правової бази й розвиток інноваційного середовища.

Необхідність державного регулювання інноваційного розвитку викликана, в першу чергу, його зростаючим значенням для економіки й суспільства в цілому. Під впливом інновацій змінюється структура економіки. Адже інновації виступають безпосередньою причиною виникнення нових видів виробництва і галузей. Важливість інноваційної діяльності для стабільного економічного розвитку держави визнано як в Україні, так і в інших європейських країнах.

Україна спрямована на економічне зростання з різними векторами, і однією з перспективних форм розвитку є інноваційна концепція. Сильними сторонами зазначеної концепції є: інноваційний потенціал; висока якість освіти; попит з боку українського бізнесу, можливості впровадження нових інновацій. Слабкі сторони: небажання підприємців йти на ризик; недостатній рівень маркетингових комунікацій; велика різниця між попитом та пропозицією. Україна прагне стимулювати інновації у вже існуючих компаніях, підтримувати розробку нових стартапів.

В умовах неефективного державного управління та невизначеності у підприємців скорочуються горизонти планування, а тому інноваційні проекти втрачають для них свою привабливість. Вагомою перешкодою для інноваційного розвитку підприємств є порушення права інтелектуальної власності. Існує проблема щодо реалізації гарантій, які мають надаватися на законодавчому рівні. Відсутній механізм захисту, коректної державної реакції на попередження, виявлення, притягнення до відповідальності порушників цього права. Серед проблем можна відзначити непрозорість, складність функціонування українських товарних ринків. Інвестори зустрічаються зі складнощами щодо отримання об'єктивної та оперативної інформації про умови ринку. Відбувається своєрідне стимулювання передачі за кордон конкурентоспроможних українських технологій.

Науковці визначають основні необхідні напрями та механізми активізації інноваційного розвитку в національних умовах, використовуючи світовий досвід інноваційних перетворень, які доцільно запозичити Україні: ефективна державна інноваційна політика, тобто вибір типу державної інноваційної політики з урахуванням стратегічних цілей держави для забезпечення реалізації інноваційної моделі розвитку; розробка національної системи впровадження науково-технічних досягнень завдяки механізму створення та реалізації науково-технічних програм («освіта – наука – технології – промисловість»); створення механізму взаємодії бізнесу, науки і влади, що передбачає формування і розвиток розгалуженої системи інституційних утворень; розробка законодавчих та нормативно-правових механізмів управління інноваціями; розвиток фондів державного венчурного капіталу та венчурного бізнесу; подальший розвиток інноваційних структур регіонального типу і створення пільгових умов для їх функціонування; активізувати процес кластерного підходу до реалізації інноваційної діяльності (організація мереж кластерів, розташованих у різних регіонах країни).

Не викликає сумнівів той факт, що одним із чинників зростання конкурентоспроможності та ефективності економіки на всіх її рівнях є впровадження інновацій. Потрібна чітка інноваційна політика держави, яка повинна включати стимулювання інновацій на державному та регіональних рівнях, долучення до глобальних інноваційних мереж, залучення інвестицій у науково-дослідні роботи, удосконалення регулятивного середовища, визначення пріоритетів інноваційного розвитку на державному і регіональному рівнях, тощо.

Колесніков П. А.

Класичний приватний університет
аспірант

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Досвідчені і висококваліфіковані публічні службовці це той фундамент, який необхідний для забезпечення високої конкурентоспроможності та сталого економічного зростання в післявоєнний період в Україні. Тому модернізація системи професійної підготовки публічних службовців з використанням цифрових технологій є вельми актуальним завданням сьогодення в умовах сучасних викликів поступово поширюється практика впровадження цифрових технологій при підготовці публічних службовців, адже це дозволяє значною мірою скорочувати часові та організаційні ресурси, забезпечувати поряд із цим постійний розвиток та вдосконалення компетентностей публічних службовців.

Професійна підготовка публічних службовців має свої особливості, адже вона здійснюється з урахуванням принципів навчання дорослих, що вимагає інших підходів до організації навчального процесу, та має здійснюватися упродовж всього життя. І саме використання цифрових технологій в освітньому процесі дає можливість без відриву від основної діяльності здійснювати професійну підготовку публічних службовців в більш зручній та комфортній для них спосіб.

Згідно ст. 8 Закону України про «Про державну службу» публічний службовець зобов'язаний постійно підвищувати рівень своєї професійної компетентності та удосконалювати організацію службової діяльності. Професійне навчання публічних службовців забезпечується завдяки цілісному функціонуванню системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців, яка, у свою чергу, є єдиним комплексом освітньої діяльності з єдиними вимогами щодо формування змісту навчання, з мережею навчальних закладів, визначених у певному порядку і системою управління. Сам процес навчання та підвищення кваліфікації публічних службовців регулюється статтею 48 цього Закону та регламентується Положенням про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 року № 106.

Організації, що формують знання та сприяють набуттю професійних навичок управлінців є суб'єктами професіоналізації публічної служби. Головним таким суб'єктом в Україні є Національне агентство України з питань державної служби. Також суб'єктами є заклади вищої освіти, що здійснюють підготовку кадрів та підвищення кваліфікації публічних службовців. Підготовка конкурентоспроможних, адаптивних до сучасних змін публічних службовців потребує впровадження нових підходів та цифрових технологій в освітній процес. Слід

зауважити, що в останній час серед публічних службовців все більшої популярності набуває електронне цифрове навчання, у тому числі, масові онлайн-курси, віртуальне навчання, впровадження хмарних технологій. Електронне навчання з використанням різних цифрових технологій збільшує частку самостійного освоєння матеріалу і це, в свою чергу, поступово забезпечує вироблення таких якостей, як самостійність, відповідальність, організованість і вміння реально оцінювати свої сили і приймати зважені рішення, що є дуже важливим для успішної кар'єри публічного службовця. Використання цифрових технологій в освітньому процесі, особливо в умовах глобальної пандемії та повномасштабної війни, виявилися для публічних службовців більш зручними та мотивуючими до знань.

Таким чином, саме цифрове навчання здатне стати інноваційним інструментом професіоналізації публічних службовців. Завдяки ретельно організованому цифровому середовищу професійне навчання публічних службовців є більш персоналізованим, мобільним, доступним і гнучким, що вкрай важливо за умов мінімальних затрат – часових, фінансових, людських ресурсів. Однак, цифрове навчання не може бути повноцінною заміною традиційному навчанню. Воно не в змозі замінити живе спілкування учасників освітнього процесу, але воно справді може стати найбільш перспективною формою вечірнього навчання, курсів підвищення кваліфікації чи курсів перепідготовки публічних службовців.

Коломієць О. В.

Класичний приватний університет
аспірант

РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА

Повноваження органів місцевого самоврядування в реалізації політики у досліджуваній сфері поділяються на власні та делеговані.

Так, виключно на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради вирішуються питання стосовно: затвердження місцевих містобудівних програм, генеральних планів забудови відповідних населених пунктів, іншої містобудівної документації та встановлення плати за доступ до об'єкта будівництва, транспорту, енергетики, кабельної каналізації електрозв'язку, будинкової розподільної мережі комунальної власності (п. 42, п. 57, ч.1, ст. 26 Закону [1]).

Плата за доступ – є одноразовою та/або періодичною платою за доступ до елементів інфраструктури об'єкта доступу, що встановлюється у договорі з доступу (2). Розмір плати за доступ до елементів інфраструктури об'єкта доступу встановлюється договором з доступу згідно з методикою визначення плати за доступ до елементів інфраструктури об'єкта доступу (ч. 4, ст. 17 Закону [2]).

До власних повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

– сприяння розширенню житлового будівництва, подання громадянам, які мають потребу в житлі, допомоги в будівництві житла, в отриманні кредитів, у тому числі пільгових, та субсидій для будівництва чи придбання житла; подання допомоги власникам квартир (будинків) в їх обслуговуванні та ремонті (п. 3, ч. 1, ст. 30 Закону [1]);

– затверджують та виконують місцеві програми комплексної реконструкції кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду (ст. 7 Закону [5]);

– організація недискримінаційного доступу постачальників електронних комунікаційних мереж та/або послуг, уповноважених ними осіб до інфраструктури об'єктів будівництва, транспорту, енергетики, кабельної каналізації електрозв'язку, будинкової розподільної мережі комунальної власності на договірній основі з підприємствами, на балансі яких перебуває ця інфраструктура (п. 18, ч. 1, ст. 30 Закону [1]). Так, постачальники електронних комунікаційних мереж мають право на доступ до фізичної інфраструктури, що знаходиться в державній чи комунальній власності, придатної для розміщення малопотужних базових станцій або для підключення таких точок до електронної комунікаційної мережі загального користування, у тому числі вуличне обладнання, стовпи вуличного освітлення, дорожні знаки, світлофори, біл-борди, автобусні та трамвайні зупинки та станції метро. В свою чергу, органи місцевого самоврядування повинні задовольняти всі обґрунтовані запити на доступ для малопотужних базових станцій на справедливих, розумних, прозорих і недискримінаційних умовах, що повинні бути оприлюднені в єдиній точці доступу до інформації. До того ж, за розгортання малопотужних базових станцій, органам місцевого самоврядування заборонено стягувати адміністративну плату (ст. 67 Закону [3]);

– розгляд і внесення до відповідних органів виконавчої влади пропозицій до планів і програм будівництва та реконструкції об'єктів на відповідній території, приймають рішення щодо комплексної реконструкції кварталів (мікрорайонів);

– підготовка і подання на затвердження ради місцевих містобудівних програм, генеральних планів забудови населених пунктів, іншої містобудівної документації, проведення громадського обговорення містобудівної документації (п. 1-12, абз. «а», ч. 1, ст. 31 ст. 30 Закону [1]). До містобудівної документації належить: генеральна схема планування території України (містобудівна документація, що визначає концептуальні рішення планування та використання території України); генеральний план населеного пункту (одночасно містобудівна документація на місцевому рівні та землевпорядна документація, що визначає принципові рішення розвитку, планування, забудови території населеного пункту); детальний план території (одночасно містобудівна документація на місцевому рівні та землевпорядна документація, що визначає планувальну організацію та розвиток території); комплексний план просторового розвитку території територіальної громади (визначає планувальну організацію, функціональне призначення території, напрями формування єдиної системи громадського обслуговування населення, дорожньої мережі, інженерно-транспортної інфраструктури, інженерної підготовки і благоустрою, цивільного захисту, охорони земель, формування екомережі, охорони і збереження культурної спадщини та традиційного характеру середовища населених пунктів) (ч.1, ст.1 Закону [4]);

– залучення на договірних засадах підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності до участі в розвитку потужностей будівельної індустрії і промисловості будівельних матеріалів, у створенні, розвитку та реконструкції об'єктів інженерного забезпечення і транспортного обслуговування (п. 1-12, абз. «а», ч. 1, ст. 31 ст. 30 Закону [1]);

– вибір, вилучення (викуп) і надання землі для містобудівних потреб, визначених містобудівною документацією у зв'язку з проведенням комплексної реконструкції кварталів (мікрорайонів) із заміною застарілого житлового фонду для задоволення суспільних потреб (ст.7 Закону [5]);

– встановлення на відповідній території режиму використання та забудови земель, на яких передбачена перспективна містобудівна діяльність; надання містобудівних умов і обмежень забудови земельних ділянок;

– організація роботи, пов'язаної із завершенням будівництва багатоквартирних житлових будинків, що споруджувалися із залученням коштів фізичних осіб, у разі неспроможності забудовників продовжувати таке будівництво;

– організація розвитку інфраструктури об'єктів будівництва, транспорту комунальної власності для розміщення технічних засобів електронних комунікацій з метою задоволення потреб населення у електронних комунікаційних послугах (п.1-12, абз. «а», ч.1, ст. 31 ст. 30 Закону [1]);

– сприяють розвитку житлового будівництва і реконструкції, заміні житлового фонду за рахунок усіх джерел фінансування; визначають на конкурсних засадах інвестора-збудовника та укладають з ним інвестиційний договір на виконання інвестиційного проекту комплексної реконструкції кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду;

– визначають порядок і терміни переселення мешканців, звільнення житлового та нежитлового фондів, а також порядок і терміни знесення будівель застарілого житлового фонду (ст. 7 Закону [5]).

Отже, більша кількість власних повноважень органів місцевого самоврядування в реалізації політики у сфері будівництва стосується: виділення земельних ділянок для містобудівних потреб, встановлення режиму використання та забудови земель, підготовки та затвердження містобудівної документації та розширенню житлового будівництва.

Список використаних джерел

1. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р., № 280/97-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#top> (дата звернення: 19.10.2023).

2. Про доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики з метою розвитку електронних комунікаційних мереж : Закон України від 07.02.2017 р. № 1834-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1834-19#Text> (дата звернення: 19.10.2023).

3. Про електронні комунікації : Закон України від 16.12.2020 р. № 1089-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#top> (дата звернення: 19.10.2023).

4. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (дата звернення: 19.10.2023).

5. Про комплексну реконструкцію кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду : Закон від 22.12.2006 р. № 525-V. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/525-16#Text> (дата звернення: 11.10.2023).

Комаров С.

Класичний приватний університет
аспірант

РЕАЛІЗАЦІЯ НОРМ ПРАВА ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Перспективне бачення державних змін відповідно до принципів збалансованого розвитку закладається у стратегічних законодавчо-нормативних документах. Однак кожна розроблена стратегія, яка спрямована на охорону навколишнього природного середовища та раціональне використання природних ресурсів, потребує конкретних послідовних дій та відповідного середовища реалізації. Сталий розвиток проголошений пріоритетом для України та закріплений у численних вітчизняних та міжнародних документах. Базовими документами є Конституція України, Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (1991 р.) та «Основні аспекти державної політики в галузі охорони навколишнього природного середовища, природних ресурсів та екологічної безпеки» (1998 р.).

Україна є учасником основних міжнародних конвенцій і ратифікувала Кіотський протокол щодо скорочення викидів парникових газів у 2004 році. Було затверджено низку національних програм, таких як Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII, Закон України «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази на період до 2030 року», Указ Президента України № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08 листопада 2017 року № 820 та ін.

Система екологічного законодавства базується на принципах міжнародного права, проте вона не передбачає прямих правових наслідків. Одна з багатьох проблем полягає в тому, що екологічне регулювання в Україні регламентується рядом нормативно-правових актів, проте в їх системі не вистачає працюючого механізму правового регулювання та єдиного узгодженого інституційного середовища реалізації державної екологічної політики. Це призводить до різноманітних тлумачень базового законодавства та нечіткого розподілу повноважень між національним, регіональним та галузевим рівнями.

Слід зазначити, що в 2019 році був виданий Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». Який передбачає досягнення сімнадцяти стратегічних цілей та ключових показників у трьох векторах – розвитку, що спрямований на зростання питомої ваги продукції та послуг з

високою часткою доданої вартості в експорті; безпеки, передбачає обмеження викидів парникових газів в усіх секторах економічної діяльності та вектор відповідальності, який фокусується на підвищення рівня зайнятості населення. Очевидно, що події лютого 2022 року внесли коректив в реалізацію даної Стратегії. Зокрема пріоритетним в умовах війни стали збереження наявного економічного потенціалу та людського капіталу, забезпечення продовольчої безпеки країни.

В Україні також відсутня комплексна політика в деяких ключових секторах, як, наприклад, поводження з радіоактивними відходами. Незважаючи на те, що Україна є країною, яка значною мірою залежить від виробництва ядерної енергії та має проблеми з Чорнобильською АЕС і зоною відчуження, вона не має комплексної політики поводження з радіоактивними відходами. Це викликає занепокоєння, оскільки лише незначна частка українських радіоактивних відходів переробляється, решта викидається. Необхідна комплексна політика поводження з цими відходами.

Сучасна система управління навколишнім середовищем є централізованою та недостатньо демократичною. Крім того, держава має монополію на екологічну відповідальність, що зумовлює послаблення відповідальності виробників з боку промисловості, сільського господарства та індивідуальних споживачів. Передбачається, що плата за забруднення стягуватиметься з промислових суб'єктів господарювання, які завдають шкоди навколишньому середовищу, і вони мають отримати чітко визначені норми в обсягах акумулювання відходів, рівні забруднення повітря та стічних вод, користування енерго- та водними ресурсами для захисту навколишнього середовища. В сучасній національній системі принцип «забруднювач платить» не діє. Тому відсутня мотивація для підприємств-забруднювачів вживати заходів для зменшення свого впливу на навколишнє середовище. Зважаючи на західний курс розвитку України, варто дослідити досвід реалізації екологічної політики в країнах ЄС, оскільки національне законодавство потребуватиме приведення його у відповідність до європейських норм.

Кравченко В. М.

Класичний приватний університет
аспірант

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Ключовим завданням у нових реаліях є трансформація внутрішніх та зовнішніх взаємин традиційного уряду з метою оптимізації надання послуг, а також розширення участі громадян, громадських та приватних структур у процесах прийняття соціально значущих рішень. Останніми десятиліттями однією з головних тенденцій розвитку суспільства є проникнення інформаційних технологій у різні сфери діяльності людини. Інформатизація стала важливим фактором підвищення якості життя та надання послуг. Україна визначила цифрову трансформацію як пріоритетну політику, що вже відзначено нещодавніми визнаннями серед європейської експертної спільноти успіхами у впровадженні систем «ProZorro» та «e-Health», у запровадженні мобільного покриття 4G та запуску електронних послуг у державному та приватному секторах.

Трансформацію діяльності органів публічної влади під впливом цифрової реальності можна розглядати за такими напрямками.

1. Представники структур державної влади активно використовують у своїй діяльності цифрові можливості інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), внаслідок чого підвищується ефективність роботи. Це дозволяє зробити дані щодо діяльності зазначених структур відкритими та прозорими.

2. Створюються більш ефективні форми зворотного зв'язку між структурами публічної влади та громадянським суспільством (можливість налагодження зворотного зв'язку з громадянами, інститутами громадянського суспільства на сайтах державних структур; формування спеціальних майданчиків з метою налагодження оперативного зв'язку державних структур з громадянським суспільством), які значно збільшують доступність, оперативність. Тобто кожний бажаючий може залишити свій коментар, поставити питання, написати звернення.

3. Формуються спеціальні електронні майданчики (сервіси) спільного вирішення соціально значущих проблем представниками громадянського суспільства і держави (використовується технологія краудсорсинга). Приклади таких майданчиків є досить варіативними: теледемократія (наприклад, застосована в деяких містах Фінляндії); державна інформаційна система. В Україні це – «Електронне урядування».

Таким чином, застосування цифрових ІКТ може безпосередньо не впливати на характер реалізації державної влади, хоча, безумовно, цифрова реальність надає більші можливості для гласності та формування громадської думки. Тому важливо, щоб електронне управління мало відношення до демократичного управління, а не закінчувалося вирішенням суто технічних питань. Тобто потенціал електронного управління може бути ефективно використаний тільки якщо ІКТ вводиться паралельно зі змінами у структурі, процесах та методах організації роботи державних органів.

Використання практики інформаційного представництва інтересів громадянського суспільства суттєво видозмінює політичну комунікацію, методи впливу на органи державної влади. Інформаційне представництво, у тому числі через соціальні платформи у мережі Інтернет, поступово стає ефективним каналом просування громадянських ініціатив, групових інтересів, що детермінує появу нових інформаційних технологій, що використовуються в системі «влада-суспільство», а використання передових досягнень комп'ютерної комунікації у політичній сфері розглядається як фактор становлення електронної демократії.

Лавренко Є. О.

Класичний приватний університет
аспірант

ЛІДЕРСТВО В ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Рациональне управління вимагає чіткого окреслення мети діяльності, обов'язків кожного керівника. Виконання окреслених завдань залежить від ефективного лідерства, наукове дослідження якого дає змогу

розкрити його сутність, визначити характеристики та зв'язки, систематизувати та доповнити термінологічний апарат. На думку дослідників, лідерство характеризується процесами впливу в групах або організаціях і спрямоване на координацію групових дій і відносин у процесі досягнення групової мети. Зважаючи на це, ми можемо сформувати думку, що лідерство – це діяльність, спрямована на отримання певного результату. Довідкові видання визначають діяльність як активну взаємодію людини з навколишнім середовищем, в процесі якої людина виступає як суб'єкт, що цілеспрямовано впливає на об'єкт і задовольняє так свої потреби.

Професор Гарвардського університету Дін Вільямс, зазначає, що в сучасному світі лідери виступають агентами змін, які мобілізують людей та ресурси для вирішення різноманітних і складних проблем, з якими зіштовхуються сьогодні громади та організації. Лідери адаптують людей до адекватного сприйняття реальності, налаштовують на діагностування та вирішення проблем, якими б складними вони не були. Для цього використовуються методи діалогу та експерименти, метою яких є з'ясування суті проблем і визначення шляхів до успішного реагування на них. Дослідник робить висновок, що якщо проблема є системною або ж такою, що вимагає від людей змінити свої звички, цінності та пріоритети, то лідер як агент змін запускає процес адаптивної зміни – стабільний процес спонукання людей ставити під сумнів основні припущення та переглядати пріоритети.

У цьому контексті важливими завданнями лідера є налагодження взаємовідносин на засадах партнерства та співпраці для досягнення взаємовигідних результатів. На думку Д. Вільямса, агент змін чітко усвідомлює, що вирішення складної проблеми неможливе на основі врахування лише однієї позиції. Ефективність її вирішення залежить від уміння лідера залучити групи із різними позиціями, об'єднати їх для продукування нових ідей та інноваційних рішень. Саме тому важливим є уміння лідера вести діалог, який, на думку О. Петроє, є найвищою формою спілкування з такими визначальними ознаками, як: наявність мети діалогу; спрямованість на знаходження істини; істина є однаковою цінністю для всіх учасників діалогу; суб'єкт-суб'єктний характер; рівноправність учасників; толерантність і відповідальність; обмін сутнісними поняттями його учасників; народження нового сенсу в позиціях учасників діалогу; прагнення конструктивного результату – досягнення взаєморозуміння та раціональної взаємодії у сфері комунікативної та практичної діяльності; вимірюваність результату діалогу.

Важливим у контексті дослідження лідерства є термінологічне з'ясування питання цінностей, які надають особистісної та суспільної значущості державному управлінню. Цінності являють собою предмети людських устремлінь, бажань і одночасно явища, процеси, факти дійсності, які не залишають людину байдужою, вони мотивують її діяти цілком певним чином.

Лідерство в публічно-управлінській діяльності полягає в досягненні максимального ефекту у вирішенні політичних, економічних, соціальних, культурних завдань. Це спонукає лідерів бути своєрідними агентами змін, які вміло і системно налагоджують зворотний зв'язок між різними суб'єктами на засадах партнерства та співпраці для вирішення різного роду складності проблем. Рушійною силою розвитку системи управління виступає ефективність, яка орієнтується на суспільно значимі цілі та цінності. Завдяки цінностям забезпечується високий рівень адаптації людини до конкретних умов сучасного життя.

Лагутін В. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Відкритість, прозорість та підзвітність діяльності органів публічної влади є невід'ємними складовими здійснення ефективного публічного управління та обов'язковими умовами державотворення на шляху демократичного розвитку та інформатизації суспільства. Одним із дієвих засобів забезпечення відкритості діяльності державних інституцій для суспільства є громадський контроль, через який громадяни та суспільні групи забезпечують реалізацію і захист своїх прав та інтересів.

Основними об'єктами громадського контролю є органи державної та виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, державні та комунальні установи, підприємства, організації, що надають адміністративні та соціальні послуги. Засобами здійснення або формами громадського контролю можуть бути: соціологічні та статистичні дослідження; участь громадян у виборах, референдумах, зборах, місцевих ініціативах, громадських слуханнях; громадська експертиза актів органів публічної влади та їх проектів; публікації у ЗМІ та соцмережах; участь громадськості у роботі колегій органів влади; включення представників громадськості до складу робочих груп та комісій, що утворюються владою; пропозиції, зауваження, заяви, скарги, клопотання, електронні петиції; діяльність інститутів громадського суспільства, у тому числі об'єднань споживачів.

Зараз в Україні немає спеціального закону про громадський контроль, немає і унормованого визначення цього поняття, а його нормативну базу складають окремі норми Конституції України та інших законів. Конституція (ст. 5) встановлює, що носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ, якому надано право здійснювати свою владу як безпосередньо, так і через обрані ним органи державної влади та органи місцевого самоврядування, брати участь в управлінні державними справами (ст. 38), а також через референдум (ст. 69). Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (ст. 13) встановлює можливість здійснення громадського контролю шляхом проведення громадських слухань, в ході яких територіальна громада має право зустрічатися з депутатами ради та посадовими особами місцевого самоврядування, заслуховувати їх, порушувати питання та вносити пропозиції щодо питань, які належать до відання місцевого самоврядування.

Особливе місце у системі громадського контролю посідає екологічний контроль. Так, згідно ч. 4 ст. 16 Закону «Про охорону навколишнього природного середовища», громадські організації можуть брати участь в управлінні галуззю охорони навколишнього природного середовища. Ст. 58 Закону «Про тваринний світ» передбачає здійснення громадського контролю у галузі охорони, використання і відтворення тваринного

світу громадськими інспекторами з охорони довкілля, лісового, рибного, мисливського господарства та полювання. Можна стверджувати, що для системи громадського контролю, яка розвивається в Україні, характерними є вертикальні та горизонтальні відносини. Сфера громадського контролю має охоплювати всю діяльність держави, але залежно від підконтрольних об'єктів може мати свої особливості на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Останнім часом дедалі більшого значення набуває громадський контроль за виборами, який здійснюється на міжнародному, національному, регіональному (обласному), субрегіональному (районному) та місцевому рівні (рівні територіальних громад). Громадський контроль у цій сфері передбачений виборчим законодавством і сприяє підвищенню відкритості виборчого процесу та зменшенню ризику фальсифікації.

Можна стверджувати, що для системи громадського контролю, яка розвивається в Україні, характерними є вертикальні та горизонтальні відносини. Сфера громадського контролю має охоплювати всю діяльність держави, але залежно від підконтрольних об'єктів може мати свої особливості на національному, регіональному та місцевому рівнях. Ефективність громадського контролю на всіх рівнях має забезпечуватись завдяки координації та узгодженості дій як всередині третього сектору, так і на рівні міжсекторної взаємодії, у т.ч. як соціального діалогу.

Лебедєв І. К.

Класичний приватний університет
аспірант

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Складовими елементами трансформації виступають перебудова та перетворення як механізми, що позначають глибокі зміни системи державного управління в умовах глобальної інтеграції. У межах окремих підходів дослідники намагались класифікувати процеси, які найбільше розкривають характер трансформації системи державного управління. Американський дослідник О. Бланшар у межах свого дослідницького підходу виокремив такі взаємопов'язані процеси, як реструктуризація та дезорганізація. Під реструктуризацією він розумів «системну трансформацію одного із складових елементів», під дезорганізацією – «процес, який характеризує порушення усталених соціально-політичних зв'язків та традиційних інституційних механізмів».

Трансформацією характеризуються різноманітні види перетворень держуправління, зокрема системи, що є радикальними. Формою розповсюдження та втілення трансформації визначається вибір загального, локального та агресивного характеру. Втілюються трансформаційні процеси відповідними методами, до яких зараховують використання відкритих (втілення спільних міждержавних інтересів), насильницьких (нав'язування окремими державами систем інтересів, що не узгоджені з розвитком інших держав). Ці методи характеризуються певними етапами (дотрансформаційним, трансформаційним, посттрансформаційним).

Доцільно визначити такі основні напрями впливу глобалізації на державу та державне управління в умовах трансформаційного розвитку:

- у розвитку глобалізації державам належить пасивна роль;
- глобалізація, роблячи все більш умовними державні кордони і сприяючи підняттю національної самосвідомості в усіх куточках планети, підтримує тенденцію до збільшення числа незалежних держав;
- зростає число недержавних суб'єктів економіки і політики бере на себе низку функцій, що раніше виконувалися державою;
- втрата державою монополії на владу не означає применшення її ролі;
- держави, хочуть вони того чи ні, усе більш активно втягуються у вирішення глобальних проблем;
- держави змінюються або повинні змінюватися, щоб не втратити конкурентоздатність у світі, що глобалізується;
- глобалізація змінює роль держави в економіці, відносини між нею і незалежними суб'єктами господарювання;
- глобалізація радикально підвищує вимоги до політики держави у сфері освіти;
- глобалізація висуває підвищені вимоги до компетенції державного керівництва.

Українська держава, щоб не залишитись на узбіччі цивілізації, повинна активно включитись у процеси глобалізації, щоб мати від них найбільшу користь. З огляду на це вважаємо доцільним проведення більш масштабних і ґрунтовних досліджень проблем глобалізації. Можна підкреслити, що Україні як країні, що пішла європейським шляхом розвитку, треба рухатись шляхом інновацій, щоб удосконалити управлінську модель у межах державного сектора. Під час удосконалення сфери публічного управління необхідно зосередити увагу на дослідженні найкращих зарубіжних тенденцій та практик, на позитивних результатах і їх використанні, пристосовуючи їх під національні особливості. Кожен такий крок повинен бути зроблений відповідно до очікувань громади і вибудовувати управлінську модель, яка забезпечить баланс між інтересами важливих суб'єктів суспільних процесів.

Лизогуб Р. П.

Класичний приватний університет
аспірант

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ШЛЯХ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ВЛАДИ

Соціальне партнерство є необхідною умовою розвитку громадянського суспільства як сукупності незалежних, рівноправних громадян, які взаємодіють, спілкуються, добровільно самоорганізуються на підставі спільних приватних інтересів у громади і об'єднання та захищені необхідними законами від прямого втручання і обмежень з боку держави. На думку дослідників, ключовим аспектом соціального партнерства в широкому сенсі є відносини громадянського суспільства із державою.

Соціальне партнерство як метод цивілізованого вирішення конфліктів здійснюється, як правило, у сфері виробничих відносин і характеризує взаємодію роботодавців, найманих працівників і органів державної влади та місцевого самоврядування з метою обговорення, вироблення і прийняття рішень із соціально-виробничих і пов'язаних із ними економічних питань, запобігання конфліктам та забезпечення соціальної згоди. У даному контексті соціальне партнерство виступає як особливий тип соціально-виробничих відносин, що притаманний ринковій економіці, який забезпечує на основі співробітництва найманих працівників і роботодавців оптимальний баланс і реалізацію їхніх інтересів. Таке співробітництво отримало назву трипартизму.

На думку дослідників, соціальне партнерство як трипартійний інститут виконує такі завдання: визначення задовільного для всіх сторін партнерства рівня оплати праці; встановлення оптимальної системи оподаткування; створення гідних людини умов праці; забезпечення сприятливого соціального клімату для виробничої діяльності людини, у якому б вона могла реалізувати себе.

Незважаючи на той факт, що для формування ефективної системи соціального партнерства в Україні склалися всі необхідні умови, а саме: здійснився перехід до ринкових форм господарювання; сформувався клас підприємців; розроблена правова основа для розвитку соціального партнерства; держава виступає в якості посередника у відносинах між працівниками і роботодавцями; для представництва і захисту інтересів працюючих є профспілки тощо, вона є недосконалою. Чітко проявляється одностороння монополізація ринку праці роботодавцем, яка супроводжується ростом соціальної незахищеності працюючих і, як наслідок, соціальною напруженістю в суспільстві, появою нових форм трудових конфліктів.

Суттєвою перешкодою на шляху цивілізованого соціального партнерства є високий рівень корупції, домінування корпоративних інтересів, зрощення бізнесу з державними структурами. Внаслідок цього розвивається ситуація, за якої держава не захищає інтереси підприємців, підприємці не дотримуються законів, а від цього страждають працівники. За умов кризи, безробіття, падіння рівня добробуту працюючого населення, працівники не можуть реально протистояти роботодавцям, серед яких найбільшим є держава. Остання, виступаючи одночасно з трьох позицій - власника, адміністратора і гаранта інтересів громадян, на сьогодні не має ефективних механізмів захисту інтересів найманого працівника. Зокрема це проявляється у низьких рівнях оплати праці (в тому числі висококваліфікованої) на державних підприємствах (передусім у галузях освіти, культури, охорони здоров'я, науки).

В Україні гостро відчувається недосконалість законодавчого забезпечення системи партнерських відносин, склалася стійка практика ігнорування, невиконання чинних законів різними суб'єктами. За умов тотального ігнорування законів, важко сподіватися на дієвість і чинність договорів і угод. Суттєвою перешкодою для становлення соціального партнерства стає розмивання ціннісно-нормативної системи суспільства, обумовлене масовим порушенням законів і соціальних норм.

Модернізація системи соціального партнерства в Україні має включати пошук шляхів переорієнтації взаємовідносин із вузькокорпоративних у відкрите партнерство (по формату учасників, підконтрольності суспільству, гласністю, дієвістю зворотних зв'язків з громадськістю тощо). На думку дослідників, розвиток інституційних основ соціального партнерства в економіці, що трансформується повинно відображати її специфіку і логіко-історичні трансформації відносин соціального партнерства і відбуватися за двома напрямками: розвиток трипартизму і розвиток вільного асоціювання, що дозволить сформувати систему соціального партнерства, яка б була адекватною соціальній ринковій економіці.

Таким чином, соціальне партнерство виступає важливим механізмом взаємодії громадянського суспільства та влади. Система соціального партнерства в Україні є недосконалою і потребує проведення ряду заходів, серед яких: залучення до системи партнерських відносин соціальних груп, які в даний час в неї не включені; реформування чинної нормативно-правової бази з питань соціального партнерства й соціально-трудова відносин, з метою приведення їх у відповідність із нормами міжнародного права; проведення додаткових заходів з боку держави, щодо мотивації роботодавців до участі в соціальному діалозі; проведення заходів по підвищенню поінформованості широких мас суспільства про соціальне партнерство тощо.

Лисецький Д. В.

Класичний приватний університет
аспірант

СУЧАСНІ КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Основними напрямки взаємодії органів публічної влади з громадськістю, на думку О. Войтик і М. Лилик [1, с. 74], є:

- забезпечення реальної відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування;
- розвиток електронного урядування;
- удосконалення інформаційного забезпечення стратегічних напрямів розвитку держави;
- використання новітніх комунікаційних технологій під час надання публічних послуг громадянам і організаціям у різних сферах діяльності;
- мотивування публічних службовців до розширення сфери застосування комунікаційних технологій у своїй професійній діяльності;
- розширення комунікативних каналів органів публічного управління;
- використання технологій «електронної демократії», за умови гармонійного поєднання віртуальної та реальної активності громадян;
- впровадження навчальних програм для громадян при використанні комунікаційних технологій у публічній сфері.

Найбільшого поширення для практичного застосування на сьогоднішній день в інтегративних системах знаходять такі моделі комунікації:

1. Авторитарна модель – ґрунтується на максимальному обмеженні свободи інформації і жорсткому адміністративно-управлінському контролю за діяльністю ЗМІ.

2. Двостороння асиметрична модель – передбачає зворотний зв'язок, зберігаючи при цьому владу комунікатора над комунікацією, що і створює певну асиметрію.

3. Двостороння симетрична модель – симетрія досягається збалансованістю відносин між одержувачем і відправником повідомлення.

Найбільш ефективною на даний час є модель двосторонньої симетричної комунікації у формі діалогу, яка характеризується високим ступенем залучення інститутів громадянського суспільства у державно-управлінські процеси. При взаємодії враховуються сучасні концепції формування соціально-господарських взаємовідносин, теорії комунікації, соціального проектування. Влада не тільки усвідомлює необхідність розвитку взаємодії з інститутами громадянського суспільства, але і вміє їх організувати, використовує зворотний зв'язок для прийняття стратегічних та оперативних рішень. Управління комунікативним простором і всім комплексом комунікацій суб'єкта із суб'єктом, формування комунікативної компетентності забезпечується системністю в реалізацію комунікативної політики державного органу [2, с. 124].

Комунікативна політика як безперервна управлінська діяльність суб'єкта владних відносин з розподілу комунікативних ресурсів (інформація, умови, чинники, сукупність методів і засоби її поширення) для підвищення ефективності функціонування установи необхідна для створення цілісного бачення комунікативної діяльності, і, відповідно, більш об'єктивного уявлення про значення і застосування окремих її засобів [3, с. 21].

Серед основних проблем української комунікативної системи Л. Антонова і О. Штиршов [4] зазначають: незадовільне фінансування, відсутність кваліфікованих кадрів, слабкий розвиток відповідної правової та рекомендаційної бази, відсутність чітких завдань і методів.

Одним з сучасних видів комунікативної політики в публічному управлінні є електронне урядування, яке включає в себе використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для планування, організації та контролю діяльності державних структур. Під час війни, ці технології виявляються особливо корисними, оскільки вони дозволяють владі оперативно отримувати, обробляти та передавати інформацію, необхідну для прийняття важливих рішень. Технології електронного урядування допомагають уряду інформувати громадян про поточну ситуацію, роз'яснювати дії під час евакуації тощо.

Електронного урядування – це форма організації державного управління, за якого відбувається активна взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування, з суспільством, людиною, бізнесом за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій [5]. Основними елементами технологій електронного урядування є:

– електронні послуги (електронні сервіси та додатки, які надаються громадянам та бізнесу для взаємодії з державними органами) – електронне подання заявок, електронні платежі, електронний доступ до публічної інформації тощо;

– електронний документообіг (використання електронних засобів для обробки, передання та зберігання документів у державних органах);

– онлайн-портали і веб-ресурси.

Превагами застосування зазначених технологій є висока якість надання послуг, ефективне управління ресурсами, зниження витрат, підвищення прозорості та демократичності процесів управління, збільшення рівня залучення громадян, покращення доступу до інформації.

Разом з тим, Т. Амро [6, с. 7] виокремлює такі виклики для використання технологій електронного урядування і комунікації публічного управління під час війни:

– інформаційна безпека. Існування атак на офіційні сайти міністерств, органів місцевого самоврядування, втрати або знищення даних в результаті яких можуть мати серйозні наслідки для воєнних операцій та безпеки громадян;

– прозорість та відкритість. Під час війни, органам публічної влади важливо забезпечити прозору та відкриту комунікацію з громадськістю, що вимагає забезпечення доступу до достовірної інформації, роз'яснення рішень та дій, а також взаємодії зі стейкхолдерами для врахування їхніх думок та потреб;

– соціальні мережі та дезінформація. Використання соціальних мереж може бути як позитивним, так і негативним явищем. З одного боку, це дає можливість швидко поширювати інформацію, з іншого – соціальні мережі бути використані для поширення дезінформації та маніпуляції громадською думкою з боку ворога.

Розв'язання окреслених проблем допоможе створити ефективну комунікативну систему і досягти головної мети PR-служб органів влади – підвищення довіри громадян до державного апарату і його співробітників.

Список використаних джерел

1. Войтик О. Є., Лилик М. В. Модернізація комунікативної діяльності органів публічного управління. *Демократичне урядування*. 2022. Вип. 1 (29). С. 71–82. URL: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/aug/28644/220576verstka1-73-84_0.pdf (дата звернення: 11.10.2023).

2. Колосовська І. Комунікативна складова в контексті модернізації управлінських підходів і механізмів. *Ефективність державного управління*. 2016. Вип. 4 (49). Ч. 1. С. 120–135.

3. Дзвінчук Д. І. Комунікативна політика органів місцевого самоврядування. Івано-Франківськ, 2016. 129 с.

4. Антонова Л. В., Штиршов О. М. Комунікативні технології в процесі взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства. *Державне управління: удосконалення і розвиток*. 2020. № 6. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/6_2020/3.pdf (дата звернення: 11.10.2023).

5. Баранов О. А., Демковата М. С. Концепція розвитку електронного урядування в Україні / за ред. А. І. Семенченка. URL: <http://surl.li/hbabk> (дата звернення: 11.10.2023).

6. Амро Т. Технології електронного урядування та комунікації публічного управління під час воєнного стану. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2023. Вип. 1 (67). С. 5–8. URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/political/article/view/2503/2972> (дата звернення: 11.10.2023).

Литовченко І. Г.

Класичний приватний університет
аспірант

УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Активізація процесів управління земельними ресурсами в умовах формування ринку землі в Україні має значний інтерес для дослідження, що являє собою проблему трансформації суспільних відносин, які складаються з приводу володіння, користування та розпорядження земельними ресурсами на основі ринкових методів господарювання та відповідно до концепції сталого розвитку, узгодження приватних і суспільних інтересів при прийнятті управлінських рішень.

Останніми роками у сфері управління земельними ресурсами відбувалася боротьба за повноваження щодо розпорядження земельними ресурсами державної та комунальної власності. Децентралізація вимагає нових організаційно-правових підходів до управління земельними ресурсами та економічного стимулювання з метою раціонального використання. Незважаючи на те що земельна децентралізація відбулась, наразі відсутні чіткі орієнтири щодо управління земельними ресурсами територіальної громади.

Відповідно до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні громада має вирішувати, яким чином їй розпоряджатися землею, а саме: передати в оренду; віддати під приватизацію; дати дозвіл на спорудження підприємства (промислового, логістичного, рекреаційного). Очевидним є факт, що потреби мешканців територіальної громади повинні задовольнятися дієздатними органами місцевого самоврядування.

Коли органи місцевого самоврядування відповідають за власні доходи, то земельні ресурси можуть стати важливим джерелом доходу. Розвиток територіальних громад у високорозвинених країнах світу має пряме відношення до «місцевого економічного розвитку». Насправді місцевий економічний розвиток є об'єктивним і складним багатограним процесом, він стосується відносно завершеної суспільно-економічної одиниці, у якій виявляються всі сторони життєдіяльності суспільства. Розвиток територіальної громади визначається як процес перетворень та змін наявного стану суб'єкта у досконаліший стан з вищими параметрами якісних характеристик, які виникають як нагромаджений результат зростання відповідних кількісних показників.

Державне управління використанням земельних ресурсів - це впорядкування процесу використання земель (відносин між землевласниками, землекористувачами, орендарями та органами влади) від імені держави завдяки суб'єктам управлінської діяльності шляхом реалізації управлінських функцій для досягнення сталого землекористування. Складовими частинами механізму державного управління використанням земельних ресурсів є цілі, завдання, принципи, методи, об'єкти управління, суб'єкти управління з їх функціональною діяльністю. Цілями державного управління використанням земельних ресурсів є запобігання негативним наслідкам використання земельних ресурсів у процесі управлінської діяльності (прийняття рішень). Завдання мають включати фінансове забезпечення заходів планування, прогнозування, організації раціонального використання та охорони земель, підвищення ефективності державного управління.

Реалізація адміністративно-правових методів у сфері землекористування потребує послідовності та наступності управлінських рішень. Реорганізація управлінських підрозділів не сприяє ефективному управлінню. Унаслідок законодавчих прогалин не виконується управлінська функція планування; не мають механізму реалізації повноваження місцевих державних адміністрацій щодо координації діяльності у сфері земельних відносин; не працює мотиваційний механізм економічного стимулювання раціонального використання й охорони земель.

Зі збільшенням порушень земельного законодавства зростає значення контролю за використанням земель, якому підлягають усі без винятку установи, організації, органи влади та громадяни. Виникає необхідність посилення контролю за відповідністю один одному нормативно-правових актів, забезпечення достатньої чисельності інспекторського складу та належного матеріально-технічного й фінансового їх забезпечення.

Потребують опрацювання нормативно-правові засади діяльності органів місцевого самоврядування в частині визначення механізму здійснення самоврядного контролю за використанням земель. Перехід до раціонального землекористування можливий за умов комплексного планування використання земельних ресурсів з урахуванням екологічних, соціальних та економічних аспектів, права приватної та суспільної власності. Особливість комплексного планування полягає в тому, що його цілі відповідають ідеям сталого розвитку щодо задоволення потреб у природних ресурсах сучасних і майбутніх поколінь.

Любий В. Є.

Класичний приватний університет
аспірант

СУЧАСНІ ПІДХОДИ У ФОРМУВАННІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Державна політика регіонального розвитку в Україні протягом останніх років зазнала суттєвих змін, які супроводжувалися реформами спрямованими на реалізацію певних пріоритетів економіки країни, зміц-

нення демократичних основ її розвитку та розв'язання соціально-економічних проблем окремих регіонів. Наприкінці минулого століття регіональна політика переважно фокусувалася на інвестиційній підтримці окремих регіонів і розбудові їх інфраструктури, а також політиці інтервенцій у чітко визначені території. У цей період політика економічного розвитку в більшості країн була схожою, з незначним урахуванням регіональної специфіки, і зосереджувалася на державних інвестиціях у великі інфраструктурні проекти: будівництво доріг, залізниць, водоочисних споруд, утилізації промислових і побутових відходів.

Водночас, за висновками багатьох зарубіжних та вітчизняних науковців, вплив такої інфраструктурної політики, з одного боку, був позитивним, з іншого, – мало місце зростання регіональної поляризації і подальшої маргіналізації периферійних регіонів. Фінансова допомога, що лежала в основі такої політики, а саме державна допомога, яка спрямовувалась на внутрішнє інвестування і передбачала підтримку та залучення на проблемні території великих компаній, не призводила до подолання диспропорції між економічно розвинутими і периферійними регіонами.

Процеси глобалізації, суттєві інституційні та технологічні зміни світового масштабу, зміни у визначенні ролі регіонального і місцевого розвитку в економічному зростанні і благополуччі країни призвели до поступової трансформації традиційного державного впливу на регіональний розвиток. Регіональні та місцеві особливості, їх специфіка розглядаються як вагомий фактор локального зростання та необхідності адекватного державного впливу на його підтримку та стимулювання.

Конкурентоспроможність і зростання, що базуються на ендогенних чинниках, стають важливими політичними цілями, а використання інструментів підтримки підприємств поступово скорочується. Одночасно низка інструментів регіонального впливу фокусуються на інноваційно-орієнтовану допомогу, навчання і перекваліфікацію робочої сили, а також надання послуг, що поліпшують бізнес-середовище, публічних товарів і послуг мешканцям і компаніям, а фінансова допомога розповсюджується на всі регіони, запроваджуючи багаторівневі системи управління.

Отже, державна політика регіонального розвитку поступово почала розширюватися на всі регіони для їх підтримки в умовах постійної зміни зовнішніх викликів відкритої економіки. В основі сучасних підходів до модернізації державної політики регіонального розвитку в Україні є нова парадигма її формування та реалізації, складовими якої є: перехід від регіональної політики «єдиного центру» до політики врахування багатогієрархічних інтересів суб'єктів господарювання на регіональному рівні та інших регіональних гравців; поступова відмова від політики перерозподілу ресурсів; перехід від застосування прямих інструментів стимулювання розвитку регіонів (субсидування, надання податкових пільг) до комплексного регуляторного впливу; удосконалення системи середньострокового та довгострокового стратегічного планування регіонального розвитку.

Розвиваючи нові підходи до формування та реалізації державної регіональної політики, у Законі України «Про засади державної регіональної політики» зроблено акцент на стимулюванні та підтримці місцевих ініціатив щодо ефективного використання внутрішнього потенціалу регіонів для створення та підтримання повноцінного життєвого середовища, підвищення якості життя людей; поліпшенні матеріального, фінансового, інформаційного, кадрового та іншого ресурсного забезпечення розвитку регіонів, сприянні здійсненню повноважень органами місцевого самоврядування. За цих обставин виникає потреба обґрунтування та розробки нових механізмів координації взаємодії між відповідними рівнями системи управління регіональним розвитком.

Лях Б. О.

Класичний приватний університет
аспірант

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ РЕГІОНУ ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Регіони України завжди виступали особливим об'єктом управління, а питання активізації інвестиційних процесів не лише залишається одним з актуальних для національної економіки, але й набуває особливої гостроти. З одного боку, значні відмінності у соціально-економічному розвитку регіонів, унікальність їх інвестиційних профілів, сформована низкою «жорстких» та «м'яких» чинників зумовлюють необхідність вивчення інвестиційних процесів на регіональному рівні як об'єкта державного управління, до якого неможливо використовувати лише підходи й інструменти загальнодержавного масштабу.

Інвестиційний процес можна розглядати передусім як послідовність дій (етапів) із залучення інвестиційних ресурсів, їх вкладення, перетворення їх спочатку у фактори виробництва, а потім у готовий продукт з метою досягнення певного (соціального, економічного, екологічного та ін.) ефекту. Сукупність цих перетворень відбиває не лише зміст інвестиційного процесу, але і його специфіку з точки зору управління. Зважаючи, що інвестиційні процеси на регіональному рівні відбуваються циклічно, такий поділ на етапи є до певної міри умовним. Чітко відокремити «початок» та «закінчення» інвестиційних процесів регіону є доволі складною задачею. Тому з точки зору вчинення керівних впливів інвестиційні процеси регіонального рівня доцільно розглянути з позицій системного підходу. Це означає наявність наступних рис: цілісна структура, у межах якої співвідношення взаємопов'язаних елементів забезпечує нові інтегральні властивості; чітко визначений порядок ієрархії елементів системи відносно один одного та системи в цілому; специфічна мета функціонування.

Цілісна структура інвестиційних процесів регіону будується як результат інтеграції сукупності інвестиційних процесів окремих суб'єктів господарювання та їх об'єднань, коли у процесі цілеспрямованої інвестиційної політики держави та / або «природним» ринковим шляхом відбувається упорядкування, об'єднання відповідних елементів і функцій.

Розглядаючи інвестиційні процеси регіонів як об'єкт державного управління, слід враховувати, що вони розгортаються у єдності та взаємозв'язку з іншими елементами регіональної системи. Відповідно до концепції сталого розвитку її укрупненими базовими підсистемами є економічна, соціальна та екологічна. До

складу регіональної економічної підсистеми як такої, що покликана забезпечити найбільш ефективно задоволення потреб в умовах обмежених ресурсів, входять географічна, виробнича, фінансова, інформаційна та ін. підсистеми. Соціальна підсистема як сукупність соціальних інститутів та форм їх взаємодії, що визначають особливості взаємодії індивідів, їх груп та об'єднань у процесі суспільного виробництва, забезпечує нормальне функціонування та відтворення людського й соціального капіталу.

Екологічна підсистема, котра часто сприймається як не настільки активна складова регіональної системи, як перші дві, тим не менше є їх основою. Вона покликана підтримувати баланс екосистеми, визначає раціональні способи використання ресурсів, здатні тривалий час підтримувати життєдіяльність поколінь, не створюючи при цьому надмірного екологічного навантаження. Екологічна підсистема є найбільш вразливою перед деструктивним впливом господарської та побутової діяльності людини та потребує особливої уваги з боку державних владних інституцій, зокрема проведення ефективної інвестиційної політики щодо відтворення природного середовища.

Специфіка інвестиційних процесів полягає у тому, що в якості складової інвестиційної підсистеми вони визначають та одночасно визначаються розвитком усіх трьох базових підсистем регіону. Так, економічна, соціальна та екологічна підсистема у сукупності визначають інвестиційний потенціал регіону та його привабливість для інвесторів, безпосередньо впливаючи на інтенсивність та якість інвестиційних процесів. Останні, у свою чергу, за умови здійснення поміркованої інвестиційної політики розподіляються між пріоритетними соціальними, економічними та екологічними проектами, слугуючи джерелом модернізації та поступу регіону.

Магасумов Ф. М.

Класичний приватний університет
аспірант

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Зростаюче значення інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в розвитку основних сфер життєдіяльності сучасного суспільства зумовило трансформацію питань використання інформаційних технологій в ряд пріоритетних напрямків державної політики. Сучасні уявлення про реформування державного управління поряд з іншими елементами включають в першу чергу концепцію «електронного уряду» (egovernment) на всіх рівнях влади: державної, регіональної і муніципальної. В найбільш загальному розумінні електронне урядування стосується використання державними органами ІКТ та мережі Інтернет у взаємодії із громадськістю. Це сприяє тому, що урядові структури та їх робота стає більш доступними для громадян, ефективнішим і більш підзвітним.

Електронне урядування не може існувати в середовищі, де нехтуються права, обов'язки та можливості громадян. Тому е-урядування пов'язане із важливим та актуальним на сьогодні поняттям «електронна демократія». Поняття «електронна демократія» походить із США, а в останні роки стало популярним у більшості країн світу. Базується на принципах відкритості, прозорості, рівності, а її основною суттю є максимальне розширення участі громадян у вирішенні суспільно-важливих питань через використання електронних технологій. Відтак, електронне урядування реалізується в межах електронної демократії, а її основні принципи є основою для функціонування уряду. Уряд у своїй роботі повинен враховувати основні засади демократичного розвитку через використання новітніх комп'ютерних технологій. Однак, якщо е-демократія відображається на концептуальному рівні і формує модель розвитку суспільно-політичних інститутів та їх відносин з громадськістю, то е-урядування відображає адміністративну модель надання послуг та співпраці із населенням. У «демократичній» моделі (е-демократія) домінують комунікації знизу вгору, тобто громадяни певним чином впливають на функціонування держави, отримують інформацію від державних службовців, контролюють відповідність пріоритетів державної політики власним пріоритетам і на основі цього беруть участь у прийнятті політичних рішень. Тоді як «адміністративна» модель (е-урядування) стосується відносин зверху вниз, до неї відноситься надання державних послуг та здійснення управлінської діяльності.

Окрім е-демократії систему електронного урядування описують ще кілька важливих термінів. Зокрема, західні науковці, орієнтуючись на дослідження ООН виокремлюють поняття «e-Government» та «e-Governance». «E-Government» (електронний уряд) в найзагальнішому значенні розуміється як система електронних сервісів, до усвідомлення і реалізації концепції «e-Governance». Тоді, як «e-Governance» (електронне урядування) передбачає розширення форм і сфери впливу громадян на процес прийняття та реалізації управлінських рішень. «E-Governance» є ширшим поняттям, яке охоплює як функціонування електронного уряду, так й ініціативи структур громадянського суспільства. Громадянин в системі «eGovernment» в основному виступає активним споживачем послуг, які пропонує уряд, тоді як з позиції «e-Governance» активний громадянин є ініціатором нових ідей та дій. З цієї позиції у західній літературі знаходимо твердження, що електронний уряд - це засіб, що через використання інформаційних технологій (ІТ) сприяє наданню публічних послуг безпосередньо замовнику, коли клієнтами є громадяни, бізнес або інші урядові структури.

Можна зазначити, що електронні технології дозволяють зробити державні послуги не тільки більш доступними і швидкими для заявників, а й персоналізованими, адресними, які враховують потреби громадян і бізнесу. Врахування потреб заявників забезпечується за рахунок використання великих масивів даних про заявників, накопичених органами державної влади.

Макарчук С. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Закон України «Про адміністративні послуги» визначає адміністративну послугу як результат здійснення суб'єктом надання адміністративних послуг владних повноважень за заявою юридичної або фізичної

особи, спрямований на припинення, зміну або набуття обов'язків або прав такої особи згідно із законом, тому адміністративні послуги – це ті публічні (тобто муніципальні та державні) послуги, що надаються виконавчими органами місцевого самоврядування, органами виконавчої влади, іншими уповноваженими суб'єктами, і надання яких пов'язане з реалізацією владних повноважень щодо ухвалення згідно з нормативно-правовими актами на звернення фізичної або юридичної особи адміністративного акта, спрямованого на захист і реалізацію її законних інтересів і прав на виконання особою визначених законом обов'язків отримання посвідчення, сертифіката, ліцензії (дозволу), інших документів.

Сучасні умови розвитку системи надання адміністративних послуг характеризуються наближенням системи державного управління до стандартів Європейського Союзу, тому є необхідність реформування служби в органах місцевого самоврядування та системи державної служби відповідно до європейських стандартів, де механізм надання публічних послуг становить основу функціонування влади в демократичному суспільстві. Наразі державою вже зроблено потужні кроки у системі надання адміністративних послуг, зокрема: децентралізація повноважень органам місцевого самоврядування (реєстрації актів цивільного стану, транспортних засобів; видачі посвідчення водія, посвідчення судноводіння та посвідчення особи моряка тощо); наближення послуг до громадян і покращення якості їх надання; переведення ЦНАП при державних адміністраціях до органів місцевого самоврядування; розширення переліку послуг, що надаються в електронній формі; удосконалення Єдиного державного веб-порталу електронних послуг; розвиток порталу і додатку «Дія»; розширення переліку реєстрів (інформаційних систем) органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, що підключенні до системи електронної взаємодії між державними реєстрами «Трембіта».

Доступність і зручність для суб'єктів звернення, мінімізація термінів отримання результатів адміністративних послуг, прозорість – найголовніші пріоритети роботи ЦНАП. Для забезпечення розвитку системи надання адміністративних послуг необхідно розв'язати головні проблеми у системі надання адміністративних послуг органами виконавчої влади. Стосовно інтересів споживачів послуг, то у ЦНАП має надаватися максимальна кількість послуг і щоб там обов'язково були популярні (базові) адміністративні послуги. Можливість включення до переліку послуг ЦНАП цих послуг залежить від Кабінету Міністрів України, оскільки до компетенції органів виконавчої влади належать більшість із них.

Таким чином, зі метою підвищення якості адміністративних послуг необхідним є формування комплексного державного механізму, результатом реалізації якої буде спрощення механізму надання адміністративних послуг завдяки впровадженню сучасних інформаційних технологій, узгодження й удосконалення нормативно-правових актів щодо механізму надання адміністративних послуг. Пріоритетними напрямками такого механізму мають стати: децентралізація, спрощення, дерегуляція, розвиток інституційної спроможності та комунікаційна підтримка.

Виходячи з особливостей формування та розвитку сфери надання адміністративних послуг в Україні, потрібно зазначити основні напрями подолання проблем на державному рівні: прискорення до розгляду Верховною Радою Закону про адміністративну процедуру, що дозволить запровадити єдині адміністративні принципи та сформувати єдину систему захисту прав громадян в адміністративних провадженнях; покращити доступ до адміністративних послуг, оскільки деякі з них надаються обласними центральними органами виконавчої влади; підвищити ефективність умов збору, зберігання й обміну даними у режимі реального часу.

Макарчук С. В.

Класичний приватний університет

СУЧАСНІ УМОВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Закон України «Про адміністративні послуги» визначає адміністративну послугу як результат здійснення суб'єктом надання адміністративних послуг владних повноважень за заявою юридичної або фізичної особи, спрямований на припинення, зміну або набуття обов'язків або прав такої особи згідно із законом, тому адміністративні послуги – це ті публічні (тобто муніципальні та державні) послуги, що надаються виконавчими органами місцевого самоврядування, органами виконавчої влади, іншими уповноваженими суб'єктами, і надання яких пов'язане з реалізацією владних повноважень щодо ухвалення згідно з нормативно-правовими актами на звернення фізичної або юридичної особи адміністративного акта, спрямованого на захист і реалізацію її законних інтересів і прав на виконання особою визначених законом обов'язків отримання посвідчення, сертифіката, ліцензії (дозволу), інших документів.

Сучасні умови розвитку системи надання адміністративних послуг характеризуються наближенням системи державного управління до стандартів Європейського Союзу, тому є необхідність реформування служби в органах місцевого самоврядування та системи державної служби відповідно до європейських стандартів, де механізм надання публічних послуг становить основу функціонування влади в демократичному суспільстві. Наразі державою вже зроблено потужні кроки у системі надання адміністративних послуг, зокрема: децентралізація повноважень органам місцевого самоврядування (реєстрації актів цивільного стану, транспортних засобів; видачі посвідчення водія, посвідчення судноводіння та посвідчення особи моряка тощо); наближення послуг до громадян і покращення якості їх надання; переведення ЦНАП при державних адміністраціях до органів місцевого самоврядування; розширення переліку послуг, що надаються в електронній формі; удосконалення Єдиного державного веб-порталу електронних послуг; розвиток порталу і додатку «Дія»; розширення переліку реєстрів (інформаційних систем) органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, що підключенні до системи електронної взаємодії між державними реєстрами «Трембіта».

Доступність і зручність для суб'єктів звернення, мінімізація термінів отримання результатів адміністративних послуг, прозорість – найголовніші пріоритети роботи ЦНАП. Для забезпечення розвитку системи надання адміністративних послуг необхідно розв'язати головні проблеми у системі надання адміністративних послуг органами виконавчої влади. Стосовно інтересів споживачів послуг, то у ЦНАП має надаватися

максимальна кількість послуг і щоб там обов'язково були популярні (базові) адміністративні послуги. Можливість включення до переліку послуг ЦНАП цих послуг залежить від Кабінету Міністрів України, оскільки до компетенції органів виконавчої влади належать більшість із них.

Таким чином, зі метою підвищення якості адміністративних послуг необхідним є формування комплексного державного механізму, результатом реалізації якої буде спрощення механізму надання адміністративних послуг завдяки впровадженню сучасних інформаційних технологій, узгодження й удосконалення нормативно-правових актів щодо механізму надання адміністративних послуг. Пріоритетними напрямками такого механізму мають стати: децентралізація, спрощення, дерегуляція, розвиток інституційної спроможності та комунікаційна підтримка.

Виходячи з особливостей формування та розвитку сфери надання адміністративних послуг в Україні, потрібно зазначити основні напрями подолання проблем на державному рівні: прискорення до розгляду Верховною Радою Закону про адміністративну процедуру, що дозволить запровадити єдині адміністративні принципи та сформувати єдину систему захисту прав громадян в адміністративних провадженнях; покращити доступ до адміністративних послуг, оскільки деякі з них надаються обласними центральними органами виконавчої влади; підвищити ефективність умов збору, зберігання й обміну даними у режимі реального часу.

Мельник М. М.

Класичний приватний університет
аспірант

ПЕРЕДУМОВИ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ

Територіальна громада – є основною ланкою державного устрою, адже саме нею здійснюється місцеве самоврядування, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, про що свідчить ст. 140 Конституції України [1].

Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради, до їх складу належать депутати, які обираються жителями села, селища, міста, району, області на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування (ст. 141 Конституції України [1]).

Територіальна громада – є жителями, об'єднаними постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільним об'єднанням жителів кількох сіл, селищ, міст, що мають єдиний адміністративний центр (ст. 1 Закону [2]).

Проте, система місцевого самоврядування перетерпіла з 2014 року суттєвих змін, адже, на той час вона не задовольняла потреб суспільства. Функціонування органів місцевого самоврядування у більшості територіальних громад не забезпечувало створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації, захисту її прав, наданню органами місцевого самоврядування високоякісних і доступних адміністративних, соціальних послуг для населення [3].

На той в Україні існувало близько 12000 територіальних громад, і у більш як 6000 громад чисельність жителів становить менш як 3000 осіб, з них у 4809 громадах – менш як 1000, а у 1129 громадах – менш як 500 осіб, у більшості з них не було утворено виконавчі органи відповідних сільських рад, відсутні бюджетні установи, комунальні підприємства тощо. Органи місцевого самоврядування таких громад практично не могли здійснювати надані їм повноваження. Крім того, 5419 бюджетів місцевого самоврядування, становить понад 70 % були дотаційними, а 483 територіальні громади повністю утримувалися за рахунок коштів державного бюджету. Здійснення постійної фінансової підтримки через районні бюджети малочисельних територіальних громад з використанням системи дотацій вирівнювання було обтяжливим для державного бюджету [3]. Вся ця ситуація призвела до необхідності здійснення адміністративно-територіальної реформи у напрямку децентралізації управління. В межах цієї реформи розпочалася процедура об'єднання територіальних громад на підставі прийнятого у лютому 2015 року ЗУ «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [4].

Очікувалося цілий ряд переваг від такого об'єднання, зокрема:

- уніфікація та упорядкування системи адміністративно-територіальних одиниць – їхнє укрупнення;
- підвищення фінансової спроможності територіальних громад за рахунок можливості збільшення надходжень від податку на майно та податку на доходи фізичних осіб, підвищення ефективності використання бюджетних коштів;
- поліпшення якості та доступності публічних послуг для населення;
- призупинення деградації сільських агломерацій;
- фінансово спроможне місцеве самоврядування, здатне здійснювати фінансування соціально-економічних програм та інфраструктурним проектам.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 02.10.2023).
2. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 05.10.2023).
3. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження від 01.04.2014 р. № 333-р. *Кабінет Міністрів України* URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> (дата звернення: 02.10.2023).
4. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон від 05.02.2015 р. № 157-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 02.10.2023).

Мензельський Є. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Зміни, що відбуваються на сучасному етапі в системі публічного управління мають багатоаспектний, багатоплановий характер. Причинами цих змін виступають загальноосвітні, глобальні зміни, зміни в економічній теорії, технологіях, в приватному та публічному секторах. Визначивши причини трансформаційних процесів у публічному управлінні можливо охарактеризувати сучасні тенденції розвитку публічного управління в Україні. Усі тенденції можна умовно об'єднати за виділеними складовими публічного управління. Вони виступають як найбільш важливі довгострокові тренди розвитку управління, тому можна виокремити наступні тенденції в публічному управлінні, а саме: тенденції до змін суб'єктів управлінської діяльності в публічному управлінні; тенденції до зміни об'єктів управління; зміна цілей публічного управління; тенденції до зміни управлінських зв'язків; зміна ціннісних орієнтацій у публічному управлінні; тенденції до зміни концепцій та теоретичних підходів до публічного управління; тенденції до європеїзації системи публічного управління; тенденції до використання новітніх технологій в управлінському процесі, електронного урядування тощо.

Аналізуючи тенденції до змін суб'єктів управління варто зазначити, що на сьогодні спостерігається прискорення процесу демократизації влади, використання партнерських підходів у прийнятті рішень, розвиток і диверсифікованість форм і методів взаємодії з населенням, сприяння посиленню відкритості влади, участі в ній громадян, партисипативні методи взаємодії з громадянами з метою їх залучення до участі в прийнятті рішень. В результаті цього суб'єкт управління втрачає одноосібну владу в управлінні та стає частковим суб'єктом сукупного суб'єкта публічної управлінської діяльності. Вважаємо, що на сучасному етапі розвитку держави активно відбувається зміна системи публічного управління від бюрократичного патерналізму до представництва територіальних громад й активного залучення недержавних організацій. Важливого значення набуває широке залучення у функціонування публічного управління представників неурядових організацій, бізнес-структур, груп тиску та громадянського суспільства загалом, що характеризує застосування у державотворчих процесах новітніх концепцій публічного управління, а саме концепцій «активної держави», «демократичного врядування», «нового публічного управління».

Реалізація на практиці принципів новітніх концепцій публічного управління проявляється у посиленні впливу на публічне управління громадянського суспільства, починаючи від недооцінки громадянського суспільства або патерналістського до нього ставлення з боку держави і його органів до налагодження з ним багатосторонніх зв'язків на основі партнерства та співробітництва у різних сферах суспільних відносин. Проявом цього виступає активне залучення в державотворчі процеси великої кількості науковців, бізнесменів, діячів громадських організацій у якості консультантів, аналітиків та радників, що спричинене інтенсивними процесами розвитку професійного поділу управлінської праці.

Актуальними на сьогодні виступають питання кадрового забезпечення публічного управління висококваліфікованими державними службовцями, питання компетенції управлінської еліти, її мобільності та здатності швидко та ефективно приймати управлінські рішення. Тому, однією із найбільш нагальних проблем трансформаційного процесу системи публічного управління виступає дефіцит сучасних управлінських знань в управлінській еліті, надзвичайна забюрократизованість процесів прийняття і виконання управлінських рішень, низький рівень кваліфікації державних службовців, що виступає причиною сучасної системної кризи суспільства. У зв'язку з цим загострюється потреба в професійних та освічених управлінцях-менеджерах як безпосереднього результату функціонування професійної державно-управлінської освіти.

На сучасному етапі розвитку суспільства відбуваються також зміни у співвідношенні централізації і децентралізації. Спостерігається перехід від формальної організації до корпоративних зв'язків, відносин, організації і культури. Корпоративне управління виступає способом такої організації суспільних справ, що дає змогу установити в співтоваристві, організації, корпорації баланс інтересів усіх діючих сторін на основі договорів, корпоративних норм і цінностей. Корпоративізація державного управління істотно змінює всі його аспекти, змушує діяти відповідно до узгоджених цінностей, інтересів, стратегій на основі дотримання договорів і підтримання балансів.

Мішин А. Д.

Класичний приватний університет
аспірант

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПОЛІТИКОЮ В УКРАЇНІ

Ефективна державна політика в інвестиційній сфері створює надійне підґрунтя для економічного та технологічного розвитку країни. Однак огляд активності інвестиційної діяльності впродовж останніх років засвідчує низькі темпи приросту інвестицій в Україну попри заяви уряду про різноманітну підтримку інвесторів. У науковій площині прийнято виділяти два основні типи державної інвестиційної політики: пасивну й активну.

За умов пасивного варіанту в означеному секторі державне регулювання характеризується відсутністю цілеспрямованого впливу на формування інвестиційного ринку і, відповідно, інвестиційна діяльність реалізується через ринковий механізм. Така система регулювання інвестицій найбільш прийнятна для економіки країни, котра вже має значний ступінь розвиненості в періоди стабільного розвитку. При ринковому механізмі інвестування концентрується найчастіше у високодохідних галузях, які забезпечують швидку окупність капіталу, зокрема у фінансовому секторі, торгівлі, нерухомості.

У реальному секторі економіки ринковий механізм стимулювання інвестицій опирається на власний капітал підприємств. В умовах активної політики держави в інвестиційній сфері, в тому числі за рахунок формування цільових державних інвестицій, зусилля зосереджуються на створенні системи державно-приватного партнерства, а також формуванні сприятливого клімату для приватних інвестицій у реальний сектор

економіки. Саме таку державну політику слід визнати найбільш прийнятною для України на даному етапі її розвитку, коли спостерігаються тривалі кризові явища у різних соціально-економічних сферах, а також недостатній розвиток багатьох механізмів ринкової економіки. Таким чином, можна стверджувати, що активна інвестиційна політика – це саме той варіант поведінки держави, що дозволить забезпечити гармонійний розвиток державного та приватного секторів. Окрім того, можливо певним чином впливати на поведінку інвестора шляхом створення сприятливих умов для залучення інвестицій у визначені пріоритетні галузі. Звісно, для успішної реалізації активної політики держави в сфері інвестицій першочерговим є створення необхідного організаційного, правового, інституційного забезпечення та системи відповідних стимулів, передусім економічного характеру.

Варто відзначити, що у кожній області України визначено посадових осіб, уповноважених з питань залучення та супроводу інвестицій. Інформація про контакти із ними є у відкритому доступі на офіційному сайті Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

Водночас недостатньо ефективними слід визнати дії компетентних органів влади щодо популяризації країни та її окремих секторів як об'єктів інвестування на міжнародному інвестиційному ринку. Так, доцільно активніше працювати над залученням інвестицій не від традиційних, а від нових потенційних країн-інвесторів, зокрема Індії, Індонезії, Сінгапура, які демонструють стрімкі темпи економічного росту та мають відповідні інвестиційні ресурси. Ключовим стримуючим фактором для інвесторів залишається високий рівень корупції в Україні, який, незважаючи на численні організаційно-інституційні заходи, все ж не вдається суттєво знизити.

Отже, в умовах економічних дисбалансів і тривалих кризових явищ в Україні доцільним є провадження активної державної інвестиційної політики. Не останню роль у залученні інвестицій відіграє забезпечення політичної та законодавчої стабільності, рішуча та безкомпромісна боротьба з корупцією з інформуванням загалу про отримані результати, що має дати позитивний сигнал для потенційних інвесторів.

Мосійчук О. Ю.

Класичний приватний університет
аспірант

УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Комунальна власність, згідно з Конституцією України, як власність територіальних громад сіл, селищ, міст є матеріальною та фінансовою основою місцевого самоврядування. До її складу входить рухоме та нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, підприємства, установи та організації, у тому числі банки, страхові товариства, а також пенсійні фонди, частка в майні підприємств, житловий фонд, нежитлові приміщення, заклади культури, освіти, спорту, охорони здоров'я, науки, соціального обслуговування та інше майно і майнові права, рухомі і нерухомі об'єкти тощо. З огляду на те, що комунальна власність становить економічну основу господарського комплексу міста, села, селища, однією з перспектив розвитку та підвищення ефективності відповідно міської, сільської та селищної економіки є підвищення оперативності управління цією власністю, у тому числі ефективності її використання на договірних засадах.

Під управлінням комунальною власністю слід розуміти здійснення від імені та в інтересах територіальної громади органами місцевого самоврядування діяльності (у межах визначених законом повноважень) з формування, володіння, використання та розпорядження комунальним майном.

Процес формування інституту комунальної власності в Україні, незважаючи на його довготривалість, ще не завершено, і він давно перебуває в центрі уваги науковців, які досліджують проблеми місцевого самоврядування. На відміну від практики більшості зарубіжних країн, в Україні майно комунальної власності сформовано шляхом його безкоштовної передачі з загальнодержавної в комунальну власність, а в зарубіжних країнах майно комунальної власності сформовано, як правило, шляхом викупу об'єктів приватної власності у власність територіальних громад, а також шляхом створення об'єктів комунальної власності за рахунок коштів органів місцевого самоврядування.

Управління власністю територіальних громад має відбуватися за такими принципами: по-перше, забезпечення належної матеріальної основи місцевого самоврядування. Мова йде про захист інтересів міста як єдиного соціально-економічного організму, захист інтересів населення як споживача послуг і продукції комунальних організацій та підприємств; по-друге, забезпечення ефективності управління майновим комунальним комплексом, його доцільне використання в умовах розвитку ринкової економіки на основі повної господарської самостійності учасників ринкових відносин, розвитку підприємництва, поширення процесів приватизації та демонополізації.

У соціальному аспекті формування комунальної власності - це перерозподіл об'єктів комунальної власності між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, який не завжди відбувається відповідно до розподілу повноважень щодо надання суспільних благ та послуг мешканцям територіальної громади. Виникають суперечності у фінансуванні окремих об'єктів галузевої та підвідомчої підпорядкованості, які розташовані на території юрисдикції органів місцевого самоврядування і послугами яких користуються мешканці територіальної громади. Вирішення також потребує і таке питання, як фінансування переданих в комунальну власність відомчих соціальних об'єктів підприємств: житлових будинків, поліклінік, дитячих садків.

В Україні переважна частина об'єктів комунальної власності належить до соціально-культурної сфери та житлово-комунального господарства. За сучасних економічних умов і внаслідок впливу суб'єктивних чинників підприємства житлово-комунального господарства є здебільшого збитковими, що потребує залучення до функціонування цієї сфери приватного сектора. Об'єкти комунальної власності є основними ланками, через які держава має змогу забезпечувати надання послуг соціальної сфери, а органи місцевого самоврядування - впливати на соціально-економічний розвиток території. Запровадження дієвих механізмів управління

комунальною власністю окремих територіальних громад є одним з важливіших аспектів державного управління на сучасному етапі.

Мостовий А. М.

Класичний приватний університет
аспірант

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО, ЯК НОВА ФОРМА СПІВПРАЦІ ДЕРЖАВИ ТА БІЗНЕСУ

У сучасних умовах держава, не маючи достатніх бюджетних ресурсів, не здатна самотійно забезпечити ефективне функціонування важливих інфраструктурних об'єктів та окремих галузей економіки. Водночас для реалізації масштабних проєктів у різних секторах економіки необхідні значні інвестиційні ресурси. Особливо гостро потребують інвестицій інфраструктурні галузі України – автомобільні та залізничні шляхи, морські порти, комунальне господарство, які, як правило, фінансуються за рахунок бюджетних коштів. Зазначену проблему можна вирішити завдяки співпраці державного та приватного секторів економіки [1, с. 306].

В процесі здійснення державно-приватного партнерства користь отримує як державний, так і приватний партнер. Державний партнер отримує продукт або послугу більш якісного рівня, надходження додаткових коштів до бюджету в якості плати за використання об'єкту партнерства та інші обумовлені договором платежі, які спрямовуються на виконання соціально-економічних та культурних програм розвитку територій, відновлення основних фондів та покращення технічного стану об'єкта партнерства. Також має місце соціальний ефект, оскільки на об'єкті партнерства створюються робочі місця, підвищується заробітна плата, що зменшує соціальну напругу на відповідній території [2, с. 325].

Відповідно до ч. 1, ст. 1 «Про державно-приватне партнерство» останнє слід розуміти, як співробітництво між державою Україна, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, установ, організацій (приватних партнерів), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому законодавством та відповідає ознакам державно-приватного партнерства [3].

Державно-приватне партнерство в Україні здійснюється у таких формах:

- укладання концесійного договору;
- укладання договору управління майном;
- укладання договору про спільну діяльність (ч. 1, ст. 5 Закону [3]).

Найчастіше використовується форма концесійного договору.

Концесія – форма здійснення державно-приватного партнерства, що передбачає надання концесіодавцем концесіонеру права на створення та/або будівництво (нове будівництво, реконструкцію, реставрацію, капітальний ремонт та технічне переоснащення), та/або управління (користування, експлуатацію, технічне обслуговування) об'єктом концесії, та/або надання суспільно значущих послуг на умовах, визначених концесійним договором, а також передбачає передачу концесіонеру переважної частини операційного ризику (п. 11, ч.1, ст. 1 Закону [4]).

Концесійний договір укладається на визначений договором строк, який має становити не менше п'яти років та не більше 50 років, крім строку концесійного договору щодо будівництва та подальшої експлуатації автомобільних доріг, який має становити не менше 10 років (ч. 1, ст. 3 Закону [4]).

В Україні концесія запроваджувалась на об'єкти комунальної власності, найбільше користуються попитом у приватного інвестора об'єкти водо-, теплопостачання та водовідведення. Але, на жаль, все ж таки, наша країна має з цього приводу більше негативного досвіду, ніж позитивного. Основною причиною цього в більшості випадків можна назвати недобросовісність приватного партнера, який будь-якими засобами намагався отримувати прибуток, не виконуючи своїх основних зобов'язань за концесійним договором, та його фінансову неспроможність виконувати свої зобов'язання [2, с. 326].

На сьогодні, розвиток державно-приватного партнерства в Україні ускладнюється наявністю таких проблем: неготовність органів влади до партнерських відносин і реалізації проєктів державно-приватного партнерства; відсутність достатньої законодавчої бази, що легітимізує державно-приватне партнерство та визначає економічні принципи співробітництва між державою і бізнесом; неефективність системи державного управління: складні та непрозорі процедури ухвалення рішень, дублювання повноважень, громіздка та витратна контролююча система; відсутність досвідчених кадрів, які могли б просувати державно-приватне партнерство з боку держави; політична нестабільність; відсутність стимулюючих факторів для приватного сектору в інвестування на довгостроковій основі; сприйняття у середовищі українського бізнесу державно-приватного партнерства як дуже ризикованого й низькоприбуткового [5, с. 62].

Отже, не дивлячись на привабливість державно-приватного партнерства, для повноцінного його реалізації потрібно вирішити цілий ряд проблем: зниження рівня корупції в органах державної влади та місцевого самоврядування; прийняття ряду нормативно-правових актів, які б чітко регулювали процедуру партнерства; внесення зміни до Податкового кодексу України стосовно надання податкових стимулів суб'єктам, які приймають участь у такому партнерстві та ін.

Список використаних джерел

1. Озерчук О. В. Державно-приватне партнерство та активізація інвестиційної діяльності в Україні. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2013. № 2. С. 306–315. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vcndtue_2013_2_47 (дата звернення: 23.10.2023).
2. Сердюкова О. Є. Державно-приватне партнерство як інструмент інноваційного розвитку територіальних громад. *Ефективність державного управління*. 2012. Вип. 32. С. 323–329. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2012_32_42 (дата звернення: 23.10.2023).
3. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010 р. № 2404-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text> (дата звернення: 23.10.2023).

4. Про концесію : Закон від 03.10.2019 р. № 155-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-20#Text> (дата звернення: 23.10.2023).

5. Ковальова О. В. Державно-приватне партнерство та його особливості в Україні : *Вчені записки університету «КРОК»*. Серія: *Економіка*. 2013. Вип. 34. С. 58–63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzuk_2013_34_10 (дата звернення: 23.10.2023).

Найденко І. М.

Класичний приватний університет
аспірант

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ У ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ ЯК ДИНАМІЧНИЙ ПРОЦЕС

Підвищення конкурентоспроможності держави на світовій арені зумовлене не тільки оптимальним використанням вигідного географічного розташування, природних ресурсів та потужностей індустрії, але й соціального капіталу, представленого професіоналами високого рівня в усіх сферах суспільного життя [1, с. 30].

Словник української мови надає визначення професіоналізації, як оволодіння якою-небудь професією як своїм постійним заняттям; перехід у ряди професіоналів [2].

С. В. Селиванов надає визначення професіоналізації як фаховому розвитку людини у певній галузі, що передбачає комплексне опанування спеціалізованих знань, компетенцій, інтелектуальних інструментів та ціннісних орієнтирів для забезпечення якісної результативності її практичної діяльності та затребуваності у соціо-економічній системі [1, с. 31].

В. Л. Лапшина поділяє професіоналізацію на первинну та вторинну.

Первинна – це процес становлення фахівця. Вона містить у собі отримання професійних знань, умінь і навичок, необхідних для успішного початку професійної діяльності, тобто набуття спеціальності. Первинна професіоналізація пов'язана з професійною освітою, метою якої і результатом є становлення фахівця. Специфіка первинної професіоналізації (спеціалізації) полягає в тому, що в її процесі особистість стає справжнім суб'єктом професійної діяльності і професійних відносин, набуває професійного статусу [3, с. 56].

Вторинна професіоналізація має за мету перетворення фахівця в професіонала, тобто комплексний (психологічний, соціальний і світоглядний) розвиток особистості, формування особливої професійної майстерності, творчого підходу до професійної діяльності. Вторинна професіоналізація являє собою безпосереднє становлення і розвиток професіоналізму особистості в ході трудової діяльності на основі накопичення і використання професійного досвіду [3, с. 57].

О. Баніт наголошує, що процес професіоналізації набуває певного ступеня завершеності в разі досягнення особистістю професійної зрілості, яка характеризується набуттям високої професійної майстерності й статусу; з іншого боку, професіоналізація триває протягом усього професійного життя, оскільки удосконалення професійної майстерності й розвиток професіоналізму не обмежується часовими рамками [4]. Тобто цей процес не має своєї завершеності, бо потребує постійного вдосконалення і він не може обмежуватися першим чи другим етапом.

Професіоналізація залежить від досвіду діяльності у певній галузі, від освіти людини й якісної віддачі працівника. Професіоналізація публічної служби є ключовим завданням держави на сучасному етапі її розвитку, що здійснюється на рівні Національного агентства України з питань державної служби, яке задає тренди професійного навчання та підвищення кваліфікації публічних службовців [1, с. 34].

Професіоналізацію публічної служби доцільно розглядати як динамічний процес, адже посадові особи на різних стадіях мають підвищувати свій рівень фаховості.

У ч. 1, ст. 4 ЗУ «Про державну службу» вказано, що державна служба здійснюється з дотриманням принципу професіоналізму, який передбачає компетентне, об'єктивне і неупереджене виконання посадових обов'язків та постійне підвищення державним службовцем рівня своєї професійної компетентності [4].

Фахівцями Центру підвищення кваліфікації професіоналізація розглядається як цілісний і безперервний процес становлення професійної особистості посадової особи, а це зумовлює розробку та постійне вдосконалення навчальних програм, орієнтованих на реалізацію їх повноважень [5, с. 148].

І нагальні потреби на сьогодні є у створенні курсів, спрямованих на підвищення основ правової грамотності, стратегічного планування, фінансового та інвестиційного менеджменту, проектного підходу до процесів управління, розвитку інструментів взаємодії зі стейкхолдерами, управління енергоефективністю, управління розвитком людських ресурсів, менеджменту охорони здоров'я та освіти, управління культурою, тощо [6, с. 150].

Професіоналізація публічної служби є обов'язковою умовою для підвищення рівня конкурентоспроможності нашої країни на світовому рівні та формування суспільної довіри до інститутів влади в умовах постіндустріального розвитку.

Список використаних джерел

1. Селиванов С. В. Професіоналізація публічної служби в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: *Державне управління*. 2021. Т. 32 (71). № 5. С. 30–36.

2. Словник української мови. URL: <https://slovnuk.ua/index.php?swrd=%CF%D0%CE%D4%C5%D1%B2%CE%CD%C0%CB%B2%C7%C0%D6%B2%DF> (дата звернення: 11.10.2023).

3. Лапшина В. Л. Професіоналізація: сутність та структура поняття: *Український соціум*. 2005. Вип. 7. № 2–3. С. 54–58. URL: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2005/04/54-58_no-2-3_vol-7_2005_UKR.pdf (date of request: 11.10.2023).

4. Про державну службу : Закон від 10.12.2015 р. № 889-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 11.10.2023).

5. Формування позитивного іміджу органів влади через підвищення якості надання адміністративних та соціальних послуг : наук. розробка / авт. кол.: С. М. Сержогін, В. В. Лола, І. І. Хожило та ін. ; за заг. ред. С. М. Сержогіна. Київ : НАДУ, 2009. 32 с.

Недбалюк Д. А.

Класичний приватний університет
аспірант

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ПОЛІТИКОЮ ТА ПУБЛІЧНИМ УПРАВЛІННЯМ

Сьогодні очевидно, що об'єктивна складність, внутрішня суперечливість і наукова неопрацьованість моделі, шляхів, механізмів і динаміки процесів реформування українського суспільства посилюються тим, що значно затягнувся період визначення реального механізму взаємодії й взаємовпливу владних структур та суспільства в Україні. Тому дуже важливо ґрунтовно з'ясувати ці процеси взаємодії, особливо в контексті взаємозв'язку політики і управління, які відображуються в такому понятті, як публічна сфера.

По суті, публічна сфера (політика і управління) – це спосіб забезпечення в суспільстві клімату співпричетності і демократизму. Його смисл полягає у тому, щоб підтримувати та розвивати участь самого суспільства в управлінському процесі, стимулювати пошук таких шляхів вирішення суспільних проблем, які дають оптимальні варіанти поєднання приватних інтересів з публічним, тобто інтересом суспільства як цілого. Публічна сфера виконує визначені функції взаємодії влади і суспільства у формуванні політики та самоврядної діяльності. Найбільш поширене визначення політики – це сфера діяльності, яка спрямована на набуття, утримання та використання влади. Політика існує там, де суперечки між людьми починають набувати суспільно значущого характеру, тобто зачіпають великі групи людей. Таким чином, політика – це засіб подолання суперечок в суспільстві. Політика сприяє встановленню порядку, який визнається всіма членами суспільства.

Під державним управлінням прийнято розуміти здійснення функцій державними органами влади. Державне управління спрямовано на регулювання політичних, соціальних та економічних процесів у суспільстві. Також під державним управлінням розуміється діяльність органів державної влади та їх посадових осіб з реалізації визначеної політики.

На відміну від адміністративної роботи, яка здійснюється згідно з чинними правилами та нормами (тобто формалізованої діяльності), власне політична (публічна) діяльність пов'язана із завданням установлення нових формальних умов. Головне у творенні політики – це визначення суті проблеми, вирішення якої потребує втручання державних органів влади. Прийняттю політичних рішень має передувати публічне обговорення всіх обставин виникнення суспільно значущої проблеми та оптимальних варіантів її розв'язання. Отже, політика і управління є взаємозалежними суспільними сферами, які об'єднує загальна природа походження, що пов'язана з феноменом влади. Ці сфери впродовж історичного розвитку по-різному співвідносилися одна з одною, але їх завжди об'єднувало уявлення про владу як про організовану силу, яка спрямована на врегулювання соціальних, економічних та особистих відносин.

Система державного управління, що склалася в Україні, характеризується невизначеністю інституціонального розмежування між політичними та адміністративними функціями. Практика державного управління свідчить, що в Україні ще не сформувався інститут високопрофесійних державних менеджерів, «вільних» від політики, а процеси, які відбуваються у політичній сфері, не сприяють становленню цього інституту. Отже, на порядку денному стоїть завдання визначення оптимальної моделі поєднання в державному управлінні адміністративних і політичних функцій.

Взаємозв'язок між політичною владою і управлінням визначається насамперед основними формами реалізації політичної влади, до яких відносять панування, політичне керівництво й управління. Влада у формі управління реалізується через прийняття стратегічних і тактичних рішень до об'єктів влади, через організацію, регулювання і контроль їх реалізації. Питання взаємодії політичного та управлінського аспектів у процесі діяльності виконавчої влади вже протягом тривалого часу є предметом змістовних науково-практичних обговорень. Виконавча влада, вищим органом якої є уряд, здійснює функції реалізації і впровадження державної політики шляхом перетворення політичних рішень в управлінські рішення і дії. Отже, специфіка діяльності виконавчої влади полягає в тому, що в ній представлені як політичні, так і суто технічні управлінські, бюрократичні інститути та органи.

Новицький С. О.

Класичний приватний університет
аспірант

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ТА СУТНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Публічне адміністрування з певних наукових позицій може ототожнюватись зі складовою частиною системи державного управління. Його часто плутають з публічним управлінням. Публічне управління – це процес колективного прийняття та реалізації стратегічних рішень на основі узгодження і координування мети і дій усіх ключових учасників. Наразі науковці трактують поняття «державне управління» як функціональні можливості держави в ролі органів державної влади, які направлені на формування необхідних умов для найбільш ефективної реалізації функцій держави, основних прав і свобод громадян держави, узгодження різноманітних груп інтересів у суспільстві та між державою і суспільством, а також забезпечення оптимального суспільного розвитку необхідними ресурсами.

Відтак сьогодні аспект взаємодії держави і громадянського суспільства в державному управлінні є дуже важливим на відміну від традиційного бачення державного управління як організуючого і регулюючого впливу держави на суспільну життєдіяльність людей з метою її упорядкування, зберігання або перетворення, що спирається на її владну силу. Зважаючи на вищезазначене, можемо констатувати, що новий зміст, що вкладається у термін «державне управління», є наближеним до змісту, що вкладається у такий новий термін, як «публічне управління»

З огляду на значну актуальність дослідження питання публічного управління, вже багато років науковці намагаються сформувати найбільш узагальнююче визначення цього терміну. До прикладу, на думку, Оболенського О., поняття «публічне управління» слід трактувати як сферу застосування ключових теорети-

чних надбань системи публічного адміністрування, які зосереджені на діяльності державних установ та направлені на вирішення основних теоретичних питань, зокрема таких як контроль, керування, планування, організація, забезпечення інформаційними технологіями, моніторинг ефективності діяльності та управління персоналом. Як частину державного управління, термін «публічне управління» розглядають Сурмін Ю і Гусев В., визначаючи його як «теорію та практику державного управління, яка полягає в реалізації основних адміністративних функцій за допомогою публічної діяльності, за допомогою застосування таких публічних інструментів як демократичне врядування, впорядкування та оптимізація організаційного ладу суспільної діяльності, а також надання адміністративних послуг як основного механізму забезпечення прав та свобод громадян держави».

В той час як Понкін І. визначає процес публічного управління як реалізацію визначеного на державному рівні інтегрального системного механізму, основними елементами та підсистемами якого є політичні програми та суспільні орієнтири, а також законодавче регулювання, виконавчі процедури, що фінансуються за рахунок державних коштів або ж через матеріальне забезпечення окремих органів місцевого самоврядування. Відповідно його трактуванню, суб'єктами виступають «централізовані і децентралізовані організаційно-управлінські структури та їх персонал, що відповідають за адміністрування діяльності у певній галузі суспільних відносин на національному, субнаціональному та місцевому рівнях».

Активний розвиток українського суспільства, формування орієнтирів нашої держави, які спрямовані на підтримку процесів євроінтеграції та демократизації також зумовили поступовий перехід з державного на публічне управління. З огляду на це, на сьогоднішній день диференціація понять «державне управління» та «публічне управління» є важливим питанням в контексті наукових досліджень та подальшого розвитку публічного управління. З огляду на це, поняття «публічне управління» слід трактувати як нормативно-врегульовану взаємодію між такими сторонами як органи публічної влади та ряд юридичних та фізичних суб'єктів діяльності в контексті здійснення і виконання основних нормативно-правових актів, а також формування стимулюючих соціально-правових умов для повноцінної реалізації інтересів громадян держави.

Нужненко В. П.

Класичний приватний університет
аспірант

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

З огляду на стрімкий розвиток інформаційно-телекомунікаційних технологій, їх інтенсивне впровадження в усі сфери суспільного життя, у тому числі широке їх застосування в управлінні державою, особливої актуальності та значущості набуває розробка і реалізація концептуальних основ державної інформаційної політики, у тому числі належне забезпечення інформаційної безпеки на законодавчому рівні. Забезпечення інформаційної безпеки має включати в себе діяльність із забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства і держави, захисту прав і свобод в інформаційній сфері. Обов'язок забезпечення інформаційної безпеки покладається на всіх суб'єктів, що функціонують в інформаційній сфері, але ключову роль у проведенні інформаційної політики має відігравати держава в особі відповідних органів державної влади.

Технологічною основою формування моделі публічного управління стають електронні платформи – відкриті і технічно нейтральні засоби, що забезпечують умови вільного обміну ресурсами. Такі платформи визначають розповсюджуваний контент, аудиторію користувачів, способи підключення до контенту і взаємодії один з одним. Споживання суспільством платформних цифрових технологій і їх продуктів потужно впливає на внутрішню і зовнішню політику, державне управління, економіку, соціальні практики, освіту, суспільні цінності. Здійснюючи модерацію медіаконтенту, платформи мають величезний вплив на способи отримання знань, організують участь користувачів у соціальних комунікаціях і породжують певні види публічного дискурсу. Таким чином, життєдіяльність суспільства значною мірою стає продуктом їх дизайну та контролю. Ідея активного використання інформаційно-телекомунікаційних технологій для підвищення ефективності діяльності органів влади з'явилася в процесі реалізації адміністративних реформ на основі концепції нового державного менеджменту, що отримала в кінці ХХ ст. підтримку і поширення в системі публічного управління. У ході здійснення програми електронного уряду ця концепція адміністративних перетворень виявилася вузькою, такою, що недостатньо враховує особливості публічного управління. До того ж проявилися більш чітко деякі нові тенденції в суспільному розвитку, пов'язані з діджиталізацією соціуму (виникнення мережових структур, комунікаційна революція, формування суспільства знань).

Вигода від потенціалу діджиталізації публічного управління не завжди очевидна, оскільки деякі проекти зазнають невдачі ще на стадії реалізації, а реалізовані проекти не ведуть до отримання очікуваного результату. Велике занепокоєння викликає та обставина, що універсальних рецептів трансформації не існує, і, як наслідок, значна частина «цифрових» ініціатив, які намагаються реалізувати органи влади, не досягають задуманих цілей. Проблеми діджиталізації публічного управління можуть бути виправдані наявністю ризиків і загроз, які заважають реалізації проектів.

Під державною інформаційною політикою необхідно розуміти політику, яка засобами державної (політичної) влади створює і забезпечує функціонування системи правового регулювання інформаційних відносин, захист прав і основних свобод людини, збалансованість інтересів людини, суспільства і держави у всіх сферах інформаційної діяльності. На сьогодні в нашій країні ще не сформовано відповідної сучасним геополітичним викликам системи інформаційної безпеки. Існує необхідність посилення буквально на всіх напрямках: нормативно-правовому (створення Інформаційного кодексу), організаційно-управлінському, інформаційно-технологічному. Для цього необхідне вироблення чіткої стратегії здійснення перетворень, яка має ґрунтуватися на міцному концептуально-теоретичному, науково-практичному базисі, що повинен сформуватися в рамках національного політологічного дискурсу відповідно до «Стратегії національної безпеки України».

Орлов О. А.

Класичний приватний університет
аспірант

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ВЗАЄМОДІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Взаємодія громадянського суспільства і політичної влади виявляється в тому, що громадянське суспільство є соціальною основою держави та не існує поза державою. Громадянське суспільство може не тільки протистояти державі, а й перебувати з нею в стані діалогу, чи навіть співпраці й партнерства (як найвища і найдосконаліша форма взаємодії). Слід зазначити, що взаємовідносини влади та громадянського суспільства у певній мірі залежать від «зрілості» останнього. У разі, якщо громадянське суспільство «розпливчасте та примітивне» – держава є його «зовнішньою формою». Тобто, відносини політичної влади та громадянського суспільства можуть бути збалансованими лише за умови «зрілості» громадянського суспільства. Політична ж активність громадськості – ознака розвинутого громадянського суспільства, і, відповідно, підґрунтя демократії.

Вартою уваги наукова думка О. Д. Хомей, яка зазначає, що як євроінтеграційні процеси, так і рівень національної безпеки України залежать насамперед від соціальної стабільності, яка, у свою чергу, забезпечується кореляцією громадянського суспільства й державної влади, яка має базуватися на партнерстві в ухваленні рішень і виробленні безпекових політик. Державна влада повинна бути насамперед організуючим елементом у соціумі, тим інститутом, який спонукає суспільство до співпраці, створюючи необхідні для цього законодавчо-правові, організаційно-адміністративні й інформаційно-комунікативні умови.

Л. Усаченко виокремлює наступні принципи взаємодії органів державної влади та громадянського суспільства: соціальне партнерство (конструктивна взаємодія щодо вирішення питань державного управління); забезпечення рівних можливостей (однакові умови діяльності інститутів щодо захисту прав і свобод людини та громадянина, надання соціальних послуг); взаємовідповідальність (спільна відповідальність за рівень їх взаємодії); відкритість та прозорість (доступ громадськості до інформації шляхом розроблення і впровадження ефективного механізму комунікацій; надання відповідної інформації про діяльність, окрім інформації, що становить державну таємницю; висвітлення в ЗМІ відповідних проєктів щодо взаємодії органів влади та громадянського суспільства); невторчання (унеможливлення втручання органів державної влади у діяльність громадських об'єднань); визнання органами державної влади різних видів діяльності громадських об'єднань (налагодження взаємодії); підвищення ефективності процесу взаємодії (досягнення позитивних результатів у процесі взаємодії, прийняття органами політичної влади рішень з урахуванням суспільних потреб та інтересів).

Громадянське суспільство вкрай необхідне для утвердження демократичного врядування, бо там, «де немає громадянського суспільства, не може бути взаємодії й обміну думками між громадянами, здатними публічно обирати свої ідентичності, шанувати свої обов'язки в рамках політично-правової структури, яка забезпечує мир між громадянами, добре функціонування уряду, соціальну справедливість та – перш за все і є відповідно до принципу, що влада має бути підзвітна суспільству. Саме завдяки діяльності громадських організацій громадяни мають можливість ефективно взаємодіяти та контролювати органи політичної влади (узгодження інтересів громадян, упорядкування соціальних інновацій та практичних дій його членів; контроль за діяльністю державних органів; лобювання інтересів суспільства під час ухвалення владних рішень; здійснення комунікативних зв'язків тощо).

Сучасна роль громадянського суспільства в політиці пов'язана не з контролем і не з захопленням влади, а з впливом, основним постулатом якого є «демократичні асоціації і вільна дискусія в інтелектуальних колах». Наразі в Україні процеси як становлення демократичної правової держави, так і інституціоналізації громадянського суспільства відбуваються практично одночасно, взаємодоповнюючи один одного. Взаємодія політичної влади та громадянського суспільства складається із двох взаємно відповідальних впливів – держави на громадянське суспільство та громадянського суспільства – на державу. Громадянське суспільство при взаємодії з політичною владою має особливу відповідальність – є ініціатором та координатором взаємодії із владою. Тобто громадянське суспільство є додатковим механізмом державного регулювання

Перепічка В. І.

Класичний приватний університет
аспірант

ПЕРЕДУМОВИ ГЕНДЕРНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Сьогодні в Україні очевидними є фактори забезпечення переваг, які мають чоловіки під час входження у владні структури, а саме: традиційно усталене чоловіче домінування в керівних владних структурах; економічні підвалини – власність і управління економікою перебувають у чоловічих руках; обмеженість гендерного світогляду в чоловічого населення країни; обмеженість політичних і гендерних поглядів керівного складу значної частини жіночих організацій; традиційність поглядів значної частини людського потенціалу України на другорядність жінки [1, с. 174–181].

Гендерна рівність є одним із основних прав людини. Тим не менш, люди часто зазначають, що їх права як людини порушуються на підставі їх гендерної ідентичності і сексуальної орієнтації. Деякі з ключових питань стосуються участі, гендерного насильства, збройних конфліктів і злиднів, а також сексуальних і репродуктивних прав [2].

Хоча в останні десятиліття у законодавстві було досягнуто значного прогресу, що сприяє гендерній рівності в сфері зайнятості, особливо в Європі, але на практиці нам ще необхідно пройти довгий шлях, щоб досягти викорінювання дискримінації на робочому місці. Жінки часто зазнають дискримінації на роботі, яку вони

можуть отримати, у питаннях оплати праці і підвищення їх до керівних посад. Деякі жінки втратили можливість на підвищення зарплатні та кар'єрного зростання з причини вагітності або материнства. Сімейні обов'язки не розподілені в рівних частках між чоловіками і жінками, як результат – жінки мають більше кар'єрних перерв і вони працюють неповний робочий день частіше, ніж чоловіки. Це може вплинути на їх пенсійні права при виході на пенсію [2].

Доцільно дослідити, що в себе включає поняття «гендер».

Гендер здебільшого розуміється як соціальна надбудова над біологічною статтю або як соціальна стать, тобто гендер позначає рольові соціальні очікування представників жіночої і чоловічої статі. На відміну від поняття «стать» гендер стосується не суто фізіологічних властивостей, за якими різняться чоловіки і жінки, а соціально сформованих рис, притаманних «жіночості» і «мужності» [3, с. 95; 4, с. 3].

У ст. 3 Стамбульської конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами зазначено, що «гендер» означає соціально закріплені ролі, поведінку, діяльність і характерні ознаки, які певне суспільство вважає належними для жінок та чоловіків» [5].

Гендерна рівність означає ідеологічний компонент державної політики та державного управління, що має чотири виміри, які покладено в основу напрямів розвитку державної гендерної політики на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Перший вимір гендерної рівності – це права людини як універсальний стандарт політичних, громадянських, економічних, соціальних і культурних прав та свобод для жінок і чоловіків. Другий вимір гендерної рівності – це права людини як права жінок. Третій вимір – рівність свобод, прав та обов'язків. Четвертий – рівні можливості – основний елемент гендерної рівності [6, с. 325–332].

Прояви гендерної політики ми бачимо у прийнятті ряду нормативно-правових актів в яких активно використовується цей термін, зокрема у Кодексі Законів України про працю, де у ст. 2-1 вказано про рівність трудових прав громадян України, недопущення дискримінації у сфері праці, що полягає у забороні порушення принципу рівності прав і можливостей, пряме або непряме обмеження прав працівників залежно від статі ... гендерної ідентичності [7].

А у ст. 3 ЗУ «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», що основними напрямами державної політики щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, є:

- утвердження гендерної рівності;
- недопущення дискримінації за ознакою статі;
- запобігання та протидію насильству за ознакою статі, у тому числі всім проявам насильства стосовно жінок;
- забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень;
- забезпечення рівних можливостей жінкам і чоловікам щодо поєднання професійних та сімейних обов'язків;
- виховання і пропаганду серед населення України культури гендерної рівності, поширення просвітницької діяльності у цій сфері;
- захист суспільства від інформації, спрямованої на дискримінацію за ознакою статі [8].

Але, не дивлячись на певні кроки з боку держави у напрямку реалізації гендерної політики, все спостерігається певна на рівність і у кар'єрному зростанні, і можливості отримання жінками заробітної плати на рівні з чоловіками, і у можливості обіймати певні посади.

Список використаних джерел

1. Мельник Т. М. Творення суспільства гендерної рівності: міжнародний досвід. Закони зарубіжних країн з гендерної рівності. 2-ге вид. допов. Київ, 2010. 440 с.
2. Гендер: Деякі ключові поняття. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/gender> (дата звернення: 11.10.2023).
3. Соціологія : корот. енциклопед. слов. / за заг. ред. В. І. Воловича. Київ : Укр. центр. духов. культури, 1998. 736 с.
4. Воронько Л. О. Гендерна політика в системі державної служби: поняття і сутність. *Державне управління: теорія та практика*. 2012. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2012_2_10 (дата звернення: 11.10.2023).
5. Стамбульська конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами : Конвенцію ратифіковано із заявами Законом від 20.06.2022 р. № 2319-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text (дата звернення: 11.10.2023).
6. Грицяк Н. Формування гендерної політики в Україні: проблеми теорії, методології, практики : монографія. Київ : вид-во НАДУ, 2004. 384 с.
7. Кодекс законів про працю України : Закон від 10.12.1971 р. № 322-VIII. *Верховна Рада УРСР*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 11.10.2023).
8. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08.10.2005 р. № 2866-IV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> (дата звернення: 11.10.2023).

Рибін Є. І.

Класичний приватний університет
аспірант

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЙ НА ОСНОВІ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

За визначенням Європейського експертного центру, який входить до консультаційних служб Європейського інвестиційного банку, державно-приватне партнерство (ДПП) – це співробітництво між органами публічної влади та приватними партнерами у реалізації проєктів і послуг з розвитку публічної інфраструктури

на умовах укладання довгострокових контрактів. Міжнародні партнери вважають, що у перспективі розширення співпраці за договорами ДПП в Україні має відбуватися у сферах житлово-комунального господарства, будівництва й утримання автошляхів, енергозбереження, екологізації, науково-технічної й інноваційної діяльності, соціального підприємства. Для цього потрібно вдосконалити існуючу та розробити нову нормативно-правову, методичну й інформаційну базу, сформувати відповідні механізми співпраці та інструменти їх реалізації на засадах сталого розвитку територій.

Відповідно до Доктрини збалансованого розвитку до 2030 року налагодження ДПП має відбуватися за такими напрямками: розвиток високотехнологічного підприємництва, прийняття спеціальних програм виходу товарів і послуг на нові ринки збуту, удосконалення системи підтримки національного експорту, створення мережі об'єктів інноваційної інфраструктури, залучення додаткових ресурсів за програмами міжнародної технічної допомоги, стимулювання міжнародної співпраці, запровадження державного регулювання системи стратегічного програмування, розвиток новітньої дослідницької інфраструктури та технологічних платформ. ДПП має стати частиною стратегії місцевого розвитку територій на середньо- та довгострокову перспективу, яка повинна розроблятися з урахуванням принципів стратегічного планування: об'єктивності, цілепокладання, ефективності, пріоритетності, компетентності, комплексності, наступності, альтернативності, прозорості та ситуаційності.

Органи місцевого самоврядування повинні усвідомлювати, що сталий розвиток територіальної громади відбувається лише тоді, коли співробітництво місцевої влади з приватними партнерами за договорами ДПП сприяє залученню нових інвестицій, впровадженню інноваційних технологій, створенню нових робочих місць, будівництву сучасних об'єктів виробничої та соціальної інфраструктури тощо. Для цього місцевій владі необхідно передбачити у стратегії розвитку територіальної громади заохочувальні стимули та заходи, які допоможуть території стати інвестиційно-привабливою та гарантувати інвесторам окупність фінансових ресурсів на період реалізації проектів.

Закон України «Про державно-приватне партнерство» визначає, що формами здійснення ДПП є укладення таких видів договорів: концесійного, на управління майном, про спільну діяльність та інші. З прийняттям у 2019 р. Закону України «Про концесію» концесійний договір стає одним із основних форм здійснення ДПП. У ст. 406 Господарського кодексу зазначено, що зміст концесії «полягає в наданні концесієдавцем концесіонеру права на створення та/або будівництво (нове будівництво, реконструкцію, реставрацію, капітальний ремонт та технічне переоснащення), та/або управління (користування, експлуатацію, технічне обслуговування) об'єктом концесії, та/або надання суспільно значущих послуг в порядку та на умовах, визначених концесійним договором, і передбачає передачу концесіонеру переважної частини операційного ризику, який охоплює ризик попиту та/або ризик пропозиції». Відтак, удосконалення концесійного законодавства активізує приватних інвесторів до реалізації масштабних інфраструктурних проектів у державі. Широке запровадження концесійних договорів у реалізації значних інфраструктурних проектів у різних країнах світу обумовлено багатьма перевагами, серед яких: більш ефективно розпорядження власними активами та управління проектами у приватних компаніях, порівняно з державними; залучення органами публічної влади приватних інвестицій на реалізацію необхідних проектів розвитку територій зараз з можливістю відшкодування витрат інвесторів через певний період часу; передача концесіонеру потенційних фінансових ризиків; після закінчення терміну концесійної угоди держава гарантовано залишається власником об'єкту концесії.

Рубчевський С. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Політика держави має величезний вплив на життя як окремої людини, так і суспільства загалом. Особливе місце в державі займає антикорупційна політика. Запобігання корупції в умовах суспільно-політичних трансформацій визначально трактується як складний адміністративно-правовий процес, що формалізується нормами права, реалізується через норми права й створює соціальне середовище унеможливлення корупційних дій у сфері публічного управління. Першочергового значення набуває необхідність на законодавчому рівні закріпити цілісний механізм протидії корупції та створити систему діяльності органів публічного управління, які будуть безпосередньо реалізовувати антикорупційні заходи.

Будь-яка політика держави має здійснюватися у правових межах, це стосується й державної антикорупційної політики. Можна виокремити ознаки державної політики, якими є такі: державна політика являє собою сукупність ціннісних цілей; державна політика є системою певних взаємопов'язаних заходів, рішень та дій; державна політика визначає, як заходи рішення та дії реалізуються; державна політика спрямована на розвиток певних сфер суспільного життя. Державна антикорупційна політика є різновидом політики держави у сфері протидії корупції. Антикорупційній політиці як різновиду державної політики притаманні властивості останньої.

Поняття «державна антикорупційна політика» науковцями визначається по-різному, має різноманітний зміст та її трактування. Узагальнюючи, можна зазначити, що державна антикорупційна політика містить такі формулювання: як різностороння діяльність органів публічної влади; як явище мультифункціональне, ідеологічне, багатовекторне; як політико-правова модель; як сукупність засобів та форм і методів діяльності; як розробка та здійснення різноманітних заходів, стратегій, тактик.

Ознаками державної антикорупційної політики є такі: за змістом це процес розроблення, вдосконалення, реалізації та аналізу стратегічних засад і тактичних заходів протидії корупції; систематична, цілеспрямована діяльність держави у тісній співпраці з інститутами громадянського суспільства; використовує комплекс правових, економічних, освітніх, виховних, організаційних та інших заходів, спрямованих на створення системи запобігання, протидії корупції, усунення причин її виникнення; реалізує суспільні інтереси щодо обмеження корупції та споріднених з нею злочинів; її зміст визначається у сукупності мети, цілей, завдань,

принципів, а також заходів, рішень і дій щодо запобігання і протидії корупції; її цілями є усунення або блокування причин та умов корупції, вдосконалення юридичної відповідальності за корупційні правопорушення, формування антикорупційної культури, забезпечення зниження рівня корупції у всіх сферах суспільного життя.

Отже, державна антикорупційна політика являє собою передбачений у законодавстві комплекс організаційно-правових, адміністративних, економічних, ідеологічних, освітньовиховних та інших заходів, що ініціюються, розробляються та реалізуються публічною адміністрацією у взаємодії з громадянським суспільством з метою усунення причин та умов, що сприяють корупції, зниження рівня корупції у всіх сферах суспільного життя, виявлення та припинення фактів корупції, відновлення порушених прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також держави.

Теоретичну модель державної антикорупційної політики, як адміністративно-правової категорії можна визначити з використанням інституціонального підходу, відповідно до якого вона являє собою інтегровану взаємодію органів публічної влади та громадянських інститутів щодо її формування та реалізації мети, завдань, принципів, стратегічних напрямів, а також впровадження інституціональних, організаційно-правових та ресурсних заходів щодо унеможливлення її проявів в державному управлінні.

Руднєв Р. А.

Класичний приватний університет
аспірант

ПОНЯТТЯ «ПУБЛІЧНИЙ КОНТРОЛЬ» В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ПАРАДИГМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Вектор розвитку механізмів публічного контролю спрямований на подальшу розбудову національної системи залучення громадськості до управління державними та суспільними справами, забезпечення оптимального співвідношення участі в даному процесі громадян, їх об'єднань, органів державної влади. У демократичному суспільстві публічний контроль виступає гарантією дотримання прав та свобод людини і громадянина, що пов'язано із процесом гуманізації суспільства та публічних відносин. Зараз очевидним є вплив громадянського суспільства на законодавчу ініціативу державних структур, який можливий при наявності ефективних та діючих механізмів здійснення публічного контролю.

Тобто в сучасному демократичному суспільстві важливим компонентом є публічний контроль влади з метою досягнення балансу між її діями та відповідальністю перед громадськістю. Також публічний контроль запобігає порушенню існуючих правових норм з боку органів державної влади та прийняттю посадовцями передчасних, упереджених, необґрунтованих рішень, вчиненню дій, які є наслідком створення неякісного законодавства. Поступальний, трансформаційний суспільний розвиток обумовлений необхідністю реалізації в державі основних управлінських функцій, де однією з ключових є функція контролю, що полягає у забезпеченні оптимізації управлінського процесу, координації його розвитку у необхідному суспільству напрямку, тобто контроль виступає в якості «управління управлінням».

В сучасній науці публічного управління існує концепція визначення публічного контролю як критерію безпосередньої реалізації принципу публічності, коли авторами він розглядається як інструмент регулювання всієї публічної сфери життєдіяльності суспільства, як система організаційно-правових форм забезпечення законності в діяльності органів публічної влади та їхніх посадових осіб, як механізм забезпечення публічності їх діяльності. На думку науковців, водночас він виступає як важливий ресурс реалізації державної політики, поширюється на всі сфери життєдіяльності держави й тим самим на всі інститути громадянського суспільства. Такий підхід відображає дуалістичну сутність публічного контролю – з точки зору права – як організаційно-правову форму законності діяльності органів влади, з точки зору публічного управління – як механізм ефективної реалізації державної політики.

Слід зауважити, що в проєкті Закону України «Про публічний контроль» від 6 липня 2015 року № 2297-а було зазначено, що публічний контроль є діяльністю суб'єктів публічного контролю з нагляду, перевірки й оцінки діяльності об'єктів публічного контролю на предмет відповідності такої діяльності вимогам, встановленим законодавством України, та інтересам територіальної громади, в якому також підкреслено, що нагляд є однією із складових публічного контролю. Також у вищевказаному визначенні спостерігається ототожнення поняття «публічний контроль» із поняттям «громадський контроль», що нашу думку науковців є хибним підходом, оскільки сутність поняття «публічний контроль» є набагато ширшою за змістом науковою категорією, ніж «громадський контроль», який є лише сукупністю організаційно-правових форм впливу територіальних громад, громадських організацій на органи публічної адміністрації, головним чином, місцевого рівня.

Серед наукових підходів щодо визначення сутності публічного контролю є такий, що фокусується на принципі народовладдя, який закріплений в Конституції України. Народовладдя є основним принципом демократизації суспільних відносин, підґрунтям для розвитку публічної сфери, який реалізується і в публічному контролі.

Рябцев О. С.

Класичний приватний університет
аспірант

МЕХАНІЗМ ГРОМАДСЬКОГО МОНІТОРИНГУ ТА КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Державна політика в Україні є формою вияву соціального управління, що передбачає впровадження дієвого механізму громадського контролю та сервісного управління (тобто оперативного надання адміністративних послуг), новітніх технологій тощо. Визначення підходів до вдосконалення механізму громадського

моніторингу та контролю в системі публічного управління в Україні варто здійснювати із урахуванням загальних принципів державного управління, адже сучасне публічне управління формується на основі передуючої йому системи державного управління. Саме вона роками функціонувала в Україні, і тільки з 2015 року, як відомо, відбувається трансформація державної влади в бік забезпечення її публічності. Урахування загальних засад формування та функціонування системи державного управління дає змогу визначити будову загального механізму громадського моніторингу та контролю в публічному управлінні становлять основоположні засади для реалізації цих механізмів.

Надзвичайно важливим елементом механізму громадського моніторингу та контролю в публічному управлінні є мета та завдання. Варто відзначити, що мета є наче стовбуром серед усього дерева цілей. Зважаючи на предмет нашого дослідження, можемо визначити таку мету функціонування механізмів громадського моніторингу та контролю в публічному управлінні, як забезпечення виваженого формування та реалізації цих механізмів з урахуванням думки громадськості, а також вчасного та реального їх удосконалення на підставі отриманих від населення пропозицій. Завдання відповідно функціонування механізмів громадського моніторингу та контролю в публічному управлінні полягають у здійсненні проміжного та кінцевого громадського контролю, що охоплює моніторинг, збір, обробку інформації, її накопичення й аналіз з метою коригування публічного управління.

Принципи контролю у державному управлінні становлять базис для здійснення громадського контролю в межах публічного управління. У той же час, варто відзначити, що публічне управління є більш широкою науковою категорією, тому ґрунтується й на інших загальних і спеціальних принципах. Серед принципів громадського контролю в публічному управлінні слід виокремлювати загальні та спеціальні, а саме:

- принцип орієнтації на інтереси громадян, шляхом урахування їхньої думки та позицій щодо вдосконалення публічного управління;
- принцип взаємоузгодженого проведення публічно-управлінського (переважно зовнішнього) контролю;
- незалежності підрозділів контролю в органах управління, що може бути досягнуто їх безпосереднім підпорядкуванням першим керівникам цих органів та добором високопрофесійних і відданих справі кадрів;
- активного та реального залучення представників громадськості до формування та реалізації державної політики, що можливо за умови здійснення цими представниками контрольних функцій на всіх її етапах;
- надання контрольній діяльності системності та прогнозованості, запровадження вхідного (з відпрацювання чітких доручень і завдань), проміжного (за станом виконання доручень і завдань) та підсумкового (за кінцевими результатами діяльності) контролю та інші.

Можна виокремити такий науковий підхід до вдосконалення механізму громадського моніторингу та контролю в системі публічного управління в Україні як системності й організаційно-функціональності. Крім того, варто наполягати на важливості їхнього співвіднесення як часткового та більш загального механізму. Власне кажучи, моніторинг є піднапрямом контролю, що передбачає таке: вираження пильної уваги з боку громадськості за станом реалізації публічно-управлінської діяльності; систематичний збір інформації про станрезультативності цієї діяльності; формування баз даних щодо отриманої інформації, а також її накопичення та зберігання для подальшого аналізу та використання з метою коригування публічно-управлінської діяльності.

Семеренко С. О.

Класичний приватний університет
аспірант

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

В загальному сенсі термін «цифрова трансформація» означає не тільки технічне переоснащення а й, більш глибоко, відноситься до переосмислення способів організації роботи організацій та установ для їх ефективної взаємодії за рахунок використання сучасних технологій і аналізу даних. Саме в такому сенсі вперше використав термін «цифрова економіка» ще у 1995 році американський науковець Н. Негропonte. Вплив цифрової трансформації, через механізми цифровізації, на органи місцевого самоврядування відбивається у зміні способу дій і спілкування з жителями громад з метою досягнення інтеграції інститутів громадянського суспільства і влади. В Україні, як і всьому світі, робляться важливі кроки в цьому напрямку. Разом з тим, очевидно ще належить пройти довгий шлях впровадження цифрових технологій, оскільки багато органів управління територіальних громад (ТГ) використовують широкий спектр успадкованих застарілих систем і технологій, які потребують заміни.

Цифрова трансформація в місцевому самоврядуванні складається з комплексу дій, спрямованих на поліпшення та модернізацію процесів, які включають процедури реінжинірингу технологічної та організаційної баз. Вони основані на впровадженні та розвитку цифрових комунікацій формування та передачі даних з метою більш тісної взаємодії з громадянами в процесі задоволення потреб і очікувань останніх. В умовах нового цифрового суспільства державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування беруть на себе нові ролі і обов'язки, і, отже, повинні мати відповідні цифрові навички, знання, вміння та компетентності.

Плануючи проведення цифрових перетворень у громадах, органи місцевого самоврядування і в першу чергу ради громад мають враховувати культурні та освітні зміни, з якими вони стикаються. Співвіднесення швидкості розвитку технологій і, як наслідок, соціально-економічних та інфраструктурних трансформацій з людським життям дозволяє констатувати якісний стрибок швидкості розвитку громад. Оскільки, як роль, так і структура самої системи місцевого самоврядування має змінюватись - саме на умовах цифрової трансформації, актуальним завданням є визначення пріоритетних напрямків цифрової трансформації місцевого самоврядування та їх перспектив з урахуванням впровадження цифрового врядування в управління громадами – то б то створення Цифрових громад.

Цифрові компетентності посадовців місцевих рад мають включати в себе не тільки базові навички а й більш просунуті вміння відповідно до Рамки цифрових компетентностей, розроблених Мінцифрою України (Опис рамки, 2021). Це висуває підвищені вимоги до посадовців, які мають не тільки використовувати, доступитись, фільтрувати, а й оцінювати, створювати, програмувати та поширювати цифровий контент. Вони повинні вміти керувати та захищати інформацію, вміст, дані та цифрові ідентичності, а також визнавати та ефективно працювати з програмами, пристроями, штучним інтелектом та роботами.

Важливим аспектом розбудови Цифрових громад є зміна вектору взаємовідносин з бізнесом, як таким суспільним актором, який випереджає владу у засвоєнні та застосуванні цифрових технологій. В цій ситуації виникає актуальна потреба зосередити увагу на можливості і необхідності використання цифрових технологій для забезпечення орієнтації муніципального управління на кінцевий результат при взаємодії з бізнесом. Між тим, існує певний ризик, що цифровізація економіки та суспільства, яка зараз активно декларується на різних політичних рівнях, може обмежитись лише деякими «поліпшеннями», а не кардинально змінити сам процес взаємодії органів влади Цифрової громади з бізнесом, як найбільш зацікавленою рушійною силою цифрового прогресу. При цьому, цифровою трансформацією місцевого самоврядування у сфері взаємодії влади та бізнесу може визнаватися тільки зміна змісту всієї системи управління територіями. Вже сьогодні цифрові платформи дають можливість громадянам самостійно вирішувати численні потреби, в тому числі і від органів влади. Таким чином і роль посадовців набуває нової якості і нового значення. Виходячи з цього, відкривається широке поле досліджень не тільки численних аспектів діяльності цифрової держави, але й напрямом що стосується місцевого самоврядування.

Серебренников І. К.

Класичний приватний університет
аспірант

ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА ЯК СУБ'ЄКТ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Публічно-правове визначення територіальної громади, яким найчастіше користуються державні управління, полягає у визначенні місця і ролі територіальної громади у системі місцевого самоврядування й організації публічної влади. Територіальна громада має право на здійснення місцевого самоврядування, тобто територіальну громаду можна розглядати як суб'єкт місцевого самоврядування. Вона є не просто інтеграційним об'єднанням, а дієздатним суб'єктом, що є політично, економічно та соціально активним, має необхідне фінансово-економічне забезпечення та відповідає за розвиток своєї території. Територіальний підхід до визначення сутності територіальних громад фокусується на двох основних моментах: перший – інтеграційний (територіальна громада є об'єднанням мешканців), другий – визначає територіальну основу їх функціонування (територія села, селища, міста, району). Слід зауважити, що такий підхід є обмежений, адже не враховує соціальні, економічні й правові чинники функціонування територіальних громад.

Територіальна спільнота базового рівня є системою, оскільки володіє всіма рисами системи: наявністю компонентів, зв'язків, структури, взаємодії, перебігом процесів, цілісністю та ємерджентністю властивостей, можливістю ідентифікації, наявністю зовнішнього середовища, концепції. Досягнення соціального добробуту, реалізація політичних цілей, використання територіально-просторових ресурсів відбувається за допомогою економічних важелів. Основними підсистемами економічної системи є підприємницька, фінансова, інфраструктурна, майнова. Територіальна спільнота базового рівня як економічна система є елементом економічних систем вищого ієрархічного порядку – регіональної, національної та глобальної, що дає змогу розглядати базові території як визначальний елемент їх функціонування.

Необхідність дослідження територіальних громад з позицій підвищення можливостей їх розвитку та реалізації ресурсного потенціалу пов'язана з проведенням в Україні, як і в багатьох країнах Європи, реформи децентралізації та підвищення ролі та відповідальності органів місцевого самоврядування за соціально-економічний розвиток їх територій. Об'єднані територіальні громади в Україні мають тепер усі повноваження, щоб функціонувати як адміністративно-територіальні одиниці та як суб'єкти регулювання соціально-економічного розвитку територій. Економічні та соціальні інтереси територіальних громад реалізуються через регулювання господарчих процесів у межах власних повноважень. Територіальні громади слід досліджувати не лише як суб'єкти регулювання розвитку власних територій, але і як об'єкти регулювання в системі управління владних структур вищого рівня (регіонального, державного).

Механізми регулювання розвитку територіальних громад можна розділити на дві групи: механізми поточної підтримки, що здійснюються в межах міжбюджетних відносин, і механізми інвестиційної підтримки розвитку територій. Регулювання в межах першої групи здійснюється органами центральної, регіональної та місцевої влади через механізми поточної підтримки, що забезпечує умови формування необхідних фінансових ресурсів для виконання гарантованих державою соціальних стандартів розвитку територіальних громад. Основними інструментами фінансового вирівнювання є дотація вирівнювання, додаткова дотація, базова, реверсна дотація. Регулювання в межах другої групи здійснюється механізмами прямої дії через інвестиційні впливання в розвиток територій інвестицій з Державного та місцевих бюджетів і стимулювання залучення вітчизняного та іноземного приватного капіталу.

Серебренников О. К.

Класичний приватний університет
аспірант

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИЙ ПРОСТІР В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Поява поняття «інформаційний простір» обумовлено висхідною потребою суспільства у безперервному інформуванні. Крім того, формування інформаційного суспільства тісно пов'язане із впровадженням

інноваційних технологій, які скоротили час донесення інформації до аудиторії та дозволили бути широко обізнаними щодо всіх подій навколо.

Традиційні уявлення про комунікацію між органами влади та їхню взаємодію з громадянами трансформуються від інформаційного підходу до інформаційно-комунікаційного. Державне управління не може існувати без комунікації, як форми взаємодії різноманітних суб'єктів і об'єктів управління, оскільки демократичний режим потребує погодження позицій у постійному діалозі між владою і громадськістю.

Інформаційно-комунікаційні процеси відіграють неоціненну роль у державному управлінні. Вони є однією з найважливіших передумов та ресурсом функціонування та розвитку системи державного управління. Державне управління здійснюється через систему відповідних органів, їх посадових осіб і державних службовців, що утворюють управлінський апарат і наповнюють діяльність державних органів реальним змістом. Для виконання своїх задач і функцій держава повинна мати чітко структуровану державну владу і систему державних органів.

Принципово важливу роль інформаційно-комунікаційних зв'язків у системі державного управління викремлюють російські вчені Г. Купряшин та О. Соловйов, які характеризують їх «як складну соціотехнічну структуру, що пов'язує всі елементи системи управління і забезпечує виконання всіх основних функцій: планування, організації, мотивації, контролю та інших». Тобто, на їхню думку, інформаційно-комунікаційні зв'язки являють собою ту сполучну тканину, яка інтегрує в єдине ціле всі рівні й компоненти макросоціального управління, зміцнюючи антиентропійні властивості держави, які надають їй здатність до самоорганізації й саморозвитку.

До кола суб'єктів інформаційно-комунікаційних впливів та зв'язків державного управління належать, з одного боку, органи виконавчої влади, державні органи інших гілок влади, органи місцевих державних адміністрацій, а з другого – всіх інших суб'єктів права. Можна розглядати інформаційно-комунікаційний простір в системі органів державного управління як форму існування відносин, які складаються в процесі обміну інформацією між суб'єктами та об'єктами державного управління за допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій задля досягнення певної мети.

В умовах розвитку інформаційного суспільства інформаційно-комунікаційний простір постає як один з найважливіших чинників формування і вдосконалення політичної сфери, як визначальна умова та водночас джерело репродукування теперішніх форм соціального життя сучасного світу. Інформаційно-комунікаційні відносини забезпечують транспарентність взаємодії влади й суспільства. Розвиток інформаційно-комунікаційного простору вносить нові аспекти в соціальне спілкування, робить можливим виникнення нових соціальних спільностей і суб'єктів соціальної дії.

Завдяки вдосконаленню інформаційно-комунікаційного простору люди з різних кінців світу мають можливість для мобільного обговорення будь-яких проблем і прийняття спільних рішень. Використання інформаційно-комунікаційних технологій можуть стати запорукою підвищення відповідальності та підзвітності влади, побудови сучасної демократичної системи державного управління, а також новим інструментом розкриття потенціалу громадських структур, забезпечення більш активної участі громадян у діяльності органів державного управління.

Сидоренко К. Г.

Класичний приватний університет
аспірант

БАЗОВІ ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Корупція охоплює суспільство швидше, ніж її встигають долати, тому так важливо призупинити розвиток корупції та знизити її рівень. Система основоположних засад, тобто принципів, на яких ґрунтуватиметься державна антикорупційна політика, допоможе досягти цієї мети. У загальному розумінні наука визначає, що принципами є основні засади, вихідні ідеї, які характеризуються універсальністю, загальною значущістю, вищою імперативністю і відображають суттєві положення теорії, вчення, науки.

Для вітчизняного законодавства характерна певна дискретність включення принципів у тексти законодавчих актів у сфері протидії корупції. Так, у Законі України «Про боротьбу з корупцією» від 05.10.1995 № 356/95-ВР принципи не визначені, в преамбулі закону зазначено, що цей Закон визначає правові та організаційні засади запобігання корупції, виявлення та припинення її проявів, поновлення законних прав та інтересів фізичних і юридичних осіб, усунення наслідків корупційних діянь. Боротьба з корупцією здійснюється на основі чіткої правової регламентації діяльності державних органів, служб і осіб, уповноважених на виконання функцій держави, забезпечення гарантій прав та інтересів фізичних і юридичних осіб.

У Законі України «Про засади запобігання та протидії корупції» від 11.06.2009. № 1506-VI також не вказані принципи, на яких відбувається застосування закону, формування національної антикорупційної політики та діяльність державних органів, які реалізують закон. У преамбулі закону зазначено, що цей Закон визначає основні засади запобігання та протидії корупції в публічній і приватній сферах суспільних відносин, відшкодування завданої внаслідок вчинення корупційних правопорушень шкоди, поновлення порушених прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав чи інтересів юридичних осіб, інтересів держави. Принципи антикорупційної політики закріплені у розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про схвалення Зasad антикорупційної політики» від 08.12.2009 № 1688-р: верховенства права і закону, пріоритету прав і свобод людини та громадянина; рівності всіх перед законом; відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування; ефективної взаємодії законодавчої, виконавчої і судової гілок влади та держави з громадськістю; невідворотності відповідальності за здійснення корупційного правопорушення; єдиної державної політики у сфері запобігання та протидії корупції; співпраці з іноземними державами та міжнародними організаціями, зокрема з Групою держав Ради Європи проти корупції (GRECO); цільового бюджетного фінансування діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування

з виконання завдань антикорупційної політики; доступності до інформації про вчинені корупційні правопорушення, корупційні чинники та житті заходи щодо запобігання та протидії корупції.

У Законі України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 07.04.2011 № 3206-VI встановлено, що принципами запобігання і протидії корупції є: верховенства права; законності; комплексного здійснення правових, політичних, соціально-економічних, інформаційних та інших заходів; пріоритетності запобіжних заходів; невідворотності відповідальності за вчинення корупційних правопорушень; відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування; участі громадськості у заходах щодо запобігання і протидії корупції, державного захисту осіб, які надають допомогу у житті таких заходів; забезпечення відновлення порушених прав і законних інтересів, відшкодування збитків, шкоди, завданої корупційними правопорушеннями.

Система принципів державної антикорупційної політики може бути представлена за такими блоками: 1) загально-правові: законності, верховенства права, демократизму тощо. Як правило, закріплюються на рівні міжнародних стандартів, Конституції, базового законодавства; 2) спеціально-правові становлять групу принципів адміністративного та суміжних галузей права, що визначають вектори діяльності системи органів публічної влади; 3) інституціональні передбачають реалізацію в рамках інституту антикорупційної політики держави; 4) організаційні.

Ситніков А. А.

Класичний приватний університет
аспірант

СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Система державної підтримки суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі економіки не гарантує повноцінного зростання обсягів виробництва національної продукції. Тривожний соціально-економічний стан у країні ускладнюється проявами ризиків загальної фінансово-кредитної кризи: скороченням притоку інвестицій; погіршенням інноваційного клімату та інвестиційної привабливості суб'єктів малого і середнього підприємництва в аграрному секторі; дестабілізацією цінової кон'юнктури; обмеженням доступу до фінансових ресурсів; недосконалістю логістичної інфраструктури; зниженням продовольчої безпеки; відкриттям ринку землі; та ін.

Державне регулювання функціонування малого і середнього підприємництва в аграрному секторі реалізується через три підсистеми: державна підтримка суб'єктів підприємництва в аграрному секторі; розвиток сільських територій; координація сільськогосподарського і агропродовольчого ринку. Державна підтримка, як одна зі складових механізму державного регулювання, це налагоджена система пільгового фінансування пріоритетних галузей і суб'єктів малого і середнього підприємництва; система заходів нарощування адаптивності та конкурентоспроможності суб'єктів малого і середнього підприємництва аграрного сектору контролюючого, виконавського, законодавчого характеру.

Основними цілями державної підтримки малого та середнього підприємництва в аграрному секторі визначено: збільшення виробленої доданої вартості в малому і середньому підприємстві в аграрному секторі; забезпечення продовольчої безпеки країни; збільшення експорту продукції малого та середнього підприємства в аграрному секторі та ресурсів фермерських і особистих господарств у сільській місцевості; підвищення індексу фізичного обсягу інвестицій в основний капітал суб'єктів малого і середнього підприємства в аграрному секторі та ін.

За кордоном механізмами державного регулювання є пряма фінансова підтримка (дотації, субвенції, субсидії), реалізація цільових програм, спеціалізована система оподаткування, страхова і кредитна підтримка. В Україні переважає реалізація інструментів прямого бюджетного фінансування у вигляді державної підтримки і вузькоспеціалізованих державних цільових програм з метою активізації соціально-економічного механізму функціонування великих і середніх суб'єктів підприємництва аграрного сектору.

Основні пріоритети уряду в розвитку малого і середнього бізнесу в Україні відображені в Законі України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», розпорядженнях Кабінету Міністрів від 10.05.2018 р. № 292-р «Деякі питання реалізації Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 р.», рекомендаціях «Щодо довгострокового планування розвитку малого та середнього підприємства на рівні регіонів та територіальних громад». Крім цього, 16.02.2021 р. Мінекономіки організувало публічне обговорення Проєкту «Національної економічної стратегії до 2030» на тему «Розвиток агросектору України». Стратегічний ресурс розвитку держави відображається такими особливостями й властивостями малого і середнього підприємства, як: найпряміший і тісний зв'язок із споживачами на територіальних ринках місцевості; мобільність, адаптивність, гнучкість у системі прийняття управлінських рішень; можливість працевлаштування соціально незахищених верств населення; оперативне регулювання на будь-які зміни в ринковому середовищі функціонування.

З урахуванням сучасної соціально-економічної кризової ситуації в країні, пов'язаної з військовим станом, актуалізується завдання формування адаптивної, комплексної та інтегративної системи державної підтримки малого і середнього підприємства в аграрному секторі, яка гнучко й оперативно відображатиме вплив нестабільного ринкового середовища, створюючи адекватну логістичну інфраструктуру функціонування бізнесу на всіх рівнях ієрархії.

Слюсар Р. І.

Класичний приватний університет
аспірант

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Державна підтримка малого та середнього підприємства передбачає створення сприятливих умов для започаткування, функціонування та його розвитку. З цією метою органи влади формують і реалізують

політику підтримки розвитку підприємництва, що є сукупністю пріоритетних господарських рішень, і визначають основні напрями і форми правового, економічного та організаційного сприяння його розвитку з урахуванням інтересів регіону та суб'єктів господарювання.

Підтримка проявляється, з одного боку, у формуванні державними структурами правових, економічних та організаційних умов становлення і розвитку підприємництва, а з іншого – у створенні стимулів використання матеріальних і фінансових ресурсів, які залучаються у сферу підприємництва, формування інфраструктури і своєчасне інформаційне забезпечення.

Основні форми державної підтримки суб'єктів економічної діяльності, у тому числі малого бізнесу: пряме бюджетне фінансування підприємств з боку державного та місцевих бюджетів; податкові пільги; часткове покриття державою відсотків за кредитами та покриття інших фінансових витрат; державні гарантії за кредитами; обов'язкове державне страхування комерційних ризиків; пільгові тарифи на товари та послуги, що надаються державою або державним підприємством; списання заборгованості з податків і податкових зборів, які підприємство не в змозі покрити самостійно.

Малі підприємства швидко реагують на всі зміни у бізнес-середовищі. Вони перші страждають від надмірного обтяження бюрократією, але й перші, хто буде нагородженим добробутом та процвітатиме від ініціативи порвати з бюрократизмом. Малі підприємства значно сприяють соціальному і регіональному розвитку через те, що вони є прикладом ініціативності та дієвості.

В Україні ведеться активна діяльність щодо реформування державної політики регулювання підприємницького сектору, позитивним наслідком чого стали вдосконалення дозвільних процедур і реєстрації (у т. ч. електронної) речових прав на майно, спрощення процедур відкриття та закриття бізнесу, одержання адміністративних послуг, звуження прямого адміністративного державного контролю діяльності суб'єктів господарювання та реформування сфери надання адміністративних послуг, пом'якшення податкового тиску, розвиток інфраструктури для надання суб'єктам підприємництва фінансової, матеріально-технічної, інформаційної, науково-технологічної, консультативної, маркетингової, кадрової та освітньої підтримки та, відповідно, покращання місця України в рейтингу легкості ведення бізнесу Світового банку.

Політика підтримки малого бізнесу в Європі здійснюється через діяльність держав і через спеціальні програми, які реалізуються під егідою ЄС. Фінансування заходів із підтримки малого бізнесу здійснюється зі структурних фондів Євросоюзу, зокрема з Фонду регіонального розвитку, Соціального фонду. На рівні держав фінансова допомога забезпечується значними податковими пільгами в перші роки функціонування, кредитами на пільгових умовах суб'єктам, орієнтованим на інноваційну діяльність, охорону довкілля і екологічні проекти, функціонуючим у відсталих регіонах, підприємствам із високою соціальною значимістю. Слід урахувати, що державна підтримка підприємств вважається обґрунтованою, коли вона сприяє усуненню ситуацій, коли ринкові механізми не забезпечують ефективного розподілу ресурсів. Отже, визнається право на всі зміни, які не приносять нікому додаткової шкоди. В інших випадках її застосування тягне за собою спотворення конкуренції на ринку, оскільки одні виробники опиняються у більш вигідних умовах, ніж інші. Тому світова організація торгівлі та ЄС ввели обмеження на застосування державної підтримки підприємств із метою недопущення порушень конкурентного ринкового середовища на міжнародному рівні.

На сьогодні мале підприємництво, яке є одним із найбільш прогресивних та великих секторів національної економіки, потребує посиленої уваги з боку держави та прийняття чітких та послідовних рішень, які б допомогли здійснити відродження та пожвавлення малого підприємництва. Впровадження способів, методів та заходів дасть змогу державі здійснити вагомий підтримку суб'єктів малого підприємництва, і, відповідно, держава зможе вивести країну з кризи, покращити економічне становище, також зростуть соціальні стандарти, збільшиться кількість робочих місць

Сотников Є. Є.

Класичний приватний університет
аспірант

НАУКОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Реформування та інтеграційні процеси, що відбуваються в Україні, вимагають впровадження та активного використання у сфері трудових відносин органів публічної служби нових підходів до розвитку системи управління персоналом. В даний час будь-які перетворення, що здійснюються в Україні, наражаються на певні перешкоди, а саме: недостатню вирішеність питання щодо матеріальної та нематеріальної мотивації, відсутність дієвого кадрового резерву, брак чітких планів і, як наслідок, уявлень службовців щодо майбутнього кар'єрного зростання, плінність кадрів, низьку кваліфікацію управлінських фахівців та інші фактори, які унеможливають втілення цілей та завдань, які ставить перед собою організація.

Система управління персоналом європейського характеру базується на принципах політичної нейтральності, професіоналізму і оцінки службовців на основі результатів роботи. В Україні на сьогодні спостерігається тенденція до використання принципу декларативності. Кадрова політика органів публічної служби, зокрема органів місцевого самоврядування, має суто функціональний характер, що часто несе у собі риси пострадянської системи управління персоналом.

На сьогодні публічна служба в Україні перебуває у стані реформування, але лише частково, що свідчить про несистемність її змін. Можна відмітити не співпрацю, на якій наголошує дослідження Deloitte, а навпаки розмежування функцій державної служби та служби в органах місцевого самоврядування. Наразі не встановлений повний розподіл повноважень на законодавчому рівні між цими структурами породжує суперечності у їх розумінні. Так, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 грудня 2017 р. № 844-р схвалено Концепцію впровадження інформаційної системи управління людськими ресурсами в державних органах (HRMIS) та затверджено план заходів щодо реалізації цієї Концепції. Взагалі система HRMIS включає п'ять основних підсистем управління персоналом, які є характерними і для державної служби, і для органів місцевого самоврядування – це рекрутинг, оцінка, навчання, кадровий облік, заробітна плата.

Для України рекрутинг – це більш новий досвід, бо пошук фахівців існував і раніше, але саме термін з його сучасними каналами пошуку кадрів є новітнім підґрунтям інноваційного потенціалу персоналу для його подальшого нарощування. Рекрутинг являє собою процес взаємопов'язаних заходів з наймання, відбору, добору, оцінки, розстановки та адаптації кадрів на вакантні посади задля максимальної самореалізації працівника й досягнення цілей організації. Це – процес, помилки й неточності у якому здатні позначитись на кадровій безпеці організації, а тому виникає необхідність відстежувати та усувати кадрові ризики.

В деяких європейських країнах отримав розповсюдження стандартизований метод експертного оцінювання персоналу «Асесмент-центр», який полягає у виконанні учасниками імітаційних вправ, які змодельовані подібно робочим проблемним ситуаціям реальної трудової діяльності. У якості критеріїв оцінювання використовуються тільки верифіковані, емпірично перевірені компетентності, поведінкові індикатори яких попередньо визначені у процесі аналізу роботи й узгоджені з професійними стандартами трудової діяльності.

Відповідно до Закону України «Про державну службу» процес оцінювання державних службовців включає лише атестацію щодо вільного володіння державною мовою для осіб, які претендують на вступ до державної служби, та щорічне оцінювання. Посадові ж особи місцевого самоврядування проходять щорічну оцінку та один раз на чотири роки атестацію. На практиці виникає низка чинників, які зумовлюють неефективне використання процедури оцінювання персоналу: формальність проведення, підсумкові оцінювання майже жодним чином не впливають на подальшу професійну діяльність працівника. З метою збільшення ефективності реформування публічної служби є доцільним концептуально змінити роль і підхід до функціонування служб управління персоналом. Для цього вкрай потрібною є ефективна комунікація, якісна методологія, фінансове забезпечення, консультаційна підтримка, цілий спектр сучасних інструментів управління персоналом для запровадження відповідних змін.

Стасик А. І.

Класичний приватний університет
аспірант

ПРІОРИТЕТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ

На сучасному етапі розвитку країни здійснення публічного управління процесом зайнятості є якісним індикатором ефективності державної соціально-економічної політики. Рівень публічного управління процесом зайнятості населення безпосередньо визначається станом економіки, в якому нині знаходиться Україна. Серед проблем на ринку праці складною є структура зайнятості та її ефективність, що безпосередньо пов'язана з ситуацією у різних секторах економіки, нелегальною трудовою міграцією та тіньовою зайнятістю. Тому необхідним є вироблення виваженої політики публічного управління у сфері зайнятості, оскільки формування ефективної структури зайнятості пов'язане з вільним переміщенням робочої сили, структурними зрушеннями в економіці, що забезпечать вихід країни із кризи і перехід до економічного зростання.

Зайнятість населення є одним із найважливіших параметрів оцінки стану економіки та ефективності публічного управління. Мета політики в цій сфері полягає в забезпеченні максимально повного залучення населення до процесів соціально-економічного розвитку. Публічне управління зайнятістю передбачає забезпечення балансу попиту і пропозиції на працю різної кваліфікації, зростання рівня доходів і якості життя населення, створення умов кадрового забезпечення для формування та реалізації підприємницької та творчої ініціативи. Публічне управління зайнятістю, що є складовою частиною політики соціально-економічного розвитку, передбачає вирішення багатокomпонентних завдань, досягнення не тільки кількісних цільових орієнтирів, але і здійснення якісних змін економіки, розвиток людського капіталу.

Публічне управління зайнятістю населення є важливою частиною системи державного регулювання економіки, вимагає цілеспрямованої роботи і узгодженої участі органів влади на всіх рівнях. Здійснення публічного управління зайнятістю населення має відбуватися на основі системного підходу із дотриманням таких принципів, як: підпорядкованість вимогам розвитку суспільства, економіки; пріоритетність заходів, які забезпечують соціальнополітичну стабільність у суспільстві; створення економічних умов для гідного рівня добробуту людей; усунення або мінімізація нерівності в одержанні і збереженні роботи, рівня життя, що виникає з причин інвалідності, сімейних обставин тощо; субсидарність, сутність якого полягає у забезпеченні підпорядкованості цілей, завдань, орієнтирів і важелів державного управління соціальної сфери, що здійснюється на різних рівнях управління.

Надання населенню роботи в даний час безпосередньо не передбачає досягнення мети забезпечення гідної праці і справедливої заробітної плати, яка декларується Державною службою зайнятості як уповноваженим органом державного регулювання в цій сфері. Успіхи роботи зі зниження рівня безробіття девальвуються зростаючим рівнем бідності серед працюючого населення. Цей результат цілком закономірний, оскільки служби зайнятості вирішують більшою мірою соціальні завдання – забезпечення роботою безробітного і, головним чином, незаможного населення. А регулювання сфери зайнятості населення орієнтоване, головним чином, на зниження соціальної напруженості, що виникає внаслідок динаміки економічного розвитку.

Управління зайнятістю набуває особливого значення і соціального змісту в періоди кризи економіки, оскільки саме в цей час відбувається загострення проблем безробіття, зниження рівня доходів і забезпечення якості життя населення. Для вітчизняної економіки, яка на сьогодні перебуває під впливом цілого комплексу негативних факторів, проблеми публічного управління зайнятістю населення набувають особливої актуальності.

Публічне управління зайнятістю населення – це комплекс правових, економічних та організаційних заходів уповноважених органів державної влади, спрямованих на забезпечення і реалізацію права на працю. Зайнятість населення є визначальним показником розвитку держави, але не єдиним. Поряд з рівнем зайня-

тості надзвичайно важливу роль відіграє оплата праці, рівень безпеки праці, соціальна захищеність працівників усіх категорій, захищеність безробітних тощо. Саме сукупність цих елементів визначає економічний, соціальний і правовий розвиток демократичної, правової, соціальної держави.

Сухоруков О. І.

Класичний приватний університет
аспірант

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ЕЛЕМЕНТ РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

Державно-приватне партнерство (ДПП) є одним із сучасних механізмів залучення фінансування до державного бюджету, що діє через партнерство органів влади та одним або декількома приватними підприємствами. Взаємодія державного та приватного сектору заснована на договорі співробітництва між органами державної влади та приватними підприємствами, при якому ресурси обох сторін об'єднуються з розподілом відповідальності та відшкодувань для довгострокової співпраці на вигідних умовах між ними, та спрямована на створення нових або відновлення вже існуючих об'єктів, які потребують фінансування та експлуатації цих об'єктів.

Всесвітній банк під ДПП розуміє середньострокові або довгострокові угоди між державною і приватною стороною, в рамках яких ряд послуг передаються зі сфери відповідальності державного сектора приватній стороні. В Законі України «Про державно-приватне партнерство» ДПП розглядається як співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів, що згідно із Законом України «Про управління об'єктами державної власності» здійснюють управління об'єктами державної власності, органів місцевого самоврядування, Національною академією наук України, національних галузевих академій наук (державних партнерів) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, установ, організацій (приватних партнерів), що здійснюється на основі договору та відповідає ознакам державно-приватного партнерства.

До ознак державно-приватного партнерства належать: створення та/або будівництво (нове будівництво, реконструкція, реставрація, капітальний ремонт та технічне переоснащення) об'єкта державно-приватного партнерства та/або управління (користування, експлуатація, технічне обслуговування) таким об'єктом; довготривалість відносин (від 5 до 50 років); передача приватному партнеру частини ризиків у процесі здійснення державно-приватного партнерства; внесення приватним партнером інвестицій в об'єкт державно-приватного партнерства.

Існує безліч прикладів вдалої співпраці між державним та приватним секторами, як економічно розвинутих країн, так і тих, що тільки розвиваються та ухвалюють нові проекти з відбудови економіки країни в негативних умовах, обґрунтовано доводять, що програми державно-приватного партнерства допомагають в короткі строки залучити приватні інвестиції в важливі для країни проекти та забезпечують різкий ріст фінансування за відсутності великих вкладень з боку держави.

Привабливість України для приватних партнерів погіршується як діями службовців, які укладають відповідні договори без наявності необхідного обсягу дієздатності, так і діями кмітливих підприємців, які намагаються використовувати такий інститут тільки для власного збагачення, але з використанням пільг і гарантій, передбачених для реальних підприємців, що мають на меті не тільки задоволення власних інтересів, а й поліпшення соціального і бізнес-середовища країни. Отже, такі інвестиційні договори складно віднести до проектів ДПП, оскільки державний або громадський інтерес до них не простежується. Ще актуальним для інвесторів питанням є визначення ефективності державноприватного партнерства. На думку експертів Світового банку, метод реалізації проекту вторинний, спочатку повинні визначитися сама його цінність для суспільства і ефективність, а вже потім з урахуванням можливих фіскальних ризиків – форма реалізації.

Просування ДПП є одним з механізмів забезпечення сталого розвитку економіки України та поліпшення інвестиційного клімату. Істотну роль у розширенні ДПП повинно зіграти подальше удосконалення законодавчої і нормативної бази, у тому числі на підставі як позитивних, так і негативних результатів спроб сформулювати таке партнерство. Крім того, для забезпечення припливу приватного капіталу в інфраструктурні проекти, держава повинна створювати прийнятний для обох сторін баланс ризиків і винагород, а також враховувати прояви позицій некомерційних організацій, бізнес-структур при спільній взаємодії і здійснювати аналіз стану партнерських відносин на основі інтегрованих вимірів.

Товстоган О. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Державна інноваційна політика являє собою систему державних заходів, спрямованих на створення оптимальних умов для ефективного розвитку науково-технічного потенціалу країни як основи її економічного зростання. Головний зміст цієї політики полягає в планомірному регулюванні інноваційної діяльності. Інноваційна діяльність нерозривно пов'язана з науково-технічним розвитком, вона – його необхідна умова і рушійна сила. Оскільки темпи і рівень розвитку визначають інтенсивність і якісні результати інноваційної діяльності, інноваційну політику часто називають науково-технічною політикою.

Об'єктом і кінцевим результатом зусиль інноваційної політики є технологія, представлена разом із відповідною технологічною інфраструктурою. Інноваційна політика розробляється й здійснюється на основі: інноваційних прогнозів та передбачення основних напрямів виробничого освоєння науково-технічних досягнень на короткострокову, середньострокову й довгострокову перспективу; інноваційної стратегії - визначення пріоритетних напрямів створення й поширення базисних і поліпшувальних інновацій на середньо- та

довгострокову перспективу; інноваційних програм, сформованих і реалізованих уповноваженими органами державної влади й органами державної влади суб'єктів регіонів.

Одне з ключових питань, пов'язаних із переведенням економіки на інноваційний шлях розвитку, є створення розгалуженої інноваційної інфраструктури, тобто комплексу взаємозалежних структур, що обслуговують і забезпечують реалізацію інноваційної діяльності. Ця інфраструктура створюється з метою забезпечення модернізації й розвитку науково-технологічної сфери з урахуванням перспектив і основних напрямів соціально-економічного розвитку країни на довгостроковий період, а також для реалізації пріоритетних напрямів державної інноваційної політики, інтеграції національної інноваційної системи в міжнародний інноваційний 7 простір. Суттєве значення для формування та реалізації інноваційної політики має поєднання централізму і самостійності, організаційності і стихійності, директивності і самодіяльності. Дуалістичний характер інноваційної політики виявляється у виборі між ефективністю й ризиком.

Загалом, в науковій літературі виокремлюють прямі методи державного регулювання інноваційних процесів:

– державні цільові програми забезпечують фінансування інновацій у пріоритетних галузях економіки, що визначає держава;

– адміністративне регулювання передбачає пряме дотаційне фінансування, що надається відповідно до чинного законодавства;

– контрактне фінансування – система договорів між замовниками та підрядниками, де держава виступає замовником та споживачем науково-дослідних розробок, а виконавцями суб'єкти господарювання. У договорі чітко визначаються строки завершення робіт, розподіл завдань та матеріальної винагороди між виконавцями, а також взаємні зобов'язання й економічні санкції.

Крім того, вирізняють непрямі методи направлені на стимулювання інноваційних процесів та створення сприятливого середовища ведення новаторської діяльності, це насамперед, законодавчі норми, що окреслюють правове поле діяльності інноваційних фірм та захист їх інтелектуальної власності, та інформаційна інфраструктура, що забезпечує формування єдиної інформаційної системи в країні, адже вільний доступ до інформації є важливим чинником розвитку конкуренції у національній економіці.

Основні положення державної інноваційної політики задекларовані у Концепції науково-технологічного та інноваційного розвитку України, що була схвалена Постановою Верховної Ради України у липні 1999 р., та є базовим нормативно-правовим актом у сфері наукової та інноваційної діяльності.

В Україні є дуже гострою проблема забезпечення взаємодії науки, держави та підприємницького сектору, адже, велика кількість цікавих розробок, що створюються вітчизняними винахідниками, не знаходять інвесторів для їх реалізації, наукові дослідження фінансуються дуже слабо. Корисним для України є досвід країн розвинутої ринкової економіки у частині співпраці університетів та підприємницького сектору, розробки спільних навчальних програм, програм стажування молоді на підприємствах та ін. Крім того, можна взяти до уваги в Україні досвід програм державно-приватного партнерства США у сфері інноваційної діяльності.

Поштовхом для прискореного розвитку академічного сектору науки повинно стати збільшення бюджетного фінансування у розрахунку на одного науковця. Недостатнє бюджетне фінансування є основною причиною низького рівня заробітної плати, а відповідно і низького статусу професії науковця у суспільстві, відсутність матеріально-технічної бази спонукає перспективних науковців до від'їзду закордон.

Трухачев Д. Г.

Класичний приватний університет
аспірант

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Формування і розвиток відносин між підприємництвом та державою, в тому числі у сільському господарстві, це складний процес, що потребує вирішення важливих проблем. Саме програма розвитку цивілізованого підприємництва вважається запорукою розвитку економіки в цілому, при якій державна підтримка сільського господарства – об'єктивна необхідність.

Досвід країн Європейської спільноти свідчить, що вільна конкуренція на ринку сільськогосподарської продукції при відсутності вагомих державних регуляторів призводить до суттєвих обмежень їх розвитку, що у свою чергу негативно впливає на розвиток економіки. Наприклад, Франція, в кінці ХХ ст. в умовах панування на ринку засад вільного підприємництва і торгівлі, значно знизила експортні можливості аграрного виробництва. В Україні виникає потреба у підвищенні ефективності державного регулювання аграрного виробництва, яка вимагає вирішення наступних питань: нераціональне використання земельних ресурсів аграрних підприємств; низький рівень матеріальнотехнічного забезпечення; недостатній розвиток інфраструктури ринку продовольства.

При вивченні питання удосконалення механізмів державної підтримки підприємництва та розгляду проблем державного регулювання серед дослідників відсутнє єдине бачення змісту категорій «державне регулювання» і «державна підтримка». Можна зазначити, що необхідно розмежовувати поняття державного регулювання підприємництва в аграрному секторі та підтримки аграрного сектору державою. Науковці вважають, що державне регулювання дещо ширше поняття, а державна підтримка слугує одним із шляхів реалізації державного регулювання з метою розвитку, стимулювання виробництва сільськогосподарської товарної продукції та створення умов для ефективної, конкурентоспроможної підприємницької діяльності. Щорічні програми державної допомоги розвитку сільського господарства повинні створити стимули для ведення підприємницької діяльності з метою підвищення її ефективності. Імплементация цього процесу відбувається через низку державних цільових програм.

Доведено, що науковий підхід до державної підтримки сільськогосподарського виробництва полягає у забезпеченні інноваційного та інвестиційного розвитку аграрних підприємств. Головна мета державної

інноваційної політики визначена у Законі України «Про інноваційну діяльність» і полягає у створенні організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу, впровадженні сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій виробництва. Поряд із цим треба звернути увагу на недосконалість згаданого законодавчого акта, про що свідчить виключення з дії ст. 21 та 22 розділу V (на підставі документа 2505-15 від 25.03.2005 р.), які передбачали визначення особливостей оподаткування та митного регулювання інноваційної діяльності. Цей закон не передбачає процедуру надання підприємству статусу інноваційного, внаслідок чого виникає питання – чому експертиза при кваліфікуванні інноваційних проєктів виконується за рахунок коштів суб'єктів інноваційної діяльності. Це свідчить про те, що на законодавчому рівні поки що не сформовано досконалого механізму впровадження інновацій у підприємницьку діяльність в аграрному секторі України. Щодо інвестиційного розвитку аграрних підприємств, то власні, залучені та позикові інвестиційні джерела аграрних товаровиробників нині недостатні для задоволення їх інвестиційних потреб, оскільки іноземні інвестиції в розвиток сільськогосподарських підприємств залучаються в обмежених обсягах. Крім того, стримує процес нарощування інвестицій у аграрному секторі недостатній рівень рентабельності капіталу аграрних підприємств, оновлення основних засобів та низька ліквідність їх інвестицій.

Досліджуючи опосередковані форми державної підтримки сільськогосподарських підприємств потрібно підкреслити важливість державного стимулювання науководослідної діяльності у сфері новітніх технологій виробництва сільськогосподарської товарної продукції та землекористування, яке полягає у спрямуванні бюджетних асигнувань на наукові дослідження за цими напрямками. Розкриття у наукових дослідженнях функціональних законів ринкової економіки, механізмів узгодження інтересів держави та сільськогосподарських товаровиробників, розробка рекомендацій з підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, конкурентоздатності їх продукції, нарощування експортного потенціалу та міжнародного іміджу сільськогосподарського виробництва сприятиме вдосконаленню та успішній реалізації заходів його державного регулювання.

Федчук Д. Б.

Класичний приватний університет
аспірант

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Модернізація публічного управління та адміністрування в Україні можлива за умов забезпечення ефективного функціонування їх механізмів. Незважаючи на те, що органами публічної влади визначаються стратегічні цілі, пріоритети, завдання, ухвалюються важливі управлінські рішення, які спрямовані на задоволення потреб регіонів, територіальних громад, їх громадян, сучасні тенденції вказують на необхідність вирішення соціально-економічних і екологічних проблем завдяки удосконаленню публічного управління та адміністрування, зокрема в забезпеченні сталого розвитку територій. Сучасне публічне управління та адміністрування в Україні має здійснюватися з урахуванням новітніх тенденцій розвитку територій, їх потенціалу та бути стратегічно-орієнтоване на сталий їх розвиток.

Для того, щоб можна було вивести територіальну громаду на траєкторію сталого розвитку, слід визначити ресурсну забезпеченість території, а також збалансувати економічні, соціальні та екологічні інтереси суб'єктів політики місцевого розвитку, проаналізувати ситуацію, що склалася в різних секторах економіки тієї чи іншої території. Сталий розвиток визначається факторами економічного зростання, які його забезпечують, тобто факторами пропозиції, факторами попиту і розподілу, але при цьому такий розвиток охоплює значно ширше їх коло, а саме: розвиток науки, технологій, інформаційних послуг, фактори (політичні, соціально-економічні, екологічні), які в комплексі є джерелами сталого розвитку.

До сучасних основних проблем публічного управління та адміністрування в Україні в забезпеченні сталого розвитку територій слід віднести: недосконалість наявної нормативно-правової бази, організаційного забезпечення, несистемність у формуванні та реалізації прогнозно-програмних документів; недосконалість системи надання публічних послуг; несвоєчасне реагування органів публічної влади та управління на соціально-економічні й екологічні проблеми; недосконалість проведення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування. В умовах глобальних викликів все більше уваги має приділятися забезпеченню сталого розвитку територій, своєчасному реагуванню органів публічної влади та управління на соціально-економічні й екологічні проблеми, забезпеченню взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування, громадянського суспільства. Має бути приділено особливу увагу й проведенню стратегічної екологічної оцінки документів державного планування.

В Україні вже мала місце розробка стратегічних програм розвитку територій, жодна з яких не була реалізована та прийнята суспільством. Отже, питання розробки цілісного комплексу напрямів щодо врахування закономірностей інтеграційних процесів у розвитку країни, здійснення координації дій всіх гілок влади під час ухвалення управлінських рішень щодо соціально-економічного й екологічного розвитку країни не знайшло належного висвітлення.

Отже, публічне управління та адміністрування в Україні має відповідати сучасним викликам, здійснюватися завдяки впровадженню нових підходів до підготовки документів державного планування з урахуванням проблем сталого розвитку територій. Саме тому, нині підготовці, прийняттю та реалізації управлінських рішень має приділятися особлива увага. Фахівці у сфері публічного управління та адміністрування мають знати не тільки особливості підготовки та ухвалення управлінських рішень в органах публічної влади, а й про інформаційне забезпечення управлінських рішень, методи та технології ухвалення управлінських рішень, забезпечення якості управлінських рішень, ефективність управлінських рішень в органах публічної влади.

В Україні зростає значущість публічного управління та адміністрування в забезпеченні сталого розвитку територій внаслідок актуалізації питання підготовки, ухвалення та реалізації ефективних та якісних

управлінських рішень у зв'язку із сучасними змінами та пов'язаними з ними проблемами. Реальні тенденції в Україні вказують на необхідність вирішення соціально-економічних і екологічних проблем завдяки удосконаленню публічного управління та адміністрування в забезпеченні сталого розвитку території.

Фельтов М. Г.

Класичний приватний університет
аспірант

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Відповідно до ч. 1 ст. 5 Конституції України, носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ, який здійснює свою владу безпосередньо і через органи державної влади, органи місцевого самоврядування. Проаналізувавши це положення, можна констатувати існування двох відносно відокремлених та самостійних систем органів публічної влади, а саме: органи державної влади та органи місцевого самоврядування, які покликані спільно здійснювати відповідні управлінські функції в межах повноважень, визначених Конституцією та законами України.

З-поміж усіх органів державної влади, які становлять єдину систему, найтіснішими та найсуттєвішими є правовідносини між органами місцевого самоврядування та місцевими державними адміністраціями, котрі, у свою чергу, є представниками державної виконавчої влади. Так, відповідно до ч. 1 ст. 118 Конституції України, виконавчу владу в областях і районах, містах Києві та Севастополі здійснюють місцеві державні адміністрації. Згідно з п. 6 ч. 1 ст. 119 Конституції України, місцеві державні адміністрації на відповідній території забезпечують взаємодію з органами місцевого самоврядування. А відповідно до ч. 4 ст. 143 Конституції України, органи місцевого самоврядування з питань здійснення ними повноважень органів виконавчої влади підконтрольні відповідним органам виконавчої влади.

В основі взаємодії зазначених владних структур знаходиться обмін інформацією, контроль і взаємодопомога. Крім того, будь-яка взаємодія в своїй основі має певний психологічний аспект, який виявляється через організацію взаємних і спільних дій, направлених на реалізацію єдиного проекту. У результаті такої діяльності учасники взаємодії доповнюють один одного й формують цілісну систему, визначену як представницька система врядування.

Повертаючись до проблеми організації ефективної взаємодії, зауважимо, що на підставі вивчення норм Законів України № 586-XIV та № 280/97-ВР, можна визначити такі способи взаємодії органів місцевого самоврядування з місцевими державними адміністраціями: виконання делегованих повноважень; заслуховування звітів під час проведення засідань представницького органу влади; спільне вирішення питань щодо управління майном та його формами власності; участь у формуванні та використанні коштів місцевого бюджету; можливість ініціювати питання про відставку чи припинення повноважень голови органу місцевого самоврядування чи голови місцевої державної адміністрації; здійснення державного контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування.

Таким чином, можемо спостерігати тотожність повноважень органів місцевого самоврядування й місцевих органів виконавчої влади у таких сферах:

1) у сфері соціально-економічного і культурного розвитку, планування й обліку: підготовка програм соціально-економічного та культурного розвитку, цільових програм щодо інших питань самоврядування, подання їх на затвердження відповідній раді, організація їх виконання; подання звітів про хід і результати виконання цих програм;

2) у сфері бюджету та фінансів: забезпечення складання балансів фінансових, трудових ресурсів, грошових доходів і видатків, необхідних для управління соціально-економічним і культурним розвитком відповідної території; складання, схвалення і подання на розгляд ради прогнозу відповідного бюджету, складання і подання на затвердження ради проекту відповідного бюджету та забезпечення його виконання; звітування перед відповідною радою про отримані результати фінансової діяльності.

Отже, взаємодію між органами державної влади (у даному випадку – органами місцевої виконавчої влади) та органами місцевого самоврядування можна визначити як спільну діяльність у межах встановленої законодавством компетенції з метою виконання покладених на них повноважень та здійснення контролю за дотриманням законності, прав і свобод людини і громадянина. Правовою основою взаємодії між цими органами виступають Конституція України, Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 і «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 тощо. Для вирішення конкретно визначених проблем можуть прийматися відповідні підзаконні нормативно-правові акти.

Фомін А. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Управління персоналом в органах публічної влади може бути відмінним адміністратором системи оцінювання, він може надати сучасні інструменти, але, доки ця система не стане інструментом у поєднанні з іншими процесами, вона не стане елементом управління людьми, який успішно й виважено використовується менеджерами, не принесе користі в організації, функція управління персоналом буде розглядатися як постачальник рішень, які не мають чіткого зв'язку з бізнесом і не втілюються в діяльність інституції. Ситуація, з якою стикаються національні підприємства в умовах змін у функціонуванні сучасного ринку, яскраво свідчить про те, що дії, пов'язані з працівниками, є необхідними, чим краще компанія здатна виконувати функцію управління персоналом, тим легше досягати поставлених цілей.

Найважливішим у функції управління персоналом є його готовність відігравати значну роль на кожному рівні організації в таких сферах: стратегія персоналу, процеси управління персоналом, кадрові структури, інструменти управління персоналом, системи управління персоналом, компетенції працівників відділу кадрів, кадрові компетенції керівників. Менеджмент людського капіталу, що розглядається в рамках управління персоналом в органах публічної влади, включає формування систем командної роботи, участі, мотивації, організаційної структури, організаційного клімату й культури, а також усіх взаємин між людьми.

Національні підприємства повинні створювати умови, які забезпечують і підтримують організаційне навчання, створення знань та інновації. Організації повинні навчитися залучати й утримувати таланти, метод управління інтелектуальним капіталом на організаційному рівні залежить від прийнятої концепції інтелектуального капіталу, від стратегії та ситуаційних умов. Людським капіталом організації можна назвати людей із творчими настроями та кваліфікацією, постійно пов'язаними з компанією та її місією, які можуть співпрацювати, керують компанією з урахуванням її місії та стратегічних цілей.

Професіоналізація діяльності персоналу є одним із головних принципів управління організацією та управління людьми, професійне управління персоналом підтримує весь ланцюжок створення вартості. Управління людськими ресурсами набуває все більшого значення, оскільки людські ресурси стають стратегічним фактором розвитку компанії в умовах, що склалися й швидко змінюються. Сила людського капіталу конкретного підприємства визначається не тільки набутими на цей момент загальними та професійними знаннями й навичками, виробленими в процесі попередньої роботи, а й можливістю проявити в професії ще не розкриті здібності.

Управління персоналом відіграє важливу роль у створенні конкурентних переваг за умови, що стратегічна діяльність сформульована та реалізована для розвитку організаційної культури. Корпоративна культура буде однією зі стратегічних цілей менеджменту організації, культура й, зокрема, пов'язані з нею системи нематеріальних цінностей впливають на якість рішень, що приймаються в усіх осередках організаційної структури, за умови, що менеджери ефективно виконують завдання, спрямовані на інтелектуальний капітал. Людський капітал сприяє просуванню й поширенню сучасних моделей споживання та якості життя, а також формує сучасну технічну, організаційну, ІТ та соціальну інфраструктуру. Загрози, викликані недостатнім інвестуванням людського капіталу, зумовлюють виникнення цивілізаційного й освітнього розриву, загрожують економічній стагнації та прискорюють еміграцію кваліфікаційного капіталу, що шкодить економіці цієї країни. Розвиток управління персоналом полягає в тому, щоб надати працівникам можливість навчатися й розвиватися, організувати, планувати навчання та організувати навчальні програми, такі як формальна освіта, знання й досвід підвищення цінності працівника на ринку та його загальна продуктивність. Розвиток співробітників забезпечує, серед іншого, ефективне функціонування публічної інституції, креативність та інноваційність, які сприяють розвитку організації.

Череп Д. В.

Класичний приватний університет
аспірант

РОЛЬ ЦИФРОВІЗАЦІЇ УВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ІТ-КОМПАНІЙ

Цифровізація в Україні протягом останніх років набула суттєвого розвитку, що зумовлено розвитком ІТ-технологій на світовому рівні, а також усвідомленням чиновників стосовно потреби введення інформаційно-телекомунікаційних технологій (ІКТ) у функціонування системи публічного управління. Активізація діджиталізаційних процесів у системі публічного управління дає можливість їй зблизитися з приватними особами, забезпечує її доступність та відкритість. Цифровізація в Україні набуває виняткової актуальності при обмеженій здатності не лише приватних осіб, але й публічних службовців виконувати власні права та обов'язки.

Отже, беручи до уваги все вище наведене можна дійти висновку, що під терміном «цифровізація» слід розуміти процес удосконалення порядку, процедур, способів роботи шляхом введення інформаційно-комунікативних технологій у робочий та комунікативний процеси. Цифровізація на сьогоднішній день охоплює всі сфери життєдіяльності, включаючи і сфері виробництва, підприємництва та наукову діяльність, соціальну сферу та систему публічного управління. Крім цього, цифровізація стає невід'ємним елементом суспільного життя та трансформації системи суспільних взаємовідносин. Під цифровізацією в системі публічного управління можна розуміти використання інформаційно-комунікативних технологій, перспектив онлайн спілкування в процесі ухвалення та виконання публічних рішень, надання публічних послуг, а також формування ефективних методів реалізації публічної політики у будь-яких сферах життя людини. Цифровізація має на меті забезпечення якомога більшого скорочення стадії передачі інформаційних даних від публічних органів влади до кінцевих споживачів за рахунок дієвого використання цифрової системи. Це, передусім, дає можливість спростити одержання людиною публічних послуг і дозвільної документації, зменшити фінансові затрати на обслуговування системи публічних послуг в режимі оф-лайн, а також скоротити прояви корупційних явищ, оскільки відсутня пряма комунікація надавача публічних послуг з громадянином.

Сьогодні інформація здійснює значущий вплив на функціонування різноманітних соціальних систем як на міжнародному рівні, так і загальнодержавному. З огляду на це, інформаційне забезпечення процесів управління стає найважливішим видом забезпечення практично усіх сфер діяльності суспільства. Відтак, інформаційне забезпечення публічної влади є основою для прийняття і ефективної управлінських рішень. Поширення інформаційних технологій в роботі органів публічної влади дозволяє підвищити рівень управлінської діяльності. Проте, варто зазначити, що без ефективної діяльності ІТ-компаній було б не можливо досягти сучасний високий рівень рівень цифровізації в системі публічного управління. Тому, можна вважати, що на рівень цифровізації в будь-якій сфері життєдіяльності суспільства доволі великий вплив здійснює взаємодія органів публічної влади з ІТ-компаніями.

Серед найбільш вдалих державних проектів в умовах цифровізації в Україні, які вдалося реалізувати за рахунок тісної співпраці органів публічної влади з ІТ-компаніями, є єдиний державний портал адміністративних послуг, який покликаний систематизувати та надавати детальну інформацію стосовно надання публічних послуг, а також впровадити та удосконалити методологічні способи надання публічних послуг та головних складових частин даного порталу, зокрема: «особистий кабінет, системи ідентифікації користувачів, взаємодія з іншими надавачами адміністративних послуг».

Отже, беручи до уваги все вище наведене можна дійти висновку, що не дивлячись на те, що Україна на сьогоднішній день перебуває у воєнному стані, процес цифровізації у сфері публічного управління дедалі більше розвивається завдяки поглибленню тісної співпраці органів публічної влади з ІТ-компаніями.

Шевченко О. І.

Класичний приватний університет
аспірант

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ

Інститут адміністративної відповідальності має досить тривалу історію розвитку, що може бути розділена на історію законодавства про адміністративну відповідальність та історію наукових поглядів про нього.

Досить довгий шлях у своєму розвитку пройшло саме законодавство про адміністративну відповідальність, після виникнення та використання якого у практичній діяльності органів влади почали з'являтися і наукові теорії щодо даного виду правозастосовної діяльності.

Проте це не свідчить, що науковці одразу після видання того або іншого акта, який закріплював право органів управління на наклад Інститут адміністративної відповідальності виступає важливим засобом охорони громадського порядку, йому притаманні всі ознаки юридичної відповідальності. У ст. 92 Конституції України адміністративну відповідальність визначено одним з основних видів юридичної відповідальності в Україні, яка встановлюється виключно її законами.

Суспільна важливість завдань, які поставлені перед публічними службовцями, зобов'язує їх до належного та вчасного виконання своїх обов'язків. Інститут адміністративної відповідальності має бути тим механізмом, що спонукає особу дотримуватися правил та інших, встановлених законодавством, вимог.

Адміністративна відповідальність як різновид юридичної відповідальності має зовнішній характер, застосовується лише за вчинення правопорушення, пов'язана з державним примусом у формах каральних і правовідновлюючих заходів, визначена у нормах права.

Поняття «адміністративна відповідальність» не слід ототожнювати з поняттям «адміністративне стягнення», оскільки адміністративна відповідальність включає такі елементи, як державний осуд діяння і особи, яка його скоїла, і застосування до порушника заходів, визначених санкцією порушеної статті закону, тобто адміністративного стягнення. Адміністративна відповідальність настає за вчинення адміністративного проступку. До неї притягують уповноважені органи виконавчо-розпорядчої влади, в окремих випадках – суди.

Адміністративна відповідальність відповідно до українського законодавства – це відповідальність за вчинення адміністративного проступку (правопорушення). Адміністративна відповідальність характеризується негативною реакцією держави на протиправні прояв окремих фізичних (а в деяких випадках і юридичних) осіб шляхом встановлення відповідних правил, заборон і адекватних порушенням санкцій щодо порушників.

Адміністративна відповідальність – це накладення на правопорушників загальнообов'язковими правилами, які діють у державному управлінні, адміністративних стягнень, що тягнуть за собою для цих осіб обтяжливі наслідки матеріального чи морального характеру.

Управлінські відносини є одним з перших елементів структури суспільства, а соціальне управління, в свою чергу, не може бути відокремлене від соціального порядку, на створення якого воно спрямоване.

Таким чином, попередження правопорушень в сфері державного управління має суттєве значення для зміцнення громадського порядку, а стабільний громадський порядок в своє чергу, забезпечує ефективне державне управління.

Шмогун О. А.

Класичний приватний університет
аспірант

ФУНКЦІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Компетенція органів публічного управління передбачає застосування сукупності передбачених законодавством обов'язків і прав, що відповідають покладеним на нього завданням і функціям. Ефективність діяльності органу публічної влади залежить від повноти закріплення у законодавстві функцій і повноважень. Діяльність органу управління у системі охорони довкілля складається з багатьох функцій, оскільки вони викликають із величезної кількості завдань у процесі роботи. Перелік завдань процесу управління має тенденції постійної зміни – зрушення та розширення.

Наукова література передбачає різні підходи у поділі функцій управління. Зокрема, виділяють такі функції, як: організаційна; попереджувально-охоронна; інші (екологічна стандартизація, нормування). Слід виділити функції екологічного планування, прогнозування та програмування у сфері охорони довкілля. Екологічне прогнозування та планування здійснюються у різних формах. Основними з них є проектна територіально-планувальна та комплексно-програмна. Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» детально не визначені поняття і зміст цих функцій. Закон передбачає лише необхідність розробки державних екологічних програм (ст. 6), а також короткострокове та довгострокове прогнозування змін навколишнього природного середовища.

Однією з функцій управління у сфері охорони довкілля є нагляд і контроль. За допомогою контролю підвищується ефективність інших функцій управління. Контроль передбачає втілення в життя законів і правових актів, спрямованих на забезпечення раціонального природовикористання й охорони довкілля, дає можливість виокремити прогалини в правовому середовищі, недоліки в організації робочих процесів, пов'язаних із охороною довкілля.

Функція екологічного контролю передбачає діяльність уповноважених органів виконавчої влади, яка спрямована на забезпечення дотримання вимог законодавчої бази щодо охорони довкілля. Залежно від системи органів, що здійснюють екологічний контроль, виділяють державний, відомчий, виробничий і громадський. Так, наприклад, державний контроль передбачає виконання надвідомчих завдань через забезпечення дотримання вимог екологічного. Виробничий же контроль ґрунтується на перевірці дотримання екологічних вимог на конкретному виробництві.

Функція координації у сфері охорони довкілля передбачає забезпечення відповідності дій згідно з вимогами екологічної безпеки регіону й узгодження зусиль громадян, бізнесу та держави у досягненні мети та завдань. Одна з надважливих функцій державного управління в галузі охорони довкілля – це державний облік. Державний облік є хронологічним, систематичним або комбінованим нагромадженням, групуванням та узагальненням інформації щодо стану навколишнього середовища, динаміки його змін, джерел вплив.

Важливою функцією у системі охорони довкілля є проведення екологічної експертизи. Екологічна експертиза передбачає науково-практичну діяльність державних органів, різних еколого-експертних формувань. В її основі лежить проведення екологічних досліджень, аналіз та оцінка передпроектних і проектних об'єктів.. складність і різноманітність функцій державного управління у сфері охорони довкілля, які визначають основні напрями діяльності відповідних спеціалізованих органів, що здійснюють управління в цій сфері.

Реалізація цих функцій спрямована на забезпечення цілеспрямованих, організуючих і регулюючих впливів відповідних суб'єктів державного управління на сферу охорони довкілля. Основними напрямками здійснення таких функцій є: охорона довкілля; екологічна безпека; природокористування. У широкому розумінні діяльність спеціалізованих органів у цій сфері полягає у здійсненні конкретних дій на користь охорони навколишнього природного середовища на основі законодавчо визначених правил і норм. Уніфікація визначених функцій управління у сфері охорони довкілля відкриває спектр нових перспективних досліджень у цьому напрямі, які мають бути спрямовані на розкриття нових функцій згідно з новопоставленими завданнями.

Щербаков О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.держ.упр., професор Мерзляк А. В.

АДАПТАЦІЯ СТРАТЕГІЙ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО ТА В'ЇЗНОГО ТУРИЗМУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

У сучасних реаліях, пов'язаних із розв'язаною війною Росією проти України, відчувається суттєвий вплив на всі сфери життя, включаючи й туризм. Починаючи з 2014 року туристична галузь зазнавала втрат, але з 24.02.2022 року туризм в Україні майже зупинився: потік іноземних туристів зник, багато об'єктів туристичної інфраструктури пошкоджені або зруйновані. Але не дивлячись на дуже складні та небезпечні умови, туристична галузь показує тенденції до відновлення та зростання впродовж 2023 року.

В Україні центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері туризму та курортів України є Державне агентство розвитку туризму України (ДАРТ). Діяльність ДАРТ зосереджена насамперед на розвитку туристичного потенціалу регіонів, а також на проведенні маркетингових кампаній для просування країни як привабливого туристичного напрямку на внутрішньому і на міжнародному рівнях. В 2022–2023 роках діяльність агентства була змінена відповідно до умов воєнного стану. Зокрема виконувалась робота по наступним напрямкам:

– співпраця з «Фондом відновлення зруйнованого майна та інфраструктури», задля відновлення об'єктів туристичного призначення – готелів, інших об'єктів, призначених для надання послуг з розміщення, закладів харчування, курортних закладів;

– посилення міжнародної співпраці - участь в міжнародних туристичних виставках та ярмарках, підписання меморандумів та угод про співпрацю з іноземними урядовими та неурядовими туристичними організаціями;

– розвиток роботи з громадами та регіонами – започаткування та проведення першого Національного туристичного саміту, висвітлення туризму, як ключового фактору для об'єднання та економічного зростання громад;

– створення концепції меморіалізації пам'ятних місць вшанування пам'яті та героїзму українського народу у боротьбі за Незалежність України;

– створення стратегії повоєнного відновлення та розвитку, зокрема щодо залучення інвестицій в туристичний сектор економіки країни;

– розвиток безбар'єрного середовища, зокрема було створено Довідник та проведено онлайн навчання зі створення безбар'єрного середовища у закладах HoReCa;

– оцифрування туристичних об'єктів – підписано меморандум про співпрацю з Virtual Ukraine – virtualukraine.travel з метою створення віртуальних 3D-турів та об'єднання зусиль спрямованих на промоцію культурно-історичного потенціалу України;

– інтеграція українських туристичних маршрутів у європейський простір – створення транскордонного туристичного маршруту між Україною, Молдовою та Румунією;

– фінансова підтримка та податкові пільги - встановлено ПДВ 7 % для об'єктів розміщення;

Але, на нашу думку, державна політика України в сфері в'їзного та внутрішнього туризму не повністю відповідає сучасним реаліям. Зокрема пропонується внести певні зміни та доповнення в стратегічному плануванні роботи ДАРТ:

- акцентувати увагу не на післявоєнному відновленні, а пристосуватись до роботи в умовах війни (найкращий приклад – Ізраїль);
- використовувати лікувально-оздоровчий потенціал України для відновлення здоров'я українських військових та цивільних, які постраждали внаслідок війни, в т.ч. за кошти з державного бюджету;
- посилити фінансову підтримку туристичного сектору економіки – податкові пільги, канікули, гранти для туристичних операторів з внутрішнього та в'їзного туризму, засобів розміщення, музеїв та інших туристичних об'єктів
- цифровізувати та модернізувати роботу ДАРТ – створити сучасний та інформативний сайту, національний туристичний реєстр, спростити та зробити зручною статистичну звітність туристичних підприємств;
- створити чіткі та зрозумілі умови подорожей під час війни – за допомогою національного порталу із актуальними мапами та маршрутами, рекомендаціями щодо безпеки подорожей;
- розробити туристичні маршрути для іноземних туристів на час дії воєнного стану – Закарпаття та Карпати вже можуть безпечно приймати іноземних туристів, але цю інформацію потрібно правильно пояснити та донести туристам з інших країн;

Таким чином, внутрішній туризм може стати рушійною силою для відновлення економіки та збереження культурної спадщини України. З цієї метою необхідна адаптація стратегій державного управління на період воєнного стану. Важливо зазначити, що реалізація даної стратегії потребуватиме значних фінансових ресурсів та політичної волі. Успіх стратегії буде залежати від координації дій влади, бізнесу та громадськості. Ситуація з безпекою може істотно змінюватися, тому стратегія потребуватиме постійної адаптації. Однак, за умови правильної реалізації даної стратегії українська туристична галузь може не лише вижити в умовах продовження війни, але й розпочати своє відновлення та розвиток.

Ященко М. М.

Класичний приватний університет
аспірант

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ФАКТОР ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ВЛАДИ

Національне законодавство запровадило й окреслило нові правові норми у повноваженнях і діяльності органів місцевого самоврядування, які мають як теоретичну, так практичну складові частини. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» ввів нові й уточнив такі поняття: територіальна громада, адміністративно-територіальна одиниця, представницький орган місцевого самоврядування, виконавчий орган ради, органи самоорганізації населення, посадова особа місцевого самоврядування, старостинський округ, система місцевого самоврядування.

Особливою проблемою нашого національного середовища є ситуація реальної та об'єктивної двосторонньої комунікації в системі публічної влади, про яку ми вже висловлювалися. Адже для прийняття ефективного й актуального управлінського рішення мають бути здійснені певні процедури: розуміння ситуації та проблеми, розуміння і стратегія діяльності, оцінка ризиків і шляхів реалізації рішення. Як наслідок, постає питання позитивних змін у життєвих практиках і покращення рівня життя громадян, долучення жителів до активної співпраці з органами місцевої влади у вирішенні проблем території. Перше, на чому ми зупинимось, – це яким чином окреслюється зміст поняття «система місцевого самоврядування», адже до неї законодавець включив: територіальну громаду; сільську, селищну, міську раду; сільського, селищного, міського голову; виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; старосту; районні й обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст; органи самоорганізації населення.

Територіальна громада – жителі – об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільним об'єднанням жителів кількох сіл, які мають єдиний адміністративний центр. Базовим рівнем територіальних громад України постає об'єднана територіальна громада, до складу якої може входити певне число сіл та/або місто.

Нові зміни у структурі місцевого самоврядування населених пунктів окреслили певне число проблем, характерних для етапу становлення нових інституцій, а саме: незавершеність правового регламентування повноважень; існування старої та нової моделі управління адміністративною територією; кадрові проблеми професійних посадових осіб; психологічні уклади зі старими підходами в організації діяльності; наявність певного супротиву новим змінам у передачі повноважень новим суб'єктам самоорганізації громад; низький рівень комунікації між суб'єктами самоврядування та громадянами; проблеми культури свободи діяльності громадян тощо. Адже все ще потрібно визначити функції соціальних інституцій, узгоджуючи їх логіку побудови зі структурами країн-членів ЄС, а також їх територіальне планування, відповідальність за стан справ у громаді й ефективність використання місцевих коштів.

Місцеві ради та їх виконавчі комітети відповідно до чинного законодавства України виконують певні повноваження, але водночас є норма, яка нівелює зміст місцевого самоврядування, а саме: делегування або передача власних повноважень іншим органам влади – місцевим державним адміністраціям. В Україні передача повноважень є поширеною практикою, яка призводить до негативних наслідків. А державний нагляд має стати нормою, а не умовністю в діяльності як місцевих державних адміністрацій, так і місцевого самоврядування, котре має розпоряджатися комунальним майном і активами, розвивати ввірену йому територію та сприяти розвитку громадського середовища.

Позитивні та негативні явища в ході децентралізації свідчать про те, що настав час для перегляду процесів і наведення ладу в житті громади. Децентралізація окреслила проблему рівня професійності посадових осіб громади та рівня управлінської культури органів місцевого самоврядування. По-новому постає питання про перегляд структури адміністративно-територіального устрою та формування громад із самодостатніми бюджетами, що стане кроком у покращенні рівня життя громадян на всіх територіях.

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ

Бороденко М. В.

Класичний приватний університет

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Функціонування підприємств при сучасних реаліях вимагає швидкого та ефективного реагування на зміни у діловому середовищі та адаптацію до них. Найбільш оптимальним рішенням реалізації адаптивних змін буде впровадження інформаційних технологій в діяльність підприємств.

Застосування інформаційних технологій в управлінській діяльності підприємств має значний вплив на їх ефективність, конкурентоспроможність та здатність адаптуватися до змін у діловому середовищі.

Впровадження інформаційних технологій у діяльності підприємств несе наступні переваги:

- Підвищення достовірності та інформативності процесів діяльності;
- Скорочення подальших витрат, враховуючи витрати на власне впровадження інформаційних технологій на підприємстві;
- Зменшення впливу людського фактору у виробничих процесах підприємства;
- Оптимізація керування, обліку і контролю, швидкості та надійності прийняття управлінських рішень;
- Доступність та прозорість інформації для клієнтів;
- Скорочення паперової документації та можливість її дублювання та зберігання на резервних хмарних сховищах;
- Підвищення швидкості обробки інформації тощо.

Як правило, на підприємствах інформаційні технології впроваджуються у вигляді інформаційних систем, які диференціюються в одній організації залежно від її структури, використовуючи відповідне програмне забезпечення.

Застосування інформаційних технологій в управлінні діяльністю підприємств забезпечує його конкурентоспроможність на ринку. Інформаційні технології допомагають збирати та оцінювати значні обсяги даних, на підставі яких керівництву простіше приймати обґрунтовані рішення, аналізуючи фактичні дані. Це дає можливість ефективніше проводити планування діяльності підприємства, визначаючи його перспективну стратегію.

Ефективна діяльність підприємства неможлива без злагодженої комунікації співробітників у процесі роботи, наприклад, за допомогою корпоративної електронної пошти, чатів, відеодзвінків, платформи або хмарного простору для накопичення, передачі та обміну даних, що значно пришвидшує і спрощує взаємодію процесів діяльності.

Успіх та конкурентоспроможність підприємства визначається на підставі ефективних взаємовідносин з клієнтами. Застосування системи управління взаємовідносинами з клієнтами (CRM), маркетингових інтернет-технологій (сайти, соціальні мережі, рекламна розсилка) дозволяють підприємствам формувати клієнтську базу: збирати, аналізувати та управляти інформацією про клієнтів, існуючих та потенційних, таким чином збільшує їх задоволеність і, як наслідок, підвищує прибуток та конкурентоспроможність підприємства.

Загалом застосування інформаційних технологій на підприємствах дозволяють автоматизувати та оптимізувати виробничі, збутові процеси, забезпечуючи ефективне використання ресурсів та скорочення витрат.

Таким чином інформаційні технології в діяльності підприємств дозволяють поєднувати в собі різні функціональні сфери підприємства (наприклад, фінанси, управління персоналом, логістичне управління, виробництво тощо), автоматизуючи процеси та забезпечуючи цілісний погляд на підприємство.

Селін П. П.

Класичний приватний університет

аспірант

наук. кер. – перший проректор, д.ю.н., д.держ.упр., професор Покатаєв П. С.

ПРО ЗАСТОСУВАННЯ БЛОКЧЕЙН У ВИБОРЧОМУ ПРОЦЕСІ, ЯК ПЕРСПЕКТИВНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Під час аналізу сучасних проблем і загроз, пов'язаних із виборчими процесами, а також в ході дослідження актуальності використання технології блокчейн з метою нівелювання окремих з них, ми розглянули основні поняття, переваги, особливості та окремий зарубіжний досвід, а також негативні прояви його впровадження в практику виборчого процесу, намітили перспективи тощо.

Виборчий процес - це основоположний елемент демократичних систем правління, а його цілісність, відображенням якої є довіри громадян на кожному етапі цього процесу, не повинна бути дискредитована. Проте вони також стикаються з низкою проблем і викликів, які можуть загрожувати їхній чесності, прозорості та ефективності йдеться про: маніпуляції з голосами. Взагалі, вони є однією з найсерйозніших загроз (купівля голосів, підробка результатів та тиск на виборців) і ці дії можуть спотворити результати виборів і підірвати довіру до виборчої системи; неудосягнений захист даних. Саме слабкий захист збільшує ризик втрати конфіденційних даних, у тому числі про виборців, що може бути використано для фальсифікації результатів виборів, а кібератаки та зломи дискредитують цілісність виборчого процесу тощо; проблеми з підрахунком голосів (нерідко помилки в підрахунку голосів, зумовлені недостатньою компетентністю персоналу або технічними неполадками, можуть привести до значного затягування процесу виборів або викривлення їх результатів); обмежена доступність деяких груп виборців, коли вони можуть стикатися з перешкодами при участі у виборах через фізичні або соціальні обмеження, такі як люди з обмеженими можливостями, мігранти або біженці.

Взагалі, блокчейн - це децентралізований реєстр даних. І на нашу думку, за своїми відмінними властивостями блокчейн (що передбачає децентралізацію, незмінність даних, прозорість, високий рівень захищеності) сукупно підходить для вирішення проблем, пов'язаних з виборчим процесом і забезпеченням його цілісності; це потенційна технологія, яка може бути застосована для підвищення ефективності, захищеності, доступності та довіри до таких демократичних процедур, як вибори.

Щодо децентралізованого характеру блокчейну, це означає відсутність єдиної точки контролю або збою, що може зробити його більш безпечним і стійким до атак чи витоку даних [1]. Децентралізовані реєстри важче піддаються хакерським атакам, оскільки атакувати доведеться не один, а багато вузлів системи, що підвищує захищеність системи від втручання зловмисників, запобігає системним збоям і перебоям у роботі, викликаним кібератаками.

«Технологія блокчейн забезпечує децентралізовану безпеку і довіру кількома способами. Почнемо з того, що нові блоки завжди зберігаються лінійно і хронологічно. Тобто вони завжди додаються в «кінець» блокчейна. Після того, як блок був доданий в кінець блокчейна, попередні блоки не можна змінити.

Зміна будь-яких даних змінює хеш блоку, в якому вони знаходились. Оскільки кожен блок містить хеш попереднього блоку, зміна одного з них призведе до зміни наступних блоків. Мережа відхилить змінений блок, оскільки хеші не співпадатимуть» [2]. Тобто завдяки незмінності записів у децентралізованому реєстрі блокчейна, а також необоротності операцій (транзакцій) з даними і незмінності інформації про операції, застосування технології потенційно виключає можливість маніпулювання результатами виборів. А також підвищує прозорість і довіру до виборчого процесу, надаючи можливість стороннім спостерігачам перевіряти автентичність і достовірність даних і операцій з ними будь-коли і будь-де.

«Методи безпеки блокчейну включають використання криптографії з публічним ключем. Публічний ключ (довгий рядок випадкових чисел) є адресою на блокчейні. Токени вартості, що пересилаються через мережу, записуються як такі, що належать цій адресі. Приватний ключ подібний до пароля, який надає його власнику доступ до їх цифрових активів або можливість взаємодіяти з різними функціями, які зараз підтримують блокчейни» [3]. Використання криптографічних методів шифрування інформації зберігає підвищений рівень захисту конфіденційних даних, а також забезпечує анонімність виборців при збереженні їхньої автентифікації.

Впровадження електронного голосування (електронні бюлетені на базі блокчейн) дозволить автоматизувати процес підрахунку голосів. Більше того, за ходом виборчого процесу можна буде спостерігати в реальному часі. А зменшення персоналу, який обслуговує виборчий процес, значно знизить не тільки фінансові витрати на проведення виборів, але й потенційно виключить можливість помилок, пов'язаних з обробкою бюлетенів. Відмова від паперових бюлетенів на користь електронних, також позитивно вплине на оптимізацію фінансових витрат, пов'язаних з проведенням виборчого процесу.

Беззаперечним є факт зручності використання електронних пристроїв у буденному житті в цілому (смартфон, комп'ютер, електронний термінал). Використання цих пристроїв для проведення виборів дозволить виборцям брати участь у голосуванні з будь-якого місця, що потенційно збільшить явку, забезпечить ширший доступ до участі у виборчому процесі різних груп населення (люди з фізичними та соціальними обмеженнями, мігранти, біженці, ті, хто постійно проживає за кордоном). А збільшення соціальної дистанції при такому виді голосування потенційно підвищить протиепідеміологічну безпеку.

Таким чином, можна говорити про наявну перспективу використання технології блокчейн у реалізації виборчого процесу.

На сьогоднішній день є низка успішних експериментів з впровадження в виборчий процес технології блокчейн. У 2018 році в штаті Вірджинія ця технологія експериментально використовувалась під час проведення виборів серед військовослужбовців, що дозволило виборцям голосувати з різних куточків планети, забезпечивши при цьому високий рівень надійності та прозорості виборчого процесу [4].

У 2020 році в штаті Юта США Республіканська партія на праймеріз застосувало електронне голосування з використанням технології блокчейн. Метою впровадження була автоматизація процесу підрахунку голосів та забезпечення цілісності виборів [5].

Ці успішні приклади, свідчать про досягнення високого рівня автоматизації, прозорості та надійності при проведенні електронного голосування на основі децентралізованого реєстру блокчейн і можуть слугувати позитивними показниками використання технології.

Однак існує низка потенційно проблемних, недоопрацьованих питань, пов'язаних не лише з впровадженням систем електронного голосування з використанням блокчейну, а й систем електронного голосування взагалі. Необхідність створення регулюючої нормативно-правової бази, методів впровадження та методик проведення таких виборів. Невизначеність ступеня фінансових витрат на розробку та впровадження систем електронного голосування, зокрема з використанням технології блокчейн. Ці питання потребують додаткового глибокого вивчення та опрацювання.

В межах публічного управління та адміністрування перспективним напрямом дослідження буде подальша розробка та дослідження методів впровадження, розробка методик проведення та управління виборчим процесом із застосуванням децентралізованого реєстру блокчейн.

Список використаних джерел

1. Що таке блокчейн і як він працює? *Binance Academy*. URL: <https://academy.binance.com/uk/articles/what-is-blockchain-and-how-does-it-work> (дата звернення: 11.10.2023).
2. Blockchain Facts: What is it, How it works, and how it be used. *Investopedia*. URL: <https://www.investopedia.com/terms/b/blockchain.asp> (дата звернення: 11.10.2023).
3. Blockchain. *Wikipedia. The Free Encyclopedia*. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Blockchain#:~:text=Blockchain%20security%20methods,blockchains%20now%20support> (дата звернення: 11.10.2023).
4. Blockchain Voting: Decentralised, Transparent Elections? *Democracy Technologies*. URL: <https://democracy-technologies.org/voting/blockchain-voting-decentralised-transparent-elections>
5. Can blockchain Voting Strengthen Democracy? *Beincrypto*. URL : <https://beincrypto.com/blockchain-voting-securing-democracy/> (дата звернення: 11.10.2023).

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ГУМАНІТАРНОМУ, ДУХОВНОМУ ТА ПЕДАГОГІЧНОМУ ВИМІРАХ

ПЕРСПЕКТИВНІ КОНЦЕПТИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ АВТОНОМІЇ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Баранов В. С.

Класичний приватний університет
здобувач ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТЬОГО ФАХІВЦЯ-ЕНЕРГЕТИКА

Професійна відповідальність майбутнього фахівця полягає в усвідомленні необхідності виконання своїх професійних обов'язків на високому рівні, дотриманні встановлених стандартів та етичних норм, постійному професійному зростанні та вдосконаленні навичок, збереженні конфіденційності та відповідному взаємодії з клієнтами, колегами та керівництвом.

Як зазначає О. Юринець, професійна відповідальність – це системоутворювальна професійна якість, що виявляється в усвідомленні необхідності сумлінного виконання вимог і норм цілісного професійного процесу, готовності та здатності особистості передбачати результати своєї діяльності й бути за неї відповідальним як перед зовнішніми (суспільство, колектив, клієнти, споживачі послуг), так і внутрішніми «інстанціями» (відчуття обов'язку, сумління) [2].

Професійна відповідальність виступає складовою частиною професійної компетентності – універсального поняття, що вбирає в себе наукові знання та вміння, творчі здібності, самостійність, вміння адекватно оцінювати себе, сформованість культурно-етичних цінностей. Це бажаний образ фахівця, який повинен сформуватися в гуманістичній, духовно-культурній системі країни (І. Облес [1]).

Сутність професійної відповідальності майбутнього фахівця спеціальності 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка полягає в усвідомленні важливості безпеки, надійності та ефективності роботи в галузі електротехніки. Це включає в себе знання та дотримання норм і стандартів, готовність до постійного професійного зростання, вміння аналізувати складні ситуації та приймати обґрунтовані рішення, а також відповідальне ставлення до власної роботи та впливу на навколишнє середовище. Професійна відповідальність енергетика полягає в забезпеченні безперебійного та ефективного функціонування енергетичних систем, забезпеченні безпеки енергетичних об'єктів, дотриманні екологічних стандартів, постійному професійному самовдосконаленні та використанні сучасних технологій для оптимізації процесів виробництва та передачі енергії.

Енергетики – це фахівці, які несуть велику відповідальність за безпечне та безперебійне постачання енергії. Їхня робота має вирішальне значення для функціонування економіки та повсякденного життя людей.

Основні аспекти професійної відповідальності енергетика: безпека, надійність, ефективність, екологічність, професіоналізм. Енергетики повинні: знати та дотримуватися всіх законів та нормативних актів, що стосуються їхньої роботи; вміти ефективно співпрацювати з іншими фахівцями, такими як інженери, технологи та диспетчери, чітко та лаконічно спілкуватися з клієнтами, керівництвом та громадськістю.

Отже, професійна відповідальність енергетика – це важкий тягар, але й водночас це велика честь. Енергетики відіграють важливу роль у суспільстві, і їхня робота має безпосередній вплив на життя людей.

Список використаних джерел

1. Облес І. І. До проблеми професійної відповідальності майбутніх фахівців з богослов'я. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. № 64. Т. 2. С. 85–90.
2. Юринець О. О. Формування педагогічної відповідальності студентів коледжу. *Оновлення змісту, форм та методів навчання та виховання у закладах освіти* : зб. ст. Рівне : РДГУ, 2008. Вип. 40. С. 90–93.

Волотовська Т. П.

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України
к.пед.н., доцент, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти

САМОМЕНЕДЖМЕНТ У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

У сучасному світі, який постійно змінюється, керівник закладу освіти стикається з безліччю викликів та завдань. Ефективне виконання професійних обов'язків потребує не лише ґрунтовних знань та методичних умінь, але й розвинених навичок самоменеджменту.

Самоменеджмент – поступова, систематична і послідовна робота, спрямована на самовдосконалення особистісних якостей, розвиток творчого потенціалу та підвищення ефективності професійної діяльності особистості незалежно від віку та професійної спрямованості [1].

Змістовною характеристикою самоменеджменту є підвищення ефективності, досягнення мети. Самоменеджмент – це комплекс дій та стратегій, які дозволяють людині ефективно організувати свій час, ресурси та зусилля для досягнення поставлених цілей.

Показниками високого рівня самоменеджменту людини називають знання індивідуальної техніки роботи, її здатність піклуватися про своє здоров'я, вміння володіти власним емоційно-вольовим потенціалом, навички самодисципліни, здатність формулювати й реалізовувати свої життєві цілі [2].

Загалом, процес самоменеджменту передбачає самовизначення, самоорганізацію, самомотивацію та самореалізацію [3].

Для керівника закладу освіти самоменеджмент відіграє особливо важливу роль, оскільки дає змогу йому спланувати, організувати й оптимізувати управлінський та освітній процес у закладі освіти, розподіляти завдання між працівниками, контролювати виконання роботи та ефективно використовувати ресурси. Ефективність саморозвитку менеджера освітньої організації залежить від зовнішніх чинників: організаційних і соціально-психологічних умов професійної діяльності (корпоративна та організаційна культура, кадрова політика); доступності сучасних інформаційних систем, а також підготовленості до роботи з ними; методичного забезпечення умов професійного розвитку.

Самоменеджмент керівника закладу освіти сприяє: підвищенню продуктивності управлінця в галузі освіти; концентрації на поставлених завданнях; покращенню комунікативних навичок; розставленню пріоритетів; уникненню прокрастинації; постійному підвищенню своєї кваліфікації; зниженню рівня стресу, вмінню розслаблятися, відновлювати сили та підтримувати емоційний баланс тощо.

Отже, самоменеджмент є чинником професійно-особистісного розвитку сучасного керівника закладу освіти, оскільки допомагає йому визначити цілі та пріоритети в професійній діяльності, сприяє розвитку впевненості в своїх силах та можливостях, допомагає вчитися на власних помилках і постійно вдосконалюватися, зберігати баланс між роботою та особистим життям. Ефективне управління освітнім процесом, забезпечення якісної освіти, створення сприятливого освітнього середовища та формування згуртованого педагогічного колективу потребує від керівника не лише ґрунтовних знань та управлінських навичок, але й розвинених навичок самоменеджменту.

Список використаних джерел

1. Вологовська Т. П. Самоменеджмент керівника загальноосвітнього навчального закладу як основа його самоосвітньої діяльності. *Теорія та методика управління освітою*. 2015. № 2 (16). URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v_18/18-%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%B-E%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F.pdf (дата звернення: 15.10.2023).

2. Колпаков В. М. Самоменеджмент : навч. посіб для студ. вищ. навч. закл. Київ : ДП: «Видавничий Дім «Персонал», 2008. 528 с.

3. Ноздренко Є. А. Самоменеджмент в організації навчання студентів. *Сучасні проблеми науки та освіти*. 2006. № 1. С. 81–82.

Гізенко О. Д.

Класичний приватний університет
здобувач ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОЄКТНОЇ КОМАНДИ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Підготовка фахівців з управлінської діяльності в Україні є відносно молодим, але надзвичайно важливим сегментом професійної освіти. В сучасних умовах розвитку суспільства особливої актуальності набуває формування в майбутнього менеджера професійної компетентності, управлінської грамотності, здатності прийняття нестандартних рішень в різних ситуаціях професійної діяльності, вміння вибирати ефективні інструменти менеджменту задля реалізації цілей, постійного прагнення до самовдосконалення.

Проблема якісної підготовки фахівців у галузі менеджменту й формування відповідних цьому напрямків критеріїв професійної підготовки управлінських кадрів має безпосереднє відношення до сучасних умов функціонування всіх учасників соціального партнерства [1, с. 132–133].

За цих умов модернізація системи вищої освіти шляхом ефективного підготовки майбутніх менеджерів і забезпечення неперервного зростання їхнього професіоналізму зумовлює оновлення змісту й форм навчання у ЗВО з урахуванням національних та міжнародних вимог суспільно-економічного розвитку [2].

Розвиток концепцій управління проектами потребує постійного теоретичного та методологічного вдосконалення. Адже зміни в суспільстві та на виробництві диктують нові вимоги. По-друге, будь-яке управління, що пов'язане з людським чинником завжди викликало та буде викликати інтерес у науковців будь-яких сфер.

Управління командою проєкту ставить за мету забезпечення найбільш ефективного використання потенціалу осіб, які залучені до виконання проєктних робіт. Від того, наскільки злагоджено буде працювати команда, багато в чому залежать кінцеві результати впровадження бізнес-ідеї у життя. Ефективне управління в умовах такого подвійного підпорядкування часто є критичним чинником успіху впровадження проєкту. Це також потребує від менеджера проєкту чималих навичок у галузі управління персоналом.

У процесі професійної підготовки необхідно формувати в майбутніх менеджерів здатність до взаємодії, що характеризується обов'язковістю участі кожного члена команди у вирішенні проєктних завдань. Цей тип передбачає приблизно однаковий фаховий рівень членів команди, а також однаковий рівень інтенсифікації праці. Для учасників організації цього типу характерна висока схильність до роботи в групі. Останнім часом у проєктному менеджменті великої популярності набув спільно-творчий організаційний тип. Цей тип організації колективної діяльності сприяє високим кінцевим результатам там, де предметом проєкту є щось нове, унікальне, що неможливо створити за наявними технологіями та чинними правилами.

Майбутні менеджери мають усвідомити, що для того, щоб сформувати ефективну проєктну команду необхідно поставити ціль, яка буде однаково важливою для всіх учасників; спрямувати всі зусилля на початковому етапі для створення сприятливого соціально-психологічного клімату; допомогти менеджеру проєкту перетворитися на справжнього лідера; не боятися замінити одних учасників іншими; позиціонувати учасників таким чином, щоб у кожного було своє власне особливе місце й роль.

Отже, майбутні менеджери повинні бути готовими до управління командою проєкту, що передбачає забезпечення найефективнішого використання потенціалу осіб, залучених до виконання проєктних робіт.

Список використаних джерел

1. Влодарска-Зола Л. Професійна підготовка майбутніх менеджерів у вищих навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2003. 472 с.
2. Луговий В. І. Модернізація вищої освіти в контексті Болонського процесу: проблеми сьогодення. *Педагогічна і психологічна науки в Україні* : зб. наук. пр. до 15-річчя АПН України : у 5 т. Київ : Пед. думка, 2007. Т. 4. Теорія і історія педагогіки. С. 18–27.

Кондратенко С. В.

Запорізький національний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ В ПРАКТИКУ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ МОЛОДШИХ КЛАСІВ

У сучасному освітньому процесі особистісно орієнтоване навчання набуває все більшої актуальності, особливо в роботі вчителя молодших класів. Потреба в індивідуалізації підходів до кожного учня, врахування його особистісних особливостей та стимулювання розвитку не лише когнітивних, а й соціальних та емоційних аспектів, стає важливою передумовою ефективного навчання.

Особистісно орієнтоване навчання визначається як система знань і навичок, яка спрямована на індивідуальний вплив на людську поведінку з метою її трансформації. Головною ідеєю цього підходу є гуманістична орієнтація діяльності вчителя та спрямування на вільний, творчий розвиток особистості [1].

У контексті особистісно орієнтованого навчання, вчителю випадає роль освоєння методології та технології створення ситуацій, які викликають у учнів особистісний підхід до засвоєння знань та формування поведінкових навичок. Такі ситуації можна розглядати як події в житті особистості, оскільки вирішення навчальних завдань визначається контекстом життєвих ситуацій учня. Процес вирішення завдань трансформується в діалог між суб'єктами культур, різницею світоглядів і індивідуальними проектами.

Для впровадження особистісно орієнтованого навчання в роботу вчителя молодших класів необхідно створити сприятливі педагогічні умови, зокрема такі:

- створення сприятливого і комфортного навчального середовища;
- застосування інтерактивних методів навчання;
- створення індивідуального підходу;
- залучення до навчання сучасні технології;
- постійна комунікація з батьками;
- підтримка психологічного комфорту учнів.

Особистісно орієнтоване навчання передбачає розробку індивідуальних навчальних планів для кожного учня, які враховують його навчальні цілі, особисті інтереси та індивідуальні потреби. Ці плани можуть включати різноманітні методи навчання, завдання та матеріали, що відповідають навчальному процесу кожного учня.

Одна із ключових переваг особистісно орієнтованого навчання – це можливість пристосовувати навчальний процес до індивідуальних потреб кожного учня. Це означає, що навчання може бути адаптовано до рівня знань та навичок учня, його інтересів та пріоритетів, а також до його конкретних навчальних стилів та підходів.

Отже, впровадження особистісно орієнтованого навчання в молодших класах вимагає від вчителя гнучкості, відкритості до індивідуальних потреб кожного учня і активного впровадження інноваційних педагогічних підходів для забезпечення повноцінного розвитку кожної особистості.

Список використаних джерел

1. Поясник О. І. Особистісно орієнтоване навчання як запорука розвитку особистості школяра. URL: https://www.researchgate.net/publication/318983097_Poasik_OI_Osobistisno_orientovane_navcanna_ak_zaporuka_rozvitku_osobistosti_skolara_Science_and_Education_a_New_Dimension_Pedagogy_and_Psychology_III19_Issue_38_2015_wwwseanewdimcom (дата звернення: 10.10.2023).

Коробко А. В.

Класичний приватний університет
здобувач ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

В умовах сучасного світу, який стрімко змінюється, проблема розвитку професійних цінностей стає ще більш актуальною. У процесі здійснення навчально-професійної діяльності відбувається розвиток ставлення до професійної діяльності. Найбільш узагальненою формою ставлення людини до професії є професійна спрямованість як одна із ключових цінностей у діяльності фахівця.

Як зазначає Н. Шевченко, високий рівень професійної спрямованості є тією якісною особливістю структури мотивів особистості, яка виражає єдність інтересів і особистості в системі професійного самовизначення. Підвищення рівня професійної спрямованості утворює основний зміст її розвитку [1].

Особливості розвитку професійних цінностей майбутніх фахівців полягають у поєднанні теоретичного навчання з практичними навичками, використанні сучасних методів навчання, включенні етичних аспектів у процес навчання, а також в постійному самовдосконаленні та рефлексії. Для успішного розвитку цінностей майбутніх фахівців важливо також стимулювати їх активну участь у професійних спільнотах та подіях, сприяти взаємодії з досвідченими практиками та наставниками.

Принципами розвитку професійних цінностей майбутніх фахівців є:

- пріоритетність (встановлення основних цінностей, які є найважливішими для професійного розвитку);
- системність (розвиток цінностей повинен бути вбудований у всі аспекти навчання та практичного досвіду);
- активність (стимулювання участі у практичних завданнях, тренуваннях та професійних спільнотах);

– динамічність (постійне оновлення та коригування цінностей з урахуванням змін в професійній сфері);
– етичність (урахування моральних та етичних принципів у формуванні професійних цінностей)
– рефлексія (постійний аналіз власних цінностей, виявлення сильних та слабких сторін для подальшого розвитку);
– методи розвитку професійних цінностей майбутніх фахівців.

Наукові підходи до розвитку професійних цінностей майбутніх фахівців включають в себе вивчення психологічних аспектів формування цінностей, застосування методів активного навчання, використання кейс-методу та ситуативних завдань для розвитку етичних цінностей, проведення тренінгів з розвитку міжособистісних навичок та комунікації.

Отже, проблема розвитку професійних цінностей майбутніх фахівців полягає в недостатній увазі до цього аспекту у процесі навчання. Для вирішення цієї проблеми необхідно впроваджувати спеціалізовані курси з розвитку цінностей, практичні тренування та менторську підтримку. Також важливо створити стимули для студентів та мотивувати їх до саморозвитку у цьому напрямку; важливими є проведення практичних семінарів і майстер-класів з досвідченими фахівцями; використання кейс-методу для аналізу складних ситуацій; практика рефлексії та самооцінки власних цінностей тощо. Розвиток професійних цінностей є одним з найважливіших аспектів підготовки майбутніх фахівців. Цінності визначають ставлення людини до професії, її цілі та мотивацію, поведінку в професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Шевченко Н. Ф. Дослідження професійної спрямованості майбутніх психологів. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*. 2013. № 1 (5). С. 95–101.

Лук'яниця Д. Ю.

Запорізький національний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНІСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Педагогічні умови розвитку обдарованості молодших школярів охоплюють зовнішні чинники впливу на внутрішні мотиви дітей, які мають на меті забезпечити виявлення в учнів молодшого шкільного віку особливих інтелектуальних здібностей та забезпечення найбільш ефективного їх розвитку.

Педагогічними умовами розвитку обдарованості молодших школярів можна вважати такі: 1) ефективна діагностика обдарованості учнів молодших класів й активізація їхньої пізнавальної діяльності; 2) створення комфортного розвивального освітнього середовища в початковій школі; 3) моделювання вчителем ситуацій успіху молодших школярів у процесі освітньої діяльності.

В ефективній діагностиці обдарованості учнів молодших класів й активізації їхньої пізнавальної діяльності надзвичайно важливою є роль учителя. Робота вчителя має бути спрямована на виявлення, діагностику здібностей та навчання й виховання учнів з обдарованістю для сприяння їхній самореалізації.

У процесі роботи з обдарованими учнями вчитель має пам'ятати, що освітні потреби обдарованих учнів відрізняються від потреб звичайних дітей, тому до відбору змісту і організації навчальної діяльності обдарованих учнів висувається низка вимог. Насамперед, це – вимога якісної відмінності програм і методик навчання обдарованих учнів від програм і методик навчання їх ровесників із середнім рівнем розвитку. За Дж. Рензуллі, «зміст навчальної програми для обдарованих учнів має виходити за межі загальноприйнятої програми, варто враховувати специфіку інтересів учнів, відповідати їхньому стилю засвоєння знань, не обмежувати їхні прагнення заглиблюватися в сутність теми, яка вивчається» [2].

Особливо важливим для розвитку обдарованості в початковій школі є забезпечення науково обґрунтованою діагностикою обдарованості, яка має бути поетапною та тривалою в часі, відповідати вимогам етичності, комплексності, враховувати психолого-педагогічні особливості виявлення обдарованості в дітей.

Другою педагогічною умовою розвитку обдарованості молодших школярів є створення комфортного розвивального освітнього середовища на уроках та в позаурочний час. Таке освітнє середовище в початковій школі трактується як сукупність психолого-педагогічних, матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних, організаційних умов, які впливають на соціалізацію, мотивацію дітей та розвиток їхніх особистісних цінностей і забезпечують ефективність навчального процесу.

Дослідник А. Білінський стверджує, що «чим більше і повніше особистість використовує можливості середовища, тим успішніше відбувається її вільний і активний саморозвиток: людина одночасно є продуктом і творцем свого середовища, що дає їй фізичну основу для життя й робить можливим інтелектуальний, моральний, суспільний та духовний розвиток» [1].

Третя педагогічна умова розвитку обдарованості молодших школярів – моделювання вчителем ситуацій успіху молодших школярів у процесі освітньої діяльності. Мета технології – створити ситуацію успіху, дати можливість кожному вихованцю відчувати радість досягнень. Внаслідок цього діти усвідомлять свою спроможність до самовдосконалення, а це дасть їм мотивацію до подальших успіхів та звершень.

Отже, сутність педагогічних умов розвитку обдарованості полягає у виявленні учнів даної категорії, в синтезі змісту освіти, методів і форм роботи, в створенні сприятливих умов для всебічного розвитку здібностей та обдарувань школярів та в супроводі й підтримці їх розвитку.

Список використаних джерел

1. Білінський А. М. Творче освітньо-інформаційне середовище як чинник розвитку особистості вчителя. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2012. № 2. С. 18.

2. Renzulli J. L. The three-ring conception of giftedness: A developmental model for creative productivity. *Conceptions of Giftedness*. Cambridge, 1986. P. 53–92.

Поліщук М. В.

здобувач ступеня доктора філософії
Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ РЕАБІЛІТОЛОГІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Підготовка кваліфікованих фахівців з реабілітації є однією з найважливіших проблем сучасної охорони здоров'я. Реабілітологи відіграють ключову роль у відновленні здоров'я та покращенні якості життя людей з інвалідністю, травмами та хронічними захворюваннями. Реабілітація – це комплексний процес, який потребує співпраці фахівців з різних галузей медицини та соціальної сфери. Окрім теоретичних знань та практичних навичок, реабілітологи повинні володіти такими особистими якостями, як: емпатія; комунікабельність; відповідальність; етична та деонтологічна культура; вміння працювати в мультидисциплінарній команді тощо.

Професіоналізм особистості майбутнього реабілітолога повинен включати в себе професійні стандарти, які орієнтують на високу якість виконання діяльності – «професіонал своєї справи», систему моральних норм, які роблять професіоналів певним чином непересічними особистостями.

Категорія «професіоналізм» є міждисциплінарною, в педагогіці професіоналізм трактується як сукупність психофізіологічних, психічних та особистісних змін, які відбуваються у людині в процесі оволодіння знаннями та довготривалої діяльності, що забезпечують якісно новий, вищий рівень розв'язання складних професійних завдань [1, с. 203].

Доводиться констатувати, що нерідко поняття «професіонал» засвідчує тільки належність особистості до певної професійної діяльності. Не акцентується увага на взаємозв'язку професійної майстерності та компетентності, характеристиках особистісно-професійних якостей тощо.

Для ефективного виконання своїх завдань реабілітологи повинні володіти не лише глибокими теоретичними знаннями та практичними навичками, але й високими особистими якостями, такими як емпатія, комунікабельність, відповідальність та командна робота.

Професіоналізм реабілітолога, завжди пов'язаний з такими поняттями, як милосердя, терпіння, доброта, співчуття, базується на особистісних якостях фахівця. Тому в підготовці майбутніх реабілітологів необхідно враховувати соціальний аспект їхньої професійної діяльності.

Майбутні реабілітологи повинні вміти ефективно співпрацювати з лікарями, психологами, соціальними працівниками та іншими фахівцями; ефективно використовувати сучасні технології реабілітації хворих. Навчання реабілітологів повинне ґрунтуватися на поєднанні теоретичних знань з практичними навичками.

Отже, формування основ професіоналізму майбутніх реабілітологів є складною педагогічною проблемою, яка потребує комплексного підходу. Педагогічні проблеми формування основ професіоналізму майбутніх реабілітологів охоплюють різні аспекти, окрема необхідність інтеграції теоретичної та практичної підготовки. Це може бути досягнуто за допомогою використання таких методів навчання, як: проблемне навчання; симуляційний тренінг; клінічні практики; майстер-класи тощо. Навчальні програми для підготовки реабілітологів повинні бути оновлені з урахуванням сучасних вимог до професії. Важливо використовувати інноваційні методи навчання, які сприяють формуванню не лише теоретичних знань та практичних навичок, але й особистих якостей майбутніх фахівців. Майбутні реабілітологи повинні мати можливість отримати практичний досвід роботи з пацієнтами в умовах реальних медичних закладів. Для цього необхідно налагодити співпрацю з клініками та реабілітаційними центрами.

Список використаних джерел

1. Соціолого-педагогічний словник / за ред. В. В. Радула. Київ : ЕксОб, 2004. 304 с.

Приходькіна Н. О.

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України
д.пед.н., професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КОУЧИНГУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Коучинг є однією з ефективних сучасних технологій, що сприяє не лише оновленню освітнього процесу загалом, а й розвитку особистості здобувача освіти, формуванню його вмінь і навичок щодо ефективної організації інтелектуальної діяльності, розвитку здатності до самонавчання; реалізації власного потенціалу та самостійного прийняття рішень в різних життєвих і професійних ситуаціях майбутніх фахівців.

Педагогічний коучинг є однією з сучасних інноваційних технологій розвитку студента. Коучинг базується на сукупності знань і методів, що спрямовують на ефективну діяльність, зокрема на оптимізацію інтелектуальної діяльності студентів. Педагогічний коучинг ролі визначати персональні цілі для кожного студента, які сприятимуть формуванню вмінь і навичок раціональної розумової праці [1, с. 109].

Допомогти людині розвиватися і бути готовою до змін, надихати, наставляти, тренувати – функція коуча-наставника. Головне – не вчити, а сприяти навчанню. Викладачеві потрібно так спрямовувати свою освітню діяльність, щоби здобувачі вищої освіти через коучинг навчилися бачити цілі, а мотивована діяльність у процесі реалізації цілей призводила до очікуваних результатів.

Тому обов'язком викладача-коуча є визначення особистісного потенціалу кожного студента й на підставі цього – прогнозування подальшого його розвитку, мотивація, спрямування освітньої діяльності, сприяння формуванню вмінь і навичок раціональної організації розумової праці студентів. Коуч повинен бути не носієм знання, а рівноправним партнером, який підштовхує студентів до досягнення бажаної мети [2].

Загалом, коучинг ґрунтується на принципах гуманізації, демократичності, системності, альтернативізму, інформатизації [1, с. 110].

Освітній коучинг є процесом партнерської взаємодії викладача та студента, який прагне до розвитку своїх потенційних можливостей, а викладач-коуч повинен сприяти активізації всіх ресурсів особистості студента, стимулюванню його інтересу до інтелектуальної діяльності. Необхідно допомогти студентові критично і творчо мислити, вибирати способи вирішення проблем, генерувати чи вибирати шляхи розв'язання завдань.

Коучинг у всій різноманітності видів (індивідуальний, груповий, командний, корпоративний, кар'єрний, коучинг конфліктів, бізнес-коучинг, лайф-коучинг) дає змогу подивитися на себе з іншого боку, оцінити ситуацію, що склалася, знайти різні способи вирішення проблеми, навчитися контролювати свої дії та активно співпрацювати з іншими [3].

Отже, коучинг – це сучасна технологія допомоги в розкритті потенціалу особистості, що сприяє: ефективній і раціональній організації інтелектуальної діяльності студентів; орієнтуванню у власних можливостях; якісному та швидкому визначенню проблеми та знаходженню шляхів її вирішення; створенню й коригуванню особистісної «траєкторії» саморозвитку та самовдосконалення; досягненню максимально можливого результату за мінімальних зусиль.

Список використаних джерел

1. Голіяд І., Чернова Т. Філософія педагогічного коучингу. *Молодь і ринок*. 2016. № 3 (134). С. 106–112.
2. Кузан Г. Освітній коучинг як інноваційна технологія професійної підготовки фахівців соціальної та соціально-педагогічної сфери у вищій школі. *Молодь і ринок*. 2019. № 3 (170). С. 81–84.
3. Хмельницька О. С. Коучинг як сучасна технологія підвищення ефективності навчального процесу. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/6/71.pdf> (дата звернення: 11.06.2023).

Прищеп А. І.

Запорізький національний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У сучасних умовах надзвичайно актуальним є питання вибору ефективних інструментів для дистанційного навчання в початковій школі як однієї з форм організації освітнього процесу з використанням сучасних ІКТ при територіальній віддаленості вчителя і учнів.

Учитель має встановити чіткий графік спілкування в режимі on-line і чітко його дотримуватися, дуже швидко відповідати на листи учнів, батьків, підтримувати і схвалювати оперативність школярів, створити атмосферу психологічного комфорту та умови для повноцінної самореалізації учня, прояву успішності, самоствердження, підвищення його самооцінки [1].

Технологічними інструментами дистанційного навчання для вчителів початкової школи можуть бути:

– платформи для проведення онлайн-занять: Zoom як популярна платформа для проведення онлайн-уроків, вебінарів та онлайн-зустрічей (можливість демонстрації екрану, спільного використання дошки, запису занять та багато іншого); Google Meet як безкоштовна платформа від Google для проведення онлайн-занять та відеоконференцій (інтегрується з іншими сервісами Google, такими як Google Classroom та Google Calendar); Skype як відома платформа для онлайн-спілкування, яка також може бути використана для проведення онлайн-занять (можливість дзвінків на мобільні та стаціонарні телефони);

– електронні навчальні платформи (ЕНП): Google Classroom як безкоштовна платформа від Google для створення та ведення онлайн-курсів (можливість публікувати навчальні матеріали, задавати завдання, оцінювати роботи учнів та спілкуватися з учнями та батьками); Classdojo як Інтерактивна платформа для спілкування вчителів, учнів та батьків (можливість публікувати оголошення, задавати завдання, ділитися фотографіями та відео, а також отримувати зворотний зв'язок від батьків); Edmodo як популярна ЕНП з подібними до Classdojo функціями;

– інструменти для створення навчальних матеріалів: LearningApps – онлайн-сервіс для створення інтерактивних вправ, ігор та вікторин; Genially – сервіс для створення інтерактивних презентацій, інфографіки та інших візуальних матеріалів; Powtoon як один із сервісів для створення інтерактивних презентацій в анімаційному форматі;

– інструменти для оцінювання знань та навичок: Kahoot – онлайн-сервіс для створення вікторин та ігор з елементами гейміфікації; Quizizz як один із сервісів для створення вікторин та тестів з можливістю отримання миттєвого зворотного зв'язку; Google Forms – безкоштовний сервіс від Google для створення опитувань, тестів та анкет з можливістю автоматичного збору та аналізу результатів тощо.

Отже, основними завданнями школи в контексті дистанційного навчання є обрання єдиного підходу до проведення уроків із використанням технологій дистанційного навчання; формування мотивації до навчання через унаочнення уроків і зацікавленість учнів, зокрема молодших школярів; забезпечення максимальної доступності та зрозумілості навчального матеріалу; налагодження тісної, позитивної співпраці з учнями та їхніми батьками; організація зворотного зв'язку тощо.

Список використаних джерел

1. Якубов С. Дистанційне навчання. Організація процесу. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/6902/1/S_Yakubov_DSHSHS_1_IPPO.pdf6 (дата звернення: 12.10.2023).

Товстоган В. С.

КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»
к.пед.н., доцент кафедри теорії й методики виховання, психології та інклюзивної освіти

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Підготовка майбутніх фахівців зі спеціальної освіти до роботи в інклюзивному освітньому середовищі є однією з актуальних педагогічних проблем сьогодення.

Зростання кількості дітей з особливими освітніми потребами (ООП) у закладах освіти зумовлює необхідність формування у вчителів нових компетенцій та навичок, які дозволять їм ефективно навчати та виховувати дітей з різними особливостями розвитку.

Як зазначає. О. Мартинчук, основами концептуальних підходів до підготовки студентів спеціальності «Спеціальна освіта» є: розвиток соціальної моделі ставлення суспільства до осіб з інвалідністю; розвиток соціально-інклюзивної моделі в освіті; інституціональний період розвитку інклюзивної педагогіки як науки про освіту дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі [1, с. 49].

Основними викликами, з якими стикаються майбутні фахівці зі спеціальної освіти при підготовці до роботи в інклюзивному середовищі, є: недостатність теоретичних знань та практичних навичок щодо навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами; відсутність чіткої уяви про особливості інклюзивного навчання та його організацію; впевненість у власних силах та можливостях щодо роботи з дітьми з ООП; негативні стереотипи та упередження щодо інклюзивної освіти; слабка матеріально-технічна база закладів освіти для забезпечення інклюзивного навчання.

Для вирішення цих проблем необхідно:

- вдосконалити програми підготовки фахівців зі спеціальної освіти з акцентом на інклюзивну педагогіку;
- забезпечити майбутніх вчителів знаннями та навичками щодо роботи з дітьми з різними особливостями розвитку;
- створювати умови для формування у майбутніх вчителів позитивного ставлення до інклюзивної освіти;
- надавати психолого-педагогічну підтримку майбутнім вчителям, які готуються до роботи в інклюзивному середовищі;
- забезпечити заклади освіти необхідними ресурсами для організації інклюзивного навчання;
- у навчальних планах підготовки майбутніх фахівців зі спеціальної освіти відводити додаткову кількість годин для практики в інклюзивному освітньому середовищі тощо.

Таким чином, педагогічними умовами забезпечення підготовки майбутніх фахівців зі спеціальної освіти до професійної діяльності в умовах інклюзії вважаємо такі: 1) актуалізація аксіологічного аспекту навчання; 2) спрямування позааудиторної роботи на формування у студентів готовності до створення комфортного освітнього середовища в інклюзивних групах і класах; 3) розвиток толерантності та творчого підходу до вирішення педагогічних проблем, пов'язаних особливостями психофізичного розвитку дітей; 4) збільшення навчального часу на проходження студентами спеціальності 016 Спеціальна освіта педагогічної практики в інклюзивних класах та групах.

Список використаних джерел

1. Мартинчук О. В. Концепція підготовки майбутніх фахівців у галузі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій університету «Україна»*. 2018. № 1(15). С. 49–53.

Федорець В. М.

КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

к.мед.наук, доцент кафедри педагогічних наук, початкової та корекційної освіти

ОСОБЛИВОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Пріоритетним завданням системи освіти є навчання людини в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я оточуючих як до найвищої цінності («Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті» [2]). І розпочинати це необхідно ще з дошкільного та молодшого шкільного віку дітей – тому питання здоров'язбережувальної компетентності вчителя початкових класів та її вдосконалення в процесі професійно-педагогічної діяльності є актуальним.

Здоров'язбережувальна діяльність є свідомою активністю вчителя, спрямованою на організацію здоров'язбережувального середовища і взаємодію з учнями, їхніми батьками, колегами в цьому середовищі для вирішення проблеми збереження та зміцнення здоров'я дітей [1].

В основі здоров'язбережувальної компетентності вчителя початкових класів – наукові уявлення про здоров'я, важливість ведення здорового способу життя, використання здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності.

Педагог, який володіє здоров'язбережувальною компетентністю, знає форми та методи валеологічного виховання, спрямованими на формування в молодших школярів навичок здорового способу життя; може сформувати в учнів стійку мотивацію до здорового способу життя; оперує різними інноваційними освітніми технологіями, впроваджує їх у свою педагогічну діяльність [3, с. 46].

Учитель початкової школи має постійно оновлювати свої методичні знання, практичні вміння та навички. Обов'язково урізноманітнювати, робити цікавими для учнів руханки – вправи на зняття м'язового напруження під час уроків. Такі фізкультхвилинки знімають втому; дають змогу дитячому організму відпочити, насамперед – нервовій системі та мускулам; підвищують працездатність.

У процесі вдосконалення здоров'язбережувальної компетентності вчитель початкових класів має забезпечувати: формування й розвиток у дітей стійкої мотивації в систематичних заняттях фізичними вправами; інтегративний характер побудови різних форм діяльності з дітьми; особистісно-орієнтований підхід до взаємодії з дітьми; формування уявлень про основи безпеки життєдіяльності дитини на заняттях; вилучення стресових ситуацій під час занять фізичними вправами; включення в практику фізичного виховання вправ, які сприяють зміцненню всіх груп м'язів; дотримання гнучкого графіка проведення фізкультурно-оздоровчих щоденних заходів з урахуванням психофізичного стану дітей; застосування комплексу вправ на всебічний розвиток моторики молодших школярів з урахуванням морфофункціональних і психофізичних особливостей розвитку організму в онтогенезі; забезпечення щоденного медико-педагогічного контролю; формування в учнів уявлень про основи культури здоров'язбереження; залучення батьків до організації фізкультурно-оздоровчих заходів тощо.

На наш погляд, удосконалення здоров'язбережувальної компетентності вчителя початкових класів доцільно розглядати крізь призму ціннісно-мотиваційного, когнітивного, особистісно-професійного, операційно-технологічного та рефлексивного критеріїв.

Список використаних джерел

1. Гаращенко Л. В. Підготовка спеціалістів з дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності. *Наука і освіта*. 2010. № 7. С. 51–55.
2. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17.04.2002 р. № 347. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (дата звернення: 16.10.2023).
3. Урум Н. С. Підготовка майбутніх вчителів до забезпечення здорового способу життя молодших школярів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2008. 213 с.

Шарай Д. В.

Класичний приватний університет
здобувач ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ «УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ТА ЕКОНОМІКА ПРАЦІ»

Сучасні виклики та реалії, вимоги та очікування суспільства до вищої школи потребують професійної підготовки компетентних фахівців усіх сфер життєдіяльності суспільства, які впливатимуть на повоєнну відбудову та сталий розвиток держави. Особливо це стосується управлінського персоналу.

Освітньо-професійна програма першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Управління персоналом та економіка праці» передбачає підготовку майбутніх фахівців, які володіють сучасним економічним мисленням, теоретичними знаннями і практичними навичками, необхідними для розв'язання завдань предметної області; здатних комплексно й системно аналізувати, забезпечувати і провадити міжкультурну комунікацію, усвідомлюючи природу оточуючих процесів і явищ, формувати високу адаптивність в умовах трансформації ринку праці через взаємодію з роботодавцями та іншими стейкхолдерами.

Оскільки управління є складним суспільним процесом, що цілеспрямовано впливає на людську діяльність, на соціум з метою отримання конкретного очікуваного результату, то в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з управління персоналом та економіка праці викладач «виконує шляхом передачі найсучасніших знань та інформації, а також шляхом спрямування студентів до їх усвідомлення. Саме це дасть можливість якісної трансформації свідомості студентів. Освіта примушує людину переглядати власний життєвий досвід, своє ставлення до різних аспектів життєдіяльності і може допомогти сформувати прагнення людей до тривалих якісних ефективних трансформацій» [1].

У процесі підготовки майбутніх фахівців з управління персоналом важлива увага має звертатися не лише на формування у них практичних навичок, але й удосконалення мотиваційних умов навчання, за які відповає конкретний заклад вищої освіти. Мотиваційні умови пов'язані з формуванням професійної групи мотивів, тобто бажань та прагнень до професійного зростання; усвідомлення власної відповідальності за своє професійне становлення та готовність до навчання впродовж життя; позитивного ставлення до обраної спеціальності; прагнення до суспільного визнання власних професійно значущих досягнень. Мотивація є дуже важливим чинником, адже її відсутність може спричинити розчарування студентів в обраній спеціальності та зниженні успішності й бажанні продовжувати здобувати вищу освіту за обраною спеціальністю.

Науково-педагогічні працівники виконують освітню функцію шляхом формування у студентів практичних навичок та технік. Викладачі з цією метою виступають у ролі лектора, організатора, експерта, використовуючи різноманітні методи та форми навчання, зокрема лекції, в тому числі інтерактивні, практичні та семінарські заняття, презентації, комп'ютерні тестування, різні види групової діяльності, ділові ігри, круглі столи, конференції, у форматі дистанційного навчання – відеоконференції.

Серед новітніх засобів та методів навчання вчені називають також психолого-економічні, інтелектуальні тренінги, коучинг-тренінги для набуття нових якостей та вмінь, мозковий штурм, ігри для згуртування колективу, моделювання нестандартних та конфліктних ситуацій, метод кейсу тощо.

Отже, вмотивований підбір методів і форм навчання, вдосконалення підходів до організації освітнього процесу в ЗВО є визначальними в контексті професійної підготовки майбутніх фахівців.

Список використаних джерел

1. Щербина О. Особливості підготовки менеджерів підприємницького типу в сучасних умовах. *Синергія*. 2004. № 1 (8). С. 65–67.

Щербіха О. С.

Класичний приватний університет
здобувач ступеня доктора філософії
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ З БОКСУ ДО ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ЗДОРОВОЇ ТА БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ

Пріоритетним завданням системи освіти є навчання людини в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я оточуючих як до найвищої цінності («Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті» [2]), а також у цьому контексті надзвичайно важливим є формування здорової та безпечної поведінки юних спортсменів. Здорове та безпечне середовище є ключовим чинником для успішного розвитку дітей та молоді, особливо у сфері спорту. Проте учні дитячо-юнацьких спортивних шкіл не завжди поводяться здоровим та безпечним чином. Це може призвести до травм, конфліктів, вживання психоактивних речовин, порушення правил та норм поведінки. Для вирішення проблем зі здоровою та безпечною поведінкою учнів необхідні комплексні заходи: профілактика травматизму (проведення інструктажів з техніки безпеки, дотримання учнями правил під час тренувань та змагань); вирішення конфліктів (тренери та адміністрація шкіл повинні володіти навичками вирішення конфліктних ситуацій та методами запобігання їхньому виникненню) тощо.

Підготовка тренерів з боксу, які не лише володіють знаннями та навичками бойового мистецтва, а й здатні формувати у своїх вихованців модель здорової та безпечної поведінки, є одним із ключових чинників

розвитку цього виду спорту, оскільки: зростає популярність боксу серед дітей та молоді; загострюється необхідність безпеки під час тренувань та змагань; зростає роль впливу тренера на поведінку та особистість вихованців.

Професійна підготовленість майбутнього тренера виступає як результат готовності до постійних змін та подальшого розвитку спеціаліста як індивіда, індивідуальності, особистості та суб'єкта спортивної діяльності. Ситуація посилювалася ще тим, що рівень професійної підготовленості, а найголовніше – рівень сформованості фахівця має розглядатися як уміння виховувати в учнів морально-вольові якості, так і саморозвиток, творчість, духовні потреби, що формують особистість учня [1].

Отже, підготовка майбутніх тренерів з боксу до формування моделі здорової та безпечної поведінки учнів повинна включати такі основні напрямки: 1) вивчення основ педагогіки та психології спорту психолого-педагогічних засад формування здорової та безпечної поведінки у дітей та молоді; вивчення принципів та методів тренувальної роботи з дітьми та молоддю; оволодіння основами анатомії, фізіології та гігієни, правилами та нормами спортивної етики; 2) практичну підготовку: відпрацювання навичок проведення тренувань з дітьми та молоддю; участь у педагогічній практиці в дитячо-юнацьких спортивних школах; оволодіння методами роботи з проблемними учнями; вивчення прийомів надання першої медичної допомоги; 3) особистісну підготовку: розвиток особистих якостей тренера, необхідних для роботи з дітьми та молоддю (відповідальність, комунікабельність, емпатія, толерантність тощо); формування здорового способу життя тренера як прикладу для своїх вихованців; підвищення рівня самоосвіти та саморозвитку, формування прагнення до особистісного та професійного самовдосконалення майбутніх тренерів.

Список використаних джерел

1. Грибан Г. П., Лайчук А. М., Мичка І. В. Формування готовності у майбутніх тренерів до виховання морально-вольових якостей юних спортсменів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2023. Вип. 11 (171). С. 58–62.

2. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17.04.2002 р. № 347. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (дата звернення: 12.09.2023).

Якименко В. В.

Запорізький національний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕГРОВАНІХ УРОКІВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У контексті навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи особливо важливо створити освітнє середовище, яке сприяє розвитку особистісних цінностей учнів та характеризується позитивним впливом. Це особливо актуально в системі початкової освіти, де велика увага приділяється прикладу у вихованні.

Освітнє середовище має бути сприятливим для розвитку, стимулювати творчість та розвиток індивідуального потенціалу кожного учня. Вчені вказують на те, що невід'ємною частиною ефективного освітнього середовища є розвивальний характер. Це означає, що воно має сприяти не лише передачі знань, але й розвитку критичного мислення, творчості та інших ключових навичок.

Організація освітньо-розвивального середовища розглядається як система умов, впливів, спрямованих на активний розвиток, навчання та виховання особистості дитини. Ця система покращення розвитку здібностей до самостійної діяльності та уміння пристосуватися до змін в освітньому середовищі.

Використання ігрової діяльності в навчальному процесі початкових класів розглядається вченими як ключовий чинник у формуванні творчої та допитливої особистості. Гра відкриває перед дітьми можливість вираження їхнього позитивного потенціалу у взаємодії з навколишнім середовищем.

Видатний педагог В. Сухомлинський висловив глибоку істину, коли сказав: «Навчайте – граючись, а граючись – навчайте». Цей простий вислів містить у собі не тільки лаконічну формулу, але й відкривається перед нами важливу таємницю виховання дітей [1]. Учений підкреслював, що гра – це не просто розвага, але і ефективний засіб для засвоєння знань та розвитку особистості. Використання ігрових елементів у навчальному процесі сприяє навчанню цікавим та захоплюючим для дітей, сприяє їх активному залученню до навчальних завдань.

Успішне проведення ігор підтримки пізнавальної самостійності учнів, активізує їхню навчальну діяльність і забезпечує почуття благополуччя в школі. Уроки з елементами гри сприяють формуванню співдружності, вихованню відповідальності за результати праці та інтересу дітей до навчання.

Одним із головних завдань сучасного педагога в школі є створення умов для формування всебічно розвинутої особистості, яка творчо здатна для розвитку своїх знань, вмінь та навичок, також до саморозвитку і самовдосконалення. Це завдання має тісний зв'язок з розвитком міжпредметних вмінь та навичок учнів на уроках.

Забезпечення тісного міжпредметного зв'язку в процесі викладання дисциплін різних освітніх галузей у початковій школі є ключовим аспектом розвитку учнів. Це дає змогу створити більш комплексний та збалансований підхід до навчання, сприяючи глибшому засвоєнню матеріалу та розвитку критичного мислення. Важливість міжпредметного зв'язку виникає в тому, що він сприяє формуванню учнівського прояву про взаємозв'язки між іншими галузями знань, сприяє створенню повного образу світу дитини та сприяє розвитку її когнітивних навичок.

Отже, для успішного проведення інтегрованих уроків у початковій школі важливо створити сприятливе освітнє середовище, яке спонукає до творчості та розвитку особистості, використовувати ігрову діяльність як ключовий фактор формування творчої особистості та забезпечувати міжпредметний зв'язок для комплексного розвитку учнів.

Список використаних джерел

1. Швидич О. В. Ігрові технології навчання в початковій школі. *Педагогічні науки*. URL: http://repository.khpa.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/489/1/Pylyp_tz_6.pdf. (дата звернення: 25.01.2023).

СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНОЇ КУЛЬТУРИ

Нікітенко К. В.

Класичний приватний університет

CAFFER BEANS У ФРАНЦУЗЬКОМУ СТИЛІ ПРОТОТИПИ

У самому серці культури французького кафе лежить не лише кава, але й атмосфера, що її оточує. Вона повна стилю, традицій і, безумовно, елегантності. Кафе «Coffee Beans» переносить цю унікальну атмосферу на своїх відвідувачів, пропонуючи не просто каву, а цілий досвід, імпрегнований духом Франції. Елегантні колора Тут кожен може знайти щось для себе: чи то спокій для ранкового роздуму, чи то енергію для продуктивного дня. У «Coffee Beans» кожен момент стає особливим, а кожна краплина кави – новою історією, яка чекає на свого розповідача.

Копірна схема «Coffee Beans» є свідченням думки та уваги, вкладених у створення унікального і запам'ятовуючого бренду, який відображає сутність французького стилю та культури. Основний колорит кафе спроектовано так, щоб відтворити відчуття легкості та вишуканості, які є ключовими атрибутами французького дизайну.

Пастельні тони, які обирають для дизайну, включають ніжний пісочний, що нагадує про спокійні французькі узбережжя та замські будинки, оточені сонцем і м'яким світлом на заході. Темно коричневий колір додає глибину та натякає на традиційний французький шарм, асоціюючись з античними меблями та старовинними книгарнями Парижа. Елегантний білий завершує цю палітру, створюючи відчуття простору, свіжості та чистоти, що є ідеальним тлом для акцентування краси інших кольорів.

Акцентні кольори кафе вибираються з особливою уважністю, щоб підкреслити багатство та різноманіття французької культури. Глибокий коричневий не лише додає глибини, але й вносить відчуття тепла, комфорту та розкоші, що відображає багатство французької гастрономії, вина та історії.

Логотип «Coffee Beans» є вишуканим поєднанням традицій та сучасності, втіленням французького духу в мінімалістичному та стильному дизайні. Він інтегрує класичні елементи французького арт-декору з модерними трендами брендингу, створюючи логотип, який одночасно є запам'ятовуваним і значущим. Форма логотипу, що натякає на чашку кави, безпосередньо пов'язує бренд з його основною пропозицією - вишуканою кавою. Водночас, використання елементів, що нагадують французьку архітектуру та мистецтво, надає йому унікальної особливості та глибини.

створюється не лише через візуальні аспекти, а й завдяки глибокому розумінню та повазі до французької культури, яка пронизує кожен елемент «Coffee Beans». Це місце, де кава перетворюється на мистецтво, а кожен візит – на культурний досвід. Концепція кафе побудована таким чином, щоб кожен, хто переступає його поріг, відчував себе не просто відвідувачем, а учасником унікальної історії, повної краси, традицій та інновацій.

Логотип «Coffee Beans» стає візитною карткою цієї історії. Він не просто маркує продукт або місце, але слугує мостом між минулим та сучасністю, між класикою та новаторством. Його дизайн спонукає до роздумів про витоки кавової культури та її місце у французькій спадщині, в той же час пропонуючи сучасний погляд на цей напій. Кожен елемент логотипу – від кольорової схеми до символічних образів – розповідає свою частину історії, залучаючи відвідувачів до глибшого занурення у світ кави та французької культури.

Атмосфера кафе «Coffee Beans» відображає цю ж ідею занурення. Вона створена так, щоб кожен аспект – від інтер'єру до меню – віддзеркалював французьку естетику та гостинність. М'яке освітлення, комфортні меблі, витончені аксесуари та, звичайно, аромат свіжозвареної кави створюють ідеальну атмосферу для релаксації, роздумів або невимушених розмов. Кожен елемент декору вибраний з думкою про те, щоб допомогти відвідувачам відчути ту саму легкість та вишуканість, які так цінуються у французькому стилі.

В «Coffee Beans» кава подається не просто як напій, а як культурний досвід, що включає в себе історію, традиції та мистецтво. Меню кафе пропонує різноманіття сортів кави, кожен з яких має свою унікальну історію та характеристики. Від класичного еспресо до екзотичних напоїв – кожна чашка є відображенням багатогранності кавової культури.

Таким чином, «Coffee Beans» стає не просто кафе, а місцем, де переплітаються історія, культура та сучасність, пропонуючи відвідувачам не лише насолодитися високоякісною кавою, а й відчути себе частиною більшої історії. Воно є втіленням ідеї, що кава – це більше, ніж просто напій; це мистецтво, що здатне об'єднувати людей, епохи та культури.

Відвідуючи «Coffee Beans», кожен гість стає частиною спільноти, що цінує кавову культуру, естетику та французький спосіб життя. Це місце, де кожна деталь, від кави до інтер'єру, відіграє важливу роль у створенні атмосфери, що надихає та зігріває. «Coffee Beans» – це більше, ніж кафе; це маніфест культурного і кулінарного мистецтва, місце, де кожен може знайти щось для себе, незалежно від своїх переваг чи настрою.

У світі, де швидкість і технології часто витісняють спокій та задумливість, «Coffee Beans» пропонує притулок, місце, де можна зупинитися, відпочити та зануритися у власні думки або ж поділитися ними з іншими. Це символ того, що навіть у нашому насиченому і стрімкому світі існують оази спокою та насолоди, які допомагають нам знайти гармонію і натхнення. «Coffee Beans» – це не просто кафе; це досвід, що змінює уявлення про звичайне кавове споживання, перетворюючи його на цілісний культурний і естетичний процес. Coffee Beans не просто кафе, це місце, де кожен може торкнутися культури Франції, насолоджуючись вишуканою кавою. Елегантні колора, логотип в стилі Франції та атмосфера кафе створюють унікальний досвід, який запам'ятовується надовго. «Coffee Beans» - це символ кавової культури, що об'єднує в собі традиції та сучасність, запрошуючи кожного відвідувача стати частиною великої французької історії.

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ У ХХІ СТ. : ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Хадсон М. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.філол.н. Марінеско В. Ю.

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ІТ-ТЕРМІНІВ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Сучасний світ є світом технологій, у якому найдинамічнішого розвитку набувають інформаційні технології. Швидке зростання кількості ІТ-продуктів та послуг ініціює стрімку появу та поширення нових термінів.

Більшість ІТ термінів походить з англійської мови, адже вона є міжнародною мовою науки і техніки. Закономірно, що нові терміни часто не мають еквівалентів в інших мовах, у тому числі в українській: їхній переклад є складним завданням, що вимагає врахування культурної та смислової адаптації.

Необхідність в адаптації термінів може різнитися в залежності від контексту та аудиторії. Так ІТ-працівники здебільшого не потребують локалізації термінів, адже саме вони їх генерують. Втім, локалізація – пояснення та переклад – необхідні для загального розуміння та прийняття термінів у суспільстві.

При виборі способу перекладу важливо враховувати культурні особливості мови перекладу. Українська та англійська мови хоч і суттєво відрізняються, але належать до індоєвропейської мовної групи, що певним чином полегшує локалізацію у цій мовній парі порівняно із, скажімо, мовами сино-тибетської групи. Так, багато слів знаходять свої прямі аналоги: «glitch» – «глюк», що відображає схожий сенс і контекст використання; деякі терміни перекладаються шляхом транслітерації, наприклад, «hashtag» — «хештег»; іноді в процесі локалізації створюється нове слово, що краще описує новий термін або концепцію та співпадає з культурними особливостями, наприклад, «like» — «вподобайка»; і наприкінці, деякі терміни входять у мову шляхом прямого запозичення, що характерно для назв торгових марок або програм, які можуть містити в собі аббревіатури, наприклад, «MySQL».

Однією з проблем перекладу ІТ термінів є швидкість появи нових видів діяльності, засобів техніки, методів виконання праці тощо, а з ними – і термінів. Часто нові терміни з'являються ще навіть до того, як вони стають загальноприйнятими в англійській мові, або навпаки – в національних мовах виникає вузькоспеціалізований термін, що міцно закріплюється в побуті, а спроби його врегулювання не дають очікуваного позитивного результату.

Так, слово «loot» в англійській мові не є терміном і перекладається як «здобич» або «трофей». У сфері відеоігор це слово використовується для позначення ігрових предметів. Але ані «здобич», ані «трофей» у лексиконі українських геймерів не прижилися, оскільки не відображають сутність саме знайдених в ігровому світі предметів, тому вживається слово «лут», що досі ніяк не регулюється та поза межами ігрової лексики виглядає досить недоречно. Проте гравці вправно послуговуються словом, навіть відмінюючи за правилами української мови: «залутати» – «знайти» або «обікрати», «залутаний» – «багатий», «має багато цінних предметів» тощо.

Звісно, в офіційній мові слово «лут» навряд чи буде доречним, проте редактору ігрового блогу доцільніше використовувати саме його. Наведений приклад свідчить про те, що при перекладі дуже важливо враховувати не лише загальні правила, але й контекст, у якому вживається окремий термін. Саме тому тема відтворення ІТ-термінології засобами української мови потребує подальшого вивчення.

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СОЦІО-КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСАХ

Баришева Ю. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.соц.ком., доцент Карнаух А. С.

ІНФОРМАЦІЙНА НАСИЧЕНІСТЬ ПОВІДОМЛЕНЬ НОВИНИХ АГЕНТСТВ

Збільшення обсягу інформації не лише відображає розвиток суспільства, а й активно визначає його тенденції. Інформаційна насиченість стає ключовим чинником в багатьох сферах життя, сприяючи якісному прийняттю рішень і взаємодії між різними соціальними групами. Зокрема це стосується і медіа, які є невід'ємною складовою системи суспільства.

Мета: визначити рівень інформаційної насиченості повідомлень новинних агентств.

Агентство інформаційне – зареєстрований як юридична особа суб'єкт інформаційної діяльності, що діє з метою надання інформаційних послуг [1].

Використання розширених можливостей Інтернету, а також збільшення пропускну здатності комунікаційних каналів, сприяє інтегрованій передачі інформаційних повідомлень. Це призводить до ефективної економії часу та забезпечує більш насичене інформування.

Новини інформаційних агентств передбачають специфічні особливості структурної організації, що відрізняють їх від новин у традиційних медіа. Зокрема мова іде про велику роль заголовків, їх поліфункціональність та інформаційну насиченість. Текст основного повідомлення в інтернет-виданні зазвичай подається незалежно від заголовка. Для того щоб ознайомитися з усім змістом, читачеві потрібно перейти за гіперпосиланням на окрему сторінку.

Заголовки інтернет-новин мають підвищену інформаційну насиченість і, як правило, становлять самостійні завершені короткі повідомлення-хроніки.

Інформаційна насиченість – загальна кількість інформації, яка міститься в тексті. Однак цінність має перш за все нова інформація, корисна, прагматична, саме вона є показником інформативності тексту [2, с. 227].

Міра інформативних якостей тексту може знижуватись або зростати. Інформативність знижується, якщо інформація повторюється, і, навпаки, вона підвищується, якщо текст несе максимально нову інформацію.

Інформаційна насиченість повідомлень новинних агентств вказує на те, наскільки повно та різноманітно представлена інформація у їхніх новинах. Це охоплює не лише кількість передаваної інформації, але й різноманітність тем, глибину аналізу, акуратність фактів і наявність додаткових джерел та контексту.

Інформаційна насиченість є важливим критерієм, оскільки вона визначає якість новинних повідомлень та їх цінність для аудиторії. «Насичені» новини можуть містити різні точки зору, коментарі експертів, описати факти та інші аспекти, які допомагають читачеві отримати повну картину світу.

З іншого точки зору, переобтяженість інформації без відповідної якості може призвести до втрати уваги зі сторони аудиторії. Таким чином, баланс між кількістю інформації та її якістю визначає ефективність текстів новин.

Отже, інформаційна насиченість новин означає, наскільки повно та зрозуміло творчим працівникам ЗМІ вдається передати інформацію у своїх повідомленнях. Зазвичай, чим більше інформації та різноманітності в новинах, тим краще вони можуть задовольнити потреби свого аудиторії та відображати різноманітні аспекти подій у світі.

Список використаних джерел:

1. Про інформаційні агентства : Закон України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/Z950074> (дата звернення: 20.10.2023).

2. Самочорнова О. А. Інформаційна насиченість та інформативність тексту. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2010. № 52. С. 225–228.

Батрак В. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.соц.ком., професор Пенчук І. Л.

ПОДКАСТ ЯК ОСОБЛИВИЙ ФОРМАТ РАДІОМОВЛЕННЯ

В останні роки спостерігається великий інтерес до вивчення подкастів як ефективного інструменту комунікації.

Мета: аналіз ролі подкастів у радіопросторі, визначенні їх ролі у забезпеченні доступу до інформації для аудиторії.

Зацікавленість у подкастингу як окремому медійному форматі визначається потребою аудиторії у лаконічній, актуальній, оперативній, короткій та систематизованій інформації, на яку можна швидко реагувати для максимального задоволення інформаційних потреб українців. Це стає основним завданням для сучасного журналіста.

Спочатку подкасти становили лише звуковий файл, оскільки їх прослуховували за допомогою плеєра. Зараз «явище подкастингу сильно еволюціонувало. Це призвело до того, що подкасти стали не тільки звуковими, але й відео, а прослуховувати або переглядати їх стали частіше прямо на сайті (зазвичай на блозі) або скачували на свій комп'ютер» [2].

Подкаст – це цифрова трансляція, що доступна в мережі Інтернет. Слово «подкаст» походить від «pod», як у iPod від Apple, популярного портативного аудіопрогравача, та «cast» – від «Broadcast», що означає «передавати для загального користування» [1].

Радіомовлення постає перед слухачем у нових форматах, ринок України у сфері радіовиробництва швидко розростається, з'являються нові радіостанції, які активно впроваджують у власне виробництво сучасні технології та інтерактивне спілкування зі слухачами. Радіо «спілкується» з аудиторією за допомогою мережі.

Подкасти на радіо відрізняються від традиційних форматів радіопередач та програм, маючи свої особливості та переваги:

Гнучкість формату: подкасти дозволяють радіожурналістам експериментувати з форматами та стилями подачі інформації. Це може бути інтерв'ю, документальна історія, аналіз подій чи розмовний формат.

Доступність: подкасти дозволяють слухачам отримувати контент у зручний для них час і місце. Це робить радіо більш гнучким та доступним для глобальної аудиторії.

Змістовність: подкасти можуть бути тривалими, детальними. При цьому надають можливість глибше розглядати певні теми.

Інтерактивність: подкасти можуть сприяти активній взаємодії із слухачами, наприклад, через відгуки, питання або участь в обговореннях у соціальних мережах.

Авторська ідентичність: у подкастах журналісти можуть виражати свою особистість та стиль, що сприяє формуванню власної аудиторії та збільшенню лояльності слухачів.

Подкасти на радіо відкривають нові можливості для творчості та взаємодії з аудиторією в цифровому віці.

Ринок вітчизняних радіоподкастів потребує активного розвитку. Змагання між радіомовниками вимагає від них вкладати кошти у вдосконалення якості контенту. Це також стимулює створення різноманітних подкастів, щоб задовольняти різні інтереси аудиторії. Регулярне публікування контенту важливо для того, щоб слухачі мали доступ до журналістських продуктів у визначений період, а подкастери зберігали та збільшували свою аудиторію.

Список використаних джерел

1. Подкасти: найшвидший шлях до зацікавлених. URL: <https://zounb.zp.ua/node/4226> (дата звернення: 22.10.2023).

2. PewInternet. Podcast. URL: http://www.pewinternet.org/pdfs/PIP_Podcasting.pdf (дата звернення: 19.10.2023).

Бехтер Р.А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Козачок О. Ю.

ІНСТАГРАМ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ КАНАЛ ПРОСУВАННЯ ОСОБИСТОГО БРЕНДУ ТА БІЗНЕСУ

Інстаграм - це соціальна мережа, яка стала одним із найпопулярніших інструментів для просування бізнесу в інтернеті. Завдяки своїм візуальним можливостям та широкому функціоналу, Інстаграм дозволяє своїм користувачам залучати й утримувати увагу аудиторії, а також просувати свої продукти та послуги.

Мета дослідження: визначити, як Інстаграм може бути використаний для просування бізнесу.

Інстаграм є соціальною мережею, яка дозволяє користувачам ділитися фотографіями та відео. До них можна застосовувати фільтри, а потім поширювати через власний сервіс або інші соціальні мережі, що належать Meta Platforms. За даними сервісу «Statista», у Інстаграм є понад 2 млрд. активних користувачів у місяць, що робить його четвертою за популярністю соціальною мережею у світі. Щодня його відвідує більше ніж 500 млн. людей. Користувачі цієї соціальної мережі, які зацікавлені в просуванні особистого бренду або в просуванні компанії, можуть використовувати Instagram, щоб:

Охопити широку аудиторію [2, с. 87]: Інстаграм може допомогти бізнесу охопити широку аудиторію потенційних клієнтів, незалежно від їхнього географічного розташування, інтересів чи інших характеристик.

Донести свою інформацію до аудиторії в цікавій та інформативній формі. Підвищити ефективності рекламних кампаній: Інстаграм пропонує широкий спектр інструментів для таргетингу реклами, які дозволяють бізнесу показувати рекламу лише людям, які найбільш ймовірно будуть зацікавлені в його продуктах або послугах [1, с. 36].

Найуспішнішим кейсом у використанні Інстаграм для просування особистого бренду є акаунт футболіста Кріштіану Роналду (@cristiano), який є найпопулярнішою сторінкою в Інстаграм, згідно сервісу «Social Blade», на січень 2024 року, з аудиторією в понад 615 млн. користувачів. Контент Кріштіану Роналду в Instagram є візуально привабливим і цікавим. Він часто публікує фотографії та відео своїх спортивних досягнень, а також контент, який відповідає інтересам своєї аудиторії. Наприклад, Кріштіану Роналду часто публікує фотографії та відео з публічних заходів, які він відвідує а також відеозаписи зі своїх тренувань. Це допомагає йому налагодити зв'язок зі своєю аудиторією та підвищити її довіру до його бренду. Кріштіану Роналду використовує інструменти для таргетингу реклами, щоб показувати рекламу лише тим користувачам, які потенційно зацікавлені в його продуктах або послугах. Це дозволяє йому підвищити ефективність своїх рекламних кампаній.

Висновок: Інстаграм, як одна з найпопулярніших соціальних мереж у світі з понад 2 мільярдами активних користувачів щомісяця, є ефективним каналом для просування особистого бренду та компанії. Його візуальні можливості та широкий функціонал дозволяють залучати та утримувати увагу аудиторії, а також

просувати продукти та послуги. Інстаграм допомагає бізнесу охопити широку аудиторію потенційних клієнтів, незалежно від їх географічного розташування, інтересів чи інших характеристик.

Список використаних джерел

1. Башинська І. О. Маркетингові комунікації підприємства у соціальних мережах. *Економічні науки. Серія: Економіка та менеджмент*. 2018. Вип. 9 (34). Ч. 1. С. 36–41.
2. Грищенко О. Ф. Соціальний медіа маркетинг як інструмент просування продукту підприємства. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2017. № 4. С. 86–98.

Борисенко М. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.соц.ком., професор Пенчук І. Л.

ЦИФРОВІ МЕДІА: ОСНОВНІ ТRENДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Тренди у медіапросторі з'являються щодня, журналісти постійно вдосконалюють інструменти та опановують нові методи створення матеріалу.

Разом із цим суттєво трансформується сприйняття інформації потенційною аудиторією: більшість вже не зацікавлені у традиційних ЗМІ, адже кращим варіантом стає – оперативне отримання інформації. Цифрові медіа у цьому плані найкраще втілюють вимоги аудиторії.

Мета: визначити особливості існування сучасних цифрових медіа.

Медіа, засновані на цифрових технологіях (від digital – цифрові), називають новітніми медіа, хоча, за твердженням В. Шевченко така назва не є коректною. Те, що нині нове, за дуже короткий час застаріває, оскільки технології розвиваються надто швидко. Отже, «новітніми» стали називати всі електронні медіа та ті, які функціонують в інтернеті (сайт газети чи журналу, інтернет-радіо, трансляція ТВ-каналу через Ютуб, гіпертекст, навіть звичайний блог). Тому релевантним є вживання тлумачення «цифрові медіа» [1, с. 9].

Тому можемо стверджувати, що цифрові медіа - це форма медіа, основа яких – використання електронних технологій для створення, зберігання, передачі та споживання інформації [2, с. 48].

Серед особливостей цифрових медіа варто наголосити на наступних позиціях:

1. Миттєвість: Цифрові медіа дозволяють швидко поширювати інформацію та отримувати зворотний зв'язок майже миттєво.
 2. Інтерактивність: Вони дозволяють користувачам взаємодіяти з контентом, коментувати, вподобання, реагувати та створювати власний вміст.
 3. Глобальний доступ: Цифрові медіа дозволяють отримувати інформацію з будь-якої точки світу, що робить їх доступними для широкого аудиторії.
 4. Можливість персоналізації: Користувачі можуть налаштувати свій досвід споживання медіа, обираючи вміст, який відповідає їхнім інтересам та потребам.
 5. Множинність форматів: Цифрові медіа можуть включати текст, зображення, відео, аудіо та інші формати, що розширює можливості виразності та способи сприйняття інформації.
 6. Аналітика та відстеження: Цифрові медіа надають можливість аналізувати поведінку користувачів та ефективність контенту за допомогою різноманітних інструментів аналітики та відстеження.
- Отже, цифрові медіа мають всі інструменти для привернення уваги сучасної аудиторії та залучення фінансування для зручного розвитку ЗМІ. Важливо підкреслити, що для забезпечення конкурентоспроможності свого продукту медіапрацівникам необхідно бути добре орієнтованими в тенденціях розвитку ЗМІ та оперативно впроваджувати новітні тренди у своєму виданні.

Список використаних джерел

1. Крецу І. Н., Гузун М., Василик Л. Підручник з крос-медіа. Bonn : Sibiu : Schiller Publishing Youse, 2015. 140 с.
2. Шевченко В. Мультимедійний контент : навч. посіб. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2017. 239 с.

Нарушина О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.соц.ком., професор Пенчук І. Л.

РОЗРОБКА ЕФЕКТИВНОГО РЕКЛАМНОГО ПРОДУКТУ

Аналізуючи існуючі методи оцінювання рекламного продукту ми розуміємо, що всі вони полягають у визначенні ефективності після його виходу. Жоден з методів не дозволяє спрогнозувати на етапі її розробки, наскільки успішною буде реклама.

Саме тому ми вирішили виконати ряд завдань, які допоможуть розробити метод, завдяки якому дійсно можливо обрати найуспішнішу рекламу на етапі її створення.

В результаті, задля можливого створення алгоритму розробки ефективного рекламного продукту, або, хоча б, полегшення цього процесу, ми запропонували новий методичний підхід для визначення популярності реклами серед споживачів. У якості критеріїв, за якими визначиться популярність, обрано такі показники:

- Дублювання, копіювання або використання основної ідеї іншими рекламодавцями.
- Використання рекламних слоганів чи певних впізнаваних частин рекламного продукту різними верствами населення у звичайному житті.
- Наявність пародій на даний рекламний продукт.

За результатами проведеного анкетування було визначено, які риси якнайбільше сприяють популярності відібраних зразків зовнішньої реклами. Відповідно до їх значимості, вони розподілились таким чином: достовірність, привабливість, запам'ятовування, креативність, асоціативність, лаконічність, інформативність, відомість бренду, ступінь спрямованості до своєї аудиторії, художня цінність.

Для практичної перевірки можливості та ефективності застосування даного методу, ми розробили декілька варіантів рекламного продукту на прикладі реклами Інституту журналістики і масової комунікації.

Для інтегральної, сукупної оцінки та вибору якнайкращого варіанту рекламного продукту, було адаптовано метод морфологічного розтину задля його ефективного застосування для наших цілей. Для цього, було застосовано метод експертного анкетування, за яким, на першому етапі буде оцінено, так звані, риси комерційного рекламного матеріалу. Відповідно до отриманих середніх оцінок, за значимістю ці риси розподілились таким чином: привабливість, ступінь спрямованості до аудиторії, лаконічність, запам'ятовування, креативність, достовірність, асоціативність, інформативність, художня цінність. На другому етапі, інша група експертів визначала ступінь відповідності кожного з варіанту запропонованої реклами конкретній рисі. Математичний розрахунок дозволив виявити найбільш виграшний варіант реклами Інституту журналістики і масової комунікації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці універсального методу інтегрального оцінювання рекламного продукту.

Практичне значення одержаних результатів. Результати, отримані у роботі, можуть знайти практичне застосування у рекламних агенціях для вибору найбільш ефективної рекламної стратегії. Матеріали дипломної роботи можуть бути використані у навчальних цілях студентами, а також слугувати теоретико-методологічною базою для оцінювання ефективності рекламних продуктів.

Чимале значення для рекламного продукту є ефективність його роботи на ринку товарів та послуг. Тому методи оцінювання такої ефективності мають величезне значення для всієї рекламної галузі.

Харченко Р. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.соц.ком., професор Пенчук І. Л.

«ГІБРИДНА ВІЙНА»: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

На початку XXI століття Україна стала об'єктом «гібридної війни», основною складовою якої є потужний інформаційно-пропагандистський компонент. При цьому виникає необхідність у посиленні інформаційної безпеки на державному рівні, переходячи від формального підходу до створення ефективної системи інформаційного захисту нашої країни. Гібридні війни, що поєднують традиційні військові дії з невійськовими методами, такими як інформаційні операції, кібератаки, економічний тиск та політична дестабілізація, ставлять нові виклики для міжнародного права та національного законодавства.

Мета: дослідити та проаналізувати правове регулювання терміну «гібридних війн».

Гібридна війна – це особливий тип збройного конфлікту, в якому спостерігається зіткнення симетричних та асиметричних дій.

«Феномен гібридної війни/конфлікту» не вписується у традиційні норми міжнародного гуманітарного права та права збройних конфліктів. Це свідчить про те, що сучасні конвенційні норми не враховують або не адаптовані до таких нових форм бойових дій. Еволюція «гібридної війни/конфлікту» базується на змінах у системі міжнародних відносин та міжнародного права. Встановлення кваліфікації втручання держави без застосування її регулярних військових сил ускладнює процес їх правової оцінки.

Аналіз міжнародних правових актів не містить єдиного та чіткого визначення «гібридної війни», що дозволяє країнам-агресорам здійснювати апробацію нових форм і методів ведення збройних конфліктів на територіях суверенних держав, законодавство яких не містить нормативного визначення «війни» XXI століття [2, с. 231].

«Гібридна війна/гібридний конфлікт» – це складна ситуація, в яких беруть участь як державні, так і недержавні суб'єкти, включаючи регулярні та нерегулярні військові сили, які використовують традиційні та нетрадиційні методи, а також терористичні тактики. Ці конфлікти використовуються для дезорганізації та деморалізації як військових сил противника, так і цивільного населення, з метою досягнення військово-політичної перемоги. Основна ціль використання методів гібридної війни – обхід міжнародного законодавства, яке регулює збройні конфлікти, шляхом використання громадянських конфліктів всередині ворожої держави як прикриття для реальної агресії.

За визначенням О. Артюшенка, типовими компонентами гібридної війни є використання: класичних прийомів ведення війни (із військовослужбовцями в уніформах, військовою технікою та ін.); нерегулярних збройних формувань (повстанців, терористів, партизан та ін.); інших типів війни і прийомів, таких як інформаційна і «кібер» війна. При цьому сторона-агресор може залишатися публічно непричетною до розв'язаного конфлікту [1, с. 231].

Отже, «гібридна війна» є формою збройного конфлікту, що охоплює політичні, ідеологічні, економічні, інформаційні та військові аспекти, необхідні для досягнення поставлених цілей шляхом контролю над певною територією або соціальною групою

Список використаних джерел

1. Артюшенко О. М. Українське суспільство в умовах гібридної війни. *Гілея: науковий вісник*. 2015. Вип. 102. С. 230–233.
2. Долженко О. О. Визначення «гібридної війни» в контексті загроз національній безпеці України. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія*. 2017. Вип. 20. С. 240–245.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Килимиченко С. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.соц.н., доцент Ігрушко А. Ю.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРУ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ДЛЯ ПІДЛІТКІВ, ЯКІ ОПИНИЛИСЯ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ

В сучасному суспільстві багато молодих людей стикаються з різноманітними викликами та труднощами, особливо коли їхнє життя стає складним через непередбачувані обставини. Аналіз ризиків, з якими зіштовхується молодь у таких ситуаціях, стає важливим етапом розуміння та вирішення їхніх потреб і проблем.

Серед основних ризиків, актуальних для підлітків в сучасних умовах є: емоційні та психологічні проблеми; зловживання психоактивними речовинами; погіршення навчання у зв'язку з військовим станом в країні; втрата близьких людей; проблеми з працевлаштуванням; ризик злочинної поведінки; вимушене переміщення, як наслідок стрес та ізоляція, невизначеність у житті; булінг та суїцид – критичні проблеми сучасної молоді.

Молодіжний центр – одна з форм організації молодіжної роботи, що дає можливість молоді розділити дозвілля з іншими, задовольнити свої інтереси та розвинути власні таланти. В інтересах центру – залучити своїми пропозиціями як можна більше молодих людей, а це можливо тільки тоді, коли діяльність центру дійсно орієнтована на інтереси окремих учасників і груп в цілому, коли надані різні можливості організації дозвілля, здійснюється організація та планування діяльності цільових груп і існує можливість реалізації власних проєктів. Виходячи з цього, можна виділити дві основні умови, необхідні для дієвого функціонування молодіжного центру: розуміння запитів цільової групи та володіння варіантами організації дозвіллевої діяльності [1].

Центр соціальної підтримки підлітків, які опинилися у складних життєвих обставинах – це безпечний простір для молоді, в якому надається певний спектр соціальних, юридичних та психологічних послуг. Основною концепцією створення центру є підтримання підлітків, допомога в соціальній адаптації та інтеграції у суспільство. На відміну від державних установ соціального призначення, центр – є некомерційною приватною організацією, він співпрацює з урядовими органами, неприбутковими організаціями, школами, лікарнями та іншими установами для надання комплексної підтримки, але є незалежною установою яка діє на підставі свого Статуту та згідно із законодавчою і нормативно-правовою системами держави. Це надає можливість спростити бюрократичні процеси, які ускладнюють терміни початку надання допомоги, самостійно розпоряджатися коштами, залучати фінансування від донорів та створювати власне соціальне підприємництво. Центр надає соціальний супровід та підтримку з урахуванням індивідуальних потреб кожного отримувача послуг.

Напрями роботи молодіжного центру формуються відповідно до потреб та інтересів молодих людей конкретного населеного пункту. Метою діяльності Центру є сприяння соціалізації та самореалізації молоді; інтелектуальному, моральному, духовному розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу; національно-патріотичному вихованню; популяризації здорового способу життя; працевлаштуванню та зайнятості у вільний час, молодіжному підприємництву; забезпеченню громадянської освіти та розвитку волонтерства; підвищенню рівня мобільності молоді.

Список використаних джерел

1. Молодіжні центри: Національні практики створення та організація роботи : метод. рекомен. / за ред. І. В. Пешої. Київ : ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики», 2019. 68 с.

Сохацька Л. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – Катаєв С. Л.

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Соціальна політика підприємства визначається як керування процесом надання соціальних послуг співробітникам організації та членам їхніх сімей. Соціальні послуги включають широкий спектр допомоги, яку підприємство надає своїм працівникам та їхнім сім'ям, окрім заробітної плати. Ці послуги надаються на основі законодавства, тарифних угод, колективних договорів або добровільно через різні соціальні програми або ініціативи [1].

Соціальна політика підприємства орієнтується на різні категорії осіб, які включають працюючих членів трудового колективу (наймані працівники), непрацюючих співробітників, таких як пенсіонери або особи у відпустці (декретній, навчальній тощо), а також членів сімей як працюючих, так і непрацюючих співробітників. Крім того, ця політика може включати надання соціальних послуг на добровільній основі для інших громадян.

Предметом соціальної політики підприємства є надання грошових та інших послуг працюючим членам колективу, пенсіонерам та особам у відпустці, а також їх сім'ям. Ці послуги можуть включати різноманітні соціальні пільги та підтримку.

Мета соціальної політики підприємства полягає в створенні комфортних умов для праці та відпочинку працівників, забезпеченні їх безпеки на робочому місці та поза ним, задоволенні їх потреб, підтримці здоров'я та збільшенні тривалості життя. Крім того, доцільною є мета збереження природного середовища, включаючи повітря, ґрунт, водні ресурси, флору та фауну.

Принципи та функції: соціальна політика на підприємстві базується на принципах, які визначають її основні напрями та функції. Ось деякі принципи, на яких має ґрунтуватися побудова соціальної політики на підприємстві:

1. Урахування матеріальних і нематеріальних потреб та інтересів співробітників: політика повинна спрямовуватися на задоволення не лише фінансових потреб, а й враховувати соціальні та психологічні аспекти добробуту працівників.

2. Доступність і гласність видатків підприємства: підприємство повинно забезпечити прозорість у витратних політиках, щоб співробітники могли бачити, як і на що витрачаються кошти на соціальні програми.

3. Економічна здійсненність стосовно видатків і результатів: політика має бути спрямована на досягнення максимальної ефективності використання ресурсів, щоб забезпечити максимальний соціальний вплив за доступний бюджет.

4. Недубльованість соціальних потреб: важливо уникати подвійного фінансування соціальних програм, які вже забезпечуються державою або іншими суспільними інститутами.

5. Урахування зростаючих життєвих стандартів і системи цінностей суспільства: політика повинна відповідати змінюваним потребам та цінностям співробітників і суспільства в цілому.

Ці принципи є основою для створення ефективної та соціально відповідальної політики на підприємстві [2].

Соціальна політика організації на підприємстві, що входить у склад політики управління персоналом, виконує ряд важливих функцій: скорочення конфліктів шляхом розробки та впровадження ефективних механізмів врегулювання конфліктних ситуацій між роботодавцями та найманими працівниками; поліпшення відносин між роботодавцями та працівниками, спрямоване на зміцнення довіри та співпраці шляхом створення комунікаційних механізмів та впровадження програм підтримки персоналу; залучення нових працівників за допомогою розробки та реалізації привабливих програм та умов праці, які привертають нових фахівців до підприємства, створення сприятливого іміджу підприємства в очах громадськості через активне впровадження соціальних і корпоративно-соціальних ініціатив, що сприяють позитивному сприйняттю підприємства серед громадськості [3].

Напрями та механізми реалізації соціальної політики на підприємстві включають такі аспекти:

Політика доходів: встановлення справедливої системи оплати праці та інших фінансових стимулів для працівників.

Політика співробітництва з профспілками: співпраця з професійними об'єднаннями працівників для захисту їхніх прав та інтересів.

Політика соціального забезпечення працівників: забезпечення соціальних гарантій та підтримки для працівників у сферах охорони здоров'я, соціального страхування тощо.

Політика поліпшення якості трудового життя: впровадження програм та ініціатив, спрямованих на підвищення комфорту та задоволеності працівників від свого професійного життя.

Список використаних джерел

1. Васильєв В. В. Соціальна робота на підприємстві : навч. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2011. 424 с.

2. Дороніна М. С., Сатушева К. В. Людські ресурси виробничої організації. Діагностика, розвиток : монографія / за заг. ред. д-ра. екон. наук, професора Дороніної М. С. Харків : вид-во ХНЕУ, 2011. 232 с.

3. Злупко С. М., Радецький Й. І. Людський потенціал, зайнятість і соціальний захист населення в Україні : навч. посіб. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 192 с.

Уколова О. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.соц.н., доцент Ігрушко А. Ю.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З МОЛОДДЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Однією з основних цілей реінтеграції громад та національного відродження країни є формування молодого покоління. Молодь займає одне з ключових місць у нових умовах, і її соціальні орієнтири визначають багато аспектів майбутнього суспільства.

Існуючі економічні та соціальні програми практично не враховують специфічну соціальну позицію молодого покоління у процесі суспільного розвитку. У цьому контексті важливо зосередити увагу на соціальних проблемах молоді в умовах воєнного стану та розробці ефективних стратегій, включаючи визначення необхідних ресурсів, форм, методів та критеріїв для успішної роботи з молодим поколінням.

Серед численних завдань, які можуть бути вирішені через активне функціонування молодіжних суспільних утворень, особливе значення мають завдання громадянського та патріотичного виховання молодого покоління українців. Справжнє формування громадянського суспільства в нашій країні може стати реальністю, якщо його традиції закореняться в молодіжному середовищі. Таким чином, молодіжний організований рух визначається як першочергова умова для зміцнення та розвитку демократії в державі.

Молодіжні громадські об'єднання виявляють свою соціальну активність у новому контексті, що формується в українському суспільстві. На фоні трансформацій вони пройшли якісні зміни, починаючи інституціоналізуватися та взаємодіяти у єдиній структурі зі специфічними правилами та механізмами функціонування. Різноманітність цих об'єднань за масштабами, цілями та світоглядом становить значущий об'єкт для соціологічного аналізу.

Признання молоді як реальної і впливової сили в сучасному суспільстві вимагає розробки цілеспрямованого плану для поліпшення соціальної роботи з нею в місті Запоріжжя. Серед цілей такого плану можуть бути:

- 1) розвиток системного підходу до взаємодії з молодіжними об'єднаннями;
- 2) створення ефективних заходів та механізмів для формування у молоді стійкої поведінки в суспільстві, сприяючи громадянській згоді в демократичній державі;

3) встановлення передумов для цілеспрямованої роботи органів влади з представниками молодіжної субкультури;

4) створення умов для всебічного розвитку особистісних ресурсів молоді.

Спрямована на молодь соціальна робота створює передумови для вирішення наявних у молоді соціальних, юридичних та медичних проблем, а також виступає профілактичним інструментом у попередженні асоціального поведінки серед молоді.

Досягнення ефективності та результативності соціальної роботи з молоддю забезпечується науково обґрунтованими цілями, принципами та підходами, а також вибором оптимальних методів та засобів соціально-професійного становлення особистості молодої людини.

Враховуючи проведений аналіз вищезгаданих аспектів, можна прийти до висновку, що застосування форм і методів соціальної роботи з молоддю виявляється досить ефективним заходом, який варто враховувати при розгляді та впровадженні різноманітних проектів і ініціатив. Ці заходи спрямовані на покращення якості життя молоді та відповідають стратегії державної політики.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Бессараб А. О.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради
д.соц.ком., професор

ОСВІТНІ ІНІЦІАТИВИ ДЛЯ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ, ЯКІ ВИЇХАЛИ ДО ІТАЛІЇ З 2022 РОКУ

Соціально-психологічна підтримка українських дітей, які виїхали до Італії через війну, що розпочалася 24 лютого 2022 р., є складником ініціативи Європейського Союзу щодо захисту й інтеграції біженців. З моменту ухвалення директиви про тимчасовий захист у березні 2022 р. ЄС надає необхідну підтримку українським біженцям, особливо дітям [4]. Зусилля ЄС охоплюють різні сфери: освіту, медицину та соціальне забезпечення.

У контексті надання соціальної допомоги українським біженцям в Італії, особливу увагу приділено інтеграції неповнолітніх через освітні ініціативи. З метою ефективної інтеграції українських дітей залучають до навчання у звичайних класах, що сприяє їх взаємодії з італійськими однолітками та культурному обміну. Для підвищення ефективності освітнього процесу були прийняті спеціальні рішення, які дозволяють залучати до роботи в школах асистентів та співпрацювати з кваліфікованими українськими фахівцями: вчителями, які допомагають з організацією навчального процесу, педагогами, що викладають спеціалізовані предмети, шкільними психологами, які надають емоційну підтримку, та лінгвокультурологами, які сприяють кращому розумінню й засвоєнню італійської мови та культури [1].

Багато організацій в Італії активізували свої зусилля, щоб забезпечити українським дітям, що виїхали через війну, певну підтримку. Так, Благодійна організація «Рідні» зосередила свої зусилля на кількох основних напрямках через війну в Україні, серед яких освітні програми: організовано освітні заходи, такі як великодні зустрічі для дітей та евакуйованих учнів із Центру соціальної підтримки дітей та сімей «Рідні», з метою розповсюдження традиції святкування Великодня та полегшити їх адаптацію [2]. Організація AVSI також забезпечує освітні послуги, включаючи ігрові та освітні активності, допомогу в навчанні на відстані (обладнання, з'єднання та навчальну підтримку), а також послуги з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки для дітей [5]. Caritas Ambrosiana реалізує освітні та розвивальні програми: організація навчальних і розважальних заходів для дітей, спрямованих на їхній розвиток та адаптацію в новому середовищі; літні табори для матерів та дітей; навчання та інтеграційні курси (проведення курсів італійської мови й інтеграційних програм для сприяння адаптації дітей у новій країні). Ці заходи втілюються завдяки співпраці з місцевими громадами, волонтерами та організаціями, що забезпечує всебічну підтримку дітям біженців з України, допомагаючи їм подолати травми війни та вбудуватися в нове суспільство [3].

Отже, реалізація комплексних програм соціальної та психологічної підтримки стала пріоритетом для різних організацій та урядових структур Італії у відповідь на виклики, пов'язані з прибуттям українських сімей з дітьми. Ключовим елементом стратегії підтримки стало залучення дітей до освітнього процесу в італійських школах, що сприяло їхньому академічному розвитку, соціалізації та культурній адаптації.

Список використаних джерел

1. Становище дітей з України в країнах Європи після 24 лютого 2022 року. *ADC Memorial*. 2023. URL: <https://adcmemorial.org/uk/novina-uk/stanovishhe-ditej-z-ukraini-v-krainah-evropi-pislya-24-lyutogo-2022-roku/> (дата звернення: 29.10.2023).
2. Il lavoro della fondazione durante la guerra. *Ridni*. 2022. URL: https://ridni.org.ua/it/il-lavoro-della-fondazione-durante-la-guerra_n469 (дата звернення: 19.10.2023).
3. Melley M. Dopo 2 anni di guerra in Ucraina, la Caritas accoglie ancora 500 profughi. *Milano today*. 2023. URL: <https://www.milanotoday.it/attualita/guerra-ucraina-accoglienza-caritas-2023.html> (дата звернення: 29.10.2023).
4. Solidarietà dell'UE con l'Ucraina: un anno di protezione temporanea per le persone in fuga dall'aggressione russa contro l'Ucraina. *Commissione Europea*. 2023. URL: https://italy.representation.ec.europa.eu/notizie-ed-eventi/notizie/solidarieta-dellue-con-lucraina-un-anno-di-protezione-temporanea-le-persone-fuga-dallaggressione-2023-03-08_it (дата звернення: 29.10.2023).
5. Ucraina: Avsi, a due anni dalla guerra sostegno a 180mila ucraini e a circa 13mila sfollati in Polonia e Italia. *Avviati Community center per i bambini*. *Sir*. 2023. URL: <https://www.agensir.it/quotidiano/2023/2/23/ucraina-avsi-a-due-anni-dalla-guerra-sostegno-a-180mila-ucraini-e-a-circa-13mila-sfollati-in-polonia-e-italia-avviati-community-center-per-i-bambini/> (дата звернення: 19.10.2023).

Драченко К. В.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.психол.н., доцент Гришина Т. А.

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ ТА УНИКНЕННЯ НЕВДАЧ У ПРЕДСТАВНИКІВ РІЗНИХ ПОКОЛІНЬ

В останнє десятиліття інтерес психологів до вивчення мотивації досягнення успіху внаслідок швидких змін у суспільстві, створення невизначеності та непередбачуваності на майбутнє, а згодом відчуття емоційної напруги та домінування мотивації уникати невдач значно зріс. В даний час актуальними стають проблеми, які вивчають психологічні особливості людини та сприяють продуктивності, успіху та життєвому успіху. Продуктивна діяльність особистості значною мірою пов'язана з мотивацією досягнення того, що виявляється у прагненні досягти успіху в якій-небудь діяльності, підвищити його здібності, перевищити існуючі стандарти, посісти перше місце в змаганні інших людей. Отже, на поточній фазі основна діяльність людини зосереджена на досягненні успіху в різних сферах життя.

Особливо актуальним є питання відмінності у показниках мотивації у представників різних поколінь. Кожна людина, народившись в певний період історії, буде відрізнятися від дітей інших поколінь не тільки звичками, поведінкою, знаннями, а й особливостями психіки та її компонентів. Адже не тільки людина формує середовище, а й середовище – людину.

Під впливом певних історичних подій, періодів часу в людей по іншому розвиваються структурні компоненти психіки, тому основне завдання даного емпіричного дослідження – знайти ці особливості та відмінності в мотиваційній сфері у представників різних поколінь. Особливості середовища, в якому росли та розвивались представники поколінь Y та Z, впливали на формування пізнавальних процесів, що є причиною розбіжностей між представниками вищезазначених поколінь [1].

Одним із важливих напрямків у психології є вивчення закономірностей мотивації до досягнення успіху, оскільки це відіграє важливу роль у житті людини. Цей факт обумовлений досить швидкими темпами розвитку сучасного суспільства. Для виконання діяльності потрібно мати високий рівень мотивації, але якщо він занадто високий, активність і напруга зростають, що призводить до небажаних наслідків, таких як зниження працездатності, дисфункція та поведінка. Таким чином, занадто високий рівень мотивації призводить до таких негативних наслідків, як стрес, надмірне напруження і, як наслідок, погіршення самої діяльності [2].

Мотиваційна сфера людини постійно розвивається, це цілісна та ієрархічна система, що відображає предмет потреби та стан людини. Тому найважливішою частиною, яка описує мотиваційну сферу людини, є ієрархічна система мотивів. Важливим є також ступінь усвідомлення мотивів та здатність контролювати вторинні мотивації.

У результаті теоретичного аналізу наукової літератури з проблеми особливостей мотивації досягнення успіху та мотивації уникнення невдач у представників різних поколінь, можна відзначити наступне. Мотиваційні явища є одним із визначальних внутрішніх факторів, що впливають на прагнення людини досягти успіху в певній діяльності, конструктивно вирішити освітні проблеми, що виникають у житті студентів у ситуаціях професійних змін.

Стійкість до невдач може також істотно залежати від позитивного досвіду подолання складних ситуацій. Недостатньо сформовані та недостатньо зрілі мотиваційні утворення посилюють здатність особистості конструктивно вирішувати навчальні (у проєкції – майбутнього професіонала) та особистісні труднощі [3].

Якщо людині в кожній ситуації необхідно діяти так, щоб уникнути невдач, особливо у випадках, коли результати її діяльності сприймаються та оцінюються іншими людьми – це мотив на уникнення невдачі. Суб'єкти, мотивація та діяльність яких спрямована на запобігання невдачам, поведуться по-різному. Їх чітка ціль в дії – уникнути помилок, а не досягти успішного результату. Всі ці їх думки та дії, як правило, підпорядковані даній меті.

Численні дослідження показали, як успіх чи невдача в роботі впливає на рівень професійних бажань особистості. Було виявлено, що працівники, які працюють ефективніше, як правило, характеризуються високим рівнем професійних домагань і відповідно стабільною та обґрунтованою самооцінкою. І це природно, тому що формуванню цих рис особистості сприяє успіх у роботі та їх оцінка іншими членами команди. Коли на самому початку професійного шляху людину постійно спіткають невдачі, думка про недосяжність успішного результату певним чином залишається та закріплюється у свідомості окремих людей та інших. Результатом буде занижена самооцінка та рівень професійних домагань [1]. Отже, мотив досягнення успіху є позитивним фактором, який багато в чому визначає високі показники роботи.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Я як джерело духовного саморозвитку особистості. *Педагогіка і психологія*. 2011. С. 72.
2. Калюжна Ю. І. Особливості навчальної та трудової мотивації майбутніх психологів. *Психологія і особистість*. 2020. URL: <http://psychpersonality.pnpu.edu.ua/article/view/195244/196249> (дата звернення: 14.10.2023).
3. Канюк С. С. Психологія мотивації : навч. посіб. Київ : Либідь, 2002. С. 238–248.

Коваленко А. С.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.психол.н., професор кафедри практичної психології
інституту журналістики і масової комунікації Гришина Т. А.

ПРО ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ ОСОБИ СУЧАСНОГО ЗЛОЧИНЦЯ

Аналізуючи сучасного злочинця, доходимо до висновку, що він може мати різноманітні психологічні портрети, оскільки мотивації та характеристики злочинів можуть варіюватися. Однак, деякі загальні риси можуть бути спільними для багатьох злочинців. Це стосується перш за все низького рівня емпатії, коли злочинець часто має обмежену здатність співчувати чи розуміти почуття інших людей, що може сприяти вчиненню злочинів без відчуття провини або будь якого жалю. Також, має певне значення недостатній рівень самоконтролю та імпульсивність особи: «злочинці» часто можуть діяти без обдумування наслідків, внаслідок чого вони можуть вчиняти ризиковані дії або злочини. Ще, низький рівень моральних принципів, коли злочинець може мати відсутність чітких моральних принципів або відчуття відповідальності перед суспільством, соціальне виключення або незадоволеність: деякі злочинці можуть відчувати себе відстороненими від суспільства або незадоволеними своїм становищем, що може призвести до злочинної активності, як спосіб виразити своє незадоволення. Безперечно, це стосується залежних від наркотиків або алкоголю (деякі злочинці можуть мати проблеми зі здоров'ям або залежність від речовин, що може впливати на їх рішення та поведінку). Не останнє місце займає низький рівень самооцінки («злочинці» можуть мати низьку самооцінку або комплекс неповноцінності, що може призводити до намагання компенсувати це шляхом вчинення злочинів) тощо. Варто зауважити, що ці риси можуть бути присутні не у всіх злочинців і можуть виявлятися в різному ступені. Крім того, має значення соціальне середовище, в якому виростає особа, і її особисті життєві обставини також можуть суттєво впливати на формування її психологічного портрету [1–2].

Особистість злочинця відрізняється від особистості законслухняної людини суспільною небезпекою, їй притаманні злочинні потреби та мотивація, емоційно-вольові деформації та негативні соціальні інтереси. Проблема особистості злочинця є однією з центральних для наук, пов'язаних зі злочинністю [3].

Суспільна небезпека особистості формується зазвичай ще до моменту здійснення злочину. Цей процес виражається у дисциплінарних та адміністративних правопорушеннях, аморальних вчинках тощо. Окремі характеристики особистості злочинця (в першу чергу вік і стан психіки, який визначає неосудність) одночасно є ознаками суб'єкта злочину, без встановлення яких особу не можна притягти до кримінальної відповідальності. Крім того, характеристики особистості злочинця повинні оцінюватися судом під час призначення кримінального покарання. Проте, наголошується, що зміст судження «особистість злочинця» значно ширший, він далеко не вичерпується ознаками, специфічними для, наприклад, кримінального права. Особистість злочинця є предметом комплексного вивчення і розгляду фахівцями різних галузей знань (кримінології, соціології, психології, психіатрії тощо). До числа позитивістських відносять якраз психологічні теорії злочинності (засновником яких є Зігмунд Фрейд) [4]. Фрейд припускав, що будь-які вчинки людей – це несвідомі інстинкти або потяги, які рвуться назовні [5]. Коли вольовий фактор, що контролює, не здатний придушити природний інстинкт – виникає конфлікт, який переходить в злочин [6, с. 428–439].

Ще до війни, Ізраїльська компанія Faception пропонувала скласти психологічний портрет особи лише завдяки розпізнаванню облич. У світі «стає дедалі складніше виявляти підозрілих осіб у громадських місцях, таких як аеропорти, вокзали, державні та громадські будівлі й місця прикордонного контролю». Розробники зауважують, що їхні «системи аналізують обличчя людини та автоматично розкривають її особистість, що дозволяє безпечним компаніям та установам більш ефективно виявити та затримати потенційних терористів чи злочинців, перш ніж вони матимуть можливість завдати шкоди». FindFace – ще одна система, здатна виявляти осіб по фотографіях та з'єднувати їх зі сторінками в соціальній мережі VKontakte. Таким чином, незнайомиць може сфотографувати людину на вулиці і легко знайти її в соціальній мережі. Американська компанія NextGate, тим часом, має систему, яка може розпізнати особу людини та знайти її медичні дані в базі даних. Це, за даними розробників, значно полегшуватиме реєстрацію пацієнтів. У Стенфордському університеті, наприклад, розробляють систему розпізнавання, яка навіть здатна з вірогідністю більш ніж 81 % у чоловіків та 74 % у жінок виявляти, чи вони традиційної орієнтації. «Але тільки уявіть алгоритм, який розпізнає сексуальні меншини в авторитарних країнах» [7].

Сьогодні, сучасний злочинець може представляти широкий спектр осіб і типів злочинів, оскільки суспільні, технологічні, економічні та зміни воєнного часу впливають на природу злочинності. Ось деякі особливості та характеристики, які можуть бути спільними для багатьох сучасних злочинців: кіберзлочинці (з оновленням технологій - кіберзлочини стали більш поширеними; вони можуть здійснювати шахрайства в Інтернеті, вимагати викупи за даними, зламувати системи безпеки та інші кіберзлочини, що становлять загрозу інформаційній безпеці); організована злочинність (банди та організовані злочинні угруповання можуть здійснювати різноманітні злочинні дії, включаючи торгівлю наркотиками, контрабанду, розбій, вбивства та інші злочини); економічна злочинність (шахраї та фінансові махінатори можуть вчиняти злочини, пов'язані з фінансовими обманами, відмиванням грошей, шахрайством з кредитними картами та іншими видами економічної злочинності); соціальні мережі та інтернет (соціальні мережі стали місцем для різних видів злочинів, таких як кібербулінг, домагання, обман через Інтернет та інші форми онлайн-злочинності); корупція (у корупцію можуть бути втягнуті представники влади, державні службовці, бізнесмени та інші особи, які вчиняють злочинні дії в обмін на особисту вигоду чи вигоду своїх організацій); насильство та злочини проти особи (це може включати фізичне насильство, насильство в сім'ї, сексуальні злочини та інші форми злочинності, що завдають шкоди особистості).

Загалом, сучасний злочинець може бути дуже різноманітним, і їхні злочинні дії можуть виявлятися в різних сферах життя та здійснюватися за допомогою різних засобів, включаючи технології, фінансові схеми та соціальні мережі. Що надає нам широкі можливості для наших подальших досліджень на шляху побудови «Психологічного портрету» особи злочинця.

Список використаних джерел

1. Коновалова В. Є., Шепітько В. Ю. Основи юридичної психології : підручник. Харків : Одиссей, 2005. 352 с.
2. Шепітько В. Ю. Криміналістика : курс лекцій. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків : Одиссей, 2005. 368 с.
3. Особистість злочинця. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Особистість_злочинця (дата звернення: 15.08.2023).
4. Freud S. Studienausgabe, Band 1: Vorlesungen zur Einfuhrung in die Psychoanalyse und Neue Folge. Frankfurt an Main : S. FISCHER Verlag GmbH, 1989. 544 s.
5. Семенишин М. Кримінологічна детермінація корисливо-насильницької злочинності. *Правовий часопис Донбасу*. 2020. № 1 (70). С. 161–168.
6. Фрейд З. Психологія несвідомого. Київ : Просвітництво, 1989. 448 с.
7. «Посміхнись, щоб заплатити»: технології розпізнавання облич сягнули нового рівня. *Суспільство*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29039994.html> (дата звернення: 15.08.2023).

Крилов А. В.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.психол.н., професор кафедри практичної психології
інституту журналістики і масової комунікації Гришина Т. А.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯКІ ОТРИМАЛИ КОНТУЗИЮ

Екстремальні умови, в які потрапляють військовослужбовці під час бойових дій, справляють потужний вплив на їх психіку. Інтенсивність переживання військовослужбовцем бойового стресу залежить від взаємодії двох основних чинників: сили і тривалості впливу бойових факторів на психіку військовослужбовця та від індивідуальних особливостей його реагування на вплив цих факторів.

В поняття «емоційна сфера» інтегровані такі феномени, як емоційність, емоційні стани, потреби, мотиви тощо. Під емоційною сферою слід розуміти певну характеристику індивідуальності особистості, яка включає в себе почуття, емоції, тривожність та самоцінку. Емоції є певним процесом відтворення реакції людської психіки на явища та предмети об'єктивного світу, що виявляють себе в біологічно обумовлених переживаннях. Почуття та емоції розрізняють відповідно до їх тривалості, сили, швидкості виникнення, глибини та дієвості. В залежності

від їх величини виділяють певні емоційно-чуттєві стани (часом просто емоційні стани), які являють собою деякий тимчасовий рівень цілісного функціонування психіки військовослужбовця [1].

До даних станів належать: настрій, переляк, боязкість, страх, афект, стрес, фрустрація, афективний страх та паніка. Були встановлені основні психологічні симптоми військовослужбовців при посттравматичних стресових порушеннях: занадто велика збудливість; перебільшене реагування; емоційне притуплення; агресивність; порушення концентрації уваги та пам'яті; депресія; загальна тривожність; напади люті; зловживання лікарськими та наркотичними речовинами; непрохані спогади; галюцинаційні переживання та проблеми із засипанням; виникаючі думки про самогубство; «провина за те, що вижив» [2].

Особлива увага зверталася на емоційні аспекти діяльності воїнів у наукових працях О. Бойка, М. Корольчука, В. Лефтерова, Г. Ложкіна, С. Миронця, В. Моляко, Є. Потапчука, І. Приходько, В. Осьодло, Н. Оніценка, А. Романишина, О. Сафіна, О. Тімченка, М. Томчука, С. Яковенка та ін.[3].

Військовий психолог К. Макнаб, зазначав, що діяльності людині-бійцеві під час бою та у військових умовах притаманним є певний особливий характер, тому що вона відбувається в умовах значної хронічної небезпеки, іншими словами у постійній небезпеці втратити життя чи здоров'я, а, з іншої сторони, – в умовах не лише безкарного знищення подібних собі, а й у прямій необхідності і у заохочувальному бажанні робити саме це в ім'я цілей загального благополуччя для власного народу, та з метою свого власного самозбереження, що відповідним чином створює відповідні умови для загального розвитку гострого внутрішньоособистісного конфлікту [3].

Війна в Україні змусила українців познайомитися з новим і дуже небезпечним наслідком вибухів – контузії. Ця травма великою мірою стосується ураження нервової системи, яке не завжди одразу діагностується.

Контузія може з'явитися від ударної хвилі від вибуху, або удару людини об воду чи землю. Відбувається струс чи забій головного мозку, розрив барабанної перетинки, легень або інших внутрішніх органів. Друга назва контузії – акубаротравма [4].

Часто до діагнозу «контузія» ставляться зневажливо, ним нехтують як лікарі, так і самі пацієнти, а також військове командування. До цього підходять легковажно, мовляв, «руки й ноги є», отже, людину просто не вважають такою, що серйозно постраждала. Таке нехтування може призводити до значних наслідків для здоров'я людей. Тому постраждалим дуже важливо звернутися по фахову медичну допомогу аби уникнути можливих ускладнень у майбутньому. До них належать порушення пам'яті, концентрації, погіршення сприйняття інформації [4].

Наслідками контузії можуть стати: порушення кровообігу в мозку – адже руйнуються найдрібніші капіляри, посилення внутрішньочерепного тиску, погіршення пам'яті, формування рубців та спайок в мозку, що призводить до гальмування розумової діяльності, підвищена чутливість організму до нервових подразників: агресія, тремор, паніка, втрата свідомості через звуки, втрата слуху, втрата координації, відшарування сітків. Отже військовослужбовці, які отримали контузію, потребують психологічної реабілітації та психологічної допомоги, що має досить вагоме значення не лише для самих захисників України, а і для всього соціуму. Відповідно до проведених досліджень науковців майже 98 % вояків можуть безпосередньо потребувати висококваліфікованої психологічної допомоги.

Список використаних джерел

1. Апенченко В. І. Посттравматичний стрес військовослужбовців – учасників бойових дій: психологічний аналіз. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки*. 2015. Вип. 1. С. 5–10.
2. Мушкевич В. Психологічні особливості фрустраційної поведінки військовослужбовців. *Психологічні перспективи*. 2020. Вип. 35. С. 101–118.
3. Потапчук В. М. Особливості діагностики та корегування психоемоційних станів учасників бойових дій. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*. 2017. Вип. 2. Т. 2. С. 76–80.
4. Харченко А. О. Структурні особливості емоційної сфери учасників бойових дій з постстресовою психологічною дезадаптацією. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія*. 2018. Вип. 58. С. 67–79.

Круглий Ю. В.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.психол.н., професор кафедри практичної психології
інституту журналістики і масової комунікації Гришина Т. А.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ ЕМОЦІЙНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ ЧОЛОВІКІВ ТА ЖІНОК

Існуюча нестабільність сучасного українського суспільства, криза усіх його соціальних інститутів та відсутність перспектив змушує значну частину громадян нашої держави все більше хвилюватися за своє майбутнє.

У доволі скрутному становищі опинилося більшість громадян нашої держави, але найбільш вразливою категорією є молодь, адже саме на її плечі ліг тягар відповідальності за ті зміни, які розпочалися у нашій країні і, відповідно до цього, постійно розширюється коло проблем, що потребують негайного вирішення. Низький рівень адаптованості, хвилювання з приводу майбутнього, невпевненість у завтрашньому дні – все це провокує виникнення постійного стану тривоги, тривале перебування у якому може завдати відчутного удару по психічному здоров'ю населення. У зв'язку з цим, в останні роки увагу дослідників привертають різноманітні форми залежності. Міжособистісна емоційна залежність є однією з таких. На відміну від алкогольної чи наркотичної аддикції, емоційна залежність є майже непомітною, що не робить її менш небезпечною [2].

Емоційна залежність відноситься до соціально прийнятних формам нехімічних залежностей, об'єктом якої виступають відносини з іншими людьми. Міжособистісна емоційна залежність, як розлад поведінки і стосунків, є проявом розладу особистості залежного типу (рубрикація МКХ– 10: F60.7), або залежної особистості. Емоційна залежність визначається як первинний психологічний розлад, причиною якого є незавершеність однієї з найбільш важливих стадій розвитку в ранньому дитинстві – стадії становлення психологічної автономії [1]. Теоретичний аналіз даного питання підтвердив гіпотезу про достатньо велику різницю в переживанні різних станів. Це зумовлено передусім віковими та соціальними особливостями.

З удосконаленням здатності до розпізнавання структури міжособистісних ситуацій в динаміці, до аналізу складних ситуацій взаємодії людей меншої вираженості набуває потреба в опіці, захисті, порадах з боку інших та надмірна залежність від зовнішньої оцінки, від чужої думки; зростає здатність до правильної оцінки стану, почуттів, наміру людей по їх невербальних проявах, чутливість до невербальної експресії, зменшуються схильність до прийняття позиції веденого, нездатність самостійно приймати рішення, поступливість та невпевненість у власній думці [3].

Ось чому проблема емоційних станів, а також їх переживання має в людинознавстві величезне значення. І саме успішна розробка цієї проблеми необхідна тому, що психічні стани багато в чому визначають характер діяльності людини. Провідне місце в діагностиці емоційних станів відводиться переживанням. Саме переживання чогось (апатії, страху, радості, невпевненості, огиди, тривоги) дає змогу найдостовірніше судити про психічний стан людини, є індикатором емоційного стану. Також, як виявилось, чи не одним з головних питань в даній тематиці є питання про диференціацію переживань емоційних станів у представників різної статі [1].

Список використаних джерел

1. Милославська О. В. Міжособистісна залежність і диференційні типи рефлексії у студентів-юнаків та дівчат. *Право і безпека*. 2018, № 4. С. 111–117.

2. Одарій Т. В. Індивідуально-типові прояви суб'єктної залежності. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2011. № 3–4. С. 131–140.

3. Фролова Є. В. Психологічні чинники і динаміка формування стосунків міжособистісної залежності у жінок : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01 / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Харків, 2008. 19 с.

Мазуровський Д. В.

Класичний приватний університет
аспірант

Калюга К. В.

Класичний приватний університет
д.ю.н., заступник завідувача кафедри кримінального права,
процесу та криміналістики інституту економіки та права

ПРО СЛІДИ ПАМ'ЯТІ ЛЮДИНИ (ІДЕАЛЬНІ ВІДОБРАЖЕННЯ) В ПСИХОЛОГІЇ

Згідно з настановами теорії відображення, внаслідок прояву всезагального принципу взаємозв'язку і взаємозумовленості явищ об'єктивної дійсності, всі вони в процесі взаємодії відображаються одне в одному. Як наслідок, залежно від особливостей контактуючих при цьому об'єктів виникають відповідні сліди – матеріально-фіксовані, у формі відображень ознак одних об'єктів на інших та ідеальні – як відображення об'єктів у пам'яті людини [1].

Сліди пам'яті людини - це як відображення її життя, її вплив на світ та наступні покоління. Ідеальні відображення цих слідів можуть мати різні форми: діяльність та досягнення (це може бути будь-що від великих винаходів до простих актів доброти, які залишають позитивний слід у серцях людей); літературні чи художні твори (поезія, проза, картини, музика), все це може стати ідеальним відображенням пам'яті людини. Її ідеї, почуття та досвід можуть бути вічно запечатані у мистецтві; виховання наступних поколінь, найбільш значущими можуть бути сліди які людина залишає в серцях своїх дітей, студентів, учнів. Їхні цінності, мудрість і любов стають спадщиною, яка живе після їхньої смерті; благодійність та спільнота (будь-які дії, спрямовані на поліпшення світу або життя інших людей, залишають свої сліди тощо). Від будівництва шкіл до допомоги, що потребує - ці вчинки втілюють ідеали та бажання людини впливати на світ; а також історичні джерела (листи, документи, мемуари - усе це може стати джерелом відображення пам'яті людини). Вони допомагають зберегти історію і досліджувати наше минуле; ідеальні відображення слідів пам'яті людини - це ті, що продовжують інспірувати, навчати та надихати інших незалежно від часу [1].

Під час війни сліди пам'яті набувають особливого значення, оскільки вони є свідченням про події, страждання та героїзм людей. Ось декілька аспектів значення слідів пам'яті під час війни: спадщина героїзму - сліди пам'яті, що відображають героїчні вчинки воїнів та цивільного населення, які боролися за свої права та свободу. Ці історії і вчинки надихають наступні покоління і стають символом мужності та самовідданості; пам'ять про жертви: сліди пам'яті нагадують про жертви війни - тих, хто втратив своє життя або зазнав страждань. Це допомагає не забувати про страшні наслідки війни і пильнувати, щоб такі трагедії не повторювалися; збереження історії: сліди пам'яті, такі як документи, фотографії, особисті розповіді, допомагають зберегти історію війни і розповісти про неї майбутнім поколінням. Вони дають можливість вивчати минуле та уроки, які можна з нього винести; символи пам'яті: пам'ятники, меморіальні комплекси, свята пам'яті - це символи, які вшановують пам'ять жертв війни та відзначають їхній внесок у боротьбу за мир і свободу.

У війну сліди пам'яті стають своєрідними каменями сприйняття, які допомагають суспільству розуміти минуле, цінувати мир і прагнути до примирення та забезпечення безпеки в майбутньому [2, с. 138].

Всякий злочин – це взаємодія, що відбувається в умовах реальної дійсності матеріального світу. Об'єктами взаємодії в механізмі злочину є люди і речі. Оскільки вони різні за природою та структурною організацією, то вони по-різному відображають подію злочину як ідеально, так і матеріально, утворюючи ідеальні та матеріальні відображення (сліди) [3, с. 144].

Мислені образи є носіями інформації, за допомогою яких одержують свідчення про подію злочину та його суб'єктів. Ідеальні відображення – це «відбитки» реальної дійсності в пам'яті людини, які проявляються зовні у вигляді свідчень обвинуваченого, потерпілого, свідків. Закріплені в процесуальних документах, вони є особистими доказами. Отже, відображення – ідеальний психічний процес; його результат – суб'єктивний образ, мислений слід або слід пам'яті.

Слід пам'яті – це нове поняття в загальній теорії науки криміналістики, це незвичайні сліди, які не входять до класу матеріальних, які є предметом слідознавства та трасології. Матеріальні сліди (рук, ніг, транспортних засобів та ін.) вже вивчені і класифіковані на достатньому рівні [4, с. 87].

В психології концепція «сліди пам'яті» може використовуватися для опису різних аспектів пам'яті та її впливу на поведінку та психічний стан людини. Наведемо аспекти використання цієї концепції в психології: травматичні враження, коли сліди пам'яті можуть описувати ті емоційні, психічні та поведінкові сліди, які залишаються після травматичних подій. Це може включати посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) та інші реакції на стресові ситуації; психічна адаптація – сліди пам'яті також можуть відображати спосіб, яким люди адаптуються до нових ситуацій або вивчають з минулого досвіду. Це може бути важливим аспектом у формуванні особистості та розвитку; формування стереотипів та переконань, коли пам'ять про минулі події може впливати на формування стереотипів, переконань та упереджень. Сліди пам'яті про певні події або взяті з навколишнього середовища можуть впливати на спосіб, яким люди сприймають нові ситуації та взаємодіють з іншими; вивчення когнітивних процесів (в психології, сліди пам'яті є важливими для вивчення когнітивних процесів, таких як утримання, відновлення та розпізнавання інформації). Вони допомагають розуміти, як ми зберігаємо та використовуємо інформацію з минулого; наступне - психотерапія: використання слідів пам'яті може бути важливим компонентом психотерапії, особливо в роботі з травматичними враженнями та ПТСР [5–6]. Розуміння та переробка емоційних слідів минулих подій може допомогти людині подолати страждання та розвиватися далі.

Отже, поняття слідів пам'яті в психології допомагає розуміти, як минулі події та досвід впливають на психічне функціонування людини, і як це знання може бути використано для покращення якості життя та розвитку [7, с. 314].

Використання слідів пам'яті у воєнний та повоєнний час може мати різноманітні перспективи, які спрямовані на збереження історії, пам'яті про події, виховання національної свідомості та мирного врегулювання конфліктів. Назвемо декілька можливих напрямків використання слідів пам'яті: історичне дослідження: сліди пам'яті є цінним джерелом для істориків, дослідників та студентів, які вивчають минуле. Вони допомагають розкрити події, деталі та наслідки воєнних конфліктів, щоб уникнути повторення помилок минулого; виховання поколінь: сліди пам'яті можуть бути використані для виховання молодого покоління, навчаючи його цінності миру, терпимості та збереження пам'яті про жертви війни. Це допомагає формувати громадянську свідомість та патріотизм; міжнародний діалог та примирення (сліди пам'яті можуть слугувати міжнародному діалогу та примиренню між націями, які колись перебували у конфлікті). Пам'ятні місця, музеї та історичні експозиції можуть стати місцями зустрічей та спільної роботи для побудови миру; терапевтичне використання: для тих, хто пережив воєнні травми або втратив близьких у війні, збереження слідів пам'яті може мати терапевтичне значення. Пам'ять про минуле та спогади можуть також допомогти в процесі відновлення та побудови нового життя після війни; ще, запобігання конфліктам, яке передбачає вивчення та розуміння причин воєнних конфліктів через сліди пам'яті та може сприяти розвитку стратегій запобігання конфліктам й побудові стійкого миру.

Використання слідів пам'яті у воєнний та повоєнний час може допомогти суспільствам усвідомити цінність миру, запобігти повторенню воєнних трагедій та сприяти збереженню пам'яті про минуле. Що спонукає нас до дослідження нових особливостей заявленої теми, як її психологічних так і криміналістичних аспектів тощо.

Список використаних джерел

1. Котюк І. І. Проблемні аспекти традиційного розуміння «самоідентифікації особистості» з позицій теорії криміналістичної ідентифікації. *LEX сучасна онлайн-платформа*. URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/problemni-aspekty-tradytsijnogo-rozuminnya-samoidentyfikatsiyi-osobystosti-z-pozytsij-teorii-kriminalistychnoyi-identyfikatsiyi/> (дата звернення: 11.09.2023).
2. Мушкевич М. І., Чагарна С. Є. *Основи психотерапії*: навч. посіб. / за ред. М. І. Мушкевич. 3-тє вид. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. 420 с.
3. Сергеева Л. М., Кондратьєва В. П., Хромей М. Я. *Лідерство*: навч. посіб. / за наук. ред. Л. М. Сергеевої. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2015. 296 с.
4. Біленчук П. Д., Дубовий О. П., Тимошенко П. Ю., Салтевський М. В. *Криміналістика*: підручник. Київ: Національна академія внутрішніх справ України, 1997. 232 с.
5. Посттравматичний стресовий розлад. *Вікіпедія Вільна енциклопедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Посттравматичний_стресовий_розлад (дата звернення: 11.09.2023).
6. Когнітивна система. *Вікіпедія Вільна енциклопедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Когнітивна_система (дата звернення: 11.09.2023).
7. Варій М. Й. *Загальна психологія: підручник для студ. вищ. навч. закл.* 3-тє вид. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 1007 с.

Статівка Є. С.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.психол.н., доцент Гришина Т. А.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗВ'ЯЗКУ ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА САМООЦІНКИ У ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

Інтерес до внутрішнього світу особистості завжди мав особливе значення. Поведінка людини поєднується з її власним образом і тим, ким вона хоче бути. Вивчення характеристик самосвідомості, чи є самооцінка адекватною, структура та функції образу «Я» пов'язані із формуванням особистого статусу в житті, що має не лише теоретичне значення, а й практичне.

Самооцінка суттєво впливає на ефективність діяльності та формування особистості на всіх етапах розвитку. Залежність особистості суб'єкта та різних форм зовнішньої діяльності від його ставлення до себе неодноразово підтверджувалась у психології. Тому ставлення людини до себе є однією з основних характеристик її особистості [3].

Адекватна самооцінка при взаємодії з оточуючими є одним з основних показників психосоціальної адаптації. Якщо самооцінка спотворена, то це вже є достатньою умовою соціального розладу, що свідчить про необхідність коригувальних заходів для запобігання серйозних психологічних проблем [2].

Питання самооцінки особистості у психологічній теорії є одним з найбільш досліджуваних. У науковій літературі проблема формування самооцінки та різні її аспекти дають доволі широке коло представлення. Велику

увагу дослідженню феномену самооінки приділено у роботах Л. Божович, О. Музики, У. Джемса, Ф. Зімбардо, Е. Еріксона, К. Роджерса, Ч. Кулі, Є. Шорохової, М. Лісіної, А. Липкіної, О. Соколової, Дж. Міда, Ч. Спілбергера, С. Рубінштейна, та інших авторів. Проблему формування особистості у юнацькому віці та особливостей самосвідомості досліджували А. Дмитрієв, І. Лілієнталь, М. Енеєва, Н. Протасова, В. Лісовський, А. Газізулін та ін. [3].

Важливою передумовою розвитку національних і соціальних продуктивних сил є те, що компетентні фахівці можуть здійснювати самовизначення, саморозвиток, самовиховання, саморефлексію, самовдосконалення та самореалізацію в житті. Всі ці якості можна отримати та реалізувати лише з адекватною самооінкою.

У юнацькому віці особистість не лише зазнає психологічних та фізичних змін, але також відбувається прийняття важливих рішень та формування особистості. Після тихого шкільного життя, де більшість проблем вирішують батьки та вчителі, настає час самостійно обирати професійну діяльність, коханих та друзів. У цей період важливо зрозуміти себе, свій внутрішній досвід та психологічні реакції [1].

Отже актуальні соціальні умови розвитку осіб юнацького віку сприяють зростанню соціально-психологічної нестабільності, що може призвести до деструктивних змін в установках, світогляді та поведінці особистості у процесі її формування. Тому у взаємодії з властивими індивідуально-психологічними особливостями людини, така ситуація може мати суттєвий вплив на самооінку представників юнацької молоді і в результаті на особистість в цілому.

Список використаних джерел:

1. Заброцький М. М. Основи вікової психології. Тернопіль : Навчальна книга «БОГДАН», 2009. 112 с.
2. Орішко Н. К. Психологічні рекомендації щодо розвитку індивідуальних стратегій самовдосконалення особистості в юнацькому віці. *Актуальні проблеми психології та педагогіки* : зб. тез міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 2016 р. Харків : Східноукр. орг-ція «Центр педагогічних досліджень», 2016. С. 72–76.
3. Попелюшко Р. П. Психологічні умови подолання негативної самооінки в юнацькому віці : автореф. дис. ... канд. психол. наук. Київ, 2008. 12 с.

Трофімук К. В.

Класичний приватний університет
к.п.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ У РОБОТІ ЗІ ШКОЛЯРАМИ

Український народ вже два роки героїчно протистоїть військовій агресії росії, перш за все, завдяки сильному, організованому громадянському суспільству, силі духу та силі волі наших співвітчизників. Сьогодні держава, поряд з навчанням, значної уваги приділяє здоров'ю дітей. Особливої психологічної підтримки потребують діти, які проживають близько до зони бойових дій або разом з батьками вимушені були покинути свої домівки.

Проблеми арт-терапії досліджують такі науковці як: О. Вознесенська, О. Плетка, В. Савінов, В. Стадник та інші.

Метою роботи є: розкриття можливостей арт-терапевтичного методу позакласній роботі для підтримки психоемоційного здоров'я дітей.

Відомо, що заняття малюванням, ліпленням, музикою та ін. допомагають знімати у школярів емоційну напругу, зменшують тривожність, агресію. Такий напрямок отримав назву арт-терапія – лікування за допомогою мистецтва.

Найбільш розповсюдженим видом арт-терапії є малювання. Можливість не говорити, а виражати свої переживання у вигляді малюнка однією з найважливіших переваг арт-терапевтичного методу у роботі з дітьми, особливо з тими, які мають порушення у психоемоційній сфері, а таких дітей у сучасній школі чимало.

Враховуючи те, що сучасному вчителю необхідно не тільки спиратися на особливості кожної дитини, але й використовувати всі доступні засоби для її корекції та адаптації у соціумі, арт-терапевтичний метод може стати допоміжним методом у навчально-виховному процесі.

Арт-терапія є на сьогодні інноваційним методом, що сприяє творчому розкриттю здібностей та сутнісного потенціалу дітей, мобілізації внутрішніх механізмів саморегуляції й зцілення.

На сьогодні можна відмітити такі позитивні психолого-педагогічні особливості арт-терапії: створює позитивний емоційний настрій у групі; сприяє творчому самовираженню, розвитку уяви і фантазії, практичних навичок зображувальної діяльності; дає можливість дитині виражати свої почуття та емоції у соціально прийнятній формі; знижує негативні емоційні стани та їх прояви; розвиває відчуття внутрішнього контролю; сприяє розвитку комунікативних навичок дитини.

Основою арт-терапевтичних занять у школі має виступати творчість. Творчий процес є інтегруючим елементом у арт-терапії. Креативність – це засіб особистісного росту, саморозуміння й відновлення. Використання різноманітних технік з арт-терапії для дітей допомагає розкрити творчий потенціал особистості та покращити здоров'я та самопочуття.

Надзвичайно важливим елементом арт-терапевтичного методу є специфічні вправи. Вправи з арт-терапії слугують інструментом для вивчення почуттів, ідей та подій, для розвитку міжособистісних навичок та відносин, для зміцнення самооінки й впевненості та створення більш впевненого образу себе.

Умови для розповіді й обговорення роботи дитини не повинні бути директивними. Не можна інтерпретувати роботу дитини (це може робити лише сам автор за бажанням), і дітей не можна змушувати розкривати більше, ніж вони того бажають.

Необхідно також зазначити, що мова не може йти про повноцінну психотерапію, цим мають займатися фахівці. Нашою задачею було розкрити ті позитивні моменти арт-терапевтичного методу, які можна використовувати у позакласній роботі з дітьми, сприяючи їх творчому розвитку, самовдосконаленню, саморозкриттю, самоконтролю, певній корекції емоційних станів та настроїв.

Кожне із проведених занять – багаточільове, воно може стати основою для арт-терапевтичної роботи з однією з найбільш особистісних проблем, таких як страх, тривога, агресивність, сором'язливість, проблема спілкування, взаємодії в групі, взаємин з оточуючими.

Трошенко І. М.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.соц.ком., доцент Пенчук І. Л.

ВПЛИВ ІНТЕРНЕТУ, ЯК ЗАСОБУ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ, НА ФОРМУВАННЯ НОВОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В УКРАЇНІ

Бурхливий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій у кінці ХХ – початку ХХІ ст. формує в Україні інформаційне суспільство, передбачаючи пошук нових способів трансляції соціокультурного досвіду, вирішення перед науковцями та науковою громадськістю завдання адекватного пояснення сучасних процесів, їх можливої прогностики.

Проблема організації практичної діяльності засобів масового впливу завжди була актуальною для вітчизняної та зарубіжної науки. Досить широко висвітлена вона й у психологічній літературі. Однак найбільш вивченим у цій проблематиці є історичний досвід розвитку засобів масової комунікації та радіомовлення. До нього звертаються багато вчених: одні – в спеціальних працях з історії, інші – проводять історичні паралелі і вельми переконливо. Вивчення конкретних історичних періодів цілком виправдане: саме в періоди реформ, революційних, соціально-економічних і політичних перетворень зростає роль і вплив засобів масової комунікації в суспільстві [4, с. 11].

Чинник глобалізації, інтенсивність впливу засобів масової комунікації змінили комунікативну поведінку аудиторії, що гранично актуалізує проблему розвитку суб'єктності в житті сучасного суспільства, адже можливість його поступального розвитку, за практикою останніх років, залежить не тільки від темпів впровадження в економіку тієї чи іншої країни ринкових відносин, високоефективних технологій, механізмів господарювання, а й від того, наскільки враховано при цьому корінні інтереси всіх соціальних груп, наскільки успішно й позитивно вирішено на цій основі соціальні суперечності. У зв'язку з цим, гранично актуальною постає проблема психологічного впливу Інтернет на формування і розвиток соціуму [3, с. 15].

Інтернет виступає каталізатором розвитку нового явища – Інтернет-ЗМІ. Їх поява й подальший успішний розвиток можливі завдяки формуванню нових інформаційно-комунікаційних технологій. Сьогодні Інтернет – середовище для ефективного здійснення масової комунікації, насамперед завдяки своїм унікальним можливостям подання інформації, переважно – мультимедійності, інтерактивності і гіпертекстуальності та їх психологічного впливу на особистість [2, с. 6–13].

Інформаційне суспільство розглядається як еволюційне продовження індустріального суспільства, в якому найбільш високими темпами зростають сектори, пов'язані зі створенням і споживанням інформації, а нові інформаційні та комунікаційні технології як наслідок технологічної конвергенції психологічно впливають на характер комунікацій. Доступ до інформації виступає вирішальним чинником організації демократичного суспільства. Виробництво, обробка й передача інформації стають новою, потужною продуктивною силою і значно впливають на психологічні, соціальні, економічні та політичні процеси, що відбуваються не тільки в Україні, а й у світі загалом [1, с. 67].

Одночасно з перетвореннями в соціально-економічній і політичній сферах становлення інформаційного суспільства надає соціальний, психологічний та культурний вплив на особистість і соціум загалом. Цілком природно, що в період становлення інформаційного суспільства особливої актуальності набувають питання теорії і практики масової комунікації, психології і, особливо, її нових високотехнологічних форм.

Поява новітніх високотехнологічних форм масової комунікації, Інтернет зокрема (всесвітня комп'ютерна комунікативна мережа, до якої підключені мільйони користувачів з усього світу), вимагає відповідного опису й пояснення – як на прикладному, так і на теоретичному рівні. Отже, мережева комунікація якнайкраще вписується у модель інформаційного суспільства, оскільки в соціумі спостерігаються тенденція усвідомлення провідної ролі інформації в процесах еволюції й життя загалом, визнання інформації однією з головних категорій створення інформаційного світу.

Список використаних джерел

1. Абисова М. А. Комунікативні стратегії в постсучасному світі: соціально-філософський аналіз : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03. Київ, 2011. 188 с.
2. Бебик В. М. Глобальне інформаційне суспільство: поняття, структура, комунікації. *Інформація і право*. 2011. № 1 (1). С. 41–49.
3. Пляка Л. В. Формування комунікативної компетентності на сучасному етапі модернізації освіти. *Держава і право: проблеми становлення і стратегія розвитку* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Суми, 1–18 травня 2008 р. Ч. II. Суми : ВВП Мрія-1, 2008. С. 253–256.
4. Холод О. М. Комунікаційні технології : підручник. Київ : КиМУ, 2012. 263 с.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, РЕАБІЛІТАЦІЇ, ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ, СПОРТУ ТА ТУРИЗМУ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

Бадя В. І.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.п.н., доцент Трофімук К. В.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ГОТЕЛІ «ТЕАТРАЛЬНИЙ» М. ЗАПОРІЖЖЯ

На сьогодні впровадження інноваційних технологій в готелі «Театральний» включає три етапи.

1. Автоматизація бізнес-процесів всередині готелю. Інформація про роботу готелю накопичується і зберігається на (базі даних) сервері.

2. Створення внутрішньої інформаційної системи. Дозволяє автоматизувати бізнес-процеси через мережу Інтернет, яка пов'язує внутрішню інформаційну систему готелю із її зовнішніми партнерами (туроператорами, клієнтами).

3. Об'єднання Інтернет і екстернат систем в одне бізнес-середовище. Інтегрує всі внутрішні служби готелю і забезпечує відгук на будь-які запити із зовні завдяки методам електронного обміну даними, електронній комерції.

В умовах жорсткої конкуренції готелі змушені шукати нові шляхи підвищення привабливості та доступності своїх послуг. Недооцінка інноваційного управління в діяльності вітчизняних готельних підприємств призвела до зниження рівня їх конкурентоспроможності, порушення принципів і методів управління, зниження якості готельних послуг. Інновації виступають в якості стимулу для подальшого розвитку готельного бізнесу, дають змогу підприємствам не тільки займати лідируючі положення у своїх ринкових сегментах, але й відповідати світовим стандартам готельного обслуговування.

Розглянувши ефективність господарської діяльності готелю «Театральний», та проаналізувавши інноваційні технології які використовує підприємство, можна зробити висновок, що готель використовує такі види технологічних інновацій як:

1. Автономна котельня – яка забезпечує цілодобове опалення та безперебійне постачання гарячої та холодної води;

2. Системи кондиціювання та вентиляції готелів, а саме приточно-витяжна система вентиляції і конденсації – яка забезпечує цілодобовий комфорт постояльців та покращує мікроклімат в приміщеннях готелю;

3. Комп'ютерна система 1С – в даній конфігурації закладені алгоритми роботи адміністратора (порт'є) з резервування кімнат, запису та обліку відвідувачів і ведення взаєморозрахунків із ними. Конфігурація дає можливість вести облік добовою і погодинної оплати за проживання, здійснювати замовлення переселення, реєстрацію, запуск, змінювати строки проживання. Всі ці готельні операції, записуються в карті фонду номерів. Зручне виконання цієї карти дасть можливість адміністратору готелю запланувати бронювання номера на практично будь-який період. Фонд номерів можливо записувати у добі і в годинах. Майже будь який облік контрагентів і всякі сторонні платні роботи або знижки, фіксуються в системі. Платформа 1с готель формує потрібні види звітності;

4. Електронні замки та ключ карти – магнітні картки прості в застосуванні. Та відпадає необхідність у спеціальних співробітниках – поверхових чергових. Такі системи дозволяють контролювати видачу ключів: ким, коли виданий, отримати докладний звіт про те, хто і коли виходив, заходив у кімнату. Також можна заблокувати карту і обмежити доступ людей в номер. Такі функції дозволяють повністю контролювати персонал.

Таким чином, основними перевагами є те, що застосування інноваційних технологій в роботі готелю «Театральний», підвищує його конкурентоздатність, якість надаваних послуг, що позитивно впливає на імідж підприємства, збільшуючи потік постійних клієнтів, що відповідно гарантує отримання прибутку підприємством.

Загоскін А. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.п.н., доцент Трофімук К. В.

ОСОБЛИВОСТІ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ У ПОЛЬЩІ

На сьогодні в Європі величезний вибір об'єктів проживання – різноманітних цін і стандартів. Широкий вибір таких об'єктів у містах, а також у мальовничих містечках і селах, в оточенні чудової природи.

Метою даної роботи є дослідити готельний ринок та його особливості у Польщі.

У Польщі готельний ринок знаходиться на стадії зростання, напередодні його зрілості і за показниками транзакцій наближається до провідного сегменту бізнесового ринку нерухомості – нежитлового будівництва. Тепер число готелів у Польщі динамічно зростає не тільки в регіонах з динамічною бізнесовою активністю, але й в привабливих туристичних регіонах, що вимагає належного якісного туристичного обслуговування й формує попит на підготовку освічених працівників, які не тільки володітимуть сучасними теоретичними знаннями, але й мають відповідний досвід і професійні компетенції. Адаже готель є робочим місцем для спеціалістів різних галузей – директорів, менеджерів, організаторів заходів, шеф-кухарів і працівників кухні, декораторів, адміністраторів тощо. Добре освічені спеціалісти і керівні кадри підвищують привабливість в цій галузі

і розширяють палітру пропозицій в сфері організації відпочинку, конференції і вільного часу про нові, інноваційні задуми.

За результатами аналізу статистичних даних і експертних оцінок польських фахівців готельної справи, сформовано особливості сучасного розвитку готельного господарства Польщі:

1. Планування інвестицій та входження інвестицій на ринок готельних послуг великих міст – Варшави, Кракова, Гданьська, Познані, Вроцлава та ін. Найбільш потужною на польському готельному ринку є Варшавська агломерація, де донедавна домінували бізнесові клієнти, а тепер Варшаву щораз більше відвідують туристи, кількість яких перевищила 2021 року 10 млн осіб щорічно.

2. Входження на польський ринок нових операторів – відомих у світі готельних марок та їхніх мереж. Наприклад, у Кракові 2020 року буде відкритий готель Puro місткістю понад 200 номерів, готель Radisson з 230 номерами, готель V&V з 130 номерами, а також два бутикові готелі Ferreus і H15 – разом 140 номерів. У центрі Кракова виникне також готель Autograph Collection Готель з 125 номерами марки життєвого стилю, що належить Marriott International. Він буде першим об'єктом цієї ексклюзивної мережі в Польщі. У цьому році розпочнеться також будівництво готелю Best Western Balice Airport. У Познані на цей рік передбачено відкриття готелю Hilton (117 номерів) і Focus Hotel Познань (94 номерів), а в майбутньому – готелю Моу (120 номерів) при аеродромі Мілина.

Крім того, до мережі Best Western Hotels & Resorts додаються новостворені познаньські готельні об'єкти – Edison Park, Collection, Sure Hotel, Edison. 3. Новим ринковим трендом є щораз більша зацікавленість діючих інвесторів і міжнародних готельєрів-франшизодавців у готельному сегменті менших міст і містечок у Польщі. Як приклад, відкриття в Калішу за результатами ревіталізації готельного об'єкта на місці раніше діючої фабрики роялів готельно-культурного комплексу Calisia готелю Hilton з понад 100 номерами. В Освенцимі теж відкриється готель Hilton на 120 номерів. Нові об'єкти міжнародних марок відкриваються також у польських курортах, в т.ч. готель Radisson Blu в Закопане з 158 номерами і 68 апартаментами, а також готель Hilton Garden Inn в Колобжегу.

У структурі польської готельної бази переважають індивідуальні готелі, власниками яких є польські фірми, що самостійно займаються готельним менеджментом. Дві третини розміщень в приватних малих готелях забезпечують внутрішні туристи, що детермінується оптимальним співвідношенням ціни-якості готельної послуги. На регіональному рівні також відзначаються суттєві зрушення. Серед досліджуваних об'єктів 196 складають готельні об'єкти, з них найбільш потужна група – власне готелі (132, що складає 32,5 % досліджуваної вибірки). Крім того, створено 210 об'єктів розміщення, а саме: будинки відпочинку (19,0%), приватні квартири (17,1 %), установи оздоровниць (14,3 %), а також агротуристські квартири (11,9 %). У 2021 р. доступними для туристів у Куявсько-Поморському воєводстві було на 2481 ліжко-місце більше попереднього року, що відображає прискорені темпи розвитку засобів розміщення туристів і готельного господарства регіону. Порівняно з попереднім роком у воєводстві найбільше зростання в рамках готельного господарства залишається за готелями – приріст нових 11 об'єктів.

Таким чином, у структурі польської готельної бази переважають індивідуальні готелі, власниками яких є польські фірми, що самостійно займаються готельним менеджментом. Дві третини розміщень в приватних малих готелях забезпечують внутрішні туристи, що детермінується оптимальним співвідношенням ціни-якості готельної послуги.

Кльопка А. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.п.н., доцент Трофімук К. В.

УПРАВЛІННЯ РЕКЛАМНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ГОТЕЛЬНОЇ СФЕРИ

Рекламна діяльність в готельній сфері є цілеспрямованим інформуванням про готельний продукт з прагненням інформативного впливу на покупця для заохочення й продажу готельного продукту, слугуючи появі в споживача зацікавленості та прагнення придбати даний готельний продукт. Реклама часто носить переконливий характер, має тенденцію бути націленою на аудиторію, а не на окремих людей, і має на меті покращити результати бізнесу, як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі.

Отже, можемо сказати, що реклама в готелі споживачеві реклама в готелі дає змогу заощадити час і засоби під час з'ясування заявлених відмітних властивостей готельного продукту.

Імідж реклама – створює сприятливий образ готелю та його послуг [18]. Сюди входять: телевізійні рекламні ролики, білборди, рекламні перевезення, реклама на сторінках газет та журналів, участь у благодійних акціях.

Стимулююча реклама – стимулює потреби в придбанні пропонованого готельного продукту. Існує кілька видів реклами: періодична реклама в газетах і журналах, пряма пошта, реклама на радіо, участь у виставках, реклама на телебаченні.

Реклама стабільності - для закріплення результатів, досягнутих у готельному бізнесі. Шляхом прихованої участі: прихована реклама у вигляді статей про готельні продукти та діяльність готелю, участь у готельних виставках, пряма поштова розсилка постійним партнерам проспекту про діяльність готелю.

Рекламне повідомлення повинне бути коротким, цікавим, зрозумілим та оригінальним. Але для того, щоб реклама працювала, потрібно розробити рекламну програму.

Довгостроковий успіх готельного бізнесу залежить від вашої здатності адаптувати свою маркетингову стратегію до тієї, яка допоможе вам охопити більше мандрівників, побудувати довіру та визнання, придбати нових клієнтів та оптимізувати доходи від бронювання.

Взагалі, основою успішних маркетингових стратегій є розуміння аудиторії. Хто вони? Чого вони шукають у готелі? Як вони знаходять готелі? Що змушує їх вирішити забронювати один готель за численними альтернативами?

Клієнти обирають готелі на основі багатьох різних факторів, таких як його розташування; доступ до автомобільних, залізничних або повітряних перевезень; приміщення для проведення засідань; його репутація гостинності; або його ціна.

Провівши аналіз і визначивши, хто ваша аудиторія, ви зможете набагато детальніше дізнатися про їх потреби та про те, як ви можете обслуговувати та охоплювати їх, не витрачаючи цінні ресурси.

Отже, кожен успішний готель повинен витратити час, щоб прояснити свою аудиторію, створити цінні пропозиції та визначити, де їх шукає аудиторія. Ваша стратегія повинна бути унікальною, хоча, ймовірно, вона включатиме стратегічний дизайн веб-сайтів, списки на сайтах бронювання подорожей, висвітлення у ЗМІ та різноманітну співпрацю. Хоча для розробки та доопрацювання вашої маркетингової стратегії потрібен час, це створить більший дохід та щасливіших гостей.

Трофімук К. В.

Класичний приватний університет
к.п.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА У ШВЕЙЦАРІЇ

На сьогодні із збільшенням туристів помітний розвиток набула інфраструктура туризму та готельне господарство. Високі темпи розвитку цієї сфери в поєднанні зі складною ситуацією на ринку праці загострюють проблему якісної підготовки кадрів.

У даний час, як показує аналіз діяльності вітчизняних готелів, послуги, що надаються іноземним туристам та громадянам нашої країни, як правило, поступаються світовим загальновизнаним стандартам. Тому, доцільним є вивчення та застосування досвіду організації навчання майбутніх фахівців готельної сфери країн, що вже мають розвинену та всесвітньо визнану систему професійної освіти.

Питання підготовки фахівців готельної індустрії розглядали вчені: В. Квартальний, І. Зорін, М. Морозов, І. Рябов, В. Чепік та інші.

Метою роботи є вивчення підходів до організації професійної підготовки фахівців для готельного господарства у Швейцарії.

На думку власників міжнародних п'ятизіркових готелів, швейцарські школи управління гостинністю входять до числа найкращих у світі: Міжнародна школа готельного менеджменту Ле Рош (Les Roches International School of Hotel Management), Школа готельного бізнесу в Лозанні та Інститут вищої освіти Гліон (Glion Institute of Higher Education).

Вища освіта в Швейцарії асоціюється зі спеціальністю «готельний бізнес». Швейцарія перша в світі створила модель освіти в цій галузі, а її школи готельного та туристичного бізнесу вважаються еталонними. Перша школа готельного господарства, Ecole Hoteliere de Lausanne, відкрилася в Швейцарії в 1899 році. У сучасних школах готельного бізнесу, крім готельного та туристичного менеджменту, студенти вивчають маркетинг, інформаційні технології, стратегічний менеджмент, міжнародні фінансові системи й бухгалтерський облік, контроль бізнесу, проект-менеджмент, іноземні мови. Практично, всі програми вищої освіти охоплюють одразу три сфери - туристичний, ресторанний і готельний менеджмент.

Поєднання теорії й практики - основна риса навчання гостинності в Швейцарії. Багато шкіл розташовані на базі діючих готелів, що дозволяє щодня всі теоретичні знання, отримані на заняттях, відразу ж застосувати на практиці. Крім того навчальною програмою передбачені обов'язкові оплачувані стажування.

Інша швейцарська школа менеджменту гостинності Les Roches International School of Hotel Management акредитована Асоціацією шкіл і коледжів Нової Англії (New England Association of Schools and Colleges -NEASC), Quality Assurance Agency та EdExcel.

Навчальна програма Les Roches International School of Hotel Management дає змогу навчатися за спеціалізацією «Готельний менеджмент», «Ресторанний менеджмент», «Готельний і туристичний менеджмент» та отримати диплом бакалавра в Сфері готельного менеджменту (4 роки), магістра бізнес-адміністрування в Сфері готельного менеджменту (1 року) та диплом післядипломної освіти (2 роки).

Слід зауважити, що здебільшого такі програми підготовки здійснюють підготовку не тільки фахівців готельного бізнесу, а й працівників підприємств харчування туристичних агенцій та інших.

Таким чином, створення та удосконалення системи професійної освіти вимагає залучення досвіду інших країн, що вже є визнаними лідерами освіти в сфері обслуговування. Значну частину в такій підготовці посідає практика (в закордонних закладах освіти не менше ніж 50% загальної навчальної підготовки відводиться на практичну підготовку), що для української системи підготовки є проблемою.

Трофімук К. В.

Класичний приватний університет
к.п.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГОТЕЛЮ «ІНТУРИСТ» м. ЗАПОРІЖЖЯ

На сьогодні грамотна й ефективна реклама готелю здатна підтримати його добру репутацію, сприяти продажам, зробити його відомим для широкого кола громадськості. Реклама в цілому покликана просувати готельні послуги за марками готелів, що їх надають.

Тож, для того, щоб досягнути визначених цілей, підприємство має приділити особливу увагу рекламній діяльності. У досліджуваному готелі, вона розвинена достатньо.

Рекламну діяльність у сфері готельного господарства досліджували такі вчені: В. Г. Герасименко, С. Г. Нездоймінов, С. С. Галасюк, О. В. Шикіна, І. М. Калугіна.

Метою роботи є – розглянути особливості рекламної діяльності готелю «Інтурист» у мережі Інтернет. В готелі «Інтурист» діє метод просування – реклама через Internet. Сьогодні Internet – це найлегший спосіб отримання інформації з будь-якої точки земної кулі. Інтернет-реклама зараз просто неможлива без

наявності сайту організації. Саме з його створення потрібно розпочинати рекламну діяльність у мережі Інтернет.

Ресурс даного готелю є цікавий користувачам і відповідав його потребам, є максимально привабливим для аудиторії. Ознаками якісного сайту готелю є:

- доступність інтерфейсу і контенту кількома мовами (як мінімум українська, російська, англійська);
- якісні та яскраві і тільки актуальні фото готелю, номерів;
- добре структуровані розділи сайту та зручність пошуку будь-якої необхідної інформації;
- доречний дизайн, що підкреслює статус і особливості конкретного засобу розміщення;
- доступна та зрозуміла форма онлайн-бронювання;
- наявність всієї контактної інформації, відмітки на карті міста, схеми проїзду до готелю;
- наявність онлайн-консультанта і гарячої лінії, за допомогою якої клієнт завжди зможе додзвонитися й отримати відповіді на свої питання;
- наявність на сайті готелю реальних відгуків клієнтів.

Тобто для оптимальної роботи сайту необхідно враховувати всі ці особливості. На цьому етапі не слід економити, тому що сайт засобу розміщення є його візитівкою, яка справляє перше враження на клієнта.

Отже, щодо досліджуваного готелю, інформація про перелік послуг, ціни, опис готелю розміщена на різноманітних сайтах. З розвитком технологій, а особливо у всесвітній мережі Інтернет підприємство має змогу представити свої послуги ширше, і набагато ширше.

Готель має свій власний сайт <https://www.intourist.com.ua/>, на якому розміщена інформація про сам заклад, діяльність його підрозділів, послуги, ціни на них (прайс-листи), інформацію про бронювання, засоби контактів тощо. Наявність власного інтернет-ресурсу для підприємства є важливим атрибутом в 21 столітті. Правильно організований сайт є потужним маркетинговим інструментом, де представлена інформація потенційним клієнтам в будь-який час, незалежно від їх місцезнаходження.

На сьогодні готель «Інтурист» отримав 87 балів з 220 можливих за Інтернет-контент підприємства. Це говорить про те, що готелю потрібно детальніше проаналізувати власний сайт та звернутися до фахівців з метою покращення Інтернет-контенту та домогтися максимальної ефективності ресурсу.

Сайт має досить зручний інтерфейс. Також, ми можемо бачити, що на головній сторінці розміщена інформація про сам готель та форма для швидкого пошуку номерів, де можна ввести період проживання та здійснити пошук вільних номерів. Зверху сайту знаходиться меню яке, як на мене, є зручним.

Всього на цьому сайті розміщено 6 розділів: «Про готель», «Номери та бронювання», «Служба», «Пропозиції готелів», «Ресторан», «Контактна інформація». На жаль, на сайті відсутня сторінка з відгуками гостей, які вже користувались послугами готелю. Така інформація допомагає, по-перше, врахувати зауваження і побажання клієнтів щодо покращення рівня обслуговування, цінні ідеї, які висувають гості, а по-друге, відповісти на численні запитання, що виникають у потенційних відвідувачів готелю «Інтурист». Така реклама націлена на:

- створення сприятливого іміджу фірми чи товару/послуги;
- забезпечення доступності інформації про фірму чи продукцію для сотень мільйонів людей, у тому числі географічно віддалених;

Також, готель уклав угоду з Booking.com угоду про використання онлайн-платформи з бронювання. Booking.com працює на основі комісійної винагороди, а це значить, що готель платить фіксований відсоток за кожне бронювання, отримане через сайт. Точний розмір комісії показаний в процесі реєстрації, на етапі прийняття умов дого

До того ж, на сайті розміщені перевірені відгуки гостей. На платформі Booking є спеціальна команда, яка перевіряє відгуки гостей, щоб переконатися в тому, що вони відповідають дійсності. Якщо у вашого об'єкта є відгуки, яким можна довіряти, він виглядає надійніше в очах потенційних гостей і їм простіше збити вибір на його користь. Відгуки також містять корисну інформацію, яка може допомогти вам поліпшити враження гостей.

Отже, покращення рекламної діяльності та використання декількох комунікаційних каналів безумовно, приверне більшу кількість клієнтів і також вплине на конкурентоспроможність аналізованого готельного підприємства.

Туренко О. В.

Класичний приватний університет

ТРЕНДИ У ТУРИЗМІ. SMM-СТРАТЕГІЯ ДЛЯ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА У 2024 РОЦІ

На основі опрацьованих джерел і висновків після опитування мандрівників, можна виділити конкретні тренди в туризмі на 2024 рік. Вони будуть такими:

1. Спонтанність з опорою на технології:

- гнучкість планів;
- персональний підхід;
- віртуальна реальність;
- перемога реальних вражень.

2. Бувай, офіс. Працюйте де зручно:

- збільшення кількості довготривалих поїздок;
- новий формат MICE-туризму (означає чотири напрямки ділового туризму: Meetings - ділові зустрічі; Incentives - заохочувальні чи мотиваційні тури і програми, тимбилдинги, навчання персоналу, корпоративні свята; Conferences - конференції, конгреси, з'їзди, форуми, семінари тощо; Exhibitions – виставки, корпоративні заходи).

3. Ціна і цінність. Економні подорожі:

- спеціальні пропозиції для туристів;

- пошук гнучких умов.
- 4. Свідомий туризм:
 - екологічні варіанти поїздок;
 - менше використання пластику;
 - вигідні поїздки в несезон;
 - короткі тури в будні дні;
 - підтримка місцевих спільнот.
- 5. Безпека понад усе
- 6. Натхнення в пошуку:
 - пошук ідей для подорожі онлайн;
 - ностальгія за туризмом;
- 7. Внутрішній туризм:
 - економний, безпечний, екологічний;
 - відпочинок з домашніми улюбленцями;
 - нетуристичні напрями.
- 8. Повернення до простої радості життя:
 - релакс, йога та медитації;
 - активний відпочинок;
 - ближче до природи.

Поеднання основних трендів та детальне вивчення змін поведінки споживача – найбільш вдала SMM-стратегія для туристичного підприємства у 2024 році.

SMM-менеджери повинні дуже швидко реагувати на останні зміни та тенденції. Наприклад, із-за різних рівнів безпеки по країнах та регіонах, все більше мандрівників подорожують близько до дому.

Більшість людей шукає безлюдні природні місцини, аби сповна відновити сили та перезавантажитися.

Відновлення дорожніх поїздок – подорожі на особистому транспорті не тільки обмежують контакт з іншими, вони пропонують людям відчуття незалежності та контролю. Згідно з недавнім опитуванням, понад 43 % туристів, які цього року здійснили поїздку, заявили, що основною причиною цього є або безпечна зустріч з друзями та родиною, або просто спокійний спосіб подорожі.

Поведінка споживачів кардинально змінилася, тому маркетологам необхідно швидко змінювати стратегії та підлаштовуватися під ці зміни. Проаналізувавши тренди, компанії можуть збільшити охоплення через пошук, активно використовувати геолокації, безпосередньо комунікувати з туристами і запитувати чого їм не вистачає, і власноруч задавати тренди (наприклад, пропонувати туристам детокс-тури у високогірному карпатському будиночку).

Також окремої уваги треба приділяти свідомому туризму, який стрімко набирає обертів. На 2023 рік він на стадії активного розвитку, тому у 2024 році збільшиться попит на саме цей вид відпочинку.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТУ І ЛОГІСТИКИ

Бардаков А. Ю.

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ
курсант

наук. кер. – к.т.н., начальник відділу організації наукової роботи та гендерних питань Владов С. І.;
к.т.н., викладач циклової комісії аеронавігації Головенський В. В.; викладач циклової комісії
аеронавігації Ємець В. В.

ЩОДО ПИТАННЯ МОНІТОРИНГУ ТЕХНІЧНОГО СТАНУ АВІАЦІЙНИХ ДВИГУНІВ ВЕРТОЛЬОТІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ

Авіаційні двигуни вертольотів вимагають постійного моніторингу для запобігання можливих витоків потужності, збоїв або несправностей. Традиційні методи моніторингу можуть бути неефективними або недостатньо точними. У зв'язку з цим використання нейромережевих технологій може представляти значущий прогрес у виявленні потенційних проблем та прогнозуванні технічних збоїв. Нейронні мережі – це комп'ютерні системи, що імітують роботу людського мозку та здатні вивчати залежності в даних, адаптуватися та робити прогнози. В їхньому використанні для моніторингу технічного стану двигунів полягає принцип виявлення відхилень від звичайного функціонування.

Однією з основних переваг використання нейронних мереж в авіаційній індустрії є їхня здатність адаптуватися до змінних умов та виявлення неочевидних закономірностей в даних. Нейронні мережі можуть бути навчені на великому обсязі даних, включаючи дані про роботу двигунів у різних режимах та умовах експлуатації. Переваги використання нейронних мереж в моніторингу авіаційних двигунів вертольотів:

1. Точність прогнозування – нейронні мережі здатні точно визначити найменші відхилення в роботі двигуна, що дозволяє вчасно виявляти можливі несправності.

2. Автоматизація – використання нейронних мереж дозволяє автоматизувати процес моніторингу, зменшуючи витрати на людські ресурси та забезпечуючи неперервність контролю.

3. Прогресивність – за допомогою регулярних оновлень моделей нейронних мереж можна адаптувати до нових умов експлуатації та внести виправлення з урахуванням динаміки змін.

Для реалізації системи моніторингу за допомогою нейронних мереж в авіаційних двигунах вертольотів, спочатку необхідно зібрати обширний обсяг даних про їх функціонування в різних умовах. Ці дані включають в себе параметри роботи двигуна, температурні показники, тиск, швидкість обертання, тощо.

Після збору даних проводиться їхній аналіз та підготовка для навчання нейронних мереж. Розробляється модель, яка навчається визначити нормальну роботу двигуна та виявляти відхилення. Важливим етапом є валідація моделі на реальних сценаріях, що дозволяє підтвердити її ефективність та точність.

Однією з основних турбот при використанні нейронних мереж в авіації є захист систем від кібератак. Важливо враховувати ризики та вдосконалювати технологічні рішення для забезпечення надійності та невразливості систем моніторингу. Комплексний підхід, що включає в себе шифрування, моніторинг кіберзагроз та оновлення програмного забезпечення, визначається як важливий аспект впровадження нейронних мереж у сферу авіаційної безпеки.

Моніторинг технічного стану авіаційних двигунів за допомогою нейромережевих технологій відкриває нові можливості для підвищення ефективності обслуговування та безпеки авіаційних операцій. З розвитком штучного інтелекту та нейронних мереж очікується поступове вдосконалення систем моніторингу та прогнозування.

Однією з ключових переваг використання нейронних мереж у моніторингу технічного стану авіаційних двигунів є можливість оптимізації процесів обслуговування та ремонту. На основі аналізу даних, нейронні мережі можуть надавати рекомендації щодо часових і ресурсних розрахунків для усунення виявлених несправностей. Це сприяє підвищенню продуктивності та зменшенню витрат на технічне обслуговування.

Використання нейронних мереж в моніторингу технічного стану двигунів може суттєво вплинути на зниження витрат авіакомпаній та підвищення безпеки польотів. Забезпечення постійного контролю над станом двигунів дозволяє уникати непередбачуваних витрат та аварій, що може значно поліпшити економічні показники авіакомпаній та забезпечити безпеку пасажирів.

На міжнародному рівні вже існують успішні приклади впровадження нейронних мереж у моніторинг авіаційних систем. Деякі авіакомпанії використовують ці технології для прогнозування витрат на технічне обслуговування та управління ресурсами. Це підтверджує потенціал нейронних мереж у покращенні ефективності та безпеки авіаційних операцій.

Зростання використання нейронних мереж в авіації також відкриває можливості для їхньої інтеграції з іншими передовими технологіями, такими як Інтернет речей (IoT) та блокчейн. Спільне використання цих технологій може поліпшити систему моніторингу та забезпечити ще більшу точність в аналізі даних.

Використання нейронних мереж у моніторингу технічного стану авіаційних двигунів вертольотів є перспективним та обіцяючим напрямком. Це може покращити ефективність підтримки та безпеку авіаційних операцій. Однак, важливо звертати увагу на виклики, такі як забезпечення надійності моделей та захист від кіберзагроз.

Використання нейронних мереж в моніторингу технічного стану авіаційних двигунів є кроком уперед у розвитку авіаційної безпеки та ефективності. Це інноваційне рішення має потенціал стати важливою складовою сучасної авіаційної індустрії, забезпечуючи не тільки підвищення надійності, але і зниження витрат.

Волинський Д. І.

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ
курсант
наук. кер. – к.т.н., начальник відділу організації наукової роботи та гендерних питань Владов С. І.;
к.фіз.-мат.н., доцент, викладач циклової комісії економіки, соціально-гуманітарних та фундаментальних
дисциплін Семенов В. О.; к.п.н., доцент, заступник директора коледжу з навчально-методичної
та виховної роботи Губачов О. І.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БЕЗПЕКИ АВІАЦІЇ

Штучний інтелект в останні десятиліття став ключовою технологією у різних сферах людської діяльності, включаючи авіаційну індустрію. Використання штучного інтелекту у безпеці авіації стає все більш важливим елементом для забезпечення безпеки польотів, виявлення вад і попередження непередбачених ситуацій.

Однією з головних областей застосування штучного інтелекту в авіації є забезпечення безпеки польотів. Системи машинного навчання можуть аналізувати великі обсяги даних з різних джерел, таких як датчики повітряного судна, радары та камери, для виявлення потенційних небезпек та аварійних ситуацій. Це дозволяє реагувати на них або навіть передбачати їх заздалегідь, забезпечуючи високий рівень безпеки польотів.

Штучний інтелект також може використовуватися для аналізу технічних станів повітряних суден. Алгоритми машинного навчання можуть визначати патерни та аномалії в роботі різних систем літака, виявляючи можливі вади чи поломки. Це дозволяє вчасно вживати запобіжні заходи та запобігти виникненню серйозних технічних проблем.

Штучний інтелект також може бути використаний для оптимізації процесів обслуговування та технічного обслуговування повітряних суден. Автоматизовані системи можуть прогнозувати потреби у ремонті та обслуговуванні, раціоналізувати процеси та зменшити час простою повітряних суден. Штучний інтелект також дозволяє створювати високоточні симуляції польотів та надзвичайних ситуацій для тренування пілотів. Це допомагає збільшити рівень підготовки пілотів та підвищити їх реакцію на критичні ситуації.

Штучний інтелект може бути використаний для розробки систем автоматизованого управління польотами, які здатні аналізувати та прогнозувати поведінку повітряного простору, уникати зіткнень та оптимізувати маршрути з метою ефективності палива та зменшення викидів.

Враховуючи зростання кількості кіберзагроз, штучний інтелект може грати ключову роль у виявленні та протидії кібератакам на авіаційні системи. Використання алгоритмів машинного навчання дозволяє розпізнавати невідомі атаки та вчасно реагувати для забезпечення цілісності та безпеки інформаційних систем. Штучний інтелект може оптимізувати системи взаємодії між літаками у повітрі, роблячи їх більш автономними та здатними ефективно обмінюватися інформацією. Це сприяє уникненню конфліктів та покращує загальну безпеку авіаційного руху.

Штучний інтелект в авіації не тільки забезпечує безпеку польотів, але також сприяє вдосконаленню ефективності та розвитку галузі. Його потенціал виявляється в різних аспектах, включаючи оптимізацію роботи літаків, тренування пілотів, захист від кіберзагроз та автоматизоване управління польотами, що робить авіаційну систему більш стійкою та прогресивною.

Штучний інтелект може бути використаний для оптимізації обслуговування пасажирів в аеропортах та на борту повітряних суден. Системи машинного навчання можуть аналізувати дані щодо потреб пасажирів, їхніх вподобань і попередніх подорожей для надання персоналізованого обслуговування та покращення загального досвіду пасажирів.

Інтеграція штучного інтелекту може допомогти в розробці систем, які виявляють погіршення фізичного та психічного стану пілотів. Аналіз біометричних даних та поведінкових патернів може служити попередженням перед критичними ситуаціями та забезпечити можливість вчасного втручання.

Використання штучного інтелекту для оптимізації маршрутів, управління витратою пального та вдосконалення технічних характеристик літаків може призвести до зменшення викидів CO₂ та інших забруднюючих речовин, сприяючи сталому розвитку авіації та зменшенню екологічного впливу.

Штучний інтелект може використовуватися для розробки ефективних систем прогнозування та розпізнавання погодних умов, що є критичним для безпеки польотів. Це дозволяє адаптувати маршрути та плани польотів до змін у погодних умовах, запобігаючи можливим небезпекам.

Штучний інтелект у безпеці авіації відіграє все більш важливу роль, впливаючи на різні аспекти галузі. Від оптимізації обслуговування пасажирів до систем детекції стану пілотів та зменшення екологічного впливу – впровадження штучного інтелекту сприяє розвитку авіації, забезпечуючи безпеку, ефективність та сталість галузі.

Використання штучного інтелекту у безпеці авіації відкриває широкі можливості для підвищення ефективності, безпеки та надійності авіаційних операцій. Забезпечення безпеки польотів, аналіз технічних станів повітряних суден та оптимізація процесів обслуговування – це лише кілька аспектів, де штучний інтелект може внести значний вклад у розвиток авіаційної індустрії.

Харченко М. В.

Філія Класичного приватного університету, м. Кременчук
к.е.н., доцент кафедри логістичного менеджменту

КРИТЕРІЇ ФОРМУВАННЯ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ АЕРОПОРТУ

Транспортна система є однією з найважливіших галузей країни, ефективно та надійно функціонування якої забезпечує постійну та надійну роботу національної економіки, створює передумови для її зростання, забезпечує підвищення рівня конкурентоздатності та ефективності роботи інших галузей та сфер ви-

робництва країни, є запорукою покращення рівня життя населення. Важливою складовою транспортної системи є авіаційний транспорт, ефективність якого тісно пов'язана із загальним станом світової економіки, міжнародної торгівлі, її галузей, доходами населення.

Процес надання послуг аеропортом є технологічно складним та складається з великої кількості різних витратних операцій, які включають певний вид витрат, які залежать від того, на надання яких послуг вони направлені. У відповідності з видом послуг виділяються та обліковуються характерні для кожного виду операцій і процесів витрати.

Логістичні витрати зводяться в інші групи витрат аеропорту, наприклад, накладні постійні витрати підприємства, а це не дає змоги виконати їх ідентифікацію, оцінку, детальний аналіз, виявити резерви для оптимізації логістичного ланцюга та покращити рівень ефективності діяльності логістичної системи загалом. В якості основних напрямків ідентифікації логістичних витрат з метою виконання їх оцінювання, структурування чинників їх формування вважаємо практичним використовувати поділ логістичних витрат за ознаками, наведеними на рисунку 1. Саме накопичення за відповідними напрямками та подальший розподіл витрат забезпечує коректне визначення рівня логістичних витрат відносно кожного з об'єктів, фінансових результатів співпраці з кожним споживачем, фінансових результатів діяльності аеропорту загалом.

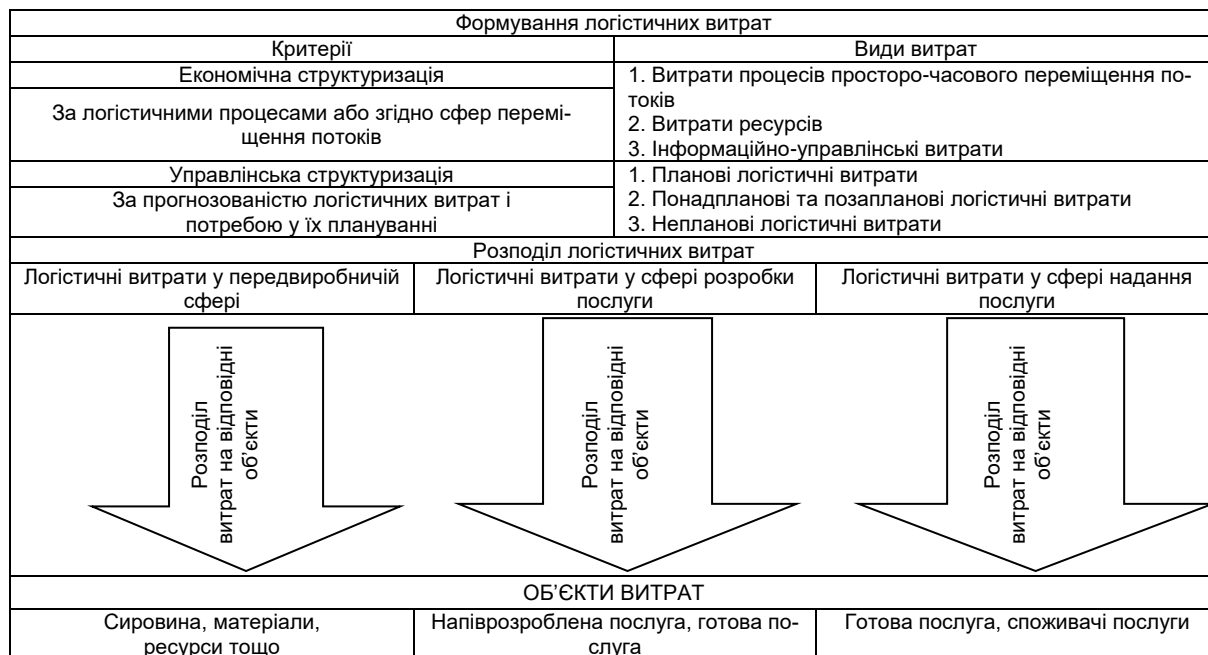

Рис. 1. Критерії формування логістичних витрат та їх розподіл за об'єктами

Аеропорти відіграють важливу роль в функціонуванні авіаційної галузі та сприяють реалізації потреб населення і галузей економіки в авіаційних перевезеннях. На авіаційну активність населення та представників різних галузей значний вплив має вартість авіаційних послуг, яка складається з тарифів авіаперевізника, аеропортових зборів та сервісного збору. В свою чергу вартість послуг аеропортів на пряму залежить від розмірів їх витрат.

Таким чином обсяги авіаперевезень знаходяться в прямій залежності від їх собівартості, на яку впливають витрати аеропортів. Ідентифікація, оцінка, виявлення критеріїв формування логістичних витрат, детальний їх аналіз допоможе виявити резерви для оптимізації логістичного ланцюга аеропортової діяльності та покращити рівень ефективності функціонування логістичної системи загалом.

Цимбалістова О. А.

Філія Класичного приватного університету у м. Кременчук
к.е.н., доцентка кафедри логістичного менеджменту

Бровко А. В.

Класичний приватний університет

ОБ'ЄКТИ ІННОВАЦІЙНИХ ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ У СТРАТЕГІЧНОМУ ПЛАНУВАННІ

Для прийняття ефективних управлінських рішень доцільно застосовувати методи стратегічного аналізу, які дозволяють зберегти баланс між кількісно вираженими ймовірними альтернативами рішень та інтуїцією, використаною в потрібний час.

Знаходження оптимального співвідношення між стратегією розвитку самої організації та інноваційною стратегією відповідно до наявних ресурсів, об'єктів інноваційних процесів у стратегічному плануванні, які дозволяють підвищити конкурентоспроможність та ефективність діяльності підприємства.

Інноваційні процеси в стратегічному плануванні на підприємстві грають ключову роль у забезпеченні конкурентоспроможності та стійкості бізнесу. Нижче наведено деякі аспекти, які можуть бути враховані для ефективного впровадження інновацій в стратегічне планування:

Система інноваційного менеджменту:

Визначення стратегічних цілей інноваційного розвитку.

Створення системи виявлення та аналізу інноваційних можливостей.

Залучення персоналу:

Розвиток інноваційної культури в організації.

Навчання персоналу навичкам та знанням, необхідним для інновацій.

Зовнішнє середовище:

Аналіз та моніторинг технологічних, економічних та соціальних трендів.

Встановлення партнерств з іншими організаціями та використання внутрішнього та зовнішнього досвіду.

Інноваційні стратегії:

Розробка стратегій, спрямованих на інноваційний розвиток.

Визначення інноваційних пріоритетів та напрямків.

Управління портфелем інновацій:

Створення системи управління портфелем інноваційних проектів.

Визначення критеріїв відбору та пріоритетів для інноваційних ініціатив.

Фінансування інновацій:

Створення механізмів фінансування інноваційних проектів.

Використання різних джерел фінансування, таких як гранти, інвестиції, кредити.

Впровадження інновацій:

Розробка планів впровадження інновацій та контроль за їхнім виконанням.

Створення системи моніторингу та оцінки результатів інновацій.

Запровадження технологій:

Використання передових технологій для покращення виробничих та управлінських процесів.

Активне впровадження цифрових технологій та інших інноваційних рішень.

Загальний підхід до інновацій у стратегічному плануванні варіюється від галузі до галузі та враховує особливості конкретного бізнесу. Важливо також враховувати динамічність ринкового середовища та готовність організації до змін. На рис. 3.1 можна побачити складові процесу розроблення інноваційної стратегії в сучасних умовах, який предсталений у вигляді проекту інноваційного розвитку підприємства.

Об'єкт інновацій може варіюватися в залежності від конкретного бізнесу, його галузі та стратегічних цілей. Важливо враховувати, що інновації можуть охоплювати різні аспекти діяльності підприємства і впливати на його розвиток.

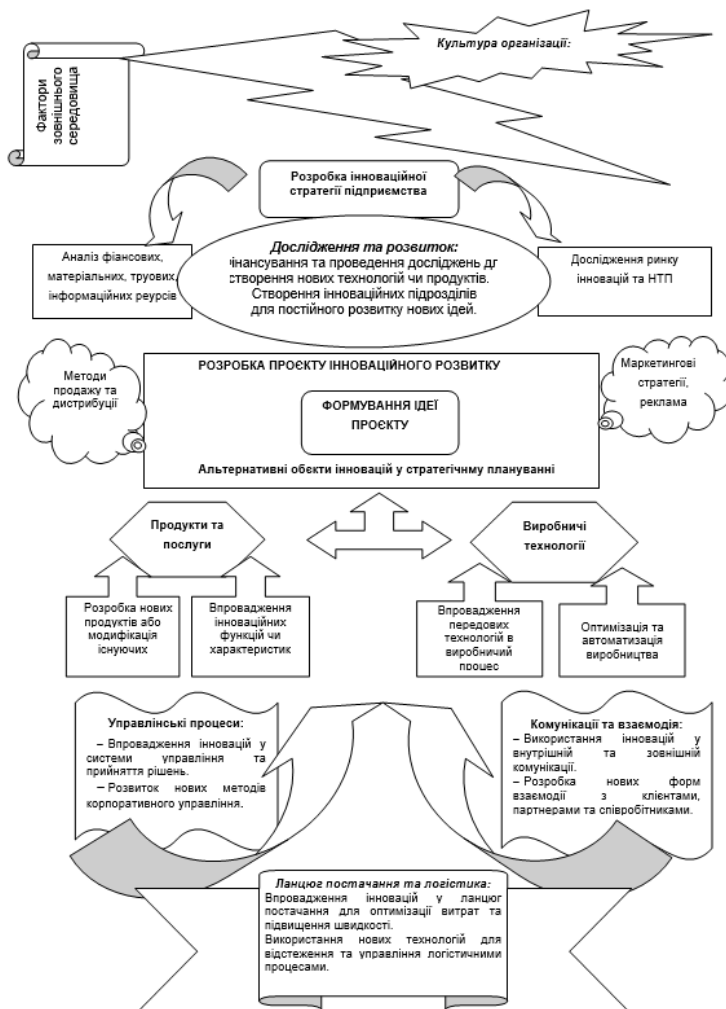

Рис. 1. Модель проекту інноваційного розвитку підприємства (Власна розробка авторів)

Цимбалістова О. А.

Філія Класичного приватного університету у м. Кременчук
к.е.н., доцентка кафедри логістичного менеджменту

Сундирєв О. В.

Класичний приватний університет

МОДЕЛЬ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ МІЖНАРОДНОГО МАРКЕТИНГУ ДЛЯ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ КОМПАНІЙ

Процес розроблення сучасних стратегій в міжнародній маркетинговій діяльності потрібно вивчати через призму основних ринкових тенденцій. Для розробки ефективних управлінських бізнес-процесів необхідно визначити маркетинговий інструментарій, який дозволить транспортно-логістичній компанії виходити на зовнішні ринки. Стратегії міжнародного маркетингу не повинні суперечити основній бізнес-стратегії компанії. Використання інструментів цифрового маркетингу задля посилення конкурентних позицій компаній на міжнародних ринках, забезпечення якісної комунікації та зворотного зв'язку зі споживачами та бізнес партнерами.

Для отримання статусу транснаціональної транспортно-логістичної компанії у найближчому майбутньому необхідно створити власну автентичну стратегію міжнародного маркетингу для досягнення конкурентних переваг та довгострокового успіху при виході на нові міжнародні ринки транспортно-логістичних послуг.

Створення стратегії міжнародного маркетингу для транспортно-логістичної компанії вимагає ретельного аналізу ринків, конкурентного середовища і визначення унікальних можливостей бізнесу представлено модель «Стратегії міжнародного маркетингу» (рис. 1).

Аналіз господарської діяльності Компанії, вивчення можливостей та загроз, сильних і слабких сторін, враховуючи функціонування ефективної системи управління ризиками, що відповідає кращим міжнародним практикам.

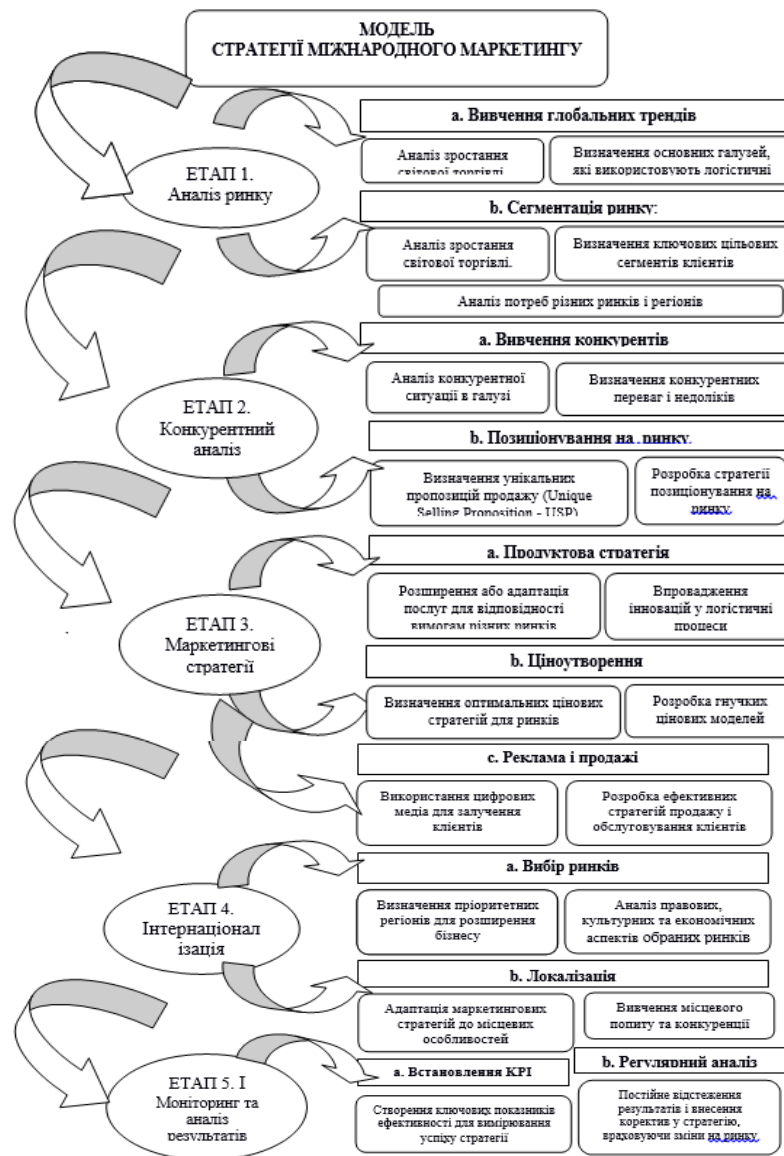

Рис. 1. Модель «Стратегії міжнародного маркетингу» (Власна розробка авторів)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ

Антонов О. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ПРОЄКТНИЙ ПІДХІД ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ СПРОМОЖНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сутність інституційної спроможності органів місцевого самоврядування у децентралізованій системі управління полягає у наявності достатнього обсягу необхідних ресурсів, повноважень щодо їх використання та ефективної системи нагляду за законністю рішень органів місцевого самоврядування. Умовами реалізації інституційної спроможності є розвиток і вдосконалення відповідних знань і навичок державних службовців для ефективного здійснення місцевого самоврядування та використання можливостей, які надаються децентралізованою системою управління.

Завдання з покращення нормативно-правового, методичного, організаційного, комунікативного забезпечення процесу проведення реформи місцевого самоврядування виконує низка державних і недержавних інституцій, серед яких:

1. Національна рада реформ – спеціальний консультативно-дорадчий орган при Президенті України з питань стратегічного планування, узгодження позицій щодо впровадження в Україні єдиної державної політики реформ та їх реалізації.

2. Офіс реформ – консультативно-дорадчий орган Кабінету Міністрів України, який координується Прем'єр-міністром, що допомагає Уряду України у розробці та втіленні пріоритетних для країни реформ.

3. Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Верховної Ради України IX скликання, який здійснює розробку проектів законів, інших актів Верховної Ради України; попередній розгляд та підготовку висновків і пропозицій щодо проектів загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку; проведення збору та аналізу інформації з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування.

4. Міністерство розвитку громад та територій України (Мінрегіон) – центральний органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної регіональної політики, державної політики у сфері розвитку місцевого самоврядування, територіальної організації влади та адміністративно-територіального устрою. Саме до повноважень цього органу належить завдання з формування спроможних територіальних громад.

5. Обласні державні адміністрації, які розробляють Перспективний план формування територій громад області згідно з методикою формування спроможних територіальних громад.

6. Регіональні офіси реформ з питань впровадження реформ у сфері місцевого самоврядування, які надають організаційну, консультативну, інформаційну допомогу з впровадження реформ у сфері місцевого самоврядування, децентралізації повноважень органів виконавчої влади з метою посилення інституційного, адміністративного та експертного забезпечення реформи на місцевому і регіональному рівні.

Попри створену потужну мережу установ, що опікуються питаннями реалізації реформи децентралізації влади в Україні, фахівці зазначають такі проблеми практичної її реалізації:

– недостатня спроможність основних державних інституцій дотримуватись концептуальних рамок (засадничих принципів) реформи, визначених відповідною Концепцією №333-р від 01.04.2014 року;

– брак людської та фінансової спроможності органів влади на усіх рівнях щодо забезпечення відповідного консультативно-методичного супроводу реформи [1];

– недостатня увага до проєктного менеджменту як важливої діяльності для розвитку та досягнення цілей громади [2].

Вважаємо запровадження проєктного менеджменту запорукою суттєвого підвищення ефективності функціонування територіальних громад, оскільки програми та проєкти місцевого розвитку є основними інструментами стратегічного планування розвитку і відновлення територіальної громади, а також основою фінансування відновлення.

Повністю поділяємо думку М. Савісько і В. Гацька стосовно переліку необхідних заходів з упровадження проєктного підходу в управління на рівні територіальних громад, які передбачають:

– забезпечення координації між різними рівнями та органами влади та іншими зацікавленими сторонами, аби проєктний підхід використовувався за замовчуванням для місцевого розвитку;

– забезпечення фінансової підтримки для успішного впровадження проєктного менеджменту на рівні громад;

– забезпечення підготовки проєктних менеджерів для проєктів європейських та світових донорів;

– підвищення рівня розуміння важливості проєктного менеджменту;

– залучення громадськості до створення проєктних ініціатив та їх реалізації;

– аналіз законодавчої бази щодо наявності перешкод і можливостей для проєктного менеджменту і внесення необхідних змін для спрощення запровадження проєктного підходу [2].

Список використаних джерел

1. Дерун Т. М. Інституційне забезпечення процесу децентралізації та формування об'єднаних територіальних громад. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 11. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/11_2019/41.pdf (дата звернення: 17.06.2023).

2. Савісько М., Гацко В. Проектний менеджмент на рівні територіальних громад: проблеми та можливі рішення. Аналітична записка. Київ : Київська школа економіки, 2023. 27 с. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/09/Zapiska.-Proektnii---menedzhment-v-gromadah.pdf> (дата звернення: 17.06.2023).

Бугайов А. С.

Класичний приватний університет
аспірант

ЗАХОДИ З ОПТИМІЗАЦІЇ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ РЕЄСТРАЦІЇ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ

Система державної реєстрації актів цивільного стану (ДРАЦС) є відкритою, оскільки активно взаємодіє із зовнішнім середовищем, у першу чергу – із системою більш високого рівня – публічним управлінням. Ця взаємодія здійснюється за допомогою прямих та зворотних зв'язків. У прямих зв'язках надсистема впливає на розвиток системи ДРАЦС шляхом: політичного впливу, нормативного регулювання, організаційних заходів, фінансового забезпечення, інформаційного забезпечення, контролю [2]. Зворотній зв'язок полягає у наданні системою адміністративних послуг інформації про стан її функціонування, пропозиції щодо внесення змін до нормативно-правових актів, що регулюють відносини у цій сфері.

Також досліджувана система має горизонтальні зовнішні зв'язки з деяким органами публічної влади, що не входять до системи, установами та організаціями, здійснюючи обмін інформацією, необхідною для надання адміністративних послуг, забезпечуючи розробку відповідного програмного забезпечення для оптимізації процесів надання цих послуг, залучаючи можливості кошти та майно для забезпечення створення належних умов обслуговування громадян, які звертаються за послугами. Крім цього система взаємодіє з громадськістю.

Актами цивільного стану слід розуміти події та дії, які пов'язані з фізичною особою і започатковують, змінюють, доповнюють або припиняють її можливість бути суб'єктом цивільних прав та обов'язків. Акти цивільного стану виконують ідентифікаційну функцію, що індивідуалізує особу. У них закріплюється ім'я, по батькові, прізвище особи, стать, встановлюється спорідненість, вказується сімейний стан тощо [3]. Державній реєстрації відповідно до Закону [3, ст. 2] підлягають народження фізичної особи та її походження, шлюб, розірвання шлюбу у випадках, передбачених законом, зміна ім'я, смерть. Державна реєстрація актів цивільного стану у встановлених законом випадках є обов'язковою.

До органів ДРАЦС, відповідно до статті 4 Закону [3], відносяться:

1) центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ДРАЦС (Міністерство юстиції України);

2) відділи ДРАЦС Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в АРК, головних управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі, районних, районних у містах, міських, міськрайонних управлінь юстиції;

3) виконавчі органи сільських, селищних і міських рад [180].

Показниками ефективності надання адміністративних послуг є: час очікування щодо отримання адміністративної послуги; доступність (місце) надання адміністративної послуги; вартість надання адміністративної послуги; час надання адміністративної послуги; наявність пільг щодо надання адміністративної послуги; ступінь простоти та зрозумілості процедур для споживача; наявність альтернатив отримання адміністративної послуги; кількість скарг щодо отримання адміністративної послуги; рівень затребуваності адміністративної послуги; рівень задоволеності споживачів щодо послуги (за опитуваннями) [4, с. 174].

На думку фахівців [1, с. 60;] проблемами в реєстраційній діяльності з боку органів державної влади є:

– недосконалість нормативно-правових актів, що регулюють правове становище органів, які беруть участь у процедурах реєстрації актів цивільного стану;

– відсутність деяких видів державної реєстрації в нормативно-правових актах;

– переобтяження Мін'юсту адміністративними функціями щодо ведення реєстрів, державного контролю за законністю дій ОМС, розгляду скарг на порушення законодавства у відповідних реєстраційних сферах.

Для оптимізації процесів надання послуг з державної реєстрації актів цивільного стану необхідно забезпечити: охорону державних та громадських інтересів, прав і свобод громадян; повноту і своєчасність реєстраційних дій; матеріальну істину під час здійснення реєстрації актів цивільного стану; реєстраційні дії державною мовою; дотримання права на нерозголошення конфіденційної інформації у процедурах реєстрації актів цивільного стану.

Одним з перспективних напрямів оптимізації системи ДРАЦС є звільнення Мін'юсту від виконання невластивих адміністративних повноважень, забезпечити чіткість побудови та збалансованість системи ЦОВВ і територіальних органів ЦОВВ у відповідності до функцій, які визначені для них законом, створити раціональну та сталу систему розподілу повноважень з органами місцевого самоврядування, задля наближення усіх послуг у сфері РАЦС, реєстрації нерухомості та бізнесу до споживачів.

Список використаних джерел

1. Болгар О. В. До адміністративно-правового регулювання державної реєстрації актів цивільного стану. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2021. № 6. С. 55–61. URL: http://apnl.dnu.in.ua/6_2021/9.pdf (дата звернення: 10.09.2023).

2. Гуненкова О. В., Молодожен Ю. Б. Процес надання адміністративних послуг через призму системного підходу. *Університетські наукові записки: часопис Хмельн. унів-ту упр. та права*. 2014. № 3 (51). С. 194-203.

3. Про державну реєстрацію актів цивільного стану : Закон України від 01.07.2010 р. № 2398-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text> (дата звернення: 17.06.2023).

4. Ющенко М. В. Оптимізація надання адміністративних послуг у сфері реєстрації актів цивільного стану: дис. ... д-ра філософії; спеціальність 281 – Публічне управління та адміністрування. Одеса : Національний університет «Одеська політехніка», 2022. 316 с. URL: https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/dissphd/281_dysertaciya_yushchenko.pdf (дата звернення: 17.06.2023).

Гроцький І. О.

Класичний приватний університет
аспірант

АДМІНІСТРАТИВНІ ІНСТРУМЕНТИ ВПЛИВУ ДЕРЖАВИ НА РОЗВИТОК ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ

Державні інструменти впливу на розвиток галузей економіки можуть бути найрізноманітнішими. Набір інструментів змінюється залежно від економічного завдання, бажаного результату, матеріальної можливості держави та існуючого досвіду регулювання. Спектр застосування інструментів державного регулювання постійно розширюється. Науковці зазначають, що здійснення однієї і тієї ж функції держави можливе за допомогою різних інструментів, головне завдання держави полягає в оптимальному їх поєднанні. При цьому оптимальним варіантом є ефективне поєднання інструментів державного регулювання та принципів функціонування вільного ринку для розвитку національного виробництва, забезпечення продовольчої безпеки та соціальної підтримки населення сільських територій.

Варто зазначити, що в існуючих на сьогоднішні наукових дослідженнях, які стосуються державного регулювання харчової промисловості, не має чіткого науково обґрунтованого переліку інструментів, за допомогою яких держава впливає саме на розвиток харчової промисловості. Більшість досліджень стосуються пошуку інструментів державного регулювання галузей національного господарства, в тому числі аграрної сфери, частиною якої є харчова промисловість, тобто інструменти формуються на загальній основі. Орієнтуючись на загальні дослідження широкого кола державних інструментів і специфічність харчової промисловості, можна розділити інструменти залежно від поставленої мети, змісту, характеру та засобів реалізації на адміністративні, економічно-фінансові, соціально-економічні, інвестиційно-інноваційні та політичні, визначивши основні складові кожної групи.

Адміністративно-правові інструменти передбачають розробку та затвердження нормативно-правової бази законодавства, на основі якого провадять свою діяльність усі об'єкти харчової промисловості України. Адміністративно-правовий інструментарій являє собою закони, нормативні акти, рішення, постанови, розроблені регламенти, стандарти, санітарні норми, що формують правове середовище державної регуляторної діяльності, встановлюють правила, умови, обмеження, заборони діяльності суб'єктів господарювання та утворюють систему контролю й відповідальності за їх порушення. Інструменти зазначеної підгрупи здійснюють прямий вплив на ринкові відносини та їх учасників, створюючи при цьому конкурентні умови господарювання із забезпеченням захисту національних інтересів. До них також відноситься ліцензування, квотування та антимонопольне законодавство, захист конкуренції.

Ефективними адміністративно-економічними інструментами державного регулювання харчової промисловості можна визначити прогнозування та планування соціально-економічного розвитку, яке здійснюється з метою створення та розробки державних цільових програм, зокрема в харчовій промисловості. Це здійснюється перш за все на основі науково- й економічно-обґрунтованих прогнозів розвитку окремих галузей, складання планів розподілу цільового фінансування державних чи інвестиційних ресурсів, здійснення державних замовлень, формування державних програм скорочення неефективних галузей харчової промисловості, створення сприятливого клімату в окремих регіонах з метою залучення приватних інвестицій, шляхом вливання державних коштів у розвиток інфраструктури регіону.

Під прогнозом розвитку харчової галузі розуміють науково-обґрунтоване судження про можливий стан галузі в майбутньому та про альтернативні варіанти її розвитку, які математично прораховані з огляду на необхідний обсяг продукції та передбачений на неї попит. Сформовані прогнози та розрахунки використовуються для складання плану економічно-соціального розвитку галузей економіки.

Ефективність державного регулювання харчової промисловості України залежить від обраних дієвих інструментів та оптимального їх поєднання. На основі цілісної та взаємоузгодженої дії різноманітних інструментів державного регулювання можливе досягнення мети ефективного функціонування харчової промисловості.

Гряник О. О.

Класичний приватний університет
аспірант

ОСНОВНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Модернізація державної служби та управління людськими ресурсами є одним із визначальних пріоритетів реформування державного управління та спрямовані на удосконалення існуючої системи державного управління, подолання існуючих в системі державної служби та в діяльності державних органів проблем. Метою модернізації державної служби є створення професійної, політично неупередженої, стабільної, високоефективної, авторитетної, відповідальної і престижної державної служби, здатної надавати якісні публічні послуги громадянам. Зазначена мета не може бути реалізована без удосконалення управління людськими ресурсами на державній службі, оскільки професійність державної служби забезпечується належними управлінськими стандартами і методами управління людськими ресурсами.

Модернізація здійснюється з метою приведення в більш сучасний і конкурентноздатний вигляд окремих її складових елементів. Модернізація державної служби передбачає різного роду зрушення та перетворення такої системи у напрямі її осучаснення, постійного вдосконалення, її наближення до максимального можливого рівня розвиненості. Тобто під модернізацією державної служби слід розуміти глобальний, прогресивний процес системних змін, у результаті яких об'єкти державної служби змінюють, осучаснюють свої структурні параметри, функції та рівні організації, використовуючи сучасні методи та інструменти роботи, гармонійно поєднуючись із традиціями й цінностями суспільства.

Управління людськими ресурсами на державній службі можна розглядати як самостійно функціонуючу систему, перш за все – систему кадрової роботи, що включає реальні цілі, завдання, пріоритети, механізми і технології.

Управління людськими ресурсами на державній службі має здійснюватися в межах і на основі сучасної державної кадрової політики, реалізації її цілей, принципів, стандартів та пріоритетів, є ефективним механізмом реалізації кадрової стратегії органу публічної влади, здатним суттєво підвищити ефективність його діяльності.

Першочерговим завданням обґрунтування особливостей управління персоналом у державних установах є розкриття певної теоретичної основи, а саме: принципів, методів та інструментів управління персоналом. Слід зазначити, що дотримання загальних умов господарювання як основних положень управлінської діяльності публічної адміністрації забезпечує врахування чинних норм, які відображають зміст і законність законів, закріплених у нормативно-правових документах. Саме за рівнем здійснення влади в регіонах країни, на основі оцінки професіоналізму та якості роботи керівників, суспільство має уявлення про державне управління, державу та здатність до впровадження реформ органам влади для забезпечення виконання державних обов'язків.

Розробка нових методологічних підходів до вдосконалення управління персоналом та реформування державної служби в Україні в контексті євроінтеграції передбачає посилення ролі регіональних органів виконавчої влади, зокрема: розроблення та реалізація програми підготовки керівних кадрів та їх підвищення кваліфікації, яка є основою для всіх видів діяльності державної служби; здійснення планування підготовки менеджерів, які реагують на зміни та приймають рішення в нестандартних ситуаціях на регіональному рівні; розробка моделі державної кар'єри державних службовців у регіональній виборчій системі; визначення всіх зацікавлених сторін управління персоналом на регіональному рівні для чіткого визначення функцій, відповідальності та відповідальності регіональних структур управління.

Зубенко В. М.

Класичний приватний університет
аспірант

ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Як зазначено у «Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих держадміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад» система підготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад не відповідає сучасним вимогам до якості та змісту освіти. Зокрема, наголошено на таких її вадах:

- зміст освітньо-професійних програм підготовки фахівців за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування», освітніх програм підвищення кваліфікації лише частково враховує цілі та завдання, які стоять перед державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування;

- недосконалий механізм визначення реальних потреб державних службовців, голів місцевих держадміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування у професійному навчанні не забезпечує взаємозв'язок між системою підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад і практикою державного управління та місцевого самоврядування;

- відсутня цілісна система моніторингу та оцінювання якості надання освітніх послуг з професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування відповідно до європейських стандартів забезпечення якості освіти;

- ринок освітніх послуг з професійного навчання є не конкурентним, доволі закритим для недержавних суб'єктів надання освітніх послуг;

- не створено дієвого механізму співпраці різних суб'єктів професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад, що призводить до неефективного використання ресурсів на професійне навчання [1].

Разом з тим, організація навчання посадових осіб органів місцевого самоврядування ускладнюється:

- неналежною фінансовою базою місцевого самоврядування, що перешкоджає залученню до роботи в органах місцевого самоврядування топ-менеджерів з сучасною освітою та відповідним досвідом;

- надмірною залежністю органів місцевого самоврядування від рішень органів державної влади, зокрема у питаннях організації процесу навчання працівників органів місцевого самоврядування;

- відсутністю загальноприйнятих стандартів якості у галузі навчання посадових осіб органів місцевого самоврядування;

- низькою мотивацією посадових осіб органів місцевого самоврядування;

- неналежною взаємодією органів влади з неурядовими організаціями та громадськістю, зокрема у наданні соціальних послуг населенню;

- факторами психологічного характеру, пов'язаними з менталітетом службовців органів місцевого самоврядування, наявністю у їх професійній свідомості залишків старих командно-адміністративних методів управління;

– недосконалістю українського законодавства, що регламентує питання навчання депутатів та працівників органів місцевого самоврядування, зокрема з питань ресурсного забезпечення процесу навчання;
– недостатньою координацією діяльності різних установ та організацій, що займаються навчанням посадових осіб органів місцевого самоврядування, а також недостатнім забезпеченням навчального процесу належними навчальними програмами, літературою та методичними матеріалами [2].

Основним пріоритетом діяльності держави у сфері професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад на середньострокову перспективу є створення сучасної, цілісної, мобільної та гнучкої системи професійного навчання з розвинутою інфраструктурою, ефективним управлінням і належним ресурсним потенціалом, що включатиме такі компоненти: визначення потреб у професійному навчанні; формування, розміщення і виконання державного замовлення; формування мотивації до підвищення рівня професійної компетентності; забезпечення функціонування і розвитку ринку надання освітніх послуг у сфері професійного навчання; моніторинг та оцінювання якості навчання; забезпечення механізмів реалізації безперервного навчання.

Досягнення зазначених пріоритетів має здійснюватися шляхом подальшого удосконалення нормативно-правових актів у сфері професійного навчання, забезпечення організації та проведення професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, формування мотивації інституцій, що здійснюватимуть освітню діяльність у сфері професійного навчання осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, посилення гарантій якості освіти та якості освітньої діяльності суб'єктів надання освітніх послуг з професійного навчання, формування громадської думки щодо визначальної ролі професійного навчання у формуванні кадрового потенціалу державних органів та органів місцевого самоврядування [3].

Список використаних джерел

1. Концепція реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих держадміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.12.2017 р. № 974-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974-2017-r#Text> (дата звернення: 21.09.2023).

2. Розвиток та модернізація системи навчання та підвищення кваліфікації – запорука професійної компетентності державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад. *Матеріали прес-служби Нацдержслужби України*. URL: <https://www.slavrada.gov.ua/?view=gs4> (дата звернення: 21.09.2023).

3. Розвиток системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад у 2018–2021 роках: доповідь / уклад.: Н. Алюшина, Л. Рикова, С. Горбатюк, О. Козловський, Ю. Жук, О. Кльоц, О. Бутко; за заг. ред. Н. Алюшиної. Київ: Національне агентство України з питань державної служби, 2021. 240 с. URL: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/DIYALNIST/PROFF%20NAVCHANJA/verstka-otchet-v-druk.pdf> (дата звернення: 21.09.2023).

Івко Д. В.

Класичний приватний університет
аспірант

СУТНІСТЬ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Сутність публічного адміністрування в сфері охорони здоров'я можна визначити на основі поєднання загальної теорії адміністративного права та специфіки сфери охорони здоров'я як регламентовану законами та іншими нормативно-правовими актами виконавчо-розпорядчу діяльність щодо охорони та забезпечення належного стану повного фізичного, психічного і соціального благополуччя шляхом прийняття адміністративних рішень та надання встановлених законами послуг у сфері охорони здоров'я.

В Україні правове забезпечення охорони здоров'я передбачено ст. 49 Конституції України та виражено через такі правомочності: право на охорону здоров'я, право на медичну допомогу, право на медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм. Щодо медичної допомоги, то держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно. Також до обов'язків держави в управлінні сферою здоров'я віднесено підтримання розвитку фізичної культури і спорту, забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення.

Відповідно до положень Загальної декларації прав людини кожна людина має право на медичний догляд та необхідне соціальне обслуговування, який є необхідним для підтримання здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї, право на забезпечення в разі безробіття, хвороби, інвалідності, вдовства, старості чи іншого випадку втрати засобів до існування через незалежні від неї обставини (ст. 25) тощо. Основоположні принципи забезпечення прав людини в сфері охорони здоров'я містяться у Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права. До заходів, яких повинні вжити держави для повного здійснення права в сфері охорони здоров'я, віднесено забезпечення скорочення мертвонароджуваності та дитячої смертності і здорового розвитку дитини; поліпшення всіх аспектів гігієни зовнішнього середовища і гігієни праці в промисловості; запобігання і лікування епідемічних, ендемічних, професійних та інших хвороб і боротьби з ними; створення умов, які б забезпечували всім медичну допомогу і медичний догляд у разі хвороби.

Серед документів ВООЗ важливо звернути увагу на Декларацію про розвиток прав пацієнтів у Європі 1994 р, якою визначено вимоги до інформації, що надається пацієнту, і яка має бути вичерпною. У документі

зазначаються умови надання згоди на медичне втручання та умови збереження відомостей про стан здоров'я і будь-яких інших відомостей особистого характеру про пацієнта. У розділі п'ятому містяться норми, що регулюють питання надання медичної допомоги відповідно до стану здоров'я, включаючи профілактичну і лікувальну допомогу, а реалізація прав пацієнта закріплена у шостому розділі міжнародного акта.

Вагоме значення для публічного адміністрування у сфері охорони здоров'я мають такі міжнародно-правові акти, які прийнято Всесвітньою медичною асоціацією. Міжнародні стандарти у сфері охорони здоров'я в публічному адмініструванні складають систему норм, яка охоплює найважливіші аспекти управлінського процесу. Така система не є сталою, вона постійно розвивається з розвитком суспільних відносин. Наприклад, в умовах інтенсифікації технологій важливим є популяризація електронної участі громадян в управлінні сферою охорони здоров'я та забезпечення якості надання медичних послуг. Для України залишається актуальним створення електронної бази з протоколами на засадах доказової медицини українською мовою. Для України корисним буде проведення кардинального реформування системи охорони здоров'я з обов'язковим зверненням уваги на правосвідомість населення щодо отримання медичних послуг. Актуальним для України є запровадження такої системи охорони здоров'я, яка передбачатиме конкуретні засади щодо якості надання медичних послуг.

Казаков К. І.

Класичний приватний університет
аспірант

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ

Незважаючи на тенденції до децентралізації, зростання автономії як окремих людей, так і їх малих груп, держава залишається ключовим суб'єктом регулювання суспільних відносин. Державні органи здійснюють емісію грошових коштів, реалізують правотворчу, правозастосовну, контролюючу та інші функції. Тому можна стверджувати, що саме держава виступає основним джерелом стабільності фінансово-господарської системи як у статичному, так і в динамічному проявах.

Фінансова стабільність – це стан фінансової системи, в якому вона здатна належним чином забезпечити можливість ефективно виконувати свої ключові функції, такі як фінансове посередництво та забезпечення здійснення платежів, і таким чином сприяти стійкому економічному зростанню, а також протистояти негативному впливу економічних кризових явищ [2].

На сучасному етапі розвитку економічної науки державну фінансову політику можна класифікувати за такими ознаками як: часові межі, спосіб розробки та реалізації, завдання на етапі розвитку держави та результативність, функціональна спрямованість, ступінь регламентації відносин, рівень, характер централізації.

На думку О.Портної, державна політика модернізації сукупного фінансового потенціалу України повинна спрямовуватися на недопущення настання таких ризиків, як втрати фінансових ресурсів через недостатньо ефективне формування та функціонування сукупного фінансового потенціалу країни, стимулювати результативне витрачання фінансових ресурсів, створювати умови для інвестиційного клімату, стабілізації та зростання національної економіки тощо [1].

У зв'язку з військовою агресією на території України на сучасному етапі необхідним є перегляд концептуальних підходів до соціально-економічних аспектів державної політики фінансово-економічної стабілізації. Реалізація державної соціально-економічної політики в період суспільних змін має характеризуватися системністю та раціональністю щодо підвищення рівня фінансово-економічної стабілізації, а також ефективними заходами щодо реалізації соціально-гуманітарних програм суспільного добробуту. Ефективне впровадження інструментів управління в період суспільних змін дозволить вирішити актуальні проблеми державної політики фінансово-економічної стабілізації.

Державна політика фінансово-економічної стабілізації в умовах військового вторгнення Російської Федерації визнає важливість соціального благополуччя, реалізації заходів щодо соціально-економічного зростання та матеріальної підтримки домогосподарств. Органи влади мають розширити спектр соціальних послуг, враховуючи соціально-демографічні характеристики користувачів послуг та їхні потреби. Комплексне вирішення поставлених завдань дасть змогу переорієнтувати управлінську діяльність на вирішення проблеми фінансово-економічної стабілізації на сучасному етапі [5].

Одним з перспективних напрямів фінансової стабілізації вважаємо залучення та трансфер новітніх інформаційних систем та технологій. Цифрова трансформація банківської системи для забезпечення стабілізації фінансових відносин між всіма учасниками передбачає залучення технологічних рішень, які можуть запроваджуватись банками з метою надання фінансових послуг споживачам. Через спрощення взаємодії між всіма учасниками фінансового ринку та збільшення цифрових потужностей швидкого та зручного доступу до фінансових послуг виражається потенціал розвитку цифрової трансформації банківської системи, загалом.

Цифровізація банківської системи передбачає ряд можливостей: мобільні додатки; веб-портали; електронний інтернет-банкінг; використання інших цифрових каналів, які дозволяють споживачам банківських послуг здійснювати фінансові операції онлайн (переказ активів, платежі, купівля фінансових продуктів тощо) та ін. Розвиток цифрового забезпечення для банківської системи надає нові напрями концентрації зусиль в площині розробки та покращення цифрових банківських технологій, що одночасно задовольнятиме зростаючі потреби споживачів фінансових послуг та відповідатиме напряму інноваційного розвитку банківського сектору. Цифрові платформи в банківській системі сприяють швидкому розвитку інновацій у фінансовому секторі та полегшують доступ до фінансових послуг для багатьох споживачів фінансових послуг, а також забезпечують більш ефективне управління фінансовими операціями та підвищують рівень задоволеності

споживачів. Побудова моделі стабілізації має відбуватись на засадах комплексності, адекватності, релевантності, адаптивності [4].

Завданнями державного регулювання у процесах цифровізації фінансово-господарської діяльності є:

- усунення законодавчих, інституційних, фіскальних та інших перешкод, які заважають розвитку цифрової економіки;

- впровадження стимулів та мотивацій для заохочення бізнесу та індустрій економіки в цілому до цифровізації;

- створення попиту та формування потреб серед громадян до цифровізації, насамперед через впровадження масштабних проектів цифрових трансформацій, зокрема на базі сучасних моделей державно-приватного партнерства;

- створення та розвиток цифрових інфраструктур як основи використання переваг цифрового світу у повсякденному житті та платформи для досягнення ефективності економіки взагалі;

- розвиток та поглиблення цифрових компетенцій громадян для забезпечення їх готовності до використання цифрових можливостей, а також подолання супутніх ризиків;

- розвиток цифрового підприємництва, створення відповідних (у тому числі аналогових) інфраструктур для підтримки та розвитку інноваційної діяльності [3].

Список використаних джерел

1. Портна О. В. Державна політика модернізації сукупного фінансового потенціалу України. *Проблеми економіки*. 2016. № 2. С. 161–166.

2. Про Національний банк України: Закон України № 679-XIV від 20 травня 1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 12.09.2023).

3. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/pro-shvalennya-konceptsiyi-rozvitku-cifrovoi-ekonomiki-tasuspilstva-ukrayini-na-2018-2020-roki> (дата звернення: 12.09.2023).

4. Мандич О., Жилакова О., Лачков А., Панфілова Я., Приходько В. Стабілізація фінансової архітектури у банківській системі. *Економічний аналіз*. 2023. Т. 33. № 2. С. 103–109. URL: https://www.researchgate.net/publication/374457889_Stabilisation_of_the_financial_architecture_in_the_banking_system/fulltext/651ec9d9d717ef1293ceebbe/Stabilisation-of-the-financial-architecture-in-the-banking-system.pdf (дата звернення: 19.09.2023).

5. Яровой Т. С., Дабіжа В. В. Роль держави у фінансово-господарській стабілізації в умовах трансформації суспільства. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 11 (25). С. 134–143. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/6258/6291> (дата звернення: 12.09.2023).

Кравченко О. Ю.

Класичний приватний університет

аспірант

наук. кер. – завідувач кафедри Публічне управління та адміністрування Мордвінов О. Г.

ІНОВАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Інноваційні механізми політичної євроінтеграції України включають різні стратегії та інструменти, спрямовані на прискорення процесу інтеграції України до Європейського Союзу (ЄС). Ці механізми можуть охоплювати політичні, економічні, правові та соціальні аспекти. Ось деякі ключові механізми та підходи:

1. Угода про асоціацію.

Інституційна структура:

Рада асоціації: Основний орган, що забезпечує загальний контроль за виконанням угоди. Складається з представників України та ЄС і проводить регулярні засідання для обговорення прогресу в реалізації угоди.

Комітети асоціації: Працюють над конкретними питаннями угоди, такими як торгівля, енергетика, правосуддя та інші. Ці комітети займаються технічними питаннями та моніторингом виконання зобов'язань.

Політичний діалог:

Регулярні саміти на рівні глав держав та урядів для обговорення стратегічних питань та визначення пріоритетів у співпраці.

Робочі групи та технічні консультації для обговорення деталей реалізації угоди та узгодження конкретних реформ.

Виконання та моніторинг:

Моніторинг виконання угоди через регулярні звіти і перевірки, що дозволяє оцінити прогрес у реалізації зобов'язань.

Допомога та підтримка з боку ЄС у реалізації реформ через фінансування, технічну допомогу та експертну підтримку.

2. Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі (DCFTA)

DCFTA є частиною Угоди про асоціацію і забезпечує інтеграцію економік України та ЄС через створення зони вільної торгівлі. Це дозволяє Україні доступ до європейського ринку та сприяє економічній інтеграції.

Зниження тарифів: Постійне зменшення митних тарифів на українські експортні товари в ЄС та європейські товари в Україні.

НТМ (нетарифні бар'єри): Усунення нетарифних бар'єрів, таких як квоти, субсидії та технічні перешкоди, для полегшення доступу до ринку.

Прийняття європейських стандартів: Адаптація українського законодавства та стандартів до європейських норм у сферах, таких як безпека продуктів, екологічні вимоги, трудове законодавство.

Регуляторна співпраця: Спільні комітети та робочі групи для узгодження технічних стандартів і процедур.

Інвестиційні проекти: Спільні інвестиційні проекти та підтримка з боку ЄС для модернізації української інфраструктури та підприємств.

Спеціалізовані фонди: Доступ до фондів ЄС для розвитку бізнесу, інновацій і технологій в Україні.

Перегляд угод: Регулярний перегляд та коригування угод на основі аналізу ринку та потреб сторін.

Технічна допомога та консалтинг: Надання технічної допомоги та консультацій для підтримки впровадження змін і підвищення конкурентоспроможності української економіки.

Список використаних джерел

1. Петришин О. О., Рагуліна К. А. Процес європейської інтеграції України на тлі повномасштабного вторгнення: нормативні основи, проблеми та перспективи. URL: http://lsej.org.ua/7_2023/10.pdf (дата звернення: 11.10.2024).

2. Матюшенко І. Ю., Беренда С. В., Резніков В. В. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції URL: <https://international-relationships-tourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/b4a1e18b3c0936d841000adc54c63819.pdf> (дата звернення: 11.10.2024).

Малихін Є. М.

Класичний приватний університет
аспірант

ОСНОВНІ ЗАХОДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЩОДО ДЕТИНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Під детінізацією економіки професор З. Варналій [1] розуміє сукупність макро- й мікрорівневих організаційно-економічних, адміністративно-управлінських, техніко-технологічних й законодавчих, заходів держави у сфері формування соціально-економічних засада щодо налагодження взаємовідносин між відповідними учасниками виробничо-господарського обігу товарів, прав, певних дій із тіньовими процесами, тобто із різних причин відповідно невраховуваного державою, фактичного економічного обігу, розбудови організаційно-інституційної інфраструктури щодо превентивного впливу задля нейтралізації причин й умов, які орієнтовані на відтворення виникаючих джерел розвитку тіньових економічних відносин.

Народний депутат України О. Мошенець [2] пропонує визначити детінізацію економічних відносин як складний процес виведення корумпованої (не легальної) діяльності суб'єктів господарювання із «тіні» шляхом формування та реалізації ефективної державної політики формування сприятливих умов для функціонування легальної діяльності, реалізації податкової реформи й подоланням заходів, які сприяють виникненню джерел тінізації економічних відносин.

Серед пріоритетних завдань державної політики щодо забезпечення ефективної детінізації економічних відносин фахівці зазначають:

– формування належних умов для своєчасного залучення тіньового капіталу до легального сектору економіки [1];

– підвищення ефективності управління державними фінансами;

– удосконалення зовнішньоекономічної діяльності та міжвідомчої взаємодії;

– удосконалення законодавства у сфері протидії економічним злочинам;

– розвиток безготівкового розрахунку;

– удосконалення фіскального адміністрування;

– створення сприятливих умов для ведення бізнесу;

– протидію корупції та підвищення рівня правової культури населення [3, с. 68];

– запровадження дієвого державного контролю щодо цільового використання наявних бюджетних коштів;

– підвищення вмотивованості представників різних гілок влади у підтримці намірів щодо легалізації тіньових потоків;

– сприяння ефективному функціонуванню судової системи, відповідних органів прокуратури й МВС України;

– перегляд й практичне врахування науково регламентованих заходів щодо детінізації економічних відносин за визначений часовий період;

– зростання обсягів виробництва й експорту вітчизняних продуктів промисловості, які відповідають європейським стандартам щодо якості;

– належний рівень працевлаштування та розмір офіційної заробітної плати, соціального страхування й безпеки праці;

– імплементацію прозорої системи щодо взаємовідносин між представниками органів державної влади й суспільством, кадрової політики, державного захисту, виборчої системи [2].

Проте, слід зазначити, що наведені вище заходи пропонуються науковцями протягом останніх 10 років, але відсутніх результатів щодо детінізації української економіки так і не досягнуто (рис. 1). Реалізація таких заходів як запровадження безготівкових розрахунків, спрощення процедур започаткування і ведення бізнесу, удосконалення законодавства у сфері протидії економічним злочинам не гарантують досягнення поставлених цілей.

На нашу думку, актуальними завданнями в контексті детінізації економіки та сприяння економічному зростанню держави є зниження корумпованості суб'єктів господарського сектору, імплементація повноцінної судової реформи, використання сучасних інструментів взаємодії влади, господарюючих суб'єктів і громадськості (зокрема, шляхом глобального поширення методів електронного урядування та електронного документообігу).

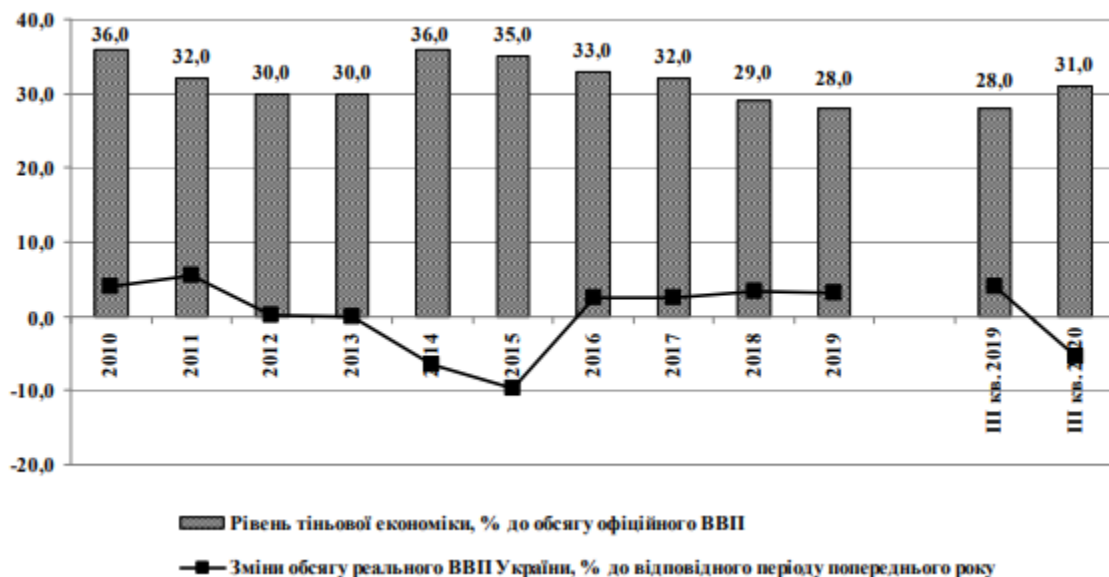

Рис. 1. Інтегральний показник рівня тіньової економіки в Україні і темпи приросту/зниження рівня реального ВВП [4, с. 24]

Також доволі важливим аспектом боротьби з нелегальними методами ведення бізнесу вважаємо використання психологічного впливу (виховання) з метою формування в суспільстві неприйняття корупції і підвищення соціальної відповідальності організацій і фізичних осіб.

Список використаних джерел

1. Варналій З. С. Теоретичні засади детінізації економіки України. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2014. № 1. С. 46–53.
2. Мошенець О. В. Детінізація економічних відносин: сутність та управління. *Право та державне управління*. 2019. № 4. С. 328–332. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/4_2019/52.pdf (дата звернення: 14.08.2023).
3. Чернявський С. С., Некрасов В. А., Титко А. В. Тіньова економіка в Україні: стан, тенденції, шляхи подолання: аналітичний огляд. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. 152 с. URL: https://www.naiu.kiev.ua/files/naukova-diyalnist/naukovi-zaxodi/zbirniki/2017/tin_ekon.pdf (дата звернення: 15.10.2023).
4. Павленко Н. В., Виганяйло С. М., Пилипенко Н. М. Детінізація економіки України як чинник економічного зростання. *Економіка та держава. Економічна наука*. 2021. № 7. С. 21–28. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b22ac4fa-b323-45c8-8253-6a730118184d/content> (дата звернення: 15.10.2023).

Набока А. І.

Класичний приватний університет
аспірант

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ АГЕНЦИФІКАЦІЇ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Агентство – це незалежний адміністративний орган, який бере участь в управлінні певними частинами економіки чи суспільства. Агентства здійснюють аналіз і приймають рішення, регулюють економічні та соціальні питання, для яких вплив ринкових механізмів вважається або неефективним, або недоцільним і де пряме державне втручання вважається небажаним. Щоб зрозуміти важливість агентств у великій кількості сучасних державних утворень, потрібно спочатку зрозуміти їхній нерозривний зв'язок із розвитком регулятивної державної політики. Лише після цього можна почати вирішувати складний набір проблем, пов'язаних зі створенням і розповсюдженням агентств.

Незважаючи на те, що агентства часто вважаються новим явищем, вони вперше з'явилися в 1870-х роках у Великій Британії та Сполучених Штатах як засіб оцінювання та заохочення економічної конкуренції в таких секторах як залізниця та електроенергетика. Протягом наступного століття агенції поступово зростали як квазідержавні органи, покликані забезпечити дотримання законів і правил. Однак у 1980-ті роки – період, відзначений фундаментальною неоліберальною критикою ролі державної влади в економіці та суспільстві – агентства отримали нове життя як засіб сприяння регулюванню постійно зростаючої кількості ринків і секторів.

Таким чином, агентства були переосмислені як засіб впровадження нового підходу до економічного та соціального управління. Цей підхід заснований на переконанні, що ринок є найбільш ефективним засобом розподілу багатства та життєвих шансів, але також визнається, що в деяких проблематичних сферах ринки є недієвим механізмом регулювання, що вимагає втручання органів, які мають бути експертами у відповідних галузях і незалежними від політичного втручання. За допомогою створення агенцій часто вирішуються три типи проблем ринкових відносин: виникнення монополій, негативні зовнішні ефекти (наприклад, шкода навколишньому середовищу через інтенсивне сільське господарство) і виробництво дефіцитних суспільних благ [1].

Агентство збільшило різноманітність і складність державного управління. Публічне агентство є неординарним поняттям, і воно може стосуватися різних організаційних форм. Більшість типологій зосереджено на центральному атрибуті агентств – ступінь автономії та віддаленість від інших організацій, особливо портфельних міністерств.

Агенцифікація суттєво змінила організаційну архітектуру державного управління в усьому світі. Державні установи стали основним засобом реалізації політики та надання послуг урядом. Тим не менш, початковий ентузіазм, що супроводжував хвилі агенції 1980-х і 1990-х років значною мірою згас. Не було надано переконливих емпіричних доказів, що агенцифікація публічного управління призводить до підвищення його ефективності, результативності та якості розроблення і впровадження політик. Є принаймні три основні уроки, які можна винести з агентурної лихоманки останніх десятиліть:

– по-перше, не існує універсальної моделі організації державного управління, зокрема немає формули оптимального балансу між консолідацією та спеціалізацією в адміністративних структурах;

– по-друге, агентство не є менш або більш ефективним у виконанні конкретних завдань, ніж міністерський підрозділ, державна компанія, приватний сектор чи орган місцевого самоврядування, як іноді вважалося на початку «ери агенцій». Отже, агентство не слід сприймати як варіант за умовчанням для державних функцій. Все більше розуміється, що створенню агентства має передувати комплексний попередній аналіз чинної організаційної структури та механізмів виконання державних функцій;

– по-третє, незалежно від обраної організаційної форми надання конкретних функцій (міністерський підрозділ, агентство чи державна компанія) виклики залишаються. Ключовим завданням є максимізація переваг делегування та автономії, мінімізація ризику порушень або помилок і забезпечення ефективної підзвітності всіх державних органів. Це вимагає дотримання балансу між автономією та контролем, свободою та звітністю [2].

Державні агентства в Україні є складовою системи центральних органів виконавчої влади, діяльність яких координує Кабінет Міністрів і які покликані реалізовувати державну політику у відповідній сфері та здійснювати управління об'єктами державної власності в межах наданої їм компетенції.

Характерними рисами державних агенств є:

- приналежність до центральних органів виконавчої влади;
- більшість функцій складають функції з управління об'єктами державної власності;
- єдиноначальність;
- відсутність закріпленого статусу в конституції;
- їм підпорядковані державні підприємства, що створюють матеріальні цінності, надають послуги або реалізують соціальні цілі [3].

Список використаних джерел

1. Smit A. Agency. Independent administrative authority. URL: <https://www.britannica.com/topic/republic-government> (date of request: 11.09.2023).

2. Organisation of public administration: agency governance, autonomy and accountability. *SIGMA Paper*. № 63. 74 p. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/07316cc3-en.pdf?expires=1720851951&id=id&ac-sname=guest&checksum=25FF77FDF4CB959E6366B631D3AC93A6D> (date of request: 11.09.2023).

3. Коваленко Л. А. Теоретико-правова характеристика державних агентств як центральних органів виконавчої влади. *Право і суспільство*. 2016. № 2. Ч. 2. С. 116–121. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2016/2_2016/part_2/23.pdf (дата звернення: 11.09.2023).

Набока Я. М.

Класичний приватний університет
аспірант

НЕГАТИВНІ І ПОЗИТИВНІ ВПЛИВИ МІГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ НА СТАН ЕКОНОМІКИ КРАЇН ЄС

Російське вторгнення в Україну спровокувало одну з найбільших гуманітарних криз у Європі з часів Другої світової війни. Через війну десятки мільйонів українців вимушено змінили місце проживання, з них близько п'яти мільйонів виїхали через західний кордон, де отримали тимчасовий прихисток.

Нацбанк дослідив вплив хвилі біженців з України на країни Євросоюзу та дійшов висновку, що українці похвалили їх економіки і пом'якшили вплив нової економічної кризи, що крокує планетою. Вони швидко адаптуються до нових умов, шукають роботу і платять податки.

За даними Управління верховного комісара ООН у справах біженців (UNHCR), статус тимчасового захисту у країнах Європи до 3 січня 2023 року отримали близько 4,9 млн українських біженців. Це близько 1% від населення країн Євросоюзу. Найбільше українців прийняли Польща, Німеччина та Чехія [1].

До позитивного впливу міграції українських громадян до країн ЄС фахівці відносять:

- витрати мігрантів за кордоном, що стимулюють приватне споживання;
- додатковий внесок у щорічні темпи зростання ВВП країн-реципієнтів;
- переважання довгострокових фінансових вигід над короткостроковими витратами на адаптацію мігрантів;

– зростання робочої сили.

Серед чинників негативного впливу експерти зазначають:

- витрати мігрантів як додатковий чинник інфляції;
 - додаткове навантаження на державні фінанси країн-реципієнтів.
- Credit Agricole визначив приплив мігрантів з України головним драйвером прискорення темпів роздрібних продажів у Польщі в березні 2022 року, що компенсував негативний вплив інфляції та погіршення споживчих настроїв на витрати домогосподарств. В інших країнах вплив українських мігрантів можна класифі-

кувати як незначний через або невелику кількість мігрантів порівняно з населенням країни-реципієнта (Німеччина), або вищий рівень вартості життя – cost of living (Німеччина, Чехія, Австрія, Франція, Швейцарія, Нідерланди, Великобританія).

Strzeleski et al. (2022) досліджували економічні наслідки трудової міграції українців у Польщу з 2013 до 2018 року. Збільшення робочої сили тоді становило близько 0,8% на рік, а внесок українських мігрантів у щорічне зростання ВВП – 0,5 в. п. додатковий внесок у щорічні темпи зростання ВВП Чехії, Польщі та Естонії становитиме близько 1,2 в. п. на рік, а внесок мігрантів у ВВП Угорщини, Латвії, Словаччини, Литви і Румунії становитиме майже 0,8 в. п.

Дослідження Oxford Economics (травень 2022 року) дає більш консервативні оцінки. Так, якщо 650 тис. українських мігрантів залишаться в Польщі, робоча сила зросте додатково на 210 тис. (1,2%) до 2030 року, а потенційний ВВП – на 1,2% порівняно з базовим прогнозом Oxford Economics. Натомість приплив у 1 млн мігрантів збільшить робочу силу на 370 тис. (2,1%), а потенційний ВВП – на 2,0% до 2030 року. У довгостроковій перспективі – до 2050 року – позитивний вплив посилюватиметься: потенційний ВВП перевищуватиме базовий прогноз на 1,7% у першому сценарії (+650 тис. мігрантів) та аж на 2,9% у другому (+1 млн мігрантів).

Згідно зі звітом Deloitte інтеграція українських вимушених переселенців у Польщі може призвести до додаткового зростання ВВП Польщі на 0,2-3,5% щорічно в перші п'ять років залежно від якості інтеграційної політики країни, причому сприятливими для цього чинниками є підвищення гнучкості ринку праці і вирішення проблем з ринком житла.

Kancs and Lecca (2018) оцінили, що приплив до ЄС близько 2,3 млн мігрантів за перші три роки (із подальшим суттєвим зменшенням кількості нових мігрантів) сприяв збільшенню ВВП від 0,2% у перший рік до 1,3% до 2040 року за умови їх повної інтеграції. Крім того, довгострокові (понад дев'ять років) фінансові вигоди від адаптації мігрантів (соціальні виплати, мовне та професійне навчання) переважали короткострокові витрати на такі програми.

Згідно з розрахунками фахівців НБУ на основі оцінок з дослідження МВФ (2020), опитувань ООН та Центру Разумкова за інших незмінних умов завдяки внеску українських мігрантів випуск товарів та послуг в Естонії, Польщі та Чехії у 2026 році буде на 2,2-2,3% більшим, ніж у базовому сценарії без міграції, у Німеччині – на 0,6-0,65%.

Одночасно витрати українських мігрантів були додатковим чинником високих темпів інфляції в ЄС, яка на тлі значного зростання цін на енергоносії у 2022 році досягла рекордних за десятиліття значень, зокрема в Литві, Естонії, Латвії та Угорщині – понад 20% р/р, у Чехії і Польщі – близько 18% р/р, а у Єврозоні – до майже 10% р/р. Крім того, присутність українських мігрантів також вплинула на ринки нерухомості країн їхнього перебування. Попри те, що орендувати житло самостійно могла лише чверть із них, у багатьох містах ціна оренди суттєво зросла.

Bird and Amaglobeli (МВФ, 2022) оцінили короткостроковий фінансовий вплив мігрантів з України на економіку ЄС у приблизно 30-37 млрд євро, або 0,19-0,23% від ВВП ЄС. У розрахунках дослідники використали припущення щодо кількості вимушених переселенців у 4,1-5,0 млн та середніх витрат на одного в 11 577 євро (дані ОЕСР 2017 року з коригуванням на інфляцію). Зі свого боку Darvas (2022) наводить широкий діапазон – від 9 тис. євро до 25 тис. євро (у цінах 2022 року) – державних витрат на одного переселенця на рік. Якщо 2/3 зареєстрованих наразі українців у ЄС потребуватимуть державної підтримки, то загальний обсяг видатків становитиме від 26,4 млрд до 73,3 млрд євро на рік. Очікується, що Латвія може витратити понад 9% ВВП для адаптації мігрантів, Естонія – понад 7% ВВП, а Угорщина, Польща і Чехія – від 4% до 6% ВВП.

Натомість IFW Kiel (2022) наводить більш помірні оцінки: лише у Польщі, Естонії та Чехії витрати можуть перевищити 1% ВВП. Така різниця може бути викликана різними оцінками як кількості мігрантів, так і обсягів витрат на людину (10 000 євро у ЕІВ та 6 000 євро у Kiel).

Демографічна структура мігрантів (частка дітей становить від 28% до 44% у різних країнах) відрізняється від попередніх хвиль міграції, тому витрати на освіту, охорону здоров'я та адаптацію можуть суттєво зрости. Так, орієнтовні видатки на початкову і середню освіту в Польщі для майже 560 тис. українських дітей зі статусом тимчасового захисту становлять 2,2 млрд євро, або 0,34% ВВП (3 932 євро на рік на одного учня). Оплата медичних послуг може потребувати додатково 1,5 млрд євро (0,23% ВВП) у Польщі та 0,85 млрд євро (0,31% ВВП) у Чехії.

Європейський центральний банк очікує, що коефіцієнт участі в робочій силі країн Єврозони українських мігрантів працездатного віку становитиме від 25% до 55% у середньостроковій перспективі. Водночас робоча сила ЄС зросте на 0,2-0,8%, або на 0,3-1,3 мільйона осіб. Хоча мігранти створюють додаткові виклики для державних фінансів у короткостроковій перспективі, якщо вони залишатимуться в країнах перебування на термін, довший ніж кілька років, і стануть активними учасниками ринку праці, для цих країн вплив на бюджет й економічне зростання найімовірніше буде позитивним. За розрахунками ОЕСР (2022), робоча сила сукупно всіх країн ЄС мала зрости на 0,5% до кінця 2022 року, що вдвічі більше, ніж протягом попередньої хвилі мігрантів у 2014-2017 роках. Найбільший вплив очікується в Чехії (2,2%), Польщі (2,1%), Естонії (1,9%) та ще кількох країнах (Угорщині, Латвії, Словаччині, Литві, Румунії) – від 1% до 1,5%. Зі свого боку зростання зайнятості в ЄС загалом може становити 0,4% [2].

Таким чином, попри первинні виклики для країн-реципієнтів від припливу українських мігрантів, вигоди для економік цих країн є більшими в середньо- та довгостроковому періоді завдяки активній інтеграції українців як у ринок праці, так і в суспільство загалом.

Список використаних джерел

1. Вінокуров Я. Українські мігранти підіймають економіку Європи. Що буде з Україною без них? 10 січня 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/01/10/695807/> (дата звернення: 11.09.2023).
2. Туча О., Співак І., Бондаренко О., Погарська О. Вплив українських мігрантів на економіку країн-реципієнтів. Дослідження. Київ: НБУ, 2022. 7 с. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Migration_impact_2022-12-15.pdf (дата звернення: 11.09.2023).

Нестеренко Д. А.
Класичний приватний університет
аспірант

СУТНІСТЬ І ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ГРОМАДСЬКИХ РАД В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

У Національній стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки зазначено такі проблеми розвитку громадянського суспільства: відсутній ефективний громадський контроль за діяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування; недостатньою є практика залучення громадськості до формування та реалізації державної політики і вирішення питань місцевого значення; благодійники не мають ефективних стимулів з боку держави, зокрема податкових, обтяжені бюрократичними процедурами, відсутній дієвий механізм захисту від шахрайства та інших зловживань у сфері благодійництва; більшість організацій громадянського суспільства не має доступу до державної фінансової підтримки через її обмежений обсяг, незастосування прозорих конкурсних процедур і надання необґрунтованих переваг окремим видам організацій громадянського суспільства; потенціал організацій громадянського суспільства не повністю використовується органами влади; недостатніми є стимули щодо здійснення організаціями громадянського суспільства підприємницької діяльності, спрямованої на вирішення соціальних проблем (соціальне підприємництво); відсутня єдина державна інформаційно-просвітницька політика у сфері сприяння розвитку громадянського суспільства [1].

Громадська рада (ГР) при органах виконавчої влади є постійно діючим колегіальним виборним консультативно-дорадчим органом, утвореним для забезпечення участі громадян в управлінні державними справами, здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади, налагодження ефективної взаємодії зазначених органів з громадськістю, врахування громадської думки під час формування та реалізації державної політики [2].

Відповідно до Типового положення, основними завданнями громадської ради є:

- створення умов для реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами;
- здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади;
- сприяння врахуванню органом виконавчої влади громадської думки під час формування та реалізації державної політики [2, п. 3].

До основних функцій громадських рад належать:

- представницька – забезпечення представництва інтересів громадськості у відносинах з органами виконавчої влади з різноманітних питань для прийняття ними ефективних та позитивних рішень, які сприяють благополуччю держави або певного регіону;
 - консультативна – підготовка та надання органу виконавчої влади, при якому утворені громадські ради, пропозицій щодо організації та проведення консультацій з громадськістю, а також щодо орієнтовного плану їх проведення;
 - контрольна – проведення громадської експертизи та громадської антикорупційної експертизи проєктів нормативно-правових актів, а також здійснення громадського контролю за врахуванням органом пропозицій та зауважень громадськості, дотриманням ним нормативно-правових актів, спрямованих на запобігання та протидію корупції;
 - нормотворча – участь громадських рад у нормотворчому процесі шляхом надання пропозицій органам виконавчої влади щодо підготовки проєктів нормативно-правових актів з питань формування та реалізації державної політики у відповідній сфері, удосконалення роботи органу;
 - комунікативна – забезпечення діалогу між органами виконавчої влади та громадськістю завдяки узагальненню та наданню вказаним органам інформації про пропозиції громадських об'єднань щодо вирішення питань, які мають важливе суспільне значення;
 - організаційна – організація публічних заходів для обговорення актуальних питань розвитку галузі чи адміністративно-територіальної одиниці;
 - інформаційна – підготовка й оприлюднення щорічного звіту громадськими радами про свою діяльність, а також інформування громадськості про свою діяльність, прийняті рішення та їх виконання на офіційному веб-сайті органу та в інший прийнятний спосіб;
 - захисна – інформування органів виконавчої влади про протиправні дії, внаслідок яких порушуються права громадян та їхніх об'єднань, з метою оперативного вирішення вказаних проблем [2, п. 4].

Загальними проблемами створення і діяльності ГР в Україні залишаються: низький фаховий рівень членів ГР, а отже брак їх авторитету для органу влади; необов'язковість рішень ГР для органів публічної влади, що веде зазвичай до ігнорування цих рішень; обмеження доступу ГР до офіційних інформаційних джерел, що робить неможливою їхню участь в управлінні; нестача працівників у державних органах для виконання функцій спілкування з громадськістю та їхня необізнаність щодо діалогових форм роботи з громадськістю; неготовність членів ГР узгоджувати між собою позиції на основі компромісу; низька прозорість діяльності самих ГР [3].

Список використаних джерел:

1. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки : Указ Президента України від 26.02.2016 р. № 68/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/68/2016?lang=uk> (дата звернення: 11.09.2023).
2. Типове положення про громадську раду при міністерстві, іншому центральному органі виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській, районній, районній у містах Києві та Севастополі державній адміністрації : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 р. № 996. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF/print1289287029742995> (дата звернення: 11.09.2023).

3. Крупник А. С. Громадські ради в Україні: пошук найкращого формату діяльності. 2018. URL: <https://samoorg.com.ua/blog/2018/09/03/gromadski-radi-v-ukrayini-poshuk-naykrashhogo-formatu-diyalnosti/> (дата звернення: 11.09.2023).

Пирог О. А.

Класичний приватний університет
аспірант

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Підтримка громадськістю влади, законодавчих ініціатив є вагомим показником та складником розвитку країни. Адже громадська активність, її освіченість та усвідомлення соціально-економічних процесів, що відбуваються в державі, є індикатором успішної імплементації державних реформ. Таким чином, є гостра необхідність у налагодженні зв'язків з інститутами громадянського суспільства та встановленні конструктивного діалогу між органами влади й громадськістю, забезпеченні її участі у формуванні державної політики задля реалізації відкритості та прозорості діяльності влади.

Варто зазначити, що робота з організації зв'язків із громадськістю має базуватися на принципах партнерства та взаємозацікавленості в досягненні цілей, пов'язаних із процесом соціально-економічного розвитку країни, всебічним забезпеченням захисту прав і свобод людини та громадянина. Діяльність місцевих органів влади, яка пов'язана з організацією зв'язків із громадськістю, а отже, залученням громадян до управління державними процесами, містить значний потенціал щодо застосування комплексу науковообґрунтованих напрямів, форм, методів та інструментів державно-управлінської діяльності. Цей комплекс можна розглядати як дієвий механізм налагодження, підтримки комунікацій і співпраці між владними інституціями та соціальними групами територіальних громад із метою надання якісних адміністративних послуг населенню на відповідній території.

Правильно та належним чином організована робота з організації зв'язків із громадськістю та сформована система принципів дасть змогу місцевим органам влади забезпечити гласність, відкритість та прозорість у прийнятті управлінських рішень. Система відносин владних структур, органів державного управління і громадської думки є одним із найважливіших показників суспільного розвитку і демократії. Відомо, що чим активніше і повніше влада дозволяє масам брати участь у суспільно-політичних процесах, тим вона більш демократична та ефективніша.

Велику кількість індивідів у нашій державі об'єднує досить суттєва «проблема» – влада. Громадська думка як політичний інститут бере участь у здійсненні цієї влади. Це важливий механізм прийняття політичних рішень на всіх рівнях. Оскільки громадська думка виступає знаряддям політики, її формування є сферою боротьби за владу. Тому складовою частиною політичного процесу можна вважати боротьбу за громадську думку.

У демократичному суспільстві мають існувати механізми громадського контролю за діяльністю влади. Ефективність таких механізмів визначається, передусім, рівнем відкритості і прозорості цієї влади завдяки інформуванню громадськості про її діяльність. Прозорість влади є однією з основних засад функціонування правової держави, в якій забезпечується участь громадськості у формуванні та здійсненні державної політики, її вплив на всі етапи процесу прийняття державних рішень, а також відкритий доступ до повної об'єктивної та достовірної інформації, якою володіють органи влади (публічної інформації).

Закритість, відсутність гласності, ігнорування болючих проблем громадськості, низька компетенція посадовців є характерними рисами для місцевих органів влади, які здебільшого працюють у закритому режимі та ігнорують реальні потреби суспільства або втілюють на практиці управлінські рішення, які досить часто не відповідають життєвим інтересам громадян. Тому нині вкрай важливо забезпечити діалог між підрозділами зв'язків із громадськістю органів державної влади як на центральному, так і регіональному рівнях, що дасть змогу творити єдину комунікаційну та іміджеву політику. Задля того, щоб громадяни підтримували політику керівництва країни, органи місцевої влади зобов'язані насамперед зробити так, щоб вони знали, що саме робиться, і розуміли причини: чому робиться це, а не що-небудь інше. Акцент на зрозумілості – це початок усвідомлення державою своєї відповідальності перед суспільством.

Реньов Є. К.

Класичний приватний університет
аспірант

ДЕРЖАВНІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Внутрішньополітична безпека – це захищеність національних інтересів держави від загроз, що виходять від процесів, організацій, осіб і об'єктів, які знаходяться під управлінням держави або на її території.

Політичне становище в державі займає особливе місце в системі національної безпеки. В першу чергу це зумовлено життєво важливим значенням внутрішньополітичної ситуації у суспільстві. Політична безпека означає політичну стабільність суспільства, відсутність у ньому соціальних і політичних конфліктів.

Державний механізм – це система різних елементів (державних органів, підприємств та установ, громадян та їх об'єднань), що перебувають у постійному взаємозв'язку між собою та за допомогою яких здійснюється державна влада та управління суспільством.

Система внутрішньополітичної безпеки має детерміновану та визначену структуру, яка базується на основі системи забезпечення національної безпеки та формується під дією політичної організації держави. Система забезпечення внутрішньополітичної безпеки передбачає існування об'єкта та суб'єкта [1, с. 132].

Об'єктом виступають громадяни, суспільство; політична організація, що є інституційною основою політичної системи; політичний режим, як її функціональна основа; політико-правові норми, що представляють її законодавчу основу; політичні ідеї, погляди, цінності.

Суб'єктом забезпечення внутрішньополітичної безпеки – є держава, що здійснює функції у внутрішньополітичній сфері через органи законодавчої, виконавчої та судової влади, за допомогою реалізації єдиної державної політики, системи заходів політичного характеру протидії загрозам.

Держава представлена наступними органами, задачами яких є виконання політики внутрішньополітичної безпеки: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Рада національної безпеки і оборони України, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, Національний банк України, суди, прокуратура, Національне антикорупційне бюро України, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, Збройні Сили України, Служба безпеки України, Державна прикордонна служба України та інші військові формування, утворені відповідно до законів України, органи і підрозділи цивільного захисту[3]

Держава, як організаційна структура в провадженні політики національної безпеки та її внутрішньополітичної складової притримується визначених методів, функцій правового забезпечення, визначеними напрямками реалізації та окресленими ризиками національної та внутрішньополітичної безпеки.

Серед методів національної безпеки визначаються:

- правові методи (розроблення нормативно-правових актів та нормативно методичних документів)
- організаційно-технічні методи(створення та удосконалення системи, засобів забезпечення безпеки)
- економічні методи (фінансування робіт, пов'язаних з реалізацією правових та організаційно-технічних методів національної безпеки)

Основними функціями правового забезпечення внутрішньої політичної безпеки України Кремень В. Т., Бінько І. Ф., Головащенко С. І вважають:

- визначенні порядку створення, функціонування та ліквідацію суб'єктів, які забезпечують безпеку
- регулювання взаємовідносин та визначення порядку взаємодії суб'єктів безпеки, визначення їх прав, обов'язків та зону відповідальності
- забезпечення нормами діяльність суб'єктів безпеки на всіх рівнях - забезпечення безпеки людини, суспільства чи держави

- встановлення порядку застосування методів, засобів та інших сил, що забезпечують безпеку.

Згідно Закону України «Про основи національної безпеки України» основними напрямки державної політики забезпечення політики національної безпеки у внутрішньополітичній сфері є:

- забезпечення неухильного додержання конституційних прав і свобод людини і громадянина, захист конституційного устрою, вдосконалення системи політичної влади з метою зміцнення демократії, духовних та моральних підвалин суспільства; підвищення ефективності функціонування політичних інститутів влади;
- створення дійових, у тому числі судових, механізмів захисту конституційних прав людини і основних свобод;
- забезпечення політичної стабільності, громадянського миру та взаєморозуміння в суспільстві, запобігання проявам екстремізму;
- забезпечення прозорості в діяльності державних органів, прийнятті управлінських рішень, інформованості населення, зміцнення на цій основі його довіри до владних інститутів;
- створення повноцінного, ефективно діючого місцевого і регіонального самоврядування;
- формування і вдосконалення політико-правових, соціально-економічних та духовно-культурних засад етнопатристичної стабільності, відпрацювання ефективних механізмів узгодження інтересів етнічних спільнот та розв'язання міжнаціональних суперечностей;
- забезпечення міжконфесійної стабільності та запобігання конфліктним загостренням на релігійній основі, недопущення протистояння різних церков, у тому числі щодо розподілу сфер впливу на території України;

Основними ризиками з приводу забезпечення внутрішньополітичної безпеки згідно Закону України «Про основи національної безпеки України» є: порушення з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування Конституції і законів України, прав і свобод людини і громадянина, в тому числі при проведенні виборчих кампаній, недостатня ефективність контролю за дотриманням вимог Конституції і виконання законів України; можливість виникнення конфліктів у сфері міжетнічних і міжконфесійних відносин, радикалізації та проявів екстремізму в діяльності деяких об'єднань національних меншин та релігійних громад; загроза проявів сепаратизму в окремих регіонах України; структурна та функціональна незбалансованість політичної системи суспільства, нездатність окремих її ланок до оперативного реагування на загрози національній безпеці;

Підсумовуючи, у вищевикладеному аналізі, на нашу думку, встановлено головні поняття та закладено основу для подальших поглиблених досліджень функціонування державного механізму забезпечення внутрішньополітичної безпеки.

Список використаних джерел

1. Кравчук О. Ю. Політична безпека Української держави як чинник демократичного розвитку суспільства : монографія. Миколаїв : вид-во Торубара В. В., 2021. 198 с.
2. Кремень В. Т., Бінько І. Ф., Головащенко С. І. Політична безпека України: концептуальні засади та система забезпечення: монографія. Київ : МАУП, 1998. 92 с.
3. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 05.07.2023).
4. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) : підручник. Київ : НАДУ, 2012. 544 с.

Руденко Д. І.

Класичний приватний університет
аспірант

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ УРБАНІЗОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

Урбанізація – термін, що має велику кількість дефініцій, в залежності від того, як і який науковець вважає за потрібне означити цей процес і на що вважає доцільним звертати увагу, розглядаючи дане явище як процес різноплановий, що має як величезну кількість причин свого формування, так і величезний вплив на суспільство і, власне, на державу і процеси державотворення.

Так, Н. В. Омельченко описує урбанізацію як "багатогранний і дуже неоднозначний процес, який (окрім збільшення частки міського населення та інтенсивного формування міст як особливого типу поселень із великою кількістю людей, зосереджених у відносно обмеженому просторі) несе із собою трансформацію всієї просторово структурної організації життя населення". При цьому, дана дослідниця також виділяє окремо термін "урбанізованість", що характеризує рівень розвитку і поширення міського життя як такого, стану населення і середовища буття людей, досягнуті в результаті урбанізації". Тобто, у визначенні змісту урбанізації Н. В. Омельченко робить акцент на соціокультурні виміри, які передбачають зміну якості життя, замість демографічного виміру, який спирається переважно на кількісні показники міського населення. А от Л. Ван ден Берг означає урбанізацію більш тривіально, як процес швидкого зростання чисельності міського населення, збільшення концентрації населення, робочих місць, виробництва, сфери послуг у головному місті (метрополісі), в той час як довколишні населені пункти втрачають своїх мешканців.

Зважаючи на часом протилежні визначення, які дають даному феномену, слід зауважити, що і підґрунтям, і наслідком цього явища є процес економічного розвитку: як населення міст чи поселень з яких утворюються міста, так і економічний розвиток самих адміністративних одиниць – їх спроможності впливати на довкілля, соціокультурні муніципальні аспекти, створення нових робочих місць і роль у формування державного бюджету.

Сьогоднішня ланка еволюційного розвитку суспільства характеризується вираженими урбанізаційними процесами, які в свою чергу впливають на світову економіку, а також окремо на національні економіки країн, яким властиві швидкі темпи урбанізації. Власне урбанізаційні процеси, що станом на сьогодні існують у світі, зумовлюють потреби у вдосконаленні механізмів їх публічного управління.

Довготривалий час проблема публічного управління урбанізованими територіями не визнавалась і в Україні як один із надважливих процесів, що істотно впливає на економіку держави, а це, в свою чергу, зумовлює недостатню вивченість даного питання з боку вітчизняних науковців. Виникає потреба у розвитку певного методологічного апарату дослідження. Методом, що використовувався для проведення подібного дослідження було обрано бібліометричний аналіз існуючих наукових досліджень, а базою для проведення бібліометричного аналізу обрано одну з найвідоміших сучасних інтернаціональних баз даних наукової періодики – Scopus. В результаті виконаних досліджень було виявлено, що праці, які були присвячені економічній політиці міста, були написані переважно у соціальних науках та науках, що присвячені навколишньому середовищу, зокрема, у таких країнах, як: Німеччина, Англія, Франція, Китай, Австралія, Сполучені Штати Америки, Іспанія, Канада та деякі інші.

Програма ResearchRabbit використовувалась для проведення бібліометричного аналізу, що дало можливість виконати щонайретельніший аналіз публікацій, присвячених економічній політиці міст, виявити ключові, найчастіше використовувані у статтях слова, серед них такі: зона метрополітену, економічний розвиток, країни, що розвиваються, розвиток міста, неформальний сектор, вплив на політику, економічна стратегія розвитку, регіональний розвиток, містобудування, міська біднота, виробничі зв'язки, стратегія планування, економічна діяльність, промислове розташування, безробіття, зайнятість тощо.

За допомогою застосування ResearchRabbit було збудовано картограму ключових слів у базі даних Scopus, що використовувались науковцями у їхніх працях, присвячених економічній політиці міста, які в свою чергу сприяли виявленню основних напрямів досліджень проблем економічної політики міст.

Підсумовуючи, варто зазначити, що процес урбанізації є і досі досліджуваним явищем, проте таким, яке чітко піддається різнобічному аналізу для того, аби розуміти як можливо провадити публічне управління ним для отримання якнайкращих результатів. Корекція і ефективний вплив публічним управлінням на означені у виконаному дослідженні аспекти, вони ж ключові слова, зумовлюватиме як зменшення негативного впливу на довкілля і саме місто, так і, в першу чергу, збільшення можливого економічного зиску від процесу урбанізації.

Список використаних джерел

1. Keeling D. Management in Government. London : Allen & Unwin, 1972.
2. Сергієнко Л. В. Розвиток публічного управління в контексті урбанізаційних змін. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 1. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/36.pdf (дата звернення: 12.07.2023).
3. McGranahan G., Satterthwaite D. Urbanisation concepts and trends. London : IIED Working Paper, 2014. URL: <http://pubs.iied.org/10709IIED> (дата звернення: 12.07.2023).
4. Топчієв О. Г. Суспільно географічні дослідження: методологія, методи, методика. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.
5. Яровенко Т. С., Дон О. Д., Федоров Г. А. Урбанізація та агломерація як сучасні світові процеси економічного розвитку. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. Вип. 1 (24). С. 38–45.
6. Омельченко Н. В. Вивчення феномена урбанізації в сучасних соціально географічних дослідженнях. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Географічні науки*. 2014. № 1.

Степанчук І. В.

Класичний приватний університет
аспірант

АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Важливою умовою існування правової демократичної держави є взаємодія державних інститутів з інститутами громадянського суспільства, які виступають партнерами держави у реалізації нормотворчих, правоохоронних та правозастосовних функцій. А відповідно, умовою ефективної співпраці є взаємна довіра, а запорукою успішного діалогу є громадська ініціатива. Результатом складного процесу пошуку компромісу, узгодження інтересів суспільства в особі держави і територіальних співтовариств, є сучасні форми та принципи місцевого самоврядування. Зважаючи на це, необхідно розглядати сучасне місцеве самоврядування, як механізм взаємодії держави і територіальних співтовариств, узгодження відповідних інтересів якого є головним завданням.

Важливо розуміти місцеве самоврядування як елемент статусу людини та громадянина, що виражається в його праві брати участь у справах місцевого співтовариства, у добрій волі людини; як форму публічної влади в державі; як принцип організації (децентралізації) влади в державі; як діяльність створених громадянами органів щодо вирішення місцевих проблем, на території свого муніципального утворення, обумовлених спільними інтересами.

З рівнем розвитку громадянського суспільства пов'язана розвиненість місцевого самоврядування. В системі місцевого самоврядування, в рамках певної територіальної спільноти, діють найважливіші елементи громадянського суспільства. Місцеве самоврядування безперечно є найважливішим елементом демократичного державного устрою, зокрема, як невід'ємна частина загальнодержавної системи стримування і протитиваг.

Співпрацю органів державної влади й місцевого самоврядування слід визначати як процес взаємодії державного апарату України та структурних елементів місцевого самоврядування, що визначає форми та методи їх роботи та структуру місцевого самоврядування. Важливо розглянути досвід зарубіжних держав, який показує, що в залежності від обсягу покладених повноважень та співвідношення з державною владою існує кілька підходів до організації місцевого самоврядування. Моделі децентралізації та автономії є найбільш визначальними. Значний ступінь автономності, а отже самостійності територіальних самоврядних громад щодо адміністрування закріплених за ними сфер впливу при мінімальній, з боку органів державної влади, втручанні має місцева автономія. На прикладі Іспанії можна розглянути підхід до розуміння організації та сутності місцевого самоврядування. В Іспанії, в ст. 137 Конституції, основою організації місцевого самоврядування. Закріплений принцип автономії, який передбачає, що усі територіальні одиниці, що складають систему державно-територіального устрою країни, будь-то провінції, муніципалітети (громади) або ж автономні території – володіють автономією при вирішенні своїх справ.

Крім того, в Італії застосовано модель автономії для організації самоврядування, оскільки визначаються автономними утвореннями з власним статусом всі територіальні одиниці. Якісною характеристикою системи державної влади виступає і діє адміністративна децентралізація. Про що свідчить ст. 5 Конституції Італії «повною мірою здійснює адміністративну децентралізацію в залежних від держави службах». Як засвідчує досвід демократичних держав світу, що в багатьох сферах суспільного життя – від сфери державного управління до реалізації соціальної політики, дає змогу домогтися більшої ефективності саме суспільна участь.

Держави та суспільства, здебільшого розпадаються, якщо над національними потребами та інтересами превалюють владні імперативи, утискають їхні спроможності та можливості реалізувати себе в конкретному суспільному бутті, якнайбільше сутнісні, реальні втілення віднайти для всенародних очікувань. Особливо в період трансформаційних перебудов та кризових станів, потреби та інтереси суспільства і держави, які можуть і не збігатися між собою, здатні спричинити їхнє стрімке протистояння. Важливим є те, що відіграє більш важливу роль для України інститут місцевого самоврядування, ніж у більшості зарубіжних моделей державного устрою. Як певна гарантія демократичного режиму розглядається у сучасному європейському розумінні місцевого самоврядування. Одну з основ будь-якого демократичного устрою становлять місцеве самоврядування, саме це передбачає Європейська хартія місцевого самоврядування.

Топольський О. Є.

Класичний приватний університет
аспірант

ПРІОРИТЕТНІ ЗАВДАННЯ ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ

Серед актуальних проблем кадрової політики в органах публічної влади можна визначити: нестача на керівних та інших посадах державної служби висококваліфікованих кадрів; високий рівень корупції в системі державної служби, що становить перешкоди для ефективності та результативності державного управління; гендерний дисбаланс; недостатній рівень управління людськими ресурсами в міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади, відсутність автоматизованої системи управління людськими ресурсами. Одним з можливих способів розв'язання зазначених проблем може стати розвиток функцій і повноважень, а також зростання значущості служби управління персоналом державного органу та органу місцевого самоврядування відповідно до розвитку системи державного управління.

Метою підвищення рівня професійної компетентності має бути не лише отримання нових знань, але і набуття необхідних навичок. Тому освіта державних службовців повинна поділятися на стажування та навчання. Важливе значення для будь-якого працівника має просування службовою кар'єрою. Для просування

в службовій кар'єрі, окрім відповідності до певних критеріїв, необхідно також володіти певними компетентностями, серед яких: спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, що є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, уміння розв'язувати складні завдання і проблеми та прийняття рішень у складних та непередбачуваних умовах.

Змінити ситуацію на краще можливо за таких умов:

- мінімізувати причини, що заважають приходу до державних органів високопрофесійних фахівців, зокрема і пов'язані з гідним рівнем оплати праці, соціальними гарантіями та підвищенням на службі;
- розробити та унормувати на законодавчому рівні дійсно ефективну систему добору кадрів на державну службу та організації роботи з персоналом на основі принципу меритократії;
- прискорити модернізацію національної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації персоналу державних органів;
- внести відповідні зміни/доповнення до чинних організаційно-правових засад державної служби в Україні з метою створення системи реального впливу професійного навчання на кар'єрне просування державних службовців;
- запровадити якісні зміни змісту, форм і методів практичної діяльності служби управління персоналом, яка повинна підходити до професійного навчання державних службовців на сучасному етапі розвитку державної служби як до безперервного процесу.

Необхідність розробки нової кадрової політики значною мірою зумовлена європейським вектором розвитку України, що істотно впливає на соціально-економічний розвиток держави, підвищення соціальних стандартів життя громадян, зростання міжнародного авторитету та конкурентоспроможності держави. Проте, основні цілі та завдання державної кадрової політики, сформульовані у відповідній Стратегії на 2012–2020 роки залишаються актуальними і сьогодні, а саме:

- досягнення високого рівня розвитку людського потенціалу держави, задоволення очікувань населення що до професійної самореалізації, гідної оплати праці;
- забезпечення всіх галузей суспільного виробництва кваліфікованими кадрами, підвищення конкурентоспроможності держави, рівня добробуту населення;
- удосконалення нормативно-правової бази з метою запровадження новітніх підходів у кадровому менеджменті;
- розбудову системи управління трудовими ресурсами на засадах соціального діалогу та партнерства держави і суб'єктів підприємницької діяльності [1].

Проте на сьогодні в Україні відсутній законодавчий чи нормативний акт, який би чітко визначав концептуальні основи державної кадрової політики, її розробку та реалізацію, зокрема на регіональному та місцевому рівнях. Це, у свою чергу, впливає на якість надання адміністративних послуг. Кадрова політика в Україні ще не повністю відповідає сучасним запитам і викликам. На різних рівнях влади досі відсутня програма дій з розвитку персоналу, а кадровий процес зводиться до спостереження негативних проявів у роботі з працівниками, які є причинами конфліктів. Характеризується нестачею висококваліфікованих кадрів, мотивації держслужбовців до роботи, засобів діагностики кадрової ситуації, оцінки персоналу та персоналу, прогнозування потреби в кадрах тощо. У відділах кадрів більшості органів влади відсутні програми розвитку персоналу.

Отже, в Україні є необхідність щодо впровадження сучасної кадрової політики в органах державної влади та місцевого самоврядування, яка спроможна забезпечити злагоджену дію всіх зацікавлених сторін, які організують свою діяльність відповідно до чинного національного законодавства, а її нормативно-правовою основою має бути Конституція України, трудові, адміністративні, цивільні та інші закони, що регулюють процеси управління персоналом [2].

Список використаних джерел

1. Про Стратегію державної кадрової політики на 2012–2020 роки : Указ Президента України від 01.02.2012 р. № 45/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45/2012#Text> (дата звернення: 10.10.2023).
2. Аксьонова О. В., Волківська А. М., Яценко О. М., Якобчук В. П., Завгородній А. А. Теоретичні та організаційні аспекти формування та реалізації кадрової політики в органах державної влади та місцевого самоврядування. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2022. № 1. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/32.pdf (дата звернення: 10.10.2023).

Фурсенко М. М.

Класичний приватний університет
аспірант

ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Штучний інтелект (ШІ) розглядається як загальний термін для «спеціальної форми ІТ-систем, додатків або програмного забезпечення, які здатні виконувати завдання, які зазвичай потребують людського інтелекту» [1]. Часто ці системи базуються на методах машинного навчання. Сьогодні штучний інтелект більше не можна вважати новою технологією, а радше набором більш зрілих технологій, які вже використовуються в кількох державних секторах публічного управління.

Загалом програми штучного інтелекту можуть потенційно підвищити ефективність і результативність надання адміністративних послуг і підтримувати прийняття урядових рішень шляхом імітації різних варіантів політики при виконанні функцій публічного управління. Дослідники вказали на потенціал покращення розро-

бки політики за допомогою технологій штучного інтелекту, надаючи державним службовцям додаткову інформацію, отриману на основі даних [2], автоматизувати повсякденні завдання та процеси [3], покращити інформацію, що надається громадянам, зробити послуги більш персоналізованими і краще зрозуміти настрої та потреби громадян, наприклад, за допомогою аналізу даних із соціальних мереж. Однак, більшість потенційних наслідків ШІ (позитивних чи негативних) ще належить підтвердити й оцінити на емпіричній основі. Це пов'язано з різними бар'єрами, з якими громадські організації стикаються в інноваціях, які включають кілька факторів, що походять від середовища, організаційного контексту, рівня інновацій, а також індивідуальних пов'язаних факторів, до певної міри унікальних у контексті державного сектора порівняно з приватним сектором [4].

Можливості штучного інтелекту базуються на теорії ресурсів (RBV – Resource-Based Theory), теорії інноваційних можливостей і структурі технології, організації та середовища (TOE – Technology Organisation-Environment).

Доктор наук з державного управління Т. Яровой зазначає такі можливості використання ШІ в публічному управлінні:

- аналіз та передбачення даних;
- покращення обслуговування громадян;
- планування ресурсів;
- підтримка процесу прийняття рішень;
- покращення взаємодії з громадськістю;
- прогнозування кризових ситуацій;
- електронне управління документами;
- електронне голосування;
- персоналізовані послуги;
- прогнозування бюджетування;
- виявлення шахрайства та корупції;
- забезпечення кібербезпеки;
- електронні платежі та фінансове управління;
- інтерактивні системи звітності [5, с. 40].

При цьому автор зазначає і ризики використання штучного інтелекту в публічному управлінні:

- виникненням етичних проблем (проблеми конфіденційності та захисту персональних даних, оцінка відповідальності та прозорості алгоритмів, усунення дискримінації, вплив на робочі місця та безпеку праці);
- можливість ухвалення неправильних рішень в наслідок викривлення вхідних даних або алгоритмів машинного навчання;
- можливість набуття статусу незамінних технологій (адміністративні органи можуть стикатися з проблемами, коли вони не зможуть працювати без штучного інтелекту);
- можливість посилення наявної соціальної нерівності та виключень [5, с. 42].

Сьогодні в Україні на виконавчому рівні задекларовано впровадження ШІ (високого порядку) в публічне управління і не тільки [6]. При цьому залишається відсутнім належне наукове обґрунтування наслідків щодо застосування ШІ в публічному управлінні з позицій суспільно-владних відносин та морального мислення інтелекту машинного походження, хоча вже відбулося затвердження плану заходів з реалізації Концепції розвитку ШІ в Україні на 2021-2024 роки [7].

На нашу думку, недоліків використання штучного інтелекту набагато менше, ніж переваг, а за допомогою різноманітних сучасних та майбутніх інновацій є перспективи подолати наявні проблеми, що турбують держави та їх громадян, при розумному поєднанні штучного інтелекту, людини та держави в сфері публічного управління.

Список використаних джерел:

1. Tangi L., van Noordt C., Combetto M., Gattwinkel D., Pign, Pignatelli F. Alwatch European landscape on the use of artificial intelligence by the public sector. 2022. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/7ed5aa59-dca1-11ec-a534-01aa75ed71a1/language-en> (date of request: 19.09.2023).
2. Veale M., Brass I. Administration by algorithm? Public management meets public sector machine learning. *Algorithmic Regulation*. 2019. P. 1–30. URL: <https://osf.io/preprints/socarxiv/mwhnb> (date of request: 19.09.2023).
3. Ranerup A., Henriksen H. Z. Digital discretion: Unpacking human and technological Agency in Automated Decision Making in Sweden's social services. *Social Science Computer Review*. 2022. № 40 (2). P. 445–461. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0894439320980434> (date of request: 19.09.2023).
4. Максименцева Н. О., Максименцев М. Г. Штучний інтелект у публічному управлінні: переваги цифрових технологій та загрози суверенному інформаційному простору. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2024. № 2. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/dy/article/view/2992/3028> (дата звернення: 19.09.2023).
5. Яровой Т. С. Возможности та ризики використання штучного інтелекту в публічному управлінні. *Economic Synergy*. 2023. № 2 (8). С. 36–47. URL: <https://es.istu.edu.ua/EconomicSynergy/article/view/113/84> (дата звернення: 19.09.2023).
6. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 р. № 1556-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennyakonceptsiyi-rozvitku-shtuchnogo-intelektu-vukrayini-s21220> (дата звернення: 19.09.2023).
7. Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні на 2021–2024 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.05.2021 р. № 438-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/438-2021-p#> (дата звернення: 19.09.2023).

Хохлов О. Ю.

Класичний приватний університет
аспірант

УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах світові тенденції та українські реалії в ході визнаної ефективності посилення ролі громад в економічному розвитку локальних територій та країни загалом диктують нові закономірності відповідальності територіальних громад за місцевий розвиток. По суті, процеси децентралізації та реформи самоврядування поклали на територіальні громади відповідальність за розвиток місцевих територій. Зважаючи на це, саме від професійності та системності дій представників громад залежить не тільки розвиток та процвітання окремих територій, а й загалом добробут всієї країни. Територіальні громади перетворюються із об'єктів на суб'єктів управління, що робить їх лідерами змін, що нестимуть відповідальність за планування свого сталого розвитку, місцеве економічне зростання, просторове планування, збереження навколишнього середовища підвладної території. Перед місцевими громадами стоїть конкретне завдання – забезпечити сталий розвиток місцевої громади певного регіону, але досі залишається відкритим питання повноти знань представників територіальних громад щодо всього інструментарію реалізації поставлених перед ними завдань.

Ухвалені на конференціях ООН нормативно-правові акти започаткували концептуальні зміни розуміння сталого розвитку в довгостроковій перспективі, що мають стосуватись економічного, екологічного та соціального становища в кожній країні та чітко контролюватися як з боку держави, органів місцевого самоврядування, соціально відповідального бізнесу, так і громадськості. Таким чином, міжнародним співтовариством було закладено три принципово обов'язкові складові сталого розвитку: економічне зростання, соціальний прогрес та захист навколишнього середовища. Сталий розвиток можна розглядати у трьох формах: як процес (збалансування задіяних елементів, насамперед у триаді «еко-номіка – соціум – довкілля»); як модель (оптимуму господарювання з урахуванням наявних умов і ресурсних обмежень); як керувану стратегічну мету (парадигму суспільного прогресу).

Нині не можна оцінити стан наукового розроблення проблематики сталого розвитку територіальних громад у нашій державі як задовільний. Насамперед, це підтверджує той факт, що базові принципи сталого розвитку, визначені за конвенціями Ріо, досі не імplementовано до національного законодавства, відсутні (або нерезультативні) стратегії, концепції, проєкти в галузі забезпечення стану сталого розвитку територіальних громад населених пунктів і держави в цілому. Більшість науковців звертає увагу на недостатню увагу державної влади та неефективність засад функціонування системи органів публічного управління на місцевому рівні.

Сталий розвиток повинен започатковуватися та підтримуватися саме на рівні територіальної громади, і відповідно його забезпечення повинно здійснюватися низу-догори, тобто від конкретної громади до національного і світового рівнів. Для того ж, щоб вивести регіон на траєкторію сталого розвитку, слід не тільки визначити ресурсну забезпеченість території, збалансувати економічні, соціальні та екологічні інтереси суб'єктів політики місцевого розвитку, а й детально проаналізувати ситуацію, що склалася у провідних секторах економіки певної території.

При покладенні на територіальні громади забезпечення планування сталого розвитку місцева влада України нині перебуває в коловороті низки проблем, серед яких, зокрема: спад економіки, нерозвинута інфраструктура, брак водних ресурсів, забруднення, деградація ґрунтів, забруднення повітря, незадовільні засоби утилізації твердих, небезпечних та токсичних відходів, обмежений доступ до безпечних джерел енергії, бідність населення, безробіття, соціальна та територіальна нерівність тощо. Означені проблемні питання тісно пов'язані між собою і тому потребують застосування інтегрованого підходу до місцевого розвитку та необхідність якісного стратегічного планування сталого розвитку та конкурентоспроможності територіальних громад. Вагома роль при цьому належить і лідерському потенціалу місцевих громад, оскільки реалізація концепції сталого розвитку в територіальних громадах охоплює декілька, певною мірою суперечливих, блоків завдань: перше – це нарощування обсягів виробництва насамперед з метою поліпшення економічної складової; друге – подолання нестачі коштів, а часом і безвідповідальності бізнесу щодо екологічних вимог; третє, це – подолання залишкового принципу у розв'язанні соціальних питань.

Щербина С. В.

Класичний приватний університет
аспірант

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Аналіз наукових праць показав, що проблема державного регулювання розвитку територіальних громад (ТГ) має системний характер, оскільки синтезує такі виміри: політичний, соціальний, гуманітарний, економічний та ін. Державна регіональна політика реалізується на основі чітко визначеної мети та встановлених завдань щодо кожного з напрямів регіонального розвитку.

Метою державної політики розвитку ТГ є створення відповідних умов (нормативно-правових, організаційних, фінансово-матеріальних, технологічних тощо) з урахуванням специфіки кожного регіону. Об'єктом державної політики виступають безпосередньо економіка держави в цілому та регіонів зокрема, тобто сукупність усіх явищ, процесів та взаємодій між суб'єктами господарювання, населенням та державою, які спря-

мовані на виробництво товарів та послуг, здійснення зовнішньоекономічної діяльності, функціонування інфраструктурних елементів та забезпечення життєдіяльності суспільства у напрямі забезпечення громадян держави тими товарами та благами, які необхідні їм для простого та розширеного відтворення і задоволення їх фізичних та духовних потреб.

Інструментами, за допомогою яких держава здійснює свою політику у сфері соціально-економічного розвитку, є нормативно-правова база; система прогнозів, планів та програм; грошово-кредитна система; фінансова система; система державних закупівель та інші аспекти, з приводу яких виникають відносини між державними органами влади та господарюючими суб'єктами та населенням щодо покращення економічних показників та підвищення життєвого рівня громадян.

Суттю державної політики у сфері економічного розвитку регіонів є зміна економічної системи щодо забезпечення економічного зростання суспільства. У своєму загальному розумінні державна політика здійснюється за двома основними напрямками: економічним та соціальним. Економічна політика держави повинна реалізовуватися шляхом комплексного підходу, за допомогою якого вона може охопити усі сфери економічного життя країни і показувати найкращий результат від реалізації заходів.

Складовими елементами соціальної політики є забезпечення зростання рівня добробуту населення, соціальний захист, забезпечення рівних прав і можливостей всіх громадян, гідне соціальне забезпечення, освіту, охорону здоров'я, а також природних прав людини, до яких належать повага до людської праці, свобода слова, совісті, безпека особистості, рівність перед законом. Соціальна політика спрямована на реалізацію таких завдань як підвищення зайнятості населення, покращення оплати праці працівників в усіх сферах, забезпечення наявності достатньої кількості об'єктів соціальної інфраструктури в державі, покращення якісних показників життєдіяльності населення, забезпечення можливості кожному громадянину реалізувати свій потенціал для задоволення його потреб щодо розвитку його особистості.

Головним завданням соціальної та економічної політики є забезпечення соціального захисту різних верств населення, який здійснюють органи загальнодержавного, регіонального та місцевого управління в межах своїх можливостей за рахунок забезпечення ефективного розвитку економіки держави. Сучасна державна політика України у сфері вирішення завдань сталого розвитку території опирається на інтереси мешканців територіальних громад і передбачає передачу органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності.

Сталий розвиток територіальних громад означає здатність задовольняти поточні потреби, поєднуючи екологічні, соціальні та економічні аспекти (табл. 1). Україна, як і багато інших країн, стикається з різноманітними викликами, які впливають на регіональний розвиток. Тому з метою подолання цих викликів важливо забезпечити ефективну взаємодію усіх сторін сталого розвитку та підвищити рівень відповідальності як державних, так і місцевих органів влади в контексті реалізації ефективних децентралізаційних змін.

Таблиця 1

Ознаки сталого розвитку територіальних громад у контексті децентралізаційних перетворень [1]

№ з/п	Ознака	Характеристика
1	Економічна стійкість	Громада має розвинену економіку, що базується на різноманітних галузях та джерелах доходів, що забезпечує її стійке фінансове забезпечення
2	Соціальна інклюзія	Стале зростання якості життя всіх мешканців громади, забезпечення доступу до освіти, охорони здоров'я, житла та інших соціальних послуг
3	Екологічна збалансованість	Збереження та охорона навколишнього середовища, раціональне використання природних ресурсів та впровадження екологічно чистих технологій
4	Партнерство та участь громадян	Активна участь громадян у прийнятті рішень та впровадженні проектів, сприяння взаємодії між громадськістю, бізнесом та владою
5	Інфраструктурний розвиток	Наявність якісної та доступної інфраструктури, такої як дороги, комунікації, водопостачання та інші комунальні послуги
6	Культурна та історична спадщина	Збереження та просування культурної та історичної спадщини громади як важливого чинника сталого розвитку
7	Ефективне управління	Наявність прозорих та ефективних механізмів управління та прийняття рішень, що забезпечують розвиток громади відповідно до її потреб та потенціалу

Найбільш вагомими елементами державної економічної політики, необхідної для формування соціально-орієнтованої економіки, є: підвищення конкурентоспроможності ринкового середовища (через посередництво традиційних заходів антимонопольної політики, розвитку малого бізнесу, стимулювання приватної інвестиційної активності, а також державного інвестування ряду галузей, що створюють необхідні споживачькі блага); здійснення основних соціальних обов'язків (виплата державних соціальних трансфертів, фінансування виробництва суспільних благ) за рахунок основних джерел – соціальних страхових внесків і податкових доходів держави [2, с. 61].

Першочерговими і пріоритетними завданнями державного регулювання розвитку ТГ, є:

- узгодження загальнодержавних і регіональних цілей та ресурсів функціонування і розвитку територій;
- визначення пріоритетів регіонального співробітництва;
- взаємна відповідальність органів влади (центрального і регіонального) та інших зацікавлених суб'єктів у розв'язанні завдань і проблем розвитку ТГ.

Список використаних джерел

1. Бліщук К. М. Сталий розвиток територіальних громад в контексті децентралізаційних змін. *Економічний простір*. 2024. № 190. С. 104–107. URL: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1468/1412> (дата звернення: 14.09.2023).

2. Воронкова В. Г., Фурсін О. О., Сапа Н. В. Соціально-орієнтоване державне управління : монографія. / під ред. В. Г. Воронкової. Запоріжжя : Вид-во ЗДІА, 2011. 256 с.

3. Бабаєв В. М., Новікова М. М., Чернов С. І. Практичні аспекти публічного управління в контексті сталого розвитку : монографія. Харків : Друкарня Мадрид, 2019. 238 с.

Юдін С. В.

Класичний приватний університет
аспірант

СУТНІСТЬ НА НАПРЯМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО МАРКЕТИНГУ

Поняття публічного маркетингу на сьогодні є таким, що знаходиться на етапі свого формування. У вітчизняній науковій літературі приклади використання цього терміна є досить поодинокими. Досить нечастим є також використання терміна *public marketing* в роботах англійських авторів. Наприклад, однією з визначних робіт, де він розглядається, є етапна стаття американських науковців А. Каплана та М. Хайнлайна «Зростання значення публічного маркетингу» («The increasing importance of public marketing») [1]. Під «публічним маркетингом автори розуміють «застосування маркетингових концепцій та інструментів у системі публічного управління» [1, с. 209; 2, с. 107].

Дослідник Є. Ромат визначає публічний маркетинг як систему застосування маркетингу (в аспектах як управлінської концепції, так і практичного інструментарію) суб'єктами публічно-управлінської діяльності, що реалізується шляхом задоволення потреб суспільства або окремих його спільнот через механізми взаємообміну (трансакцій) певними діями та ресурсами [3, с. 67].

Маркетинг у публічному управлінні, вочевидь, має певні специфічні особливості, що відрізняють його від інших напрямів маркетингу. Передусім до них варто віднести таке:

1) специфіка суб'єктів, об'єктів, функцій публічного маркетингу іноді досить суттєво зменшує можливість упровадження базових засад маркетингу у сфері публічного управління, що значно обмежує масштаб використання маркетингу в публічному управлінні;

2) цілі публічного маркетингу є здебільшого некомерційними, а більшу частину «публічного продукту» подано у вигляді послуги або громадського блага;

3) досить високим є рівень залежності управлінських рішень у сфері публічного маркетингу від політичних рішень вищих органів державної влади. Більш того, політичні рішення за механізмом формування та реалізації стають маркетинговими за «філософією» пріоритету потреб споживачів;

4) значно збільшується контрольованість рішень у сфері публічного маркетингу з боку різних суспільних груп і спільнот, можливість якої встановлено та конкретизовано у відповідних законодавчих актах;

5) на сучасному етапі відчувається істотний дефіцит фахівців і бюджетних коштів на проведення масштабних маркетингових заходів [4, с. 55].

Канадська дослідниця Джудіт Меділл пропонує виділити чотири основні форми публічного маркетингу, використовуючи при цьому функціональний підхід. На її думку, доцільно поділяти публічний маркетинг на такі складові:

1) маркетинг продуктів та послуг. Публічний сектор здебільшого стосується послуг, отже маркетинг відіграє важливу роль, особливо якщо ці послуги пропонуються за методом відшкодування витрат або навіть для отримання прибутку;

2) соціальний маркетинг. Даний тип публічного маркетингу стосується здебільшого проведення маркетингових кампаній, що спрямовані на зміну певних форм поведінки та ставлення окремих спільнот;

3) політичний маркетинг. Визначається діяльністю, що спрямована на прийняття та отримання схвалення об'єктами публічного управління певної політики та законодавства;

4) демаркетинг. Означає маркетингову діяльність, спрямовану на переконання цільової групи не використовувати певну програму (стандарт поведінки, позиції опозиційних політичних сил тощо) [5, с. 10].

Автори монографії «Маркетинг у публічному управлінні» дають таке визначення поняттю «державний маркетинг»: сфера реалізації концепції маркетингу суб'єктами державної влади, що базується на обміні (здебільшого нематеріальному) та на принципах маркетингу, у першу чергу, на пріоритеті потреб цільових аудиторій [4, с. 57].

Основними напрямками реалізації системи публічного маркетингу є:

- підвищення привабливості території;
- розвиток інноваційно-інвестиційної активності території;
- побудова певного іміджу території відповідно до аналізу наявного та прихованого потенціалу територій;
- потенціал для можливості ефективного використання ресурсної складової територій шляхом максимізації потенціалу людських ресурсів, зокрема менеджерів державного управління;
- формування передумов ділової активності шляхом створення відповідного бізнес-іміджу території;
- забезпечення соціально-економічного розвитку території;
- формування передумов конкурентоспроможності території;
- позиціонування території на зовнішніх ринках та суспільних просторах (міжнародних, транснаціональних, прикордонних, регіональних тощо);
- створення іміджу та позиціонування території як комфортного центру для тяжіння населення;
- позиціонування території як простору надання послуг для жителів території, туристів, інвесторів тощо [6].

Список використаних джерел

1. Kaplan A. M., Haenlein M. The increasing importance of public marketing: Explanations, applications and limits of marketing within public administration. *European Management Journal*. 2009. Vol. 27. № 3. P. 197–212.
2. Kaplan A., Schoder D., Haenlein M. Factors influencing the adoption of mass customization: The impact of base category consumption frequency and need satisfaction. *Journal of Product Innovation Management*. 2007. № 24 (2). P. 101–116.
3. Ромат Є. В. Маркетинг у публічному управлінні. *Вісник Київського національного торговл-економічного університету*. 2016. № 4. С. 56–67.
4. Ромат Є. В., Гаврилечко Ю. В. Маркетинг у публічному управлінні: монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 288 с. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjlxNw==/151adb2fe71470b387bbfe86047d179f.pdf> (дата звернення: 10.09.2023).
5. Madill J. J. Marketing in government. *Optimum*. 1998. Vol. 28. P. 9–18.
6. Угоднікова О. І. Сутність та основні ознаки сучасних світових тенденцій публічного маркетингу. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/14667/1/Uhodnikova.pdf> (дата звернення: 15.09.2023).

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

<i>Авдеєнко Я. Є.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ БЮДЖЕТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ.....	3
<i>Андрійчук О. А.</i> ДЕЯКІ КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ ПОТОКАМИ	3
<i>Бугай Ю. С., Семенов А. Г.</i> УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ БАНКІВ.....	4
<i>Василенко А. А.</i> ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	5
<i>Воробйов О. Ю., Порохня Є. В.</i> СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
<i>Гроздев Д. І.</i> ЛОГІСТИЧНІ МЕТОДИ ТА МОДЕЛІ ОПЕРАТИВНОГО ПЛАНУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ ПОТОКІВ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ УСПІШНОГО УПРАВЛІННЯ	7
<i>Гуцал Т. О., Порохня Є. В.</i> НЕЧІТКО-МНОЖИННА КЛАСИФІКАЦІЯ ПАРАМЕТРІВ У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	8
<i>Д'яченко Д. І.</i> ПРО ФІНТЕХ, ЯК ПЕРЕТИН ФІНАНСІВ І ТЕХНОЛОГІЙ.....	8
<i>Клещунов В. Е.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ	10
<i>Ковальчук І. О.</i> ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ	10
<i>Куліков Д. Ю., Бугай І. В.</i> ФАКТОРИ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА.....	11
<i>Левченко М. М.</i> ЗАХОДИ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ РИНКІВ КАПІТАЛУ УКРАЇНИ.....	11
<i>Луб'яний Д. І.</i> РОБОТА КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ ІЗ ЗАСТАВНИМ МАЙНОМ НА ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	13
<i>Луханін А. В.</i> СИСТЕМНО ВАЖЛИВІ БАНКИ: ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ КРАЇНИ.....	14
<i>Марков В.</i> ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ	15
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПОДАТКОВОЇ ТА ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	
<i>Ходус А. І.</i> СУТНІСТЬ ПОДАТКОВИХ РИЗИКІВ, ПРИЧИНИ ТА ФАКТОРИ ЇХ ВИНИКНЕННЯ	17
УПРАВЛІННЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ	
<i>Антоненко В. М.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ	19
<i>Бабич В. О.</i> ФАКТОРИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ У СФЕРІ ПОСЛУГ.....	19
<i>Безсалов А. С.</i> МЕТОДИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	20
<i>Волович К. С.</i> ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	22
<i>Ворона В. А.</i> ОЦІНЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ РИЗИКІВ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	23

<i>Герасименко О. О.</i> ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ОЦІНКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	24
<i>Дмитрієв А. А.</i> ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОГРАМ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ	24
<i>Довган Е. П.</i> СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: СКЛАДОВІ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ	25
<i>Заєрков Д. В.</i> СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	25
<i>Іванушкін А. О.</i> ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ	27
<i>Карпунін С. М.</i> УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ МЕТАЛУРГІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	28
<i>Коваль О. С.</i> ВАЖЛИВІСТЬ ПІДТРИМКИ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	28
<i>Ковтун О. С.</i> ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: ЗМІСТ КАТЕГОРІЇ.....	30
<i>Козаченко С. В.</i> УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	31
<i>Маруда А. В.</i> УПРАВЛІННЯ СКЛАДНИМИ ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ НА МІКРОРІВНІ	31
<i>Олійник І. В.</i> ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ ПЕРСОНАЛОМ.....	32
<i>Павлик М. В.</i> НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	32
<i>Панасенко С. В.</i> СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ	33
<i>Пономаренко О. В.</i> РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ЙОГО ЗМІСТ ТА ВИДИ	34
<i>Присяжний В. В.</i> ПРОБЛЕМИ МОДЕЛЮВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	35
<i>Присяжнюк М. В.</i> УПРАВЛІННЯ КОМПЛЕКСОМ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	35
<i>Семенов А. Г., Буряк І. О.</i> СТРАТЕГІЇ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	36
<i>Семенов А. Г., Глущенко О. А.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АДАПТИВНОГО ПЛАНУВАННЯ	37
<i>Семенов А. Г., Губенко О. В.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ РЕФЛЕКСИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ	37
<i>Семенов А. Г., Животун Ф. К.</i> АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	38
<i>Семенов А. Г., Зеуровський С. В.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ КАТЕГОРІЇ «ЯКІСТЬ» У ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНИХ КОМПАНІЙ.....	39
<i>Семенов А. Г., Зіневич К. О.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ КОМЕРЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ПЕРСОНАЛУ	40
<i>Семенов А. Г., Кривченко В. В.</i> ЕКОНОМІКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	41
<i>Семенов А. Г., Ляховчук О. М.</i> МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ПІДПРИЄМСТВ	41
<i>Семенов А. Г., Пустовойт О. В.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ.....	42

<i>Сокрут О. О.</i> РОЗРОБКА МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	43
<i>Солодов В. М.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	44
<i>Стокоз Д. І.</i> ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ.....	44
<i>Хітров В. М.</i> МАРКЕТИНГОВІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ (НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ)	45
<i>Хоміцький І. О.</i> СТРАТЕГІЇ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЕНЕРГОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	46
ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МАРКЕТИНГУ, РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ	
<i>Алещенко О. О.</i> ПРОГНОЗУВАННЯ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	48
<i>Богачик О. І.</i> ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	48
<i>Будаєв А. І.</i> КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ ДЛЯ НАСЕЛЕННЯ: ЗМІСТ ПОНЯТТЯ.....	49
<i>Вайленко А. М.</i> ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	50
<i>Гасвой Д. В.</i> ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗЕЛЕНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ	51
<i>Гакман М. С.</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА.....	51
<i>Горбатюк М. В.</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТОРГОВИХ МЕРЕЖ	52
<i>Городецький А. О.</i> РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЛОЯЛЬНОСТІ СПОЖИВАЧІВ ДО ПІДПРИЄМСТВА	53
<i>Горшков С. Ю.</i> ВПЛИВ КРИЗОВИХ ЯВИЩ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇНИ	54
<i>Грачов О. С.</i> ІНВЕСТИЦІЇ, ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ.....	54
<i>Гусейнов Р. А.</i> РОЗВИТОК ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН З РЕСПУБЛІКОЮ ІНДІЯ.....	55
<i>Дзюба Е. Е.</i> 57 ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ КРИПТО - ТА ЦИФРОВИХ ВАЛЮТ	57
<i>Добинда І. О.</i> АНАЛІЗ ДИНАМІКИ І СТРУКТУРИ СПОЖИВАННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ В УКРАЇНІ.....	58
<i>Домбровський Ю. М.</i> ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ПРИОРИТЕТНІ ГАЛУЗІ ЕКОНОМІКИ»	59
<i>Зеленов І. О.</i> 60 РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	60
<i>Зусько М. О.</i> ДО ПИТАННЯ ФОРМ ТОРГІВЛІ	61
<i>Костіцин А. С.</i> РОЗВИТОК МЕРЕЖЕВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ КРИЗИ.....	63
<i>Краєченко М. К.</i> ПЕРЕВАГИ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ, ЯК НОВОЇ ФОРМИ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН	64
<i>Кубишко В.</i> ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ».....	65
<i>Кучеров М. С.</i> РОЗВИТОК РИНКУ ПОСЛУГ 3D-ТЕХНОЛОГІЙ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ	66
<i>Лаврова Є. Р., Лисеній Є. В.</i> ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НА ЗОВНІШНІХ РИНКАХ.....	67
<i>Литвинов М. П.</i> НАПРЯМИ ЕФЕКТИВНОГО ВІДНОВЛЕННЯ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ.....	68

<i>Мазур О. М.</i> ПРОБЛЕМА ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНИ	68
<i>Ніколаєв О. М.</i> РОЗРОБКА ЕФЕКТИВНИХ СЦЕНАРІЇВ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ.....	69
<i>Патек С. М.</i> ІНФРАСТРУКТУРА ТРАНСФЕРУ ІННОВАЦІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	69
<i>Пилипець В. В.</i> НОВІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ ПРОМИСЛОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....	71
<i>Поліщук В. В.</i> СТАЛІЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ ЯК НАПРЯМ ПОСТКОНФЛІКТНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ.....	72
<i>Потьомкін І. О.</i> БАЧЕННЯ ПРОЕКТУ ПОБУДОВИ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМИ ЗАЛУЧЕННЯ СТЕЙКХОЛДЕРІВ ВІДНОВЛЕННЯ БІЗНЕС-КЛІМАТУ УКРАЇНИ.....	72
<i>Саричев А. М.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	73
<i>Серкутан А. В.</i> СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ, ЯК НОВИЙ РІВЕНЬ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА.....	74
<i>Синьпольський Р. Г.</i> ВПЛИВ СВІТОВИХ КРИЗ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ.....	75
<i>Смолінський І. В.</i> ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЯК РУШІЙНА СИЛА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ	76
<i>Юрковський О. В.</i> ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	77

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОНАВЧИХ ПРОБЛЕМ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ

<i>Бурдак О. В.</i> ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ.....	78
<i>Вільямовський Д.</i> ПРАВООХОРОННІ ФУНКЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	79
<i>Дмитрієнко Ю. С.</i> РОЛЬ І МІСЦЕ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ЗМІСТІ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ВИПРАВЛЕННЯ І РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИХ.....	79
<i>Дучимінська Л. М.</i> РОЛЬ І МІСЦЕ ПРИНЦИПУ ПРОЗОРОСТІ У ПРАВОВОМУ МЕХАНІЗМІ ЗАПОБІЖНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ	80
<i>Караман М.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛУ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ДБР	81
<i>Ковальчук В. С., Бусел А. О.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	82
<i>Левадний Р.</i> КОЛАБОРАЦІОНІЗМ В УКРАЇНІ РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ	83
<i>Пирожик О. В.</i> ПРО ДЕЯКІ ПОТЕНЦІЙНІ ЗАГРОЗИ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ	84
<i>Рудь Д. О.</i> ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ З МЕТОЮ ПІЗНАННЯ СТАДІЙ РОЗВИТКУ ТА ПЕРЕДУМОВ ЇХ РЕФОРМУВАННЯ	85
<i>Стоматова С. Е.</i> ОБОВ'ЯЗОК ПРОЙТИ КУРС ЛІКУВАННЯ ВІД АЛКОГОЛІЗМУ, НАРКОМАНІЇ АБО ЗАХВОРЮВАННЯ, ЩО СТАНОВИТЬ НЕБЕЗПЕКУ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я ІНШИХ ОСІБ	86
<i>Хохлов А.</i> ЗАПОБІГАННЯ ВЧИНЕННЮ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ НАЦІОНАЛЬНИМ АНТИКОРУПЦІЙНИМ БЮРО УКРАЇНИ.....	87
<i>Чиженко Д. М.</i> ДО ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ	87

<i>Явтушенко А. М.</i> ЗЛОЧИННІ АВТОРИТЕТИ ЯК ПОТЕНЦІЙНІ ОБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО НАГЛЯДУ	88
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНИХ І ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ ПРИ ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН	
<i>Гарькавий А. Г.</i> СКАСУВАННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ НА ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ	89
<i>Герасимчук В. В.</i> ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТИВНИХ ОЗНАК ПОДАТКОВИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	89
<i>Єренко Д. В.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЮРИСДИКЦІЇ СПРАВ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ СПІЛЬНОГО ПРОЖИВАННЯ	90
<i>Лескін М. С.</i> ЛІЦЕНЗУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК АДМІНІСТРАТИВНА ПОСЛУГА.....	91
<i>Тос172936999 Лисенко Є. А.</i> ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ОБМЕЖЕНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ, ЯК СПОСІБ ЗБІЛЬШЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ КРАЇНИ.....	92
<i>Люльков О. М.</i> КОМПЛАЄНС У БАНКАХ УКРАЇНИ	92
<i>Палієнко О. А.</i> ПОНЯТТЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	93
<i>Храпко А. Є.</i> ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТИВНИХ ОЗНАК ПОДАТКОВИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....	94
МЕХАНІЗМИ І ТЕХНОЛОГІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ Й ЇХ ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ ТА СВІТІ	
НОВІ ВИКЛИКИ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В ОРГАНІЗАЦІЯХ, ПІДПРИЄМСТВАХ ТА УСТАНОВАХ	
<i>Биков О. І.</i> ОСОБЛИВИЙ СТАТУС НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ	96
<i>Гальцев М. В.</i> ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «НЕПРАВОМІРНА ВИГОДА»	97
<i>Герасимов А. В.</i> АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ: МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ.....	98
<i>Голіздра Д. В.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ	98
<i>Григор'єв Д. С.</i> АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ.....	99
<i>Дібіров І. А.</i> ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	100
<i>Діяментович Д. Г.</i> КОРУПЦІЯ – ЯК НЕГАТИВНЕ СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ	100
<i>Золотухіна Ю. А.</i> СУЧАСНІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ТУРИСТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В ПІСЛЯВОЄННИХ УМОВАХ	102
<i>Зуєнко В. В.</i> СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ	102
<i>Іванов Є. І.</i> РЕГУЛЮВАННЯ РЕГУЛЯРНИХ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ	103
<i>Кабачний В. В.</i> ПИТАННЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	104
<i>Коржук О. А.</i> ВЕКТОРИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ В СФЕРІ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ	105
<i>Крутько А. А.</i> АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЇ ТА ПРИЙНЯТТЯ ОБҐРУНТОВАНИХ РІШЕНЬ ЯК КЛЮЧОВІ СКЛАДОВІ МЕНЕДЖМЕНТУ	106

<i>Лисунов П. О.</i> СКЛАДОВІ ОЦІНКИ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ЗРІЛОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА МОДЕЛЛЮ ЕСМЗ (VERSION 2.0).....	106
<i>Мазурук С. Л.</i> АСПЕКТИ МАТЕРІАЛЬНОГО ТА НЕМАТЕРІАЛЬНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	107
<i>Мамаєвський Д. В., Скочій В. М.</i> СУБ'ЄКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АНАЛІЗ. ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ	108
<i>Мищенко Д. С.</i> ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДЕСТИНАЦІЯХ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ.....	109
<i>Панкратов Ю. В.</i> ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	110
<i>Самокатова В. О.</i> СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	111
<i>Склярський П. М.</i> ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ»	111
<i>Трезуб Е. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН В АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВАХ.....	112
<i>Фомін Р. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ І РУХІВ НА ДІЄВІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ.....	113
<i>Цимбалістова О. А., Малько В. С.</i> ОПЕРАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ.....	114
<i>Чернишов А. В.</i> ЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ПЛАНУВАННЯ У ПІДПРИЄМСТВАХ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ	114
<i>Чурсінов О. О.</i> КОНТРОЛІНГ ПЕРСОНАЛУ: ПОНЯТТЯ, ФУНКЦІЇ, РОЛЬ, ЗАВДАННЯ	115
<i>Шишлюк В. С.</i> ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСОБИ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	116
НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	
<i>Августінов О. М.</i> СВІТОВІ МОДЕЛІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ.....	117
<i>Августінов О. М.</i> ОСНОВНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ.....	117
<i>Азарков С. А.</i> ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	118
<i>Аксьонов О. В.</i> ВИКОРИСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ГЕОПРОСТОРОВИХ ДАНИХ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ	119
<i>Анненков А. І.</i> ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ	119
<i>Байбуз Д. Р.</i> ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ	120
<i>Бершадський А. С.</i> ПЛАНУВАННЯ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: ТРАДИЦІЙНИЙ (НАУКОВИЙ) ТА БІЗНЕС ПІДХОДИ.....	121
<i>Белік І. О.</i> ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ СТАТУСУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ	121
<i>Білий О.</i> ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	122

<i>Боклаз В. В.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У СИСТЕМУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ.....	123
<i>Бондаренко М. О.</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЛОГІСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ.....	124
<i>Борковських М. В.</i> ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ	124
<i>Буштрук О. Є.</i> ОСНОВНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯМ В УКРАЇНІ	126
<i>Ващенко О. В.</i> ІННОВАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЙ ГРОМАД	126
<i>Весельський Д. Ю.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	127
<i>Волошко В. В.</i> ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	128
<i>Галаш М. М.</i> ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ЗАЙНЯТОСТІ ЯК ДЕРЖАВНИЙ РЕГУЛЯТОР РИНКУ ПРАЦІ	129
<i>Гармашов Б. С.</i> ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ	129
<i>Голуб В. О.</i> КОМУНІКАТИВНИЙ ЗВ'ЯЗОК ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	130
<i>Гуляк С. А.</i> ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ЯК ОБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	131
<i>Давиденко Р. Б.</i> ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	131
<i>Данильченко С. В.</i> ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ОСНОВА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ В УКРАЇНІ	132
<i>Джіоєв Д. Г.</i> ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	133
<i>Добриця С. І.</i> ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ	134
<i>Дубнов І. В.</i> ПІДВИЩЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ ДЕРЖАВИ ШЛЯХОМ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	134
<i>Жуков В. О.</i> ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	135
<i>Жураковський А. Ю.</i> МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	136
<i>Закревський Р. М.</i> ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	137
<i>Збандут О. В.</i> МАРКЕТИНГ ЯК МЕХАНІЗМ СОЦІАЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	138
<i>Івахненко Д. С.</i> ОСНОВНІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ	139
<i>Івахненко С. Д.</i> ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД	140
<i>Канівець О. С.</i> ОСНОВНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО УПРАВЛІННЯ ВИКОРИСТАННЯМ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ	141
<i>Канівець С. М.</i> СВІТОВІ МОДЕЛІ МЕХАНІЗМУ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ	141
<i>Каратєєв А. А.</i> ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ.....	142
<i>Карпов О. І.</i> ЗАСТОСУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОГО АНАЛІЗУ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА.....	143

<i>Качан О. В.</i> СИСТЕМА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ	143
<i>Кир'яков О.</i> ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ	144
<i>Колесніков П. А.</i> ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ.....	145
<i>Коломієць О. В.</i> РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА...	146
<i>Комаров С.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ НОРМ ПРАВА ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.....	147
<i>Кравченко В. М.</i> ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	148
<i>Лавренко Є. О.</i> ЛІДЕРСТВО В ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	148
<i>Лагутін В. В.</i> ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	149
<i>Лебедєв І. К.</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	150
<i>Лизогуб Р. П.</i> СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ШЛЯХ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ВЛАДИ	150
<i>Лисецький Д. В.</i> СУЧАСНІ КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	151
<i>Литовченко І. Г.</i> УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	153
<i>Любий В. Є.</i> СУЧАСНІ ПІДХОДИ У ФОРМУВАННІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	153
<i>Лях Б. О.</i> ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ РЕГІОНУ ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	154
<i>Магасумов Ф. М.</i> СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ.....	155
<i>Макарчук С. В.</i> ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	155
<i>Макарчук С. В.</i> СУЧАСНІ УМОВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ	156
<i>Мельник М. М.</i> ПЕРЕДУМОВИ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ	157
<i>Мензельський Є. В.</i> ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	158
<i>Мішин А. Д.</i> ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПОЛІТИКОЮ В УКРАЇНІ	158
<i>Мосійчук О. Ю.</i> УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ.....	159
<i>Мостовий А. М.</i> ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО, ЯК НОВА ФОРМА СПІВПРАЦІ ДЕРЖАВИ ТА БІЗНЕСУ	160
<i>Найденко І. М.</i> ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ У ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ ЯК ДИНАМІЧНИЙ ПРОЦЕС	161
<i>Недбалюк Д. А.</i> ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ПОЛІТИКОЮ ТА ПУБЛІЧНИМ УПРАВЛІННЯМ	162
<i>Новицький С. О.</i> НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ТА СУТНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	162
<i>Нужненко В. П.</i> ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ	163
<i>Орлов О. А.</i> ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ВЗАЄМОДІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	164

<i>Перелічка В. І.</i> ПЕРЕДУМОВИ ГЕНДЕРНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ	164
<i>Рибін Є. І.</i> ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЙ НА ОСНОВІ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА	165
<i>Рубчевський С. В.</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	166
<i>Руднев Р. А.</i> ПОНЯТТЯ «ПУБЛІЧНИЙ КОНТРОЛЬ» В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ПАРАДИГМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	167
<i>Рябцев О. С.</i> МЕХАНІЗМ ГРОМАДСЬКОГО МОНІТОРИНГУ ТА КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ.....	167
<i>Семеренко С. О.</i> ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	168
<i>Серебренников І. К.</i> ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА ЯК СУБ'ЄКТ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ.....	169
<i>Серебренников О. К.</i> ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИЙ ПРОСТІР В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	169
<i>Сидоренко К. Г.</i> БАЗОВІ ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.....	170
<i>Ситніков А. А.</i> СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ.....	171
<i>Слюсар Р. І.</i> ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	171
<i>Сотников Є. Є.</i> НАУКОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	172
<i>Стасик А. І.</i> ПРІОРИТЕТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ.....	173
<i>Сухоруков О. І.</i> ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ЕЛЕМЕНТ РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ	174
<i>Товстоган О. В.</i> ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ.....	174
<i>Трухачев Д. Г.</i> ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ.....	175
<i>Федчук Д. Б.</i> ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ.....	176
<i>Фельтов М. Г.</i> ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	177
<i>Фомін А. В.</i> ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ.....	177
<i>Череп Д. В.</i> РОЛЬ ЦИФРОВІЗАЦІЇ УВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ІТ-КОМПАНІЙ	178
<i>Шевченко О. І.</i> ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ	179
<i>Шмогун О. А.</i> ФУНКЦІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ.....	179
<i>Щербаков О. В.</i> АДАПТАЦІЯ СТРАТЕГІЙ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО ТА В'ЇЗНОГО ТУРИЗМУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	180
<i>Яценко М. М.</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ФАКТОР ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ВЛАДИ.....	181

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ

Бороденко М. В.
ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ..... 182

Селін П. П.
ПРО ЗАСТОСУВАННЯ БЛОКЧЕЙН У ВИБОРЧОМУ ПРОЦЕСІ,
ЯК ПЕРСПЕКТИВНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ 182

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ГУМАНІТАРНОМУ, ДУХОВНОМУ ТА ПЕДАГОГІЧНОМУ ВИМІРАХ

ПЕРСПЕКТИВНІ КОНЦЕПТИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ АВТОНОМІЇ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Баранов В. С.
СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ-ЕНЕРГЕТИКА184

Волотовська Т. П.
САМОМЕНЕДЖМЕНТ У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОГО
РОЗВИТКУ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ..... 184

Гізенко О. Д.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ДО ФОРМУВАННЯ
ПРОЄКТНОЇ КОМАНДИ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ..... 185

Кондратенко С. В.
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО
НАВЧАННЯ В ПРАКТИКУ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ МОЛОДШИХ КЛАСІВ..... 186

Коробко А. В.
ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ186

Лук'яниця Д. Ю.
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ187

Поліщук М. В.
ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ
РЕАБІЛІТОЛОГІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА 188

Приходькіна Н. О.
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КОУЧИНГУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ....188

Прищеп А. І.
ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....189

Товстоган В. С.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ
ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА..... 189

Федорець В. М.
ОСОБЛИВОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ 190

Шарай Д. В.
ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ
ПРОГРАМОЮ «УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ТА ЕКОНОМІКА ПРАЦІ» 191

Щербача О. С.
ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ З БОКСУ
ДО ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ЗДОРОВОЇ ТА БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ 191

Якименко В. В.
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕГРОВАНИХ УРОКІВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ192

СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬО-ПРОЄКТНОЇ КУЛЬТУРИ

Нікітенко К. В.
CAFFER BEANS У ФРАНЦУЗЬКОМУ СТИЛІ ПРОТОТИПИ.....193

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ У ХХІ СТ. : ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Хадсон М. А.
СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ІТ-ТЕРМІНІВ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ194

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СОЦІО-КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСАХ

<i>Барішева Ю. В.</i> ІНФОРМАЦІЙНА НАСИЧЕНІСТЬ ПОВІДОМЛЕНЬ НОВИНИХ АГЕНТСТВ	195
<i>Батрак В. В.</i> ПОДКАСТ ЯК ОСОБЛИВИЙ ФОРМАТ РАДІОМОВЛЕННЯ	195
<i>Бехтер Р.А.</i> ІНСТАГРАМ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ КАНАЛ ПРОСУВАННЯ ОСОБИСТОГО БРЕНДУ ТА БІЗНЕСУ	196
<i>Борисенко М. В.</i> ЦИФРОВІ МЕДІА: ОСНОВНІ ТРЕНДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ	197
<i>Нарушина О. В.</i> РОЗРОБКА ЕФЕКТИВНОГО РЕКЛАМНОГО ПРОДУКТУ	197
<i>Харченко Р. В.</i> «ГІБРИДНА ВІЙНА»: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	198

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

<i>Килимиченко С. А.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРУ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ДЛЯ ПІДЛІТКІВ, ЯКІ ОПИНИЛИСЯ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ	199
<i>Сохацька Л. С.</i> ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА	199
<i>Уколова О. М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З МОЛОДДЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	200

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

<i>Бессараб А. О.</i> ОСВІТНІ ІНІЦІАТИВИ ДЛЯ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ, ЯКІ ВИЇХАЛИ ДО ІТАЛІЇ З 2022 РОКУ	202
<i>Драченко К. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ ТА УНИКНЕННЯ НЕВДАЧ У ПРЕДСТАВНИКІВ РІЗНИХ ПОКОЛІНЬ	202
<i>Коваленко А. С.</i> ПРО ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ ОСОБИ СУЧАСНОГО ЗЛОЧИНЦЯ	203
<i>Крилов А. В.</i> ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯКІ ОТРИМАЛИ КОНТУЗИЮ	204
<i>Круглий Ю. В.</i> ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ ЕМОЦІЙНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ ЧОЛОВІКІВ ТА ЖІНОК	205
<i>Мазуровський Д. В., Калюга К. В.</i> ПРО СЛІДИ ПАМ'ЯТІ ЛЮДИНИ (ІДЕАЛЬНІ ВІДОБРАЖЕННЯ) В ПСИХОЛОГІЇ	206
<i>Статівка Є. С.</i> ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗВ'ЯЗКУ ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА САМООЦІНКИ У ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ	207
<i>Трофімук К. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ У РОБОТІ ЗІ ШКОЛЯРАМИ	208
<i>Трошенков І. М.</i> ВПЛИВ ІНТЕРНЕТУ, ЯК ЗАСОБУ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ, НА ФОРМУВАННЯ НОВОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В УКРАЇНІ	209

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, РЕАБІЛІТАЦІЇ, ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ, СПОРТУ ТА ТУРИЗМУ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

<i>Бадя В. І.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ГОТЕЛІ «ТЕАТРАЛЬНИЙ» М. ЗАПОРІЖЖЯ	210
<i>Загоскін А. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ У ПОЛЬЩІ	210

<i>Кльопка А. В.</i> УПРАВЛІННЯ РЕКЛАМНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ГОТЕЛЬНОЇ СФЕРИ	211
<i>Трофімук К. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА У ШВЕЙЦАРІЇ.....	212
<i>Трофімук К. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГОТЕЛЮ «ІНТУРИСТ» М. ЗАПОРІЖЖЯ	212
<i>Туренко О. В.</i> ТРЕНДИ У ТУРИЗМІ. SMM-СТРАТЕГІЯ ДЛЯ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА У 2024 РОЦІ	213

КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТУ І ЛОГІСТИКИ

<i>Бардаков А. Ю.</i> ЩОДО ПИТАННЯ МОНИТОРИНГУ ТЕХНІЧНОГО СТАНУ АВІАЦІЙНИХ ДВИГУНІВ ВЕРТОЛЬОТІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ	215
<i>Волинський Д. І.</i> ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БЕЗПЕКИ АВІАЦІЇ.....	216
<i>Харченко М. В.</i> КРИТЕРІЇ ФОРМУВАННЯ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ АЕРОПОРТУ	216
<i>Цимбалістова О. А., Бровко А. В.</i> ОБ'ЄКТИ ІННОВАЦІЙНИХ ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ У СТРАТЕГІЧНОМУ ПЛАНУВАННІ	217
<i>Цимбалістова О. А., Сундирев О. В.</i> МОДЕЛЬ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ МІЖНАРОДНОГО МАРКЕТИНГУ ДЛЯ ТРАСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ КОМПАНІЙ	219

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ

<i>Антонов О. В.</i> ПРОЄКТНИЙ ПІДХІД ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ СПРОМОЖНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	220
<i>Бугайов А. С.</i> ЗАХОДИ З ОПТИМІЗАЦІЇ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ РЕЄСТРАЦІЇ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ	221
<i>Гроцький І. О.</i> АДМІНІСТРАТИВНІ ІНСТРУМЕНТИ ВПЛИВУ ДЕРЖАВИ НА РОЗВИТОК ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ	222
<i>Гряник О. О.</i> ОСНОВНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ	222
<i>Зубенко В. М.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	223
<i>Івко Д. В.</i> СУТНІСТЬ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	224
<i>Казаков К. І.</i> ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ.....	225
<i>Кравченко О. Ю.</i> ІНОВАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	226
<i>Малихін Є. М.</i> ОСНОВНІ ЗАХОДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЩОДО ДЕТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ	227
<i>Набока А. І.</i> СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ АГЕНЦИФІКАЦІЇ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	228
<i>Набока Я. М.</i> НЕГАТИВНІ І ПОЗИТИВНІ ВПЛИВИ МІГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ НА СТАН ЕКОНОМІКИ КРАЇН ЄС	229
<i>Нестеренко Д. А.</i> СУТНІСТЬ І ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ГРОМАДСЬКИХ РАД В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ	231
<i>Пирог О. А.</i> ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	232

<i>Реньов Є. К.</i> ДЕРЖАВНІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	232
<i>Руденко Д. І.</i> ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ УРБАНІЗОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ	234
<i>Степанчук І. В.</i> АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	235
<i>Топольський О. Є.</i> ПРІОРИТЕТНІ ЗАВДАННЯ ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ.....	235
<i>Фурсенко М. М.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	236
<i>Хохлов О. Ю.</i> УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.....	238
<i>Щербина С. В.</i> ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ.....	238
<i>Юдін С. В.</i> СУТНІСТЬ НА НАПРЯМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО МАРКЕТИНГУ	240

Наукове видання

НАУКА І ВИЩА ОСВІТА

Тези доповідей
XXXI Міжнародної наукової конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

Том 2

Матеріали подано в авторській редакції

Технічний редактор Ю. В. Бабич

Підписано до друку 04.11.2023.

Формат 60×84/8. Папір офсетний. Друк різнографний. Гарнітура Arial.
Умовн.-друк. арк. 26,97. Обл.-вид. арк. 29,83. Тираж 300 пр. Зам. № 2-11-2023К.

Видавництво

Класичний приватний університет

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення
та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 3321 від 25.11.2008 р.

Виготовлено на поліграфічній базі Класичний приватний університет
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70 б